

URZĄD MIASTA BYDGOSZCZY
Wydział Zintegrowanego Rozwoju

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
„STRATEGII ROZWOJU BYDGOSZCZY
DO 2030 ROKU”

za 2017 rok

Bydgoszcz, wrzesień 2018

I.	WPROWADZENIE.....	3
II.	REALIZACJA CELÓW STRATEGICZNYCH.....	7
III.	REALIZACJA PROGRAMÓW SEKTOROWYCH.....	12
	<i>III.1. Program Nr 1 Metropolitalna Bydgoszcz</i>	<i>12</i>
	<i>III.2. Program Nr 2 Mieszkajmy w Bydgoszcz</i>	<i>41</i>
	<i>III.3. Program Nr 3 Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka</i>	<i>53</i>
	<i>III.4. Program Nr 4 Przestrzeń dla biznesu</i>	<i>68</i>
	<i>III.5. Program Nr 5 Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie</i>	<i>81</i>
	<i>III.6. Program Nr 6 Cyfrowa Bydgoszcz</i>	<i>100</i>
	<i>III.7. Program Nr 7 Bydgoszcz na fali</i>	<i>106</i>
	<i>III.8. Program Nr 8 Przyjazne miasto dla środowiska</i>	<i>120</i>
	<i>III.9. Program Nr 9 Edukacja dla każdego</i>	<i>138</i>
	<i>III.10. Program Nr 10 Żyjmy razem i zdrowo</i>	<i>168</i>
	<i>III.11. Program Nr 11 Bezpieczna Bydgoszcz</i>	<i>185</i>
	<i>III.12. Program Nr 12 Obywatelska Bydgoszcz</i>	<i>197</i>
	<i>III.13. Program Nr 13 Miasto nauki</i>	<i>210</i>
	<i>III.14. Program Nr 14 Kultura energią miasta</i>	<i>226</i>
	<i>III.15. Program Nr 15 Sportowa Bydgoszcz</i>	<i>240</i>
IV.	PODSUMOWANIE	264
	Wykaz skrótów:	267

I. WPROWADZENIE

W listopadzie 2013 roku Rada Miasta Bydgoszczy podjęła uchwałę Nr XLVIII/1045/13 przyjmującą „Strategię Rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku”. Opracowanie dokumentu poprzedzone zostało przeprowadzeniem diagnozy stanu istniejącego, analizy możliwości rozwoju oraz szerokich konsultacji społecznych.

Strategia wytycza kierunki rozwoju miasta, zgodnie z najlepiej pojętym interesem Bydgoszczy i jej mieszkańców. Dzięki społecznej partycypacji w powstawaniu Strategii, wykreowana została koncepcja rozwojowa uwzględniająca aspiracje bydgoszczan, dobrą jakość życia, nowoczesną gospodarkę, troskę o przestrzeń publiczną miasta oraz wartości nauki i kultury. Przyszłościowy wizerunek miasta określa wizja rozwoju, natomiast misja samorządu miasta oraz sformułowane cele strategiczne i operacyjne określają pożądane kierunki i priorytety rozwoju, których konsekwentna realizacja przyczyni się do osiągnięcia przyjętej wizji. Podstawą ich wyznaczenia było określenie wyzwań rozwojowych.

Główne wyzwania rozwoju Bydgoszczy:

- *Zahamowanie spadku liczby ludności Bydgoszczy,*
- *Podniesienie statusu miasta jako ośrodka akademickiego,*
- *Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego,*
- *Zbudowanie silnego obszaru funkcjonalnego miasta,*
- *Rozwój funkcji metropolitalnych Bydgoszczy,*
- *Oparcie rozwoju lokalnej gospodarki na wiedzy i innowacjach,*
- *Prowadzenie polityki rozwoju z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju,*
- *Poprawa dostępności komunikacyjnej Bydgoszczy i obszaru funkcjonalnego w układzie wewnętrznym i zewnętrznym (poprawa stanu dróg i układu komunikacyjnego, rozbudowa siatki połączeń lotniczych).*

Wizja rozwoju Bydgoszczy:

Bydgoszcz roku 2030 to w pełni ukształtowana metropolia, silnie powiązana ze swoim obszarem funkcjonalnym na płaszczyźnie wielorakiej współpracy z gminami ościennymi.

Bydgoszcz to centrum zarządzania administracyjnego i gospodarczego, o rozwiniętych gałęziach gospodarki opartej na technologiach przyjaznych dla środowiska naturalnego.

To także ośrodek zapewniający usługi wyższego rzędu w zakresie edukacji, nauki, kultury, zdrowia, sportu i turystyki.

Bydgoszcz to miasto doskonale skomunikowane z regionem oraz innymi ośrodkami miejskimi w kraju i w Europie. To również silny węzeł transportowo-logistyczny, rozwinięty w oparciu o sieć dróg szybkiego ruchu, nowoczesne linie kolejowe, liczne połączenia lotnicze oraz rozwój żeglugi śródlądowej.

Bydgoszcz to rozwinięty ośrodek uniwersytecki, oferujący zróżnicowany wachlarz kierunków kształcenia na wielu uczelniach wyższych. To także wiodące w regionie miasto w zakresie transferu wiedzy i innowacyjnej technologii z jednostek B+R do gospodarki.

Bydgoszcz to miasto bezpieczne i przyjazne jego mieszkańcom, zapewniające wysoką jakość zamieszkania oraz opieki zdrowotnej i socjalnej, a przede wszystkim oferujące liczne miejsca pracy.

Bydgoszcz to liczące się w kraju centrum kultury, o ugruntowanej pozycji działających placówek oraz o wysokiej randze imprez.

Bydgoszcz to wiodący w kraju ośrodek sportowy, oferujący szereg imprez o randze krajowej i międzynarodowej, posiadający wiele obiektów sportowych i klubów oraz zapewniający mieszkańcom czynną rekreację. To miasto o zagospodarowanej zieleni parkowej i leśnej oraz dysponujące atrakcyjną ofertą wypoczynkowo-turystyczną na bazie Bydgoskiego Węzła Wodnego.

Misja:

Gospodarna Bydgoszcz przyjazna dla każdego

będąca:

- *nowoczesną i funkcjonalną metropolią, sprzyjającą rozwojowi innowacyjnej gospodarki,*
- *miastem bezpiecznym, przyjaznym ludziom i środowisku, zapewniającym wysoką jakość życia,*
- *znaczącym krajowym i międzynarodowym ośrodkiem naukowym, kulturalnym, sportowym, turystycznym i administracyjnym.*

Cele strategiczne i operacyjne:

Cel strategiczny I

Wzmocnienie i rozwój funkcji metropolitalnych Bydgoszczy

Cele operacyjne:

- I.1. Wzmocnienie istniejących i rozwój nowych powiązań funkcjonalno-przestrzennych miejskiego obszaru funkcjonalnego na rzecz silnej metropolii
- I.2. Wzmocnienie statusu miasta jako ośrodka uniwersyteckiego
- I.3. Stworzenie warunków dla rozwoju kultury oraz ochrona dziedzictwa kulturowego
- I.4. Rozwój sportu wyczynowego oraz wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka organizacji prestiżowych imprez sportowych
- I.5. Podniesienie rangi miasta jako siedziby administracji rządowej, samorządowej, sądowniczej i wojskowej oraz instytucji i organizacji krajowych i międzynarodowych
- I.6. Uczestnictwo Bydgoszczy w związkach i organizacjach miast oraz aktywność w zakresie kontaktów międzynarodowych

Cel strategiczny II

Wykreowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki

Cele operacyjne

- II.1. Stworzenie warunków do dynamicznego rozwoju jednostek naukowych oraz efektywnego wykorzystania wyników badań w gospodarce
- II.2. Podniesienie poziomu nowoczesności i innowacyjności bydgoskich firm poprzez rozwój współpracy nauki z gospodarką
- II.3. Stworzenie warunków do inwestowania w Bydgoszczy
- II.4. Wzrost aktywności gospodarczej istniejących podmiotów
- II.5. Wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości bydgoszczan
- II.6. Umocnienie pozycji Bydgoszczy jako ośrodka targowo-wystawienniczego oraz miasta kongresów i zjazdów międzynarodowych i krajowych
- II.7. Stworzenie warunków dla rozwoju sektora usług turystycznych

Cel strategiczny III

Ukształtowanie nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury technicznej oraz ładu przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju

Cele operacyjne

- III.1. Rozwój transportu zbiorowego
- III.2. Rozwój układu drogowego
- III.3. Sprawna komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna obszaru funkcjonalnego miasta
- III.4. Poprawa i ochrona środowiska naturalnego
- III.5. Rozwinięta infrastruktura społeczeństwa informacyjnego – cyfryzacja
- III.6. Wysoka jakość usług infrastrukturalnych
- III.7. Ład przestrzenny i poprawa jakości przestrzeni publicznej
- III.8. Zrewitalizowane tereny zdegradowane

Cel strategiczny IV

Stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju mieszkańców Bydgoszczy

Cele operacyjne:

- IV.1. Poprawa warunków mieszkaniowych
- IV.2. Wysoka jakość i dostępność usług zdrowotnych
- IV.3. Wysoka jakość kształcenia, opieki i wychowania
- IV.4. Powszechny dostęp do kultury oraz korzystania z jej walorów i dóbr przez mieszkańców
- IV.5. Szeroka, ogólnodostępna baza sportowo-rekreacyjna służąca wzrostowi aktywności fizycznej mieszkańców
- IV.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego
- IV.7. Stworzenie warunków sprzyjających włączeniu społecznemu
- IV.8. Wzrost poczucia tożsamości lokalnej i świadomości obywatelskiej oraz wysoka aktywność społeczna mieszkańców
- IV.9. Skuteczna promocja miasta i jego walorów

Integralną częścią Strategii są programy sektorowe, których wdrażanie poprzez określone przedsięwzięcia i zadania, służy osiągnięciu wskazanych celów rozwojowych. Strategia wraz z jej celami stanowi więc wyzwanie zarówno dla władz samorządowych, jak i społeczności lokalnej. Ujęcie w Strategii programów sektorowych jest kontynuacją procesu zarządzania rozwojem miasta realizowanego w poprzednich latach poprzez Plany Rozwoju Bydgoszczy.

Wymóg monitoringu wdrażania Strategii oraz przygotowania rocznego sprawozdania z jej realizacji wynika z zapisów samego dokumentu, jak również z Zarządzenia Nr 258/2016 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 10 maja 2016 roku w sprawie monitorowania „Strategii Rozwoju Bydgoszczy do 2030 r.”. Zadaniem powołanych przez Prezydenta koordynatorów poszczególnych programów sektorowych jest m.in. przygotowanie rocznych sprawozdań z realizacji i wdrażania zawartych w nich przedsięwzięć.

Niniejsze sprawozdanie powstało na bazie informacji o realizacji w 2017 roku przedsięwzięć i zadań w ramach poszczególnych programów sektorowych przygotowanych przez ich Koordynatorów, a także danych i analiz Wydziału Zintegrowanego Rozwoju. Przygotowane sprawozdania cząstkowe (zarówno przez realizatorów zadań jak i koordynatorów programów) charakteryzowały się różnym stopniem szczegółowości oraz kompletności, co stanowiło pewien problem przy opracowaniu kompleksowego, spójnego materiału. Należy dodać, że część zadań głównych ujętych w Strategii to zadania „otwarte, ciągle”, na realizację których składać się będzie wiele przedsięwzięć. Dla zadań tych nie zawsze możliwe było szczegółowe opisanie wszystkich podejmowanych działań.

Dokument „Strategia Rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku” łączy planowanie strategiczne (cele strategiczne i operacyjne) z planowaniem operacyjnym (programy sektorowe). Główne zadania zapisane w programach sektorowych realizują przyjęte w Strategii cele operacyjne. Aby nie powtarzać informacji o realizowanych przedsięwzięciach sprawozdanie zawiera dwie podstawowe części:

- informację z realizacji celów strategicznych, w której wymienione zostały wybrane najważniejsze przedsięwzięcia,
- informację z realizacji programów sektorowych – informacja z realizacji przedsięwzięć i głównych zadań zapisanych w programach (poszczególnym zadaniom przyporządkowano cele operacyjne, przez te zadania realizowane).

Obie części zawierają zestawienie osiągniętych w 2017 roku wielkości dla przyjętych mierników/wskaźników realizacji celów i programów (wskaźniki programów określają również realizację celów operacyjnych). Wskaźniki realizacji Strategii są miarą osiągnięcia wyznaczonych celów. Ze względu na fakt, że w „Strategii Rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku” nie zostały wskazane docelowe wielkości dla poszczególnych wskaźników, ocenie poddawane jest kształtowanie się ich wielkości w czasie.

Dla zobrazowania oceny kierunków zmian przyjęto następujące oznaczenia:

- pozytywne zmiany

- brak zmian/zmiany mało znaczące

- negatywne zmiany

W przyjętym dokumencie Strategii, rokiem bazowym, dla przyjętych wskaźników/mierników był rok 2012. Problemem w przedstawianiu zmian wskaźników jest różna dostępność czasowa danych statystycznych. W kolejnych sprawozdaniach dane, w miarę możliwości, są uzupełniane i aktualizowane. Należy dodać, że część danych statystycznych dotyczących 2017 roku (a nawet dla lat wcześniejszych) dla poszczególnych mierników/wskaźników nie jest jeszcze dostępna.

II. REALIZACJA CELÓW STRATEGICZNYCH

Dla poszczególnych celów strategicznych wybrane zostały najważniejsze przedsięwzięcia, których realizacja ma znaczący wpływ na osiągnięcie wyznaczonego celu. Podane zostały również wartości przyjętych dla celów strategicznych mierników/wskaźników, będących odzwierciedleniem poziomu osiągnięcia zamierzonych celów:

Cel strategiczny I. Wzmocnienie i rozwój funkcji metropolitalnych Bydgoszczy

Wśród zadań/przedsięwzięć realizowanych w 2017 roku na rzecz osiągnięcia celu należy wymienić:

- Rozpoczęcie realizacji drogi ekspresowej S5 na odcinku Nowe Marzy – Gniezno (uzyskano pozwolenia na budowę i rozpoczęto prace budowlane),
- Modernizację linii kolejowych nr 18 i 131,
- Funkcjonowanie Biura Stowarzyszenia „Metropolia Bydgoszcz”,
- Wprowadzenie nowych kierunków studiów,
- Uchwalenie ustawy „Prawo wodne”, zgodnie z którą instytucją zarządzającą wodami w Polsce jest Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”. W ramach struktur tej instytucji utworzony zostanie w 2018 roku Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy,
- Przystąpienie Miasta Bydgoszczy do Stowarzyszenia Inland Waterways International z siedzibą w Szkocji, które jest międzynarodową organizacją pozarządową łączącą osoby i instytucje działające na rzecz ochrony, użytkowania, rozwoju i właściwego zarządzania drogami wodnymi,
- Wprowadzenie przez Lufthansę codziennej oferty lotów do Frankfurtu oraz wprowadzenie przez Polskie Linie Lotnicze LOT lotów 2 razy w tygodniu do Lwowa, a przez firmę Ryanair 3 razy w tygodniu lotów do London Luton,
- Adaptację budynku przy ul. Kurpińskiego 19 na potrzeby Centrum Symulacji Medycznych,
- Rewitalizację budynku dawnego Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej 4 (ogłoszono przetarg na roboty budowlane),
- Rozbudowę Filharmonii Pomorskiej (prace nad koncepcją),
- Przebudowę budynku Teatru Polskiego (prace projektowo–kosztorysowe),
- Podpisanie umowy na wykonanie projektu nowej siedziby Akademii Muzycznej,
- Organizację prestiżowych imprez kulturalnych m.in.: Bydgoski Festiwal Operowy, Festiwal Prapremier, Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych „Camerimage”, Bydgoskie Impresje Muzyczne, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Ignacego Jana Paderewskiego, „Rzeka Muzyki”,
- Zakończenie budowy lodowiska „Torbyd”,
- Organizację w Bydgoszczy prestiżowych imprez sportowych m.in.: Mistrzostwa Europy UEFA EURO U21 Polska 2017, Mistrzostwa Europy U23 w Lekkiej Atletyce Bydgoszcz 2017, XVII Europejski Festiwal Lekkoatletyczny „Bydgoszcz Cup”, Młodzieżowe Mistrzostwa Świata w Zapasach, XXVI Wielka Wioślarska o Puchar Brdy, Mistrzostwa Świata w Przechodzeniu przez Rzekę, Festiwal Wodny „Ster na Bydgoszcz”,
- Rozbudowę bazy noclegowej poprzez oddanie do dyspozycji gości trzech obiektów: Hotel Wodnik****, Hotel Silver *** i Hostel Açai,
- Przebudowę toru regatowego w Brdyujściu.

Mierniki/wskaźniki realizacji celu:

- Liczba studentów [w roku akademickim]

j.m.	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	tendencja
1 osoby	39 741	35 835	33 878	32 134	30 624	24 492*	

*w roku 2017/2018 brak danych na temat studentów i absolwentów Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu – Wydziału Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy

- Zatrudnienie w sektorze usług (obejmujące wg PKD-2007: handel, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię, informację i komunikację, działalność finansową i ubezpieczeniową, obsługę rynku nieruchomości)

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	osoby	34 398	36 055	37 673	37 337	37 918	bd.	

- Liczba osób odprawionych z bydgoskiego lotniska [w ciągu roku]

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	osoby	340 024	343 726	289 329	341 079	337 556	331 388	

Dla wskaźnika Celu strategicznego I „Zatrudnienie w sektorze usług” na obecnym etapie brak jest danych dotyczących 2017 roku. Jednak mając na względzie m.in. dynamiczny rozwój w Bydgoszczy branży IT, centrów usług wspólnych i firm związanych z outsourcingiem procesów biznesowych, można prognozować stabilizację zatrudnienia w sferze usług.

Natomiast w stosunku do 2016 roku nastąpił spadek liczby osób odprawionych z bydgoskiego lotniska. Niestety osiągnięta wartość wskaźnika jest mniejsza w stosunku do roku 2012.

Niepokojący jest również spadek liczby studentów, spowodowany w głównej mierze sytuacją demograficzną, tym bardziej należy zintensyfikować działania na rzecz podniesienia atrakcyjności studiowania w Bydgoszczy. Należy zwrócić uwagę zarówno na jakość kształcenia, jak również tworzenie w mieście „studenckiej atmosfery”.

Cel strategiczny II. Wykreowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki

Wśród zadań/przedsięwzięć realizowanych w 2017 roku na rzecz osiągnięcia celu należy wymienić:

- Rozbudowę powierzchni biurowych m.in.: Arkada Business Park przy rondzie Fordońskim, IM-MOBILE K3 przy pl. Kościeleckich. Rozpoczęto prace przy elewacji budynku Bydgoskiego Centrum Finansowego przy ul. Jagiellońskiej 1 oraz sprzedano budynek byłego City Bank Handlowy przy ul. Jagiellońskiej 21,
- Działania na rzecz zwiększenia zainteresowania młodzieży technicznymi kierunkami edukacji,
- Kreowanie nowych kierunków studiów,
- Rewitalizację terenów przemysłowych dawnego Makrum na osiedlu Leśnym (osiedle mieszkaniowe Platanowy Park), zajezdni tramwajowej przy ul. Zygmunta Augusta na park trampolin,
- Działania na rzecz wzmocnienia pozycji Bydgoszczy jako silnego ośrodka outsourcingu procesów biznesowych,
- Realizację nowych inwestycji na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego (m.in. dotyczących uzbrojenia terenów i poprawy dostępności komunikacyjnej),
- Realizację projektów szkoleniowych, warsztatów, seminariów skierowanych głównie do MŚP oraz osób bezrobotnych,
- Promocję gospodarczą miasta i jego walorów inwestycyjnych w kraju i za granicą.

Mierniki/wskaźniki realizacji celu:

- PKB na mieszkańca w stosunku do średniej krajowej (wskaźnik uzależniony od dostępności danych GUS)

Ze względu na fakt, że dane te w dalszym ciągu nie są dla Bydgoszczy dostępne, poniżej podane zostały dane dla podregionu bydgosko-toruńskiego. Ostatnie dane wyliczone przez GUS dotyczące kształtowania się PKB dotyczą 2014 roku (publikowane są z dwuletnim opóźnieniem).

PKB na jednego mieszkańca podregionu bydgosko-toruńskiego w stosunku do średniej krajowej (średnia krajowa = 100)

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	%	105,6	103,9	103,6	104,3	bd.	bd.	

▪ Stopa bezrobocia

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	%	8,6	8,8	7,4	5,4	4,8	3,9	

Produkt Krajowy Brutto byłby najlepszym wskaźnikiem określającym kondycję lokalnej gospodarki. Niestety w dalszym ciągu nie jest on liczony dla Bydgoszczy. Nie ma również aktualnych danych dla podregionu bydgosko-toruńskiego. Mając jednak na względzie spadek stopy bezrobocia o 4,7 p.p. w stosunku do wartości bazowej, możemy mówić o poprawie sytuacji gospodarczej w mieście.

Cel strategiczny III. Ukształtowanie nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury technicznej oraz ładu przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju

Wśród zadań/przedsięwzięć realizowanych w 2017 roku na rzecz osiągnięcia celu należy wymienić:

- Zrealizowanie przebudowy ul. Cieszkowskiego w ramach rewitalizacji strefy śródmiejskiej Bydgoszczy,
- Zakończenie budowy ulic: Jasienickiej, Trybowskiego i Matki Teresy z Kalkuty,
- Rozpoczęcie budowy II etapu ul. Ogińskiego na odcinku od ul. Wojska Polskiego do ul. Jana Pawła II - prace budowlane rozpoczęto na trzech odcinkach: od ul. Wojska Polskiego do ul. Ujejskiego, wzdłuż ul. Jana Pawła II i na ulicy Glinki od ul. Boya Żeleńskiego do ulicy Magnuszewskiej,
- Rozbudowę systemu ITS,
- Zakup taboru autobusowego i tramwajowego,
- Kontynuację budowy najwyższego budynku mieszkalnego „River Tower”,
- Rozpoczęcie budowy Outlet Center Bydgoszcz,
- Utworzenie nowych miejsc rekreacyjno-sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych na terenach zieleni miejskiej i w obszarach osiedli mieszkaniowych,
- Działania związane z poprawą jakości powietrza i klimatu akustycznego w obszarze Miasta (m.in.: realizacja projektów związanych z ograniczeniem „niskiej emisji”, w tym KAWKA II, termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej, w tym oświatowych, rozbudowa i modernizacja systemów: ciepłowniczego, energetycznego i gazowniczego, modernizacja i rozbudowa układu transportowego, promocja ruchu rowerowego i pieszego),
- Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych dotyczących zachowań proekologicznych,
- Prace projektowe rewitalizacji terenów zieleni na Wzgórzu Wolności i Wzgórzu Dąbrowskiego oraz Parku Ludowego im. Wincentego Witosa,
- Modernizacje i remonty budynków w strefie staromiejskiej i śródmiejskiej,
- Kontynuację rewitalizacji Starego Fordonu.

Mierniki/wskaźniki realizacji celu:

Dla celu III i IV przyjęte zostały te same mierniki, ich wielkości przedstawione zostały przy opisie celu IV.

Cel strategiczny IV. Stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju mieszkańców Bydgoszczy

Wśród zadań/przedsięwzięć realizowanych w 2017 roku na rzecz osiągnięcia celu należy wymienić:

- Oddanie do użytku budynków BTBS przy ul. gen. Władysława Bortnowskiego 3B (22 mieszkania) oraz rozpoczęcie robót budowlanych przy ul. Wyzwolenia 69 (44 mieszkania),
- Szeroki program modernizacji komunalnego zasobu mieszkaniowego, w tym likwidacja pustostanów,
- Kontynuację realizacji programu „Zbuduj swój dom w Bydgoszczy”,
- Realizację zadań w ramach programu inicjatyw lokalnych Program „25/75” i budżetu obywatelskiego - Program BBO poprawiających jakość zamieszkania oraz dostęp do infrastruktury rekreacyjnej,
- Realizację programu „Bydgoska Rodzina 3+”,
- Rozpoczęcie przebudowy Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w Szpitalu Uniwersyteckim Nr 2 im. dr Jana Biziela,
- Realizację programów profilaktyki zdrowia,
- Realizację Miejskiego Programu Wpierania Ucznia Zdolnego „Zdolni znad Brdy”,
- Realizację ponadstandardowych zadań edukacyjnych,
- Budowę, przebudowę i modernizację budynków oświatowych oraz boisk przyszkolnych,
- Zakończenie budowy Szkoły Podstawowej przy ul. T. Bora-Komorowskiego 2 w Fordonie,
- Rozpoczęcie budowy basenu przy ZSO Nr 5 przy ul. Szarych Szeregów (Kapuściska),
- Realizację projektów związanych z aktywizacją kulturową mieszkańców oraz wspieranie środowisk twórczych,
- Realizację imprez rekreacyjnych,
- Rozbudowę miejskiego systemu wideomonitoringu (włączenie 4 kamer),
- Działania na rzecz współpracy międzypokoleniowej, aktywizacji społecznej seniorów i osób niepełnosprawnych, aktywności społecznej mieszkańców i rozwoju wolontariatu,
- Promocję miasta.

Mierniki/wskaźniki realizacji celu:

- Liczba mieszkańców miasta [w końcu roku]

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	osoby	361 254	359 428	357 652	355 645	353 938	352 313	

- Pozycja miasta w rankingach poziomu życia [na tle dużych miast (źródło: ranking polskich powiatów – „Newsweek”)]

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	lokata	7 (na 15 miast) (2010 r.)	17 (wśród 18 miast wojewódzkich)	17 (wśród 18 miast wojewódzkich)	bd.	bd.	bd.	

Niestety przytoczone tu rankingi miast nie są cykliczne ani porównywane. W związku z powyższym poniżej przedstawiona została pozycja Bydgoszczy wśród 18 miast wojewódzkich wynikająca z diagnozy społecznej publikowanej (w cyklu dwuletnim) przez Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Autorzy opracowania posłużyli się ośmioma niezależnymi wymiarami składającymi się na ogólny wskaźnik jakości życia:

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	lokata:	(2011 r.)						
	• poziom cywilizacyjny	11	6		13			
	• dobrostan społeczny	5	10		2			
	• dobrobyt materialny	9	9		17			
	• patologie	14	2	bd.	1	bd.	bd.*	
	• kapitał społeczny	13	14		16			
	• dobrostan fizyczny	8	16		13			
	• dobrostan psychiczny	3	10		6			
	• stres życiowy	8	13		4			
	lokata:	(2011 r.)						
• ogólny wskaźnik jakości życia (w całych próbach 2011-2015)	7	14	bd.	14	bd.	bd.*		

*w 2017 roku badanie nie zostało przeprowadzone

- % powierzchni miasta objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego [na koniec roku]

	j.m.	2012	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja
1	%	30,9	33,5	33,5	34,6	35,7	36,9	

Rok 2017 był kolejnym, w którym nastąpił spadek liczby ludności miasta. W stosunku do roku bazowego liczba ludności miasta spadła o 8.941 osób (tj. o 2,5%). Ujemne saldo migracji (migracje wewnętrzne) nadal miało większy wpływ na zmiany liczby ludności niż ujemny przyrost naturalny. Dla wskaźnika dotyczącego pozycji Bydgoszczy w rankingach poziomu/jakości życia zaprezentowane zostały wyniki badań przygotowanych na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotyczących jakości życia. Bydgoszcz uplasowała się na 14 pozycji wśród miast wojewódzkich (zachowana lokata z poprzedniego badania). Natomiast, w stosunku do roku bazowego, jak również do roku 2017 zwiększyła się powierzchnia miasta objęta mpzp.

III. REALIZACJA PROGRAMÓW SEKTOROWYCH

III.1. Program Nr 1 Metropolitalna Bydgoszcz

Cele programu:

- Wzmocnienie roli i podniesienie konkurencyjności Bydgoszczy wraz z jej obszarem funkcjonalnym jako ośrodka metropolitalnego o znaczeniu krajowym i międzynarodowym
- Integracja funkcjonalno-przestrzenna miejskiego obszaru funkcjonalnego

Koordynator programu:

Wydział Zintegrowanego Rozwoju

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Budowa konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki:				
	Rozwój instytucji naukowych i innowacyjnych	Uczelnie bydgoskie Instytucje zajmujące się rozwojem naukowym i innowacyjnością	<p>Działania na rzecz rozwoju środowiska naukowego realizowane są przez wiele instytucji m.in. przez Bydgoskie Towarzystwo Naukowe (BTN). BTN jest organizatorem bądź współorganizatorem licznych konferencji i seminariów naukowych. Celem towarzystwa jest promowanie w Bydgoszczy i w regionie życia naukowego. Bydgoski oddział jest jednym z trzech regionalnych stowarzyszeń naukowych działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Towarzystwo wspiera inicjatywy społeczne służące podniesieniu poziomu życia intelektualnego i naukowego w regionie. BTN inicjuje, popiera i rozwija badania naukowe, prowadzi działalność popularyzującą osiągnięcia naukowe, wspiera rozwój instytucji naukowych oraz tworzenie i rozbudowę wyższych uczelni publicznych.</p> <p>W 2017 roku bydgoskie uczelnie prowadziły prace koncepcyjne, organizacyjne i merytoryczne dla projektów dotyczących rozwoju bazy naukowo-badawczej, które wpisują się w przedsięwzięcia ujęte w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego np. Centrum Mikotoksyn, Laboratorium Hodowli Komórkowych i Testów Toksyczności, Bank Rakotwórczych Grzybów Pleśniowych – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, budowa Centrum Dydaktycznego (Collegium Maius) – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, realizacja Regionalnego Centrum Innowacyjności – Regionalne Centrum Transferu i Transformacji Technologii – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, rozbudowa Instytutu Prawa, Administracji i Zarządzania oraz Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego – adaptacja dawnej siedziby Biblioteki Głównej.</p> <p>W 2017 roku przeprowadzono adaptację budynku przy ul. Kurpińskiego 19 na potrzeby Centrum Symulacji Medycznych. Centrum będzie zwieńczeniem wieloletnich przygotowań Collegium Medicum UMK do obowiązkowego wprowadzenia do procesu dydaktycznego metody symulacji medycznych dla studentów kierunków lekarskiego, pielęgniarstwa i położnictwa.</p>	Środki uczelni Środki instytucji	I.2. II.1. II.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>W ramach rozbudowy i modernizacji Akademii Muzycznej, w 2017 roku – podpisana została umowa i rozpoczęły się prace projektowe (wykonano ok. 70% projektu budowlanego – planowany termin złożenia dokumentacji luty 2018 r.)</p> <p><i>Projekt kampusu. Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p>		
	Tworzenie mechanizmów wsparcia dla przedsiębiorców, szczególnie branż kluczowych	Miasto Bydgoszcz Instytucje wsparcia przedsiębiorczości	<p>Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości odbywało się m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizację projektów szkoleniowych np. Szkoła Biznesu, Bydgoszcz Szuka Talentów, Szkoła BPO Spotkanie z przedsiębiorczością – jak założyć i rozwinąć własną firmę, – dostosowywanie kierunków kształcenia, szczególnie zawodowego, do potrzeb przedsiębiorców, – podejmowanie działań na rzecz rozwoju rynku nowoczesnych usług BPO/SSC poprzez szeroko zakrojoną promocję potencjału inwestycyjnego Bydgoszczy, współpracę z obecnymi w mieście inwestorami z branży w celu zapewnienia im dogodnych warunków dla dalszego rozwoju oraz pozyskiwanie nowych inwestycji, – współpracę z organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców, – działalność Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w zakresie wspierania przedsiębiorczości i obsługi przedsiębiorców, – działalność inkubatorów przedsiębiorczości (w Bydgoskim Parku Przemysłowo-Technologicznym oraz przy ul. Gimnazjalnej), – wspomaganie działalności startupów w ramach Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (WSG, UTP, UKW, Collegium Medicum), – wspieranie przedsiębiorców przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. W 2017 roku Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o. udzielił przedsiębiorstwom łącznie 33 pożyczki, głównie dla sektora MŚP, – wspomaganie inicjatyw klastrowych. 	Budżet Miasta Fundusze europejskie Budżety instytucji wsparcia przedsiębiorczości	II.3. II.4. II.5.
	Stwarzanie warunków dla rozwoju sektorów kreatywnych	Miasto Bydgoszcz Uczelnie bydgoskie Instytucje otoczenia biznesu i przedsię-	<p>Sektory kreatywne, to część rynku tworzona przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą związaną z kulturą i technologią, łączące działalność artystyczną z przedsiębiorczością. Idąc z duchem czasów w bydgoskiej Wyższej Szkole Gospodarki utworzono Katedrę Przemysłów Kreatywnych, w ramach jej zadań w 2017 roku zorganizowano Ogólnopolską Konferencję Naukową „Przemysły kreatywne szansą rozwoju miasta”. W celu przybliżenia tematyki sektora kreatywnego gościliśmy POLISHOPA Design Thinking Conference Bydgoszcz 2017. Wydarzenie, przybliżyło uczestnikom metodykę DT wspomagając proces projektowania nowych produktów bądź usług w oparciu o głębokie zrozumienie potrzeb odbiorcy ostatecznego.</p>	Budżet Miasta Środki uczelni Fundusze europejskie Budżety	II.2. IV.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		biorcy Fundacja „Gaudeamus”	 <p>Konferencja naukowa</p> <p>PRZEMYSŁY KREATYWNE SZANSĄ ROZWOJU MIASTA</p> <p>13-14.10.2017 Bydgoszcz</p> <p>www.klastry.byd.pl</p> <p>Pomoc Miasta dla sektorów kreatywnych to również wspieranie środowisk twórczych m.in. poprzez nagrody i stypendia dla osób zajmujących się twórczością artystyczną i upowszechnianiem kultury, wsparcie realizacji imprez i wydarzeń artystycznych, promocję twórczości bydgoskich twórców, dotacje na realizację projektów artystycznych.</p> <p>W 2016 roku rozpoczęła się realizacja 3-letniego międzynarodowego projektu „Forget Heritage – Innowacyjne, zrównoważone i replikowalne modele współpracy publiczno-prywatnej w ramach ochrony porzuconych obiektów wartości historycznej poprzez wzmacnianie sektora kulturowego i kreatywnego”, wdrażanego przy wsparciu finansowym z Programu Interreg Central Europe. Punktem wyjścia do tego projektu była diagnoza, z której wynika, że w większości miast europejskich znajdują się niewykorzystane budynki. Są wśród nich obiekty o interesującej historii i architekturze, nierzadko wpisane do rejestru zabytków. Mając to na uwadze 10 instytucji europejskich postanowiło wspólnie przyjrzeć się temu problemowi w skali Europy Środkowej i znaleźć modelowe rozwiązanie na adaptację pustych przestrzeni pod działania związane z rozwojem sektora kultury i przemysłów kreatywnych. Miasto Bydgoszcz w ramach realizacji inwestycji pilotażowej przetestuje umocowanie przemysłów kreatywnych w lokalu usytuowanym w Śródmieściu - pustostanie w dobrym stanie technicznym stanowiącym dziedzictwo kulturowe na poziomie krajowym. W 2017 roku w ramach konferencji pn. „Przemysły kreatywne szansą rozwoju miasta”, przeprowadzonej w Wyższej Szkole Gospodarki, zorganizowano Dzień Informacji Lokalnej dotyczący projektu „Forget Heritage”. W 2017 roku Fundacja „Gaudeamus” przy WSG, działająca na rzecz sektorów kreatywnych, doprowadziła do zarejestrowania klastra przemysłów kreatywnych.</p> <p>Interreg CENTRAL EUROPE European Union European Regional Development Fund</p> <p>Forget Heritage</p>	instytucji wsparcia przedsiębiorczości	
	Przygotowanie obszarów pod inwestycje oraz rozbudowa infrastruktury niezbędnej dla rozwoju gospodarki	Gestorzy sieci ZDMiKP BARR Sp. z o.o. GDDKiA BPPT Sp. z o.o.	<p>Terenami inwestycyjnymi o dużym znaczeniu dla miasta są: obszar Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego, tereny poprzemysłowe dawnego „Zachemu” oraz obszar dawnych pól irygacyjnych w rejonie ulic: Chemiczna/Hutnicza oraz Chemiczna/Mokra (ponad 100 ha niezabudowanych, uzbrojonych i dobrze skomunikowanych terenów). Łącznie stanowią one duży kompleks terenów przewidzianych pod nowe inwestycje.</p> <p>Wśród działań realizowanych w 2017 roku na rzecz zadania są m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przygotowywanie mpzp dla obszarów przeznaczonych pod inwestycje, również w formie przekształceń dotychczasowych funkcji przewidzianych do likwidacji, – uchwalenie 7 planów: mpzp "Bielawy - Powstańców Wielkopolskich", mpzp "Śródmieście-Gdańska-Kraśnińskiego-3 Maja-rzeka Brda", mpzp "Brdujście-Piłicka", mpzp „Stary Fordon”, mpzp „Babia Wieś-Brda-Toruńska”, mpzp „Śródmieście-Obrońców Bydgoszczy”, mpzp „Fordon-Wyszogród”, – podjęcie przez BARR Sp. z o.o. rozmów z D-Energia, w celu poznania możliwości rozwoju sieci dystrybucyjnej na terenach inwestycyjnych w Bydgoszczy. D-Energia przedstawiła możliwości dostarczenia energii elektrycznej na tereny inwestycyjne zlokalizowane przy ul. Chemiczna/Hutnicza oraz wskazała ewentualne koszty przełożenia sieci energetycznej znajdującej się na terenie BPPT, – rozbudowa bazy noclegowej, poprzez oddanie do dyspozycji gości trzech obiektów: Hotel Wodnik****, 	Budżet Miasta Budżet Państwa Budżet BPPT Sp. z o.o. Środki gestorów sieci	II.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Hotel Silver *** i Hostel: Açaı,</p> <ul style="list-style-type: none"> – modernizacja ul. Grzybowej wraz ze skrzyżowaniem z ul. Nowotoruńską, przebudowa ronda – połączenie ul. Raczkowskiego i ul. Działkiewicza, modernizacja ul. Matuszewskiego wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz makroniwelacje terenów inwestycyjnych przy ul. Petersona i przy ul. Działkiewicza, – prowadzenie przez BARR Sp. z o.o. kampanii informacyjno-promocyjnej w celu aktywizacji terenów położonych przy ul. Chemicznej, Mokrej, Dachtery i Hutniczej na cele magazynowo-logistyczne i produkcyjne. Obecnie w Bydgoszczy dostępnych jest 343.800 m² powierzchni magazynowej, a planowane jest kolejne 190.000 m². W większości są to nowoczesne parki magazynowe o wysokim standardzie. Dużym sukcesem jest oddanie do użytku w Bydgoszczy w I kwartale 2017 roku największej ilości powierzchni magazynowej w Polsce (104.000m²), – realizacja kilku inwestycji biurowych na terenie Miasta m.in.: Arkada Biznes Park (pow. 11.000 m²), Immobile K3 (8.000 m²). Rozpoczęto też prace przy elewacji budynku Bydgoskiego Centrum Finansowego przy ul. Jagiellońskiej 1 oraz sprzedano budynek byłego City Banku Handlowego przy ul. Jagiellońskiej 21. Budynek ten dodatkowo zwiększą podaż powierzchni biurowej w Bydgoszczy. <p>Przedsięwzięciem mającym wpływ m.in. na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Bydgoszczy i w obszarze funkcjonalnym miasta jest budowa drogi ekspresowej S-5, dla której w roku 2017 pozyskano pozwolenia na budowę i rozpoczęto prace budowlane. Zakończenie robót planowane jest na 2019 rok.</p>		
	Rozwój powiązań klastrowych	Stowarzyszenia i organizacje klastrowe BARR Sp. z o.o.	<p>W 2017 roku BARR Sp. z o.o. angażowała się w przedsięwzięcia organizowane w partnerstwie z przedstawicielami bydgoskich inicjatyw klastrowych. Wspólnie z Bydgoskim Klastrem Przemysłowym oraz Ośrodkiem Enterprise Europe Network przy Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. zorganizowała Giełdę Kooperacyjną towarzyszącą Międzynarodowym Targom Kooperacyjnym Przemysłu Narzędziowo-Przetwórczego INNOFORM, która odbyła się na terenie Bydgoskiego Centrum Targowo-Wystawienniczego. W ramach Giełdy przeprowadzono 70 spotkań pomiędzy 45 uczestnikami z Polski, Niemiec i Estonii. Była to niezwykle skuteczna forma nawiązania nowych kontaktów i prezentacji możliwości parków maszynowych i nowych technologii.</p> <p>Agencja wspierała także działania Bydgoskiego Klastra Informatycznego, m.in. promując zorganizowany w I kwartale 2017 roku pierwszy „Bydgoski Hackaton”- konkurs programistyczny dla pasjonatów programowania.</p> <p>Bydgoski Klaster Przemysłowy zorganizował w 2017 roku Galę z okazji 10. rocznicy powstania. Podczas uroczystości uhonorowani zostali założyciele Bydgoskiego Klastra Przemysłowego. Spotkanie stało się okazją do podsumowań dotychczasowej działalności i przedstawienia planów dalszej działalności.</p>	Środki stowarzyszeń i organizacji klastrowych	II.4. II.5.
b.	Rozwój funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miasta:				
	Interaktywne Centrum Nauki (rewitalizacja Młynów Rothera)	Miasto Bydgoszcz	Młyny Rothera zostaną wykorzystane na obiekt ekspozycyjny, w którym mieścić się będą muzeum mózgu, centrum innowacyjnej edukacji poświęcone wodzie i ekspozycja dotycząca technologii związanych z rozwojem miasta. Zrewitalizowany gmach będzie przypominał o związkach Bydgoszczy z wodą i bogatej historii przemysłu. Celem projektu jest zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego. Elementem projektu jest Park Kultury "Ogrody wody. Stany Skupienia", nowoczesnego centrum edukacyjno-	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.3. III.7. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>wystawienniczego ukazującego różne sekrety wody. W planach jest stworzenie Muzeum Mózgu, którego pomysłodawcą był prof. Marek Harat, neurochirurg z bydgoskiego szpitala wojskowego, autor pionierskich zabiegów na mózgu.</p> <p>W spichrzu zbożowym realizowany był projekt „Park kultury. Rewitalizacja Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy – etap 1”, na którego wykonanie Miasto uzyskało 15 mln unijnego dofinansowania z POiŚ. Zakłada on prace budowlano-konserwatorskie i adaptacyjne wraz z zakupem niezbędnych do prowadzenia działalności kulturalno-edukacyjnej sprzętu i wyposażenia. Jedną ze stref ma obejmować „Ogrody Wody. Stany Skupienia”. Zaplanowano też w obiekcie przestrzeń wielofunkcyjną z możliwością wydzielenia mniejszych przestrzeni na organizację biura festiwalowego, wystaw czasowych, warsztatów, konferencji, pokazów oraz salę audiowizualną i strefę partycypacji przeznaczoną na wystawy czasowe. W budynku wydzielona zostanie też przestrzeń typowo komercyjna pod restaurację. Ta część budynku ma być gotowa pod koniec 2019 roku.</p> <p>W spichrzu mącznym zrealizowane zostaną inne projekty, które mają m.in. wzmocnić turystyczny potencjał miasta np. ekspozycję prezentującą funkcjonowanie ludzkiego mózgu. Natomiast budynek łazienek po rewitalizacji będzie stanowił zaplecze dla obsługi tramwaju wodnego.</p> <p>Projekt budowlany zakłada też zagospodarowanie otoczenia. Na terenie działki projektuje się duży taras pomiędzy skrzydłami obu spichrzy. Ich istotnym elementem mają być niecki i fontanny wypełnione wodą. Taras będzie dostępny dla osób niepełnosprawnych, które mogą się na niego dostać za pomocą pochylni. Na tarasie projektuje się odbudowanie budynku kotłowni, który może pełnić funkcję kawiarni. Pod tarasem znajdują się ogólnodostępne toalety oraz parking.</p> <p>W ubiegłym roku zakończyły się prace konserwatorsko-budowlane w Spichrzu Zbożowym. Polegały one na restauracji konstrukcji oraz pokrycia dachu, restauracji ścian zewnętrznych, łącznie z ich wzmocnieniem poprzez budowę drewnianej konstrukcji wewnętrznej ściany szkieletowej. Wcześniej zrealizowano natomiast prace porządkowe i zabezpieczające.</p>		
	Wielofunkcyjny kompleks kreatywności artystycznej na Placu Teatralnym		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Utworzenie sceny teatralnej poprzez przebudowę i modernizację obiektu dawnego Teatru Kameralnego	Wydział Inwestycji Miasta	<p>Teatr Kameralny ma być gotowy do końca 2019 roku. W 2017 roku ogłoszono przetarg na wykonawcę remontu placówki. Projekt będzie finansowany m.in. w ramach ZIT i funduszy miejskich. Rozstrzygnięto także konkurs na symbol teatru. Zwyciężyła w nim Maria Jankowska z Bydgoszczy, która zaproponowała instalację artystyczną wykorzystującą efekt lustra. Opracowany projekt przewiduje dużą salę z widownią na 187 miejsc o układzie amfiteatralnym, hol wejściowy z kasami i pomieszczeniami obsługi widzów, foyer, szatnie, sale spotkań, prezentacji, edukacji oraz ogólnodostępną kawiarenkę. W przestrzeni przeznaczony wyłącznie dla artystów, projektanci muszą uwzględnić m.in. funkcjonalną scenę z pełnym wyposażeniem, magazyny, garderobę, pomieszczenia techniczne i socjalne oraz salę prób scenicznych. Równocześnie przebudowany zostanie Rybi Rynek, gdzie znajdzie się miejsce na organizację świątecznych jarmarków z drewnianymi pawilonami.</p> <p style="text-align: right;"><i>„Teatr jest lustrem, w którym przegląda się świat.”</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.3. III.8. IV.4.
	Rozbudowa i modernizacja Filharmonii Pomorskiej i jej otoczenia	Samorząd Woj. Kuj.-Pom. Filharmonia Pomorska	Zakończono prace nad koncepcją rozbudowy Filharmonii Pomorskiej. Zakłada ona m.in.: remont sali koncertowej, budowę nowej części gmachu wraz z wielofunkcyjnym foyer oraz zaprojektowanie podziemnych parkingów. Niezbędne tereny pod inwestycję przekazało miasto. Właściwy remont Filharmonii może zostać realizowany dopiero po uchwaleniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W 2017 roku Miejska Pracownia Urbanistyczna pracowała nad mpzp „Śródmieście – Filharmonia Pomorska”, który zostanie przedstawiony Radzie Miasta Bydgoszczy w IV kwartale 2018 roku. W 2017 roku Filharmonia Pomorska wybrała wykonawcę na opracowanie dokumentacji aplikacyjnej oraz wniosku aplikacyjnego do konkursu w ramach POiŚ dla zadania inwestycyjnego „Rozbudowa i remont Filharmonii Pomorskiej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy – I etap: Przebudowa i remont, wraz z zakupem wyposażenia”.	Budżet Województwa Kuj.-Pom.	I.3. III.7. IV.4.
	Rozbudowa i modernizacja Teatru Polskiego im. Hieronima Konieczki	Teatr Polski	W 2017 roku kontynuowano prace projektowo-kosztorysowe dotyczące przebudowy budynku Teatru Polskiego.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Wspieranie organizacji wydarzeń kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej	BKB Biuro Promocji Miasta i Współpracy z Zagranicą Miejskie instytucje kultury	<p>W 2017 roku wsparcie otrzymały:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych Camerimage, – Bydgoski Festiwal Operowy, – Festiwal Prapremier, – Bydgoski Festiwal Muzyczny, – Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Ignacego Jana Paderewskiego, – Bydgoskie Impresje Muzyczne, – Bydgoszcz Jazz Festival, – Międzynarodowy Kongres i Festiwal Musica Antiqua Europae Orientalis, – Paderewski Piano Academy – Mistrzowska Szkoła Letnia dla Młodych Pianistów. 	Budżet Miasta	I.3. II.7. IV.4. IV.9.
	Realizacja przedsięwzięć kształtujących wizerunek/tożsamość Bydgoszczy jako	Miasto Bydgoszcz	Istotnym elementem wizerunku „wodnej” Bydgoszczy są cykliczne imprezy kulturalne, sportowe, rekreacyjne, promocyjne, wśród których można wyróżnić:	Budżet Miasta	I.3. II.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	miasta nad wodą (Bydgoski Węzeł Wodny)	RZGW Gdańsk Instytucje, organizacje, stowarzyszenia, firmy	<p>– Ster na Bydgoszcz – trzydniowa impreza skierowana do środowiska wodniackiego z kraju i z zagranicy oraz mieszkańców regionu. W 2017 roku odbyła się dziesiąta edycja wydarzenia. Jest to największy wodniacki projekt realizowany w województwie kujawsko-pomorskim, który każdego lata przyciąga tysiące wodniaków, turystów, mieszkańców regionu, integruje środowisko wodniackie, angażuje lokalne firmy, stowarzyszenia i media. Jego głównym zadaniem jest promocja Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 i E40 oraz turystyki i sportów wodnych.</p> <p>– XXVI edycja Wielkiej Wioślarskiej o Puchar Brdy - coroczna impreza stworzona na wzór legendarnego wyścigu ósemek Oxford-Cambridge. W imprezie uczestniczą ekipy wielu polskich klubów oraz osady zagraniczne, m.in. z Litwy, Niemiec, Wielkiej Brytanii. W czasie zawodów wioślarskie ósemki ze sternikiem ścigają się na Brdzie, na dystansie 8,5 km. Od kilku lat, w wyścigu głównym, oprócz naszej osady startują również ósemki z Uniwersytetów Oxford i Cambridge.</p> <p>– Wyścigi Pływackie na Brdzie „Woda Bydgoska” – zawody pływackie w ścisłym centrum i wyścigi pod prąd wartkiego nurtu - tego nie ma nigdzie indziej w Europie. Bydgoszcz jako jedyne miasto może organizować zawody pływackie na rzece w ścisłym centrum. W czwartej edycji zawodów w 2017 roku rywalizowano na trzech dystansach: 2.800, 1.600 oraz 650 metrów i uczestniczyło 500 zawodników. Po raz pierwszy podczas Wody Bydgoskiej odbyły się także zawody Fun Swimrun w formule duathlonu, które łączyły bieganie z pływaniem. Zawodnicy musieli przepłynąć kilka odcinków poprzeplatanych trasą biegową wzdłuż Brdy, a do tego pokonać przeszkody zarówno na lądzie, jak i na wodzie.</p> <p>– Rzeka muzyki – cykl letnich koncertów na wodzie, cotygodniowych, niedzielnych spotkań z kulturą, to różne propozycje artystyczne, od muzyki klasycznej, poprzez jazzową, operetkową, popową, aż do klezmerskiej. Koncerty cieszą się ogromnym zainteresowaniem melomanów. Jest to przedsięwzięcie łączące popularyzację kultury i promocję Bydgoszczy jako miasta silnie związanego z tradycjami rzecznyymi. Od 2016 roku koncerty odbywają się na scenie nowego pomostu pływającego przy amfiteatrze Opery Nova</p> <p>– IV Mistrzostwa Świata w Przechodzeniu przez Rzekę– impreza przyciągająca do Bydgoszczy nie tylko amatorów slackline'u-dyscypliny, która polega na chodzeniu po taśmach rozwieszonych na wysokości, ale również widzów spragnionych mocnych i widowiskowych wrażeń. Jednocześnie jest to promocja Bydgoszczy jako pięknego miasta, w którym życie toczy się wzdłuż brzegu Brdy.</p> <p>Ponadto w 2017 roku odbyło się wiele imprez związanych ze sportami wodnymi, to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – XII Międzynarodowy Turystyczny Wyścig i Spływ Kajakowy „Brda 2017”, – 52 Międzynarodowy Spływ Kajakowy na Brdzie im. Jerzego Korka, – Triathlon Bydgoszcz, – Ogólnopolskie Zawody Spławikowe o „Puchar Łuczniczki” z cyklu Grand Prix Polski, – XII Nocny Maraton Kanału Bydgoskiego, – Młodzieżowe Mistrzostwa Polski, Mistrzostwa Polski Młodzików w Kajakarstwie Klasycznym, – XIV Memoriał Cecylii Kosiak i Zdzisława Kiełpińskiego, – Mistrzostwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego/Makroregionalne Mistrzostwa Młodzików w Wioślar- 	<p>Budżet Województwa</p> <p>Budżety organizatorów imprez</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>Środki prywatne</p>	<p>III.7.</p> <p>III.8.</p> <p>IV.5.</p> <p>IV.8.</p> <p>IV.9.</p>

Źródło: www.bydgoszcz.pl

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>stwie,</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mistrzostwa Miasta Bydgoszczy w Wioślarstwie, – Mistrzostwa Miasta Bydgoszczy w Kajakarstwie Klasycznym, – Akademickie Mistrzostwa Polski w Wioślarstwie, – III Smoki na Brdzie - Otwarte Wyścigi Smoczyc Łodzi. <p>Wśród innych ważnych działań podkreślających wizerunek Bydgoszczy jako miasta nad wodą można wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prace związane z rewitalizacją nabrzeży Wisły w Fordonie, – przebudowę toru regatowego w Brdyjściu, – modernizację budowli i urządzeń hydrotechnicznych, – rewitalizację nabrzeży Bydgoskiego Węzła Wodnego (BWW), – działalność kulturalną prowadzoną na odrestaurowanej, zabytkowej Barce Lemara, – prace projektowe budowy przystani wioślarskiej przy ul. Żupy 4, – rejsy bydgoskiego tramwaju wodnego i statku wycieczkowego „Ondyna XXI”, – remont konserwatorski budynku dawnej stoczni Lloyd’a, – aktualizację dokumentacji projektowo-kosztorysowej rewitalizacji bulwarów i nabrzeży lewego brzegu Brdy na odcinku od mostu Bernardyńskiego do PKS oraz na odcinku od PKS do mostu Pomorskiego. 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Promocja dziedzictwa kulturowego	Miasto Bydgoszcz Instytucje, organizacje, stowarzyszenia, firmy	<p>Opisane powyżej działania są również przedsięwzięciami na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego Bydgoszczy związanego z położeniem miasta na skrzyżowaniu ważnych szlaków żeglugi śródlądowej (tradycje handlu, przemysłu, żeglugi, kultury, zabytki techniki).</p> <p>Działania na rzecz promocji dziedzictwa kulturowego to również różnorodne wydarzenia i imprezy organizowane w mieście m.in. związane z obchodami świąt narodowych i wydarzeń z historii miasta.</p> <p>W 2017 roku obchodzono 671 urodziny miasta. Z tej okazji wręczono medale Kazimierza Wielkiego za zasługi dla Miasta Bydgoszczy, zorganizowano wystawę makiet bydgoskich budynków przygotowanych przez uczniów ZS Nr 23, koncert w Filharmonii Pomorskiej i uroczysty pięciokilometrowy bieg.</p> <p>W 2017 roku zrealizowanych zostało 26 projektów, które otrzymały dofinansowanie w ramach otwartych konkursów na realizację zadań publicznych pn. „Popularyzacja tradycji, historii, dziedzictwa kulturowego i wielokulturowości Bydgoszczy” oraz pn. „Realizacja programów i projektów edukacyjnych, popularyzatorskich, wydawniczych i dokumentacyjnych. Promujących tradycje lokalne i regionalne oraz europejskie wartości kulturowe”.</p> <p>Ponadto realizowany był projekt „Struktury Kultury”, który był kontynuacją rozpoczętego w 2016 roku trzyletniego projektu w ramach ogólnopolskiego programu Narodowego Centrum Kultury - Bardzo Młoda Kultura. W ramach „Struktur Kultury” realizowane są najważniejsze założenia programu wspierania edukacji kulturowej: diagnoza (ilościowa i jakościowa) edukacji kulturowej w regionie.</p> <p>Szlak Wody Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O to przemysłowy szlak tematyczny w Bydgoszczy, który łączy historię piętnastu miejsc wpisanych w przestrzeń miasta leżącego nad rzeką. Obiekty szlaku to Explozeum, Spichrze nad Brdą, Wyspa Młyńska, Kanał Bydgoski, Muzeum Mydła i Historii Brudu, Wieża Ciśnień, Muzeum Fotografii, Warzelnia Piwa, Muzeum Farmacji Apteki „Pod łabędziem”, Muzeum Kanału Bydgoskiego, Hala Pomp Wodociągowych, Introligatornia, Dawna Gazownia Miejska, Fabryka Obrabiarek Drewna, Barka „Lemara”. W 2017 roku odbyła się kolejna edycja imprezy TehoFest kierowanej do bydgoszczan szczególnie zainteresowanych przemysłową historią miasta oraz miłośników industrial z kraju i z zagranicy. Finał odbył się w Fabryce Obrabiarek do Drewna przy ul. Nakielskiej. Organizatorzy wystrojem przenieśli bydgoszczan w niezwykle przemysłowe klimaty. Wśród atrakcji znalazło się m.in. Kino Plenerowe przy Spichrzach nad Brdą. Na Wyspie Młyńskiej odbyły się otwarte warsztaty food designu, można było wykonać własnoręcznie maskotki i zrobić pamiątkowe zdjęcie w fotobudce. Muzeum zaprosiło na wycieczkę z przewodnikiem po Wyspie Młyńskiej oraz do udziału w rodzinnej grze turystycznej z nagrodami, a w Explozeum odbyło się otwarcie nowej ekspozycji czasowej <i>Obozy DAG Bromberg</i>.</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki organizatorów imprez</p> <p>Środki prywatne</p>	<p>I.3.</p> <p>II.7.</p> <p>IV.4.</p> <p>IV.8.</p> <p>IV.9.</p>
c.	Wspieranie działań wzmacniających funkcje metropolitalne Bydgoszczy i jej pozycję jako ważnego ośrodka o znaczeniu krajowym i międzynarodowym				

Źródło: www.bydgoszcz.pl

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	dowym:				
	Dążenie do umiejscawiania w Bydgoszczy kolejnych oddziałów, placówek, delegatur administracji rządowej, regionalnej, sądownictwa, wojska itp.	Miasto Bydgoszcz Bydgoscy parlamentarzyści	Miasto podejmowało szereg działań mających na celu tworzenie warunków sprzyjających lokalizacji i rozwojowi organizacji i instytucji o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. W 2017 roku w Bydgoszczy funkcjonowały następujące struktury wojskowe o charakterze międzynarodowym: JFCT – Centrum Szkolenia Sił Połączonych, MP COE – Centrum Eksperckie NATO ds. Policji Wojskowych, NFIU – Grupa Integracyjna Sił NATO, NSB – 3. Batalion Łączności NATO. W 2017 roku zorganizowano Dzień NATO w Bydgoszczy – wydarzenie promujące działania Sojuszu Północnoatlantyckiego w Bydgoszczy, zwanej „polską stolicą” NATO. Impreza została zrealizowana przy współpracy wszystkich jednostek NATO stacjonujących w Bydgoszczy oraz Konsulatu Generalnego Stanów Zjednoczonych Ameryki w Krakowie.	Budżet Miasta	I.1. I.5. I.6.
	Tworzenie warunków dla lokalizacji w Bydgoszczy central i przedstawicielstw organizacji oraz instytucji krajowych i międzynarodowych	Radni Sejmiku Woj. Kuj.-Pom.	W dniu 20.07.2017 roku sejm uchwalił ustawę „Prawo wodne”, zgodnie z którą instytucją zarządzającą wodami w Polsce jest Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”. W ramach struktur tej instytucji utworzony zostanie w 2018 roku Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy. W 2017 roku wysłano list intencyjny do Rzecznika Praw Obywatelskich w celu powołania pełnomocnika terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Bydgoszczy. Odbływały się systematyczne spotkania z parlamentarzystami w sprawach najważniejszych dla Miasta.		
	Aktywny udział w pracach związków i organizacji miast na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, współpraca z metropoliami polskimi i europejskimi	Miasto Bydgoszcz	W 2017 roku Bydgoszcz była członkiem organizacji stowarzyszających jednostki samorządu terytorialnego: – krajowych: Unii Metropolii Polskich, Związku Miast Polskich (ZMP), Stowarzyszenia Miast Króla Kazimierza Wielkiego, Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej, Bydgoskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej, Stowarzyszenia Gmin Polska Sieć „Energie Cities”, Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Europa Kujaw i Pomorza”, Stowarzyszenia Księgowych, Stowarzyszenia Bydgoska Lokalna Grupa Działania „Dwie Rzeki”, Stowarzyszenia Regionalna Organizacja Turystyczna pn. „Szlak Króla Stefana Batorego”. Aktywnie działa UMP integrująca największe polskie miasta. W połowie 2017 roku pojawiła się deklaracja prezydentów o współdziałaniu miast Unii Metropolii Polskich w dziedzinie migracji. Miasto brało również aktywny udział w działaniach pozostałych stowarzyszeń. Aktywnie działał Konwent prezydentów miast województwa kujawsko-pomorskiego: Bydgoszczy, Grudziądza, Inowrocławia, Torunia i Włocławka, który m.in. zaapelował do władz rządowych o kolejną aktualizację Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 i uwzględnienie w planach drogi S-10: Bydgoszcz-Toruń. W 2017 roku warszawski sąd administracyjny zarejestrował Stowarzyszenie Regionalna Organizacja Turystyczna pn. „Szlak Króla Stefana Batorego”. – międzynarodowych: Stowarzyszenia Eurocities, Stowarzyszenia Agencji Demokracji Lokalnej ALDA. W 2017 roku odbyła się wizyta studyjna trzydziestoosobowej grupy uczestników programu „Szkola Merów”. W programie uczestniczyli potencjalni władarze miast ukraińskich, którzy w przyszłości będą odpowiedzialni za wprowadzanie reformy decentralizacji na Ukrainie. Samorządowcy ukraińscy i działacze społeczni uczyli się jak skutecznie budować potencjał lokalnych władz i jak zarządzać miastem. Z inicjatywy Fundacji Solidarności Międzynarodowej, która aktywnie wspiera reformy decentralistyczne na Ukrainie oraz Klubu Przyjaciół Ukrainy została w Urzędzie Miasta Bydgoszczy zorganizowana wizyta studyjna dla ukraińskich samorządowców z Zaporozża, Połtawy, Krzemieńczuka, Kołomyji, Żmerynki i Dołyny. Ukraińscy goście m.in. zapoznali się z pracą wybranych wydziałów UMB, poznali kompetencje Rady Miasta Bydgoszczy oraz wzięli udział w otwartej debacie z udziałem mieszkańców naszego miasta, zor-	Budżet Miasta	I.6.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>ganizowanej przez Wydział Zintegrowanego Rozwoju.</p> <p>W 2017 roku współpraca ze Stowarzyszeniem ALDA polegała na możliwości uczestniczenia we wspólnych projektach i opiniowania dokumentów dla instytucji europejskich. W ramach współpracy ze stowarzyszeniem ALDA została także złożona aplikacja w projekcie Cross Over, w ramach ogólnego programu Europa dla obywateli, działanie 2.2. Projekt CROSS OVER skupia się na rozwiązaniu problemu niskiego uczestnictwa obywateli w wyborach do Parlamentu Europejskiego i znalezieniu sposobu na zachęcenie ich do aktywnego udziału podczas kolejnych, przypadających na 2019 rok wyborów.</p> <p>Bydgoszcz uczestniczyła w Dorocznej Platformie Współpracy EUROCITIES. Jest to spotkanie, podczas którego przekazywane są aktualne informacje na temat działania stowarzyszenia, możliwości uczestnictwa w projektach, forach i grupach roboczych oraz analizowane są bieżące wyzwania związane z potrzebami miast. Ważnym aspektem spotkania jest wymiana doświadczeń z osobami z innych miast europejskich, odpowiedzialnymi za podobne zadania, pracującymi w jednostkach dedykowanych współpracy międzynarodowej. W spotkaniu koordynatorów EUROCITIES wzięło udział 120 osób z 72 europejskich miast, w tym dwóch przedstawicieli Bydgoszczy.</p> <p>W 2017 roku odbyła się konferencja „Circular Cities”, dotycząca praktyk miast, wykorzystujących gospodarkę o obiegu zamkniętym. Najważniejsze w tej idei jest ponowne wykorzystanie wszelkich dóbr. Politycy, eksperci, przedstawiciele czołowych europejskich miast, spotkali się w Ljublanie na konferencji towarzyszącej Dorocznemu Walnemu Zebraniu organizacji EUROCITIES. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest wyzwaniem, ale też odpowiedzią na potrzeby rozwoju miast, na które niewątpliwie wpływ ma galopujący poziom konsumpcjonizmu, z którym dziś się zmagamy. Ma ona na celu jak najdłuższe utrzymanie produktu na rynku, tak aby maksymalnie go wykorzystać. Pozwoli to ograniczyć ilość odpadów oraz zużycie naturalnych surowców niezbędnych do produkcji np. mebli, czy sprzętu gospodarstwa domowego, co oczywiście przekładać się powinno na pozytywny wpływ na środowisko i klimat.</p> <p>W 2017 roku Miasto Bydgoszcz przystąpiło do Stowarzyszenia Inland Waterways International z siedzibą w Szkocji. IWI jest międzynarodową organizacją pozarządową, która łączy osoby i instytucje, działające na rzecz ochrony, użytkowania, rozwoju i właściwego zarządzania drogami wodnymi. Działalność Stowarzyszenia obejmuje wymianę doświadczeń i wiedzy pomiędzy organizacjami i krajami, edukację w zakresie znaczenia dróg wodnych dla gospodarki, rekreacji, środowiska i kultury, a także działania na rzecz tworzenia nowych dróg wodnych. IWI jest także pomysłodawcą i patronem organizowanych od 1988 r. konferencji „World Canals”, które odbywają się corocznie w innym państwie (mieście). Tematyka konferencji dotyczy ochrony dziedzictwa kulturowego dróg wodnych, rewitalizacji rzek i kanałów oraz ich gospodarczego wykorzystania, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki, a także promocji dróg wodnych. Konferencja adresowana jest do szerokiego grona uczestników tj. profesjonalistów, inżynierów ds. dróg wodnych, użytkowników wód, agencji turystycznych, naukowców, specjalistów ds. rewitalizacji, historyków, władz lokalnych i regionalnych, instytucji zarządzających drogami wodnymi oraz entuzjastów. Przedstawiciele Miasta Bydgoszczy w 2016 roku uczestniczyli ww. konferencji w Inverness w Szkocji, gdzie podczas Walnego Zgromadzenia Członków IWI mieli możliwość zaprezentowania nadwodnego potencjału Bydgoszczy, doświadczeń związanych z dotychczasową aktywizacją rzek i kanałów oraz kierunków rozwoju miasta w tym zakresie. W 2017 roku konferencja World Canals odbyła się w Syracuse, New York w Stanach Zjednoczonych. Konferencja nie była dotychczas organizowana w Polsce. Dlatego, zgodnie z oceną Zarządu IWI Polska i Miasto Bydgoszcz, z uwagi na swój nadrzeczny potencjał, byłyby szczególnie mile widziane jako organizator konferencji w kolejnych latach. Członkostwo Bydgoszczy w strukturach IWI wzmocni współpracę oraz</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Promocja miasta	Miasto Bydgoszcz Miejskie jednostki organizacyjne Organizatorzy imprez	<p>przyczyni się do umiędzynarodowienia działań związanych z aktywizacją społeczno-gospodarczą dróg wodnych w Bydgoszczy.</p> <p>Promocja miasta w 2017 roku realizowana była poprzez wsparcie krajowych i międzynarodowych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – promocja miasta poprzez sport – silnego ośrodka o dużych tradycjach i potencjale. Organizowane imprezy przyciągają do Bydgoszczy zawodników i kibiców z całego świata. Wydarzenia sportowe organizowane w 2017 roku to m.in.: „XXVI Wielka Wioślarska o Puchar Brdy”, X „Ster na Bydgoszcz”, cykl biegów „Aktywna Bydgoszcz”, „Mistrzostwa Świata do lat 23 w zapasach”, „Mistrzostwa Europy UEFA Euro U-21”, Młodzieżowe Mistrzostwa Europy w lekkoatletyce, zawody pływackie na Brdzie „Woda Bydgoska”, XVI Międzynarodowy Turniej Oldboyów im. Brończyka, <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – promocja miasta poprzez wsparcie krajowych i międzynarodowych wydarzeń kulturalnych m.in.: Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych „Camerimage”, Bydgoski Festiwal Operowy, Festiwal Prapremier, Bydgoski Festiwal Muzyczny, Bydgoskie Impresje Muzyczne, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Ignacego Jana Paderewskiego, Paderewski Piano Academy – Mistrzowska Szkoła Letnia dla Młodych Pianistów, „Rzeka Muzyki”, „Rzeka Muzyki Młodych”, „Wieczór z Kabaretem”, „Małe Formy Teatralne”, – promocja gospodarcza – działania realizowane przez BARR Sp. z o.o., – połączenia lotnicze realizowane z portu lotniczego w Bydgoszczy – działania promocyjne odbywały się poprzez stronę internetową przewoźnika, na której publikowano materiały informujące o ofercie turystycznej i inwestycyjnej Bydgoszczy, reklamę w wydawnictwach pokładowych, akcje mailingowe realizowane do stałych i potencjalnych klientów linii, – organizacja miejskich przedsięwzięć promocyjnych – wsparcie finansowe oraz organizacja imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, konferencji, targów itp., – promocja miasta w telewizji – audycje Telewizyjnego Centrum Kultury, promocja w TVN24 i TVN Active (spoty reklamowe oraz kamera on-line), – upowszechnianie materiałów i wydawnictw o Bydgoszczy, – współpraca miasta z zagranicą – z miastami partnerskimi, międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi, instytucjami Unii Europejskiej itp. <p>Duże znaczenie promocyjne dla miasta miały wyróżniające się w rankingach pozycje zajmowane przez Bydgoszcz. Miasto jest m.in. coraz lepiej oceniane przez turystów i po raz kolejny znalazło się w zestawieniu najlepszych celów podróży w Polsce wg portalu TripAdvisor - w tym roku na 5 miejscu (w 2016 roku - miejsce 9). TripAdvisor to największy na świecie portal turystyczny oparty na rekomendacjach czytelników. Jego użytkownicy oceniają zabytki, atrakcje turystyczne, hotele i restauracje, które odwiedzili. Miasto Bydgoszcz otrzymało także nagrodę w III edycji konkursu „Mieszkam tu! - Mądre pomysły na mądre miasto” za</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	IV.9.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			projekt "Wyspa Młyńska bez barier" oraz znalazło się w rankingu najbardziej perspektywicznych miast dla sektora nowoczesnych usług dla biznesu w kategorii „Emerging City of the Year” (Miasto wschodzące). Bydgoszcz, to także znakomite miejsce na krótki wyjazd, czyli city break wg brytyjskiego The Telegraph, który wytypował 15 europejskich miast mało lub mniej znanych, a godnych odwiedzenia. W 2017 roku kontynuowano prace nad strategią marki Bydgoszczy, dokumentu, który wskaże najbardziej charakterystyczne atuty Bydgoszczy, uwypukli walory i sprawi, że Bydgoszcz stanie się jeszcze bardziej rozpoznawalna w Polsce i w Europie. Strategia marki ma także określić narzędzia, jakimi należy się posługiwać w przedsięwzięciach promujących miasto. Jednocześnie będzie pomocna przy identyfikowaniu się mieszkańców z miastem i zwiększeniu tzw. lokalnego patriotyzmu. Do końca 2017 roku opracowano całość dokumentu, który zostanie poddany konsultacjom w celu osiągnięcia ostatecznego kształtu.		
	Rozwój lokalnych mediów	Firmy medialne, właściciele portali internetowych Miasto Bydgoszcz	Bydgoszcz jest siedzibą ponadlokalnych mediów: Regionalnego Ośrodka Telewizji Polskiej, Radia Pomorza i Kujaw (Radio PiK), Gazety Pomorskiej, Expressu Bydgoskiego, dodatku regionalnego Gazety Wyborczej oraz mediów o mniejszym zasięgu np. Radia Eska, Radia Plus, a także redakcji kilkunastu czasopism. Wersje papierowe gazet powoli ustępują ich wersjom elektronicznym. Wymiana informacji przenosi się w coraz większym stopniu na portale informacyjne, które na bieżąco przekazują informacje z życia miasta i regionu. Miasto wykorzystuje masowe środki przekazu w kontaktach z mieszkańcami, a działania podejmowane w tym zakresie w 2017 roku to m.in.: – promocja w lokalnych mediach nie tylko inwestycji miejskich, ale i prywatnych, – zwiększenie ilości wysyłanych newsletterów do lokalnych i ogólnopolskich mediów, – większy udział miejskich informacji w publikacjach prasowych, – zwiększenie ilości materiałów promocyjnych, – powstanie nowych portali.	Środki właścicieli mediów Budżet Miasta	I.1. IV.9.
	Wspieranie rozwoju bydgoskich uczelni	Miasto Bydgoszcz	Corocznie z budżetu miasta przeznaczane są środki na wsparcie bydgoskich uczelni publicznych (w 2017 roku w kwocie ponad 600 tys. zł). Otrzymane w 2017 roku dotacje uczelnie przeznaczyły na zakup: • Uniwersytet Kazimierza Wielkiego: – wyposażenie multimedialne i nagłośnienie sali koncertowo-konferencyjnej Collegium Copernicanum, – organizacja Bydgoskiego Festiwalu Nauki, – wyposażenie Ogrodu Botanicznego, – doposażenie informatyczne Wydziału Administracji i Nauk Społecznych – zakupiono zestawy komputerowe, • Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy: zakup sprzętu informatycznego dla poszczególnych wydziałów. • Akademia Muzyczna: zakupiono instrumentarium, sprzęt informatyczny, multimedialny i audiowizualny z wyposażeniem, <i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i> • Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika: doposażenie sal ćwiczeniowych Katedry Biologii Medycznej, Katedry Fizjologii oraz Zakładu Podstaw Fizjoterapii.	Budżet Miasta	I.2. II.1. II.3.
			Innym elementem wsparcia jest przyznawanie nagród i stypendiów. Na podstawie uchwały Kapituły Nagród		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>i Stypendiów Naukowych Prezydenta Miasta przyznano:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jednorazową nagrodę naukową Prezydenta Miasta dla wykładowcy Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego za wybitne osiągnięcia naukowe, – dwa stypendia dla wybitnych młodych naukowców z Collegium Medicum im. L. Rydygiera i UTP oraz dwa stypendia dla wyróżniających się studentów z Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. <p>Ponadto Prezydent Miasta objął w 2017 roku honorowym patronatem 29 wydarzeń organizowanych przez bydgoskie uczelnie.</p>		
	Wspieranie projektów budujących prestiż miasta (nauka, kultura, sport, specjalistyczne usługi zdrowotne)	Miasto Bydgoszcz	<p>Wśród działań realizowanych w 2017 roku należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dotacje z budżetu miasta na działania rozwojowe uczelni publicznych, – wspieranie finansowe i organizacyjne wydarzeń kulturalnych i sportowych wysokiej rangi, – prowadzenie procesów aplikacyjnych związanych z przyznaniem Bydgoszczy organizacji imprez sportowych: Siatkarskiej Ligi Narodów Kobiet 2018, Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej do lat 20 w 2019 roku, Drużynowe Mistrzostwa Europy w lekkiej atletyce w 2019 roku, – aktualizacja Strategii Rozwoju Bydgoszczy, ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji społecznej, – przyznawanie nagród Prezydenta Bydgoszczy za wybitne osiągnięcia w dziedzinie nauki, kultury i sportu, – przyznawanie stypendiów Prezydenta Bydgoszczy dla twórców kultury, naukowców, sportowców itp., – dofinansowanie z budżetu miasta (w trybie konkursowym i pozakonkursowym) wydarzeń kulturalnych, promocyjnych, sportowych i rekreacyjnych, – objęcie Honorowym Patronatem Prezydenta Bydgoszczy 280 wydarzeń, – wspieranie działań związanych z rozwojem połączeń lotniczych, – organizacja Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości. 	Budżet Miasta	1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5.
d.	Rozwój połączeń Bydgoszczy z polską i europejską siecią transportową, sprawne połączenie z innymi ośrodkami metropolitalnymi:				
	Budowa drogi ekspresowej S-5 na odcinku Nowe Marzy-Cotoń	GDDKiA	<p>Droga ekspresowa S-5 to jedna z największych inwestycji realizowanych w kraju, spinać będzie cztery aglomeracje: Wrocław, Poznań, Bydgoszcz oraz Gdańsk, stając się jedną z dróg o podstawowym znaczeniu dla gospodarki kraju, regionu i Bydgoszczy. Trasa na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, o długości prawie 130 km, przebiegać będzie od zjazdu z autostrady A1 w Nowych Marzach koło Grudziądza do Mielna na granicy z Wielkopolską.</p> <p>W 2017 roku wydano decyzje ZRID dla wszystkich 7 odcinków drogi ekspresowej S5. Działania te pozwoliły rozpocząć procedurę przejmowania nieruchomości pod budowaną drogę i prace budowlane. W ciągu ostatnich miesięcy 2017 roku wykonawcy wszystkich odcinków prowadzili prace w zakresie następujących kontraktów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odc. 1 Nowe Marzy- Dworzysko - rozpoczęcie prac budowlanych w lipcu 2017 roku. Łącznie na budowie znajdzie się 26 obiektów: 13 obiektów aktualnie istniejących oraz 13 nowobudowanych. Wykonawca prowadził prace na 12 nowo powstających obiektach. Pod ich budowę powstały już fundamenty, wykonano montaż zbrojenia fundamentów oraz przyczółków. Wykonano także betonowanie części tych elementów, – odc. 2 Dworzysko-Aleksandrowo – rozpoczęcie prac budowlanych w lipcu 2017 roku, 	Krajowy Fundusz Drogowy Fundusze europejskie	I.1. II.3. III.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – odc. 3 Aleksandrowo-Tryszczyń - rozpoczęcie prac budowlanych w czerwcu 2017 roku, – odc. 4 Tryszczyń-Białe Błota - w listopadzie 2017 roku rozpoczęła się budowa tego odcinka trasy S5. Ten element stanowić będzie jednocześnie północno-zachodnią obwodnicę Bydgoszczy. Długość odcinka, na którym ruszyły prace wynosi 13,5 kilometra. Powstaną na nim dwa bezkolizyjne węzły. Węzeł „Bydgoszcz Miedzyń” połączy trasę ekspresową z przedłużeniem ul. Łochowskiej. Natomiast węzeł „Bydgoszcz Zachód” zapewni zjazd na rozbudowywaną ulicę Grunwaldzką, – odc. 5 Białe Błota–Szubin – rozpoczęcie prac budowlanych w kwietniu 2017 roku, – odc. 6 Szubin-Jaroszewo – prace przygotowawcze, ziemne i pomocnicze od kwietnia 2017 roku – odc. 7 Jaroszewo-granica województwa – prace budowlane prowadzone od kwietnia 2017 roku. <p>Na części odcinków prowadzono wycinkę drzew i zdjęto wierzchnią warstwę ziemi. W ramach projektu 15 nowych wiaduktów i przejść dla zwierząt na S5 zbuduje bydgoska firma Gotowski. Obiekty inżynierskie powstaną na odcinku pomiędzy Szubinem i Żninem.</p> <p>W grudniu 2017 roku w bydgoskim ratuszu podpisano list intencyjny w sprawie opracowania koncepcji dla obwodnicy Białych Błot. Nowa droga miałaby komunikować miasto Bydgoszcz z trasami szybkiego ruchu S5 i S10. System komunikacyjny w tym rejonie ma usprawnić nowa, dwujezdniowa trasa omijająca podbydgoską miejscowość. Jej parametry i dokładny przebieg wskaże opracowanie projektowe, tzw. Studium Techniczno–Ekonomiczno–Środowiskowe (STeS). Wtedy też przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne. Kosztami opracowania podzieli się gmina Białe Błota, miasto Bydgoszcz, powiat bydgoski i samorząd województwa.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Budowa drogi ekspresowej S-10	GDDKiA	<p>Droga ekspresowa S-10 docelowo połączy Warszawę (od drogi ekspresowej S-7) ze Szczecinem. W listopadzie 2016 roku podpisano umowę z wykonawcą na przygotowanie Studium Techniczno–Ekonomiczno–Środowiskowego (STeS) z elementami Koncepcji Programowej wraz z materiałami do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla drogi ekspresowej S-10 na odcinku Bydgoszcz–Toruń. Zakończenie prac nad dokumentacją i uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla tej 50 km trasy, planowane jest w I połowie 2018 roku. W oparciu o ten dokument inwestycja może zostać zlecona do realizacji w trybie „zaprojektuj i wybuduj”. W zaktualizowanym programie budowy dróg krajowych S-10 została umieszczona na liście inwestycji bez określonej daty realizacji.</p> <p>Natomiast dla odcinków S-10: Piła–Bydgoszcz i Toruń–S-8, sporządzono i przekazano do Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa Program Inwestycji celem zatwierdzenia.</p> <p>W 2017 roku realizowano liczne prace projektowe związane z przygotowaniem dokumentacji dla drogi ekspresowej S10 na odcinku Bydgoszcz–Toruń oraz dla obwodnic Kamienia Krajeńskiego i Sępólna Krajeńskiego. W 2017 roku w Solcu Kujawskim, Brzozie i Cierpicach zorganizowano spotkania z mieszkańcami tych miejscowości. Na spotkaniach przedstawiciele biura projektowego przy udziale GDDKiA zaprezentowali kilka wariantów budowy drogi ekspresowej wraz z proponowanym układem sieci dróg serwisowych, a także wskazali możliwe zmiany w obszarze oddziaływania drogi.</p>	Budżet Państwa	I.1. II.3. III.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Rozbudowa drogi krajowej nr 80 i nr 25		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. <i>Zadanie dotyczy odcinków dróg poza obszarem Bydgoszczy.</i>		
	Rozbudowa infrastruktury Międzynarodowego Portu Lotniczego w Bydgoszczy im. Ignacego Jana Paderewskiego, w tym terminal Cargo	Port Lotniczy Bydgoszcz S.A.	Zadania realizowane w 2017 roku przez Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. na rzecz rozbudowy bydgoskiego lotniska to: przeprowadzenie remontu ulicy Paderewskiego w Białych Błotach, prowadzącej od węzła „lotnisko” do terminala Portu Lotniczego Bydgoszcz. Dzięki temu port lotniczy zyskał bezpieczny dojazd drogowy o odpowiedniej jakości nawierzchni. Przystąpiono także do przeniesienia punktu kontroli bezpieczeństwa zlokalizowanego dotychczas w części holu głównego na parterze, na antresolę pierwszego piętra. Wyremontowano i przekazano jako bazę ratownictwa lotniczego byłą wojskową rusznikarnię i schrono-hangar.	Środki PLB Gmina Białe Błota	I.1. II.3. III.3.
	Rozbudowa siatki międzynarodowych i krajowych połączeń lotniczych, w tym zapewniających bezpośredni kontakt z dużymi portami przesiadkowymi w Europie	Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. Przewoźnicy	W 2017 roku Port Lotniczy Bydgoszcz oferował następujące kierunki lotów: Frankfurt, Londyn Stansted, Londyn Luton, Birmingham, Glasgow, Dublin, Dusseldorf Weeze, Lwów i Rzym Fiumicino. Nowością było wprowadzenie przez Lufthansę w 2017 roku codziennej oferty lotów do Frankfurtu oraz przez Ryanair 3 razy w tygodniu lotów do Londyn Luton. W 2017 roku z bydgoskiego lotniska odbywały się loty czarterowe na grecką wyspę Zakynthos oraz do Burgas, Dubrownika i Heraklionu.	Środki PLB Środki udziałowców Spółki Środki przewoźników	I.1. II.3. III.3.
	Modernizacja linii kolejowej nr 131 Chorzów Batory-Tczew i nr 18 Kutno-Piła	PKP PLK S.A.	W 2017 roku, na rzecz modernizacji infrastruktury kolejowej na linii nr 18 realizowane były następujące prace: – w ramach projektu pn. „Zwiększenie przepustowości wybranych linii kolejowych poprzez optymalizację urządzeń sterowania ruchem kolejowym i układów stacyjnych” prowadzone były roboty związane z zabudową urządzeń blokady wieloodstępowej – dwustawnej z kontrolą niezajętości torów w oparciu o system licznika osi na następujących szlakach: Nieszawa Waganiec-Aleksandrów Kujawski, Cierpice-Solec Kujawski, Solec Kujawski-Bydgoszcz Łęgnowo, – w ramach projektu pn. „Prace na linii nr 18 Kutno-Piła, na odcinku Kutno-Toruń Główny” realizowano roboty torowe i modernizowano urządzenia sterowania ruchem kolejowym na odcinku: Włocławek Brzezie-Aleksandrów Kujawski- Ostrowy-Otłoczyn, – w ramach projektu pn.: „Poprawa bezpieczeństwa i likwidacja zagrożeń eksploatacyjnych na sieci kolejowej” trwały roboty końcowe przy zabudowie samoczynnych systemów przejazdowych kat. B na przejazdach, – zmiana sposobu obsługi posterunku odstępowego Brzoza Toruńska. W 2017 roku, na rzecz modernizacji infrastruktury kolejowej na linii nr 131 Chorzów Batory- Tczew realizowane były następujące prace: – w ramach zadania pn. „Prace na linii C-E65 na odcinku Zduńska Wola-Karsznice-Bydgoszcz-Tczew,” realizowano prace modernizacyjne na odcinku Zduńska Wola-Karsznice-Bydgoszcz-Tczew (Nowa Wieś Wielka-Brzoza Bydgoska-Bydgoszcz Główna-Maksymilianowo-Laskowice Pomorskie-Warlubie), – modernizacja peronu stacji Inowrocław Rąbinek i zbudowano nowe perony w Chmielnikach Bydgoskich i Rynkowie, – przebudowa urządzeń sterowania ruchem kolejowym w celu poprawy bezpieczeństwa na terenie Zakładu	Budżet Państwa Środki PKP PLK S.A.	I.1. III.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Rozwój międzynarodowych dróg wodnych E-70 i E-40	RZGW Gdańsk RZGW Poznań Miasto Bydgoszcz	Linii Kolejowych w Bydgoszczy – powiązanie urządzeń przejazdowych z urządzeniami stacyjnymi na zasadzie elementu drogi przebiegu na stacji Inowrocław i Solec Kujawski. W grudniu 2017 roku Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A. ogłosił przetarg pn. „Wykonanie studium wykonalności dla kompleksowego zagospodarowania międzynarodowych dróg wodnych: – E-40 dla rzeki Wisły na odcinku od Gdańska do Warszawy, – E-40 od Warszawy do granicy Polska - Białoruś (Brześć), – E-70 na odcinku od Wisły do Zalewu Wiślanego (Elbląg). Przedmiotem tego zamówienia jest opracowanie koncepcji i studium wykonalności dla kompleksowego zagospodarowania drogi wodnej dolnej Wisły wraz z drogami wodnymi funkcjonalnie powiązanymi (Warszawa-Brześć oraz Wisła-Zalew Wiślan). Uzyskane dane będą wykorzystane do opracowania programu modernizacji drogi wodnej rzeki Wisły. Miasto przystąpiło jako partner do projektu EMMA (Zwiększenie mobilności towarów i logistyki w Regionie Morza Bałtyckiego poprzez wzmocnienie transportu śródlądowego i morskiego oraz promocję nowych międzynarodowych usług żeglugowych) w ramach Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego. Projekt obejmuje m.in. opracowanie studium lokalizacji portu multimodalnego na Wiśle.	NFOŚiGW Fundusze europejskie Budżet Miasta	I.1. II.7. III.3.
e.	Usprawnienie komunikacji w obszarze funkcjonalnym miasta:				
	Budowa zintegrowanej sieci transportu szynowego wraz z zakupem taboru w ramach obszaru funkcjonalnego miasta (niskoemisyjny transport miejski)	ZDMiKP	W zakresie rozbudowy i modernizacji sieci transportu szynowego w 2017 roku podpisano umowę na dofinansowanie rozbudowy ul. Kujawskiej z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W ramach przedsięwzięcia zostanie wybudowana trasa tramwajowa wzdłuż ul. Kujawskiej. Zadanie będzie realizowane jako dwa podzadania na roboty budowlane: – zadanie nr 1 - budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego wraz z rozbudową ulic: Bernardyńskiej, Kujawskiej, Solskiego, Toruńskiej, Wojska Polskiego, Zbożowy Rynek i przebudową ulic przyległych, – zadanie nr 2 - przebudowa ul. Wojska Polskiego na odcinku od pętli Magnuszewska do węzła komunikacyjnego Wojska Polskiego-Szarych Szeregów–Bełzy. W 2017 roku rozpoczęta została procedura wyłonienia wykonawcy. Na mocy zawartej w dniu 23.03.2017 r. umowy bydgoska PESA S.A. dostarczy 21 szt. (15 szt. długich i 6 szt. krótkich) fabrycznie nowych tramwajów wieloczołowych całkowicie niskopodłogowych wraz ze specjalistycznym wyposażeniem obsługowym, pakietem eksploatacyjno-naprawczym i świadczeniami dodatkowymi. Trzy „Swingi” dostarczone przez PESA już jesienią 2017 roku wyjechały na tory i wożą bydgoszczan. Nowoczesne tramwaje są dedykowane m.in. do obsługi ul. Kujawskiej i zmodernizowanej pętli na Kapuśkach. W 2017 roku trwały prace projektowe nad: – budową dwutorowej trasy tramwajowej pomiędzy ul. Fordońską, a ul. Toruńską wraz z rozbudową układu drogowego, – przebudową infrastruktury transportu tramwajowego wzdłuż ulicy Perłowej obejmującą przebudowę nawierzchni torowiska, przebudowę konstrukcji wsporczych i sieci trakcyjnej, przebudowę infrastruktury peronowej poprzez dostosowanie do obsługi osób niepełnosprawnych,	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.1. III.1. III.3.
	Rozbudowa podstawowego układu drogowego w obszarze funkcjonalnym	ZDMiKP	W 2017 roku prowadzone były prace projektowe i przygotowawcze dla następujących inwestycji drogowych mających wpływ na poprawę układu drogowego w obszarze funkcjonalnym Bydgoszczy:	Budżet Miasta	I.1. III.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	miasta		<p>– budowa II etapu ul. Ogińskiego na odcinku od ul. Wojska Polskiego do ul. Magnuszewskiej – dla trasy Uniwersyteckiej przeprowadzono procedurę zmiany kategorii drogi z powiatowej na wojewódzką, co umożliwi uzyskanie dofinansowania z RPO WK-P na lata 2014-2020. Zaawansowanie robót na koniec roku 2017 wyniosło około 38%. Prace budowlane rozpoczęto na trzech odcinkach: od ul. Wojska Polskiego do ul. Ujejskiego, wzdłuż Al. Jana Pawła II i na ul. Glinki (odc. od ul. Boya Żeleńskiego do ul. Magnuszewskiej),</p> <p>– przebudowa ul. Grunwaldzkiej na odcinku od Węzła Zachodniego do granic miasta wraz z ulicami: Czaplą, Wróblowa, Łowiskowa, Zimorodkowa, Wronia, Perlicza, Skośna, Papuzia, Kolbego, Przejście, Filtrowa, Wyrzyńska, Okopowa, Zielona i Flisacka” wraz z budową infrastruktury towarzyszącej, dokumentacja przetargowa przeszła pozytywną weryfikację Prezesa Zamówień Publicznych, tzw. kontrolę uprzednią. W listopadzie 2017 roku Miasto Bydgoszcz podpisało umowę na realizację robót budowlanych. Prace budowlane potrwać około 24 miesiące,</p> <p style="text-align: center;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <p>– rozbudowa trasy W-Z - w 2017 roku przeprowadzono II etap konsultacji społecznych dotyczących rozbudowy trasy. Projekt przewiduje zmodernizowanie dwujezdniowej trasy, która ma spełniać funkcję ulicy głównej ruchu przyspieszonego, po której będzie można poruszać się z prędkością do 70 km/h. Inwestycja, mająca udrożnić i przyspieszyć przejazd przez Bydgoszcz na osi wschód - zachód, będzie wiązać się też z rozbudową infrastruktury towarzyszącej ulicom, w tym m.in. oświetlenia i kanalizacji deszczowej. Powstać mają m.in. nowe zatoki i przystanki autobusowe, ścieżki rowerowe, rozbudowany będzie też system ITS.</p>	Fundusze europejskie	III.3.
	Budowa linii kolejowej dla poprawy dostępności portu lotniczego w Bydgoszczy		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Integracja systemów komunikacji publicznej w obszarze funkcjonalnym miasta (integracja taryfowa, organizacyjna i tworzenie węzłów przesiadkowych)	ZDMiKP Tramwaj Fordon Sp. z o.o. PKP PLK S.A.	<p>Na rzecz zadania realizowany był projekt „Budowa wiaduktów i przystanków kolejowych w bydgosko-toruńskim obszarze metropolitalnym BiT City” (dofinansowany w ramach POIS 2007-2013) obejmujący m.in. budowę czterech węzłów komunikacyjnych scalających w spójnie działające rozwiązania komunikacyjne transport kolejowy, samochodowy, autobusowy, rowerowy oraz pieszy na terenach: Bydgoszcz Błonie, Bydgoszcz Leśna, Bydgoszcz Bielawy i Cierpice. Powstały również węzły łączące różne rodzaje transportu w ramach oddanej do użytku linii tramwajowej do Fordonu. W roku 2017 wykonano prace związane ze zmianą infrastruktury, która została przystosowana dla osób niepełnosprawnych ruchowo oraz z dysfunkcją wzroku - dla wszystkich lokalizacji. W trakcie realizacji wykonano dodatkowe oświetlenie dla przystanku Bielawy.</p> <p>W ramach zadania od 2016 roku działa linia autobusowa (nr 95) – linia okrężna na trasie Tatrzańskie, Łoskoń, Jarużyn, Strzelce Górne, Strzelce Dolne, Łoskoń, Tatrzańskie. Autobusy linii nr 95 dowiozą pasażerów między innymi do pętli Łoskoń, gdzie można się przesiąść i kontynuować podróż nową linią tramwajową.</p>	Budżet jst Środki Tramwaj Fordon Sp. z o.o. Fundusze europejskie	I.1. III.3

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>wą, która stała się bardzo wygodnym sposobem na dotarcie do centrum Bydgoszczy.</p> <p>W Bydgoszczy powstaje spójny system parkingów typu P&R, który ma zachęcać do poruszania się po centrum miasta komunikacją publiczną.</p> <p>Projektowanie i budowa nowych parkingów od podstaw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Węzeł Zachodni (rejon przy kościele i stacji paliw). Integracja środków transportowych: autobusowy, samochodowy, rowerowy. Kierunki obsługi – Sicienko, Nakło nad Notecią, Koronowo, Mrocza. Do i z przystanków transportu publicznego. - Pętla Tatrzańskie (tereny przy pętli autobusowej ul. Pelplińska - Wyzwolenia). Integracja środków transportowych: autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Osielsko, Dobrcz. - Pętla Niepodległości (tereny przy pętli tramwajowej ul. Piłsudskiego – ul. Andersa). Integracja środków transportowych: tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Osielsko, Dobrcz. - Pętla Przylesie (rejon skrzyżowania Akademicka – Korfantego). Integracja środków transportowych: tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Osielsko, Dobrcz, Fordon cz. północna. - Pętla Las Gdański (skrzyżowanie Gdańska – Rekreacyjna). Integracja środków transportowych: tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Osielsko, Maksymilianowo. - Grunwaldzka (rejon skrzyżowania ulic: Grunwaldzka/Przejście). Integracja środków transportowych: autobusowy, samochodowy, rowerowy. Kierunki obsługi – Sicienko, Nakło nad Notecią, Mrocza. <p>Adaptacja parkingów typu Park and Ride przygotowywanych wraz z rozbudową ulic lub istniejących już obiektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rondo Kujawskie (w pasie dzielącym ul. Kujawskiej – wlot południowy) – realizacja w ramach budowy trasy tramwajowej w ul. Kujawskiej. Integracja środków transportowych: tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Białe Błota, Nowa Wieś Wielka, Łabiszyn. - Dworzec Wschód (tereny PKP) – realizacja w ramach rozbudowy Trasy Wschód – Zachód. Integracja środków transportowych: kolejowy, tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Dąbrowa Chelmińska, Toruń, Zła Wieś Wielka, Solec Kujawski. - Dworzec Główny (tereny przy pętli tramwajowo-autobusowej Rycerska) - realizacja w ramach rozbudowy Trasy Wschód – Zachód. Integracja środków transportowych: kolejowy, tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Sicienko, Osielsko, Dobrcz, Nakło nad Notecią. - Stadion Zawisza (parking istniejący na terenie Zawiszy) - Integracja środków transportowych: tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Osielsko, Dobrcz, Maksymilianowo. - Wilczak/Miedzyń (tereny w sąsiedztwie pętli tramwajowej) – realizacja w ramach rozbudowy ul. Nakielskiej. Integracja środków transportowych: tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Nakło nad Notecią, Sicienko, Białe Błota, Łochowo, Łochowice. - Pętla Stomil (teren w obszarze skrzyżowania Toruńska – Spadzista) - realizacja w ramach przebudowy torowiska tramwajowego wzdłuż ul. Toruńskiej od ronda Toruńskiego do pętli Stomil. Integracja środków transportowych: tramwajowy, autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Solec Kujawski. - Grudziądzka (parking przy Urzędzie Miasta Bydgoszczy). Integracja środków transportowych: autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Szubin, Nakło nad Notecią. Na zlecenie miasta powsta- 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			je projekt koncepcyjny obiektu wielopoziomowego na prawie 560 miejsc (parking kubaturowy Park&Go). – Bydgoskie Centrum Targowo-Wystawiennicze (parking istniejący na terenie BCTW) - Integracja środków transportowych: autobusowy, rowerowy, samochodowy. Kierunki obsługi – Osielsko, Dobrcz, Maksymilianowo.		
	Rewitalizacja linii kolejowej nr 356 na odcinku Bydgoszcz Główna-Gołańcz		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Rewitalizacja linii kolejowej nr 356 na odcinku województwa kujawsko-pomorskiego jest uwzględniona w Krajowym Programie Kolejowym do 2023 roku w ramach projektu pn. „Rewitalizacja kolejowego ciągu komunikacyjnego Bydgoszcz–Kcynia – granica województwa”. Jednak prace te znajdują się na liście projektów rezerwowych.		
	Budowa spójnego systemu dróg rowerowych	ZDMiKP	Główne przedsięwzięcia na rzecz realizacji zadania w 2017 roku: <ul style="list-style-type: none"> • budowa 1,5 km nowych dróg rowerowych (m.in. ul. Matki Teresy z Kalkuty), • wykonanie koncepcji programowo-przestrzennej dla 3 zadań: <ul style="list-style-type: none"> – dla zadania 1 – ul. Dąbrowa - zaprojektowano wydzieloną drogę rowerową wzdłuż ulicy do ostatniego zjazdu publicznego. Dalej, infrastruktura poprowadzona została wspólnie dla ruchu rowerowego i pieszego, – dla zadania 2 – ul. Wyzwolenia, Sudecka, Geodetów - zaprojektowano dowiązanie do projektowanej infrastruktury na terenie Gminy Osielsko oraz w ul. Pelpińskiej i ul. Geodetów, – dla zadania 3 – ul. Jeździecka, Hippyiczna, Konna - zaprojektowanie brakującego odcinka i uzupełnienie istniejącej infrastruktury w ul. Jeździeckiej oraz budowa elementów infrastruktury w ul. Hipicznej i Konnej, • największym zadaniem uruchomionym w 2017 roku będzie budowa nowej bezpiecznej 7-kilometrowej ścieżki rowerowej łączącej centrum miasta z Osową Górą wzdłuż ul. Grunwaldzkiej. Zadanie będzie realizowane etapami. W ramach rozbudowy ul. Grunwaldzkiej o drugą jezdnię infrastruktura rowerowa (wydzielone drogi dla rowerów, wspólne ciągi pieszo–rowerowe, jezdnie serwisowe) budowana będzie od węzła Zachodniego do granicy miasta (w zależności od zagospodarowania i dostępnego miejsca infrastruktura będzie po jednej bądź po obu stronach ul. Grunwaldzkiej). Na granicy miasta ścieżka ma łączyć się z drogą serwisową, która zbudowana zostanie wokół węzła na trasie S5. W 2017 roku ZIT BTOF (po wcześniejszym ogłoszeniu konkursu) podpisał umowę na budowę dróg dla rowerów w ciągu ulicy Grunwaldzkiej, • w ramach rozbudowy ul. Kujawskiej na odcinku od Ronda Kujawskiego do Ronda Bernardyńskiego przewidziano budowę infrastruktury dla ruchu pieszych i rowerzystów, • zadanie pn. „Budowa trasy tramwajowej łączącej ul. Fordońską z ul. Toruńską wraz z rozbudową układu drogowego” przewiduje budowę infrastruktury dla ruchu pieszych i rowerzystów oraz budowę mostu drogowego, także dla ruchu pieszych i rowerzystów przez rzekę Brdę, • w ramach inwestycji budowy II etapu ul. Ogińskiego wybudowane zostaną nowe drogi rowerowe, • zawarto umowę na wykonanie koncepcji i programu funkcjonalno-użytkowego dla inwestycji pn. „Budowa infrastruktury rowerowej na ulicy Nakielskiej na odcinku od ul. Bronikowskiego do ul. Łochowskiej wraz z rozbudową jezdni”. 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.1. III.2. III.4. IV.5.
f.	Realizacja programów rewitalizacji – kompleksowa rewitalizacja na wy-				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	branych (zdegradowanych) obszarach bydgoskiego obszaru funkcjonalnego:				
	Rewitalizacja dróg wodnych oraz terenów nadrzecznych w obszarze funkcjonalnym miasta	RZGW Poznań RZGW Gdańsk Miasto Bydgoszcz Prywatni inwestorzy	<p>Na rzecz realizacji zadania w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w lipcu Województwo Kujawsko-Pomorskie ogłosiło przetarg na wykonanie: Studium lokalizacyjnego dla zamierzenia inwestycyjnego pn.: „Platforma multimodalna oparta na transporcie wodnym, kolejowym, drogowym i lotniczym z centrum logistyczno-magazynowym i portem rzeczny zlokalizowanym na wskazanym obszarze lewego brzegu Wisły (km 766-771), z uwzględnieniem obszaru miasta Bydgoszcz i Gminy Solec Kujawski”. Zadanie jest realizowane w ramach projektu EMMA, w ramach którego zrealizowano również pilotażowo – promocyjno – badawczy rejs kontenerowy z Gdańska do Warszawy. Pchacz i duża barka typ GALAR-2 o długości 50m z 20 kontenerami pojawiły się także w Bydgoszczy, – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu powtórzył przetarg na rewitalizację śluzy Okole. Rewitalizacja śluzy ma zakończyć się jesienią 2018 roku. Inwestycja zostanie sfinansowana w całości ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Remont śluzy jest niezbędny dla dalszego funkcjonowania drogi wodnej E-70. Inwestor dysponuje też dokumentacją techniczną niezbędną do remontu pozostałych budowli hydrotechnicznych w kierunku Nakła, m.in. śluz Czyżkówko, Prądy (wraz z mostem) i Osowa Góra, – realizowano rejsy tramwaju wodnego i rejsy wycieczkowe, – w ramach zadania dotyczącego rewitalizacji i zagospodarowania terenów przybrzeżnych Brdy, Wisły i Kanału Bydgoskiego: prowadzono remonty urządzeń hydrotechnicznych i prace dotyczące przebudowy Toru Regatowego w Brdujściu, a także prace projektowe związane z zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych nad Wisłą w Starym Fordonie, – realizowano inwestycje kubaturowe na nabrzeżach m.in. kryte lodowisko Torbyd, apartamentowiec Nowa Wenecja, Nordic Haven wraz z miejscami do cumowania łodzi, River Tower z minimariną będącą przedłużeniem przystanku tramwaju wodnego, biurowce Arkada Business Park z zagospodarowaniem przestrzeni pomiędzy rzeką i ulicą Fordońską, – w ramach budowy przystani wioślarskiej przy RTW Bydgoszcz dokonano uzgodnień z gestorami infrastruktury sieciowej (KPEC, MWiK, ENEA), uzgodnień/decyzji w zakresie ochrony środowiska i innych (WKZ, MKZ, ZDMiKP, RZGW, UŻŚ, Plastyk Miejski). W I kwartale uzgodniono projekt budowlany, w II kwartale uzyskano pozwolenie na budowę, a w III kwartale realizowano projekty wykonawcze. 	NFOŚiGW Budżet Miasta Środki prywatne	II.7. III.7. III.8. IV.5.
	Utworzenie turystycznego szlaku wodnego na rzece Brdzie na odcinku Bydgoszcz – Zalew Koronowski instrumentem rozwoju turystyki wodnej w regionie		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rewitalizacja na cele rekreacyjno-sportowe terenów zieleni	Miasto Bydgoszcz	<p>Przedsięwzięcia realizowane w 2017 roku to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prace przygotowawcze do rewitalizacji terenów nadrzecznych Wisły w Starym Fordonie, rewaloryzacji parków na Wzgórzu Wolności i Wzgórzu Dąbrowskiego oraz rewitalizacji terenów pogórnich przy ul. M. Rejewskiego. Prace dotyczące Parku Akademickiego polegały na zleceniu opracowania dokumentacji projektowej: zagospodarowanie terenów zieleni i stworzenie parku o wysokich walorach przyrodniczo-edukacyjnych, w tym ścieżki pieszej, edukacyjne, punkty widokowe, – opracowanie koncepcji i PFU rewaloryzacji Parku Ludowego im. Wincentego Witosa w Bydgoszczy, w tym: gospodarka drzewostanem, elementy wyposażenia, obiekty małej architektury parkowej, drogi, na- 	Budżet Miasta	II.7. III.7. III.8. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>wierzchnie parkowe, nasadzenia zieleni, budowa nowego oświetlenia, monitoring oraz inne ważne elementy z punktu widzenia ochrony. W latach 2018-2019 przewidziana jest realizacja zadania w systemie zaprojektuj – wybuduj,</p> <p>– zadania realizowane w ramach Programu Bydgoski Budżet Obywatelski: place zabaw, siłownie zewnętrzne, place do street workoutu, skateparki, boisko do siatkówki plażowej.</p> <p>W ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji planuje się rewitalizację bulwarów Brdy m.in. umocnienie nabrzeży rzeki, w tym miejsca do cumowania małych jednostek pływających (łódki, kajaki), podniesienie rzędnych bulwaru na odcinku VI na wysokości Media Markt i Słonecznego Młyna, ścieżki piesze i rowerowe, mała architektura: ławki, kosze na śmieci, stojaki dla rowerów; zieleń, oświetlenie. W 2017 r. rozpoczęto aktualizację dokumentacji projektowej ww. odcinka.</p> <p style="text-align: center;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p>		
	Rewitalizacja terenów śródmiejskich	Miasto Bydgoszcz Inwestorzy	<p>Wśród zadań mających wpływ na rewitalizację terenów śródmiejskich należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remonty kamienic przy ul. Dworcowej 17, 49 i 60, Poznańskiej 14, Kordeckiego 23, Królowej Jadwigi 7, 10 i 13, Jackowskiego 23, Zduny 5, Garbary 18 i Gdańskiej 57, – zakończenie II etapu robót zabezpieczających i budowlano-konserwatorskich Młynów Rothera, obejmujących wykonanie w budynku Spichrza Zbożowego robót związanych z restauracją konstrukcji oraz pokrycia dachu i restauracją ścian zewnętrznych, łącznie ze wzmocnieniem ścian zewnętrznych poprzez budowę konstrukcji drewnianej wewnętrznej ściany szkieletowej, – przebudowę ul. Cieszkowskiego w ramach rewitalizacji strefy śródmiejskiej. Rewitalizacja zakładała odwołanie jej historycznego charakteru, – przebudowę dawnej zajezdni tramwajowej przy ul. Zygmunta Augusta na park trampolin, – prace modernizacyjne i remonty konserwatorskie kamienic (komunalnych i prywatnych), – prace związane z rewitalizacją nabrzeży Brdy, – prace przygotowawcze związane z rewitalizacją nieruchomości dawnego Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej, – prace przygotowawcze dotyczące rewitalizacji obiektów „Astorii” przy ul. Królowej Jadwigi 23, – budowa nowego budynku Sądu Okręgowego przy ul. Nowy Rynek 12, – rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Rynku, przyległych uliczek oraz terenów wzdłuż rzeki Brdy, w ramach której przeprowadzono badania archeologiczne na Płycie Starego Rynku, – budowa wieżowca River Tower w rejonie kładki Esperanto, budowa budynku hotelowo-usługowego na rogu ul. Grodzkiej i Podwałe oraz biurowca Immobile K3 na Placu Kościeleckich. 	Budżet Miasta Środki inwestorów	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p><i>Projekt biurowca Immoblie K3 na Placu Kościeleckim</i></p> <p><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p>		
	Rewitalizacja zdegradowanych terenów miejskich	<p>Miasto Bydgoszcz</p> <p>Prywatni inwestorzy</p> <p>Lokalne stowarzyszenia, organizacje</p>	<p>W 2017 roku trwały prace nad projektem Gminnego Programu Rewitalizacji polegające m.in. na konsultowaniu problemów społecznych dotyczących obszarów rewitalizacji, opracowaniu szczegółowej diagnozy oraz uzgodnieniu zasad i trybu zgłaszania projektów. W wyniku ogłoszonego jesienią 2017 roku naboru projektów realizowanych w ramach GPR zostało wybranych 87 projektów, które zostały wpisane do Programu.</p> <p>W ramach realizacji projektu „Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu” w 2017 roku podjęto następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyposażono w instalację gazową budynek z 4 lokalami mieszkalnymi i 2 lokalami użytkowymi przy ul. Rynek 6, – zmodernizowano i wyposażono w ogrzewanie gazowe lokal (pustostan) przy ul. Rynek 6, – podpisano umowę przyłączeniową z PSG dla budynku przy ul. Kapeluszników 3, – opracowano dokumentację projektową przebudowy budynków i renowację elewacji wraz z dociepleniem dla 4 budynków przy ul. Bydgoskiej 23, 26 i 29 oraz Rynek 3, a w trakcie opracowywania dla 3 budynków przy ul. Kapeluszników 2, Bydgoskiej 42, Gen. Sikorskiego 2, – opracowano inwentaryzację budowlaną wraz z ekspertyzą stanu technicznego dla budynku przy ul. Kapeluszników 3. <p>W ramach rewitalizacji terenów pogórnich przy ul. M. Rejewskiego na cele sportowo-rekreacyjne (Park Akademicki), w roku 2017 przygotowano materiały i pozyskano wytyczne techniczne do projektowania od gestorów sieci, na przeprowadzenie procedury przetargowej na wyłonienie wykonawcy dokumentacji projektowo-kosztorysowej.</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p> <p>Środki prywatnych inwestorów</p>	<p>I.3.</p> <p>III.7.</p> <p>III.8.</p>
g.	Wspieranie i realizacja działań na rzecz gospodarki niskoemisyjnej w obszarze funkcjonalnym miasta	Miasto Bydgoszcz	<p>Zadania realizowane przez Miasto w 2017 roku na rzecz gospodarki niskoemisyjnej to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Energy Cafe - mobilny punkt informacyjny, którego celem jest promowanie odnawialnych źródeł energii na spotkaniach, konferencjach, targach w kraju i zagranicą (projekt CityenGov), – baza zarządzania ciepłem – funkcjonowanie systemu sterowania energią ciepłą w bydgoskich szkołach, tak aby w czasie nieobecności uczniów w placówkach (dni wolne, ferie, święta) regulować temperaturę w budynkach, w celu uzyskania oszczędności, – kontynuacja programu: „Poprawa jakości powietrza” część 2) KAWKA - Likwidacja niskiej emisji wspiera- 	<p>Budżet Miasta</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>WFOŚiGW</p>	III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>jąca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii,</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontynuacja wdrażania Bazy Danych Zarządzania Energią dla obiektów użyteczności publicznej, – wyposażenie 26 zmodernizowanych pustostanów w ogrzewanie gazowe, w ramach modernizacji komunalnego zasobu mieszkaniowego, – dofinansowanie inwestycji polegających na wymianie źródeł ogrzewania opalanych paliwem stałym na ekologiczne urządzenia grzewcze - zrealizowano 235 umów z osobami fizycznymi, – remonty, modernizacje i termomodernizacje komunalnego zasobu mieszkaniowego, – przygotowanie wniosku na dofinansowanie instalacji systemów fotowoltaicznych oraz kolektorów słonecznych na bydgoskich budynkach publicznych w ramach działania 3.1. - Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, realizowanego przez Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, – II edycja Bydgoskich Dni Energii pod hasłem „Prześiądź się na czystą energię” i XXV Forum Ochrony Środowiska „Niskoemisyjna Bydgoszcz”. W ramach Bydgoskich Dni Energii, przewidziano Konkurs „Uwolnij energię” skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, polegający na przygotowaniu makiety/prototypu, dotyczącego szeroko pojętej tematyki elektromobilności i odnawialnych źródeł energii, promocji idei i wizji przyszłości opartej o „czyste” źródła energii. <p>Promowanie odnawialnych źródeł energii:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projekty na rzecz zmniejszenia emisyjności transportu (m.in.: rozbudowa i modernizacja układu tramwajowego, budowa sytemu ITS, zakup nowego taboru autobusowego, działania promujące korzystanie z komunikacji zbiorowej, działania na rzecz rozwoju ruchu rowerowego), – działania informacyjno-edukacyjne, – udział w pracach Stowarzyszenia Gmin Polska Sieć Energie Cites, – działalność Centrum Demonstracyjnego OZE przy ZSM Nr 2, – rozpoczęcie wdrażania projektów międzynarodowych (Interreg Europa Środkowa): „CitiEnGov Cities for a Good Energy Performance” – poprawa struktur i narzędzi do zarządzania energią, w tym stworzenie narzędzi informatycznych do zbierania, analizowania i podejmowania decyzji, „ENERGY@SCHOOL” – efektywne zarządzanie energią w szkołach, – „Laboratoria czystej energii” – przygotowanie koncepcji stworzenia laboratoriów w dwóch szkołach (ZS Budowlanych oraz ZS Nr 12) w ramach projektu parasolowego „Polsko-norweska platforma współpracy dla poszanowania energii i klimatu”, – kampania edukacyjna ukazująca korzyści zdrowotne i społeczne z eliminacji niskiej emisji. 	<p>Sponsorzy</p> <p>Fundusze europejskie</p> <p>Środki spółek komunalnych</p>	
h.	Ochrona środowiska:				
	Budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego		Zadanie zakończone w 2016 roku.		1.1. III.4.
	Stworzenie wspólnego systemu gospodarki odpadami w obszarze metropolitalnym w oparciu o Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Bydgoszczy	Jednostki samorządu terytorialnego	Kontynuowano działania zmierzające do objęcia wspólnym systemem gospodarki odpadami w oparciu o Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Bydgoszczy dalszych gmin sąsiadujących z Miastem Bydgoszcz. Organizowano spotkania połączone z wizytacją ZTPOK przedstawicieli gmin zainteresowanych współpracą. W trakcie spotkań przedstawiciele gmin mieli możliwość zapoznania się z funkcjonowaniem ZTPOK oraz poznania korzyści wynikających z termicznego przekształcania odpadów komu-	Budżety jst	1.1. III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		MKUO ProNatura Sp. z o.o.	nalnych. MKUO ProNatura prowadził równocześnie akcję zwiedzania ZTPOK skierowaną do mieszkańców gmin, uczniów i studentów zainteresowanych tematyką termicznego przekształcania odpadów komunalnych.		
	Budowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej umożliwiającej gminom ościennym korzystanie z bydgoskiego systemu wodno-kanalizacyjnego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Wspólne działania na rzecz ochrony obszarów cennych przyrodniczo	WGK	Opracowanie dokumentacji projektowej „Rewaloryzacji terenów zieleni na Wzgórzu Wolności i Wzgórzu Dąbrowskiego w Bydgoszczy” oraz zlecenie opracowania dokumentacji projektowej na zagospodarowanie terenów zieleni na terenach pogórnich przy ul. Rejewskiego – Park Akademicki. Prowadzenie czynnej ochrony: użytku ekologicznego, pomników przyrody, ptaków, płazów, nietoperzy i jeży.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.1. III.4.
	Promowanie działań proekologicznych	Miasto Bydgoszcz	W 2017 roku prowadzonych było wiele działań związanych z propagowaniem postaw proekologicznych wśród mieszkańców m.in.: – zajęcia dydaktyczne o tematyce: naturalne zbiorowiska roślinne Polski, ścieżka dendrologiczna, rośliny zielne i lecznicze na terenie Ogrodu Botanicznego, rozpoznawanie drzew w okresie bezlistnym, ścieżka botaniczna dla osób niewidomych i niedowidzących, kolekcje roślinne i ekspozycje tematyczne w Ogrodzie Botanicznym, poznawanie roślin za pomocą zmysłów, o owadach pożytecznych, – akcje i konkursy ekologiczne adresowane do dzieci i młodzieży np. „Mała Forma Sceniczna”, podczas której prezentowano widowiska sceniczne o tematyce ekologicznej pogłębiające wiedzę na temat zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, – Międzynarodowy Dzień Ziemi, akcja Sprzątania Świata przez uczniów, – zbiórka baterii, płyt CD i DVD, nakrętek w placówkach oświatowych, – projekty: „Segregujemy odpady już od najmłodszych lat – dbam o przyszłość naszej planety”, „Leśna Skrzynia Skarbów”, „Młodzież i Dzieci kontra Śmieci”, – w ramach Bydgoskich Grantów Oświatowych przyznano granty dla 3 wniosków o tematyce ekologicznej: „Pakt klimatyczny młodzieży – razem dla klimatu”, „Odkrywanie tajemnic wody” – zabawy badawcze i eksperymenty w przedszkolnym laboratorium oraz „Rzeki, strugi i kanały w gospodarce i kulturze regionu kujawsko-pomorskiego”, które miały na celu popularyzowanie zachowań proekologicznych i prozdrowotnych, jak i zachęcanie do aktywnej obecności we własnym środowisku, – udział szkół w konkursach np. „Mistrz Recyklingu Maks porządkuje odpady” o tematyce ekologicznej skoncentrowanej wokół oszczędności surowców wtórnych, zwłaszcza metali obecnych w odpadach opakowaniowych, komunalnych i zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.	Budżet Miasta WFOŚiGW	I.1. III.4.
	Wzbogacenie oferty rekreacyjnej wokół Bydgoszczy	MCK	W 2017 roku Miejskie Centrum Kultury organizowało: • cykl „Kultura na Świeżym” – całonogie wycieczki piesze i rowerowe po regionie, ubarwione opowieściami przewodnika na temat kultury i historii lokalnych miejsc. W każdym miesiącu poza wakacjami odbyła się jedna taka wycieczka. • szereg imprez w Zespole Pałacowo-Parkowym w Ostromecku m.in.: – „Niedzielne prezentacje artystyczne” – niedzielne koncerty w Pałacu Nowym, – poranki muzyczne dla rodzin z dziećmi,	Budżet Miasta	I.1.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – kiermasze okolicznościowe, pikniki, majówki, – marsz nordic walking studentów bydgoskich UTW ze Starego Fordonu do Ostromecka zakończony piknikiem, – wydarzenia festiwalowe i plenerowe: XI Europejskie Spotkania Artystyczne FESTIWAL WIELU SZTUK p.n. „Wokół Tańca”, – Ogólnopolskie Forum Instrumentologiczne. 		
i.	Budowa zintegrowanego systemu bezpieczeństwa i ochrony porządku publicznego w obszarze funkcjonalnym miasta:				
	Budowa systemu monitorowania, informowania, ostrzegania i alarmowania	Wydział Zarządzania Kryzysowego	<p>Działania realizowane w 2017 roku, związane z rozbudową i utrzymaniem systemów bezpieczeństwa to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta o kolejne 4 kamery, łącznie funkcjonuje ich już 198, – montaż 3 elektronicznych syren Centralnego Systemu Alarmowania miasta na budynkach przy ul. Przemysłowej 1, Hutniczej 113 oraz na obiekcie szkoły przy ul. Bora-Komorowskiego 2, – zakup manekina do zaawansowanych czynności resuscytacyjnych dla Grupy Ratownictwa Polskiego Czerwonego Krzyża w Bydgoszczy. 	Budżet Miasta	I.1. IV.6.
	Modernizacja istniejących i budowa nowych elementów systemu ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej, przed podtopieniami, a także dla innych systemów ratowniczych i bezpieczeństwa	Miasto Bydgoszcz	<p>W 2017 roku utrzymywano i konserwowano dwa radarowe wskaźniki poziomu rzeki Brdy na Moście Bernardyńskim oraz Jazie Walcowym w Brdyujściu.</p> <p>Ponadto Miasto zakupiło 6 szt. pilarek i 5 szt. motopomp dla Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy.</p>	Budżet Miasta	I.1. IV.6.
j.	Budowa struktur organizacyjnych i administracyjnych obszaru funkcjonalnego miasta	Miasto Bydgoszcz	<p>Rok 2017 był pierwszym rokiem działalności Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Od lutego 2017 roku zaczęło funkcjonować Biuro Stowarzyszenia, które odpowiedzialne jest za bieżącą działalność i realizację zadań statutowych. Na liście głównych inicjatyw podjętych w 2017 roku przez Miasto Bydgoszcz oraz Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz na rzecz rozwoju metropolitalnego regionu znajdują się m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nawiązanie stałej współpracy z Bydgoską Agencją Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w zakresie promocji gospodarczej regionu, – podejmowanie działań na rzecz rozpowszechniania Stowarzyszenia Metropolii Bydgoszcz i uznania jej, jako sformalizowanej, dobrowolnej formy współpracy samorządów, – skierowanie listu przez Prezydenta Bydgoszczy do Wicepremiera Mateusza Morawieckiego oraz Jerzego Kwiecińskiego – Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rozwoju, informującego o zawiązaniu stowarzyszenia oraz zawierającego prośbę o uwzględnianie jego obszaru w opracowaniach rządowych, dotyczących rozwoju metropolitalnego kraju, – aktywny udział w konferencjach, kongresach i spotkaniach o tematyce metropolitalnej, takich jak Smart Metropolia, European Metropolitan Authorities, czy Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego, – rozwijanie Bydgoskiej Grupy Zakupowej, do której poza innymi podmiotami bydgoskimi, w 2017 roku należało już 9 samorządów z terenu Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz. Uczestnicy grupy kupują gaz i energię po uzyskanej w drodze przetargu atrakcyjnej cenie, 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Budżety jst – członków ZIT</p>	I.1. I.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>– Miasto Bydgoszcz, w ramach współpracy metropolitalnej, oferuje zainteresowanym gminom współpracę w zakresie zagospodarowania odpadów i utylizacji ich w bydgoskim Zakładzie Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych „ProNatura”. Obecnie do bydgoskiej instalacji trafiają śmieci z 6 gmin z obszaru Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz,</p> <p>– oferowanie przez Miasto Bydgoszcz zainteresowanym gminom, w ramach współpracy metropolitalnej, współfinansowania komunikacji publicznej do tych gmin. Na koniec 2017 roku na mocy zawartych porozumień kursuje 7 linii międzygminnych do 4 sąsiednich gmin (w tym jedna sezonowa),</p> <p>– organizacja akcji „Metropolia za pół ceny”, do której zaproszono przedsiębiorców oferujących swoje produkty i usługi po promocyjnych cenach z terenu całej metropolii. Wcześniej organizowano tę akcję wyłącznie na terenie Miasta Bydgoszczy.</p> <p>W 2017 roku w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego ogłoszono 31 konkursów, złożono 106 wniosków. Rok 2017 był pierwszym rokiem, w którym zaczęto rozstrzygać konkursy ogłaszane w ramach instrumentu ZIT RPO WK-P, w ramach których złożonych zostało 195 wniosków. Dofinansowanie uzyskało 155 wniosków. Podpisanych zostało 120 umów o dofinansowanie projektów. Projekty realizowano w ramach następujących celów:</p> <p>– Cel 1. Efektywność transportowa i energetyczna oraz zintegrowane strategie niskoemisyjne.</p> <p>– Cel 2 Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i kultury dla kształtowania wysokiej jakości życia.</p> <p>– Cel 3 Rozwój społeczno- gospodarczy.</p> <p>– Cel 4 Nowoczesne i efektywne kształcenie dzieci i młodzieży.</p>		

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	Tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba mieszkańców Bydgoszczy	osoby	361 254	359 428	357 652	355 645	353 938	352 313			GUS BDL
2	Saldo migracji	osoby	-1 075	-986	-1 097	- 1 108	-811	-889		IV.1.	GUS BDL
3	Zatrudnienie w sektorze usług (obejmujące wg PKD-2007: handel, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię, informację i komunikację, działalność finansową i ubezpieczeniową, obsługę rynku nieruchomości)	osoby	34 398	36 055	37 673	37 337	37 918	bd.		I.1., I.5.	GUS BDL

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	Tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
4	Liczba studentów	osoby	(2012/2013) 39 741	(2013/2014) 35 835	(2014/2015) 33 878	(2015/2016) 32 134	(2016/2017) 30 624	(2017/2018) 24 492		I.2.	US
5	Liczba pasażerów odprawionych z bydgoskiego lotniska	osoby	340 024	343 726	289 329	341 079	337 556	331 388		I.1., III.3.	PLB
6	Liczba stałych połączeń z portami lotniczymi krajowymi/zagranicznymi	szt.	1/5	0/5	1/5	0/6	0/7	0/9		I.1., III.3.	PLB
7	Liczba hoteli 4- i 5-gwiazdkowych	szt.	3 + 1	3 + 1	4 + 1	5 + 1	5 + 1	5+1		I.4., I.5., II.7., IV.9.	GUS
8	Średni czas podróży do innych ośrodków metropolitalnych (samochód/pociąg – liczba godzin)										
	w kraju	godz.	Gdańsk 1,9/1,8 Poznań 1,9/1,7 Łódź 3,2/3,9 W-wa 3,8/3,3 Szczecin 3,6/4,4 Wrocław 4,2/4,2 Katowice 5,7/6,3 Kraków 6,4/6,6	Gdańsk 1,9/1,8 Poznań 1,9/1,7 Łódź 3,0/3,7 W-wa 3,4/3,3 Szczecin 3,5/4,5 Wrocław 4,2/4,3 Katowice 5,4/6,9 Kraków 5,7/7,0	Gdańsk 1,9/1,5 Poznań 1,9/1,6 Łódź 2,5/3,2 W-wa 2,9/3,2 Szczecin 3,6/4,6 Wrocław 4,1/4,1 Katowice 4,7/6,8 Kraków 5,6/6,9	Gdańsk 1,9/1,4 Poznań 2,0/1,4 Łódź 2,5/3,3 W-wa 3,0/3,1 Szczecin 3,7/4,0 Wrocław 4,3/3,6 Katowice 4,9/5,8 Kraków 5,6/5,6	Gdańsk 1,9/1,3 Poznań 2,0/1,5 Łódź 2,3/3,1 W-wa 3,0/3,2 Szczecin 3,7/4,1 Wrocław 4,2/3,7 Katowice 4,1/6,1 Kraków 4,9/6,0	Gdańsk 2,0/1,7 Poznań 2,0/1,8 Łódź 2,4/3,2 W-wa 3,1/3,6 Szczecin 3,5/4,4 Wrocław 3,9/4,3 Katowice 4,2/6,5 Kraków 5,2/6,3			www.pkp.pl www.google.pl/maps
	za granicą	godz.	Berlin 4,2/ 4,5 Praga 6,9/10,3 Wiedeń 9,3/11,4 Mińsk 10,4/14,2 Budap.10,7/18,6 Kijów 14,5/22,7	Berlin 4,2/ 4,8 Praga 6,4/10,6 Wiedeń 8,9/12,0 Mińsk 9,0/13,0 Budap.10,0/14,3 Kijów 12,4/21,6	Berlin 4,3/ 4,4 Praga 6,6/10,4 Wiedeń 8,5/11,2 Mińsk 9,0/14,4 Budap.9,8/13,3 Kijów 12,2/21,7	Berlin 4,5/ 4,5 Praga 6,9/10,0 Wiedeń 8,7/10,6 Mińsk 9,1/15,8 Budap.10,0/13,4 Kijów 12,2/26,7	Berlin 4,5/ 4,7 Praga 7,0/10,1 Wiedeń 8,1/10,4 Mińsk 9,5/12,9 Budap.9,4/13,2 Kijów 12,4/18,2	Berlin 4,4/ 4,4 Praga 6,9/10,7 Wiedeń 8,1/10,7 Mińsk 9,5/14,3 Budap.9,5/17,4 Kijów 13,1/22,1			www.pkp.pl www.google.pl/maps

Podsumowanie:

Program Nr 1 *Metropolitalna Bydgoszcz* jest programem interdyscyplinarnym łączącym przedsięwzięcia z różnych dziedzin, mających istotne znaczenie dla postrzegania miasta jako silnego ośrodka krajowego i międzynarodowego. Jednocześnie wiele zadań ujętych w programie wpływa w istotny sposób na realizację założonych celów innych programów Strategii. Dlatego też część zadań zapisanych w Programie *Metropolitalna Bydgoszcz* pokrywa się z zadaniami w pozostałych programach sektorowych.

W Programie ujętych jest 10 przedsięwzięć oraz 46 zadań głównych. W 2017 roku podejmowane były działania na rzecz wszystkich przedsięwzięć oraz realizowanych było 40 zadań (86,96%, w tym 1 zadanie zakończono).

Wśród zadań realizowanych, mających znaczący wpływ na osiągnięcie przyjętych w programie celów i zakładanych efektów (wzmocnienie roli Bydgoszczy jako silnego ośrodka o znaczeniu krajowym i międzynarodowym oraz integracja miejskiego obszaru funkcjonalnego) należy wymienić:

- utworzenie i działalność Stowarzyszenia „Metropolia Bydgoszcz”,
- rozbudowa i umacnianie w Bydgoszczy instytucji NATO,
- realizację prestiżowych imprez kulturalnych i sportowych,
- rozwój sektorów kreatywnych,
- budowa drogi ekspresowej S-5 w obszarze województwa kujawsko-pomorskiego,
- rozwój połączeń lotniczych,
- rozwój firm w branży IT oraz oferujących nowoczesne usługi BPO/SSC,
- przygotowywanie terenów inwestycyjnych – uchwalono 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały tereny przewidziane pod nowe inwestycje (również w formie przekształceń dotychczasowych funkcji przewidzianych do likwidacji),
- prace budowlano-konserwatorskie obiektów Młynów Rothera,
- działania na rzecz rewitalizacji Starego Fordonu,
- działania związane z rewitalizacją i promocją Bydgoskiego Węzła Wodnego,
- szeroko zakrojone działania promocyjne.

Mierniki monitorujące realizację programu wyraźnie pokazują stałą tendencję spadkową dotyczącą liczby mieszkańców miasta, spadek ten nie jest może dramatyczny, jednak, niestety stały. Podobny proces dotyczy salda migracji oraz liczby studentów bydgoskich uczelni. Bydgoskie środowisko uniwersyteckie musi podjąć szybkie i mądre kroki – skuteczne działania, aby odwrócić te tendencje, spowodowane w głównej mierze sytuacją demograficzną, ale także przez brak działań integrujących środowisko i tworzenie specyficznej atmosfery miasta uniwersyteckiego.

Jednakże, utrzymują się pozytywne tendencje w zakresie zatrudnienia w sektorze usług, na co znaczący wpływ miał rozwój sektora usług outsourcingowych, nowoczesnych usług dla biznesu BPO/SSC, od lat jednej z najdynamiczniej rozwijających się dziedzin lokalnej gospodarki.

W ostatnich latach poprawa sytuacji nastąpiła w zakresie czasu przejazdu z Bydgoszczy do innych ośrodków w kraju. Duży wpływ na radykalną poprawę w tym względzie, będzie ukończenie trasy S-5, która jest w trakcie realizacji.

Ważnym czynnikiem, który może wpłynąć na efekty realizacji programu, jest kwestia problemów związanych ze współpracą miast i gmin na rzecz rozwoju obszaru funkcjonalnego, a w szczególności budowy struktur organizacyjnych, co było sygnalizowane na etapie budowy programu jako potencjalny czynnik ryzyka. Pomimo bardzo wielu wspólnych działań oraz niewątpliwego sukcesu jakim było powołanie Stowarzyszenia „Metropolia Bydgoszcz”, w pewnych sferach w dalszym ciągu obserwowany jest niedostateczny poziom współpracy gmin obszaru funkcjonalnego (np. gospodarka odpadami). Jednym z zasadniczych powodów jest brak lub niedoskonałość rozwiązań prawnych dotyczących funkcjonowania metropolii. Brak było rozporządzeń wykonawczych do ustawy o związkach metropolitalnych, a ostatecznie w 2017 roku rozwiązania ustawowe ograniczono do utworzenia metropolii śląskiej. Ważnym aspektem, który w zasadniczy sposób wpłynie na realizację zadań zapisanych w Programie Nr 1 *Metropolitalna Bydgoszcz* jest również pozyskanie środków z funduszy europejskich.

III.2. Program Nr 2 Mieszkajmy w Bydgoszczy

Cel programu:

Celem programu jest podniesienie jakości życia mieszkańców Bydgoszczy oraz zwiększenie atrakcyjności zamieszkania.

Koordynator programu:

Miejska Pracownia Urbanistyczna

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Stworzenie atrakcyjnej oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe odpowiadającej różnorodnym potrzebom mieszkańców, umożliwiającej rozwój zróżnicowanych form budownictwa mieszkaniowego:				
	Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów z funkcją mieszkaniową, szczególnie dla terenów wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Bydgoszczy jako strategiczne obszary pod rozwój budownictwa mieszkaniowego	Miejska Pracownia Urbanistyczna	W 2017 roku uchwalono 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały tereny przewidziane pod nowe inwestycje mieszkaniowe: – Bielawy - Powstańców Wielkopolskich, – Śródmieście - Gdańska - Krasińskiego - 3 Maja - rzeka Brda, – Brdyujście - Pilicka, – Stary Fordon, – Babia Wieś - Brda - Toruńska, – Śródmieście - Obrońców Bydgoszczy, – Fordon - Wyszogród. Nowe (dotychczas niezabudowane) tereny pod funkcje mieszkaniowe w mpzp uchwalone w 2017 roku zajmują łącznie 13,21 ha.	Budżet Miasta	III.7.
	Przeprowadzanie podziałów geodezyjnych i niezbędnych regulacji własnościowych gruntów na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe	Wydział Mienia i Geodezji	Zadanie częściowo realizowane m.in. w ramach przygotowania oferty nieruchomości miejskich – opisane w pkt. b.	Budżet Miasta	III.7.
	Budowa sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego oraz rozwój systemu komunikacji na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe	MWiK Sp. z o.o. KPEC Sp. z o.o.	W ramach zadania w 2017 roku: – wybudowano sieci wodociągowe o łącznej długości ok. 1,8 km w ulicach: Okrężnej–Saperów, Obrońców Tobruku–Wąwelska, Bażanciej, Magnoliowej, w drodze dojazdowej od ul. Chodkiewicza, Żemojtele, Frydrychowicza-Schreibera, Jasinieckiej, Ostródzkiej, Rydygiera, Żupy, – wybudowano kanalizację sanitarną o łącznej długości ok.1,85 km w ulicach: Słowiańskiej, Czochralskiego, Magnoliowej, Obrońców Tobruku–Wąwelska, w drodze dojazdowej od ul. Chodkiewicza, Frydrychowicz-Schreibera, Grussa, Jasinieckiej, Roztoczańskiej, Niziny,	Środki gestorów sieci NFOŚiGW	III.2. III.6. IV.1.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – wybudowano odcinki nowej sieci ciepłowniczej o łącznej długości 2,514 km, – wzrosła liczba obsługiwanych węzłów centralnego ogrzewania o 88 sztuk, – podłączono nowych odbiorców o łącznej mocy 11,378 MW. <p>KPEC Sp. z o.o. uzyskało dofinansowanie z NFOŚiGW dla projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez przebudowę oraz termomodernizację sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy – etap I”, który polega na wymianie ponad 17 km izolacji na ciepłociągach napowietrznych, modernizacji ok. 5,5 km podziemnych sieci ciepłowniczych oraz likwidacji czterech grupowych węzłów ciepłych i ich wymianie na 135 indywidualnych węzłów ciepłych wraz z wymianą sieci ciepłowniczej niskiego parametru (13,02 km) na sieć wysokoparametrową (6,62 km), – „Budowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy umożliwiającej wykorzystanie energii ciepłej wytworzonej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji” - projekt obejmuje budowę 106 węzłów ciepłych, ok. 18,72 km sieci ciepłowniczej i przyłączy do obiektów istniejących oraz nowych. 		
b.	Wspieranie realizacji budownictwa mieszkaniowego:				
	Wspieranie Bydgoskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego poprzez aporty nieruchomości oraz poręczenia i gwarancje kredytowe	BTBS Sp. z o.o. Zespół ds. Nadzoru Właścicielskiego	W 2017 roku Miasto Bydgoszcz wniosło do Spółki aport w postaci nieruchomości obejmującej działki położone przy ulicach: Wyzwolenia 69, Młyńskiej 2a i Swarzewskiej, przeznaczone pod zabudowę wielorodzinną z mieszkaniami na wynajem.	Budżet Miasta	IV.1.
	Stworzenie oferty działek miejskich przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe	Wydział Mienia i Geodezji	W 2017 roku kontynuowano realizację programu pn. "Zbuduj swój dom w Bydgoszczy", w wyniku którego zostały oddane w użytkowanie wieczyste 2 nieruchomości (3 działki) o łącznej powierzchni 0,2163 ha. Program zakłada możliwość oddawania gruntów w użytkowanie wieczyste (99 lat), co pozwala na przystąpienie do realizacji inwestycji już po wpłacie 25% wartości gruntu. Przystępna cena ma zachęcić, wszystkich którzy myślą o budowie własnego domu, aby pozostali w Bydgoszczy, zamiast osiedlać się w strefach podmiejskich. Ponadto Miasto Bydgoszcz przygotowało ofertę nieruchomości przeznaczonych do zbycia pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne. Na liście działek przeznaczonych do sprzedaży znajdowały się działki położone w Śródmieściu oraz w dzielnicach w jego bezpośrednim sąsiedztwie (Szwederowo, Błonie, Górzyskowo), a także w Fordonie. W 2017 roku zostało zbytych 5 działek.	Budżet Miasta	IV.1.
	Realizacja inwestycji mieszkaniowych na terenie miasta z wykorzystaniem instrumentów partnerstwa publiczno-prywatnego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
c.	Stworzenie odpowiedniej bazy lokalowej w celu zapewnienia mieszkań rodzinom z budynków zagrożonych katastrofą budowlaną, wykwaterowywanym w związku z inwestycjami miejskimi oraz dla osób będących w trudnej sytuacji mieszkaniowej				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	wej i materialnej:				
	Zwiększenie liczby lokali socjalnych poprzez przekwalifikowania lokali o niższym standardzie w istniejącym zasobie mieszkaniowym miasta oraz poprzez realizację budownictwa socjalnego w nowych lokalizacjach	Wydział Inwestycji Miasta ADM Sp. z o.o.	<p>W ramach zadania w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakończono modernizację budynku przy ul. Techników 2 - w ramach przebudowy dawnego hotelu robotniczego powstało 47 lokali mieszkalnych, w tym 39 lokali socjalnych i 8 lokali chronionych, – wykonano dokumentację modernizacji budynków przy ul. Łukasiewicza 5 i 10 w celu utworzenia w nich lokali mieszkalnych wynajmowanych na czas nieoznaczony, mieszkań chronionych oraz lokali przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. Zadanie obejmuje przebudowę dwóch budynków typu hotelowego na samodzielne mieszkania, w tym chronione i przystosowanie ich dla osób niepełnosprawnych. <p>Sukcesywnie dokonywano przekwalifikowań lokali mieszkalnych o niskim standardzie technicznym na lokale socjalne. W 2017 roku zgodnie z kryteriami zawartymi w Zarządzeniu Prezydenta Miasta Nr 178/2017 z dnia 28.03.2017 r. Komisja powołana ds. wyznaczania lokali socjalnych z mieszkaniowego zasobu Miasta przekwalifikowała na lokale socjalne 88 lokali mieszkalnych (w tym 61 lokali zasiedlonych), natomiast 30 lokali socjalnych zostało przekwalifikowanych na lokale mieszkalne (w tym 27 lokali zasiedlonych). W 2017 roku w zasobie mieszkaniowym ADM Sp. z o.o. znajdowało się 1.194 lokale socjalne.</p>	Budżet Miasta Fundusz dopłat	IV.1. IV.7.
	Tworzenie lokali zamiennych w miejskim zasobie mieszkaniowym	ADM Sp. z o.o.	<p>Zwiększenie liczby remontowanych pustostanów pozwoliło na zintensyfikowanie działań w zakresie realizacji zobowiązań gminy do zabezpieczenia lokali zamiennych zarówno z tytułu wykwaterowań z budynków przeznaczonych do rozbiórki, jak i wykwaterowań z budynków przeznaczonych do opróżnienia w związku z inwestycjami Miasta.</p> <p>W rezultacie prowadzonych przez zarządzającego czynności na dzień 31.12.2017 roku decyzją Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego objętych pozostawało 6 budynków, w których zamieszkiwało 12 rodzin, w stosunku do których prowadzone było dodatkowe postępowanie wyjaśniające.</p> <p>Krótkotrwały brak lokali zamiennych odczuwalny był głównie w związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem na realizację wykwaterowań z budynków przewidzianych do opróżnienia, w związku z inwestycjami Miasta lub ze zmianą ich funkcji i sposobu użytkowania.</p>	Budżet Miasta	IV.1.
	Likwidacja pustostanów poprzez wykonanie remontów i wyznaczanie w nich lokali socjalnych oraz lokali wynajmowanych na czas nieoznaczony, a także sprzedaż lokali znajdujących się we wspólnotach mieszkaniowych na zasadach wolnorynkowych	ADM Sp. z o.o. Wydział Mienia i Geodezji	<p>Zgodnie z założeniami przyjętymi w Uchwale Nr XXXIX/778/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.01.2017 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Bydgoszczy na lata 2017-2021 największe kwoty na zadania remontowe wydatkowane były na remonty pustostanów, co pozwala na sukcesywne zmniejszanie ich ilości. W 2017 roku zmodernizowano i wyremontowano 204 wolne lokale.</p> <p>Zagospodarowanie pustostanów dokonywane jest na podstawie ich wstępnej selekcji. Taki tryb postępowania pozwala określić, które lokale:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mogą zostać wskazane osobom uprawnionym bez konieczności wykonania remontu, – mogą zostać wskazane osobom uprawnionym po przeprowadzeniu remontu, – mogą być przekwalifikowane na lokale socjalne lub pomieszczenia tymczasowe, – mogą być przeznaczone do sprzedaży na wolnym rynku, – powinny zostać przeznaczone na powiększenie mieszkań sąsiednich, na wniosek ich najemców, – powinny zostać przeznaczone do przekwalifikowania na pomieszczenia gospodarcze albo do likwidacji. <p>W 2017 roku wynajmujący uzyskał zgodę Prezydenta Miasta na sprzedaż w drodze przetargu 5 wolnych lokali usytuowanych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych.</p>	Budżet Miasta	IV.1.
	Utworzenie niezbywalnego zasobu mieszkaniowego Miasta	Wydział Mienia i	Zagadnienia związane z zasobem mieszkaniowym reguluje Uchwała Nr XXXIV/652/16 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 7.10.2016 r. w sprawie zasad sprzedaży lokali mieszkalnych oraz domów jednorodzinnych	Budżet Miasta	IV.1.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Geodezji ADM Sp. z o.o.	<p>stanowiących własność Miasta Bydgoszczy oraz zbywania udziałów w częściach wspólnych nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi. Sprzedaż lokali mieszkalnych stanowiących własność Miasta Bydgoszczy dotyczy budynków, w których:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoczęto proces sprzedaży lokali mieszkalnych i gdzie funkcjonują już wspólnoty mieszkaniowe, – nie rozpoczęto jeszcze procesu sprzedaży lokali mieszkalnych uzyskując do dnia wejścia w życie przedmiotowej uchwały zgodę Prezydenta Miasta na jego rozpoczęcie, – nie rozpoczęto jeszcze procesu sprzedaży lokali mieszkalnych, których okres eksploatacji jest dłuższy niż 20 lat, – wszystkie budynki mieszkalne znajdujące się na nieruchomości przeznaczone są do trwałej adaptacji, co najmniej 75% najemców lokali mieszkalnych jest zainteresowana ich wykupem na warunkach określonych w uchwale i złożyli wnioski o wykup. <p>Pozostały zasób mieszkaniowy przeznaczony jest na realizację zadań powierzonych gminie na mocy ustawy.</p>		
	Realizacja inwestycji mieszkaniowych, w tym przez BTBS Sp. z o.o.	Wydział Mienia i Geodezji ADM Sp. z o.o. BTBS Sp. z o.o.	<p>W 2017 roku oddano do użytku zmodernizowany budynek przy ul. Techników 2 oraz kontynuowano opróżnianie budynków typu hotelowego przy ul. Łukasiewicza 5 i 10 w związku z planowaną adaptacją lokali mieszkalnych i socjalnych na samodzielne lokale.</p> <p>W ciągu 20 lat istnienia BTBS Sp. z o.o. wybudowało 1.244 mieszkania na wynajem, korzystając z preferencyjnych kredytów Banku Gospodarstwa Krajowego, z finansowym udziałem miasta i partycypacją w kosztach budowy przez przyszłych najemców. Budynki BTBS zlokalizowane są w sześciu punktach na terenie miasta (Fordon, Osowa Góra, Jary, Bartodzieje, Okole, Szwederowo), w których mieszka 3.027 osób. W 2017 roku Spółka realizowała następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakończono budowę i przekazano najemcom do użytkowania budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. gen. Władysława Bortnowskiego 3B (22 mieszkania), <div data-bbox="815 943 1240 1230" data-label="Image"> </div> <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoczęto roboty budowlano-montażowe budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Wyzwolenia 69 (44 mieszkania), – przygotowano do rozpoczęcia w 2018 roku budowę budynku przy ul. gen. Władysława Bortnowskiego 3C - w przetargu wybrano wykonawcę robót budowlano-montażowych (22 mieszkania), – uzyskano pozwolenie na budowę nowego budynku przy ul. Młyńskiej 2a (28 mieszkań), 	Budżet Miasta Środki własne BTBS Sp. z o.o. Partycypacja najemców Kredyt BGK	IV.1.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			– przeprowadzono konkurs architektoniczny na opracowanie koncepcji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej nieruchomości u zbiegu ulic Zygmunta Augusta i Rycerskiej 11, 13 (116 mieszkań).		
d.	Modernizacja zasobów mieszkaniowych kształtująca przyjazną i bezpieczną przestrzeń:				
	<p>Poprawa standardu i jakości technicznej wyposażenia istniejących komunalnych zasobów mieszkaniowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modernizacja i remonty budynków – likwidacja lokali wspólnych poprzez sukcesywne ich opróżnianie i wynajmowanie, jako samodzielnych lokali mieszkalnych – likwidacja zasobu substandardowego i technicznie zdegradowanego – likwidacja pustostanów 	<p>Miasto Bydgoszcz</p> <p>ADM Sp. z o.o.</p>	<p>Na rzecz poprawy standardu i jakości technicznej wyposażenia istniejących komunalnych zasobów mieszkaniowych w 2017 roku realizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program KAWKA II - przedsięwzięciem zostało objętych 117 lokali mieszkalnych w 19-stu budynkach zarządzanych przez Administrację Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o. Realizacja projektu została podzielona na dwa etapy. W 2016 roku wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową budynków w następujących lokalizacjach: <ul style="list-style-type: none"> – etap I – ul. Jasna nr: 9 (front, oficyna); 12 (front, oficyna); 14 (front, oficyna I i II); 17 (front, oficyna); 18 (front), – etap II – ul. Jasna nr: 21; 24 (front); 26; 28; ul. Wrocławska nr 9 i 11; ul. Bielicka 6; ul. Ugory 18; ul. Obrońców Bydgoszczy 11. W 2017 roku przeprowadzono roboty budowlane dla budynków objętych etapem I. Zakres robót obejmował wykonanie kompleksowej termomodernizacji budynków, polegającej zarówno na wyposażeniu budynku w nowe ekologiczne źródło ogrzewania, jak i na dociepleniu przegród budowlanych, wymianie wewnętrznej instalacji c.o. i c.w.u. oraz wymianie stolarki otworowej. Roboty dla budynków objętych etapem II planuje się zrealizować w 2018 roku, • stopniowo likwidowano niesamodzielne lokale mieszkalne poprzez scalanie lokali o małej powierzchni użytkowej, w których nie ma możliwości wykonania pomieszczeń sanitarnych oraz scalanie lokali wspólnych w ramach poszerzeń. W 2017 roku zawarto z tego tytułu 2 umowy. Takie działania umożliwiają uzyskanie zaświadczeń o samodzielności lokali oraz ich wykup przez lokatorów, • realizowano projekt unijny pn. „Przebudowa zdegradowanych lokali zasobu komunalnego Bydgoszczy w celu ich adaptacji na mieszkania wspomagane”. Lokale zostaną wyremontowane i dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przeprowadzone zostaną też prace związane z poprawą efektywności energetycznej w tych lokalach. Pracami budowlanymi zostanie objętych 6 mieszkań w 5 lokalizacjach: przy ul. Nakielskiej 22, Chełmińskiej 9, Grunwaldzkiej 8, Długosza 16 oraz dwa mieszkania przy ul. Kanałowej 2. W 2017 roku podpisano umowy z wykonawcami na roboty budowlane, • w ramach modernizacji komunalnego zasobu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – zrealizowano wjazdy z ul. Smoleńskiej dla budynków przy ul. Smoleńskiej 62-100, – wyposażono w ogrzewanie gazowe 3 lokale mieszkalne przy ul. Dworcowej 88, Koronowskiej 3a, – wydzielono pomieszczenia wc w obrębie 2 lokali mieszkalnych przy ul. Portowej 3 i 5, – opracowano projekt budowlany podjazdu dla osób niepełnosprawnych dla budynku przy ul. Żółwińskiej 4 oraz zrealizowano podjazd dla osób niepełnosprawnych dla budynku przy ul. Świetlicowej 9, – wyposażono w instalację domofonową 3 budynki z 29 lokalami mieszkalnymi przy ul. Zbożowy Rynek 11 front i oficyna, Ugory 43, – podłączono do miejskiej sieci kanalizacyjnej budynek z 3 lokalami mieszkalnymi przy ul. Grunwaldzkiej 91, 	<p>Budżet Miasta</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>WFOŚiGW</p> <p>Fundusze europejskie</p>	<p>III.4.</p> <p>III.7.</p> <p>IV.1.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – podłączono do miejskiej sieci wodociągowej budynek z 2 lokalami mieszkalnymi przy ul. Karpackiej 21, – opracowano projekty budowlane wiaty śmietnikowej dla 4 budynków przy ul. B. Komorowskiego 6 i 10, Kiedrowskiego 2, Poznańskiej 16, – opracowano projekt budowlany wydzielenia pomieszczeń wc w obrębie lokalu dla 12 lokali mieszkalnych przy ul. Kaplicznej 4 i 15; Jasnej 25 oficyna, 18, 20, 21; Chełmińskiej 4, 5, 7, 8, 9, 22, – opracowano projekty budowlane na wyposażenie w ogrzewanie gazowe dla 2 lokali przy ul. Wełniany Rynek 12, – wyposażono w izolację przeciwwilgociową 5 budynków przy ul. Jasnej 9 (front i oficyna) i 14 (front, oficyna I i oficyna II), – sporządzono dokumentację modernizacji budynku przy ul. Jagiellońskiej 60, – opracowano dokumentację projektową na podłączenie do miejskiej sieci ciepłej i wyposażenie w instalację c.o. i c.w.u. oraz węzeł cieplny dla 6 budynków przy ul. Spółdzielczej 13, Stary Rynek 18, Paderewskiego 15 i 17, Pięknej 27, Gdańskiej 63, – docieplono 11 budynków przy ul. Bielickiej 16 oficyna, Grunwaldzkiej 49 i 75 front i oficyna, Warmińskiego 11, Sobieskiego 9 front i 11, Ugory 19, Szubińskiej 55, Pułaskiego 23, Gdańskiej 79 oficyna, – docieplono ścianę od wewnątrz w budynku przy ul. Lipowej 11, – opracowano dokumentację projektową dla 19 budynków przy ul. Unii Lubelskiej 1, Dworcowej 57 i 62, Lipowej 11, Łokietka 7, 11, 23, 25 i 30, Długosza 16, Dąbrowskiego 29, Na Wzgórzu 10, M. Focha 26 oficyna, M. Reja 2 front, Piotra Skargi 9 i 12, Stary Port 19 oficyna, Rycerska 5 front i oficyna, – podłączono do sieci gazowej i wyposażono w instalację gazową 3 budynki przy ul. Fordońskiej 441 front i oficyna oraz 437, – opracowano dokumentację na wyposażenie w instalację gazową dla 13 budynków, – podpisano umowę przyłączeniową z PSG dla 31 budynków, – zmodernizowano 157 szt. pustostanów, w tym 25 lokali wyposażono w ogrzewanie gazowe, – dla 39 pustostanów opracowano projekty budowlane, • w ramach zadań remontowych wykonano m.in.: remont 42 pustostanów, • w ramach likwidacji zasobu substandardowego i technicznie zdegradowanego zlikwidowano poprzez rozbiórkę 11 obiektów, w tym 2 budynki mieszkalne, 9 budynków gospodarczych oraz dla 26 obiektów budowlanych opracowano projekt rozbiórek. Fizyczna likwidacja 11 obiektów wpłynęła znacznie na poprawę wizerunku miasta, bowiem rozbiórce uległy budynki opróżnione, zniszczone oraz budynki gospodarcze usytuowane na zapleczach budynków. 		
	Prywatyzacja komunalnego zasobu mieszkaniowego, prowadząca w efekcie do poprawy stanu technicznego lokali i budynków	Wydział Mienia i Geodezji ADM Sp. z o.o.	Na mocy Uchwały XXXIV/652/16 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 07.10.2016 r. w sprawie zasad sprzedaży lokali mieszkalnych oraz domów jednorodzinnych stanowiących własność Miasta Bydgoszczy oraz zbywania udziałów w częściach wspólnych nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi kontynuowana była sprzedaż lokali mieszkalnych na rzecz ich najemców. W 2017 roku sprzedano z zasobu komunalnego 48 mieszkań w trybie bezprzetargowym z zastosowaniem bonifikat: <ul style="list-style-type: none"> – 98% - 2 lokale, – 90% - 4 lokale, – 70% - 42 lokali. Zawarto 9 umów notarialnych na zbycie lokali w przetargu.	Budżet Miasta	IV.1.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>W oparciu o założenia zawarte w Uchwale Nr XXXIX/778/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25.01.2017 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Bydgoszczy na lata 2017-2021 prowadzone były działania zmierzające do ujednoczenia form własności w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych poprzez sprzedaż wolnych lokali mieszkalnych w trybie przetargowym za cenę rynkową wynikającą z wyceny rzeczoznawcy. Do zbycia przeznaczone były mieszkania o uregulowanym stanie prawnym, wymagające wysokich nakładów na remonty i nie stanowiące lokali zamiennych dla rodzin z budynków objętych nakazem opróżnienia ze względu na stwierdzone przez organ nadzoru zagrożenie bezpieczeństwa ludzi i mienia.</p> <p>W 2017 roku wynajmujący uzyskał zgodę Prezydenta Miasta na sprzedaż w drodze przetargu 5 wolnych lokali usytuowanych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych.</p> <p>Powyższe działania pozwalają na racjonalne zagospodarowanie istniejącej substancji mieszkaniowej celem jej uatrakcyjnienia i podniesienia standardu ze środków uzyskanych ze sprzedaży lokali.</p>		
	Zagospodarowywanie przestrzeni publicznych oraz modernizacja infrastruktury poprawiająca jakość zamieszkania	WIM ZDMIKP WGK	W ramach programu pn. „Bydgoski Budżet Obywatelski” na poszczególnych osiedlach mieszkaniowych zagospodarowywana jest przestrzeń publiczna oraz następuje modernizacja miejskiej infrastruktury, w tym m.in. poprzez budowę placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu, chodników, parkingów, oświetlenia, monitoringu czy boisk sportowych.	Budżet Miasta	III.7. IV.1.
e.	Rewitalizacja terenów śródmiejskich wzmacniająca funkcje centrotwórcze, kulturalne, turystyczno-rekreacyjne itp. oraz wprowadzająca atrakcyjne rozwiązania architektoniczne:				
	<p>Rewitalizacja przestrzeni publicznych Starego Miasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie kompleksowych remontów i modernizacji budynków – wprowadzenie nowej zabudowy, w tym realizacja projektu związanego z zabudową w granicach ulic: Mostowa, Grodzka, Stary Rynek, Kręta, Jatki, Podwale oraz zagospodarowanie Placu Teatralnego – remonty placów i ulic – budowa parkingów kubaturowych na obrzeżach strefy staromiejskiej – zagospodarowanie terenów zieleni – regulacja stanu prawnego nieruchomości, ze szczególnym uwzględnieniem polityki w zakresie gospodarowania gminnymi zasobami mieszkaniowymi i usługowymi, a także potrzeb inwestycyjnych Miasta 	Wydział Inwestycji Miasta	<p>W 2017 roku m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizowano rewitalizację nieruchomości dawnego Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej 14-16 w ramach, której wykonano rozbiórkę budynków pomocniczo-warsztatowego oraz pomocniczego. Ponadto zakończono opracowywanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy budynku, uzyskano pozwolenie na budowę oraz rozpoczęto procedurę przetargową wyboru wykonawcy robót budowlanych. Zakończenie prac planowane jest na 2019 rok, – realizowano rewitalizację społeczno-gospodarczą Starego Rynku, przyległych uliczek oraz terenów wzdłuż rzeki Brdy, w ramach której przeprowadzono badania archeologiczne na Płycie Starego Rynku, – realizowano II etap robót zabezpieczających i budowlano-konserwatorskich Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej, – realizowano adaptację pomieszczeń w lokalu przy ul. Gdańskiej 5 na potrzeby Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu – wykonano korektę dokumentacji projektowo-kosztorysowej ze względu na ograniczone środki finansowe, przeprowadzono dwie procedury przetargowe, podpisano umowę z wykonawcą. Zakończenie prac planowane jest na sierpień 2018 roku, – wykonano dokumentację projektowo-przedmiarową rozbudowy placu zabaw na Wyspie Młyńskiej o urządzenia przystosowane dla dzieci niepełnosprawnych (w tym na wózkach) wraz z przebudową oświetlenia, – rozpoczęto opracowanie dokumentacji projektowej rewitalizacji Placu Kościeleckich obejmującą m.in. gospodarkę zielenią istniejącą, elementy wyposażenia Placu, nasadzenia zieleni, budowę oświetlenia, 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.3. III.7. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Zakończenie rewitalizacji Wyspy Młyńskiej – Młyny Rothera	Wydział Inwestycji Miasta	<p>przetawienie przystanków i stacji rowerowej, – przeprowadzono procedurę przetargową na wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej remontu konserwatorskiego budynków Hali Targowej przy ul. Podwale.</p> <p>W 2017 roku zakończono II etap robót zabezpieczających i budowlano-konserwatorskich obejmujący wykonanie w budynku Spichrza Zbożowego robót związanych z restauracją konstrukcji oraz pokrycia dachu i restauracją ścian zewnętrznych, łącznie ze wzmocnieniem ścian zewnętrznych poprzez budowę konstrukcji drewnianej wewnętrznej ściany szkieletowej.</p> <p>W IV kwartale 2017 roku ogłoszono przetarg na wykonanie robót budowlanych związanych z przebudową, rozbudową i zmianą sposobu użytkowania Młyna Rothera, Spichrza Zbożowego, Spichrza Mącznego, Łazienek oraz komina wraz z infrastrukturą na potrzeby wielofunkcyjnego obiektu usługowego.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.3. III.7. III.8.
	Renowacja „Wenecji Bydgoskiej” (łącznie z zespołami zabudowy przy ul. Świętej Trójcy i ul. Czartoryskiego)	Inwestorzy	<p>W 2017 roku firma Mertis Investments opracowała projekt budowy apartamentowca „Nowa Wenecja”, który realizowany ma być na narożnikowej działce przy ul. Świętej Trójcy 8, pomiędzy zabytkową rafinerią Augusta Frankego, a starą farbiarnią Wilhelma Koppa. Od Wyspy Młyńskiej obiekt dzielić ma jedynie kładka Krzysztofa Klenczona. To pierwszy od wielu lat nowy budynek mieszkalny jaki zostanie zrealizowany w pierwszej linii brzegowej bydgoskiej Wenecji.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Środki inwestorów i właścicieli nieruchomości	I.3. III.7. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			Kolejny inwestor, spółka Six Square, planuje wybudować stylowy budynek mieszkalny 4-kondygnacyjny przy ul. Czartoryskiego.		
	Rewitalizacja związana z nadaniem nowych funkcji terenów i budynków osiedla „Londynek”		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rewitalizacja kwartałów zachodniej części Śródmieścia, w obszarze objętym ulicami: Gdańska, Focha, Bulwary, Zygmunta Augusta, Artyleryjska	Biuro Konserwatora zabytków WIM ZDMiKP Prywatni Inwestorzy	<p>W ramach rewitalizacji zachodniej części Śródmieścia z ważniejszych zadań realizowanych w 2017 roku należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoczęcie robót budowlanych związanych z remontem konserwatorskim i rozbudową obiektu Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego przy ul. Gdańskiej 4. W pierwszej kolejności renowacji poddane zostaną wnętrza zabytkowego gmachu liczącego 400 lat. <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej oraz programu funkcjonalno-użytkowego dla przedsięwzięcia polegającego na rozbudowie obiektów Opery Nova o IV krąg z częścią konferencyjno-wystawienniczą, – roboty rozbiórkowe starych obiektów „Astorii”, – wydano pozwolenie na remont, docieplenie i wykonanie nowej elewacji 45-metrowego biurowca dawnej „Eltry”, – zrewitalizowano ulicę Cieszkowskiego, – przeprowadzono modernizację prywatnych i komunalnych kamienic, w tym wynikające z decyzji nakazowych Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego na podstawie art. 66 Prawa budowlanego m.in.: przy ul. Gdańskiej 17 i 75; Chrobrego 8; Śniadeckich 53; Zduny 2 i 5; Dworcowej 17, 40, 49, 87; Unii Lubelskiej 3; Królowej Jadwigi 5. W najbliższym czasie planowane są modernizacje kamienic m.in.: przy ul. Gdańskiej 40, 88-90, 141; Cieszkowskiego 6; Śniadeckich 43; Pomorskiej 12; Dworcowej 70, – w ramach BBO planowana jest modernizacja ul. Ślusarskiej (w 2017 roku wyłoniono wykonawcę robót) oraz chodników przy ul. Mazowieckiej, – opracowano dokumentację projektową w zakresie budowy oświetlenia ulicznego wzdłuż ul. Warmińskiego i ul. Obrońców Bydgoszczy. 	Budżet Miasta Środki prywatnych inwestorów i właścicieli nieruchomości	I.3. III.7. III.8.
	Restauracja secesyjnej zabudowy Bydgoszczy	ADM Sp. z o.o.	<p>W ramach restauracji secesyjnej zabudowy Bydgoszczy w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowano ul. Cieszkowskiego w ramach rewitalizacji strefy śródmiejskiej Bydgoszczy. Rewitalizacja zakładała odtworzenie jej historycznego charakteru. Materiały wykończeniowe na nawierzchniach 	Budżet Miasta	I.3. III.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Prywatni Inwestorzy	<p>nawiązują do stylistyki z początku XX wieku. W ramach zadania przebudowano ulicę na długości 246,75 m. Na chodnikach ułożono płyty kamienne otoczone opaskami z szarego granitu lub bazaltu. Z kolei na jezdni ułożono kostkę kamienną z granitu czerwonego. Odrestaurowano stylowe oświetlenie w formie bydgoskich pastorałów. Dodatkowo wyposażono je w kwietniki. Przy szerokich chodnikach ustawiono ławki, kosze i stojaki rowerowe,</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnowiono zabytkowy secesyjny budynek przy ul. Dworcowej 49 (decyzja nakazowa Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego), – przyznano dotacje na remonty konserwatorskie obiektów wpisanych do rejestru zabytków m.in. remont elewacji kamienicy przy ul. Cieszkowskiego 6, – firma ZPR Express uzyskała pozwolenie na realizację czterogwiazdkowego hotelu w secesyjnej kamienicy przy zbiegu al. Mickiewicza 1 i Gdańskiej 72. Goście będą mogli skorzystać z dwudziestu pokoi, restauracji oraz część rekreacyjnej i handlowej. Inwestor planuje rozbudowę kamienicy od strony dziedzińca poprzez dobudowę szybu i klatki schodowej, – w przyszłym roku zaplanowano wykonanie muralu na ścianie narożnej kamienicy przy ul. Cieszkowskiego i Gdańskiej. Głównym celem projektu jest podkreślenie historycznego charakteru ulicy oraz zwiększenie walorów turystycznych tej części Śródmieścia. 	Kredyt bankowy Wojewódzki Konserwator Zabytków	
f.	Rewitalizacja i zagospodarowanie przestrzeni osiedli mieszkaniowych: Rewitalizacja Starego Fordonu	Miasto Bydgoszcz ZDMiKP ADM Sp. z o.o.	W 2017 roku w ramach rewitalizacji społeczno-gospodarczej Starego Fordonu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – wyposażono w instalację gazową budynek z 4 lokalami mieszkalnymi i 2 lokalami użytkowymi przy ul. Rynek 6, – zmodernizowano i wyposażono w ogrzewanie gazowe lokal (pustostan) przy ul. Rynek 6, – podpisano umowę przyłączeniową z PSG dla budynku przy ul. Kapeluszników 3, – opracowano dokumentację projektową przebudowy budynków i renowację elewacji wraz z dociepleniem dla 4 budynków przy ul. Bydgoskiej 23, 26 i 29 oraz Rynek 3, a w trakcie opracowywania dla 3 budynków przy ul. Kapeluszników 2, Bydgoskiej 42, Gen. Sikorskiego 2, – opracowano inwentaryzację budowlaną wraz z ekspertyzą stanu technicznego dla budynku przy ul. Kapeluszników 3. 	Budżet Miasta	I.3. III.7. III.8. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Rewitalizacja związana z nadaniem nowych funkcji terenów i budynków osiedli barakowych: przy ul. Solnej 12 (9 sztuk), Glinki 147 (15 sztuk), Władysława Belzy 18 (3 sztuki), XV Dywizji Piechoty Wielkopolskiej 12 (5 sztuk) i Planu 6-letniego 1 (6 sztuk)		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Realizacja projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznych i ładem przestrzennym terenów osiedli mieszkaniowych	Miasto Bydgoszcz	W 2017 roku realizowana była już V edycja programu pn. „Bydgoski Budżet Obywatelski”, w ramach którego na poszczególnych osiedlach mieszkaniowych zagospodarowywana jest przestrzeń publiczna oraz następuje modernizacja miejskiej infrastruktury, w tym m.in. poprzez budowę placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu, chodników, parkingów, oświetlenia, monitoringu, czy boisk sportowych.	Budżet Miasta	III.7. III.8. IV.1.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	Tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba mieszkańców Bydgoszczy	osoby	361 254	359 428	357 652	355 645	353 938	352 313			GUS BDL
2	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	m/1000	401,5	406,1	411,4	416,3	420,7	b.d.		IV.1.	GUS BDL
3	Liczba mieszkań oddawanych do użytkowania rocznie	szt.	1 023	1 044	1 225	940	864	1 431		IV.1.	GUS BDL
4	% powierzchni miasta objętej mpzp	%	30,9	33,5	33,5	34,6	35,7	36,9		III.7.	GUS BDL MPU

Podsumowanie:

W Programie Nr 2 *Mieszkajmy w Bydgoszczy* ujętych jest 6 przedsięwzięć oraz 23 zadania główne. W 2017 roku podejmowane były działania na rzecz wszystkich przedsięwzięć, natomiast wdrażane było 20 zadań głównych (86,96%). Żadne z zadań tego Programu nie zostało zakończone w latach wcześniejszych. Większość zadań Programu ma charakter ciągły.

Zadania, dla których w roku ubiegłym nie były podejmowane działania to:

- Realizacja inwestycji mieszkaniowych na terenie miasta z wykorzystaniem instrumentów partnerstwa publiczno-prywatnego,
- Rewitalizacja związana z nadaniem nowych funkcji terenów i budynków osiedla „Londynek”,
- Rewitalizacja związana z nadaniem nowych funkcji terenów i budynków osiedli barakowych: przy ul. Solnej 12 (9 sztuk), Glinki 147 (15 sztuk), Władysława Bełzy 18 (3 sztuki), 15 Dywizji Piechoty Wielkopolskiej 12 (5 sztuk) i Planu 6-letniego 1 (6 sztuk).

W dalszym ciągu odnotowywany jest spadek liczby mieszkańców Miasta, który spowodowany jest głównie ujemnym saldem migracji.

Niespodzianką jest przełamanie impasu na rynku mieszkań oddawanych do użytku w skali roku. Do tej pory odnotowywano powolny, coroczny spadek ich liczby, natomiast 2017 rok przyniósł spory wzrost liczby oddanych do użytku mieszkań. Oprócz dużej liczby deweloperów realizujących swoje inwestycje do tej sytuacji przyczynia się także Miasto tworząc warunki do rozpoczynania kolejnych inwestycji w ramach budownictwa społecznego. Przygotowywane są projekty kolejnych budynków przy ul. Bortnowskiego, Młyńskiej, Swarzewskiej oraz ul. Zygmunta Augusta i Rycerskiej. Ponadto w 2017 roku Bydgoszcz zgłosiła nieruchomość do rządowego programu Mieszkanie Plus, który skierowany jest do średniozamożnych Polaków, chcących kupić lub wynająć mieszkanie. Na działce o powierzchni ponad 1,5 ha w Fordonie w okolicy ul. Wyzwolenia-Gryfa Pomorskiego-Ostromeckiej, będzie mogło powstać ok. 200 mieszkań. Program z ramienia miasta koordynuje Bydgoskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego. Dzięki unijnym dofinansowaniom w Bydgoszczy powstają również tzw. mieszkania wspomagane, które pozwalają osobom wykluczonym społecznie wychodzić z bezdomności. W najbliższym czasie powstanie w Bydgoszczy 40 takich mieszkań dla 80 osób.

Warto też podkreślić, że w stosunku do roku 2016 i do roku bazowego 2012, zwiększyła się powierzchnia miasta objęta mpzp, co będzie miało wpływ na tempo działań w zakresie poprawy zagospodarowania przestrzeni miejskiej.

III.3. Program Nr 3 Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

Cel programu:

- Rozwój współpracy bydgoskich instytucji naukowo-badawczych z miejscowymi przedsiębiorcami w sferze technologii produkcji i świadczonych usług
- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki lokalnej
- Zwiększenie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa mieszkańców oraz wykorzystanie potencjału absolwentów bydgoskich uczelni
- Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Bydgoszczy

Koordynator programu:

Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Rozwój zaplecza naukowo-badawczego oraz współpracy instytucji nauki z lokalnymi przedsiębiorcami:				
	Realizacja Regionalnego Centrum Innowacyjności – Regionalne Centrum Transferu i Transformacji Technologii (Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego)		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane. Powstanie w ramach RCI Regionalnego Centrum Transferu i Transformacji Technologii planowane jest w ramach Kontraktu Terytorialnego jako przedsięwzięcie pn. „System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego” (określone jako przedsięwzięcie warunkowe). Planowany termin realizacji przedsięwzięcia określono na rok 2020. Niezależnie od powyższych planów, RCI obecnie funkcjonuje jako Centrum Transferu Technologii.		
	Kujawsko-Pomorskie Centrum Bezpiecznej Żywności (Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy)	UTP UKW UMK	W ramach projektu „Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana” powstało konsorcjum „SafeFoodMed”, w składzie: UTP, UKW, Collegium Medicum UMK oraz WSZŚ (Tuchola). Projekt zakłada współpracę Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego z innymi jednostkami naukowymi w regionie kujawsko-pomorskim, mającymi możliwości i potencjał badawczy z dziedziny głównych obszarów działalności sektora wytwarzającego i przetwarzającego żywność, nadając jej charakter żywności bezpiecznej, funkcjonalnej, najlepiej służącej indywidualnym potrzebom konsumenta. Projekt zakłada wyposażenie w infrastrukturę badawczą laboratoriów wszystkich uczelni wchodzących w skład konsorcjum oraz wybudowanie 2 obiektów na terenie UTP – Rolniczy Zakład Doświadczalny Minikowo (m.in. budynku wstępnej obróbki, konserwacji oraz przetwarzania surowców rolno-spożywczych z magazynem oraz Centrum badań nad czynnikami środowiskowymi i genetycznymi kształtującymi jakość mleka „Obora”). Termin realizacji projektu od 1.02.2018 r. do 31.01.2021 r. Umowa na dofinansowanie projektu została podpisana pod koniec 2017 roku.	Środki uczelni Fundusze europejskie	
	Centrum Zaawansowanych Technologii Nauk Technicznych (Uniwersytet Tech-		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	nologiczno-Przyrodniczy) Europejskie Centrum Mikotoksyn (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego)	UKW	W 2017 roku przygotowano projekt i podpisano umowę w ramach Kontraktu Terytorialnego dot. inwestycji w infrastrukturę badawczą pn. „Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana” (lider UKW).	Środki uczelni Fundusze europejskie	
	Centrum Nauk Ścisłych, Technicznych i Przyrodniczych (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego)		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Powstanie Centrum Nauk Ścisłych, Technicznych i Przyrodniczych (<i>Collegium Novum</i>) planowane było w ramach Kontraktu Terytorialnego – fiszka projektowa „System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego”. Ze względu na ustalenia dot. ostatecznego kształtu przedsięwzięcia, nie przewiduje się budowy Centrum ze środków Kontraktu Terytorialnego. Do rozważenia jest pozyskanie środków z innych źródeł na rozbudowę infrastruktury UKW.		
	Bydgoskie Centrum Rozwoju Naukowo-Technologicznego Przedsiębiorstw – stworzenie struktury 5 laboratoriów mającej na celu wspieranie przedsiębiorstw w zakresie rozwoju technologicznego i adaptacji rozwiązań naukowych w procesach produkcyjnych (Wyższa Szkoła Gospodarki)		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Kreowanie nowych kierunków kształcenia studentów, reagujących elastycznie na długofalowe trendy rynku pracy	UKW UTP CM UMK WSG WSB BARR Sp. z o.o.	Szkoły wyższe identyfikując oczekiwania młodzieży i potrzeby rynku pracy m.in.: Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w roku akademickim 2017/2018: <ul style="list-style-type: none"> • utworzył 4 nowe kierunki (3 inżynierskie i 1 magisterski): <ul style="list-style-type: none"> – inżynieria w biologii stosowanej, – inspekcja weterynaryjna, – zielarstwo i fitoterapia, – weterynaria (magisterski), • utworzył 7 nowych specjalności (studia: I stopnia – 5, II stopnia – 2): <ul style="list-style-type: none"> – chemia i technologia kosmetyków (kierunek: technologia chemiczna), – technologia roślinnych substancji bioaktywnych (kierunek: zielarstwo i fitoterapia), – zastosowanie roślin leczniczych (kierunek: zielarstwo i fitoterapia), – programowanie aplikacji biznesowych (kierunek: informatyka stosowana), – logistyka (kierunek: transport) – studia I stopnia, – logistyka (kierunek: transport) – studia II stopnia, – fizjoterapia zwierząt (kierunek: zootechnika) – studia II stopnia, • dokonał zmian w zakresie profili kształcenia z ogólnoakademickiego na profil praktyczny na kierunku: <ul style="list-style-type: none"> – zarządzanie i inżynieria produkcji, – architektura wnętrz, • utworzył studia podyplomowe w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – technologia wody i zarządzanie zasobami wodnymi, – zarządzanie bazami danych Oracle, serwerami aplikacyjnymi i automatyzacją procesów produkcyjnych 	Budżety uczelni Budżet BARR Sp. z o.o.	I.2. II.1. II.2.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>(program studiów wykreowany z udziałem przedstawicieli firmy „Atos”), – diagnostyka agrofagów i ochrona roślin.</p> <p>Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w roku akademickim 2017/2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzył nowy kierunek studiów licencjackich – przewodnictwo i pilotaż turystyczny, • utworzył nowy kierunek studiów magisterskich – zarządzanie bezpieczeństwem narodowym. <p>Kilka jednostek organizacyjnych UKW dostosowuje programy kształcenia do profilu praktycznego, co oznacza bliższą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Dotyczy to m.in.: ekonomii, socjologii, geografii, rewitalizacji dróg wodnych, informacji naukowej i bibliotekoznawstwa.</p> <p>Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w roku akademickim 2017/2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadził studia podyplomowe (2 kierunki): – terapia zajęciowa, – psychogeriatra, • uruchomił kształcenie modułowe dla studentów, • uruchomił interdyscyplinarne anglojęzyczne studia doktoranckie. <p>Wyższa Szkoła Gospodarki w roku akademickim 2017/2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadziła studia magisterskie (4 kierunki): – mechatronika lotnicza, – komputerowe wspomaganie projektowania, – inżynieria materiałów budowlanych, – programowanie obrabiarek CNC. <p>Wyższa Szkoła Bankowa w roku akademickim 2017/2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadziła studia inżynierskie (kierunek: informatyka w biznesie), • wprowadziła 13 nowych specjalności: 8 na studiach I stopnia i 5 na studiach II stopnia. <p>BARR Sp. z o.o. podejmuje działania dotyczące zmiany modelu kształcenia zawodowego, który ma odpowiadać potrzebom rynku pracy. Jednym z nich jest inicjowanie spotkań lokalnych firm z uczelniami wyższymi oraz średnimi szkołami zawodowymi. Podejmuje także działania informacyjne dla szkół i uczelni, przedstawiając strukturę bydgoskiej gospodarki, a także promując wiedzę na temat funkcjonujących i rozwijających się branż w mieście.</p>		
b.	Tworzenie i rozwój wyspecjalizowanych instytucji wspierających i upowszechniających otoczenie biznesu, przedsiębiorczość i innowacje:				
	Budowa Inkubatora Innowacyjności na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku z uwagi na brak dofinansowania z UE.		
	Budowa inkubatora przedsiębiorczości		Zadanie zakończone w 2016 roku.		

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Budowa Centrum Transferu Technologii i Innowacji na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego	Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o.	Projekt otrzymał nową nazwę „Budowa infrastruktury z funkcją centrum demonstracyjnego/fab labs/living labs na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego”. W 2017 roku złożono wniosek preselekcyjny na konkurs Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, który został pozytywnie oceniony. W nowych budynkach powstaną między innymi laboratoria i warsztaty typu „fab lab”. Mają one umożliwić realizację własnych projektów i pomysłów firmom, które potrzebują do tego narzędzi, przestrzeni oraz wiedzy technicznej. Nowa przestrzeń umożliwi też lokowanie tak zwanych żywych laboratoriów (living labs). Ich idea opiera się na współpracy różnych podmiotów (np. producentów) z użytkownikami, którzy inspirują proces i mogą stanowić jego siłę napędową. „Żywe Laboratorium” stwarza środowisko, w którym innowacje powstają w trakcie procesów testowania i eksperymentowania jako efekt wspólnej pracy obu stron.	Fundusze europejskie Środki BPPT Sp. z o.o. i partnera projektu	
	Rozwój działań Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP)	Fundacja AIP	Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości Bydgoszcz są częścią ogólnopolskiej Fundacji. AIP to praktyczna szkoła prowadzenia biznesu dla startupów, umożliwia przetestowanie pomysłu na rynku na preferencyjnych warunkach i bez konieczności rejestracji działalności gospodarczej lub zawiązywania spółki. AIP Bydgoszcz wspiera rozwój ponad 80 firm. Obecnie AIP oferuje osiem różnych usług dla startupów, obejmujących: kickoff, training, mentoring, chillout, success, mixer, office i partners. Biura AIP mieszczą się na terenie bydgoskich uczelni: UTP, UKW i Collegium Medicum. UTP: Na podstawie umowy, na UTP funkcjonują pomieszczenia (ul. Kaliskiego 7, budynek 2.1, pok. 22 i 23) dla działań startupów. Do ich dyspozycji jest cowork i sala, którą można zamienić w miejsce szkoleń lub studio zdjęciowe. Umowa dzierżawy kończy się z rokiem 2018. Planowana jest kontynuacja współpracy z zewnętrzną firmą prowadzącą AIP. Model preinkubacji AIP (firma bez ZUS), polegający na udostępnieniu przez UTP początkującym przedsiębiorcom osobowości prawnej zewnętrznej fundacji AIP w celu realizacji swoich działań biznesowych, będzie kontynuowany. Uczelnia będzie tylko wydierżawiać pomieszczenia. UKW: Biura AIP mieszczą się przy ul. Ogińskiego 16, pok. 606-609. Prowadzą działania wspólnie z Biurem Karier oraz Centrum Transferu Technologii i Innowacji UKW. CM UMK: AIP znajduje się przy ul. Jagiellońskiej 13-15, budynek A, pok. 7.	Budżet Fundacji AIP	II.5.
	Rozwój w Bydgoszczy branż oferujących usługi dla biznesu, m.in. outsourcing procesów biznesowych (BPO) i centra usług wspólnych (SSC)	Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.	BARR Sp. z o.o. konsekwentnie realizuje kampanię „Bydgoszcz otwarta na outsourcing”, w ramach której podejmuje szereg działań na rzecz rozwoju i promocji sektora nowoczesnych usług dla biznesu w Bydgoszczy. Skutkiem podejmowanych starań jest dynamiczny wzrost sektora BPO/SSC w naszym mieście, który na koniec 2017 roku zatrudniał już ponad 10 tys. pracowników, w tym ponad 80% w branży IT. Lokalna specjalizacja w świadczeniu usług teleinformatycznych i programistycznych widoczna jest chociażby poprzez profil inwestorów takich jak Nokia, Atos, Asseco, Mobica, SDL, czy Teldat, którzy z powodzeniem rozwijają w Bydgoszczy swoje usługi. W ostatnim czasie rynek ten powiększył się o nowe międzynarodowe marki, jak Cybercom – szwedzki softwarehouse czy QuadGraphics – amerykański lider w branży poligraficznej, które zdecydowały o ulokowaniu w Bydgoszczy swoich działów programistycznych i IT. Coraz częściej możemy obserwować również trend w przenoszeniu do miasta kolejnych procesów międzynarodowych firm wytwórczych, jak chociażby Frosta, która oprócz bardzo zaawansowanej ekspansji w dziedzinie produkcji, zdecydowała o przeniesieniu do Bydgoszczy wszystkich procesów finansowo-księgowych grupy kapitałowej. Dowodzi to o dojrzałości naszej lokalizacji pod kątem świadczenia strategicznych dla funkcjonowania firmy procesów biznesowych. Sektor finansowy ma wciąż duże pole do rozwoju w mieście, gdyż podaż absolwentów lokalnych uczelni sprzyja lokowaniu w mieście kolejnych centrów finansowych SSC lub oddziałów firm BPO. W 2017 roku miasto za swój wkład w rozwój branż BPO/SSC zostało wyróżnione przez Związek Liderów	Budżet BARR Sp. z o.o.	II.2. II.3. II.5.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			Sektora Usług Biznesowych ABSL – największej organizacji branżowej w Polsce, skupiającej przedstawicieli największych globalnych firm operujących w Polsce. Realizowany jest projekt „Poprawa zarządzania obiektami dziedzictwa kulturowego poprzez przekazywanie ich na działalność przemysłów kulturowego i kreatywnego”. Miasto Bydgoszcz jest partnerem w projekcie „Forget Heritage – Innowacyjne, zrównoważone i replikowalne modele współpracy publiczno-prywatnej w ramach ochrony porzuconych obiektów wartości historycznej poprzez wzmacnianie sektora kulturowego i kreatywnego”. W większości miast europejskich znajdują się puste budynki wpisane do rejestru zabytków o interesującej historii architektonicznej i społecznej. Często jednak opuszczone, zaniedbane, ich historyczna wartość zapomniana, zmieniają się w miejsca, których mieszkańcy unikają. Mając to na uwadze 10 instytucji europejskich postanowiło wspólnie przyrzeć się problemowi zaniedbania dziedzictwa kulturowego Europy Środkowej i znaleźć modelowe rozwiązanie na adaptację pustych przestrzeni pod działania związane z rozwojem sektora kultury i przemysłów kreatywnych. „Nowe idee potrzebują starych budynków” – hasło stworzone przez Jane Jacobs jest motywem przewodnim partnerstwa. W ramach projektu w 2017 roku zorganizowano m.in. konferencję pt. „Obywatele, decydenci polityczni i sektor przemysłów kreatywnych i kulturowych – współpraca w zakresie prawodawstwa, polityk oraz narzędzi ICT” oraz miesiąc później kolejną konferencję pt. „Przemysły kreatywne szansą rozwoju miasta”. Podczas tych wydarzeń uczestnicy odbyli wizytę studyjną do miejsc stanowiących historię Bydgoszczy, które już są wykorzystane lub są przeznaczone na cele kulturalne i kreatywne: do Exploseum, Bydgoskiego Centrum Sztuki i kina Pomorzanie.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	II.5.
	Wspieranie przez władze miasta wspólnych przedsięwzięć samorządów gospodarczych, partnerów zagranicznych oraz ośrodków wspierania biznesu	Miasto Bydgoszcz	Bydgoszcz jest najsilniejszym ośrodkiem gospodarczym w regionie i tu swoje siedziby ma wiele organizacji zrzeszających przedsiębiorców (m.in. izby przemysłowo-handlowe, stowarzyszenia, kłustry). W Bydgoszczy swoją siedzibę ma również Sejmik Gospodarczy Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Miasto poprzez poszczególne Wydziały oraz spółki miejskie współpracuje z tymi instytucjami w wielu obszarach (edukacja, inwestycje, środki UE, promocja) uczestnicząc m.in. w spotkaniach, komisjach i realizując wspólne projekty.	Budżet Miasta	II.3. II.4. II.5.
	Rozwój instytucji i instrumentów finansowego wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności (adresowane głównie do sektora MŚP)	Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. wspiera lokalną aktywność gospodarczą poprzez udzielanie poręczeń mikro, małym i średnim przedsiębiorcom, którzy ubiegają się o pożyczkę lub kredyt, a nie posiadają wystarczającego zabezpieczenia ich spłaty. Maksymalny udział kwoty poręczenia w stosunku do kwoty kredytu wynosi 80%, jednak nie więcej niż 5% aktualnego kapitału poręczycielskiego. Poręcza się kredyt przeznaczony na: zakup środków trwałych lub wyposażenia, zakup materiałów i surowców do produkcji lub usług, inwestycje w postaci budowy, modernizacji, remonty i bieżącą działalność. W 2017 roku udzielono na rzecz wszystkich współpracujących instytucji 9 poręczeń o wartości 259.599 zł, co pozwoliło uruchomić kredyty i pożyczki na ogólną sumę 528.499 zł. Udzielano pożyczek na cele inwestycyjne i obrotowe dla firm sektora MŚP. W 2017 roku KPFP udzielił przedsiębiorstwom łącznie 33 pożyczki na kwotę 2.775.852 zł, w tym wnioskodawcom z Bydgoszczy (wg miejsca rejestracji działalności) 3 pożyczki na kwotę 290.000 zł (1 pożyczka na cele obrotowe: kwota 120.000 zł oraz 2 pożyczki inwestycyjne: kwota 170.000 zł). Biuro Terenowe KPFP w Bydgoszczy obsługiwało też firmy z powiatu bydgoskiego. W ramach zadania udzielano także pożyczek dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą. W 2017 roku udzielono 120 pożyczek na kwotę 5.153.365 zł, w tym wnioskodawcom z Bydgoszczy 23 pożyczek na kwotę 984.700 zł.	Budżet BFPK Sp. z o.o. Budżet KPFP Sp. z o.o. Fundusze europejskie ³	II.3. II.4. II.5.
	Rozwój i tworzenie instytucji wspierających innowacyjność przedsiębiorstw (np. Instytut Wspierania Innowacyjnej	UTP UKW	Jednostką działającą na rzecz innowacyjności przedsiębiorstw jest Regionalne Centrum Innowacyjności – Centrum Transferu Technologii działające w strukturach Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego. W 2017 roku pomiędzy uczelnią UTP (RCI), a lokalnymi przedsiębiorcami zawierano umowy o współpracy na	Środki uczelni	II.3. II.4. II.5.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Gospodarki, Centrum Wynalazczości)	Przedsiębiorcy Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.	<p>przeprowadzenie 181 badań zleconych.</p> <p>UTP jako lider konsorcjum oraz UKW realizują projekt pn. "Inkubator Innowacyjności +" z programu realizowanego w ramach działania pozakonkursowego pn. „Wsparcie zarządzania badaniami naukowymi i komercjalizacja wyników prac B+R w jednostkach naukowych i przedsiębiorstwach” w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Celem projektu jest promocja osiągnięć naukowych, zwiększenie ich wpływu na rozwój innowacyjności oraz wzmocnienia współpracy między środowiskiem naukowym a otoczeniem gospodarczym. W 2017 roku Senat UTP podjął decyzję o utworzeniu spółki celowej (odpryskowej).</p> <p>W zakresie rozwoju instytucji wspierania innowacyjności przedsiębiorstw zaplanowano realizację w ramach Kontraktu Terytorialnego przedsięwzięcie „System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego”. W tym celu zawiązano konsorcjum naukowe, w skład którego wchodzi: UTP (lider konsorcjum), UMK, UKW, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku, WSG. Jednym z jego elementów będzie Kujawsko-Pomorskie Interdyscyplinarne Centrum KET (Key Enabling Technologies). Ideą Centrum jest stworzenie interdyscyplinarnych laboratoriów i pracowni badawczych wspólnych dla różnych jednostek badawczych. Będą pełnić rolę centrów badawczych, prowadzących badania w zakresie specjalizacji poszczególnych jednostek – członków konsorcjum. Laboratoria te będą funkcjonować w ramach jednostek macierzystych.</p> <p>Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji przygotowała kompleksową ofertę dla przedsiębiorców z regionu, którzy chcą inwestować w działalność B+R. W grudniu 2016 roku podpisano umowę na realizację projektu „Fundusz Badań i Wdrożeń - Voucher Badawczy”, prowadzonego w partnerstwie z „Pracodawcami Pomorza i Kujaw” Związek Pracodawców, Izba Przemysłowo-Handlową Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Polskim Towarzystwem Ekonomicznym Oddział w Bydgoszczy. W ramach projektu o wsparcie ubiegały się mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Środki można było przeznaczyć na zakup prac badawczo-rozwojowych od podmiotów zewnętrznych będących jednostkami naukowymi. Wsparcie dotyczyło wydatków kwalifikowalnych od 20 do 100 tys. zł. Maksymalna wysokość wsparcia – 80 tys. zł. Poziom dofinansowania wynosił maksymalnie 80%.</p>	Środki KPAI Budżet Państwa Fundusze europejskie	
	Wspieranie działań innowacyjnych na rzecz gospodarki przez Biuro Upowszechniania Nauki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego	UKW	1.01.2017 roku Biuro Upowszechniania Nauki zostało zlikwidowane.		II.2. II.5.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
c.	Wspieranie powiązań kooperacyjnych firm w ramach istniejących i nowotworzonych klastrów	BARR Sp. z o.o. Bydgoski Klaster Przemysłowy Bydgoski Klaster Informatyczny	BARR Sp. z o.o. współpracuje z lokalnymi instytucjami otoczenia biznesu. W 2017 roku Spółka angażowała się w przedsięwzięcia organizowane w partnerstwie z przedstawicielami bydgoskich inicjatyw klastrowych. Wspólnie z Bydgoskim Klastrem Przemysłowym oraz Ośrodkiem Enterprise Europe Network przy Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. zorganizowała Giełdę kooperacyjną towarzyszącą Międzynarodowym Targom Kooperacyjnym Przemysłu Narzędziowo-Przetwórczego INNOFORM, która odbyła się 26 kwietnia 2017 r. na terenie Bydgoskiego Centrum Targowo-Wystawienniczego. Agencja wspierała także działania Bydgoskiego Klastra Informatycznego, m.in. promując zorganizowany w I kwartale 2017 roku pierwszy „Bydgoski Hackaton”.	Budżet BARR Sp. z o.o. Środki stowarzyszeń i organizacji klastrowych Fundusze europejskie Budżet Państwa	II.4. II.5.
d.	Pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych tworzących nowe miejsca pracy, szczególnie firm innowacyjnych, wdrażających zaawansowane technologie:	Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.	Dla skutecznej obsługi i pozyskiwania nowych inwestycji krajowych i zagranicznych, powołano w 2014 roku dedykowaną jednostkę miejską, Bydgoską Agencję Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. Agencja prowadzi szeroki zakres działań ukierunkowanych na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Bydgoszczy i w konsekwencji przyciągnięcie do miasta kolejnych projektów inwestycyjnych. W ramach prowadzonej promocji gospodarczej, Spółka współpracuje z przedstawicielami wszystkich branż, przedstawiając potencjał inwestycyjny Bydgoszczy z uwzględnieniem, m.in.: – zasobu nieruchomości należących do: gminy, w tym terenów objętych Pomorską SSE, MWiK, BPPT oraz podmiotów prywatnych, w tym ofert powierzchni biurowych i magazynowych oferowanych przez deweloperów prywatnych, – potencjału kadrowego, w tym zasobu kształconego w oparciu o potencjał lokalnych uczelni, – dostępności komunikacyjnej miasta, z uwzględnieniem obecnych i planowanych połączeń drogowych, lotniczych i kolejowych, – oferty społecznej Miasta, wpływającej na jakość życia mieszkańców. W 2017 roku Spółka obsługiwała 160 projektów inwestycyjnych, z czego najwięcej, bo aż 41 dotyczyło sektora nowoczesnych usług dla biznesu, 31 projektów nieruchomościowych, 23 projekty magazynowo-logistyczne. Pozostałe projekty dotyczą branż produkcyjnej, handlowej, czy hotelowej. W 2017 roku, w wyniku realizacji projektów rozwojowych lub nowych inwestycji, w przedsiębiorstwach współpracujących z Agencją powstało 1.140 nowych miejsc pracy (dane opracowane na podstawie ankiet przesłanych do spółki przez przedsiębiorców w przedmiotowym okresie sprawozdawczym), z czego 560 powstało w sektorze nowoczesnych usług dla biznesu, 163 w produkcji i 417 w magazynach i logistyce. Działania BARR Sp. z o.o. wpisywały się w odnotowaną w mieście tendencję wzrostową gospodarki, przekładającą się na tworzenie miejsc pracy. Rejestrowany poziom bezrobocia w Bydgoszczy odnotowany przez GUS w grudniu 2017 roku osiągnął poziom 3,9% i był o 0,9 punktu procentowego niższy niż rok wcześniej.	Budżet BARR Sp. z o.o.	II.3.
	Rozwój bazy danych o istniejących	Bydgoska	BARR Sp. z o.o. administruje stroną internetową www.barr.pl przeznaczoną dla strefy biznesu. Na portalu	Budżet	II.3.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	uzbrojonych nieruchomościach pod nowe inwestycje (promocja ofert)	Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.	znajduje się bogata baza ofert inwestycyjnych. Są to nieruchomości o bardzo różnym przeznaczeniu, zarówno tereny niezabudowane typu greenfield, zabudowane typu brownfield oraz powierzchnie biurowe pod wynajem. Nieruchomości te stanowią własność Skarbu Państwa, Miasta Bydgoszczy, a także są własnością jednostek komunalnych oraz osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo na portalu znajduje się szereg informacji o mieście Bydgoszczy, warunkach inwestowania, a także zbiór informacji o BPPT Sp. z o.o., czy znajdującej się w jego obrębie podstrefy Pomorskiej SSE. Wszystkie oferty inwestycyjne w bazie Agencji, zawierają informacje dot. infrastruktury technicznej, własności, lokalizacji, przeznaczenia zgodnie z zapisami mpzp lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Bydgoszczy, które konsultowane są m.in. z Miejską Pracownią Urbanistyczną oraz Wydziałem Administracji Budowlanej. Każda z ofert zawiera zdjęcia działki wraz ze zdjęciami lotniczymi. Prowadzona przez Spółkę baza ofert inwestycyjnych jest na bieżąco aktualizowana, w tym wzbogacana o nowe tereny inwestycyjne, czy przeznaczone pod wynajem powierzchni biurowe i magazynowe.	BARR Sp. z o.o.	
	Udział w targach i wystawach branżowych o charakterze międzynarodowym wraz z przygotowaniem materiałów prezentujących ofertę inwestycyjną Bydgoszczy	Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.	<p>W 2017 roku przedstawiciele BARR sp. z o.o. uczestniczyli w 34 imprezach gospodarczych, m.in. forach, konferencjach, galach, warsztatach, wydarzeniach targowo-wystawienniczych, w tym 18 o charakterze międzynarodowym. Tematyka eventów dotyczyła zarówno rynku nieruchomości, wydarzeń branżowych, w szczególności sektora BPO/SSC, ITC, logistyki i produkcji. Działania promocyjne obejmowały wydarzenia o charakterze ogólnopolskim i zagranicznym, które umożliwiły prezentację potencjału Miasta wśród menadżerów międzynarodowych korporacji. Wśród własnych wydarzeń promocyjnych z udziałem BARR znalazły się m.in. konferencja „Emerging cities. Nowe centra logistyczno-produkcyjne na mapie Polski”, na której przedstawiciele Miasta i Spółki mieli okazję pochwalenia się dynamicznym wzrostem podaży powierzchni nowoczesnych hal pod produkcję, czy logistykę. Agencja podjęła również działania w celu organizacji wydarzeń promocyjnych o charakterze biznesowym w Bydgoszczy w celu promowania gospodarki Bydgoszczy.</p> <p>W trakcie 18 wydarzeń o charakterze międzynarodowym, organizowanych w Polsce i za granicą, przedstawiciele BARR Sp. z o.o. realizowali cykle spotkań biznesowych B2B, zachęcając potencjalnych inwestorów do lokowania kapitału w Bydgoszczy.</p> <p>Wśród współorganizowanych bądź objętych patronatem przez BARR wydarzeń wymienić należy m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – The BSS Tour Bydgoszczy, Bydgoszcz 25.04.2017 – konferencja której Partnerem była BARR, skupiła liczne grono przedstawicieli z branży IT, którzy mieli możliwość zapoznać się z wyzwaniami i szansami rynku IT, tym samym mogli dowiedzieć się o coraz ważniejszej roli Bydgoszczy na mapie Polski, jako rynku nowoczesnych usług dla biznesu i zapoznać się z ofertą nowoczesnych powierzchni biurowych, – Międzynarodowe Targi Kooperacyjne Przemysłu Narzędziowo-Przetwórczego INNOFORM, Bydgoszcz 25-27.04.2017 - Agencja objęła patronat nad wydarzeniem oraz była współorganizatorem zorganizowanej w ramach imprezy giełdy kooperacyjnej, skupiającej przedstawicieli sektora wytwarzania narzędzi i przetwórstwa tworzyw polimerowych. Podczas targów została przedstawiona zebranym przedsiębiorcom oferta inwestycyjna Miasta, – Konferencja „Emerging Cities. Nowe Centra Logistyczno-Produkcyjne na mapie Polski”, Bydgoszcz 7.11.2017. <p>W 2017 roku Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny pozyskał dofinansowanie na realizację projektu pn. „Fair Park”, dzięki któremu będzie promował swoje tereny inwestycyjne poprzez udział w najważniejszych wydarzeniach branżowych na terenie Polski i Europy. Celem jest pozyskanie nowych inwestorów, a tym samym wzrost zatrudnienia na terenie Parku. Projekt będzie realizowany do końca 2019 roku. Spółka</p>	<p>Budżet BARR Sp. z o.o.</p> <p>Fundusze europejskie</p>	<p>II.3.</p> <p>IV.9.</p>

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			przygotowuje swoją ofertę do zaprezentowania m.in. na wiosennych Targach Terenów Inwestycyjnych „Investate Poland 2018”, Międzynarodowych Targach Opakowań „Packaging Innovations” w Warszawie, Międzynarodowych Targach Inwestycji i Nieruchomości Komercyjnych „Expo Real” w Monachium.		
e.	Podnoszenie aktywności zawodowej bydgoszczan oraz rozwój postaw przedsiębiorczych:		W 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy przeznaczył na realizację aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu dla mieszkańców Bydgoszczy i Powiatu Bydgoskiego kwotę 27,44 mln zł. Dzięki tym środkom zrealizowano m.in. programy i projekty, w których uczestniczyć mogli bezrobotni bydgoszczanie.		
	Organizacja programów na rzecz aktywizacji zawodowej i podnoszenia kompetencji zawodowych bydgoszczan wraz z rozwojem systemu szkoleń i warsztatów	Powiatowy Urząd Pracy UTP	<p>Na rzecz aktywizacji zawodowej i podnoszenia kompetencji zawodowych mieszkańców, Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy w 2017 roku realizował szereg programów i projektów, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (III edycja)”: <ul style="list-style-type: none"> – 56 osób bezrobotnych z Bydgoszczy podniosło/nabyło nowe kwalifikacje (szkolenia), – 205 osób bezrobotnych z Bydgoszczy nabyło umiejętności praktyczne (udział w stażach), – 106 osób bezrobotnych z Bydgoszczy otrzymało dotacje na podjęcie działalności gospodarczej. • Program „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim (III edycja)”: <ul style="list-style-type: none"> – 40 osób bezrobotnych z Bydgoszczy podniosło/nabyło nowe kwalifikacje (szkolenia), – 451 osób bezrobotnych z Bydgoszczy nabyło umiejętności praktyczne (udział w stażach), – 76 osób bezrobotnych z Bydgoszczy otrzymało dotacje na podjęcie działalności gospodarczej, – 11 osób bezrobotnych z Bydgoszczy zatrudniono dzięki wyposażeniu/doposażeniu stanowiska pracy. • Program „Administr@tor sieci – pewna praca, lepszy start! Program mobilności ponadnarodowej”, adresowany do niepracujących osób do 35. roku życia, znających język angielski na poziomie podstawowym, należący do młodzieży niekształcącej się w trybie stacjonarnym: <ul style="list-style-type: none"> – 16 mieszkańców Bydgoszczy zostało objętych Indywidualnym Planem Działania i wzięło udział w przygotowaniu kulturowym przybliżającym realia życia i komunikacji w Holandii, – 16 mieszkańców Bydgoszczy ukończyło szkolenie zawodowe IT i kurs branżowy języka angielskiego (8 osób rozpoczęło staż zawodowy zgodny z IPD w holenderskich firmach IT). • Program „Zasilenie w kadry 3” – program skierowany do osób bezrobotnych w wieku 30 do 50 lat. Dzięki niemu 21 mieszkańców Bydgoszczy zostało skierowanych do pracy w ramach doposażenia/wyposażenia stanowiska pracy (w oparciu o umowę o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy). • Program „Mobilni na rynku pracy – program aktywizacji zawodowej osób młodych województwa kujawsko-pomorskiego” skierowany do osób niepracujących, do 35. roku życia: <ul style="list-style-type: none"> – 15 mieszkańców Bydgoszczy zostało objętych Indywidualnym Planem Działania wzięło udział w integracyjnym szkoleniu dot. aspektów międzykulturowych oraz kompetencji miękkich (komunikacja interpersonalna, wzmocnienie pozytywnych postaw i pobudzenie empatii), – 15 mieszkańców Bydgoszczy ukończyło szkolenie języka angielskiego/niemieckiego, wzięło udział w warsztatach poszukiwania pracy oraz w kursie zawodowym wg IPD, – 3 mieszkańców Bydgoszczy rozpoczęło staż w Niemczech, 	Budżet PUP Fundusz Pracy Fundusze europejskie Krajowy Fundusz Szkoleniowy Budżet BARR Sp. z o.o.	II.5.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – 12 mieszkańców Bydgoszczy rozpoczęło staż na Malcie. • Program „Zmiany na plus” – kierowany do osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50. roku życia, korzystających z pomocy społecznej, posiadających co najmniej 1 dziecko poniżej 6. roku życia, posiadających co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia oraz osób niepełnosprawnych: <ul style="list-style-type: none"> – 14 mieszkańców Bydgoszczy skierowano do pracy w ramach wyposażenia miejsca pracy, – 3 mieszkańców Bydgoszczy skierowano do pracy w ramach robót publicznych. • Program „Zmiany na plus 2” – kierowany do osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, korzystających z pomocy społecznej, posiadających co najmniej 1 dziecko poniżej 6. roku życia, posiadających co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia oraz osób niepełnosprawnych: <ul style="list-style-type: none"> – 13 mieszkańców Bydgoszczy skierowano do pracy w ramach wyposażenia miejsca pracy. • Program „Kadry 50 plus” – kierowany do osób bezrobotnych, powyżej 50 roku życia. Dzięki niemu 15 mieszkańców Bydgoszczy zostało skierowanych do pracy w ramach wyposażenia stanowiska pracy. <p>W 2017 roku PUP w Bydgoszczy dysponował środkami Krajowego Funduszu Szkoleniowego na finansowanie działań na rzecz kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców. W tym okresie podpisano umowy z 153 pracodawcami z Bydgoszczy, dzięki czemu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 40 bydgoskim przedsiębiorcom dofinansowano udział w: kursach (34 osoby), studiach podyplomowych (1 osoba), egzaminach (4 osoby), badaniach lekarskich i psychologicznych wymaganych, do podjęcia kształcenia/ pracy (1 osoba), – 1.055 pracownikom bydgoskich firm dofinansowano ze środków KFS: kursy (1.026 osób), studia podyplomowe (4 osoby), egzaminy (24 osoby), badania lekarskie i psychologiczne wymagane do podjęcia kształcenia lub pracy zawodowej po ukończonym kształceniu (1 osoba). <p>Poradnictwo Pracy „Wspólna Sprawa” jest wolontariatem na rzecz osób bezrobotnych. W 2017 roku bezrobotni skorzystali z 1-dniowych porad grupowych (73 uczestników z Bydgoszczy). Po ukończeniu szkoleń, uczestnicy mogli przystąpić do podstawowego kursu z obsługi komputera (19 bydgoszczan).</p> <p>Biuro Karier UTP prowadzi warsztaty podnoszące kompetencje z umiejętności miękkich i przedsiębiorczości studentów oraz konsultacje indywidualne. W 2017 roku obejmowały one następującą tematykę:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dobry cel – dobra praca. O sztuce planowania kariery zawodowej. – Daj się poznać i wygraj! Przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej (część teoretyczna i praktyczna). – Żeby nam się chciało chcieć – czyli o motywacji do działania. – Grafologia – tajemnice pisma. – Spotkanie z przedsiębiorczością – jak założyć własną firmę? – Zarządzanie czasem, jak pracować efektywnie? – Nie daj się stresowi – jak nim zarządzać? – Zanim wyruszysz w swoją przygodę z biznesem. – Praca zespołowa, najbardziej pożądana przez pracodawców umiejętność. – Przetestuj się, sprawdź swoje słabe i mocne strony. Będziesz mieć ściągę do CV. <p>Ponadto 2 razy w miesiącu prowadzono konsultacje o charakterze indywidualnym.</p>		
	Cykliczne szkolenia specjalistyczne i seminaria dla przedsiębiorców, szcze-	Bydgoska Agencja	W celu wspierania sektora MŚP, przeciwdziałania bezrobociu poprzez udzielanie pomocy osobom planującym założyć własną działalność gospodarczą, BARR Sp. z o.o. współpracował z różnymi instytucjami przy	Budżet BARR	II.4. II.5.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	gólnie sektora MŚP	Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. Regionalne Centrum Innowacyjności	<p>organizacji niekomercyjnych szkoleń, realizując m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Szkole biznesu” - projekt wspiera przedsiębiorczość poprzez organizację szkoleń, warsztatów i seminariów, rozwijając kompetencje osobiste i zawodowe przedsiębiorców, pracowników i osób, które zakładają własną działalność gospodarczą. Jego ideą jest umożliwienie przedsiębiorcom i pracownikom dokształcania się oraz rozwój w sferze zarządzania i prowadzenia działalności gospodarczej, poprzez połączenie praktyki z doświadczeniem i teorią. W 2017 roku Agencja zorganizowała 50 niekomercyjnych warsztatów i seminariów, z których skorzystało 1.267 słuchaczy. – „Światowy Tydzień Przedsiębiorczości 2017” – Spółka była koordynatorem X edycji Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości w województwie kujawsko-pomorskim (ŚTP), największego na świecie wydarzenia wspierającego przyszłych i obecnych przedsiębiorców. W ramach ŚTP, we współpracy z 21 partnerami z różnych miast regionu zorganizowano 49 wydarzeń, w których uczestniczyło prawie 9,1 tys. osób z całego regionu. <p>BARR Sp. z o.o. realizuje też projekt szkoleniowy „Bydgoszcz szuka talentów”, którego efektem jest wyposażenie potencjalnych pracowników w nowe kompetencje zwiększające ich szanse na rynku pracy. W jego ramach prowadzono warsztaty z zarządzania projektami oraz warsztaty dla programistów. Program bazował na porozumieniu między BARR Sp. z o.o., stowarzyszeniem Project Management Institute (PMI Poland Chapter), Wyższą Szkołą Gospodarki, Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego i firmami Centrum Operacyjnego Banku Pocztowego oraz Cybercom. Warsztaty z zarządzania projektami prowadzili eksperci PMI, natomiast warsztaty dla programistów – eksperci UKW. Efektem końcowym szkolenia było nabycie umiejętności samodzielnego rozwiązywania zadania programistycznego w technologii ASP.Net. Ponadto Agencja prowadzi zajęcia z przedsiębiorczości w bydgoskich szkołach średnich.</p> <p>W 2017 roku RCI przy UTP zrealizowała kilka szkoleń specjalistycznych oraz paneli ekspertów adresowanych zarówno do pracowników, jak i przedsiębiorców. Były to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 3 Spotkania Panelowe Ekspertów: „Inkubator Innowacyjności + oraz Fundusz Badań i Wdrożeń - Voucher Badawczy”, „Innowacje w sektorze spożywczym i rolniczym”, „Innowacje w branży przetwórstwa tworzyw sztucznych”, – 4 szkolenia specjalistyczne: „Komercjalizacja wyników badań naukowych”, „Przedsiębiorczość akademicka”, „Business Model Canvas”, „Design Thinking”. 	Sp. z o.o. Środki UTP Fundusze europejskie	
	Działania wspierające proprzedsiębiorcze postawy osób bezrobotnych, młodzieży i absolwentów	Powiatowy Urząd Pracy Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. Biura Karier	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy prowadził szereg działań proprzedsiębiorczych m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zorganizował spotkanie informacyjne dla pacjentów Oddziału Leczenia Uzależnień od Alkoholu i Pododdziału Krótkoterminowej Terapii Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych w Szpitalu Uniwersyteckim Nr 1 im. dr. A. Jurasza w Bydgoszczy dotyczącego przedstawienia aktualnej sytuacji na rynku pracy, a także usług i instrumentów rynku pracy oferowanych przez PUP (uczestniczyło 21 osób), – przeprowadziło 43 spotkania informacyjne dla osób bezrobotnych ubiegających się o jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – uczestniczyło 731 osób, – objął patronatem XIV Międzyszkolny Konkurs Przedsiębiorczości dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych pod hasłem „Młodzi w biznesie: Moja pasja = moja firma”. Celem konkursu było rozwijanie zainteresowania przedsiębiorczością wśród uczniów, motywowanie uczniów do samodzielnego podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej po ukończeniu szkoły, wyróżnienie i nagradzanie uczniów najlepszych - o dużej wiedzy teoretycznej i umiejętnościach praktycznych, a także promowanie działań PUP w zakresie wspierania przedsiębiorczości. 	Budżet PUP Budżet BFPK Fundusze europejskie Fundusz Pracy Budżety uczelni	II.5.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Promocja przedsiębiorczości osób bezrobotnych w 2017 roku odbyła się poprzez wsparcie 218 mieszkańców Bydgoszczy, w formie udzielania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej: 36 osób otrzymało dotację ze środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji PUP, 76 mieszkańców skorzystało ze środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej w związku z udziałem w projekcie „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim”, 106 osób otrzymało wsparcie w ramach projektu „Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Bydgoszczy i powiecie bydgoskim”.</p> <p>Ponadto Biura Karier działające przy bydgoskich uczelniach stanowią pomost między studentami i absolwentami szkół wyższych, a rynkiem pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostarczając informacji o rynku pracy: procedurach rekrutacyjnych firm, o wymaganiach kwalifikacyjnych wobec kandydatów na oferowane stanowiska, o możliwości podwyższenia swoich kwalifikacji zawodowych, językowych, szkoleniach w kraju i za granicą, – pozyskując od pracodawców oferty pracy, praktyk i staży w kraju i zagranicą, – prowadząc doradztwo zawodowe w formie grupowej oraz indywidualnej dla studentów i absolwentów: na podstawie testów psychologicznych określają predyspozycje do pracy na danym stanowisku oraz pomagają ustalić ścieżkę kariery, – ucząc autoprezentacji: pomagają jak najlepiej zaprezentować się pracodawcy, sporządzić życiorys oraz list motywacyjny, pomyślnie odbyć rozmowę kwalifikacyjną, – budując bazy danych pracodawców oraz studentów i absolwentów, w celu wyselekcjonowania potencjalnych pracowników o umiejętnościach i predyspozycjach najbardziej odpowiadających wymaganiom pracodawcy, – inicjując spotkania studentów i absolwentów z pracodawcami tj. konferencje, seminaria, prezentacje firm na terenie uczelni, Targi Pracy, – organizując warsztaty m.in.: Jak kierować swoją karierą, Najczęściej popełniane błędy poszukujących pracy, Zostań architektem własnej kariery, – informując na swoich stronach internetowych o wydarzeniach związanych z przedsiębiorczością. <p>Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych wspierał lokalną aktywność gospodarczą poprzez udzielanie poręczeń osobom bezrobotnym bądź rozwijającym prowadzoną już działalność, którzy ubiegają się o wsparcie finansowe PUP, a nie posiadają wystarczającego zabezpieczenia. Maksymalny udział procentowy kwoty poręczenia w stosunku do kwoty wsparcia wynosi 80%, jednak nie więcej niż 5% aktualnego kapitału poręczycielskiego (2017 r.: jedno poręczenie w kwocie 16.000 zł, które uruchomiło wsparcie PUP w kwocie 20.000 zł).</p>		
	Doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy, skutecznych form pośrednictwa i poradnictwa zawodowego	Powiatowy Urząd Pracy	W 2017 roku pracownicy PUP wzięli udział w 23 szkoleniach mających na celu poprawę jakości obsługi rynku pracy. Zakres szkoleń dotyczył aktywizacji osób bezrobotnych, profilowania osób bezrobotnych, świadczeń dla osób bezrobotnych, realizacji i rozliczania projektów w ramach: POWER, RPO WK-P, udzielania pomocy de minimis, ochrony danych osobowych, zarządzania instytucjami rynku pracy i zmian w zatrudnianiu cudzoziemców w Polsce.	Fundusz Pracy	II.5.
	Współorganizacja i uczestnictwo w targach pracy	Porozumienie Akademickich Biur	16 listopada 2017 roku odbyły się 12. Targi Pracy i Promocji Pracodawców „OFFerty 2017”, zorganizowane przez Porozumienie Akademickich Biur Karier, które tworzą WSG, KPSW, UTP, UKW, Wydział Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy WSB w Toruniu i Collegium Medicum UMK. W charakterze partnera w wydaniu uczestniczyła BARR Sp. z o.o. W Targach udział wzięło blisko 100 wystawców z różnych branż i 5	Budżet PABK Budżet PUP	II.5.

Lp	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Karier BARR Sp. z o.o. Powiatowy Urząd Pracy	<p>tys. osób poszukujących pracy. Targi te stwarzają przedsiębiorcom możliwość bezpośredniego wyjścia ze swoją ofertą biznesową do bydgoskiego środowiska akademickiego i kontaktów z innymi wystawcami. Wspólna realizacja zadań w ramach tego porozumienia obejmowała: organizację, promocję, pozyskiwanie sponsorów, prowadzenie warsztatów, organizację konkursów, pozyskiwanie pozwoleń, zapewnienie ochrony i opieki medycznej, przyjmowanie zgłoszeń oraz utrzymywanie kontaktów z przedsiębiorstwami i instytucjami z regionu.</p> <p>Ponadto Agencja zrealizowała dwie edycje „Soboty z Pracodawcą – drzwi otwarte w firmach” (27 maja i 18 listopada 2017 r.). Spotkania w siedzibach firm w ramach „Soboty z Pracodawcą” mają za zadanie przybliżyć poszukującym pracy specyfikę działalności danego pracodawcy. Dzięki temu zainteresowani mają szansę dowiedzieć się więcej na temat przedsiębiorstwa uczestniczącego w projekcie, zobaczyć jak się pracuje w danej firmie i porozmawiać bezpośrednio z pracownikami w siedzibie firmy.</p> <p>PUP w Bydgoszczy w 2017 roku uczestniczył w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – II Edycji Targów Pracy i Edukacji w Sępólnie Krajeńskim, – I Powiatowych Targach Pracy, Szkół i Zawodów w Aleksandrowie Kujawskim, – Targach Pracy i Kariery, zorganizowane przez Biuro Karier UTP, – VII Targach Pracy w Nakle n/Notecią, – Targach „Bez Barrier”, zorganizowane przez: Centrum Przedsiębiorczości WSG oraz Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych, – 12. Targach Pracy i Promocji Przedsiębiorców „OFFerty 2017”. 	Budżet BARR Sp. z o.o.	

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Bydgoszczy	szt.	43 401	43 430	42 725	42 864	42 926	42 974		II.3., II.4., II.5.	GUS BDL
2	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON	szt.	3 849	3 707	3 428	3 722	3 329	3 275		II.3., II.4., II.5.	GUS BDL
3	Liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON	szt.	3 105	3 482	3 997	3 407	3 072	3 006		II.3., II.4., II.5.	GUS BDL

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
4	Liczba pracujących wg PKD-2007	osoby	115 646	117 766	120 606	121 440	123 721	bd.		II.3., II.4., II.5.	GUS BDL
5	Liczba lub lokaty firm bydgoskich w ogólnopolskich rankingach Innowacyjności (np. coroczna Lista 2000 dziennika „Rzeczpospolita”)	szt./lokata	0/0 (2011 r.)	0/0 (2012 r.)	0/0 (2013 r.)	0/0 (2014 r.)	0/0 (2015 r.)	bd.		II.1., II.2.	„Lista 500” „Lista 2000” „Rzeczpospolita”

Podsumowanie:

Wszystkie przedsięwzięcia ujęte w Programie Nr 3 *Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka* były realizowane w 2017 roku. W ramach tych przedsięwzięć, na 24 zadania główne zapisane w programie, 18 (tj. 75%, w tym 1 zadanie zakończono) było realizowanych, a 6 zadań (tj. 25%) w roku ubiegłym nie było wdrażanych. Należy nadmienić, że w przypadku części zadań dotychczas nierealizowanych, prowadzone były prace związane z przygotowaniem ich do współfinansowania ze środków unijnych, np. Centrum Nauk Ścisłych, Technicznych i Przyrodniczych (*Collegium Novum UKW*) oraz Kujawsko-Pomorskie Interdyscyplinarne Centrum KET (Key Enabling Technologies), planowane w ramach Kontraktu Terytorialnego – przedsięwzięcie pn. „System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego”.

Bydgoszcz jest dostrzegana na polskiej mapie usług outsourcingowych, co potwierdzają niezależne raporty i podsumowania branżowe. Bydgoszcz znalazła się w gronie wyróżnionych miast, które są kluczowe w procesie dynamicznego rozwoju sektora usług biznesowych w Polsce (Gala Sektora Nowoczesnych Usług dla Biznesu zorganizowana przez Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL – XII 2017 r.). Położenie komunikacyjne, dobrze wykształcone społeczeństwo, uczelnie wyższe oraz szeroki zakres ofert inwestycyjnych sprawiły, iż to właśnie w Bydgoszczy swój kapitał lokują znaczące firmy krajowe i zagraniczne (Nokia, Atos, SDL, Mobica, Genesys, Asseco, Sunrise System, Teleplan, Livingston International, Unilever, Shapers i TE Connectivity).

Celem Bydgoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. jest dalsze ożywianie lokalnego rynku i tworzenie sprzyjających warunków do powstania na nim nowych podmiotów gospodarczych oraz obsługa już istniejących podmiotów gospodarczych w zakresie promocji inwestycyjnej. Agencja obsługiwała w 2017 roku łącznie 160 projektów inwestycyjnych. W firmach współpracujących z BARR Sp. z o.o. utworzono w tym okresie 1.140 nowych miejsc pracy. Sprawna obsługa inwestorów przez BARR Sp. z o.o. została doceniona podczas prestiżowego konkursu polskiej branży nieruchomości – CIJ Awards Poland 2017. Bydgoszcz uzyskała w nim tytuł „miasta najbardziej przyjaznego inwestorom”. Wcześniej docenił to również Bank Światowy w rankingu „Doing Business in Poland 2015” przyznając Bydgoszczy tytuł miasta z najlepszymi warunkami do prowadzenia biznesu.

Potwierdzeniem stopniowej poprawy sytuacji na rynku pracy, spowodowanej tworzeniem nowych miejsc pracy, jest spadek stopy bezrobocia. W końcu 2016 roku wynosiła ona 4,8%; by po 12 miesiącach spaść do rekordowo niskiego poziomu 3,9%. Jest to najniższy wskaźnik bezrobocia w Byd-

goszczy na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza. Z roku na rok rośnie liczba pracujących w Bydgoszczy (ponad 123,7 tys.), co może pośrednio świadczyć o rosnącej konkurencyjności bydgoskiej gospodarki. Poziom innowacyjności bydgoskich przedsiębiorstw w dalszym ciągu nie jest jeszcze zadowalający, poprawa tej sytuacji wymaga m.in. dalszego rozwoju instytucji naukowo-badawczych. Realizacja części działań programu, w tym planów rozwojowych bydgoskich uczelni jest w dużej mierze utrudniona, ze względu na niewystarczające środki własne lub brak dostępu do środków zewnętrznych.

III.4. Program Nr 4 Przestrzeń dla biznesu

Cele programu:

- Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Bydgoszczy
- Wzmocnienie rangi miasta jako ośrodka targowo-wystawienniczego oraz turystyki biznesowej
- Wypromowanie Bydgoszczy jako miasta atrakcyjnego dla inwestorów, turystów i gości

Koordynator programu:

Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Przygotowywanie terenów oraz ofert inwestycyjnych dla przyszłych inwestorów i ich promocja:				
	Uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów inwestycyjnych oraz terenów, dla których przewidziana jest zmiana funkcji	Miejska Pracownia Urbanistyczna	W 2017 roku uchwalono 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały tereny przewidziane pod nowe inwestycje (również w formie przekształceń dotychczasowych funkcji przewidzianych do likwidacji). Plany te mają wpływ na założone przez program cele m.in. kształtują ład przestrzenny w mieście, umożliwiają działalność inwestycyjną i rozwój podmiotów już działających, podnoszą jakość życia mieszkańców i prestiż Bydgoszczy. Uchwalono następujące mpzp: <ul style="list-style-type: none"> – Fordon-Wyszogród, – Śródmieście-Obrońców Bydgoszczy, – Babia Wieś-Brda-Toruńska, – Śródmieście-Gdańska-Krasińskiego-3 Maja-rzeka Brda, – Stary Fordon, – Bielawy-Powstańców Wielkopolskich, – Brdyjście-Pilicka. 	Budżet Miasta	II.3. III.7.
	Regulowanie stanu prawnego gruntów	Wydział Mienia i Geodezji	Uchwalanie nowych planów zagospodarowania przestrzennego umożliwia wskazywanie gruntów gminnych z przeznaczeniem na cele inwestycyjne. W planach miejscowych obok przeznaczenia terenów, wyznacza się zasady zagospodarowania i kształtowania zabudowy, nie ustala się natomiast inwestorów realizujących poszczególne inwestycje – decyzja w tym zakresie należy do właściciela gruntu. Wydział Mienia i Geodezji przystępuje do sukcesywnej regulacji stanów prawnych takich gruntów (podziały geodezyjne, regulacja Ksiąg Wieczystych) i przeznacza je do zbycia.	Budżet Miasta	II.3. III.7.
	Budowa infrastruktury technicznej (uzbrojenia) terenów inwestycyjnych	BARR Sp. z o.o.	W ramach zadania w 2017 roku BARR Sp. z o.o. podjął rozmowy z firmą D-Energia w celu poznania możliwości rozwoju sieci dystrybucyjnej na terenach inwestycyjnych w Bydgoszczy. Przedsiębiorstwo to prowadzi działalność w zakresie obrotu oraz dystrybucji energii elektrycznej dla odbiorców zlokalizowanych na terenie i w bezpośrednim sąsiedztwie byłych Zakładów Chemicznych ZACHEM. Spółka D-Energia przedstawiła możliwości dostarczenia i określiła koszty przełożenia sieci energetycznej na tereny inwestycyjne zlokalizowane przy ul. Chemiczna/Hutnicza. Ponadto Spółka rozważa opcję partycypacji w kosztach.	Budżet BARR Sp. z o.o.	II.3. II.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	<p>Rozbudowa infrastruktury i poszerzenie obszaru Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego</p> <p>Poprawa obsługi komunikacyjnej istniejących i przyszłych terenów inwestycyjnych</p>	<p>Bydgoski Park Przemysłowo Technologiczny Sp. z o.o.</p> <p>ZDMiKP</p>	<p>W 2017 roku zakończono prace przy przebudowie odcinka ul. E. Petersona na terenie BPPT. Sfinansował je prywatny inwestor, który wznosił przy ulicy duże centrum logistyczno-magazynowe. Ze środków Miasta wyremontowana została ul. Wojska Polskiego od ul. Chemicznej do ul. E. Petersona oraz ul. M. Działkiewicza.</p> <p><i>Ulica E. Petersona na terenie BPPT</i></p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>W ramach realizacji zadania prowadzono prace nad dokumentacją projektową oraz podziały geodezyjne działek przy następujących inwestycjach na terenie BPPT:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modernizacja ul. Grzybowej wraz ze skrzyżowaniem z ul. Nowotoruńską, – połączenie ul. Raczkowskiego i ul. Działkiewicza, – modernizacja ul. Matuszewskiego wraz z infrastrukturą towarzyszącą, – makroniwelacje terenów inwestycyjnych przy ul. Petersona i przy ul. Działkiewicza. <p>W I kwartale 2018 roku zaplanowano ogłoszenie przetargu na budowę nowego ronda, które połączy ulicę M. Działkiewicza oraz B. Raczkowskiego na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego. Ułatwi to dojazd do terenów inwestycyjnych od strony osiedla Kapuściska. Zaplanowano także dobudowanie niezbędnych fragmentów chodników, ścieżek rowerowych oraz odwodnienia.</p> <p>Ponadto w 2018 roku zaplanowano również przebudowę pętli tramwajowej Kapuściska wraz ze skrzyżowaniem ul. Wojska Polskiego i ul. Chemicznej.</p> <p>Dojazd z centrum do Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego ułatwi też wydłużona Trasa Uniwersytecka oraz zmodernizowany odcinek ul. Glinki wraz z rondem na wysokości ul. Magnuszewskiej.</p> <p>Ponadto trwająca budowa drogi S5 zapewni powiązanie Bydgoszczy między innymi z autostradami A1 Śląsk-Łódź-Gdańsk oraz A2 Warszawa-Poznań-Berlin. Poza tym pozwoli wyprowadzić z miasta znaczną część ruchu tranzytowego. Warto dodać, że równocześnie miasto rozbudowuje ul. Grunwaldzką, która stanie się głównym połączeniem miasta z trasą ekspresową.</p> <p>W 2017 roku dla poprawy obsługi komunikacyjnej terenów działalności gospodarczej zakończono budowę ulicy Wąbrzeskiej. Budowa bezpośredniego połączenia ulicy Dobrzyńskiej z ulicą Jana Pawła II nie tylko poprawiła dojazd na osiedle Glinki-Rupienica od strony węzła Lotnisko, ale pozwoliła też ograniczyć ruch</p>	<p>Budżet BPPT Sp. z o.o.</p> <p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p>	<p>II.3.</p> <p>II.3.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			pojazdów ciężarowych z ul. Cmentarnej, gdzie znajdują się posesje mieszkaniowe. Zagospodarowanie przemysłowe i usługowe zlokalizowane jest na ostatnim odcinku ul. Cmentarnej (na południe od ul. Łuckiej) oraz w rejonie ul. Dobrzyńskiej. Tak uzupełniony układ ulic utwardzonych umożliwi lepszą obsługę komunikacyjną kilkunastu firm zlokalizowanych w tym rejonie Miasta.		
	Skuteczna promocja terenów o podwyższonej atrakcyjności inwestycyjnej	Wydział Mienia i Geodezji BARR Sp. z o.o. BPPT Sp. z o.o.	<p>W ramach zadania BARR Sp. z o.o. pozyskuje inwestorów krajowych i zagranicznych poprzez bezpośredni kontakt z firmami na targach i konferencjach. Promocja terenów inwestycyjnych odbywała się m.in. w formie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udostępniania bazy danych dotyczącej oferty inwestycyjnej oraz warunków inwestowania w mieście na portalu www.barr.pl (dostępne także w języku angielskim dla zagranicznych inwestorów), – umieszczania oferty nieruchomości (zgodnych z wymogami PAIH) w bazie danych Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu oraz Centrum Obsługi Inwestora WK-P, celem dalszej promocji. <p>W 2017 roku przedstawiciele BARR Sp. z o.o. uczestniczyli w 34 imprezach gospodarczych, m.in. forach, konferencjach, galach, warsztatach, wydarzeniach targowo-wystawienniczych, w tym 18 międzynarodowych.</p> <p>Wydział Mienia i Geodezji w 2017 roku prowadził akcję reklamującą nieruchomości przeznaczone do zbycia na rynku lokalnym i ogólnopolskim poprzez ogłoszenia reklamowe oraz udział w wiosennych i jesiennych Targach Mieszkaniowych w Bydgoszczy. Proponowano na nich ofertę sprzedaży działek z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne (oferta przetargowa oraz nieruchomości w przygotowaniu do zbycia) oraz przeznaczone pod usługi i produkcję. W trakcie Targów zainteresowani mogli zapoznać się również z procedurami związanymi z uzyskaniem decyzji o warunkach zabudowy i pozwolenia na budowę.</p> <p>Ponadto, w celu dodatkowego uatrakcyjnienia niektórych ofert dotyczących działek miejskich, zastosowano – zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami – obniżki cen wywoławczych, co również miało wpływ na wzrost zainteresowania potencjalnych nabywców nieruchomościami miejskimi.</p> <p>W 2017 roku spółka BPPT pozyskała dofinansowanie unijne w ramach projektu pn. „Fair Park” na promocję swoich terenów inwestycyjnych poprzez udział w najważniejszych wydarzeniach branżowych na terenie Polski i Europy m.in. na Międzynarodowych Targach Inwestycji i Nieruchomości Komercyjnych „Expo Real” w Monachium, Targach Terenów Inwestycyjnych „Investate Poland 2018”, Międzynarodowych Targach Opakowań „Packaging Innovations” w Warszawie.</p>	Budżet Miasta Budżet BARR Sp. z o.o. Fundusze europejskie	II.3.
	Rozwój parków biurowych klasy A i B+	Prywatni inwestorzy BARR Sp. z o.o.	<p>W 2017 roku rynek powierzchni biurowych w Bydgoszczy przedstawiał się następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> – całkowita istniejąca powierzchnia biur: 74.000 m² – całkowita powierzchnia biur klasy A w budowie: 18.000 m², – całkowita planowana powierzchnia biur klasy A/B+: 52.000 m² (projekty: Arkada Business Park II, Scan Park II, Biznes Park - obiekt „Teta”, Optimum Park II, Kwadrat City Office). <p>W 2017 roku kontynuowano realizację kilku inwestycji biurowych na terenie Miasta m.in.: Arkada Biznes Park (pow. 11.000 m²), Immobile K3 (8.000 m²). Rozpoczęto też prace przy elewacji budynku Bydgoskiego Centrum Finansowego przy ul. Jagiellońskiej 1 oraz sprzedano budynek byłego City Bank Handlowy przy ul. Jagiellońskiej 21. Budynek ten dodatkowo zwiększą podaż powierzchni biurowej w Bydgoszczy.</p>	Środki prywatnych inwestorów i deweloperów powierzchni biurowych	II.3. II.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p><i>Biurowiec Immobile K3 przy pl. Kościeleckich 3</i></p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>BARR Sp. z o.o. kontynuował działania mające na celu pozyskanie inwestorów i potencjalnych najemców współpracując z firmami sektora BPO/SSC w celu zaprezentowania oferty inwestycyjnej Bydgoszczy. Ponadto współpracuje z agencjami rządowymi PAIH, PSSE oraz firmami HR, jak i organizacjami skupiającymi przedsiębiorców z sektora nowoczesnych usług: Aspire, ABSL, Pro Progressio.</p> <p>Aby umożliwić sprawną realizację infrastruktury biurowej w mieście Rada Miasta Bydgoszczy podjęła uchwałę w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości na okres trzech lat dla podmiotów realizujących inwestycje w powierzchnie biurowe o wysokim standardzie w nowo wybudowanych budynkach.</p>		
b.	Rewitalizacja terenów służących rozwojowi funkcji gospodarczych i przekształcanie terenów przemysłowych:				
	Budowa na terenie Bydgoszcz Wschód nowoczesnego centrum biznesowego (Scanpark Business Center) wraz z osiedlem mieszkaniowym	Hunger Development Sp. z o.o.	<p>Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.</p> <p>Developer Hunger Development Sp. z o.o. planuje wybudować nowoczesne centrum biznesowe - Scanpark Business Center. Kompleks ma składać się z pięciu budynków o łącznej powierzchni biurowej wynoszącej 75.000 m². W związku z zakupem przez inwestorów 2017 roku budynku biurowego przy ul. Jagiellońskiej 21 (była siedziba Citibanku Handlowego) budowa zaplanowanego kompleksu została przesunięta w czasie. Dotychczas wybudowany został jeden budynek – Danhouse (2009 rok). Jest to pięciokondygnacyjny biurowiec klasy A o powierzchni 8.000 m² z 200 naziemnymi miejscami parkingowymi.</p>	Środki prywatnego inwestora	II.3. III.7.
	Aktywizacja gospodarcza terenów zdegradowanych (dawnych pól irygacyjnych), położonych w rejonie ulic: Chemicznej, Hutniczej i Mokrej w Bydgoszczy – pow. 154 ha	BARR Sp. z o.o.	<p>Mając na uwadze uwarunkowania związane z położeniem miasta na mapie Polski oraz prowadzonymi inwestycjami drogowymi (budowa drogi S5), BARR Sp. z o.o. aktywnie prowadziło kampanię informacyjno-promocyjną, aby doprowadzić do aktywizacji terenów położonych przy ul. Chemicznej, Mokrej, Dachtery i Hutniczej. Sektor produkcyjny i powiązany z nim magazynowo-logistyczny są dla miasta kluczowe w odniesieniu do rozwoju aglomeracji. Właśnie pod kątem tych inwestorów w 2017 roku prowadzono ofertowanie tych terenów.</p> <p>Tereny inwestycyjne zlokalizowane w rejonie ul. Chemicznej, Mokrej, Dachtery i Hutniczej budzą duże zainteresowanie wśród inwestorów. Działania BARR Sp. z o.o. zmierzające do zagospodarowania dawnych pól irygacyjnych, to głównie aktywne promowanie tych terenów podczas spotkań typu „B2B” w trakcie mię-</p>	Budżet BARR Sp. z o.o.	II.3. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>dzynarodowych konferencji, targów oraz innych wydarzeń branżowych w kraju i za granicą. Tereny te były prezentowane podczas wizyt studyjnych w Bydgoszczy, w których uczestniczyli m.in. inwestorzy zaproszeni przez Agencję. Powierzchnie te aktywnie promowano poprzez organizowanie na miejscu wydarzeń o charakterze biznesowym, podczas których prezentowano potencjał miasta w zakresie dostępnych powierzchni gruntowych. BARR Sp. z o.o. przeprowadziła kompleksowe badania uzbrojenia terenu w sieci poszczególnych gestorów mediów. Spółka zlokalizowała oraz dokonała analizy wszystkich rodzajów mediów dostępnych w okolicach przyszłych terenów inwestycyjnych, a ponadto spotkała się z gestorami sieci pod kątem uzyskania informacji na temat możliwości dostawy tych mediów do przyszłych inwestorów.</p> <p>Bydgoszcz dąży aby stać się krajowym centrum magazynowo-logistycznym, a przyczyni się do tego także zagospodarowanie terenów zdegradowanych. W 2017 roku BARR Sp. z o.o. oferował tereny przy ul. Chemicznej, Mokrej, Dachtery i Hutniczej, kilkudziesięciu spółkom co przełożyło się na podjęcie wstępnych negocjacji. Obecnie trwa rozbudowa Parku Waimea Holding zlokalizowanego przy ul. Mokrej. W 2017 roku w pierwszym etapie inwestycji Waimea Logistic Park Bydgoszcz powstała hala SBU (Small Business Units) o powierzchni 9.226 m² z przeznaczeniem na magazyny oraz biura dla mikro i małych przedsiębiorców, dla start-upów, a także dla firm, które dla swej działalności potrzebują mniejszej powierzchni magazynowej. Nowoczesne powierzchnie klasy A zapewnią możliwość składowania towarów do wysokości 10 metrów netto. Przygotowywana jest też zgodnie z projektem budowa drugiej hali o powierzchni 16.388 m². Ma być ona dedykowana operatorom logistycznym z rozwiązaniami typu cross-dock. Docelowo w skład centrum logistyczno-produkcyjnego w Bydgoszczy o powierzchni zabudowy 90.000 m² wejdzie 6 hal zaprojektowanych dla klientów prowadzących zarówno produkcję, jak i dla klientów skoncentrowanych na logistyce i magazynowaniu.</p> <p><i>Hala „Waimea Logistic Park Bydgoszcz”</i></p> <p><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <p>Ponadto w 2017 roku rozpoczęło działalność nowe Centrum Dystrybucji Carrefour przy ul. Chemicznej, które jest trzecim centrum dystrybucji sieci handlowej obsługiwanych przez ID Logistics w Polsce.</p> <p>Oferta przedmiotowych działek została też zamieszczona w broszurze informacyjnej BARR „Logistic, Warehouse & Production Market in Bydgoszcz”.</p> <p>Obecnie w Bydgoszczy dostępnych jest 343.800 m² powierzchni magazynowej, a planowane jest kolejne</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			190.000 m ² . W większości są to nowoczesne parki magazynowe o wysokim standardzie. Dużym sukcesem jest oddanie do użytku w Bydgoszczy w I kwartale 2017 roku największej ilości powierzchni magazynowej w Polsce (104.000 m ²).		
	Zagospodarowanie terenów poprzemysłowych „Zachem”	BPPT Sp. z o.o. Wydział Zintegrowanego Rozwoju RDOŚ WFOŚ iGW	<p>Na części terenów dawnych Zakładów Chemicznych „ZACHEM” funkcjonuje od 2004 roku Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o., której większościowym udziałowcem jest Miasto Bydgoszcz (94 % udziałów w kapitale zakładowym). BPPT Sp. z o.o. oferuje tereny inwestycyjne (ponad 70 ha) na sprzedaż oraz pod dzierżawę. Teren BPPT objęty jest możliwością zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis na tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją. Część obszaru BPPT, o powierzchni około 46 ha włączono do Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Przedsiębiorcom działającym w PSSE przysługuje zwolnienie z podatku dochodowego z tytułu określonych w zezwoleniu wydatków inwestycyjnych i/lub określonego w zezwoleniu poziomu zatrudnienia. W 2015 roku Spółka wybudowała na swoim terenie biurowiec IDEA Przestrzeń dla Biznesu. Pełni on funkcję inkubatora przedsiębiorczości. Nowe firmy mogą w nim na preferencyjnych warunkach wynajmując biuro, korzystać ze wsparcia ekspertów i zyskują możliwość współpracy z innymi firmami działającymi na terenie parku.</p> <p>Zgodnie z założeniami dokumentów europejskich i krajowych Bydgoszcz wskazana jest jako miejsce lokalizacji platformy multimodalnej sieci kompleksowej TEN-T w województwie kujawsko-pomorskim. Jednym z elementów platformy multimodalnej w Bydgoszczy powinien być „suchy terminal kontenerowy”. W 2015 roku Miejska Pracownia Urbanistyczna przygotowała opracowanie pt. „Raport dotyczący lokalizacji terminala multimodalnego na terenie Bydgoszczy oraz możliwości współpracy w ramach korytarza transportowego”. Efektem podjętych analiz było wskazanie 9 potencjalnych lokalizacji, w większości na terenach byłego Zachemu. W 2017 roku MPU przygotowała kolejne opracowanie pt. „Szczegółowa analiza lokalizacji terminala kontenerowego na terenie Bydgoszczy”. W toku prac z 9 wstępnych lokalizacji do dalszej analizy wytypowano dwie położone w bezpośrednim sąsiedztwie BPPT Sp. z o.o. i jednocześnie magistrali węglowej (teren z uwagi na zanieczyszczenia gruntu wymaga badań środowiska gruntowo-wodnego oraz remediacji). Lokalizacje te zapewnią mają bliską odległość do planowanego portu rzeczno-Portu Lotniczego, gdzie można by rozbudować terminal cargo. Ponadto proponowane lokalizacje rozlokowane są w bliskiej odległości od linii kolejowej nr 201, gdzie odbywa się główny ruch towarowy pomiędzy portami i południem kraju.</p> <p>Miasto Bydgoszcz uczestniczy w międzynarodowym projekcie „GreenerSites. Rehabilitacja terenów poprzemysłowych w Europie Środkowej” w ramach programu Interreg Europa Środkowa. Głównym celem projektu jest poprawa zarządzania niewykorzystanymi terenami poprzemysłowymi (brownfieldami) poprzez definicję strategii, narzędzi i działań bazujących na zrównoważonych i zintegrowanych rozwiązaniach. Działania pilotażowe w Bydgoszczy dotyczą badania wpływu terenu zdegradowanego (byłych Zakładów Chemicznych ZACHEM) na tereny sąsiadujące (Łęgnowo) wraz z opracowaniem oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego.</p> <p>Ponadto w 2017 roku WFOŚiGW wykonał projekt planu remediacji terenów poprzemysłowych „Zachem”. W 2017 roku RDOŚ złożył wniosek do NFOŚiGW o dofinansowanie ze środków POIiŚ zadania pn. „Remediacja terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Z.Ch. „Zachem” w Bydgoszczy w celu likwidacji zagrożeń zdrowotnych i środowiskowych, w tym dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły oraz Morza Bałtyckiego”. Wniosek został oceniony pozytywnie według kryteriów merytorycznych I stopnia.</p>	Budżet Miasta Budżet BPPT Sp. z o.o. NFOŚiGW	II.3. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Zagospodarowanie nieruchomości przy ul. Pilickiej 6 pod nowe funkcje	Miejska Pracownia Urbanistyczna Prywatny inwestor	<p>Nieruchomość przy ul. Pilickiej 6 należy do podmiotów prywatnych. Uchwałą nr XXXIX/744/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25 stycznia 2017 r., mpzp obejmujący teren przy ul. Pilickiej 6, przewiduje, iż są to tereny rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2.000 m² i zabudowy usługowej. Ustalone funkcje mogą występować samodzielnie lub wspólnie w dowolnych proporcjach.</p> <p>W 2017 roku na części wspomnianego terenu rozpoczęto budowę Outlet Center Bydgoszcz, realizowanego przez Outlet Center Bydgoszcz Retail Management S.A. Obiekt będzie pierwszym sieciowym outletem w regionie kujawsko-pomorskim. Powierzchnia sprzedaży wyniesie 11.000 m², natomiast swoim klientom Outlet zapewni około 900 miejsc parkingowych. W maju 2018 roku zaplanowane jest wprowadzenie najemców.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta Środki prywatnego inwestora	II.3. III.8.
	Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnego MAKRUM (os. Leśne)	CDI Konsultanci Budowlani Sp. z o.o.	<p>Na tym terenie, u zbiegu ul. Kamiennej i Sułkowskiego, trwa realizacja osiedla Platanowy Park o powierzchni 10 ha. Inwestorem jest firma CDI Konsultanci Budowlani wchodząca w skład grupy Immobile. Zadanie obejmuje budowę ponad 110.000 m² powierzchni mieszkalnej, usługowej, handlowej i biurowej. W 2015 roku zrealizowano dwa budynki (etap 0) bliżej ul. Leśnej z 20 mieszkaniami. W 2017 roku oddano do użytku dwa budynki składające się z 144 lokali mieszkalnych i uzyskano pozwolenie na budowę drugiego etapu przedsięwzięcia. Wzniesione zostaną dwa budynki liczące od 5 do 9-kondygnacji na 195 mieszkań. W całym kompleksie funkcjonować ma blisko 2 tysiące miejsc parkingowych usytuowanych w podziemnych kondygnacjach. Pozwoli to deweloperowi zrealizować rozbudowany projekt aranżacji terenów zielonych. Elementy zieleni i zróżnicowane wysokości terenu mają wewnątrz osiedla wyeliminować konieczność stawiania dodatkowych ogrodzeń.</p>	Środki prywatnego inwestora	II.3. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>Natomiast nowa fabryka Makrum zostanie wybudowana w innej lokalizacji – firma Makrum zakupiła m.in. działkę na terenie byłego „Zachem-u”.</p>		
	Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnego ROMET-u (ul. Fordońska 248)		Zadanie zakończone w 2015 roku.		II.3. III.8.
	Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnego ORTIS-u (ul. Wojska Polskiego 1)		Zadanie zakończone w 2015 roku.		II.3 III.8
	Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnej zajezdni tramwajowej przy ul. Zygmunta Augusta w Bydgoszczy (BSW)	Prywatny inwestor	Zadanie zakończone w 2017 roku. W 2017 roku zakończyła się przebudowa dawnej zajezdni tramwajowej przy ul. Zygmunta Augusta 2 na park trampolin. Inwestorowi Jumpin Place Park Trampolin udało się przebudować obiekt zachowując historyczną bryłę oraz część detali.	Środki prywatnego inwestora	II.3. III.8.
	Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnego FOTON-u przy ul. Pięknej w Bydgoszczy (BSW)		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnej Spółdzielni Pracy ZENIT przy ul. Kościuszki 12 w Bydgoszczy (BSW)	Bydgoska Szkoła Wyższa	W 2017 roku trwały prace adaptacyjno-remontowe w celu przystosowania obiektu na działalność przedszkola niepublicznego oraz na pomieszczenia biurowe. Zakończenie prac zaplanowano na 2018 rok.	Środki uczelni	
c.	Umocnienie roli Bydgoszczy jako miasta targów, kongresów, zjazdów, konferencji i spotkań międzynarodowych i krajowych oraz turystyki				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	biznesowej: Budowa Centrum Targowo-Wystawienniczego na terenie Leśnego Parku Kultury i Wypoczynku		Zadanie zakończone w 2015 roku.		II.6
	Zagospodarowanie Placu Teatralnego – m.in. budowa reprezentacyjnego obiektu o funkcji kongresowej, kulturalnej (Wielofunkcyjny kompleks kreatywności artystycznej)		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Ze względu na brak możliwości dofinansowania zadania ze środków zewnętrznych w perspektywie finansowej 2014-2020, jego realizacja została odłożona w czasie.		
	Współpraca miasta z organizatorami targów, kongresów, zjazdów i konferencji	BPPT Sp. z o.o. Bydgoskie Centrum Informacji	BPPT Sp. z o.o. podejmował działania zmierzające do promowania BCTW jako centrum wystawiennicze, kongresowe i szkoleniowe. Współpracował z organizatorami wydarzeń o charakterze targowym, takimi jak: Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie” i Targi Pomorskie „Romex”. Największymi wydarzeniami organizowanymi w BCTW były Targi Wod-Kan, INNOFORM, Gryf-Bud, Targi Edukacyjne CV 2017, Targi Motoryzacyjne Gordon, Międzynarodowa i Krajowa Wystawa Psów Rasowych, Wystawa Gołębi Rasowych i Drobiu Ozdobnego, Forum Rolnicze i szereg imprez branży medycznej. W ciągu roku odbywały się również duże eventy firmowe, uroczyste jubileusze i gale, sympozja, konferencje, różnego rodzaju szkolenia, prezentacje oraz pokazy. Dzięki tym działaniom w 2017 roku odbyło się 200 imprez targowo-wystawienniczych, szkoleniowych i rozrywkowych, odwiedzonych przez 96 tys. osób. BCTW było też miejscem kameralnych spotkań biznesowych. BCI podjął szereg działań obejmujących: bieżącą współpracę z organizatorami wydarzeń w zakresie doradztwa na etapie przygotowywania wydarzeń, wsparcie ich organizacji w zakresie przekazywania materiałów informacyjnych i organizację stoiska informacyjnego. Wsparciem takim objęto 44 wydarzenia. Prowadzono też promocję imprez, infrastruktury konferencyjno-wystawienniczej, bydgoskiej bazy hotelowej itp., poprzez stronę internetową www.visitbydgoszcz.pl oraz na imprezach targowo-wystawienniczych krajowych i zagranicznych. Ponadto przekazywano obiektom noclegowym materiały promocyjne. BCI wzięło udział w „MP Fast Date®” – spotkaniu z organizatorami branży MICE (tzw. turystyka biznesowa), podczas którego promowano bydgoskie oferty.	Budżet Miasta Fundusze europejskie Budżet Państwa	II.6.
	Rozwój bazy noclegowej	Inwestorzy prywatni	W 2017 roku oddano do użytku kilka obiektów hotelowo-noclegowych: – hotel Wodnik**** - 80 miejsc, w tym 25 pokoi: 1-, 2-, 4-osobowych, sala konferencyjna (100 miejsc), – hotel Silver*** - 96 miejsc, w tym 51 pokoi, sala konferencyjna (60 miejsc), – hostel „Acai” - 9 pokoi. Równocześnie trwał rozwój bazy prywatnych apartamentów przeznaczonych na wynajem. Otwarto m.in.: – „Poddasze” Pokoje i apartamenty – 40 miejsc (4 apartamenty i 6 pokoi), – „Apartament nad kanałem” – 4 miejsca (komfortowy apartament). W 2017 roku pomiędzy ul. Jatki, Grodzką i Podwałę trwała budowa hotelu „Łącznie miejskie” wraz z lokalami usługowymi, częścią konferencyjną i SPA, której inwestorem jest spółka „Cukiernia Sowa”.	Środki prywatnych inwestorów	II.6. II.7.
	Przygotowanie atrakcyjnej oferty pobytowej dla uczestników różnorodnych spotkań, którzy pozostaną dłużej niż kilka godzin i wykorzystają w Bydgosz-	Bydgoski Centrum Informacji	Bydgoskie Centrum Informacji podejmowało działania poszerzające ofertę pobytową dla osób odwiedzających Bydgoszcz. Obejmowały one m.in.: współpracę z firmami organizującymi pakiety pobytowe dla gości konferencyjnych oraz tworzenie własnych ofert turystycznych, opracowywanie tras zwiedzania, gier miejskich, informacji o wydarzeniach w Bydgoszczy i folderów dedykowanych dla turystów biznesowych.	Budżet Miasta Środki	II.6. II.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	czy swój czas wolny (turystyka biznesowa)	Organizatorzy	Ponadto oferty pobytowe są także dopasowywane do oczekiwań, zarówno organizatorów spotkań, jak i ich uczestników. Takie rozwiązania są realizowane głównie przez podmioty prywatne.	organizatorów	
	Rozbudowa i udoskonalenie systemu promocji i informacji turystycznej	BCI	Bydgoskie Centrum Informacji systematycznie ulepsza system promocji miasta oraz informacji turystycznej o Bydgoszczy. Działania realizowane w 2017 roku obejmowały głównie rozbudowę i aktualizację aplikacji mobilnej adresowanej do turystów i osób odwiedzających Bydgoszcz, rozwój zawartości strony internetowej (także informacji udostępnianych obcym serwisom) oraz działalność na portalach społecznościowych (fanpage). W 2017 roku przeprowadzono wymianę 10 dwustronnych tablic informacyjnych z mapami dla turystów.	Budżet Miasta	II.7. IV.9.
d.	Prowadzenie kampanii promocyjnych oraz działań związanych z wizerunkiem miasta i budową jego marki:				
	Kampanie promocyjne budujące pozytywne skojarzenia dotyczące wizerunku Bydgoszczy i sposobu jej postrzegania, zarówno wśród potencjalnych inwestorów jak i kontrahentów przybywających do naszego miasta	BARR Sp. z o.o. ByLOT Eurozet Biuro Promocji Miasta i Współpracy z Zagranicą	W 2017 roku przeprowadzonych zostało kilka kampanii promocyjnych adresowanych głównie do potencjalnych inwestorów m.in.: – Kampania promocyjna „Bydgoszcz otwarta na outsourcing”. – Kampania skierowana do przedstawicieli sektora nowoczesnych usług dla biznesu, sektora, który jest jednym z najszybciej rozwijających się sektorów w Polsce. W jej ramach organizowano wydarzenia oraz publikowano artykuły w prasie branżowej. Ponadto ukazał się cykl artykułów w dwujęzycznym czasopiśmie branżowym „Outsourcing&More”, adresowanym do kadry zarządzającej wysokiego i średniego szczebla firm sektora outsourcingowego, zarówno do zagranicznych, jak i polskich inwestorów. – Kampania reklamowa „Bydgoszcz, miejsce Twoich inwestycji / Your Business destination”. – Kampania polegająca na dystrybucji dedykowanych broszur promocyjnych wśród inwestorów podczas wydarzeń targowo-wystawienniczych i na spotkaniach biznesowych. We współpracy z Bonnier Business Polska (wydawca dziennika „Puls Biznesu”) zorganizowano konferencję pt. „Emerging Cities. Nowe centra logistyczno-produkcyjne na mapie Polski”. Konferencja była doskonałym miejscem na dyskusję z managerami i ekspertami o nowych szlakach tranzytowych i lokalizacjach dla rozwoju parków logistycznych, wyzwaniach jakie niesie zarządzanie lokalne i globalne w branży TSL, a także rosnącym znaczeniu transportu intermodalnego w gospodarce. Ekspertki przedstawili również aktualne trendy w takich obszarach jak: Internet of Things, Batch Size One i On-demand Delivery. – Kampania promocyjna „Bydgoszcz nr 1 dla biznesu”. – Kampania kontynuowana przez BARR Sp. z o.o., po zdobyciu 1. lokaty w niezależnym rankingu Banku Światowego „Doing Business in Poland 2015”, poprzez reklamy prasowe (np. EuropaProperty.com – Real Estate Guide; Eurobuild. Central and Eastern Europe; Polish Business Magazine; Tereny Inwestycyjne; Forbes) oraz poprzez artykuły sponsorowane i redakcyjne. – Kampania promocyjna „Invest in BiT City” – W 2017 roku złożono wniosek o dofinansowanie partnerskiego projektu pn. „Invest in BIT CITY 2. Promocja potencjału gospodarczego oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich województwa kujawsko-pomorskiego”, który realizowany będzie w okresie od 2018 do 2023 roku. – Kampania całoroczna „Bydgoszcz informuje”. – Prowadzenie portalu www.aktywnabydgoszcz.pl, profilu utworzonego na Facebooku oraz przygotowanie aplikacji mobilnej „Aktywna Bydgoszcz” (uruchomienie zaplanowano na kwiecień 2018 roku),	Budżet BARR Sp. z o.o. Środki ByLOT Budżet Miasta Fundusze europejskie	IV.9.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – Działania promocyjne w ramach projektu „Metropolia za ½ ceny”, – Kampania reklamowa w formie billboardów na kanałach: TVN 24 i HGTV Home & Garden. 		
	Uczestnictwo w targach, wystawach; inicjowanie, organizacja i promocja imprez oraz wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i biznesowych	BCI Biuro Promocji i Współpracy z Zagranicą BARR Sp. z o.o.	<p>BCI reprezentowało Bydgoszcz było podczas kilku krajowych imprez targowo-wystawienniczych, m.in.: Targi Tour Salon w Poznaniu, Targi Regiony na Styku Kultur w Łodzi, Targi Travel and Taste w Bydgoszczy, Free Time Festiwal w Gdańsku, Jarmark św. Dominika w Gdańsku, World Travel Show w Nadarzynie, Touristmile w Wilhelmshaven oraz Festiwal Partnerstwa we Lwowie. Promocja wydarzeń odbywających się w Bydgoszczy również poprzez zbieranie i udostępnianie pełnego kalendarza wydarzeń różnego typu. W 2017 roku przedstawiciele BARR Sp. z o.o. uczestniczyli w 34 imprezach gospodarczych, m.in. forach, konferencjach, galach, warsztatach oraz wydarzeniach targowo-wystawienniczych. Tematyka eventów dotyczyła rynku nieruchomości, wydarzeń branżowych, a w szczególności sektora BPO/SSC, ITC, logistyki i produkcji. Działania te obejmowały wydarzenia ogólnopolskie i zagraniczne, które umożliwiły prezentację potencjału Miasta wśród menadżerów międzynarodowych korporacji. Wśród własnych wydarzeń promocyjnych BARR Sp. z o.o. znalazły się: konferencja „Emerging cities. Nowe centra logistyczno-produkcyjne na mapie Polski”, gdzie prezentowano dynamiczny wzrost podaży powierzchni nowoczesnych hal produkcyjnych lub logistycznych. Spółka podjęła również działania w celu organizacji wydarzeń promocyjnych o charakterze biznesowym w Bydgoszczy w celu jeszcze lepszego wypromowania gospodarki Bydgoszczy. BARR Sp. z o.o. uczestniczyła także w 18 wydarzeniach o charakterze międzynarodowym w Polsce i za granicą, podczas których realizowała cykle spotkań biznesowych B2B, w trakcie których zachęcali do lokowania kapitału w Bydgoszczy.</p> <p>Ponadto Miasto wspierało projekty mające szczególne znaczenie dla promocji i wizerunku Bydgoszczy m.in.: XXV Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych CAMERIMAGE, „Otwieracz 2017”, 2. PKO Bydgoski Festiwal Biegowy, „We mnie jest miejsce spotkania”, „Bydgoszcz temat jak rzeka”, Bydgoskie Święto Smaku ulicy Śląskiej, Złot Blogerów Kulinarnych, Bydgoszcz wciąga legendarnie, Bydgoski Festiwal Nauki, Bite Art Festiwal, Bydgoszcz Tour Chór, zawody Bydgoszcz Triathlon, Bydgoszcz Cycling Challenge, „Slackline Gamers” IV Mistrzostwa Świata w Przechodzeniu przez Rzekę, Festiwal Pamięci Andrzeja Zauchy, Stunt Grand Prix 2017, „Bydgoska Afera Kryminalna”, „Bydgoska Ścieżka Strachów”, XX Bydgoskie Otwarcie Sezonu Motocyklowego, XV Święto ulicy Gdańskiej, międzynarodowe targi „Wod-Kan”, Bydgoszcz Promo Festival, „Polishopa Design Thinking Conference”, Targi Travel&Taste, „Złota 100 Pomorza i Kujaw”, Bydgoskie Dywany Kwiatowe, Święto Starego Fordonu, Terenowa Masakra, Focus on Freestyle, koncerty muzyczne w cyklach: Rzeka Muzyki oraz Rzeka Muzyki Młodych, Małe Formy Teatralne (monodramy komediowe), Wieczór z Kabaretem, Spacer z Wisłą w tle, Muszla Fest 2017, Bydgoska Muzyka w Polsce, Aktywna Bydgoszcz (biegi uliczne), Woda Bydgoska (zawody pływackie na Brdzie), XVII Europejski Festiwal Lekkoatletyczny Bydgoszcz Cup, regaty Wielka Wioślarska o Puchar Brdy, XI Bydgoski Festiwal Wodny „Ster na Bydgoszcz”.</p>	Budżet BARR Sp. z o.o. Budżet Miasta Budżet WK-P Fundusze europejskie Środki sponsorów	IV.9.
	Budowa Systemu Identyfikacji Miejskiej	ZDMiKP Plastyk Miejski	<p>W ramach działań na rzecz tworzenia Systemu Identyfikacji Miejskiej wprowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pasach drogowych ujednolicone tablice kierunkowe wskazujących dojazd do siedziby firmy – systemowe tablice kierunkowe przeznaczone dla ruchu kołowego (kontynuacja), – ujednolicony format i kolorystykę wolnostojącego nośnika reklamowego reklamy zewnętrznej, – ujednolicone rozwiązania dla poszczególnych stref miejskich – strefa staromiejska i śródmiejska: stylizowane lampy oświetleniowe, stylizowane urządzenia BRD (Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego – słupki blokujące, płotki i inne elementy wyposażenia pasów drogowych) oraz stylizowane stojaki i parkingi rowerowe. W pozostałych strefach lampy, urządzenia typu BRD oraz parkingi rowerowe ujednolicone. 	Budżet Miasta Środki prywatne	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			Wprowadzono ujednoliconą kolorystykę Bydgoskiego Roweru Aglomeracyjnego (BRA), spójną z wizerunkiem Miasta.		

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych na terenach rewitalizowanych	szt.	367 (2011 r.)	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.		II.3., II.4., III.7., III.8.	US / UMB
2	Liczba osób zatrudnionych w firmach Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego	szt.	1 169	1 532	1 935	2 688	2 931	3 644		II.3.	BPPT
3	Liczba podmiotów działających w Bydgoskim Parku Przemysłowo-Technologicznym	szt.	50	57	61	70	98	127		II.3.	BPPT
4	Liczba imprez targowych (cyklicznych)	szt.	16	13	7	8	14	15		II.4., II.6., II.7., IV.9.	www.targi.com / UMB

Podsumowanie:

Wszystkie przedsięwzięcia ujęte w Programie Nr 4 *Przestrzeń dla biznesu* były realizowane w 2017 roku. W ramach tych przedsięwzięć, na 26 zadań głównych zapisanych w programie, 23 (tj. 88,5%, w tym 4 zadania zostały zakończone) było realizowanych, a 3 zadania (tj. 11,5%) nie były realizowane.

Prowadzone na szeroką skalę przedsięwzięcia na rzecz aktywizacji terenów inwestycyjnych (w dużej mierze ukierunkowane na wzmocnienie pozycji Bydgoszczy jako centrum magazynowo-logistycznego) oraz działania promocyjne bydgoskiej gospodarki i rezerw inwestycyjnych na terenie miasta podnoszą atrakcyjność Bydgoszczy oraz przynoszą efekty w postaci przyciągnięcia do miasta nowych inwestorów. Potwierdzeniem są tu wielkości mierników przyjętych do oceny programu – rosnąca liczba osób zatrudnionych w firmach prowadzących swą działalność na terenie BPPT Sp. z o.o., która w 2017 roku wzrosła do 3.644 pracujących (w 127 podmiotach gospodarczych), co oznacza ponad 3-krotny wzrost tej liczby w stosunku do 2012 roku bazowego.

Pierwszy kwartał 2017 roku był rekordowy pod względem oddania nowych powierzchni magazynowych w naszym mieście. Według raportu przygotowanego przez agencję consultingową Cushman & Wakefield („Marketbeat. Rynek magazynowy w Polsce. I kwartał 2017 roku”), w Bydgoszczy oddano w tym czasie około 104.000 m², w tym największe w Polsce inwestycje realizowane w trybie BTS – Build to Suit: bydgoskie Centrum Dystrybucyjne Kaufland oraz bydgoskie Centrum Dystrybucyjne Carrefour.

W 2010 roku branża BPO/SSC w Bydgoszczy zatrudniała ok. 1.200 osób, a do 2017 roku nastąpił niemal dziesięciokrotny wzrost zatrudnienia tj. ok. 10.000 pracowników, z czego 8.000. w samych firmach IT. Miasto za swój wkład w rozwój branży BPO/SSC oraz strategię pozyskiwania inwestorów:

- zajęło IV miejsce w rankingu "Polish Cities of the Future 2017/18" w kategorii "fDi Strategy" (foreign direct investment - bezpośrednich inwestycji zagranicznych). Raport przygotowany został przez fDi Intelligence, portal internetowy należący do grupy Financial Times, wydawcy prestiżowego brytyjskiego dziennika,
- znalazło się wśród dziesięciu polskich miast, które najlepiej sprzyjają rozwojowi outsourcingu usług dla biznesu. Raport przygotowała Fundacja Pro Progresio,
- zostało laureatem prestiżowego konkursu polskiej branży nieruchomości – CIJ Awards Poland 2017 i otrzymało tytuł „miasta najbardziej przyjaznego inwestorom”,
- zostało wyróżnione za proces dynamicznego rozwoju sektora usług biznesowych w Polsce. Nagroda Sektora Nowoczesnych Usług dla Biznesu została przyznana przez Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL z siedzibą w Warszawie.

Atrakcyjność Bydgoszczy w najbliższych latach jeszcze wzrośnie. Rozpoczęła się budowa trasy ekspresowej S5 łączącej miasto z siecią autostrad i innych dróg szybkiego ruchu. Jednym z priorytetów staje się utworzenie na terenie miasta suchego portu umożliwiającego przeładunek towarów z modernizowanej magistrali kolejowej biegnącej do Gdyni oraz na Śląsk. Poza tym planowane jest powiększenie obszaru Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego.

III.5. Program Nr 5 Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie

Cel programu:

Zwiększenie dostępności komunikacyjnej Bydgoszczy – stworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

Koordynator programu:

Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Rozbudowa komunikacji szynowej i zwiększenie jej udziału w przewozach pasażerskich:				
	Budowa linii tramwajowej do dzielnicy Fordon z przebudową układu drogowego w ciągu ulic Fordońska, Lewińskiego, Akademicka i Andersa i węzłem integracyjnym w obszarze stacji kolejowej „Bydgoszcz Wschód” w Bydgoszczy		Zadanie zakończone w 2016 roku.		I.1. III.1. III.2. III.3. III.4.
	Budowa trasy tramwajowej w ul. Kujawskiej wraz z rozbudową układu drogowego	ZDMiKP	W 2017 roku dla zadania kontynuowane były prace projektowe, w tym: – „Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego wraz z rozbudową ulic: Bernardyńskiej, Kujawskiej, Solskiego, Toruńskiej, Wojska Polskiego, Zbożowy Rynek i przebudową ulic przyległych” – opracowano projekt budowlany, wypłacono odszkodowania za przejęte nieruchomości, wykonano częściową wycinkę drzew w pasie drogowym ulicy Kujawskiej, rozpoczęto procedurę wyłonienia wykonawcy, – „Przebudowa ul. Wojska Polskiego na odcinku od pętli Magnuszewska do węzła komunikacyjnego Wojska Polskiego - Szarych Szeregów – Belzy” – wykonano projekt budowlany i wykonawczy, wypłacono odszkodowania za przejęte nieruchomości, przygotowywano postępowanie przetargowe. Planuje się, że w połowie 2018 roku zostanie wyłoniony wykonawca robót oraz zostaną podjęte roboty budowlane. Ponadto Miasto zawarło umowę z firmą Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz S.A. na zakup 21 szt. (15 szt. długich i 6 szt. krótkich) fabrycznie nowych, wieloczołowych, całkowicie niskopodłogowych tramwajów. W ramach realizacji tej umowy w 2017 roku bydgoska firma dostarczyła trzy krótkie składy tramwajowe.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.1. III.2. III.4.
	Budowa trasy tramwajowej łączącej ul. Fordońską z ul. Toruńską wraz z rozbudową układu drogowego	ZDMiKP	W 2017 roku opracowano projekt budowlany. Zakończenie prac projektowych planowane jest na drugi kwartał 2018 roku.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.1. III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Budowa trasy tramwajowej w ciągu ulic: Solskiego, Piękną, Szubińskiej, Kruszwickiej wraz z rozbudową układu drogowego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
b.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportu zbiorowego oraz zakup nowoczesnego taboru:				
	Przebudowa sieci, węzłów i przystanków transportu szynowego w Bydgoszczy (m.in. na ulicach: Gdańskiej, Chodkiewicza, Perłowej, Toruńskiej, Wojska Polskiego)	ZDMiKP	<p>W ramach realizacji zadania „Przebudowa infrastruktury transportu szynowego wzdłuż ul. Chodkiewicza” w 2016 roku zakończono roboty budowlane. W 2017 roku wykonano uzupełnienie oznakowania pionowego w zakresie spełnienia wymagań decyzji środowiskowej oraz niwelacji terenu dla odprowadzenia wód opadowych w rejonie pętli tramwajowej (ul. Wybickiego).</p> <p>Ponadto przebudowano nawierzchnie przystanku tramwajowego przy ul. Gdańskiej / Artyleryjskiej oraz pętli tramwajowej przy ul. Glinki.</p> <p>W 2017 roku opracowano koncepcje projektowe i programy funkcjonalno-użytkowe dla modernizacji 2 odcinków torowiska tramwajowego wzdłuż ul. Toruńskiej (tj. odcinka od ronda Toruńskiego do skrzyżowania z ul. Spokojną i odcinka torowiska tramwajowego od ul. Kazimierza Wielkiego do pętli tramwajowej „Stomil”) oraz dla przebudowy torowiska tramwajowego w ul. Wojska Polskiego (na odcinku od ul. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego do ul. Chemicznej).</p> <p>Wykonano remont torowiska tramwajowego na ul. Nakielskiej (wymieniono 4 komplety rozjazdów wraz z szynami na mijankach), wymieniono 2 zwrotnice na terenie węzła tramwajowego na Rondzie Toruńskim od strony Babiej Wsi, 2 rozjazdy na pętli tramwajowej Babia Wieś oraz odcinek torowiska o długości 95 m. W ramach prac remontowych sieci trakcyjnej wymieniono przewód jezdny w sieci płaskiej w ilości 1,259 km, siatkę nośną w ilości 0,8 km, linię zasilającą na długości 2,050 km oraz osprzęt sieciowy (izolatory sekcyjne, odłączniki trakcyjne, wysięgniki jednotorowe, odgromnik) oraz wykonano inne prace dla prawidłowego funkcjonowania infrastruktury torowo-sieciowej.</p> <p>Doposażono 10 zwrotnic w system sterownia radiowego typu Vetra (pętla Wilczak, Rycerska, Rondo Jagiellonów, Rondo Fordońskie, Rondo Toruńskie oraz skrzyżowanie Królowej Jadwigi i M. Focha).</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.1. III.4.
	Budowa buspasów	ZDMiKP	<p>W 2017 roku opracowano koncepcje projektowe i programy funkcjonalno-użytkowe, przeprowadzono konsultacje społeczne oraz wyłoniono wykonawców w trybie „projektuj i buduj” na realizację inwestycji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Budowa buspasa w ul. Gdańskiej na odcinku od ul. Rekreacyjnej do pętli autobusowej „Myślęcinek”, który ułatwi przejazd autobusom linii nr 52, 93 i 94, szczególnie w czasie dużych imprez organizowanych w Myślęcinku. Elementem zadania jest budowa ronda na skrzyżowaniu ul. Gdańskiej i Rekreacyjnej, – „Budowa buspasa w ul. Kolbego na odcinku od ul. Grunwaldzkiej do ul. Kormoranów wraz z infrastrukturą towarzyszącą”, który ułatwi wyjazd z Osowej Góry autobusom linii nr 61 i 71. Projekt przewiduje gruntowną przebudowę konstrukcji nawierzchni od ul. Kormoranów do ul. Grunwaldzkiej. Na całym odcinku powstać ma dodatkowy pas ruchu przeznaczony dla autobusów. Poza tym koncepcja zakłada korektę geometrii łuków poziomych, przebudowę skrzyżowań, budowę chodników i ciągów pieszo-rowerowych, miejsc parkingowych oraz zatok autobusowych, – „Budowa buspasa wzdłuż ul. Wały Jagiellońskie na odcinku od ul. Nowy Rynek do ul. Zbożowy Rynek”, z którego skorzystają pasażerowie podróżujący liniami nr 51, 52, 55, 56, 58, 59 i 60. 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.1.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Na te zadania Miasto pozyskało w 2017 roku dofinansowanie z RPO WK-P.</p> <p>Nowe buspasy są też elementami innych projektów dotyczących między innymi rozbudowy ul. Kujawskiej i ul. Grunwaldzkiej. Na ul. Kujawskiej buspas zaplanowano od ronda Kujawskiego do Zbożowego Rynku, natomiast na ul. Grunwaldzkiej - od Osowej Góry do węzła zachodniego.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Budowa i modernizacja przystanków autobusowych	ZDMiKP	<p>W 2017 roku w ramach zadania m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowano nawierzchnię peronów przystanków autobusowych przy ul. Armii Krajowej i ul. Glinki, – w ramach Programu BBO zrealizowano wiatę przystankową wraz z infrastrukturą drogową na ul. Smoleńskiej oraz przebudowano chodnik przy ul. Powstańców Wielkopolskich na odcinku 250 m od ZS Samochodowych do przystanku autobusowego przy skrzyżowaniu z ul. Wyszyńskiego, – wykonano prace konserwatorskie i utrzymanie urządzeń w ramach przystankowej infrastruktury pasażerskiej, w tym głównie: malowanie 20 wiat przystankowych, zakup i rozlokowanie 60 nowych ławek wolnostojących, utworzenie 14 nowych przystanków (w tym 7 z wiatami przystankowymi) oraz wyposażenie w wiaty 9 przystanków. 	Budżet Miasta	III.1.
	Adaptacja zajezdni tramwajowej przy ul. Toruńskiej do obsługi tramwajów niskopodłogowych	MZK Sp. z o.o.	<p>W ramach przebudowy przewidziano zmodernizowanie naw w hali głównej zajezdni w celu dostosowania stanowisk obsługowo-naprawczych do codziennej obsługi składów niskopodłogowych z uwzględnieniem lakierni i sprężarkowni. Hala będzie poddana termomodernizacji i renowacji elewacji. Planowana jest budowa całkowicie nowych obiektów – myjni, budynku służb eksploatacji tramwajów, budynku do reprofiliacji obręczy tramwajowych, stacji transformatorowej, magazynu i portierni. Modernizacja przewiduje również realizację systemu zarządzania zajezdnią, na który będą składać się system sterowania ruchem oraz automatyczny system obsługi zajezdni. Ponadto, w ramach inwestycji rozbudowane i wyremontowane zostaną torowiska, infrastruktura wewnętrzna, instalacje podziemne, parkingi oraz drogi wewnętrzne na terenie zajezdni.</p> <p>W 2017 roku została zawarta umowa pomiędzy Biurem Projektów Komunikacyjnych w Poznaniu Sp. z o.o., a spółką Miejskie Zakłady Komunikacyjne na opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy i modernizacji zajezdni tramwajowej przy ul. Toruńskiej 278.</p>	Środki MZK Sp. z o.o.	III.1.
	Zakup taboru autobusowego i tramwajowego z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych	MZK Sp. z o.o. ZDMiKP	<p>W 2017 roku w ramach wymiany taboru komunikacji miejskiej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ZDMiKP wprowadził do eksploatacji 3 nowe niskopodłogowe wozy tramwajowe, które stanowią pierwszą część zamówienia obejmującego łącznie 21 tramwajów (15 nowych tramwajów długich pięcioczołowych oraz 6 tramwajów krótkich trójczłonowych). Realizuje je bydgoska PESA S.A. Tramwaje typu Swing dzięki jednoprzestrzennej budowie, szerokim przejściami, zastosowaniu platformy dla wózków inwalidzkich 	Budżet Miasta Środki MZK Sp. z o.o.	III.1. III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>oraz całkowicie niskiej podłodze zapewniają komfortowe podróżowanie pasażerom o ograniczonych możliwościach ruchowych,</p> <p>– MZK Sp. z o.o. sfinalizował wcześniejsze zamówienie polegające na zakupie 11 pojazdów marki Mercedes Conecto, a także zawarł umowę na zakup 10 nowych autobusów przegubowych marki Mercedes (dostawa w lutym 2018 roku). Pojazdy te będą posiadać również wyposażenie ułatwiające korzystanie z transportu publicznego osobom o ograniczonej sprawności ruchowej (rampy i mocowania dla wózków inwalidzkich, duża liczba miejsc siedzących dostępnych z niskiej podłogi), niewidomym (zapowiedzi głosowe), niedowidzącym (tablice informacyjne o dużej jaskrawości oraz dodatkowe z numerem linii z powiększonymi napisami, żółte poręcze ułatwiające orientację wewnątrz pojazdu),</p>	Fundusze europejskie	
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Zakup jednostek pływających oraz rozbudowa infrastruktury związanej z funkcjonowaniem tramwaju wodnego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
c.	Wprowadzenie inteligentnych systemów transportowych (ITS) jako nowoczesnego systemu zarządzania ruchem, transportem zbiorowym, przestrzenią parkingową oraz opłatami za korzystanie z usług komunikacji zbiorowej i parkingowych:				
	Inteligentne Systemy Transportowe (ITS)	ZDMiKP	<p>Zadanie zakończone w 2016 roku.</p> <p>System ITS w 2017 roku został rozbudowany o element podsystemu sterowania ruchem – do systemu włączono nowo wybudowaną sygnalizację świetlną na skrzyżowaniu ulic Nad Torem – Orlicza – Świekatowska. Sygnalizacja ta została włączona do centralnego systemu sterowania ruchem i zaimplementowano ją kompleksowo w systemie ITS. Skrzyżowanie zostało wyposażone w sygnalizację świetlną w ramach przebudowy ulicy Świekatowskiej.</p>	Budżet Miasta	III.1. III.3. III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Stworzenie Kujawsko-Pomorskiego Związku Taryfowego poprzez wdrożenie elektronicznego systemu pobierania opłat przewozowych w komunikacji publicznej przy zastosowaniu karty elektronicznej bezstykowej wraz z zakupem automatów biletowych		Odstąpiono od realizacji zadania.		
d.	Integracja systemów transportowych poprzez budowę zintegrowanych węzłów transportowych łączących różne środki transportu (kolej, tramwaj, autobus, rower, komunikacja indywidualna):				
	Budowa zintegrowanego centrum komunikacyjnego w Bydgoszczy		Zadanie zakończone w 2015 roku.		III.1. III.3.
	Budowa zintegrowanych węzłów komunikacyjnych: Bydgoszcz Błonie (budowa stacji kolejowej), Bydgoszcz Leśna, Bydgoszcz Bielawy	ZDMiKP	W 2016 roku zakończono realizację węzłów przesiadkowych w Bydgoszczy: Błonie, Leśne i Bielawy, które służą lepszemu zintegrowaniu komunikacji miejskiej i kolejowej, w szczególności poprzez usprawnienie przesiadek. Z uwagi na dodatkowy zakres prac zgłoszonych przez stronę PKP PLK na etapie odbioru inwestycji podjęto czynności obejmujące przygotowanie dodatkowej dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem stosownych decyzji administracyjnych umożliwiających wykonanie robót uzupełniających (dostosowanie węzła Bielawy dla potrzeb osób z ograniczoną mobilnością i niedowidzących, tj. ścieżek prowadzących do wyjść z wind na perony, korytek dla prowadzenia rowerów i wózków dziecięcych, zbudowanie kompletu urządzeń rogatkowych itp.). Z uwagi na warunki pogodowe prace na przystanku Bielawy (wykonanie dodatkowego oświetlenia) zostaną zakończone w 2018 roku.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.1. III.1. III.2. III.3.
	Przebudowa węzła drogowego ulic: Rejewskiego i Fordońskiej (Węzeł IKEA)		Zadanie zakończone w 2015 roku.		I.1. III.1. III.2. III.3.
	Budowa zintegrowanego węzła transportowego – Węzeł Wschodni		Zadanie zakończone w 2015 roku.		I.1. III.1. III.2. III.3.
e.	Budowa i przebudowa ulic wchodzących w zakres układu podstawowego dróg miasta ze szczególnym uwzględnieniem kierunków północ-południe i wschód-zachód oraz budowa i przebudowa ulic wchodzących w system wewnętrznych obwodnic miejskich:				
	Budowa II etapu ul. Ogińskiego na	ZDMiKP	Zadanie obejmuje przedłużenie Trasy Uniwersyteckiej do ul. Jana Pawła II wraz z budową węzła drogowego	Budżet	I.1.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	odcinku od ul. Wojska Polskiego do ul. Magnuszewskiej		<p>go na połączeniu ul. Jana Pawła II i ul. Glinki oraz rozbudowę ulicy Glinki od ul. Jana Pawła II do ul. Magnuszewskiej.</p> <p>W 2017 roku Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa podtrzymało ważność wydanej w 2016 roku przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego decyzji na realizację inwestycji drogowej (ZRID). Przejęto wszystkie nieruchomości za wyjątkiem działek, na których zlokalizowany jest tartak. Z uwagi na brak woli właściciela tartaku wystąpiono o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Ponadto rozpoczęto prace budowlane na trzech odcinkach: od ul. Wojska Polskiego do ul. Ujejskiego, wzdłuż ul. Al. Jana Pawła II i na ulicy Glinki (odcinek od ul. Boya Żeleńskiego do ul. Magnuszewskiej). W ramach prowadzonych robót wykonano geodezyjne wytyczenie punktów głównych trasy, wprowadzono tymczasową organizację ruchu, roboty rozbiórkowe budynków i nawierzchni drogowej, realizowane były prace związane z budową kanalizacji deszczowej, usuwaniem kolizji wod.-kan., teletechnicznych, gazowych oraz z ciepłociągami. W zakresie robót mostowych nasunięto konstrukcję obiektu nad ulicą Al. Jana Pawła II. Trwają prace związane z wykonywaniem elementów konstrukcji żelbetowej obiektu.</p> <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p>	<p>Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p>	<p>III.2.</p> <p>III.3.</p>
	Przebudowa ul. Grunwaldzkiej na odcinku od Węzła Zachodniego do granicy miasta	ZDMiKP	<p>Ulica Grunwaldzka to jedna z arterii o szczególnym znaczeniu, tak dla ruchu wewnętrznego miasta, jak i tranzytowego. Stanowi codzienną drogę do pracy czy szkoły znajdującej się w centrum miasta dla mieszkańców Osowej Góry, a także dla osób z okolicznych gmin m.in. Koronowa czy Nakła. Ponadto, w ciągu najbliższych lat połączy Bydgoszcz z drogą ekspresową S5. W ramach inwestycji zmodernizowany zostanie odcinek od Węzła Zachodniego do granicy miasta w trzech etapach. I etap obejmie odcinek od granicy miasta do ul. Kolbego, II - od ul. Kolbego do ul. Filtrowej, a III etap - od ul. Filtrowej do Węzła Zachodniego. Część prac będzie prowadzonych równocześnie na wszystkich odcinkach.</p> <p>W 2017 roku zakończono postępowanie przetargowe na wykonanie robót budowlanych w wyniku, którego wyłoniono wykonawcę inwestycji i podpisano umowę na realizację robót budowlanych. Prace budowlane zaplanowano na około 24 miesiące. Ponadto wypłacono odszkodowania za 147 nieruchomości o łącznej pow. 3,814 ha oraz realizowano prace przygotowawcze, które obejmowały przygotowanie projektu tymczasowej organizacji ruchu, przygotowanie harmonogramu robót oraz ustalanie sposobu zapewnienia dostaw w energię, wodę, odprowadzenie ścieków dla posesji pozostających po podziale nieruchomości. Wykonano wycinkę drzew i krzewów na działkach leśnych na odcinku od ul. Kolbego do ul. Filtrowej.</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p>	<p>I.1.</p> <p>III.2.</p> <p>III.3.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>Inwestycja ta oznacza też przebudowę fragmentów przyległych ulic. Na Osowej Górze prace zaplanowano na ulicy: Czaplej, Łowiskowej, Zimorodkowej, Wróblowej, Wroniej, Perliczej, Skośnej, Papuziej, Kolbego, Przejście. Z kolei na Czyżkówku zmodernizowane zostaną fragmenty ulic: Filtrowej, Wyrzyskiej, Okopowej, Zielonej i Flisackiej. Ponadto do 2020 roku na ul. Kolbego wykonany zostanie buspas, chodniki i droga rowerowa, na ul. Grunwaldzkiej powstanie kolejna w Bydgoszczy zatoka do ważenia pojazdów ciężarowych (do miasta nie będą mogły wjeżdżać ciężarówki jadące tranzytem).</p>		
	Budowa drugiej jezdni trasy W-Z na odcinku od ul. Sygnałowej do Węzła Zachodniego	ZDMiKP	Dla zadania „Rozbudowa trasy Wschód-Zachód na odcinku od Węzła Zachodniego do Węzła Wschodniego” realizowano prace projektowe w 2016 roku. Wyłożono do publicznej wiadomości 3 warianty koncepcji programowo-przestrzennej. Bydgoszczanie mogli wówczas wskazać preferowany wariant i zgłaszać uwagi. Na tej podstawie stworzony został jeden wariant rozbudowy, dla którego w 2017 roku przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące koncepcji programowo-przestrzennej.	Budżet Miasta	I.1. III.2. III.3.
	Przebudowa ul. Gdańskiej na odcinku od ul. Śniadeckich do ul. Kamiennej		Zadanie zakończone w 2014 roku.		I.1. III.2. III.3.
	Budowa połączenia drogowego ulic Mazowieckiej i Gdańskiej	ZDMiKP	Zadanie „Przebudowa układu drogowego związana z budową nowej siedziby Akademii Muzycznej oraz budowa ul. Nowomazowieckiej” obejmuje dwa podzadania: – budowę ul. Nowomazowieckiej - budowa nowej ulicy w standardzie klasy funkcjonalno-technicznej ulicy zbiorczej, łączącej ul. Mazowiecką z ul. Gdańską, – budowę ulic dojazdowych do nowej siedziby Akademii Muzycznej - ulic na terenie ograniczonym ulicami: Kamienną, Sułkowskiego, Chodkiewicza, Gdańską. W 2017 roku opracowano projekt budowlany na budowę ul. Nowomazowieckiej, przeprowadzono konsultacje społeczne (wstrzymano wniosek o wydanie ZRID – do czasu wybudowania nowej siedziby Akademii Muzycznej).		I.1. III.2. III.3.
	Przebudowa ul. Szubińskiej na odcinku od ul. 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich do granicy miasta		Odstąpiono od realizacji zadania.		
	Budowa Obwodnicy Południowo – Wschodniej		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa trasy łączącej ul. Grunwaldzka		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	z Trasą W-Z Budowa ulic: Rydygiera, Ciszewskiego, Matki Teresy z Kalkuty i Zamczysko	ZDMiKP	<p>W 2017 roku w ramach zadania wybudowano ulice:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Matki Teresy z Kalkuty na odcinku od ul. Roentgena do ul. Pod Skarpą o długości 1.780 m. Wykonano również trzy skrzyżowania typu rondo, ścieżki rowerowe, chodniki, oświetlenie, zieleń, kanalizację deszczową oraz usunięto kolizje infrastruktury podziemnej z budowanym układem drogowym, – Trybowskiego na odcinku od ul. Matki Teresy z Kalkuty do ul. Jasinieckiej o długości 878 m. Wykonano chodniki, skrzyżowania wyniesione, kanalizację deszczową, oświetlenie uliczne, zieleń oraz usunięto kolizje infrastruktury podziemnej z budowanym układem drogowym, – Jasiniecką na odcinku od ul. Pod Skarpą do ul. Trybowskiego o długości 440 m. Wykonano chodniki, skrzyżowania wyniesione, kanalizację, oświetlenie uliczne, zieleń oraz usunięto kolizje infrastruktury podziemnej z budowanym układem drogowym. <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta	III.2.
	Rozbudowa ul. Kolbego z możliwością budowy bezkolizyjnego skrzyżowania z ul. Grunwaldzką w przypadku natężeń ruchu uzasadniających realizację tej inwestycji	ZDMiKP	<p>Opracowano koncepcję projektową i program funkcjonalno-użytkowy oraz wyłoniono wykonawcę na realizację inwestycji w trybie „projektuj i buduj”, który przystąpił do pierwszych prac projektowych dla zadania „Budowa buspasa w ul. Kolbego na odcinku od ul. Grunwaldzkiej do granicy miasta wraz z infrastrukturą towarzyszącą”. Wraz z przygotowywaną budową buspasa na ul. Kolbego powstaną też krótkie odcinki innych ulic łączące ul. Gawronią z ul. Kolbego (Kolibrowej, Dzieciotowej, Sarniej i Koguciej).</p> <p>W 2017 roku w ramach robót budowlanych realizowano prace przygotowawcze oraz wykonano częściowo wycinkę drzew i krzewów na działkach leśnych na odcinku od ul. Kolbego do ul. Filtrowej dla zadania „Przebudowa ul. Grunwaldzkiej na odcinku od Węzła Zachodniego do granic miasta”, w ramach którego m.in. przebudowane zostanie skrzyżowanie ul. Grunwaldzkiej z ul. Kolbego.</p>	Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusze europejskie	III.2. III.3.
	Budowa skrzyżowania ulic Marszałka Focha – Marcinkowskiego oraz ul. Marcinkowskiego do ul. Dworcowej		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Przebudowa ul. Glinki	ZDMiKP	<p>Przebudowę ulicy Glinki na odcinku od ul. Ujejskiego do ul. Magnuszewskiej realizowano w ramach zadania „Budowa II etapu ul. Ogińskiego na odcinku od ul. Wojska Polskiego do ul. Magnuszewskiej” – <i>opisane wcześniej</i>.</p> <p>Ponadto w 2017 roku przebudowano kanalizację deszczową na ul. Glinki.</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Budowa ul. Nowostromej na odcinku od Placu Poznańskiego do ul. Solskiego oraz ul. Solskiego od ul. Ugory do ul. Leszczyńskiego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa Zachodniej Obwodnicy Śródmieścia na odcinku od ul. Grunwaldzkiej do ul. Leszczyna		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa ul. Matki Teresy z Kalkuty – Górny Taras Fordonu		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa węzła drogowego ulic Fordońska – Andersa		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa połączenia ul. Kamiennej z ul. Inwalidów/Lewińskiego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Modernizacja ulic układu podstawowego, w tym m.in.: ul. Nakielskiej, ul. Chodkiewicza, ul. Smukalskiej	ZDMiKP	<p>Na rzecz realizacji tego zadania w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w ramach zadania „Przebudowa infrastruktury transportu szynowego wzdłuż ul. Chodkiewicza” wykonano uzupełnienie oznakowania pionowego w zakresie spełnienia wymagań decyzji środowiskowej oraz niwelacji terenu dla odprowadzenia wód opadowych w rejonie pętli tramwajowej (ul. Wybickiego), – w ramach zadania „Budowa ul. Smukalskiej na odcinku od ul. Rajskiej do ul. Błądzimskiej” podpisano umowę na aktualizację wielobranżowej dokumentacji projektowej rozbudowy ul. Smukalskiej. Przygotowywano również operat wodno-prawny w celu uzyskania decyzji o pozwolenie wodno-prawne, – wykonano nakładki bitumiczne na następujących ulicach: Saperów, Romanowskiej, Fordońska (odcinek od ul. Oksywskiej do "Kabla" oraz odcinek od ul. Magazynowej do wjazdu do Elewatora Zbożowego), Szubińska (odcinek od ul. Ks. Józefa Schulza do wylotu z miasta), Szpitalna, Wojska Polskiego (od bramy "Zachemu" do ul. Wulffa), Działkiewicza, Bałtycka (odcinek od ul. Curie Skłodowskiej do ul. B. Głowackiego), ul. Sułkowskiego (odcinek od ul. Modrzewiowej do ul. 11 Listopada), Smukalska (odcinek od ul. Szamarzewskiego do ul. Błądzimskiej), Pod Skarpą – Zamczysko, – przebudowano nawierzchnie chodników wzdłuż: ul. Gdańskiej przy ul. Artyleryjskiej; ul. Obrońców Bydgoszczy; ul. Glinki (pętla autobusowa i tramwajowa); ul. Saperów; ul. Nakielskiej przy ul. Pijarów; ul. Kaczmarczyka (progi zwalniające); ul. Stamma (progi zwalniające); ul. Bartłomieja z Bydgoszczy; ul. Warmińskiego; ul. Chopina; ul. Bełzy; ul. Powstańców Wielkopolskich; Aleje Ossolińskich; ul. Lubelskiej; ul. Jagiellońskiej – FOCUS (przejście dla pieszych); ul. Łososiowej; ul. Leszczyńskiego; ul. Bronikowskiego; ul. 20 Stycznia; ul. Nasypowej; ul. Czerwonego Krzyża; ul. Curie-Skłodowskiej; ul. Św. Trójcy; ul. Kruczkowskiego; ul. Noakowskiego; ul. Przy Bożnicy; ul. Mrteckiej; ul. Wielorybiej; ul. Wincentego Pola; ul. Armii Krajowej (peron); ul. Armii Krajowej – Jeździeckiej, – przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące budowy infrastruktury rowerowej na ul. Nakielskiej (na odcinku od ul. Bronikowskiego do ul. Łochowskiej) wraz z rozbudową jezdni. 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.2. III.3.
f.	Budowa i przebudowa obiektów inżynierskich:				
	Przebudowa Węzła Zachodniego – II etap wraz z budową przeprawy mostowej przez Kanał Bydgoski		Zadanie zakończone w 2015 roku.		I.1. III.2. III.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Przebudowa ul. Chmurnej wraz z budową mostu nad Brdą łączącego dzielnicę Piaski z Czyżkówkiem		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Przebudowa i modernizacja wiaduktów i przepraw mostowych na ciągach dróg układu podstawowego	ZDMiKP	<p>W 2017 roku prowadzono zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Przebudowa obiektu inżynierskiego w obszarze węzła drogowego drogi krajowej DK5 (ul. Jana Pawła II) z drogą powiatową nr 3034C (ul. Wojska Polskiego) – wiadukt południowy” – oddano obiekt do eksploatacji, <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Przebudowa wiaduktów i mostu zlokalizowanych wzdłuż ul. Armii Krajowej oraz ul. Biwakowej” - w ramach zawartej umowy na wykonanie dokumentacji projektowej dla zadania: <ul style="list-style-type: none"> – przebudowa dwóch wiaduktów nad torami PKP, w ciągu ulicy Armii Krajowej - zatwierdzono wariant wykonania konstrukcji obiektu, uzyskano wszystkie decyzje oraz wykonano projekty budowlane oraz wykonawcze. Przygotowano komplet dokumentów dla uzyskania pozwolenia na budowę, – przebudowa mostu nad rzeką Brdą w ciągu ul. Biwakowej – wykonano koncepcję przebudowy obiektu, trwa opracowywanie projektu budowlanego i uzyskanie Decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia. RDOŚ z uwagi na lokalizację obiektu nałożył obowiązek wykonania dodatkowej analizy przyrodniczej wraz z dokonaniem zmian w projekcie budowlanym w zakresie potrzeby wykonania dodatkowych korytarzy ekologicznych wzdłuż rzeki Brdy, • „Przebudowa obiektu inżynierskiego w obszarze węzła drogowego drogi krajowej DK5 (ul. Jana Pawła II) z drogą powiatową nr 3034C (ul. Wojska Polskiego)” - rozszerzono umowę dla przygotowania dokumentacji budowlanej wraz z pozwoleniem na budowę. Wykonawca zadania wystąpił o naniesienia sieci oraz warunki techniczne, • „Przebudowa mostu przez Kanał Bydgoski w ciągu ul. Mińskiej” - wykonano koncepcję projektową wraz z opracowaniem programu funkcjonalno-użytkowego oraz wszczęto postępowanie przetargowe na wykonanie zadania w systemie „projektuj i buduj”. 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Budżet Państwa</p>	<p>III.2.</p> <p>III.3.</p>
g.	Budowa i przebudowa dróg o charakterze lokalnym:				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Przebudowa ulic, placów i obiektów mostowych w rejonie Starego Rynku	ZDMiKP	<p>W ramach zadania „Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Rynku, przyległych uliczek oraz terenów wzdłuż rzeki Brdy” w 2017 roku wykonano badania archeologiczne na płycie Starego Rynku oraz przygotowano postępowanie przetargowe, którego ogłoszenie planowane jest w I kwartale 2018 roku.</p> <p>W ramach inwestycji planowany jest m.in. remont i przebudowa nawierzchni. Chodniki znajdujące się przy przejściach zostaną poszerzone, co umożliwi lokalizację letnich ogródków blisko budynków i nie utrudni przejścia pieszym. Zostaną one wyłożone granitowymi płytami. Nawierzchnie przeznaczone do poruszania się samochodów wykonane zostaną z kamiennej kostki rzędowej. Użyta zostanie część kamieni, którymi obecnie wybrukowane są jezdnie Starego Rynku. Jezdnie i chodniki znajdują się w jednym poziomie, co ułatwi poruszanie się pieszym po płycie Starego Rynku. Centralna część placu zostanie wyłożona płytami granitowymi w kolorze szaro-żółtym o zróżnicowanych wymiarach. Schemat ułożenia ma wyróżniać bydgoski rynek od innych miast. Wokół płyt wykonana zostanie opaska z czarnej kostki bazaltowej. Do jej budowy również zastosowane zostaną kamienie obecnie wbudowane w płytę Starego Rynku. Wzór i kolorystykę płyt będzie też wyznaczał zarys dawnego ratusza zlokalizowanego w centralnej części rynku. Wzdłuż linii zachodniej pierzei powstanie niewielki murek z siedziskami. Iluminacja pojawi się natomiast przy zabytkowej fontannie Kupffendera. Reflektory zostaną zamontowane na pobliskich lampach ulicznych. Estetyka i ład zapanować mają także w części Starego Rynku wykorzystywanej jako miejsce ogródków letnich. Wszystkie parasole zostaną ujednolicone (kolor oraz kształt). W nawierzchni znajdują się stałe elementy wyznaczające stałe miejsce ich rozstawiania. Wyremontowane zostanie też oświetlenie. Słupy w formie pastorałów pozostaną, ale zostaną poddane renowacji, wyposażone będą w kaskadowe konstrukcje kwietnikowe i pomalowane zostaną na kolor grafitowy. Usunięta zostanie też latarnia znajdująca się na środku placu. W narożnikach rynku pojawią się estetyczne ławki, a stacja roweru miejskiego zostanie przeniesiona. Nowością będzie pas świetlny LED wyznaczający przebieg 18 południka. Będzie on wyznaczony także na obu końcach dwoma świecącymi słupkami. Pomnik Walki i Męczeństwa zostanie nieznacznie przesunięty w kierunku północno-zachodnim. W ten sposób będzie też elementem efektownie zamykającym oś widokową biegnącą wzdłuż północnej pierzei. Zgodnie z wynikami konsultacji społecznych, nie będzie ruchu samochodowego na Starym Rynku. Nowością będzie chowany punkt odbioru energetycznego, który ułatwi organizację imprez na płycie nie psując estetyki miejsca. W zachodniej części Starego Rynku powstanie też infrastruktura techniczna, która umożliwi w przyszłości wyświetlanie mappingu (efektywne nakładanie dwuwymiarowego obrazu na okoliczne budynki).</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>W ramach rewitalizacji Starego Rynku przebudowane zostaną też przyległe ulice, a wśród nich Rybi Rynek oraz ulica Grodzka i Przy Zamczysku. Dodatkowo zmieni się też charakter Rybiego Rynku, który ma pełnić</p>	Budżet Miasta	III.2. III.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			funkcją placu publicznego. Ograniczona zostanie na nim możliwość parkowania. Chodniki wyłożone zostaną granitowymi płytami, a na jezdniach ułożona ma być kamienna kostka. Projekt uwzględni też dodatkową zielen oraz wprowadzenie elementów małej architektury.		
	Budowa ulicy Rekinowej na odcinku od ul. Łowiskowej do ul. Grunwaldzkiej		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Przedłużenie ul. Kieleckiej do ul. Chemicznej		Zadanie zakończone w 2015 roku.		II.3. III.2.
	Budowa i przebudowa dróg gminnych o nawierzchni nieutwardzonej, o charakterze lokalnym i dojazdowym, wraz z rozbudową i modernizacją infrastruktury towarzyszącej (m.in.: budowa oświetlenia, kanalizacji deszczowej, itp.)	ZDMiKP Mieszkańcy	<p>W ramach „Programu utwardzania ulic gruntowych zlokalizowanych na terenie miasta Bydgoszczy” w 2017 roku realizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowę ul. Świątkowskiej z ul. Siedlecką na odcinku od ul. Pileckiego do ul. Karolewskiej (wykonano ulicę Siedlecką o długości 1.235 m i ulicę Świątkowską o długości 120 m) oraz ul. Ptasiej (wybudowano ulicę o długości 513 m), – prace projektowe dot. budowy ul. Pijarów i ul. Siedleckiej na odcinku od ul. Koronowskiej do ul. Chmielnej, – wyłoniono wykonawcę budowy ulic: Leszczyna, Osada oraz Byszewskiej w systemie „projektuj i buduj”, – wykonano koncepcje programowo-przestrzenne i program funkcjonalno-użytkowy dot. budowy ulic: Botanicznej, Piaski, Jeżynowej, Sanatoryjnej, Kaplicznej, Łubinowej, Podleśnej, Siewnej. <p>Wieloletni program przebudowy dróg gruntowych uzupełniał Program 25/75. Dzięki niemu mieszkańcy wielu innych ulic mogą wspólnie z miastem realizować inwestycje polegające na przebudowie dróg. Miasto gwarantuje na takie inwestycje 75% kosztów zadania. W ten sposób w 2017 roku zrealizowano budowę ulicy Lipieniowej, Delfinowej oraz budowę zatok parkingowych w ul. Cmentarnej. Ponadto w grudniu 2017 roku został wyłoniony wykonawca budowy ulicy Osiedle Rzemieślnicze.</p> <p>W 2017 roku zakończono prace w ramach edycji 2016 Programu 25/75 dotyczące budowy ulicy Księżycowej, Łukasiewicza, Kuczmy, Wiosennej, Darłowskiej, Kosińskiego, przebudowy chodnika w pasie drogowym ul. Nakielskiej i budowy drogi przy ul. Brzechwy – Szafirowej.</p> <p><i>Budowa zatoki parkingowej w pasie drogowym ul. Cmentarnej</i></p>	Budżet Miasta Środki mieszkańców	III.2. IV.1.
			 		
			Źródło: www.bydgoszcz.pl		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Natomiast w ramach Programu Bydgoski Budżet Obywatelski w zakresie układu drogowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wybudowano parkingi m.in.: przy ul. Koszarowej (6 miejsc postojowych), na ul. Waryńskiego przy ZS Nr 7 (6 miejsc postojowych oraz 1 dla osoby niepełnosprawnej), na ul. 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich przy ul. Waryńskiego (11 miejsc postojowych oraz 1 miejsce dla osoby niepełnosprawnej), przy skrzyżowaniu ulic Połczyńskiej i Bałtyckiej (19 miejsc postojowych i 1 miejsce dla osoby niepełnosprawnej), – opracowano dokumentację projektową budowy miejsc parkingowych na ul. Sułkowskiego, – podpisano umowę z wykonawcą oraz rozpoczęto roboty związane z budową drogi dojazdowej, modernizacją chodnika oraz nowych miejsc postojowych przy budynku przy ul. Morskiej 2, – wykonano modernizację chodnika (265 m²) wraz z budową zatoki postojowej dla 6 stanowisk przy ul. Stanisława Leszczyńskiego 41a, – wykonano chodnik wzdłuż ul. Karolewskiej na odcinku od ul. Nad Torem do ul. Byszewskiej, – wykonano nawierzchnię chodnika ul. Wiejskiej wraz z częściową przebudową zniszczonych wjazdów do posesji oraz przy ul. Powstańców Wielkopolskich na odcinku od ul. Gajowej do ul. Powstańców Wielkopolskich 55, – przebudowano ciąg komunikacyjny na os. Łęgnowo wzdłuż ul. Żółwińskiej, – wybudowano ul. Człuchowską - w ramach zadania utwardzono ulicę na długości 162,1 m na odcinku od ul. Białostockiej do ul. Augustowskiej, wykonano nawierzchnię pieszo-jezdni, wykonano oznakowanie pionowe i poziome, – ustawiono wiatę przystankową oraz wykonano towarzyszącą infrastrukturę drogową przy ul. Smoleńskiej, – wybudowano oświetlenie na ul. Wielorybiej (budowa nawierzchni chodników zostanie zakończona w I kwartale 2018 roku) oraz wykonano oświetlenie drogowe (3 punkty światła) w ciągu ul. Otorowskiej na odcinku od ul. Piątnowskiej do nr 16, – wyłoniono wykonawcę robót dot. modernizacji ul. Ślusarskiej, – wybudowano połączenie ulicy Kosińskiego z ulicą Madalińskiego, – opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową przebudowy schodów tarasu i chodnika przy ul. Łukasiewicza 7. <p>Ponadto w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakończono prace budowlane na ul. Wąbrzeskiej – wybudowano ulice o długości 568 m, – zakończono prace dla zadania „Budowa ulic: Jasienickiej, Trybowskiego i Matki Teresy z Kalkuty na terenie osiedla Eskulapa”, – wykonano projekty budowlane dla ulic: Bydgoskiej, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Nad Wisłą, Promenada (wraz z terenami rekreacyjnymi) w ramach zadania „Rewitalizacja społeczno-gospodarcza Starego Fordonu”. 		
h.	Rozwój systemu parkingowego w mieście:				
	Budowa parkingów kubaturowych w obszarze dużej wewnętrznej obwodnicy włączonych w system Park & Ride		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa parkingów kubaturowych w obszarze Śródmieścia włączonych w	Wydział Inwestycji	W 2017 roku w ramach budowy systemu Park&Ride oraz Park&Go przeprowadzono procedurę związaną z wyborem wykonawcy koncepcji i programu funkcjonalno-użytkowego wielopoziomowego parkingu przy ul.	Budżet Miasta	III.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	system Park&Go	Miasta	Grudziądzkiej. Umożliwi to skierowanie zadania do realizacji w oparciu o tryb „zaprojektuj i wybuduj”. Przetarg planowany jest do ogłoszenia w I lub II kwartale 2018 roku, a rozpoczęcie realizacji robót zaplanowano na 2019 rok. Zadanie przygotowywane jest do realizacji w oparciu o środki unijne na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Zakłada się, że w nowym miejscu mogłoby zaparkować do 650 pojazdów oraz kilkadziesiąt rowerów. Część miejsc będzie uwzględniała potrzeby osób niepełnosprawnych. Wielopoziomowy obiekt powinien zostać wyposażony również w windę. W ramach systemu przeanalizowana zostanie budowa powiązanego z parkingiem przystanku komunikacji miejskiej, który zachęcać ma do korzystania z tego środka transportu. Wielopoziomowy obiekt pozwoliłby na uporządkowanie kolejnego ważnego miejsca w centrum Bydgoszczy. Ważnym elementem rozwoju systemu parkingowego w mieście będzie powstanie systemu parkingów Park&Ride. W ramach systemu planowane jest powstanie 13 parkingów P&R.	Fundusze europejskie	
	Rozbudowa stref ruchu uspokojonego	ZDMiKP	W 2017 roku kontynuowano prace związane z wprowadzeniem strefy: – ograniczonej prędkości wraz z ustawieniem progów wyspowych na ul. Hetmańskiej, Bałtyckiej oraz Hutniczej, – ograniczonej prędkości ruchu na ul. Brodzińskiego, – zamieszkania na ul. Sielawowej.	Budżet Miasta	IV.1. IV.6.
i.	Promocja ruchu rowerowego i pieszego poprzez systemowe działania na rzecz rozbudowy i przebudowy dróg rowerowych i ciągów pieszych:				
	Budowa infrastruktury rowerowej i jej integracja z istniejącymi trasami rowerowymi w powiecie bydgoskim	ZDMiKP	W 2017 roku wybudowano drogę rowerową o długości około 1,3 km wzdłuż ul. Matki Teresy z Kalkuty od ul. Roentgena do ul. Pod Skarpą. Ponadto w ramach zadania „Drogi dla rowerów” opracowano dokumentację projektową – projekt budowlany i projekty wykonawcze oraz uzyskano pozwolenia na budowę/ZRID dla następujących odcinków dróg rowerowych: – wzdłuż ul. Łochowskiej na odcinku od granicy miasta do skrzyżowania z ul. Lisią, – wzdłuż ul. Kruszwickiej na odcinku od ronda Grunwaldzkiego do placu Poznańskiego (ze skrzyżowaniem), – wzdłuż ul. Focha na odcinku od ronda Grunwaldzkiego do skrzyżowania ulic: Focha – Gdańska – Mostowa (ze skrzyżowaniem), – kontrapas rowerowy wzdłuż ul. Wiatrakowej. W 2017 roku przeprowadzono dwukrotnie postępowania przetargowe na kontrapas rowerowy wzdłuż ulicy Wiatrakowej (brak ofert). Ponowiono postępowanie na realizację dwóch zadań łącznie tj. budowę ścieżek wzdłuż ulicy Łochowskiej i Wiatrakowej. W 2017 roku rozpoczęła się też rozbudowa ul. Kujawskiej (wraz z południowym odcinkiem ul. Bernardyńskiej) i budowa II etapu Trasy Uniwersyteckiej. Oba zadania powiązane z budową dróg rowerowych. Inwestycja przy trasie Uniwersyteckiej obejmuje również modernizację ul. Glinki od ul. Jana Pawła II do ul. Magnuszewskiej, gdzie zaprojektowano drogę dla rowerów po północnej stronie ulicy. Wiosną 2017 roku oddano do użytku drogę dla rowerów na południowym wiadukcie przy ul. Wojska Polskiego. Największym zadaniem uruchomionym w 2017 roku będzie stworzenie 7-kilometrowego ciągu rowerowego łączącego centrum miasta z Osową Górą wzdłuż ul. Grunwaldzkiej. Zadanie realizowane jest etapami. W ramach	Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusze europejskie	I.1. III.2. III.4. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>rozbudowy ul. Grunwaldzkiej o drugą jezdnię infrastruktura rowerowa budowana będzie od węzła Zachodniego do granicy miasta. Na granicy miasta ścieżka ma łączyć się z drogą serwisową, która zbudowana zostanie wokół węzła na trasie S5. Osobny przetarg ogłoszony zostanie na odcinek od ronda Grunwaldzkiego do ul. Kraszewskiego. Tam projekt zakłada wytyczenie po obu stronach ulicy infrastruktury rowerowej (w formie wydzielonych dróg rowerowych lub z wykorzystaniem dróg jezdni serwisowych). Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej zaplanował też dobudowanie drogi rowerowej wzdłuż ul. Kruszwickiej i wokół ronda Grunwaldzkiego. Cały ciąg ma być gotowy na koniec 2018 roku.</p> <p>Prowadzono również prace koncepcyjne związane z budową infrastruktury dla pieszych i rowerzystów na ul. Toruńskiej, Sudeckiej, Geodetów, Wyzwolenia, Dąbrowa, Hipicznej i Kolbego. Warto podkreślić, że duża pula środków ze Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych trafi na rozbudowę dróg rowerowych w gminach otaczających Bydgoszcz.</p> <p>Ponadto w ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego na osiedlu Flisy powstanie nowa ścieżka rowerowa (realizacja w 2018 roku). Projekt zakłada budowę ciągu pieszo-rowerowego, od ul. Kamińskiego, w kierunku Kanału Bydgoskiego. Powstanie wygodne połączenie pomiędzy ścieżką wzdłuż nabrzeża, a lokalną ulicą.</p> <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p>		
	Działania promocyjne w zakresie ruchu rowerowego	Miasto Bydgoszcz	<p>Największą rolę popularyzatora ruchu rowerowego spełniał projekt Bydgoski Rower Aglomeracyjny, który został uruchomiony w 2014 roku. W 2017 roku do dyspozycji użytkowników BRA było 37 stacji i 395 rowerów. Dwie stacje ufundowały firmy Atos oraz IKEA. W trakcie dwóch sezonów użytkownicy dokonali ponad miliona wypożyczeń. Jeden rower w najpopularniejszych miesiącach był wykorzystywany nawet 20 razy dziennie. W 2017 roku przeprowadzono postępowanie przetargowe na wyłonienie operatora systemu na okres 3 lat. Po rozbudowie BRA liczyć będzie 51 stacji, 765 terminali do mocowania rowerów oraz 550 nowych pojazdów. Zaplanowano 12 nowych stacji w Fordonie., a kolejne 4 stacje powstaną na Górzyskowie (skrzyżowanie Gnieźnieńska - Gołębia), Glinkach (na wysokości ul. Komuny Paryskiej), Bartodziejach (skrzyżowanie Kołobrzeska - Głowackiego) i w rejonie ronda Kujawskiego. Nowe lokalizacje zostały skonsultowane ze środowiskami rowerowymi oraz Zespołem ds. Polityki Rowerowej miasta Bydgoszczy. Warto podkreślić, że zamówienie skonstruowano w sposób umożliwiający znaczną rozbudowę systemu w trakcie trwania umowy. Umożliwi to stworzenie nowych stacji na Czyżkówku i Osowej Górze po zakończeniu roz-</p>	Budżet Miasta	III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>budowy ul. Grunwaldzkiej.</p> <p>Bydgoszczanie wykorzystują również własne rowery i dlatego miasto zaplanowano też ustawienie w 2018 roku 500 nowych stojaków do parkowania. W 2017 roku w konsultacjach z mieszkańcami ustalano listę lokalizacji, która została zweryfikowana przez Zespół ds. Polityki Rowerowej.</p> <p>Popularyzacji korzystania z komunikacji rowerowej służyły również działania związane z rozbudową dróg rowerowych wraz z infrastrukturą oraz organizowanie tematycznych imprez, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szkolnego turnieju rowerowego „Czar dwóch kółek”, – „Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu”, – „Dnia bez samochodu”. <p>Ponadto Bydgoszcz po raz drugi uczestniczyła w European Cycling Challenge 2017 – międzynarodowej zabawie, której celem jest promowanie jazdy rowerem. Do wydarzenia przystąpiło Stowarzyszenie Metropolia Bydgoszcz, dzięki temu nie tylko mieszkańcy Bydgoszczy, ale też gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia kręciło kilometry dla drużyny. Ostatecznie Metropolia Bydgoszcz zajęła 3.miejsce, po tureckim Izmirze i Gdańsku.</p>		
	Budowa przejść podziemnych i nadziemnych na głównych ciągach ruchu kołowego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
j.	Działania na rzecz utworzenia intermodalnych centrów logistycznych kolejowo-drogowo-wodnych, drogowo-lotniczych oraz dyslokacji istniejących stacji wyładunkowych i techniczno-postojowych będących w kolizji z rozbudową infrastruktury miejskiej:				
	Budowa platformy multimodalnej		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa terminali intermodalnych na terenach inwestycyjnych		<p>Zgodnie z założeniami dokumentów europejskich i krajowych Bydgoszcz wskazana jest jako miejsce lokalizacji platformy multimodalnej sieci kompleksowej TEN-T w województwie kujawsko-pomorskim. Elementami platformy multimodalnej w Bydgoszczy powinny być:</p> <ul style="list-style-type: none"> – port rzeczny z węzłem multimodalnym, – uzbrojone w infrastrukturę techniczną i transportową obszary przemysłowe, które można wykorzystać na centra logistyczne, – terminal cargo w Porcie Lotniczym, – suchy terminal kontenerowy. <p>Kluczową rolę w tworzeniu platformy ma odgrywać port rzeczny w okolicach Bydgoszczy i Solca Kujawskiego. W 2016 roku Województwo Kujawsko-Pomorskie oraz Miasto Bydgoszcz zostali partnerami projektu EMMA, którego celem jest zwiększenie świadomości uczestników rynku przewozowego na temat możliwości oraz korzyści wynikających z wykorzystania śródlądowych dróg wodnych do transportu towarów.</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Jednym z zadań przewidzianych w ramach tego projektu jest opracowanie studium lokalizacyjnego dla platformy multimodalnej na terenie Bydgoszcz - Solec Kujawski, które wyznaczy optymalną lokalizację i koncepcję platformy z uwzględnieniem m.in.: warunków hydrologicznych, geologicznych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych, infrastrukturalnych, hydrotechnicznych, formalno-prawnych, finansowych, organizacyjnych, a także etapowania realizacji inwestycji.</p> <p>Szlaki żeglowne obecnie nie są wykorzystywane do przewozu ładunków, można je traktować jako potencjał możliwy do wykorzystania w przyszłości. Jest to jednak uzależnione od rewitalizacji Wisły. Rząd planuje w dłuższej perspektywie kaskadyzację Dolnej Wisły, ale w kujawsko-pomorskim trzonem transportu będą linie kolejowe ujęte w sieć TEN-T oraz drogi ekspresowe S5, S10 i autostrada A1. Dlatego, poza pracami analityczno-studialnymi realizowanymi w ramach projektu EMMA Miasto Bydgoszcz podjęło działania koncepcyjne na rzecz utworzenia „suchego portu kontenerowego” w Bydgoszczy.</p> <p>W 2015 roku Miejska Pracownia Urbanistyczna przygotowała opracowanie pt. „Raport dotyczący lokalizacji terminala multimodalnego na terenie Bydgoszczy oraz możliwości współpracy w ramach korytarza transportowego”. Efektem podjętych analiz było wskazanie 9 potencjalnych lokalizacji, w większości na terenach byłego Zachemu. W 2017 roku MPU przygotowała kolejne opracowanie pt. „Szczegółowa analiza lokalizacji terminala kontenerowego na terenie Bydgoszczy”. W toku prac z 9 wstępnych lokalizacji do dalszej analizy wytypowano dwie położone w bezpośrednim sąsiedztwie BPPT Sp. z o.o. i jednocześnie magistrali węglowej (teren z uwagi na zanieczyszczenia gruntu wymaga badań środowiska gruntowo-wodnego oraz remediacji). Lokalizacje te zapewniać mają bliską odległość do planowanego portu rzeczno-Brdujściu oraz Portu Lotniczego, gdzie można by rozbudować terminal cargo. Ponadto proponowane lokalizacje rozlokowane są w bliskiej odległości od linii kolejowej nr 201, gdzie odbywa się główny ruch towarowy pomiędzy portami i południem kraju.</p> <p>Realizacja terminala kontenerowego, jako I etapu prac nad budową platformy multimodalnej, nie stoi w sprzeczności z uruchomieniem w dalszym horyzoncie czasowym pełnego węzła multimodalnego na bazie portu rzeczno-Brdujściu. Docelowo funkcje terminala kontenerowego przejąłby węzeł multimodalny lub terminal stałby się elementem (filia) tego węzła. Zainteresowanie koordynacją i wsparciem projektu budowy terminala kontenerowego wyraziła Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.</p>		
k.	Ograniczenie dostępności śródmieścia dla komunikacji indywidualnej:				
	Wyznaczenie stref pieszych w obszarze Starego Miasta i Śródmieścia z uwzględnieniem zrewitalizowanych ulic		Zadanie o charakterze ciągłym. W minionych latach wyznaczone zostały strefy piesze w obszarze Starego Miasta i Śródmieścia.		

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1.	Stosunek długości dróg publicznych o nawierzchni utwardzonej do długości dróg ogółem	%	67,9	67,8	68,7	73,3	73,4	73,8		III.2., IV.1.	ZDMiKP
2.	Stosunek długości linii tramwajowych do długości ogółem linii miejskiej komunikacji publicznej	%	17,2	17,7	17,2/15,0*	16,6/14,3*	24/21*	30,5/23,4*		III.1.	ZDMiKP
3.	Stosunek liczby pasażerów transportu szynowego do liczby pasażerów transportu publicznego ogółem	%	27,8	28,5	26,7	27,1	27,7	32,6		III.1.	ZDMiKP
4.	Długość dróg rowerowych:** na 1 km ² obszaru miasta	km/km ²	0,39	0,44	0,44	0,46	0,47	0,47		III.2., IV.5.	ZDMiKP
	na 1000 mieszkańców	km/1000	0,19	0,21	0,22	0,23	0,24	0,26			

* wskaźnik obejmujący linie miejskie / wskaźnik obejmujący linie miejskie i linie międzygminne; **długość dróg rowerowych została określona na podstawie pomiaru osi dróg (wzdłuż których prowadzone są drogi rowerowe)

Podsumowanie:

Celem Programu Nr 5 *Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie* jest zwiększenie dostępności komunikacyjnej Bydgoszczy – stworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego. Wszystkie realizowane w 2017 roku zadania strategiczne służyły systematycznemu osiągnięciu wyznaczonego celu.

W przedmiotowym programie zostało ujętych 11 przedsięwzięć oraz 50 zadań głównych. W 2017 roku podejmowane były działania na rzecz wdrażania wszystkich zapisanych w programie przedsięwzięć, natomiast wdrażane były 32 zadania główne (w tym 8 zadań zakończono), co daje zaangażowanie realizacji programu na poziomie 64,0%. Nie realizowano 18 zadań (36%).

W ramach programu zakończone zostały następujące zadania:

- Budowa linii tramwajowej do Fordonu o długości 10 km wraz z zintegrowanym węzłem komunikacyjnym łączącym komunikację kolejową z komunikacją miejską (2016),
- Budowa zintegrowanego centrum komunikacyjnego w Bydgoszczy (2015),
- Przebudowa Węzła Zachodniego – II etap wraz z budową przeprawy mostowej przez Kanał Bydgoski (2015),

- Przebudowa węzła drogowego ulic: Rejewskiego i Fordońskiej (Węzeł IKEA) (2015),
- Budowa zintegrowanego węzła transportowego – Węzeł Wschodni (2015),
- Przedłużenie ul. Kieleckiej do ul. Chemicznej (2015),
- Przebudowa ul. Gdańskiej na odcinku od ul. Śniadeckich do ul. Kamiennej (2014).

Poszczególne działania podejmowane w omawianym okresie wdrażane były głównie w oparciu o budżet miasta na 2017 rok.

Bydgoska komunikacja publiczna staje się coraz bardziej przyjazną dla mieszkańców. Kluczowe miejskie inwestycje są związane z rozbudową tras tramwajowych oraz modernizacją ważnych węzłów komunikacyjnych i torowisk. Rozbudowa infrastruktury powiązana jest jednocześnie z zakupami nowoczesnego taboru. Modernizacja ul. Grunwaldzkiej, obok budowy linii tramwajowej na ul. Kujawskiej, rozbudowy pętli na Kapuści-
skach oraz II etapu Trasy Uniwersyteckiej są największymi przedsięwzięciami drogowymi, których realizacja kontynuowana będzie w najbliższych latach. Funkcjonowanie komunikacji autobusowej poprawią także zaplanowane bus pasy na ul. Grunwaldzkiej, Kolbego, Wałach Jagiellońskich i Gdańskiej. Na wszystkie te inwestycje miasto pozyskało wysokie dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej. Dzięki tym działaniom podróże tramwajami i autobusami będą trwały krócej oraz wzrośnie komfort poruszania się miejską komunikacją. Po wybudowaniu drogi ekspresowej S5 oraz rozbudowie ul. Grunwaldzkiej, Bydgoszcz stanie się miastem bez tirów tranzytem przejeżdżających przez miasto.

Natomiast budowa dróg dla rowerów zaplanowanych na najbliższe lata m.in. 7 km odcinek wzdłuż ul. Grunwaldzkiej znacząco poprawi sytuację w zakresie infrastruktury rowerowej w mieście.

III.6. Program Nr 6 Cyfrowa Bydgoszcz

Cele programu:

- Podniesienie kompetencji cyfrowych społeczeństwa
- Upowszechnienie i zwiększenie dostępu do technologii cyfrowych

Koordynator programu:

Wydział Informatyki

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Rozbudowa miejskiej infrastruktury teleinformatycznej:				
	Rozbudowa sieci szerokopasmowej	Wydział Informatyki	W ramach rozbudowy Miejskiej Sieci Teleinformatycznej w 2017 roku wybudowano przyłącza światłowodowe do trzech budynków Domów Pomocy Społecznej.	Budżet Miasta	III.5.
	Wykorzystywanie nowoczesnych technologii cyfrowych w tworzeniu systemu obsługi, informacji i kontaktów z mieszkańcami i przedsiębiorcami	Wydział Informatyki	<p>Miasto Bydgoszcz od 2016 roku realizuje projekt pn. „Inowrocław, Bydgoszcz, Gniezno, Sopot, Toruń (IBGST) – przyjazny e-urząd – podniesienie jakości usług w zakresie podatków i opłat lokalnych oraz zarządzania nieruchomościami”. Celem projektu było podniesienie efektywności zarządzania usługami dziedzinowymi w obszarze podatków i opłat lokalnych oraz zarządzania nieruchomościami w 5 gminach miejskich poprzez wdrożenie rozwiązań zarządczych i informatycznych usprawniających świadczenie usług oraz podniesienie kompetencji pracowników. W ramach zadania w 2017 roku przeprowadzono 5 szkoleń pracowników z zakresu podatków, opłat lokalnych i gospodarki nieruchomościami, a także przeprowadzono postępowania przetargowe dotyczące realizacji serwisu internetowego dla nieruchomości miejskich, usług podatkowych na ePUAP oraz systemu dziedzinnego ERGO z ePUAP oraz systemu obiegu dokumentów Urzędu Miasta EZD SIDAS.</p> <p>W 2017 roku uruchomiono nową aplikację, która znajduje się na stronie www.cmentarze.bydgoszcz.pl dotyczącą bydgoskich komunalnych nekropolii znajdujących się przy ulicach: Wiślanej, Lotników, Kcyńskiej, Grunwaldzkiej i Ludwikowo. Dzięki niej możliwe jest dokładne zlokalizowanie grobu, zamieszczenie nekrologu czy zapalenie wirtualnego znicza. Przed powstaniem aplikacji wykonana została dokładna inwentaryzacja cmentarzy oraz dokumentacja zdjęciowa istniejących grobów. Na tej bazie wdrożono system, który jest pomocny nie tylko dla zarządzających bydgoskimi cmentarzami, ale przede wszystkim dla samych mieszkańców.</p> <p>W 2017 roku WiMBP starała się o przyznanie grantu na realizację projektu „Droga do Nowoczesności. Rozbudowa i prace konserwatorsko-remontowe w zabytkowych budynkach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dra Witolda Bełzy w Bydgoszczy wraz z niezbędną infrastrukturą, wyposażeniem i zadaszeniem dziedzińca”. Środki zewnętrzne mają pochodzić z POiŚ. Pozytywnie zakończony został etap oceny formalnej</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>projektu. W wyniku realizacji projektu Biblioteka przeprowadzi prace konserwatorsko-remontowe zabytkowego budynku przy ul. Długiej 39 oraz jego rozbudowę w miejscu wyburzonych oficyn od ul. Zaulek oraz wdroży wzbogaconą o nowe formy działalności, ofertę kulturalno-edukacyjną. Oferta ta bazować będzie na innowacyjnych formach uczestnictwa w kulturze oraz promocji literatury i czytelnictwa poprzez nowoczesne technologie. Aby zwiększyć zainteresowanie działalnością instytucji i pozyskać nowe grupy docelowe, zdecydowano włączyć w program takie elementy jak „gaming”, gry miejskie oparte o rzeczywistość rozszerzoną ARG (ang. augmented reality games), modną formę rozrywki typu „escape room” (w tym przypadku czerpiącą z treści kulturowych – literatury) oraz technologie cyfrowe. Nastąpi również konsolidacja wszystkich czytelników, które obecnie są rozproszone w różnych miejscach budynku. Wprowadzone zostaną różnego rodzaju ułatwienia oraz innowacyjne rozwiązania takie jak choćby: system RFID, mobilne aplikacje na urządzenia przenośne do wypożyczania lub korzystania z plików udostępnionych przez Bibliotekę, wrzutomat do zwrotu książek czy książkomat do odbioru zamówionych książek po godzinach funkcjonowania Biblioteki.</p> <p>W celu usprawnienia prac w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – filia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki przy ul. Czołgistów została wyposażona w nowości technologiczne m.in. podłogę interaktywną do poziomej multimedialnej projekcji, klocki lego nowej generacji, czytniki e-booków, komputery z oprogramowaniem i telewizor Smart TV, – ADM Sp. z o.o. wdrożyła system do obsługi wniosków o przydział lokalu mieszkalnego bądź socjalnego oraz ich archiwizacji w wersji cyfrowej, – Miejska Pracownia Urbanistyczna doposażyła stanowiska projektowe w 8 szt. stacji roboczych wysokiej wydajności komputerów, zakupiła urządzenia do zasilania awaryjnego do rozdzielni elektrycznej i doposażyła serwerownie, – Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej dokonał aktualizacji systemu zarządzania obiegiem dokumentów oraz systemu do obsługi wniosków i decyzji związanych z zajęciem pasa drogowego. Ponadto zakupiono: zestawy komputerowe wraz z oprogramowaniem - 18 szt., serwer wraz z oprogramowaniem i licencjami na potrzeby ZDMiKP, kamerę do monitoringu kas biletowych na ul. Zygmunta Augusta, program do transportu danych z systemu dotyczącego pasa drogowego do ewidencji księgowej oraz aktualizację systemu komputerowej ewidencji czasu pracy, – Urząd Miasta zakupił 4 serwery typu Blade, 18 szt. notebooków, licencje na 4 procesory, urządzenie do deduplikacji i przechowywania kopii zapasowych, licencje do e-szkoleń, sprzęt foto i video, licencje na oprogramowanie do systemu zwiększającego bezpieczeństwo przesyłek pocztowych, przełączniki sieciowe, licencje służące do przygotowywania aktów prawnych, klimatyzator do pomieszczenia centrali telefonicznej. Ponadto zrealizowano modernizację systemu do obsługi posiedzeń na Sali Sesyjnej, rozbudowę sieci LAN, wdrożenie drugiego zapasowego łącza do internetu oraz ochrony antyspamowej, – Teatr Polski zakupił bezprzewodowy system mikrofonowy, komputer multimedialny, kamery, serwer, 3 notebooki, komputer stacjonarny, – Powiatowy Urząd Pracy zakupił 23 komputery, – Miejska Pracownia Geodezyjna zakupiła ploter do wydruków wielkoformatowych oraz zestaw komputerowy ze stacją graficzną i dwoma monitorami. 		
	Współpraca z sektorem naukowo-badawczym i innowacyjnym na rzecz	Miasto Bydgoszcz	Istotną inicjatywą jest „Program Stypendialny dla Młodzieży Osiągającej Szczególne Wyniki w Nauce”, w ramach którego o świadczenie finansowe mogą ubiegać się zameldowani w Bydgoszczy absolwenci publicznych	Budżet Miasta	III.5. II.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	rozwoju społeczeństwa cyfrowego	UKW UTP Bydgoski Klaster Informatyczny	<p>i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych z siedzibą w Bydgoszczy. Warunkiem niezbędnym otrzymania stypendium jest zdany egzamin maturalny z matematyki na poziomie rozszerzonym z wynikiem co najmniej 60% oraz podjęcie studiów stacjonarnych na uczelniach publicznych i niepublicznych z siedzibą w Bydgoszczy, m.in. na kierunkach: informatyka, informatyka stosowana, mechatronika, teleinformatyka, elektronika i telekomunikacja.</p> <p>W celu rozwoju społeczeństwa informatycznego kontynuowano współpracę z UTP w zakresie udostępniania Internetu do filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz oddziałów biur meldunkowych.</p> <p>Z inicjatywy Miasta od 2013 roku działa Bydgoski Klaster Informatyczny. W 2017 roku Klaster współpracował z UTP (Wydział Telekomunikacji, Informatyki i Elektrotechniki) oraz UKW (Wydział Matematyki, Fizyki i Techniki) w sprawie wprowadzenia zajęć na specjalności programowanie aplikacji biznesowych.</p>		
	Budowa radiowych Publicznych Punktów Dostępu do Internetu	Wydział Informatyki	<p>Strefa z bezpłatnym dostępem do internetu w naszym mieście rozszerza się. W 2016 roku funkcjonowało 55 Miejskich Punktów Dostępu (AP), a w 2017 roku - 64. Przykładem może być podłączenie w 2017 roku filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej znajdującej się na ul. Czolgistów do Internetu oraz uruchomienie Publicznego Punktu Dostępu do Internetu w tej bibliotece i SP Nr 36 przy ul. Średniej.</p> <p>Od 2016 roku działają też 34 hot spoty, które objęte były wsparciem technicznym (serwisem).</p>	Budżet Miasta	III.5.
	Wdrażanie systemów teleinformatycznych i telekomunikacyjnych w ramach budowy zintegrowanego systemu bezpieczeństwa miasta	Wydział Informatyki WZK	<p>W 2017 roku rozbudowano system monitoringu wizyjnego o kolejne 4 kamery w następujących lokalizacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ul. Stary Rynek (na budynku Biblioteki) – 1 kamera stałopozycyjna, – ul. Długa 76 – 1 kamera stałopozycyjna, – ul. Zygmunta Augusta 10 – 1 kamera stałopozycyjna, – ul. Zygmunta Augusta 1- 1 kamera obrotowa. <p>Na dzień 31.12.2017 r. w mieście funkcjonowało 198 kamer.</p> <p>W ramach rozbudowy VoIP (telefonii internetowej) podłączono SP Nr 9 i Wydział Świadczeń Rodzinnych UMB w oparciu o Skype for Business oraz zakupiono urządzenia zwiększające bezpieczeństwo poczty elektronicznej.</p>	Budżet Miasta	III.5. IV.6.
b.	Edukacja cyfrowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu:				
	Wykorzystywanie technologii cyfrowych i programów edukacji cyfrowej w procesie nauczania i samokształcenia	Wydział Edukacji i Sportu Wydział Informatyki	<p>Miasto Bydgoszcz uczestniczy w „Rządowym programie rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych AKTYWNA TABLICA”. Jest to program Ministerstwa Edukacji Narodowej mający na celu uzupełnienie szkolnej infrastruktury o sprzęt umożliwiający korzystanie z najnowszych cyfrowych rozwiązań edukacyjnych. Podstawowym wymaganiem dla szkoły przystępującej do programu było posiadanie dostępu do internetu na poziomie co najmniej 30 Mb/s. W programie uczestniczyło 15 szkół bydgoskich. W 2017 roku w ramach dotacji zakupiono monitory i tablice interaktywne, projektory ultra ogniskowe, komputer notebook wraz z oprogramowaniem, zestawy głośników.</p> <p>„Po co? Dlaczego? Jak? – kształtowanie kompetencji poznawczych uczniów” – to projekt Miasta Bydgoszczy, na który otrzymaliśmy dofinansowanie z RPO WK-P. Celem projektu było podniesienie jakości i efektywności kształcenia poprzez realizację działań na rzecz kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych w zakresie</p>	Budżet Państwa Budżet Miasta Fundusze unijne	III.5. IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>matematyki, języka angielskiego i technik informacyjno-komunikacyjnych, indywidualizację pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, tworzenie warunków do nauczania opartego na metodzie eksperymentu w zakresie przedmiotów przyrodniczych oraz podniesienie kompetencji i kwalifikacji pracowników pedagogicznych. W projekcie brało udział 21 bydgoskich szkół podstawowych.</p> <p>W ramach zadania dla pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy uruchomiono szkolenie e-learning pt. „Security Awareness - Bezpieczny pracownik w Cyberprzestrzeni” z zakresu bezpieczeństwa informacji i systemów informatycznych.</p>		
	Popularyzacja metod korzystania z usług cyfrowych	Miasto Bydgoszcz	<p>W ramach działania na rzecz osób w wieku emerytalnym przekazano w formie tzw. małych grantów dotację, która została wykorzystana na realizację projektów m.in.: „Komputer dla seniora”, „Komputer i smartfon – obsługa nowości”.</p> <p>W 2017 roku Miasto uczestniczyło w rządowym programie „Aktywna tablica”.</p> <p>W ramach projektu „e-Usługi – e-Organizacja – pakiet rozwiązań informatycznych dla jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego” w 2017 roku 20 szkół podstawowych korzystało z zasobów portalu Edupolis w zakresie modułu „e – Edukacja”.</p> <p>Ponadto wyposażono pracownie informatyczne w 13 szkołach podstawowych w niezbędny sprzęt komputerowy.</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Budżet Państwa</p> <p>Fundusze europejskie</p>	III.5.
	Edukacja i szkolenia dla seniorów, osób bezrobotnych i niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy ZWO	<p>Powiatowy Urząd Pracy w ramach Poradnictwa Pracy „Wspólna Sprawa” zorganizował szkolenia dla osób bezrobotnych. W 2017 roku 73 osoby bezrobotne skorzystały z jednodniowych porad grupowych. Po ukończeniu w/w szkolenia, uczestnicy mogli przystąpić do podstawowego kursu z obsługi komputera, który ukończyło 19 osób bezrobotnych.</p> <p>Ponadto w 2017 roku zorganizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kurs „Komputer i smartfon – obsługa nowości” – był to cykl 5 wykładów i 5 ćwiczeń dla 20 mieszkańców Bydgoszczy posiadających Kartę Seniora 60+, – warsztaty komputerowe „Komputer dla seniora” - celem było umożliwienie 16 seniorom nabycia i utrwalenia praktycznych umiejętności związanych z obsługą komputera i korzystaniem z internetu. 	<p>Budżet PUP</p> <p>Budżet Miasta</p>	III.5. IV.7.
c.	Wykorzystanie nowoczesnych kanałów komunikacji:				
	Budowa wielokanałowego centrum obsługi interesanta	Wydział Informatyki	W 2017 roku realizowano projekt „Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0”, którego celem jest ułatwienie mieszkańcom dostępu do usług elektronicznych świadczonych przez Miasto Bydgoszcz oraz zwiększenie bezpieczeństwa e-usług. Zakres prac obejmuje uruchomienie Platformy Miejskiej (agregacja usług elektronicznych w jednym miejscu), rozbudowę Systemu Informacji Przestrzennej (program wykorzystywany do gospodarowania i zarządzania nieruchomościami miejskimi i Skarbu Państwa) oraz wdrożenie elektronicznego systemu obiegu dokumentów w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.	<p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p>	III.5
	Budowa zintegrowanego geoportalu	Wydział Informatyki	W ramach projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0” zostanie rozbudowany System Informacji Przestrzennej, w tym geoportal. W 2017 roku wykonano analizę przedwdrożeniową oraz studium wykonalności dla projektu.	<p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze</p>	III.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
				europejskie	
	Rozbudowa i integracja e-usługi jednostek miejskich z platformą e-PUAP (elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej)	Wydział Informatyki	Rozbudowę i integrację e-usługi jednostek miejskich z platformą e-PUAP realizowano w ramach projektu „Inowrocław, Bydgoszcz, Gniezno, Sopot, Toruń (IBGST) – przyjazny e-urząd – podniesienie jakości usług w zakresie podatków i opłat lokalnych oraz zarządzania nieruchomościami”.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.5
d.	Wdrażanie systemów teleinformatycznych podnoszących efektywność funkcjonowania administracji:				
	Rozbudowa systemu elektronicznego obiegu dokumentów	Wydział Informatyki	W 2017 roku budowano nowe procesy usprawniające obieg dokumentów w Urzędzie Miasta Bydgoszczy.	Budżet Miasta	III.5
	Integracja Systemów Informatycznych – budowa platformy wymiany informacji, dostosowanie systemów informatycznych do pracy w modelu SOA (Service Oriented Architecture)	Wydział Informatyki Jednostki miejskie	W ramach zadania w 2017 roku Miasto Bydgoszcz realizowano projekt „Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0”.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.5.
	Rozbudowa systemu informacji przestrzennej (GIS)	WGK WZR Wydział Informatyki	W zakresie rozbudowy systemu informacji przestrzennej uruchomiono rejestr dzierżaw i najmów. W 2017 roku rejestry były w fazie odbiorów, obejmuje on m.in.: – Publicznie Dostępny Wykaz Danych, – Rejestr Instalacji Emitujących Pola Elektromagnetyczne, – Rejestr Pozwoleń na Wprowadzanie Gazów i Pyłów do Powietrza, – Rejestr Odpadów Przemysłowych, – Rejestr Pozwoleń Zintegrowanych, – Rejestr potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, – Rejestr Terenów Zagrożonych Ruchami Masowymi Ziemi, – Obiekty rekreacyjno-sportowe, – Melioracje, – Zbiorniki wodne, – Gospodarka Terenami Zieleni, – Rejestr Decyzji o Wycince Drzew i Krzewów, – Moduł Atlas ERGO.	Budżet Miasta	III.5.
	Budowa systemu rejestrów i słowników rejestracyjnych zapewniających spójność i jednoznaczność informacji	WI WGK WMG	W ramach tego zadania funkcjonuje rejestr dzierżaw i najmów.	Budżet Miasta	III.5.
	Integracja systemów telekomunikacyjnych jednostek miejskich w oparciu o technologię VoIP (Voice over Internet Protocol)	Wydział Informatyki	W ramach rozbudowy VoIP (telefonii internetowej) podłączono SP Nr 9 i Wydział Świadczeń Rodzinnych UMB w oparciu o Skype for Business.	Budżet Miasta	III.5.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Komputery z dostępem szerokopasmowym do Internetu przeznaczone do użytku uczniów, w stosunku do liczby komputerów ogółem w szkołach:		(2012/2013)								
	Szkoły Podstawowe (bez specjalnych)	%	45,8								GUS BDL
	Gimnazja (bez specjalnych)	%	(2012/2013) 50,7	bd. *	bd. *	bd. *	bd. *	bd. *		III.5., IV.3.	
	Ponadgimnazjalne	%	(2012/2013) 49,2								
2	Liczba komputerów podłączonych do Internetu dostępnych dla czytelników bibliotek	szt.	127	134	142	140	141	144		III.5.	GUS BDL
3	Liczba kamer wizyjnych włączonych do systemu wideomonitoringu	szt.	112	123	159	178	194	198		III.5., IV.6.	UMB

* dane dotyczące komputeryzacji w bazie BDL GUS od 2013 roku nie są publikowane

Podsumowanie:

Wszystkie 4 przedsięwzięcia ujęte w Programie Nr 6 *Cyfrowa Bydgoszcz* były realizowane w 2017 roku. W ramach tych przedsięwzięć, na 16 zadań głównych zapisanych w programie, wszystkie były realizowane (tj. 100%). Wszystkie zadania realizowane w 2017 roku, były współfinansowane bądź finansowane z budżetu miasta, a kilka zadań było współfinansowanych ze środków unijnych.

W zakresie mierników realizacji programu, nastąpił wzrost liczby kamer włączonych do systemu wideomonitoringu.

Realizacja zadań programu przyczynia się do zwiększania dostępu do informacji, rozwoju kompetencji cyfrowej i popularyzacji usług cyfrowych, co ma duży wpływ na nową jakość usług. Nowoczesne technologie cyfrowe i programy edukacji cyfrowej, wykorzystywane w procesie nauczania i samokształcenia, wpływają na podnoszenie poziomu edukacji i kształcenia, na wzrost aktywności społecznej i zawodowej. Mają również wpływ na poprawę poczucia bezpieczeństwa społeczeństwa.

III.7. Program Nr 7 Bydgoszcz na fali

Cele programu:

- Stworzenie wizerunku Bydgoszczy, jako miasta silnie związanego z wodą i wykorzystującego jej walory
- Kompleksowa rewitalizacja Bydgoskiego Węzła Wodnego jako elementu składowego międzynarodowych dróg wodnych E-70 i E-40
- Przywrócenie i wzmocnienie funkcji turystyczno-rekreacyjnych, kulturalnych i integracyjnych Bydgoszczy, zwłaszcza w obszarze Śródmieścia, Wyspy Młyńskiej oraz bezpośrednim sąsiedztwie Kanału Bydgoskiego

Koordynator programu:

Miejska Pracownia Urbanistyczna

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Aktywizacja Bydgoskiego Węzła Wodnego poprzez poprawę warunków żeglugowych oraz budowę infrastruktury:				
	Rozwój infrastruktury międzynarodowych dróg wodnych E-70 i E-40 wraz z rozbudową i modernizacją unikalnego w skali europejskiej Bydgoskiego Węzła Wodnego	Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej Miasto Bydgoszcz Województwo Kujawsko-Pomorskie	<p>W dniu 20.07.2017 roku sejm uchwalił ustawę „Prawo wodne”, zgodnie z którą instytucją zarządzającą wodami w Polsce jest Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”. W ramach struktur tej instytucji utworzony zostanie w 2018 roku Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy. Jak dotąd obiekty hydrotechniczne znajdujące się w granicach Miasta Bydgoszczy podlegały pod RZWG z siedzibą w Gdańsku oraz w Poznaniu. Nowa jednostka zarządzać będzie m.in. dorzeczem Noteci wraz z Kanałem Bydgoskim. W strukturze RZGW w Bydgoszczy będą funkcjonować dwa Zarządy Zlewni: w Inowrocławiu i Pile.</p> <p>W ramach Programu INTERREG Region Morza Bałtyckiego, Miasto Bydgoszcz wspólnie z Województwem Kujawsko-Pomorskim realizowało w partnerstwie międzynarodowym projekt EMMA „Zwiększenie mobilności towarów i logistyki w Regionie Morza Bałtyckiego poprzez wzmocnienie transportu śródlądowego i morskiego oraz promocję nowych międzynarodowych usług żeglugowych”. Jednym z kluczowych dla Miasta Bydgoszczy oraz Województwa Kujawsko-Pomorskiego zadań przewidzianych w ramach tego projektu jest opracowanie studium lokalizacyjnego dla platformy multimodalnej na terenie Bydgoszcz - Solec Kujawski i koncepcji utworzenia Europejskiego Centrum Rewitalizacji Śródlądowych Dróg Wodnych. Dokument pozwoli na wskazanie optymalnych uwarunkowań pod budowę przyszłego portu w granicach administracyjnych Miasta Bydgoszczy i/lub Gminy Solec Kujawski. W ramach tego projektu w dniach 19-27.04.2017 roku zorganizowano „Pierwszy promocyjno-badawczy rejs kontenerowy Gdańsk-Warszawa”. Z Portu Gdańsk wyruszył ponad 70-metrowy zestaw rzeczny złożony z pchacza oraz barki załadowanej 20 kontenerami, który w ciągu 9 dni pokonał 450 kilometrowy odcinek Wisły przez Tczew, Grudziądz, Bydgoszcz, Solec Kujawski, Toruń, Włocławek, Płock i Nowy Dwór Mazowiecki-Modlin do Warszawy. Rejs ten miał za zadanie upowszechnić wiedzę wśród społeczeństwa na temat</p>	Budżet Państwa Budżet Miasta Fundusze europejskie	II.7. III.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			gospodarczego wykorzystania rzek i śródlądowych portów. Na barce odbyły się spotkania zespołów roboczych zajmujących się problematyką wodną, m.in. w sprawie MDW E-70 i E-40, zagospodarowania Zbiornika Włocławskiego oraz Grupy Roboczej ds. Inwestycji na Śródlądowych Drogach Wodnych przy Ministrze Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. W bydgoskim Brdującym odbył się pokazowy przeładunek barki z kontenerami, na Wyspie Młyńskiej zorganizowano wystawę pn. „Gospodarcze wykorzystanie śródlądowych dróg wodnych”, a na Przystani "Bydgoszcz" - seminarium pn. „Przyszłość żeglugi śródlądowej w Polsce, wyzwania i możliwości rozwoju”. Wyprawa miała także aspekt badawczy. Studenci Katedry Rewitalizacji Dróg Wodnych UKW oraz pracownicy RZGW w Gdańsku zebrali specjalistyczne dane na temat szlaku, które wskażą zagrożenia dla prowadzenia żeglugi śródlądowej na tym odcinku Wisły, będą też przydatne przy opracowywaniu Studium Wykonalności dla Wisły i studium lokalizacyjnego platformy multimodalnej w regionie.		
	Modernizacja urządzeń hydrotechnicznych i obiektów towarzyszących	RZGW Poznań RZGW Gdańsk	<p>W 2017 roku RZGW Poznań ponowił przetarg na modernizację śluzy Okole na Kanale Bydgoskim i zawarł umowę z wykonawcą. Inwestycja będzie prowadzona w oparciu o dokumentację opracowaną przez DHV Hydroprojekt Sp. z o.o., która dotyczy „Modernizacji obiektów piętrzących Kanału Bydgoskiego obejmującej zadania: śluza Okole z zabudowaniami, śluza Czyżkówko z zabudowaniami, śluza Prądy z zabudowaniami i mostem, śluza Osowa Góra z zabudowaniami i mostem”. W ramach zadania zmodernizowany zostanie nie tylko obiekt hydrotechniczny, ale także sąsiadujące z nim zabudowania – trzy budynki maszynowni, budynek sterowni oraz budynek obsługi śluzy. Prace remontowe prowadzone będą pod nadzorem Miejskiego Konserwatora Zabytków.</p> <p>W ramach realizacji zadania pn. „Dokumentacja projektowa przepławki dla ryb na rzece Brdzie” w 2017 roku RZGW Gdańsk opracowywało dokumentację projektową i złożył wniosek o pozwolenie na budowę. Przepławka będzie zlokalizowana przy Jazie Farnym poniżej elektrowni wodnej „Kujawski”. Jest to najbardziej korzystna lokalizacja zatwierdzona przez ichtiologów ze względu na prądy wabiące dla ryb. Budowa przepławki dla ryb na rzece Brdzie jest zobowiązaniem wynikającym z Decyzji Środowiskowej wydanej dla zadania „Przebudowa Śluzy Miejskiej nr 2 w Bydgoszczy”.</p>	NFOŚiGW Budżet Państwa	II.7. III.3.
	Utworzenie turystycznego szlaku wodnego na rzece Brdzie na odcinku Bydgoszcz – Zalew Koronowski instrumentem rozwoju turystyki wodnej w regionie		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rozbudowa infrastruktury związanej z funkcjonowaniem tramwaju wodnego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Z uwagi na planowany remont Śluzy Okole trasa Szlakiem Śluz nie została uruchomiona.		
	Budowa mobilnego posterunku turystyczno-wodnego Policji oraz miejsc do wodowania łodzi ratownictwa wodnego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rewitalizacja stref brzegowych rzek		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. W dniach od 4 do 29 maja 2017 roku odbyły się konsultacje społeczne z mieszkańcami dotyczące możliwości zagospodarowania terenów wzdłuż rzeki Brdy. Celem konsultacji było uzyskanie opinii mieszkańców, na temat możliwości zabudowy i zagospodarowania terenów znajdujących się w bezpośrednim		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			sąsiedztwie rzeki, jako materiału badawczego w zakresie kierunków zagospodarowania terenów nadbrzeżnych. Wnioski z konsultacji posłużą do prac nad „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bydgoszczy”.		
	Modernizacja i rozbudowa bazy noclegowo-gastronomicznej w oparciu o stację wodną i pole namiotowe PTTK w Janowie		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Aktywizacja funkcji portowo-przeładunkowych nabrzeża portowego (ul. Sporna-Portowa)		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Szlak wodny im. Króla Stefana Batorego: Warszawa – Zamek Królewski – Wisła – Kanał Żerański – Jezioro Zegrzyńskie – Narew – Biebrza – Kanał Augustowski (Niemen) oraz Wisła – Zalew Włocławski – Nogat – Kanał Jagielloński – Elbląg – Zalew Wiślany (Morze Bałtyckie)	Koordynator Rady Programowej - Burmistrz Dz. Targówek Miasta st. Warszawy	Od 2012 roku Bydgoszcz jest członkiem Rady Programowej Projektu Turystyczno-Rekreacyjnego „Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego”. Program stanowi sumę programów turystyczno-rekreacyjnych miast i gmin leżących wzdłuż szlaku. Celem programu jest zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój gospodarczy obszaru objętego projektem, rozwój turystyki i sportów wodnych oraz żeglugi śródlądowej. W dniu 27 stycznia 2016 roku została przyjęta Uchwała Nr XXIV/423/16 Rady Miasta Bydgoszczy w sprawie przystąpienia miasta Bydgoszczy do Stowarzyszenia Regionalna Organizacja Turystyczna „Szlak wodny im. Króla Stefana Batorego”. W grudniu 2017 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane Stowarzyszenie Regionalna Organizacja Turystyczna Szlak Wodny im. Króla Stefana Batorego.	Budżety członków Rady Programowej	II.7. III.3. IV.5.
b.	Rewitalizacja terenów śródmiejskich wzmacniająca funkcje turystyczno-rekreacyjne oraz ochrona dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów w bezpośrednim sąsiedztwie Kanału Bydgoskiego i St. Kanału Bydgoskiego:				
	Rewitalizacja przestrzeni publicznych Starego Miasta	Wydział Inwestycji Miasta Inwestorzy	W ramach działań na rzecz rewitalizacji przestrzeni publicznych w obrębie Starego Miasta w 2017 roku: – zmodernizowano kamienice w strefie staromiejskiej m.in.: przy ul. Św. Trojcy 14 i 27, ul. Grodzkiej 12, ul. Poznańskiej 4, ul. Kordeckiego 23, – wykonano termomodernizację budynku Prokuratury Bydgoszcz Północ przy ul. Przyrzecze 2-4, – realizowano prace przy budowie biurowca IMMOBILE K3 na Placu Kościeleckich oraz przy budowie nowego budynku Sądu Okręgowego przy ul. Nowy Rynek 12, – opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową rewaloryzacji Placu Kościeleckich (tereny zielone), – realizowano prace przy budowie nowego obiektu hotelowo-usługowego „Łaźnie Miejskie” u zbiegu ulicy Grodzkiej i Podwale,	Budżet Miasta Środki Inwestorów	III.7. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <ul style="list-style-type: none"> – dokonano wyburzeń przybudówek oraz ogłoszono przetarg na remont konserwatorki i rozbudowę obiektów Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej 14, – realizowano II etap robót zabezpieczających i budowlano-konserwatorskich Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej, – wykonano badania archeologiczne na płycie Starego Rynku, – wykonano dokumentację projektowo-przedmiarową rozbudowy placu zabaw na Wyspie Młyńskiej o urządzenia przystosowane dla dzieci niepełnosprawnych (w tym na wózkach) wraz z przebudową oświetlenia, – przeprowadzono procedurę przetargową na wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej remontu konserwatorskiego budynków Hali Targowej przy ul. Podwale 5-7, – planowana jest budowa nowego budynku usługowo-mieszkalnego tzw. „Nowa Wenecja” przy ul. Św. Trójcy 8. 		
	Rewitalizacja kwartałów zachodniej części Śródmieścia (obszar przyległy do bulwarów)	Miasto Bydgoszcz RZGW Poznań Prywatni inwestorzy	<p>W ramach rewitalizacji zachodniej części Śródmieścia z ważniejszych zadań realizowanych w 2017 roku należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej oraz programu funkcjonalno-użytkowego dla przedsięwzięcia polegającego na rozbudowie obiektów Opery Nova o IV krąg z częścią konferencyjno-wystawienniczą, – roboty rozbiórkowe starych obiektów „Astorii”, – modernizacje prywatnych i komunalnych kamienic m.in.: ul. Marcinkowskiego 18, – opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji, którego działania poprawią funkcjonowanie i estetykę części Śródmieścia. 	NFOŚiGW Budżet Miasta Środki prywatne	III.7. III.8.
	Kolor i woda – renowacja pierzei tzw. Wenecji Bydgoskiej	Prywatni inwestorzy	<p>Prowadzone działania w 2017 roku dotyczyły:</p> <ul style="list-style-type: none"> – termomodernizacji budynku Prokuratury Bydgoszcz Północ przy ul. Przyrzecze 2-4, – przy ul. Św. Trójcy 8 nad brzegiem Młynówki firma Mertis Investments planuje budowę budynku usługowo-mieszkalnego „Nowa Wenecja”, który zaprojektowano tak, aby przy zachowaniu nowoczesnej architektury wkomponował się on w zabytkowe otoczenie. Czerwona cegła w połączeniu z metalem i szkłem stanowić mają konglomerat dawnego stylu i nowoczesności, – inwestor spółka Six Square planuje wybudować stylowy budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Czartoryskiego, a firma Rodzko - budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Poznańskiej 24, – w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji na liście podstawowej z pozytywną oceną i możliwością 	Budżet Miasta Środki prywatne	III.7. III.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			uzyskania dofinansowania unijnego znalazł się projekt związany z użytecznością publiczną „Boska Wenecja” zakładający między innymi stworzenie przestrzeni integrujących różne grupy mieszkańców w bezpośrednim sąsiedztwie Wyspy Młyńskiej.		
	„Scena na wodzie” przy amfiteatrze Opery Nova		Zadanie zakończone w 2016 roku.		I.3. III.7. IV.4.
	Iluminacja nabrzeży Kanału Bydgoskiego i Brdy od Opery do Babiej Wsi wraz z wyspą św. Barbary oraz najciekawszych architektonicznie zabytków Bydgoszczy		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rewaloryzacja Parku Nad Starym Kanałem Bydgoskim	WIM	W ramach programu Bydgoski Budżet Obywatelski powstał nowy plac do street workoutu pomiędzy Kanałem Bydgoskim i ul. Nakielską (na wysokości ul. Wrzesińskiej).	Budżet Miasta	III.7. III.8.
	Modernizacja bulwaru południowego nad Brdą (wzdłuż ul. Babia Wieś)		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Wspomaganie przywrócenia dobrego stanu technicznego zabytkom hydrotechnicznym znajdującym się na części szlaku E-70 oraz stała opieka nad nimi	Biuro Konserwatora Zabytków	W 2017 roku firma KWK Construction kontynuowała budowę wieżowca River Tower. Inwestor zakłada, że na nabrzeżu rzeki Brdy zostanie wybudowana przystań. Nordic Development w 2017 roku rozpoczął budowę 16-kondygnacyjnego budynku Nordic Astrum. W 2017 roku wykonano remont elewacji budynku dawnej stoczni Lloyda przy ul. Fordońskiej 156, położonej nad starorzeczem Brdy w pobliżu portu przeładunkowego. Renowacja została finansowo wsparta przez miejską dotację na zabytki. Inwestorem jest spółka Les Higiena, która planuje uruchomić tutaj inkubator przedsiębiorczości dla nowych pomysłów. Ponadto w 2017 roku RZGW Poznań przeprowadził przetarg i zawarł umowę z wykonawcą na modernizację śluzy Okole na Kanale Bydgoskim. W ramach zadania zmodernizowany zostanie obiekt hydrotechniczny, ale także sąsiadujące z nim zabudowania – trzy budynki maszynowni, budynek sterowni oraz budynek obsługi śluzy. Prace remontowe prowadzone będą pod nadzorem Miejskiego Konserwatora Zabytków	Budżet Miasta	I.3.
	Otwarte, przestrzenne muzeum Bydgoskiego Węzła Wodnego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
c.	Zagospodarowanie terenów nadbrzeżnych Bydgoskiego Węzła Wodnego i wyposażenie ich w infrastrukturę rekreacyjną:				
	Bydgoski Węzeł Wodny – rewitalizacja bulwarów i nabrzeży, polegająca na przebudowie i budowie umocnień nabrzeży, przebudowie oświetlenia, przebudowie ścieżek rowerowych i pieszych, budowie obiektów małej archi-		Zadanie zakończone w 2015 roku.		III.7. III.8. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	tektury, przebudowie układu komunikacyjnego i budowie przystanków tramwaju wodnego				
	Zagospodarowanie terenu w Brdyujściu przy ul. Witebskiej na cele sportowo-rekreacyjne	Wydział Inwestycji Miasta	Zadanie „Przebudowa Toru Regatowego w Brdyujściu przy ul. Witebskiej” obejmuje m.in. budowę budynku hangaru o powierzchni użytkowej 561,45 m ² dla małych jednostek pływających (min. 32 szt. kajaków/łodzi) i sprzętu znajdującego się na wyposażeniu toru regatowego, trybuny na 306 osób na dachu budynku hangaru oraz modernizację nabrzeża na długości budowanego hangaru wraz ze slipem umożliwiającym wodowanie łodzi. W ramach zadania w 2017 roku opracowano koncepcję, przeprowadzono uzgodnienia z gestorami infrastruktury sieciowej i ochrony środowiska, uzyskano pozwolenie na budowę, opracowano projekt budowlany i wykonawczy oraz wykonano rozbiórkę zadaszenia trybuny. Ponadto w 2017 roku na terenie Klubu Sportów Wodnych przy Torze Regatowym umiejscowiono pomost pływający zakupiony w ramach BBO. Pomost składa się z 12 modułów, które można łączyć w dowolne konfiguracje, co pozwoli go wykorzystywać w różnych miejscach.	Budżet Miasta	I.4 III.7. IV.5.
	Budowa kąpielisk miejskich		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. W ramach rewitalizacji obiektów sportowo-rekreacyjnych Astorii planowane jest przygotowanie koncepcji zagospodarowania terenów przyległych i wprowadzenie tam bogatej oferty rekreacyjnej. Podstawą jest funkcjonowanie basenu odkrytego, który ma pełnić funkcję miejskiego kąpieliska.		
	Rewitalizacja terenów trójkąta Brdy, Kanału Bydgoskiego i ul. Nadrzecznej na cele sportowo-rekreacyjne		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rewitalizacja i zagospodarowanie terenów przybrzeżnych Brdy, Wisły i Kanału Bydgoskiego, w tym budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, urządzenie tras dydaktyczno-turystycznych i zielonych ciągów pieszo-rowerowych na terenie zieleni przybrzeżnej wyposażonych w platformy widokowe i punkty wypoczynku	Miasto Bydgoszcz	W ramach zadania w 2017 roku m.in.: – prowadzono prace dotyczące przebudowy Toru Regatowego w Brdyujściu, – wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową oraz roboty rozbiórkowe polegające na rozebraniu starych budynków Astorii (budynek hali sportowej, basenowej wraz z łącznikiem i zapleczem biurowym), – opracowano koncepcję, uzyskano pozwolenie na budowę, opracowano projekt budowlany i wykonawczy dot. budowy Przystani Wioślarskiej przy RTW Bydgosztia przy ul. Żupy 4, – zlecono aktualizację dokumentacji projektowo-kosztorysowej rewitalizacji bulwarów i nabrzeży lewego brzegu Brdy na odcinku od mostu Bernardyńskiego do PKS oraz na odcinku od PKS do mostu Pomorskiego. Zakres dokumentacji przewiduje m.in.: przebudowę umocnień nabrzeża o długości łącznej ok. 1.627 m oraz wylotów, w tym wykonanie miejsc do cumowania małych jednostek pływających z bezpiecznym wyjściem dla kajakarzy, budowę tarasów widokowych, modernizację istniejącego pomostu na wysokości dawnego BTW, przebudowę istniejących i budowę nowych ciągów pieszych i rowerowych wraz z ich oświetleniem, montaż małej architektury, nowe nasadzenia i rekultywację istniejących trawników. W ramach zadania rewitalizacji zostanie poddana również pergola przy ul. Krakowskiej, – mieszkańcy Miedzynia i Prądów zdecydowali, aby zagospodarowane zostały bulwary wzdłuż ul. Spacerowej nad Kanałem Bydgoskim. Projekt realizowany będzie w ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego (edycja 2017) i zakłada m.in. uporządkowanie zieleni wzdłuż ul. Spacerowej, dokonanie nowych nasadzeń drzew i krzewów oraz ustawienie ławeczek i stolików. W ciągu najbliższych	Budżet Miasta FRKF	I.4. III.7. III.8. IV.5.
	Przystosowanie do użytkowania turystycznego, sportowego i rekreacyjnego Brdy, Wisły i Kanału Bydgoskiego				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>miesiący zostanie opracowana niezbędna dokumentacja, która określi szczegółowy zakres przedsięwzięcia,</p> <ul style="list-style-type: none"> – w ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego (edycja 2017) na osiedlu Flisy powstanie nowa ścieżka rowerowa od istniejącej już ul. Kamińskiego w kierunku Kanału Bydgoskiego. Natomiast mieszkańcy Brdujścia zdecydowali o rozbudowie bezpłatnej wypożyczalni rowerów wodnych przy ul. Witebskiej o rower wodny z silnikiem, kamizelki asekuracyjne oraz dodatkowe moduły pomostów pływających, przy których cumuje sprzęt. 		
	Arboretum – zielone nabrzeże Brdy w rejonie Wyższej Szkoły Gospodarki		Zadanie zakończone w latach wcześniejszych.		
d.	Promocja obecnych i przyszłych walorów Bydgoskiego Węzła Wodnego:				
	<p>Promocja Bydgoskiego Węzła Wodnego jako jednego z ważniejszych elementów międzynarodowej drogi wodnej E-70 Antwerpia-Kłajpeda</p> <p>Włączenie miasta do krajowych tras i wodniackich imprez turystycznych</p>	<p>Miasto Bydgoszcz</p> <p>Organizatorzy imprez</p>	<p>Promocja BWW realizowana była przede wszystkim poprzez organizację różnorodnych imprez i wydarzeń związanych z wodą, realizowanych na wodzie lub na terenach nadrzecznych m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bydgoski Festiwal Wodny „Ster na Bydgoszcz” – to największy wodniacki projekt realizowany od 2008 roku w Bydgoszczy, którego ideą jest popularyzacja wodniackich tradycji miasta, ukazanie niezwykłego związku Bydgoszczy z rzeką Brdą, Wisłą i Kanałem Bydgoskim oraz promocja Międzynarodowej Drogi Wodnej E-70. Każdego lata przyciąga on tysiące wodniaków, turystów, mieszkańców regionu, integruje środowisko wodniackie, angażuje lokalne firmy, stowarzyszenia i media, – XII Międzynarodowy Turystyczny Wyścig i Spływ Kajakowy „Brdą 2017”, – 53 Międzynarodowy Spływ Kajakowy na Brdzie im. Jerzego Korka, – XXVI Wielka Wioślarska o Puchar Brdy, – Ogólnopolskie Zawody Pływackie na Brdzie „Woda Bydgoska”. 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki organizatorów</p>	<p>III.7.</p> <p>IV.9.</p> <p>I.4.</p> <p>IV.9.</p>
	<p>Powrót do „nadrzecznej tożsamości” Bydgoszczy i bydgoszczan (rozwój przemysłu i handlu dzięki otwarciu Kanału Bydgoskiego; restauracje, parki, kluby, przystanie, rekreacja, sporty wodne)</p>	<p>Miasto Bydgoszcz</p> <p>Prywatni inwestorzy</p>	<p>W celu powrotu do „nadrzecznej tożsamości” Bydgoszczy w 2017 roku Miasto Bydgoszcz realizowało wiele działań na kilku płaszczyznach m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakończono budowę lodowiska krytego sztucznie mrożonego, które znajduje się w sąsiedztwie hali sportowo-widowiskowej „Łuczniczka”, – wykonano dalsze prace konserwatorsko-zabezpieczające w Młynach Rothera, – prowadzono nabory projektów do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy, – opracowano koncepcję, uzyskano pozwolenie na budowę, opracowano projekt budowlany i wykonawczy dla nowej Przystani Wioślarskiej przy RTW BYDGOSTIA przy ul. Żupy 4. Wraz z budynkiem przebudowane zostaną przyległe nabrzeża Brdy, – prowadzono prace dotyczące przebudowy Toru Regatowego w Brdujściu, – funkcjonował „Szlak Wody Przemysłu i Rzemiosła TeH2O” - piętnaście miejsc wpisanych w przestrzeń miasta związanego organicznie z wodą. Szlak w 2017 roku został nominowany do konkursu o tytuł Nowego Cudu Polski organizowanego przez National Geographic, – ustanowiono rok 2017 Rokiem Rzeki Wisły - Rada Miasta Bydgoszczy w formie uchwały w dniu 24 lutego 2016 r. poparła projekt Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. W 2017 roku przypada 550 rocznica pierwszego wolnego flisu na Wiśle, która po zawarciu II pokoju toruńskiego wróciła pod polskie władanie, – zorganizowano Europejską Noc Muzeów, która stanowiła doskonałą okazję do poznania wystaw 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Środki prywatne</p>	<p>IV.8.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>prezentowanych w bydgoskich obiektach muzealnych zlokalizowanych nad wodą np. Spichrze Nad Brdą, Zbiory Archeologiczne, Europejskie Centrum Pieniądza, Galeria Sztuki Nowoczesnej, Dom Leona Wyczółkowskiego, Muzeum Fotografii, Muzeum Kanału Bydgoskiego. Dla mieszkańców to także możliwość skorzystania z licznych dodatkowych atrakcji np. wernisaży, warsztatów, gier terenowych, pokazów animacji historycznych, konkursów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wyspa Młyńska stała się centrum organizacji miejskich imprez – w 2017 roku odbywało się wiele imprez masowych np.: festyn z okazji Roku Bydgoskiego Harcerstwa, Rzeka Muzyki, Red Bull Tour Bus: koncert Natalia Nykiel, Magiczny Festiwal Świata Baśni i Bajek – Pozytywka, Zakończenie wakacji i koncert: JAMAL, Roan, Art of Illusion, FOCUS Bydgoszcz Fit Day 2017, VI Festiwal Książki Obrazkowej dla dzieci, Dzień NATO, Święto Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Blogger Food Festival, Europejski Dzień Bez Samochodu, II Bydgoskie Dni Energii, Fit Festiwal - Kolacja na Wyspie, wyścig „III Smoki na Brdzie”, Bydgoskie Dywany Kwiatowe, Enea Triathlon Kajakowy, IV Mistrzostwa Świata w Przechodzeniu przez Rzekę, II Piknik Bydgoskich Organizacji Pozarządowych, Piknik Naukowo – Rodzinny, Festyn Ekologiczny „Segregujesz – Zyskujesz”, IV edycja Ogólnopolskich Zawodów Pływackich na Brdzie „Woda Bydgoska” + FUN SWIMRUNN, Bydgoski Bieg Urodzinowy, Zakończenie wakacji w Muzeum Okręgowym, Kucharze Dzieciom - piknik charytatywny, Wakacyjne czwartki, itd., - funkcjonowała Wypożyczalnia Sprzętu Wodnego w Przystani Bydgoszcz na Wyspie Młyńskiej. Do dyspozycji mieszkańców i turystów były kajaki turystyczne, rowery wodne z napędem silnikowym oraz tradycyjne, smocze łodzie, samochodziki wodne z silnikiem, <div data-bbox="792 826 1223 1114" data-label="Image"> </div> <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - miasto z perspektywy rzeki Brdy można było podziwiać dzięki rejsom nowoczesną Ondyną XXI - nowoczesny katamaran, który nawiązuje do tradycji wodnych kursów, - w Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim odbywał się parkrun – cykliczne i bezpłatne biegi na dystansie 5 km z pomiarem czasu, - organizowano imprezy w różnych sportach wodnych. <p>Ponadto w 2017 roku w Bydgoszczy realizowano różnorodne inwestycje m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonano remont elewacji budynku dawnej stoczni Lloyda przy ul. Fordońskiej 156, która została finansowo wsparta przez miejską dotację na zabytki, 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <ul style="list-style-type: none"> – przy ul. Fordońskiej oficjalnie otwarty został „Optimum Park” - nowoczesny kompleks biurowy powstający nad brzegiem Brdy, który jeszcze się rozrośnie. To jeden z pierwszych dużych biurowców oferujących powierzchnie klasy A+, czyli o najwyższym standardzie. Inwestorem jest firma AB Plus, – przy ul. Grottgera 4 deweloper Nordic Development oddał do użytkowania apartamentowiec Nordic Haven, który mierzy 55 m wysokości, posiada 16 kondygnacji nadziemnych i 2 podziemne, składa się ze 129 mieszkań oraz lokali handlowo-usługowych, – przy ul. Wrocławskiej firma Budlex oddała do użytkowania 5-kondygnacyjny budynek mieszkalny „Nad Starym Kanalem”. Sama forma - bryła, choć nowoczesna, harmonijnie wpisuje się w otoczenie – zrewitalizowane tereny parkowe wzdłuż Kanału, – firma KWK Construction Development kontynuowała budowę najwyższego w Bydgoszczy budynku mieszkalnego „River Tower”, który będzie mierzyć 65 m oraz liczyć 20 kondygnacji. Konstrukcję budynku tworzą dwie wieże połączone ze sobą do wysokości 7 kondygnacji. W wysokościowcu ze szkła, stali i betonu znajdzie się 128 mieszkań, część restauracyjna, wybudowana zostanie również mini marina będąca przedłużeniem przystanku tramwaju wodnego, – przy rondzie Fordońskim firma Arkada Invest kontynuowała prace budowlane przy nowoczesnym 10-cio kondygnacyjnym kompleksie biurowym "Arkada Business Park". Docelowo cały kompleks biurowy składać się ma z dwóch podobnych budynków. W ramach inwestycji planowane jest również zagospodarowanie przyległych terenów i rozbudowa przyległego układu drogowego, – na pl. Kościeleckim kontynuowano budowę 7-kondygnacyjnego biurowca, który wyróżniać ma się nowoczesną elewacją współgrającą z historyczną zabudową Starego Miasta. Parter przeznaczony ma być na kawiarnie, restauracje i lokale handlowe, natomiast cztery najwyższe kondygnacje - na biura. Pod ziemią znajdzie się także 2-kondygnacyjny parking. Inwestorem jest firma CDI Konsultanci Budowlani, – nad rzeką Brdą przy ul. Łokietka 33 projekt deweloperski „Riverside Residences” planuje zrealizować spółka K&M Investment Poland. Projekt zakłada wybudowanie czteropiętrowego budynku mieszkalnego z 23 mieszkaniami, – przy ul. Toruńskiej - nad samą Brdą planowane jest wybudowanie miniosiedla „BRDA Smart City” z trzema blokami 8-kondygnacyjnymi. Inwestorem jest firma Rodzko Dewelopment. Powstanie 290 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>mieszkań, lokale usługowo-handlowe, plac zabaw, zewnętrzna siłownia, haki na sprzęt wodny, zagospodarowane tereny zielone, miejsca postojowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> – “Przy IV Śluzie” to kompleks dwóch budynków mieszkalnych, usytuowanych nad Kanałem Bydgoskim przy ul. Wrocławskiej 5, który będzie realizowany przez dewelopera Red Co. Projekt zakłada 107 mieszkań, budynki będą posiadać 6-kondygnacji naziemnych wraz z parterem oraz 2-kondygnacje podziemne, – inwestycja firmy PUBR przy ul. Łokietka 46 przewiduje budowę 6-kondygnacyjnego budynku wielorodzinnego, w którym znajdzie się 36 mieszkań, – inwestor firma Colian Developer planuje budowę nowego budynku mieszkalnego wraz z częścią handlowo-usługową przy ul. Garbary 5. Obiekt ma powstać w miejscu dawnej fabryki słodczy Ju-trzenka, – Spółdzielnia Mieszkaniowa SIM planuje wybudowanie przy ul. Łobzenickiej apartamentów w stylu Art Deco, – w sąsiedztwie Bydgoskiej Wenecji inwestor spółka Six Square planuje wybudować stylowy budynek mieszkalny przy ul. Czartoryskiego, – spółka JHM Development zakupiła działkę o łącznej powierzchni 8 tys. m² zlokalizowaną w rejonie ul. Fordońskiej i Żabiej, na której planuje wybudować nowoczesny kompleks mieszkaniowy liczący około 300 mieszkań oraz punkty usługowe. 		
	Centrum Rewitalizacji Dróg Wodnych – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	UKW	W dniu 26 września 2017 roku senat UKW podjął uchwałę w sprawie utworzenia w formie jednostki ogólnouczelnianej Centrum Rewitalizacji Dróg Wodnych oraz podjęto próby pozyskania środków zewnętrznych na wsparcie działań statutowych (projekt DIALOG – MNiSW, wniosek do MG MiZS).	Budżet Państwa	
	Wspieranie i rozszerzenie formuły corocznego „Steru na Bydgoszcz”, zawodów „Wielka Wioślarska o Puchar Brdy”, Międzynarodowego Spływu Kajakowego Brdą i Długodystansowych regat Toruń-Bydgoszcz oraz wykreowanie nowych imprez	<p>Biuro Promocji Miasta i Współpracy z Zagranicą</p> <p>Wydział Edukacji i Sportu</p> <p>Organizatorzy imprez</p>	<p>W 2017 roku w Bydgoszczy organizowano szereg imprez wodnych o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym i sportowym. Wśród nich wyróżnić należy m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bydgoski Festiwal Wodny „Ster Na Bydgoszcz” – jak co roku, wodna Bydgoszcz zaprezentowała się podczas takich wydarzeń jak: parada jednostek pływających, wyścig smoczych łodzi czy wielki wyścig butelkowy. Oprawą atrakcji na rzece Brdzie były koncerty zespołów szantowych. Wiele atrakcji znalazło najmłodsze grono uczestników wodnego festiwalu: od koncertów piosenki żeglarskiej i teatrzyków, poprzez warsztaty o tematyce wodniackiej, aż po zabawy i gry na świeżym powietrzu. Program imprezy obfitował w ciekawe wydarzenia muzyczne, wystawy fotograficzne, teatry uliczne oraz rejsy na rzece Brdzie. W 2017 roku Kapitanem 10 Jubileuszowego Festiwalu był Maciej Sodkiewicz - kapitan jachtowy, który w 2015 roku dopłynął na pokładzie jachtu najdalej na północ w historii światowego żeglarstwa. Zgodnie z założeniami projektu, rokrocznie rozszerzana jest formuła festiwalu oraz promowane są walory Bydgoskiego Węzła Wodnego, – „Wielka Wioślarska o Puchar Brdy” – coroczna impreza wioślarska, której pierwsza edycja odbyła się w 1992 roku. Impreza została stworzona na wzór legendarnego wyścigu ósemek Oksford-Cambridge. W czasie zawodów wioślarskie ósemki ze sternikiem ścigają się na rzece Brdzie, na dystansie 8,5 km. W 2017 roku rywalizowały 42 wioślarskie ósemki m. in.: z Polski, Wielkiej Brytanii, Niemiec i Litwy, 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego</p> <p>Sponsorzy prywatni</p> <p>Środki organizatorów</p>	<p>I.4.</p> <p>II.7.</p> <p>IV.5.</p> <p>IV.9</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p data-bbox="1254 534 1541 561">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <ul data-bbox="750 590 1859 1093" style="list-style-type: none"> - „Rzeka Muzyki” – to letni cykl koncertów nad Brdą, który na stałe wpisał się w wakacyjny kalendarz wydarzeń. Dzięki temu, Bydgoszcz kojarzona jest jako miasto muzyki na wodzie, natomiast publiczność może spodziewać się zawsze dużych wrażeń podczas koncertów nad Brdą, - Ogólnopolskie Zawody Pływackie na Brdzie „Woda Bydgoska” – zyskały status międzynarodowej imprezy - zawody pływackie w ścisłym centrum i wyścigi pod prąd wartkiego nurtu - tego nie ma nigdzie indziej w Europie. Bydgoszcz jako jedyne miasto może organizować zawody pływackie na rzece w ścisłym centrum. W czwartej edycji zawodów w 2017 roku rywalizowano na trzech dystansach: 2.800, 1.600 oraz 650 metrów i uczestniczyło 500 zawodników. Po raz pierwszy podczas Wody Bydgoskiej odbyły się także zawody Fun Swimrun w formule duathlonu, które łączyły bieganie z pływaniem. Zawodnicy musieli przepłynąć kilka odcinków poprzeplatanych trasą biegową wzdłuż Brdy, a do tego pokonać przeszkody zarówno na lądzie, jak i na wodzie, - II Bydgoszcz Triathlon – to dwudniowe zawody na dystansach: 1/8 (475 m pływania, 22 km jazdy rowerem, 5,5 km biegu) oraz 1/4 (950 m pływania, 44 km rower, 10,8 km bieg). Oprócz rywalizacji indywidualnej, odbyła się rywalizacja sztafet i drużyn oraz Międzynarodowe Mistrzostwa Lekarzy i Prawników, a także mistrzostwa Polski osób niewidomych i niedowidzących oraz Quadrathlon, - „Slackline Games Bydgoszcz” – IV Mistrzostwa Świata w Przechodzeniu przez Rzekę to zawody polegające na przechodzeniu po cienkiej, dwucentymetrowej taśmie, rozciągniętej na wysokości trzeciego piętra w pobliżu rzeźby "Przechodzącego przez Rzekę". 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p data-bbox="1249 523 1534 555">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	<p data-bbox="123 587 504 638">Udział w zagranicznych i krajowych targach i imprezach turystycznych</p>	<p data-bbox="571 587 683 667">Bydgoskie Centrum Informacji</p>	<p data-bbox="745 587 1854 778">W 2017 roku miasto brało udział w imprezach targowo-wystawienniczych m.in.: „Wochenende an der Jade” - festiwal portowy w Wilhelmshaven, Touristmile w Wilhelmshaven, Festiwal Partnerstwa we Lwowie, „Na Styku Kultur” w Łodzi, „Travel & Taste” w Bydgoszczy, „Free Time Festival” oraz Jarmark Dominikański w Gdańsku, „Word Travel Show” w Nadarzynie, „Tour Salon” w Poznaniu. Ponadto zaprezentowano atuty naszego miasta podczas Forum Prezydentów Europy Centralnej i Wschodniej w Chinach oraz Przyjęcia Noworocznego w Centrum Kongresowym „Rosengarten” w Mannheim - mieście partnerskim Bydgoszczy.</p> <p data-bbox="745 802 1429 829"><i>Forum Prezydentów Europy Centralnej i Wschodniej w Chinach</i></p> <p data-bbox="745 1157 1030 1184">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	<p data-bbox="1910 587 1989 638">Budżet Miasta</p>	<p data-bbox="2067 587 2123 614">IV.9.</p>

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik /wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba udzielonych noclegów, w tym turystom zagranicznym	osoby osoby	246 383 62 155	238 275 49 665	274 287 55 633	371 226 81 722	400 869 112 198	452 430 118 549		I.6., II.6., II.7., IV.9.	GUS BDL
2	Liczba pasażerów tramwaju wodnego	tys. osób	30,6	34,1	31,0	40,9	31,8	26,5		II.7.	ZDMiKP 2014 – Żegluga Bydgoska
3	Liczba imprez organizowanych w oparciu o walory wodne miasta	szt.	4	4	7	15	7	6		I.4., II.7., IV.5., IV.9.	UMB

Podsumowanie:

Wszystkie 4 przedsięwzięcia ujęte w Programie Nr 7 *Bydgoszcz na fali* były realizowane w 2017 roku. W ramach tych przedsięwzięć, na 31 zadań głównych zapisanych w programie, 18 zadań (tj. 58,07%) było realizowanych, natomiast 3 zadania zostały zakończone w latach wcześniejszych. W 2017 roku 10 zadań (tj. 32,26%) nie było realizowanych, w tym dla następujących przedsięwzięć nie rozpoczęto realizacji:

- Utworzenie turystycznego szlaku wodnego na rzece Brdzie na odcinku Bydgoszcz – Zalew Koronowski instrumentem rozwoju turystyki wodnej w regionie,
- Budowa mobilnego posterunku turystyczno-wodnego Policji oraz miejsc do wodowania łodzi ratownictwa wodnego,
- Modernizacja i rozbudowa bazy noclegowo-gastronomicznej w oparciu o stanicę wodną i pole namiotowe PTTK w Janowie,
- Aktywizacja funkcji portowo-przeładunkowych nabrzeża portowego (ul. Sporna – Portowa),
- Otwarte, przestrzenne muzeum Bydgoskiego Węzła Wodnego,
- Budowa kąpielisk miejskich,
- Rewitalizacja terenów trójkąta Brdy, Kanału Bydgoskiego i ul. Nadrzecznej na cele sportowo-rekreacyjne.

Duże znaczenie dla programu ma organizacja wydarzeń o szeroko pojętej tematyce wodnej (Festiwal „Ster Na Bydgoszcz”, zawody „Wielka Wioślarska” czy „Woda Bydgoska”) oraz intensywna kampania promocyjna tych przedsięwzięć, wśród mieszkańców jak i poza granicami miasta, która wpływa na kształtowanie wizerunku Bydgoszczy jako miasta aktywnie wykorzystującego położenie nad wodą.

Istotnym elementem jest także rewitalizacja BWW obejmująca głównie rejony śródmiejskie, gdzie wykonane już prace wpływają na poprawę wizerunku miasta oraz podnoszą funkcjonalność i atrakcyjność drogi wodnej. Dla pełniejszego wykorzystania Bydgoszczy jako przystani na międzynarodowej drodze wodnej niezbędne są dalsze działania na poziomie ponadlokalnym dotyczące uzyskania odpowiednich dla żeglugi turystycznej standardów na całej długości tras E-70 i E-40 oraz dotyczących działań promocyjnych. Jednym z działań Miasta na rzecz rozwoju żeglugi śródlądowej jest przystąpienie do projektu EMMA, w ramach którego zostanie opracowane studium lokalizacji portu multimodalnego na Wiśle i koncepcji utworzenia Centrum Informacji i Promocji Śródlądowych Dróg Wodnych.

W latach 2014-16 zmodernizowano śluzę Miejską, śluzę w Brdyujściu oraz jaz Farny. W 2017 roku rozpoczęto długo wyczekiwany remont zabytkowej śluzy Okole, który zakończy się jesienią 2018 roku. Realizacja zadania wydłużyła się, ponieważ Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu w 2016 roku nie wyłonił wykonawcy postępowania i musiał je powtórzyć w 2017 roku. Miasto Bydgoszcz zabiega o skrócenie procesu inwestycyjnego na Kanale Bydgoskim do niezbędnego minimum. Ograniczanie żeglowności na tej międzynarodowej drodze wodnej utrudnia dotarcie do Bydgoszczy osobom zainteresowanym turystyką wodną m.in. wodniakom podczas Festiwalu „Ster na Bydgoszcz”. Inwestycja na Kanale Bydgoskim będzie dotyczyć też śluz Czyżkówko, Prądy i Osowa Góra, a to oznacza dalsze wyłączenie ruchu na Kanale Bydgoskim.

Szczególne miejsce w realizacji programu zajmują podmioty, organizacje oraz kluby sportowe i turystyczne. Organizacje te kontynuują wieloletnie tradycje aktywnego użytkowania rzeki i kanału, skupiają ludzi zaangażowanych i aktywnych w tej dziedzinie oraz organizują imprezy o zasięgu ponadlokalnym. Bardzo często są to imprezy, które opierają się w znacznej części o wkład własny organizatorów i uczestników. Przedsięwzięcia te szczególnie sprzyjają integracji ludzi, trwale budując nadrzeczną świadomość bydgoszczan oraz służą promocji miasta i rzeki na poziomie ponadlokalnym. W związku z tym należy tworzyć jak najlepsze warunki i przyjazne otoczenie dla kontynuacji ich działalności.

Z roku na rok wzrasta liczba osób uprawiających sporty wodne np. w 2016 roku z rowerów wodnych skorzystało tylko 401 osób, a w 2017 roku było już 1.022 osoby.

W 2017 roku Miasto Bydgoszcz znalazło się w gronie trzech finalistów konkursu Tourism for Tomorrow w kategorii „Destynacja”. Konkurowaliśmy z Parkiem Narodowym Pallas-Yllastunturi w Finlandii i Organizacją Turystyczną w Botswanie. Bydgoska aplikacja złożona w konkursie dotyczyła rewitalizacji Brdy i przywracania jej funkcji turystycznych, kulturalnych i społecznych. Konkurs organizowany był przez World Travel & Tourism Council - jedyną organizację o zasięgu światowym reprezentującą prywatny sektor turystyczny.

III.8. Program Nr 8 Przyjazne miasto dla środowiska

Cel programu:

Racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska oraz poprawa komfortu życia mieszkańców.

Koordynator programu:

Wydział Gospodarki Komunalnej

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Ochrona i zagospodarowanie systemu zieleni miejskiej, w tym rewaloryzacja parków:				
	Rewitalizacja terenów pogórnich przy ul. M. Rejewskiego na cele sportowo-rekreacyjne (Park Akademicki)	Wydział Inwestycji Miasta MPU	Ideą budowy Parku Akademickiego przy ul. Rejewskiego jest stworzenie zwartej przestrzeni sportowo-rekreacyjnej służącej mieszkańcom całej Bydgoszczy i regionu. Zagospodarowanie Parku łączy w sobie zarówno elementy środowiskowe (zachowanie zbiorników wodnych i roślinności, ukształtowanie terenu), jak i funkcje sportowo-rekreacyjne. W 2017 roku zlecono opracowanie dokumentacji projektowej dla zagospodarowania terenów zieleni i stworzenie parku o wysokich walorach przyrodniczo-edukacyjnych, w tym ścieżki pieszej, edukacyjne, punkty widokowe (całość 45 ha).	Budżet Miasta	III.7. III.8. IV.5.
	Budowa Parku przy ul. Czerwonego Krzyża (dolny taras)		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Budowa Parku przy ul. Siedleckiej		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Budowa parku: Jar na Piaskach od ul. Smukalskiej do ul. Obozowej		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Budowa parku miejskiego przy ul. Gniewkowskiej-Cmentarnej	WGK	W ramach środków finansowych pochodzących z programu Bydgoski Budżet Obywatelski wybudowano na tym terenie boisko do piłki plażowej.	Budżet Miasta	III.7. IV.5.
	Rewitalizacja terenu pod skarpią wzdłuż ul. Twardzickiego na odcinku od pomnika Ikarą do ul. Piechockiego		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Rewitalizacja najstarszych parków: Parku na Wzgórzu Dąbrowskiego, Parku na Wzgórzu Wolności, Parku im. Żaluskiego, Ogrodu Jagiełły, Parku Kazimierza Wielkiego, Parku im. Jana Kochanowskiego	Wydział Inwestycji Miasta WGK	W 2017 roku opracowano dokumentację projektową „Rewaloryzacji terenów zieleni na Wzgórzu Wolności i Wzgórzu Dąbrowskiego w Bydgoszczy”. Zgodnie z opracowaną koncepcją parki czeka wiele zmian obejmujących m.in.: wykonanie ścieżek pieszych i rowerowych o nawierzchni mineralnej, wykonanie kompleksowego zagospodarowania zielenią, montaż małej architektury, usunięcie inwazyjnych, obcych gatunków roślinności, w tym wycinkę drzew i krzewów w złym stanie fitosanitarnym oraz wyposażenie parku w tablice informacyjne, budki łęgowe, karmiki, hotele dla owadów itp., wykonanie oświetlenia, drenażu terenu, a także umocnienie skarpy. W 2017 roku w ramach zadania wykonano wycinkę drzew na ww. obszarach. Przeprowadzono procedurę wyboru wykonawcy usług na prace agrotechniczne oraz roboty budowlane.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.7. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Planowane zakończenie zadania – grudzień 2018 rok. Ponadto w parku Kazimierza Wielkiego zamontowana została integracyjna karuzela, z której mogą korzystać także dzieci poruszające się na wózkach inwalidzkich.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Rewitalizacja Parku Wincentego Witosa	WGK	<p>W 2017 roku opracowano koncepcję i program funkcjonalno-użytkowy „Rewaloryzacji Parku Ludowego im. Wincentego Witosa w Bydgoszczy, obejmującą:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gospodarkę drzewostanem i nasadzenia zieleni, – elementy wyposażenia parku (m.in. ławki, kosze na odpady, stojaki rowerowe, psie pakiety, stanowiska edukacyjne, altany parkowe, punkt informacji miejskiej, fotoplastykon, itp.), – obiekty małej architektury parkowej (m.in. siłownia, kalistenika, ścieżka zdrowia, plac zabaw, przebudowa istniejącego nasypu na górkę/ścieżkę saneczkową, itp.), – drogi, nawierzchnie parkowe, – budowę nowego oświetlenia, monitoring oraz inne ważne elementy z punktu widzenia ochrony przyrody (m.in. budki lęgowe, karmniki, poidełka dla ptaków, skrzynki dla nietoperzy, itp.). <p>Realizacja zadania przewidziana jest w latach 2018-2019 w systemie „zaprojektuj – wybuduj”.</p>	Budżet Miasta	III.7. IV.5.
	Rewaloryzacja Parku Nad Starym Kanałem Bydgoskim	WIM	<p>W ramach programu Bydgoski Budżet Obywatelski powstał nowy plac do street workoutu pomiędzy Kanałem Bydgoskim i ul. Nakielską (na wysokości ul. Wrzesińskiej).</p>	Budżet Miasta	III.7. III.8.
	Rewitalizacja Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego	UKW	<p>W 2017 roku przystąpiono do opracowania projektu rewitalizacji Ogrodu Botanicznego UKW. Celem projektu jest szersze udostępnienie terenu oraz obiektów Ogrodu Botanicznego UKW na miejsce spotkań integracyjnych, wypoczynku i rekreację dla wszystkich zainteresowanych. Ogród ma także poszerzyć ofertę edukacji przyrodniczej dla dzieci, młodzieży czy seniorów. Zaplanowano m. in. dostosowanie infrastruktury Ogrodu do potrzeb osób niepełnosprawnych, zwiększenie dostępności ścieżki edukacyjnej poprzez wymianę nawierzchni placów i chodników, rozbudowę budynku parterowego na cele dydaktyczne i kulturalne, remont i rozbudowę budynku „nad stawem” na cele dydaktyczne i społeczne, postawienie dwóch wiat przeznaczonych do celów dydaktycznych i społecznych, wymianę eternitowego pokrycia dachowego w jednym z budynków, umieszczenie pomostu na stawie, uzupełnienie ogrodzenia, zainstalowanie nowego oświetlenia Ogrodu wraz z monitoringiem. Projekt rewitalizacji Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego znalazł się na liście podstawowej projektów inwestycyjnych w naborze propozycji projektów do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Bydgoszczy.</p>	Środki UKW	III.7. III.8.
	Rewitalizacja skweru K. Komedy i skweru ppor. L. Białego		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Rozbudowa i rewitalizacja infrastruktury rekreacyjno-sportowej terenów Leśnego Parku Kultury i Wypoczynku w Myśliczynie, w tym Budowa Pawilonu Akwarium i Terrarium na terenie Ogrodu Fauny Polskiej w Bydgoszczy przy ul. Gdańskiej 177 A	LPKiW „Myśliczynie Sp. z o.o. Wydział Inwestycji Miasta	<p>W 2017 roku dokonano modernizacji ciągu pieszego na terenie Ogrodu Botanicznego o powierzchni 3.725,60 m². Ponadto kontynuowane były działania związane z rozbudową i rewitalizacją infrastruktury rekreacyjno-sportowej terenów LPKiW, polegające m.in. na modernizacji dróg, klatek, wybiegów oraz remoncie ścieżek w Ogrodzie Zoologicznym.</p> <p>W 2017 roku zakończono prace nad koncepcją i ogłoszono przetarg na zaprojektowanie i budowę kompleksu wybiegów dla zwierząt okobiegunowych tzw. biegunarium. Zamieszkają w nim m.in. foki, pingwiny, niedźwiedzie, lisy polarne, rosomaki oraz renifery i woły piżmowe. Projekt „mroźnej krainy” będzie ulokowany w tylnej części istniejącego zoo.</p> <p>Leśny Park Kultury i Wypoczynku Sp. z o.o. planuje w 2018 roku budowę nowego placu zabaw, który ma być przystosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Ma powstać w miejscu obecnego placu, który znajduje się tuż przy punktach gastronomicznych, nieopodal głównego parkingu.</p>	Budżet Miasta Środki LPKiW „Myśliczynie Sp. z o.o.	III.7 IV.5
	Zagospodarowanie terenów osiedlowych obiektami i urządzeniami do rekreacji i wypoczynku dla dzieci, młodzieży i dorosłych (plac zabaw, boiska do gier sportowych, korty tenisowe, ścieżki zdrowia)	Wydział Inwestycji Miasta Wydział Gospodarki Komunalnej	<p>W 2017 roku, w ramach zadania realizowano głównie program inicjatyw lokalnych pn. „Bydgoski Budżet Obywatelski” na poszczególnych osiedlach mieszkaniowych, zagospodarowywano przestrzeń publiczną oraz modernizowano miejską infrastrukturę, m.in. poprzez budowę placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu oraz boisk sportowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa siłowni zewnętrznej: <ul style="list-style-type: none"> – przy ul. Słonecznej na os. Wilczak–Jary, – przy ul. Jesionowej na os. Szwederowo, – w Parku Księżycowym na os. Wilczak–Jary, • Budowa placu zabaw: <ul style="list-style-type: none"> – na ul. Trybowskiego na os. Nowy Fordon, – przy ul. Glinki, • Dopuszczenie placu zabaw: <ul style="list-style-type: none"> – przy ul. Bronikowskiego na os. Flisy, – na Wyspie Młyńskiej o urządzenia dostosowane do potrzeb dzieci niepełnosprawnych, • Budowa placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej: <ul style="list-style-type: none"> – na os. Bielawy (ul. Curie Skłodowskiej 6, 8 i 8a), – na os. Leśnym, – na os. Miedzyń – Prądy (przy ul. Widok), • Rozbudowa placu zabaw na os. Bydgoszcz Wschód – Siernieczek (przy ul. Harcerskiej 15b), • Rozbudowa placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej na os. Okole (na terenie Placu Chełmińskiego), • Zagospodarowanie terenu: <ul style="list-style-type: none"> – przy ul. Kombatantów na os. Kapuściska, – skweru pn. „Siła Ciszy Mariampola” na os. Tatrzańskie, • Modernizacja obiektu sportowego na os. Nowy Fordon (przy ul. Piwnika Ponurego), • Budowa skateparku na os. Górzyskowo, • Budowa siłowni zewnętrznej i placu sportowego do street workoutu na os. Kapuściska (pomiędzy ul. Szarych Szeregów i Przędowników Pracy), • Strefa aktywnej rekreacji na os. Stary Fordon, • Budowa placu zabaw do street workoutu na os. Wilczak-Jary (na terenie rekreacyjnym pomiędzy Kanalem Bydgoskim a ul. Nakielską), 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.7. IV.5.
	Zagospodarowanie terenów zieleni miejskiej i lasów obiektami i urządzeniami do rekreacji, i wypoczynku dla dzieci, młodzieży i dorosłych (ścieżki widokowe na skarpach, plac zabaw, boiska do gier sportowych, korty tenisowe, ścieżki zdrowia)				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> Modernizacja obiektu Uczniowskiego Klubu Sportowego przy ul. Smukalskiej 177, Budowa boiska do siatkówki plażowej na os. Glinki-Rupienica (pomiędzy ul. Gniewkowską, Płowiecką i Cmentarną), Modernizacja skweru T. Nowakowskiego na os. Szwederowo. <p>W 2017 roku pozyskano dofinansowanie z POiŚ na rewaloryzację terenów zieleni na Wzgórzu Dąbrowskiego oraz na Wzgórzu Wolności. Celem projektu jest zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w mieście i poprawa jakości powietrza oraz środowiska miejskiego poprzez rewaloryzację parków.</p> <p>Ponadto metamorfozę przejdzie Park im. W. Witosa. Rewaloryzacja parku ma polegać na poprawie jego funkcjonalności i utworzeniu miejsc integracji i rekreacji lokalnej społeczności. Zadanie uzyskało dofinansowanie ze środków RPO WK-P.</p>		
	Zagospodarowanie terenów nadbrzeżnych Bydgoskiego Węzła Wodnego i wyposażenie ich w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną	Wydział Inwestycji Miasta MPU	<p>W 2017 roku rozpoczęto aktualizację dokumentacji projektowej terenów nadbrzeżnych Bydgoskiego Węzła Wodnego – bulwary nad Brdą, od mostu Bernardyńskiego do mostu Pomorskiego. Ponadto uchwalono 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego leżących na terenach przylegających do rzek:</p> <ul style="list-style-type: none"> Brdy: Śródmieście-Obrońców Bydgoszczy (uchwalony Uchwałą Nr XLV/906/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 31 maja 2017 r.), Babia Wieś-Brda-Toruńska (uchwalony Uchwałą Nr L/1046/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25 października 2017 r.), Śródmieście-Gdańska-Krasińskiego-3 Maja-rzeka Brda (uchwalony Uchwałą Nr XXXIX/773/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 25 stycznia 2017 r.); Wisły: Fordon-Wyszogród (uchwalony Uchwałą Nr XLIX/1013/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27 września 2017 r.), Stary Fordon (uchwalony Uchwałą Nr XLVI/941/17 Rady Miasta Bydgoszczy z 21 czerwca 2017 r.). 	Budżet Miasta	III.7. IV.5.
	Zagospodarowanie Skarpy Północnej w Fordonie		<p>Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.</p> <p>W 2017 roku odbyły się konsultacje społeczne z mieszkańcami Bydgoszczy dotyczące możliwości zagospodarowania Skarpy Północnej i osiedlowych terenów rekreacyjnych w Fordonie. Konsultacje były przeprowadzone w ramach projektu „Przestrzeń dla partycypacji”, przy wsparciu ekspertów z Pracowni Zrównoważonego Rozwoju i Fundacji „Napraw Sobie Miasto”. Liderem projektu ze strony zespołu wspierającego była Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”.</p>		
b.	Ochrona naturalnych dóbr przyrodniczych:				
	Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych	WGK	<p>W 2017 roku na rzecz odnowy obszarów i obiektów prawnie chronionych wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> cięcia pielęgnacyjno-sanitarne, korekcyjne oraz założono wiązania elastyczne na łącznie 8 pomnikach przyrody; wybrane pomniki zabezpieczono przed wyłamaniem, uszkodzeniami i poprawiono ich ogólny stan sanitarny, prace związane z utrzymaniem użytku ekologicznego „Zielona Ostoja” poprzez usuwanie gatunków inwazyjnych - realizacja powyższych prac pozwala na zachowanie żywego torfowiska mszarnego - jedyne takiego siedliska w Bydgoszczy, opracowanie dot. zadań ochronnych dla użytku ekologicznego „Zielona Ostoja”. W dokumencie zawarto: inwentaryzację florystyczną i fitosocjologiczną, analizę istniejących zbiorowisk oraz warunków siedliskowych, co umożliwiło sformułowanie zabiegów ochronnych zmierzających do zachowania mozaiki cennych siedlisk w środowisku miejskim, 	Budżet Miasta WFOŚiGW	III.4.
	Doskonalenie zarządzania obszarami, na których występują chronione gatunki roślin i zwierząt				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – dokumentację na temat stanu pomników przyrody w Bydgoszczy, – nasadzenia drzew i krzewów wraz z utworzeniem łąk kwiatnych, warunkiem skutecznej kompensacji przyrodniczej, – przebudowę drzewostanu o charakterze zabytkowym w ramach rewaloryzacji zieleni śródmiejskiej. Ponadto podjęto szereg działań związanych z ochroną ptaków, płazów i jeży.		
c.	Rekultywacja terenów zdegradowanych przyrodniczo, w tym obszarów przemysłowych	RDOŚ	<p>W celu zagospodarowanie terenów przemysłowych „Zachem” w 2017 roku WFOŚiGW wykonał projekt planu remediacji terenu. W sierpniu 2017 roku RDOŚ złożył wniosek do NFOŚiGW o dofinansowanie ze środków POIiŚ zadania pn. „Remediacja terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Z.Ch. „Zachem” w Bydgoszczy w celu likwidacji zagrożeń zdrowotnych i środowiskowych, w tym dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły oraz Morza Bałtyckiego”. Wniosek spełnił wszystkie kryteria wyboru projektu, tym samym uzyskał ocenę pozytywną i znalazł się na liście rankingowej ogłoszonej przez NFOŚiGW.</p> <p>Miasto Bydgoszcz uczestniczy w międzynarodowym projekcie „GreenerSites. Rehabilitacja terenów przemysłowych w Europie Środkowej” w ramach programu Interreg Europa Środkowa. Głównym celem projektu jest poprawa zarządzania niewykorzystanymi terenami przemysłowymi (brownfieldami) poprzez definicję strategii, narzędzi i działań bazujących na zrównoważonych i zintegrowanych rozwiązaniach. Działania pilotażowe w Bydgoszczy dotyczą badania wpływu terenu zdegradowanego (byłych Zakładów Chemicznych ZACHEM) na tereny sąsiadujące (Łęgnowo) wraz z opracowaniem oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego. Panuje się przeprowadzenie prac sozologicznych polegających na wykonaniu sondowań wraz z poborem próbek gruntu i wód podziemnych, wykonanie akredytowanych badań laboratoryjnych pobranych próbek, prowadzenie monitoringu środowiska gruntowo-wodnego, opracowanie modelu hydrogeologicznego oraz sozologicznego, opracowanie oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego wraz z przedstawieniem wytycznych do dalszego postępowania. W ramach projektu w 2017 roku m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dwukrotnie odbyło się w Bydgoszczy spotkanie w sprawie zagrożeń i stanu środowiska gruntowo-wodnego w obszarze oddziaływania Z.Ch. „ZACHEM”. Tematem spotkania było przedstawienie rezultatów dotychczasowych działań Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz stanowiska Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wyrażonego w postępowaniach odwoławczych, a także zapoznanie się z proponowanymi przez AGH sposobami remediacji składowiska „Zielona”, oceną pracy ujęcia barierowego, ustalenie metodyki badań zanieczyszczenia wód podziemnych na obszarze Wisły i Brdy, objętych oddziaływaniem dawnych Z.Ch. „ZACHEM” oraz poinformowanie zebranych o działaniach podejmowanych w ramach projektu ReSites realizowanego przez Miasto Bydgoszcz, – zorganizowano w Bydgoszczy międzynarodowe szkolenie, podczas którego eksperci z instytucji europejskich przedstawili dobre praktyki rewitalizacji terenów przemysłowych, innowacyjne metody monitoringu gruntu i wód gruntowych oraz „zielone” metody rekultywacji. Ponadto odbyła się wizyta studyjna na terenie „Zachem” dla 80 uczestników szkolenia. 	WFOŚiGW Fundusze europejskie	III.8.
d.	Rozbudowa i modernizacja systemu wodociągowo-kanalizacyjnego:				
	Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia miasta w wodę	MWiK Sp. z o.o.	W 2017 roku zakończono i oddano do eksploatacji sieć w ul. Wojska Polskiego. Ponadto uzbrojono w sieć wodociągową ulice: Okrężną, Saperów, Obrońców Tobruku, Wąwelską, Bażancią, Magnoliową, w drodze dojazdowej od ul. Chodkiewicza, Żemojtela, Frydrychowicza, Schreibera, Jasiniecka (do wys. pos. 32-36), Rydygiera (dz. 42, 49/2, 43,44), Ostródzką, Gołębiowską, Żupy. Przebudowano sieć wodociągową	Środki MWiK Sp. z o.o.	III.6.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			w ul. Karłowicza oraz zakończono modernizację sieci wodociągowej w ul. Kieleckiej. Rozpoczęto roboty w ul. Nowoopławieckiej, Inwalidów, Pod Skarpą, Zamczysko. Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa stopnia wodnego na Brdzie dla potrzeb ujęcia wody „Czyżkówko” Rozbudowa i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej	MWiK Sp. z o.o.	W 2017 roku zakończono i oddano do eksploatacji sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Grussa, Słowiańskiej, Czochralskiego, Magnoliowej, Obrońców Tobruku, Wąwelskiej, w drodze dojazdowej od ul. Chodkiewicza, Frydrychowicza, Schreiberera, Gołębiewskiego, Jasinieckiej, Niziny, Roztoczańskiej, Candra, Biskupińskiej, Rydygiera (dz. 42, 49/2, 43,44). Przebudowano kanał w ul. Grabowej. Rozpoczęto modernizację kanalizacji sanitarnej w ul. Słonecznej, Wł. Belzy, Jana Pawła II, Karpackiej oraz budowę nowych sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Meysnera, Hutniczej, Nowoopławieckiej, Pod Skarpą, Zamczysko.	Środki MWiK Sp. z o.o.	III.4. III.6.
	Rozbudowa i modernizacja systemów odbioru i oczyszczania wód opadowych i roztopowych oraz odtwarzanie i budowa zbiorników retencyjnych	MWiK Sp. z o.o.	W 2017 roku podpisano umowę na dofinansowanie ze środków Funduszu Spójności projektu pn. „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie Miasta Bydgoszczy”. W ramach realizacji projektu wszczęto postępowania przetargowe dla dwóch zadań: – „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy. Renowacja.” obejmującego renowację ok. 90 km istniejącej kanalizacji deszczowej, – „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych na terenie miasta Bydgoszczy. Budowa i przebudowa.” obejmującego budowę nowych elementów systemu kanalizacji deszczowej, takich jak: kanalizacja deszczowa, zbiorniki retencyjne, retencje kanałowe, urządzenia oczyszczające wody opadowe i roztopowe, wyloty do odbiorników (rzek, stawów, itp.) oraz adaptację istniejących zbiorników naturalnych do retencjonowania wód opadowych i wykonanie instalacji do nawadniania terenów zielonych.	Środki MWiK Sp. z o.o. Fundusze europejskie	III.4. III.6.
	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków „Kapuściska” wraz z oczyszczeniem i utylizacją osadów	Chemwik Sp. z o.o.	W 2017 roku finalizowano działania w celu opracowania długofalowego programu rozwoju gospodarki ściekowej Spółki Chemwik w Bydgoszczy obejmujący lata 2016-2030. W latach 2016-2017 opracowano Koncepcję modernizacji oczyszczalni ścieków „Kapuściska” oraz Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. W 2017 roku uzyskano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach oraz decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz opracowano Studium wykonalności i Program Funkcjonalno-Użytkowy dla w/w zadania.	Środki Chemwik Sp. z o.o.	III.4. III.6.
e.	Zapewnienie ciągłości dostaw nośników energii i bezpieczeństwa energetycznego z jednoczesnym zachowaniem parametrów ekologicznych i ekonomicznych:				
	Przebudowa kotła OP-230 nr 4 do spalania biomasy (EC II)		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Zespół Elektrociepłowni Bydgoszcz odstąpił od realizacji zadania inwestycyjnego.		
	Budowa nowego bloku gazowo-parowego wraz z budową 6,0 km		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	odcinka linii wysokiego napięcia 400 kV od EC-II Bydgoszcz do stacji Jasińnic		PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Zespół Elektrociepłowni Bydgoszcz odstąpił od realizacji zadania inwestycyjnego.		
	Budowa źródła w kogeneracji na terenie ciepłowni Błonie	KPEC Sp. z o.o.	W 2017 roku zakończono prace przygotowawcze. KPEC nie rozpoczął prac związanych z budową źródła kogeneracyjnego na tym terenie.	Środki KPEC Sp. z o.o.	III.4. III.6.
	Rozbudowa źródła ciepła Osowa Góra	KPEC Sp. z o.o.	W ramach zadania planowana jest budowa źródła ciepła pracującego w wysokosprawnej kogeneracji zasilanej gazem ziemnym, moc przewidywana 1,5 MWt. W 2017 roku podpisano umowę z NFOŚiGW o dofinansowanie projektu pn. „Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej poprzez budowę źródła ciepła pracującego w wysokosprawnej kogeneracji zasilanego gazem ziemnym na terenie Ciepłowni Szubin, Nakło nad Notecią i Osowa Góra”. Ponadto rozpoczęto procedurę wyłaniania wykonawcy zadania.	Środki KPEC Sp. z o.o. NFOŚiGW	III.4. III.6.
	Budowa magistrali ciepłowniczej Żeglarska – Osowa Góra. Nowa nazwa zadania: „Budowa sieci ciepłowniczej łączącej miejski system ciepłowniczy G 1.1 z siecią ciepłowniczą ciepłowni Osowa Góra”	KPEC Sp. z o.o.	W ramach projektu pn. „Budowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy umożliwiającej wykorzystanie energii cieplnej wytworzonej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji” w 2017 roku trwały prace projektowe związane z planowaną budową sieci ciepłowniczej łączącej Osową Górę z siecią w ul. Żeglarskiej. W 2017 roku została podpisana umowa o dofinansowanie ww. projektu.	NFOŚiGW Fundusze europejskie	III.4. III.6.
	Modernizacja i odbudowa źródeł systemowych dla zapewnienia ciągłości dostaw ciepła dla miejskiego systemu ciepłowniczego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rozbudowa i modernizacja sieci systemu ciepłowniczego w celu zagwarantowania dostaw ciepła do istniejących i nowych odbiorców	KPEC Sp. z o.o.	W 2017 roku kontynuowano inwestycje związane z przebudową i rozbudową sieci ciepłowniczej o długości 6,8 km. Główne obszary zrealizowanych inwestycji to: budowa nowych sieci ciepłowniczych (ul. Skorupki 18, lodowisko przy ul. Toruńskiej 59, Koszarowej/Wyszyńskiego, Duboisa/Duracza/Andersa, Leśnej/Kamiennej, Poznańskiej 24, Gryfa Pomorskiego, Powstańców Warszawy/Zaświat, Przy Zamczysku, Wysokiej 1E, Schreiber/Frydrychowicza); modernizacja sieci ciepłowniczych (ul. Gryfa Pomorskiego, Polnej/Serbskiej, 19 Marca 1981/Jagiellońskiej); podłączenie nowych odbiorców (61); modernizacja węzłów cieplnych (14 szt.); wymiana lub montaż nowych urządzeń pomiarowych; rozbudowa systemów telemetrycznych w 138 węzłach cieplnych. W 2017 roku rozpoczęto proces wyłaniania wykonawców dla projektów przyłączy planowanych do realizacji na 2018 rok. Ponadto spółka realizowała projekty dofinansowane z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020: – „Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez przebudowę oraz termomodernizację sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy – etap I”, – „Budowa sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bydgoszczy umożliwiającej wykorzystanie energii cieplnej wytworzonej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji”.	Środki KPEC Sp. z o.o.	III.4. III.6.
	Podniesienie efektywności systemu dystrybucji ciepła zdalnego	KPEC Sp. z o.o.	W 2017 roku realizowano kolejne instalacje zdalnego nadzorowania i sterowania pracą sieci oraz węzłów. Realizacja zadania prowadzona jest w ramach zadania „Rozbudowa i modernizacja sieci systemu ciepłowniczego w celu zagwarantowania dostaw ciepła do istniejących odbiorców”.	Środki KPEC Sp. z o.o.	III.4. III.6.
	Podniesienie efektywności użytkownika ciepła poprzez ograniczenie zużycia	Zespół ds. Zarządzania	Na rzecz podniesienia efektywności użytkownika ciepła w budynkach mieszkalnych w 2017 roku przeprowadzono ich termomodernizację i/lub wymianę przestarzałych i niskosprawnych ogrzewań w ramach opi-	Budżet Miasta	III.4. III.6.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	cia energii użytecznej w ramach działań związanych z termomodernizacją budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej	Energią ADM Sp. z o.o. Właściciele lokali mieszkalnych/ budynków	sanych poniżej przedsięwzięć: – kontynuowano program: „Poprawa jakości powietrza” część II KAWKA. W oparciu o opracowane w 2016 roku dokumentacje projektowe wykonano roboty budowlane. Ogółem w ramach przedsięwzięcia zlikwidowano 71 sztuk lokalnych źródeł ciepła, wymieniono 240 sztuk okien i 12 sztuk drzwi, ocieplono przegrody zewnętrzne (ściany, dachy) o łącznej powierzchni 3.388,24 m ² , wybudowano 5 węzłów ciepłych w 10-ciu budynkach w następującej lokalizacji: ul. Jasna 9 (front i oficyna), Jasna 12 (front i oficyna), Jasna 17 (front i oficyna), Jasna 14 (front, oficyna I, oficyna II), Jasna 18 (front), – modernizowano komunalny zasób mieszkaniowy: wykonano docieplenie przegród budowlanych 11 budynków (ul. Bielicka 16, Grunwaldzka 49, Grunwaldzka 75 front i oficyna, Warmińskiego 11, Sobieskiego 9 front, Sobieskiego 11, Ugory 19, Szubińska 55, Pułaskiego 23, Gdańska 79 oficyna). Ponadto w 1 budynku docieplono ścianę od wewnątrz – ul. Lipowa 11. Dla 19 budynków opracowano dokumentację projektową docieplenia (ul. Unii Lubelskiej 1, Dworcowa 62, Dworcowa 57, Lipowa 11, Łokietka 23 i 25, Długosza 16, Dąbrowskiego 29, Na Wzgórzu 10, M. Focha 26 oficyna, M. Reja 2 front, Piotra Skargi 9, Piotra Skargi 12, Stary Port 19 oficyna, Łokietka 7, Łokietka 11, Łokietka 30, Rycerska 5 front i oficyna).	WFOŚiGW NFOŚiGW Środki właścicieli lokali mieszkalnych/ budynków	
	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej i gazowniczej celem zwiększenia pewności zasilania istniejących i nowych odbiorców	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Bydgoszczy Enea Operator Sp. z o.o.	W celu zwiększenia pewności zasilania odbiorców w 2017 roku gestorzy: Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Bydgoszczy oraz Enea Operator Sp. z o.o. w Bydgoszczy prowadzili na bieżąco prace związane z budową, przebudową i modernizacją systemu gazowniczego oraz sieci przesyłowych średniego i niskiego napięcia w obszarze miasta. Zrealizowano: – budowę stacji elektroenergetycznej 110/30/15/6 kV Jachcice wraz z budową 4,5 km liniowej infrastruktury elektroenergetycznej 15 kV stanowiącej nowe powiązania stacji z istniejącą infrastrukturą elektroenergetyczną, – budowę 6 stacji transformatorowych kontenerowych 15/0,4 kV, – budowę 5,9 km liniowej infrastruktury elektroenergetycznej 15 kV, – budowę 15,3 km liniowej infrastruktury elektroenergetycznej 0,4 kV. Ponadto zmodernizowano gazociąg w ciągu następujących ulic: Gajowa, Ogrody, Łomżyńska, Rozłogi, Ujejskiego i Barwna. Uruchomiono również stację gazową wysokiego ciśnienia w Łochowie, która stanowi dodatkowe źródło zasilania dla miasta Bydgoszczy od strony zachodniej poprzez połączenie z istniejącą siecią gazową w ul. Nakielskiej oraz Srebrnej.	Środki gestorów	III.4. III.6.
f.	Realizacja zadań związanych z ochroną klimatu:				
	Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza:				III.4.
	– Likwidacja przestarzałych i niesprawnych ogrzewań węglowych – likwidacja „niskiej emisji”	WZR ADM Sp. z o.o. Właściciele lokali mieszkalnych/ budynków	W 2017 roku kontynuowano program: „Poprawa jakości powietrza” część II KAWKA. Ogółem w ramach przedsięwzięcia zlikwidowano 71 sztuk lokalnych źródeł ciepła, wymieniono 240 sztuk okien i 12 sztuk drzwi, ocieplono przegrody zewnętrzne (ściany, dachy) o łącznej powierzchni 3.388,24 m ² , wybudowano 5 węzłów ciepłych w 10-ciu budynkach w następującej lokalizacji: Jasna 9 (front i oficyna), Jasna 12 (front i oficyna), Jasna 17 (front i oficyna), Jasna 14 (front, oficyna I, oficyna II), Jasna 18 (front). W 2017 roku w ramach modernizacji komunalnego zasobu mieszkaniowego wykonano następujące prace: – wyposażono w ogrzewanie gazowe 26 zmodernizowanych pustostanów oraz 3 lokale mieszkalne. Dla 2 lokali użytkowych opracowano projekt budowlany na wyposażenie w ogrzewanie gazowe,	Budżet Miasta WFOŚiGW NFOŚiGW Środki właścicieli lokali	III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>– dla 3 budynków opracowano dokumentację projektową na podłączenie do miejskiej sieci ciepłej, wyposażenie w instalację c.o. i c.w.u. i węzeł ciepły (ul. Spółdzielcza 13, Stary Rynek 18, Paderewskiego 17), zaś dla kolejnych 3 budynków dokumentacja projektowa jest w trakcie realizacji (ul. Piękna 27, Paderewskiego 15, Gdańska 63),</p> <p>– 3 budynki podłączono do sieci gazowej i wyposażono w instalację gazową (ul. Fordońska 441 front i oficyna, Fordońska 437); dla 13 budynków opracowano dokumentację na wyposażenie w instalację gazową; dla 31 budynków podpisano umowę przyłączeniową z PSG.</p> <p>W 2017 roku na dofinansowanie inwestycji polegających na wymianie źródeł ogrzewania opalanych paliwem stałym na ekologiczne urządzenia grzewcze zrealizowano 235 umów z osobami fizycznymi.</p>	mieszkalnych/budynków	
	– Przebudowa i budowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu spełniających wymogi wysokosprawnej kogeneracji		<p>W 2017 roku KPEC Sp. z o.o. podpisał z NFOŚiGW umowy o dofinansowanie dwóch zadań w trybie konkursowym w ramach: Poddziałania 1.6.1. „Źródła wysokosprawnej kogeneracji”, Oś priorytetowa I Zmniejszenie emisyjności gospodarki POiŚ 2014–2020. Inwestycja polega na budowie pięciu elektrociepłowni gazowych na obszarze gmin zaopatrywanych przez KPEC Sp. z o.o. w ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej: w Bydgoszczy na Osowej Górze, w Nakle nad Notecią, Szubinie, Koronowie i w Solcu Kujawskim. Zastosowanie gazu ziemnego w nowo budowanych elektrociepłowniach pozwoli na znaczne zmniejszenie zużycia węgla kamiennego. Istotną korzyścią wynikającą z zastosowania kogeneracji gazowej jest ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz szkodliwych pyłów do atmosfery, co wpłynie na poprawę jakości powietrza na obszarze Metropolii Bydgoszcz, stanowiąc istotne narzędzie walki ze smogiem. Pierwsza instalacja powstanie w Szubinie (2019 r.), a kolejne zespoły kogeneracyjne powstaną w Nakle nad Notecią (2020 r.) oraz Osowej Górze w Bydgoszczy (2022 r.).</p>	Środki KPEC Sp. z o.o. Fundusze europejskie	III.4.
	– Realizacja programu termomodernizacji placówek oświatowych oraz innych obiektów miejskich	Wydział Inwestycji Miasta ADM Sp. z o.o.	<p>Zadania realizowane w 2017 roku objęły zwiększenie efektywności energetycznej oraz zastosowanie Odnawialnych Źródeł Energii w budynkach użyteczności publicznej na terenie miasta Bydgoszczy, poprzez kompleksową termomodernizację. W ramach inwestycji m.in. wykonano docieplenie fundamentów, ścian, pokrycia dachowego wraz z instalacją odgromową i uziemiającą, niezbędne obróbki blacharskie zabezpieczające przed zaciekaniem wody w docieplenie, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej, opaski wokół budynków, zabezpieczające przed zaciekaniem fundamentów i cokołów. Ponadto, realizowano modernizację instalacji c.w.u., c.o./c.t., klimatyzacji/wentylacji oraz wymianę instalacji elektrycznych wraz z wymianą opraw oświetleniowych na ledowe.</p> <p>Zakończono realizację rzeczową podzadań: Przedszkole nr 48 (ul. Kleina 3), Przedszkole nr 58 (ul. Niecała 20); Gimnazjum nr 9 (obecnie ZS Handlowych, ul Gajowa 94); ZS nr 36 (obecnie SP nr 57, ul. Bohaterów Westerplatte 2); ZS nr 9 (ul. Cicha 59). W okresie 2017-2019 Bydgoszcz wyda na ten cel ponad 100 mln złotych. Prace zostały zaplanowane w 27 budynkach w 25 placówkach oświatowych.</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.4.
	– Zarządzanie zużyciem i kosztami energii w jednostkach miejskich	Zespół ds. Zarządzania Energią	<p>W 2017 roku kontynuowano wdrażanie Banku Danych Zarządzania Energią dla obiektów użyteczności publicznej. Baza ta jest jednym z efektów wdrażania projektu międzynarodowego pn. „CitiEnGov - Miasta dla dobrego zarządzania energią”, którego celem jest poprawa terytorialnych strategii energetycznych i polityk mających wpływ na łagodzenie skutków zmian klimatycznych. Zrealizowane prace obejmowały tworzenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bazy zarządzania energią, – Bazy zarządzania ciepłem - wprowadzono w życie system sterowania energią ciepłą w bydgoskich szkołach, tak aby w czasie nieobecności uczniów w placówkach (dni wolne, ferie, święta) regulować temperaturę w budynkach. Zakupiono program do aktualizacji grafików pracy szkół, prowadzono liczne spotkania z KPEC Sp. z o.o. oraz Wydziałem Edukacji i Sportu, szkołami, wykonawcą bazy, prowadzone były interwencje w razie zgłaszanych niekomfortowych temperatur w szkołach. 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	– Promowanie komunikacji zbiorowej oraz ruchu rowerowego i pieszego	ZDMiKP	<p>Ponadto prowadzono przetargi na zakup energii elektrycznej i gazu dla Bydgoskiej Grupy Zakupowej.</p> <p>Promowanie komunikacji publicznej w 2017 roku prowadzone było m.in. poprzez kontynuowanie akcji promocyjnych i edukacyjnych, organizowanie sezonowych linii turystycznych i kursów tramwaju wodnego oraz dostosowywanie przebiegu linii autobusowych do potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców. Sukcesywnie poprawiany był komfort i bezpieczeństwo przewozu pasażerów: zakupione autobusy wyposażone zostały w całopojazdową klimatyzację i dostęp do internetu poprzez Wi-Fi, poszerzone urządzenia informacji i obsługi pasażerów tj. tablice informacyjne LED, w tym specjalne tablice dla osób słabowidzących, urządzenia zapowiadające przystanki, monitoring wizyjny przedziału pasażerskiego i toru jazdy.</p> <p>W 2017 roku kontynuowano projekt pn. Bydgoski Rower Aglomeracyjny. Do 2017 roku BRA to 37 stacji (plus dwie sponsorskie) i 395 rowerów. W latach 2015-2017 było 40.529 użytkowników, którzy wykonali ponad 1,3 mln przejazdów. Średnio jeden rower wypożyczony był 3.337 razy. W 2017 roku było ponad 313.000 wypożyczeń oraz odnotowano 5.184 nowych użytkowników systemu.</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.4.
	– Wymiana taboru komunikacji publicznej na nowoczesny spełniający bardziej restrykcyjne standardy emisyjne	MZK Sp. z o.o. ZDMiKP	<p>W styczniu 2017 roku rozpoczęła się dostawa i eksploatacja 11 szt. nowych autobusów niskopodłogowych, spełniających normę emisji spalin EURO 6. Wszystkie autobusy wyposażone są w całopojazdową klimatyzację i dostęp do internetu (Wi-Fi), posiadają poszerzone urządzenia informacji i obsługi pasażerów tj. tablice informacyjne LED, w tym specjalne tablice dla osób słabowidzących, urządzenia zapowiadające przystanki. Każdy z autobusów wyposażony jest w monitoring wizyjny przedziału pasażerskiego i toru jazdy, co wpływa na poprawę stanu bezpieczeństwa przewozu. Zakup ekologicznych i odpowiednio wyposażonych autobusów przyczynia się do poprawy ochrony środowiska oraz komfortu przewozu pasażerów.</p>	Budżet Miasta Środki MZK Sp. z o.o.	III.1. III.3.
	– Usprawnienie funkcjonowania transportu w obszarze Miasta	ZDMiKP MZK Sp. z o.o. Przewoźnicy	<p>Na rzecz realizacji zadania w 2017 roku kontynuowano m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowę i modernizację układu komunikacyjnego, – zakup i modernizację autobusów i wozów tramwajowych poprawiających komfort i bezpieczeństwo podróży, – wykonanie zadań obejmujących szereg rozwiązań telematycznych i powiązanych ze sobą podsystemów w ramach ITS, w tym rozszerzenie obszaru objętego sterowaniem ruchu i włączanie poszczególnych obiektów wyposażonych w sygnalizację świetlną do centralnego systemu sterowania, – modernizację i przebudowę przystanków komunikacji publicznej, – dostosowywanie przebiegu linii komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców. 	Budżet Miasta Środki zewnętrzne	III.1. III.3.
	Promowanie odnawialnych źródeł				III.4.

Źródło: ZDMiKP

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	energii: – Demonstracja wydajności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych (Budowa Centrum Demonstracyjnego Odnawialnych Źródeł Energii przy ZS Mechanicznych nr 2)	Zespół ds. Zarządzania Energią	Centrum Odnawialnych Źródeł Energii jest miejscem, w którym organizowane są liczne spotkania, konferencje, seminaria i eventy z udziałem gości z kraju i zagranicy. W 2017 roku zorganizowano w nim dwa spotkania gości z projektów międzynarodowych Interreg Central Europe ENERGY@SCHOOL oraz CitiEnGov z 7 krajów Europy Środkowej, którzy zwiedzali obiekt i uczestniczyli w obradach. W Centrum prowadzone są również liczne szkolenia i warsztaty.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	
	– Rozwój odnawialnych źródeł energii w oparciu o lokalne zidentyfikowane możliwości	Zespół ds. Zarządzania Energią	W 2017 roku przygotowano wnioski na dofinansowanie instalacji systemów fotowoltaicznych oraz kolektorów słonecznych na bydgoskich budynkach publicznych w ramach działania 3.1. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, realizowanego przez RPO WK-P na lata 2014-2020. W ramach projektu zaplanowano realizację mikroinstalacji fotowoltaicznej o mocy 10,45 kWp oraz fototermicznej o mocy 8,78 kW na budynku Urzędu Miasta Bydgoszczy, przy ul. Grudziądzkiej a także montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych na budynkach: SP Nr 65 – budynek szkoły (9,9 kWp), SP Nr 65 – basen (16,5 kWp), ZS Mechanicznych – budynek szkoły (9,9 kWp), ZS Medycznych – basen (16,5 kWp), ZSO Nr 4 – budynek szkoły (9,9 kWp) i basen (30,25 kWp), ZS Nr 7 – budynek szkoły (9,9 kWp), ZS Nr 10 – budynek szkoły (9,9 kWp), ZS Nr 25 – budynek szkoły (9,9 kWp), ZS Samochodowych – (9,9 kWp), SP Nr 10 – budynek szkoły (9,9 kWp). W 2017 roku pozytywnym rozstrzygnięciem zakończył się konkurs RPO na projekt inwestycji „Wdrożenie instalacji odnawialnych źródeł energii na Schronisku dla Zwierząt w Bydgoszczy” w ramach działania 3.1. Głównym celem projektu jest poprawa efektywności systemu grzewczego oraz jakości powietrza poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w nowym budynku Schroniska dla Zwierząt. Inwestycja w sposób znaczący pozwoli na redukcję kosztów eksploatacji nowego budynku, a także w dużym stopniu wpłynie na poprawę jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń stanowiąc jednocześnie alternatywne rozwiązanie wykorzystania nowoczesnych technologii produkcji energii w innych nowobudowanych obiektach publicznych.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	
	– Powołanie instytucji związanej z promocją i rozwojem źródeł energii odnawialnej	Zespół ds. Zarządzania Energią	W ramach Zespołu ds. Zarządzania Energią, w związku z realizacją projektu CityEnGov, powstało Energy Cafe: mobilny punkt informacyjny, którego celem jest promowanie odnawialnych źródeł energii na spotkaniach, konferencjach, targach w kraju i zagranicą.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.4.
	Ograniczenie nadmiernego hałasu: – Budowa ekranów akustycznych – Wymiana nawierzchni drogowej – Promowanie komunikacji zbiorowej oraz ruchu rowerowego i pieszego – Wprowadzanie stref uspokojonego ruchu – Stosowanie nowoczesnych konstrukcji torowisk tramwajowych – Wymiana przestarzałego i głośnego taboru komunikacji publicznej	ZDMiKP MZK Sp. z o.o.	W 2017 roku nie zrealizowano żadnych inwestycji związanych z budową ekranów akustycznych, ale rozpoczęto inwestycję pn: „Przebudowa ul. Grunwaldzkiej na odcinku od Węzła Zachodniego do granicy miasta Bydgoszczy”, w ramach której planowana jest ich budowa. W ramach wymiany nawierzchni drogowej zrealizowano zadania na następujących ulicach: – Saperów od ul. Ludwikowo do Żeglarskiej; Romanowskiej – cała; Fordońska - od ul. Oksywskiej do "Kablina"; Fordońska odc. od ul. Magazynowej do wjazdu do Elewatora Zbożowego; Szubińska - od ul. Ks. Józefa Schulza do wylotu z miasta; Szpitalna; Wojska Polskiego - od bramy "Zachemu" do ul. Wulffa; Działkiewicza; Bałtycka, – od Curie Skłodowskiej do B. Głowackiego; Sułkowskiego - od Modrzewiowej do 11 Listopada; Smukalska - od Szamarzewskiego do Błędzkiej; Pod Skarpą – Zamczysko. W ramach promowania w mieście ruchu rowerowego w 2017 roku z powodzeniem funkcjonował system Bydgoskiego Roweru Aglomeracyjnego. W ciągu roku odnotowano 5.184 nowych użytkowników systemu oraz 313.000 wypożyczeń.	Budżet Miasta Środki MZK Sp. z o.o. Fundusze europejskie	III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	– Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru zabudowy mieszkaniowej		<p>W zakresie stref uspokojonego ruchu w 2017 roku wprowadzono strefy ograniczonej prędkości i/lub zainstalowano progi wypowe na ulicach: Hetmańskiej, Bałtyckiej, Hutniczej i Brodzińskiego, a na ul. Sielawowej wprowadzono strefę zamieszkania.</p> <p>W ramach zadania „Budowa trasy tramwajowej wzdłuż ul. Kujawskiej na odcinku od ronda Kujawskiego do ronda Bernardyńskiego wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową infrastruktury transportu szynowego oraz zakupem taboru” w 2017 roku trwały prace związane z odbiorem dokumentacji projektowej oraz prace związane z przygotowaniem przetargu na realizację zadania.</p> <p>W ramach zadania „Przebudowa trasy tramwajowej wzdłuż ulicy Wojska Polskiego na odcinku od ul. K. K. Baczyńskiego do ul. Chemicznej w systemie zaprojektuj i wybuduj”, wyłoniono wykonawcę, który obecnie wykonuje dokumentację projektową i realizuje zadanie w terenie.</p> <p>W ramach zadania „Przebudowa torowiska tramwajowego w ciągu ul. Toruńskiej”, w 2017 roku trwały prace związane z odbiorem dokumentacji projektowej oraz prace związane z przygotowaniem przetargu na to zadanie.</p> <p>W ramach zadania „Budowa trasy tramwajowej łączącej ul. Fordońską z ul. Toruńską wraz z rozbudową układu drogowego, przebudową infrastruktury transportu szynowego”, w 2017 roku trwały prace związane z wykonaniem dokumentacji projektowej.</p> <p>Po wybudowaniu drogi ekspresowej S5 oraz rozbudowie ul. Grunwaldzkiej, Bydgoszcz stanie się miastem bez tirów tranzytem przejeżdżających przez miasto.</p>		
g.	Budowa systemu gospodarowania odpadami:				
	Budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego		Zadanie zakończone w 2016 roku.		III.4. III.6.
	Budowa nowoczesnego systemu gospodarki odpadami, w tym rozszerzenie systemu selektywnego zbierania/odbioru odpadów komunalnych	BOK	<p>W 2017 roku realizowano zadanie „Budowa miejskich Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Bydgoszczy” w następującym zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa trzech PSZOK-ów oraz zakup wyposażenia: kontenerów, urządzeń technicznych i maszyn lub sprzętu – w drodze przetargu wyłoniono wykonawców, którzy będą realizować zadanie i rozpoczęto prace nad budową PSZOK (uzyskanie wszystkich uzgodnień z gestorami, pozwoleń, decyzji, wielobranżowe projekty budowlane itp.), – działania informacyjne mające na celu przybliżenie mieszkańcom korzyści wynikających z selektywnego zbierania odpadów komunalnych u źródła ich powstawania oraz promujące zachowania proekologiczne, – opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego dla inwestycji objętej projektem, – opracowanie studium wykonalności projektu, w tym analizy finansowo-ekonomicznej, – nadzór nad robotami budowlanymi, koszt usługi. 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.4. III.6.
	Rozbudowa Zakładu Utylizacji Odpadów Medycznych		Zadanie zakończone w 2015 roku.		III.4. III.6.
	Intensyfikacja działań na rzecz utrzymania porządku i czystości na terenie miejskich przestrzeni publicznych	BOK WGK	<p>W ramach usuwania odpadów komunalnych znajdujących się w miejscach do tego nieprzeznaczonych, stanowiących własność Miasta, w 2017 roku usunięto 140 tzw. dzikich wysypisk. Zebrano 1.290 m³ odpadów.</p> <p>Ponadto w 2017 roku prowadzono działania w ramach:</p>	Budżet Miasta	III.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – utrzymania czystości terenów zieleni - realizowano oczyszczanie trawników, kwietników, skupisk krzewów, alejek i schodów z zanieczyszczeń takich jak: papiery, folie, skupiska niedopałków itd., – utrzymania czystości ulic - oczyszczano jezdnie, opaski uliczne, chodniki, ścieżki rowerowe, schody, przejścia z piasku, przerośniętej trawy itd., – utrzymania czystości przystanków, torowisk przy przystankach tramwajowych i pętli - zadbano o usunięcie piasku, papierów, kapsli itd., – oczyszczania pozimowego - realizowano usuwanie z chodników, schodów i przejść piasku naniesionego w wyniku prac prowadzonych w ramach zimowego utrzymania dróg. 		
	Usuwanie azbestu	WZR	<p>Zgodnie z uchwałą Nr IV/21/14 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz trybu postępowania w sprawie udzielania dotacji i sposobu jej rozliczania, w 2017 roku zrealizowano 4 umowy o dofinansowanie kosztów inwestycji w zakresie eliminacji azbestu, jako substancji stwarzającej szczególne zagrożenie dla środowiska.</p> <p>W ramach zadania pn. „Demontaż, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Bydgoszczy” wykonano prace na 17 nieruchomościach, w ramach których zdemontowano i unieszkodliwiono 1.487,32 m² wyrobów zawierających azbest.</p> <p>Proces usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z wymogami ustawowymi, powinien zostać zakończony do 2032 roku.</p>	Budżet Miasta NFOŚiGW WFOŚiGW	III.4.
h.	Kształtowanie proekologicznych postaw społecznych:				
	Doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie	Miasto Bydgoszcz	Miasto Bydgoszcz, jako partner projektu „Infostrada Kujaw i Pomorza” kontynuował wdrożenie oprogramowania – modułów do prowadzenia wybranych rejestrów i ewidencji z zakresu ochrony środowiska. Oprogramowanie to ułatwi gromadzenie, prezentowanie i wyszukiwanie informacji dotyczących wydanych decyzji i pozwoleń, czy prowadzonych postępowań.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.4.
	Wzbogacanie oferty przyrodniczo-dydaktycznej (tereny chronione, ogrody botaniczne, obiekty bogate przyrodniczo)	WGK	<p>W ramach ochrony różnorodności biologicznej, w 2017 roku realizowano m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Czynna ochrona przyrody w Bydgoszczy”-projekt w ramach, którego wykonano: <ul style="list-style-type: none"> – konserwację i wymianę skrzynek lęgowych (oczyszczanie 559 szt. skrzynek lęgowych ptaków i nietoperzy, 9 skrzynek dla drobnych ptaków śpiewających oraz dowieszono 1 nową), – czynną ochronę płazów (przeniesiono 2.564 płazów), – czynną ochronę pomników przyrody (1 drzewo objęto zabiegami ochronnymi), – czynną ochronę użytku ekologicznego „Zielona Ostoja”, – 3 domki dla jeży, – badanie 32 drzew z zastosowaniem wizualnej oceny drzew oraz przy użyciu tomografu sonicznego, 10 drzew zbadano poprzez zastosowanie testów obciążeniowych, – dokumentację o charakterze zadań ochronnych dla użytku ekologicznego „Zielona Ostoja”, • zabiegi konserwatorsko – pielęgnacyjne pomników przyrody na terenie Bydgoszczy w tym drzew, które ucierpiały w wyniku letnich nawałnic i wymagały pilnych interwencji. 	Budżet Miasta	III.4.
	Rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska	WES Zespół ds. Zarządzania Energią	<p>Podobnie jak w latach poprzednich, na rzecz realizacji tego zadania w 2017 roku prowadzonych było wiele akcji i konkursów proekologicznych adresowanych do dzieci i młodzieży, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w ramach Międzynarodowego Dnia Ziemi i podczas akcji Sprzątania Świata uczniowie uczestniczyli w porządkowaniu wyznaczonych terenów - celem tych akcji było propagowanie dbałości o otoczenie oraz 	Budżet Miasta WFOŚiGW	III.4. IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		BOK	<p>promowane prośrodowiskowych postaw i zachowań,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zorganizowano w placówkach oświatowych zbiórkę baterii, płyt CD i DVD, kartoników po napojach, nakrętek – głównym celem przedsięwzięcia było wskazanie dzieciom i młodzieży zasadności segregacji odpadów oraz eliminowanie odpadów niebezpiecznych z ogólnej masy odpadów komunalnych, – realizowano projekty „Segregujemy odpady już od najmłodszych lat – dbam o przyszłość naszej planety”, „Leśna Skrzynia Skarbów”, „Młodzież i Dzieci kontra Śmieci”, „Listy dla Ziemi”. <p>Celem ogólnym projektów było propagowanie wiedzy o środowisku naturalnym, wyrabianie nawyków proekologicznych, podnoszenie świadomości ekologicznej nauczycieli, dzieci przedszkolnych i rodziców, umiejętności segregowania odpadów itp.</p> <p>W 2017 roku kontynuowano działania w zakresie projektu międzynarodowego ENERGY@SCHOOL: Optymalizacja energii i zmiany zachowań w szkołach Europy Środkowej. Projekt ten oprócz działań edukacyjnych skierowanych do pracowników szkół oraz nauczycieli w zakresie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej i Odnawialnych Źródeł Energii, obejmuje zainstalowanie w 7 bydgoskich szkołach inteligentnego systemu opomiarowania zużycia energii elektrycznej oraz ciepłej. Umożliwi to racjonalne korzystanie z energii w szkołach połączone z wzbudzeniem świadomości konsumenta energii w uczniach i pracownikach placówek oświatowych. Obecnie trwają zakupy sprzętu i pozyskiwanie wykonawców. W ramach projektu prowadzono szkolenia dla nauczycieli i uczniów, warsztaty, goszczono zagranicznego wolontariusza z Interreg Central Europe, a we wrześniu 2017 roku odbyła się wizyta studyjna i spotkanie partnerów projektu (ponad 40 osób z 7 krajów).</p> <p>Ponadto Wydział Edukacji i Sportu przekazywał informacje dotyczące ochrony środowiska do placówek oświatowych za pośrednictwem OPIUM – Oświatowej Platformy Informacyjnej Urzędu Miasta.</p>	Fundusze europejskie	
	Kształtowanie zachowań zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju	WZR Zespół ds. Zarządzania Energią	<p>W ramach działań skierowanych do wszystkich mieszkańców miasta, celem propagowania zachowań proekologicznych w 2017 roku zorganizowano, bądź kontynuowano m.in. następujące akcje i kampanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kampania edukacyjna realizowana jest w ramach programu priorytetowego „Poprawa jakości powietrza. Część II KAWKA - Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii”. Realizowana była poprzez rozpowszechnianie informacji za pośrednictwem: ulotek, billboardów, komunikatów w komunikacji publicznej, ponadto w radio i telewizji emitowane były spoty. Zorganizowano m.in. konkursy internetowe i zakupiono gadzety ekologiczne; <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>– Bydgoski Grant Ekologiczny to wyróżnienie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, działaniami</p>	Budżet Miasta NFOŚiGW WFOŚiGW	III.4. IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>proekologicznymi oraz propagowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przyznanie Grantu wiązało się m.in. z ufundowaniem nagród rzeczowych oraz pomocą finansową przy organizacji ww. przedsięwzięć. Ilość uczestników: 5.750;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Godzina Dla Ziemi – akcja ogólnoswiatowa, polegająca na symbolicznym wyłączeniu światła na jedną godzinę; - XXV Forum Ochrony Środowiska pod hasłem „Niskoemisyjna Bydgoszcz”- wykłady i Turniej Wiedzy Ekologicznej kierowane do uczniów bydgoskich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Ilość uczestników: 307; - Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu - obchody przeprowadzono w dniach 16-5.09.2017 r. Składały się z kampanii informacyjnej (spoty radiowe i telewizyjne, informacje przy przystankach komunikacji miejskiej), bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską oraz szeregu atrakcji, m.in.: festynu miejskiego na Wyspie Młyńskiej, aranżacji przystanku na Placu Teatralnym w „zielony przystanek”. Objęto działaniem ok. 50.000 osób. <p>Ponadto prowadzono stronę internetową www.czystabydgoszcz.pl, której celem jest rozpowszechnianie informacji nt. utrzymania porządku w mieście.</p>		
	Kampanie edukacyjno-informacyjne dotyczące ograniczenia gazów cieplarnianych, zmian klimatu oraz odnawialnych źródeł energii	WZR Zespół ds. Zarządzania Energią	<p>Na rzecz realizacji tego zadania w 2017 roku organizowano liczne wydarzenia o charakterze informacyjno-edukacyjno-promocyjnym, w tym m.in.: II Bydgoskie Dni Energii, wycieczki dla uczniów do Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów ProNatury oraz elektrowni wodnej Mewatu oraz warsztaty, pokazy, prezentacje na Wyspie Młyńskiej dla uczniów.</p> <p>Kontynuowano również realizację programu międzynarodowego ENERGY@SCHOOL, który oprócz działań edukacyjnych pracowników szkół oraz nauczycieli w zakresie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej i Odnawialnych Źródeł Energii, obejmuje zainstalowanie w 7 bydgoskich szkołach inteligentnego systemu opomiarowania zużycia energii elektrycznej oraz ciepłej.</p> <p>Realizowany był również projekt Interreg Central Europe pn. CitiEnGov, którego celem jest m.in. stworzenie bazy zarządzania energią w mieście, opracowanie systemu komunikacji z mieszkańcami w tematyce energii. W ramach projektu prowadzono spotkania szkoleniowe, w kwietniu 2017 roku odbyła się wizyta studyjna i spotkanie partnerów projektu (ponad 40 osób z 7 krajów). Przedstawiciele projektu (pracownicy ZZE) również brali udział w licznych konferencjach, seminariach, warsztatach w kraju i zagranicą., w tym, w ramach 20 rocznicy Interreg Central Europe w Berlinie.</p> <p>Prowadzono też działania w zakresie powstania Bilansu Klimatycznego, aktualizacji „Projektu założeń do planu zaopatrzenia miasta w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” i „Planu gospodarki niskoemisyjnej”, wydano broszurę informacyjną dla szkół „Miasto Bydgoszcz dla ochrony klimatu” oraz dodatek do gazet nt. oszczędzania energii i promowania odnawialnych źródeł energii.</p>	Budżet Miasta WFOŚiGW Fundusze europejskie	III.4.
	Przeprowadzenie kampanii i działalności informatyczno-szkoleniowej dotyczącej oszczędności wody	MWiK Sp. z o.o.	<p>W 2017 roku MWiK Sp. z o.o. kontynuowało kampanię informacyjno-edukacyjną dotyczącą oszczędzania wody. Adresatami kampanii byli mieszkańcy Bydgoszczy w każdym wieku. Przy współpracy z TVP Bydgoszcz powstawały kolejne odcinki z cyklu „Woda Bydgoska”, w których przedstawiono szereg przykładów rozsądnego i oszczędnego gospodarowania wodą. Zaprezentowano jak oszczędzać by nie szkodzić zdrowiu, a przy tym dbać o kurczące się zasoby wody pitnej. Przeprowadzono liczne spotkania z dziećmi i młodzieżą, uświadamiając tej grupie odbiorców co znaczy mądrze oszczędzać. W ramach kampanii propagowano picie wody prosto z kranu, co daje wymierne oszczędności w budżecie domowym. W czerwcu 2017 roku MWiK Sp. z o.o. zorganizował konferencję naukową pt. „Bydgoska retencja +2050”, której głównym celem było przedstawienie projektu inwestycyjnego pn. „Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej i dostosowanie sieci kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych”. Tym samym rozpoczęto kampanię</p>	Środki MWiK Sp. z o.o.	III.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			mającą na celu zmianę dotychczasowego myślenia dotyczącego wód opadowych i pokazanie nowych sposobów gromadzenia i oszczędzania tzw. deszczówki.		
	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów	BOK MKUO ProNatura Sp. z o.o.	<p>W ramach tego zadania w 2017 roku prowadzone były następujące akcje i kampanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – edukacja ekologiczna (wizyty studyjne w ZTPOK) - udział ponad 2.500 osób, w tym: „Drzwi Otwarte”, partnerstwo m.in.: Bydgoski Festiwal Nauki, Dni Otwarte Funduszy Europejskich, Bydgoskie Dni Energii, TehoFest, PhotoDay, – ekolekcje w placówkach oświatowych (ekobus – udział ok. 2.810 osób; 33 jednostki oświatowe – 25 przedszkoli, 8 szkół podstawowych) oraz festyny, – imprezy plenerowe i festyny osiedlowe – 10, – promocja przez social media – fb.com/MKUOProNatura – ponad 5 tys. użytkowników, – promocja recyklingu – kampania „ekochoinka”, – współpraca z mediami w oparciu o komentarze eksperckie, bieżące komunikaty i odpowiedzi prasowe, materiały reklamowe, udział w audycjach i programach (radio i telewizja), – promocja ekologii podczas ME U23 w LA Bydgoszcz 2017, – partnerstwo z Zespołem Szkół Chemicznych, – współpraca zagraniczna: ok. 10 wizyt grup zagranicznych w ZTPOK, współpraca z miastem Krzemieńczuk, współpraca z organizacją PREWIN, – udział w targach POLECOSYSTEM. 	Budżet Miasta Środki MKUO ProNatura Sp. z o.o.	III.4.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Udział % obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni miasta	%	34,6	34,6	34,6	34,6	34,6	34,6		III.4.	GUS BDL
2	% mieszkańców korzystających z sieci: wodociągowej	%	96,8	96,8	96,8	96,9	96,9	bd.		III.6., IV.1.	GUS BDL
	kanalizacyjnej	%	91,8	91,9	92,9	93,0	93,1	bd.			

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
	gazowej	%	87,3	87,1	82,1	81,7	81,5	bd.			
3	Roczna emisja gazów cieplarnianych (CO ₂)	Mg	1 063 754	889 372	817 859	837 279	823 125	820 414		III.4.	GUS BDL
4	Ilość odpadów komunalnych odzyskanych i przekazanych do recyklingu do ilości zebranych odpadów ogółem (%)	%	10,3	16,2	30,4	29,2	33,7*	43,4*		III.4.	BOK UMB

*od 2016 roku liczony jest udział procentowy odpadów selektywnie zebranych w łącznej masie odebranych odpadów komunalnych

Podsumowanie:

Program Nr 8 *Przyjazne miasto dla środowiska* realizuje działania służące racjonalnemu gospodarowaniu zasobami środowiska oraz poprawie komfortu życia mieszkańców, m.in. poprzez realizację inwestycji w usługi komunalne oraz skuteczną edukację proekologiczną. Rok 2017 był kolejnym okresem realizacji zadań strategicznych w celu osiągnięcia wytyczonego celu.

W przedmiotowym programie zostało ujętych 8 przedsięwzięć oraz 48 zadań głównych (jedno z nich jest jednocześnie przedsięwzięciem). Poszczególne działania podejmowane w omawianym okresie wdrażane były w oparciu o budżet miasta na 2017 rok oraz plany finansowe poszczególnych jednostek organizacyjnych miasta, firm i instytucji zaangażowanych w realizację programu. W 2017 roku podejmowane były działania na rzecz wszystkich przedsięwzięć. Natomiast spośród 48 zadań, prace realizowano na rzecz 38 (79,17%), w tym dwa zadania zostały zakończone w latach wcześniejszych.

Sukcesywnej poprawie ulega jakość zieleni miejskiej, dzięki stosowaniu standardów nowych nasadzeń w zakresie jakości materiału nasadzeniowego oraz sposobu ich sadzenia i pielęgnacji.

Utrzymuje się wysoka jakość wody pitnej, do osiągnięcia powyższego efektu zmagają realizowane na bieżąco inwestycje w zakresie rozbudowy sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej, porządkowania gospodarki wodno-ściekowej oraz sukcesywnego likwidowania istniejących zbiorników bezodpływowych. Ponadto, rozpoczęte w 2016 roku przez Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. działania, zmierzające do uporządkowania funkcjonowania systemu wody deszczowej w mieście („Budowa i przebudowa kanalizacji deszczowej - dostosowanie sieci deszczowej do zmian klimatycznych”), weszły w fazę realizacji (rozpisano przetargi).

Dzięki podjętym działaniom KPEC Sp. z o.o. nastąpiła poprawa płynności dostaw energii cieplnej. Poprawiły się również wskaźniki czasu trwania przerw w dostawach energii elektrycznej.

Poprawia się jakość powietrza w mieście. Na jego poprawę ma wpływ szereg podejmowanych działań. Ograniczanie tzw. niskiej emisji odbywa się poprzez wymianę niskosprawnych przestarzałych urządzeń grzewczych wykorzystujących piece na paliwa stałe na ekologiczne urządzenia grzewcze (program „Poprawa jakości powietrza” część II KAWKA) oraz realizowaniu termomodernizacji budynków, zwłaszcza obiektów oświatowych. Stan ja-

kości powietrza poprawia się również dzięki wprowadzaniu do eksploatacji nowoczesnego taboru autobusowego. W styczniu 2017 roku weszło do użytku 11 szt. nowych autobusów niskopodłogowych, spełniających normę emisji spalin EURO 6.

Sukcesywnie rośnie ilość odpadów komunalnych odzyskanych i przekazanych do recyklingu w stosunku do ilości zebranych odpadów ogółem. W 2017 roku wskaźnik ten osiągnął poziom 43,4%. Ponadto prowadzona kompleksowa gospodarka odpadami pozwoliła na osiągnięcie w 2017 roku wymaganych poziomów recyklingu (przygotowania do ponownego użycia) odpadów: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz w zakresie recyklingu niebezpiecznych odpadów budowlanych i rozbiórkowych.

Następuje znacząca poprawa świadomości społecznej dotyczącej zachowań proekologicznych. Prowadzone przez Miasto Bydgoszcz konkursy, akcje edukacyjne i kampanie (m.in. projekt międzynarodowy ENERGY@SCHOOL, Bydgoski Grant Ekologiczny, Godzina Dla Ziemi), mają na celu pogłębienie świadomości mieszkańców w zakresie sposobów rozwiązywania problemów związanych z ochroną środowiska. Przedsięwzięcia proekologiczne są szansą na integrację mieszkańców Bydgoszczy na rzecz poprawy jakości środowiska oraz warunków życia w naszym regionie.

III.9. Program Nr 9 Edukacja dla każdego

Cel programu:

Przygotowanie do samodzielnego, aktywnego i obywatelskiego funkcjonowania w społeczeństwie oraz propagowanie idei kształcenia przez całe życie.

Koordynator programu:

Wydział Edukacji i Sportu

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Dostosowywanie sieci placówek oświatowych i ofert edukacyjnych do zmieniających się potrzeb społecznych oraz zapotrzebowania rynku pracy:				
	Racjonalizacja sieci szkół i placówek oświatowych	Wydział Edukacji i Sportu	<p>W 2017 roku Miasto Bydgoszcz było organem prowadzącym dla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnych szkół: <ul style="list-style-type: none"> – przedszkola – 24, – szkoły podstawowe – 18, – gimnazja – 10, • zespołów szkół: <ul style="list-style-type: none"> – zespoły szkół ogólnokształcących – 7, – zespoły szkół zawodowych – 14, – zespoły szkół – 31, – specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy – 1, – zespół szkół i placówek – 1, • pozostałych placówek: <ul style="list-style-type: none"> – bursy, internaty – 5, – poradnie psychologiczno-pedagogiczne – 2, – Pałac Młodzieży – 1, – młodzieżowe domy kultury – 6, – schronisko młodzieżowe – 1, – Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli – 1. <p>W 2017 roku wdrażano reformę oświaty zakładającą likwidację gimnazjów oraz utworzenie szkół branżowych, przygotowywano nową sieć szkół. W celu racjonalizacji przygotowano prognozę demograficzną. Zgodnie z ustawą od dnia 1 września 2017 roku:</p>	Budżet Miasta	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – szkoła podstawowa – dotychczasowa sześciolletnia stała się ośmioletnią szkołą podstawową, – zespół szkół – składający się jedynie ze szkoły podstawowej i gimnazjum stał się ośmioletnią szkołą podstawową, – zespół szkół – składający się jedynie z gimnazjum i liceum ogólnokształcącego/technikum stał się odpowiednio czteroletnim liceum ogólnokształcącym lub pięcioletnim technikum, – zasadnicza szkoła zawodowa – stała się branżową szkołą I stopnia. <p>Od roku szkolnego 2017/2018 nie prowadzono naboru do klas I gimnazjów. Ten typ szkół uległ likwidacji. Powróciły ośmioletnie szkoły podstawowe. Oznaczało to konieczność dostosowania tych szkół do potrzeb edukacyjnych klasy VII i VIII (pomoce naukowe do przedmiotów ogólnokształcących, księgozbiór, pracownice dydaktyczne, stoliki i krzesła dla starszej młodzieży).</p>		
	<p>Wprowadzanie zmian w procesie edukacji mających na celu kształtowanie kompetencji i postaw niezbędnych na rynku pracy oraz kształtowanie zdolności uczniów do rozwiązywania problemów</p>	<p>Wydział Edukacji i Sportu</p> <p>Szkoły i placówki oświatowe</p> <p>Wydziały i jednostki organizacyjne Urzędu Miasta</p>	<p>W 2017 roku na rzecz realizacji zadania prowadzone były przedsięwzięcia mające na celu kształtowanie kompetencji i postaw niezbędnych na rynku pracy oraz kształtowanie zdolności uczniów do rozwiązywania problemów we wszystkich typach szkół. Działania te były kierowane do uczniów, rodziców i pedagogów. Realizacja projektów odbywała się przy współpracy wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta, uczelni, przedsiębiorców, instytucji. Znaczącą rolę w podejmowanych inicjatywach miała działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych (PPP nr 1 i nr 2).</p> <p>W ramach Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy podejmowano działania takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Program „Całościowy Rozwój Szkoły SUS Szkoła Ucząca się” – realizowany przez Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli, oferujący szkolenia i warsztaty dla nauczycieli. – W ramach zadania „Wsparcie inicjatyw umożliwiających dzieciom i młodzieży poznanie języków obcych zgodnie z potrzebami gospodarki” Zespół Szkół Nr 4 zorganizował warsztaty dot. tłumaczenia tekstów językowych, języka obcego w biznesie. – Bydgoski Program Szkolnego Doradztwa Zawodowego „Azymut - nauka i praca” (koordynator – ZS Chemicznych, PPP nr 1) – obejmujący m.in.: udzielanie wsparcia dla młodzieży i rodziców, wspieranie liderów doradztwa w formie seminariów, turniejów wiedzy, targów, opracowanie materiałów dydaktycznych, organizację dodatkowych zajęć. – „Inspiracje” Klub Kreatorów Innowacyjnych Rozwiązań Edukacyjnych (koordynator – III LO), w ramach którego realizowano seminaria, warsztaty oraz konferencję m.in. „Korpusy językowe w nauczaniu języków obcych”. – „Laboratorium demokracji” – to VII edycja projektu, którego celem było zreszanie samorządów uczniowskich, a przede wszystkim podejmowanie przez nich wspólnych inicjatyw, integrujących bydgoskie środowisko szkolne. – Bydgoskie Granty Oświatowe – stanowiące formę wsparcia finansowego dla najlepszych inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych wyróżniających się innowacyjnością, nowatorstwem i oryginalnością, a realizowanych przez szkoły i placówki oświatowe. W 2017 roku jednostki oświatowe złożyły 476 wniosków, natomiast przyznano BGO 58 szkołom i placówkom na realizację 131 projektów. – Miejski Program Wspierania Ucznia Zdolnego „Zdolni znad Brdy” – skierowany był do najzdolniejszych uczniów bydgoskich szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Najważniejsze elementy Programu to: zajęcia grantowe realizowane w ramach Międzyszkolnych Klubów Ucznia Zdolnego: Granty Rozwoju Zdolności (5 grantów) oraz Granty Fabryka Szans (6 grantów). Złożonych zostało 31 wniosków, w tym 13 na Granty Rozwoju Zdolności oraz 18 na Granty Fabryka Szans. 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p> <p>Środki instytucji współpracujących</p>	<p>II.5. IV.3.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – Projekt Miejski „Na ścieżkach zdrowia” (koordynator – SP Nr 38), którego celem było uczestnictwo szkół w programie prozdrowotnym. W 2017 roku przeprowadzono prelekcje, pogadanki, spotkania edukacyjne z przedstawicielami środowisk medycznych, dietetykami, zajęcia sportowe promujące ruch jako element zdrowego stylu życia, konkursy kulinarne, plastyczne itp. – „Światowy program obserwacyjny i edukacyjny badania środowiska GLOBE” – to światowy program popularyzujący badania środowiska wśród uczniów. Uczestniczy w nim ponad 24 tys. szkół ze 112 krajów. Uczniowie biorą udział w pomiarach dotyczących 4 dziedzin: atmosfery i klimatu, hydrologii, pokrycia terenu oraz gleby, tworząc światową sieć pomiarów otoczenia. W programie aktywnie uczestniczyło III LO oraz Gimnazjum Nr 47. W 2017 roku animacja stworzona przez zespół III LO w ramach Europejskiej Kampanii Fenologicznej została wybrana najlepszą animacją miesiąca maja. – Klub Rozwijania Aktywności Dziecięcej „Promyczek” – nauczyciele starają się tworzyć warunki do: aktywizacji intelektualnej, artystycznej i społecznej dzieci, rozwijania wyobraźni i kreatywności, rozpoznawania indywidualnych talentów i zainteresowań, rozwijania umiejętności społecznych, w tym szczególnie kompetencji komunikacyjnych i umiejętności współpracy, poprawy funkcjonowania dzieci w środowisku rodzinnym i szkolnym, poprawy wyników w nauce, wzmocnienia adekwatnego poczucia własnej wartości, wzmocnienia motywacji do pracy w szkole oraz rozwijania własnych zainteresowań. <p>Ponadto 28 jednostek oświatowych realizowało różnego rodzaju inicjatywy w ramach projektów unijnych m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Akcja-kwalifikacja” - celem projektu jest podniesienie jakości i efektywności kształcenia zawodowego poprzez kompleksową współpracę 14 zespołów szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wsparciem objętych zostanie 1.755 uczniów, 130 nauczycieli, 11 opiekunów staży i praktyk. Pracodawcy zostaną włączeni w proces kształcenia kadr, ich pracownicy zostaną przeszkoleni i włączeni w przygotowanie programów i realizację kształcenia praktycznego. Wszystkie działania realizowane będą we współpracy z przedsiębiorcami. – „EduAkcja w technikach” – celem projektu realizowanego przez Miasto Bydgoszcz (ZS Chemicznych, ZS Samochodowych, ZS Mechanicznych Nr 2 i ZS Elektronicznych) w partnerstwie z Powiatem Bydgoskim, Powiatem Nakielskim i Powiatem Toruńskim jest podniesienie jakości i efektywności kształcenia zawodowego poprzez kompleksową współpracę 12 techników z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wsparciem objętych zostanie 1.236 uczniów, 80 nauczycieli kształcenia zawodowego, 6 opiekunów stażystów oraz 12 techników. Główną grupę docelową stanowią uczniowie kształcący się w zawodach technik: elektryk, elektronik, mechatronik, mechanik, pojazdów samochodowych, cyfrowych procesów graficznych, logistyk, teleinformatyk, informatyk, fototechnik i technik urządzeń i systemów energii odnawialnej i ich nauczyciele przedmiotów zawodowych. Pracodawcy zostaną włączeni w proces kształcenia kadr, ich pracownicy zostaną przeszkoleni i włączeni w przygotowanie programów i realizację kształcenia praktycznego. – „Modernizacja i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w szkołach zawodowych w Bydgoszczy – etap I” - przedmiotem projektu jest modernizacja i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w 5 szkołach zawodowych, tj. ZS Chemicznych (11 pracowni), ZS Handlowych (7 pracowni), ZS Mechanicznych Nr 2 (6 pracowni), ZS Nr 12 (2 pracowni), ZS Spożywczych (4 pracowni). – „Remont i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w Zasadniczej Szkole Zawodo- 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>wej Nr 5 Specjalnej w Bydgoszczy” – celem projektu był remont i zakup wyposażenia 5 pracowni do nauki zawodów: cukiernik, fryzjer, krawiec, kucharz oraz pracownik pomocniczy obsługi hotelowej. Działania te przyczyniły się do poprawy dostępności oraz warunków i jakości kształcenia zawodowego w szkole.</p> <p>– Program „Erasmus+” oraz POWER – w 2017 roku w ramach tego programu realizowano projekty m.in.: w Przedszkolu Nr 28, 34, 59, 61, 66; Gimnazjum Nr 5 i 9; SP Nr: 20, 37, 41, 46; ZS Nr: 4, 12, 19, 28, 36; ZS Budowlanych; ZS Chemicznych, ZS Gastronomicznych, ZS Elektronicznych, ZS Samochodowych, ZS Spożywczych; ZSO Nr: 1, 4, 5, 6.</p>		
	Szersze wprowadzanie edukacji obywatelskiej, ekologicznej i kulturalnej do programów rozwojowych szkół	<p>Miasto Bydgoszcz</p> <p>Szkoły i placówki oświatowe</p>	<p>Na rzecz realizacji zadania w 2017 roku, oprócz wymienionych inicjatyw opisanych powyżej, znaczącą rolę mają przedsięwzięcia realizowane w ramach ponadstandardowych działań edukacyjnych:</p> <p>a) edukacja obywatelska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizowana przez Młodzieżową Radę Miasta Bydgoszczy, której celem jest upowszechnianie idei samorządności wśród młodzieży. Rada liczy 31 młodych radnych: 15 uczniów z gimnazjów, 16 uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych, • w ramach projektu „Laboratorium demokracji” odbywają się spotkania dla opiekunów Samorządów Uczniowskich, funkcjonuje Międzygimnazjalny Sejmik Uczniowski, Bydgoski Kongres Uczniowski oraz Akademia Spraw Publicznych (współpraca Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej z I, VII, VIII, IX LO), • w związku z ustanowieniem roku 2017 - Rokiem Bydgoskiego Harcerstwa - w ramach konkursu Bydgoskich Grantów Oświatowych dofinansowanie otrzymały 3 projekty tj.: „Harcówka sercem naszej szkoły - śladami bydgoskich harcerzy - festiwal” (Gimnazjum Nr 23), XII Międzyszkolny Konkurs Przystanek Teatralny pn. „Ramię pręż, słabość krusz...” - 2017 Rokiem Bydgoskiego Harcerstwa” (ZS Spożywczych), „Harcerskie ślady - przegląd multimedialno-literacki znanych miejsc z Bydgoszczy związanych z harcerstwem” (Gimnazjum Nr 23), <p>b) edukacja ekologiczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczestnictwo placówek oświatowych w następujących przedsięwzięciach: <ul style="list-style-type: none"> – „Mała Forma Sceniczna” – organizatorem konkursu jest Miasto Bydgoszcz oraz Pałac Młodzieży. Jego przedmiotem jest prezentacja widowisk scenicznych wiążących się z dbałością człowieka o jego otoczenie. W 2017 roku w konkursie wystąpiło 27 zespołów w czterech kategoriach wiekowych, – „Międzynarodowy Dzień Ziemi” – coroczna akcja prowadzona przez nauczycieli wspólnie z dziećmi i młodzieżą polegająca na oczyszczaniu terenów z nieczystości. W 2017 roku w akcji pod hasłem „Ratujmy Ziemię przed odpadami” uczestniczyło 12.600 uczniów z 60 placówek oświatowych z terenu Bydgoszczy, – „Sprzątanie Świata” – ogólnooświatowa akcja ekologiczna polegająca na wspólnym oczyszczaniu pobliskich terenów z nieczystości. W 2017 roku w akcji pod hasłem „PODAJ DALEJ ... DRUGIE ŻYCIE ODPADÓW” uczestniczyło 14.891 dzieci i młodzieży z 89 placówek oświatowych z terenu Bydgoszczy, – „Leśna Skrzynia Skarbów” – projekt edukacyjny dla przedszkoli i szkół podstawowych, który powstał w Przedszkolu Niepublicznym „Tęcza” przy współpracy Nadleśnictwa w Żołędowie oraz Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Ekologicznej. Celem projektu jest propagowanie wiedzy o lesie, kształtowanie wrażliwości i szacunku dla ojczystej przyrody, wyrabianie nawyków proekologicznych. W 2017 roku akcje przeprowadzono pn. „Czysto w lesie – Czysto w mieście” dla przedszkoli i klas „0”, – „Segregujemy odpady już od najmłodszych lat - dbamy o przyszłość naszej planety” – projekt edukacyjny skierowany do uczniów klas III szkół podstawowych, którego celem jest zintensyfikowanie działań na rzecz segregowania odpadów. W 2017 roku w projekcie uczestniczyło 11 szkół, 47 klas, 50 nauczy- 	<p>Budżet Miasta</p> <p>WFOŚiGW</p> <p>Fundusze europejskie</p>	<p>IV.3.</p> <p>IV.8.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>cieli, 975 uczniów,</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Młodzież i Dzieci Kontra Śmieci” – projekt edukacyjny, którego celem jest zachęcenie placówek oświatowych do działań związanych z gospodarką odpadami, wyszkolenie nauczycieli – liderów działań ekologicznych, którzy zajmą się szeroko pojętą edukacją ekologiczną, współpraca różnych środowisk na rzecz edukacji i działań proekologicznych, podnoszenie świadomości ekologicznej nauczycieli, dzieci przedszkolnych i rodziców, umiejętności segregowania odpadów. W 2017 roku w projekcie uczestniczyło 25 przedszkoli, 2 szkoły podstawowe, 1 zespół szkół i 1 placówka oświatowa, - Zbiórka baterii – konkurs organizowany przez Miasto Bydgoszcz przy współpracy z firmą Remondis Sp. z o.o. Celem konkursu jest wskazanie dzieciom i młodzieży, jakie znaczenie ma eliminowanie odpadów niebezpiecznych z ogólnej masy odpadów komunalnych. W 2017 roku w do konkursu przystąpiło 69 placówek oświatowych z terenu Bydgoszczy. Łącznie zebrano 8,8 ton baterii, - Zbiórka płyt CD i DVD – konkurs organizowany przez Miasto Bydgoszcz przy współpracy z firmą MKUO ProNatura. W 2017 roku do konkursu przystąpiły 44 placówki oświatowe, w których łącznie zebrano 837 kg płyt CD i DVD, - Zbiórka nakrętek – konkurs organizowany przez Miasto Bydgoszcz przy współpracy z firmą MKUO ProNatura. W 2017 roku do konkursu przystąpiło 71 placówek oświatowych, w których łącznie zebrano 17,66 ton nakrętek. Dochód ze sprzedaży nakrętek został przekazywany na cel charytatywny, <ul style="list-style-type: none"> • w ramach realizacji programu „Zdolni znad Brdy” realizowane były projekty: <ul style="list-style-type: none"> - w ramach Międzyszkolnych Klubów Ucznia Zdolnego, Granty Rozwoju Zdolności - w SP Nr 4 warsztaty przyrodnicze „Klub Poszukiwaczy Wiedzy”; w Gimnazjum Nr 23 projekt „Młody obserwator, badacz, odkrywca”; ZSO Nr 6 zajęcia „Z przyrodą za Pan Brat”, - w ramach Międzyszkolnych Klubów Ucznia Zdolnego, Granty Fabryka Szans - w ZS Nr 19 projekt „Akademia Młodych Biologów – nauka poprzez działanie”, • II Bydgoskie Dni Energii pod hasłem „Prześiądź się na czystą energię” zorganizowano w ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonej Energii oraz Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Rozwoju. Celem wydarzenia było propagowanie idei oszczędzania energii. Na Starym Rynku można było zapoznać się z ekologicznymi rozwiązaniami dotyczącymi transportu, zapoznać się z ofertą szkół i uczelni kształcących w zawodach związanych z branżą odnawialnych źródeł energii, zorganizowano finał konkursu szkolnego „Uwolnij energię” oraz XXV Forum Ochrony Środowiska „Niskoemisyjna Bydgoszcz”, • Bydgoskie Granty Ekologiczne – powstały w 2016 roku jako forma wyróżnienia przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, działaniami proekologicznymi oraz propagowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Tematami priorytetowymi w 2017 roku były ekologiczne środki transportu. W naborze złożono 36 wniosków, a przyznano 33 Bydgoskie Granty Ekologiczne, w tym 32 placówkom oświatowym. Szczególnie promowane były także wnioski, w których uwzględniono dbałość o czyste powietrze w mieście, w tym zwrócenie uwagi na spalanie odpadów, • Projekt ENERGY@SCHOOL – w ramach programu Interreg Central Europe realizowany jest od 2016 roku projekt, który dotyczy efektywnego zarządzania energią w budynkach szkolnych. Polega on na stworzeniu systemu zarządzania energią w wybranych szkołach, obejmie instalację inteligentnych liczników i sprzętu do monitorowania zużycia energii, <p>c) edukacja kulturalna – prowadzona jest w ramach statutowej działalności Młodzieżowych Domów Kultury i Pałacu Młodzieży, w szkolnych kołach zainteresowań oraz w ramach Bydgoskich Grantów Oświatowych.</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Zmiana modelu kształcenia zawodowego, w sposób odpowiadający potrzebom rynku pracy, w tym kształcenie młodzieży w więcej niż jednym zawodzie	Wydział Edukacji i Sportu Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. Powiatowy Urząd Pracy	<p>W ramach realizacji zadania w 2017 roku Miasto Bydgoszcz prowadziło samodzielnie oraz na zasadzie partnerstwa liczne akcje promujące szkolnictwo zawodowe, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> wspierało wszelkie działania reklamowe prowadzone przez szkoły, pracodawców, lokalne media zachęcające młodzież do podjęcia nauki zwłaszcza w poszukiwanych zawodach, finansowało działalność Szkolnych Ośrodków Kariery, organizowało Forum Szkół Publicznych i Pracodawców „CV 2017. SZKOŁA – PRACA – KARIERA”, którego celem było przedstawienie gimnazjalistom z Bydgoszczy i regionu kujawsko-pomorskiego oferty edukacyjnej w atrakcyjnej formie, ale także tworzenie warunków do wspólnych przedsięwzięć realizowanych przez szkoły i ich codziennych partnerów – pracodawców i uczelnie wyższe. W 2017 roku wystawiło się ponad 30 szkół, bursy, internaty, schronisko młodzieżowe, Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży Bydgoszcz, PUP, doradcy zawodowi, uczelnie, instytucje otoczenia biznesu oraz 50 firm. W przedsięwzięciu wzięło udział ponad 5 tys. osób z Bydgoszczy i okolic, <p><i>Forum Szkół Publicznych i Pracodawców „CV 2017. SZKOŁA – PRACA – KARIERA”</i></p> <p><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przyznało środki na rozbudowę, modernizację i wyposażenie pracowni, w tym przedmiotów zawodowych, dofinansowało doksztalcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli, w tym z przedmiotów zawodowych, przyznało Bydgoskie Granty Oświatowe na realizację zajęć pozalekcyjnych, z uwzględnieniem zajęć tematycznie związanych z kształceniem zawodowym, współpracowało przy realizacji projektów unijnych, w ramach których bydgoskie szkoły kształcenia zawodowego wdrażały programy rozwojowe obejmujące: <ul style="list-style-type: none"> dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy, współpracę z pracodawcami (konsultacja programów praktyk lub zajęć praktycznych, tworzenie programów dodatkowych praktyk i staży), wyposażanie pracowni i warsztatów, zajęcia przygotowujące do wejścia na rynek pracy, zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe przygotowujące do egzaminów zawodowych i maturalnych, opiekę psychologiczną, finansowało stypendia dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w ramach „Programu Stypendialnego 	Budżet Miasta Fundusze europejskie Środki PUP	II.5. IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>dla Młodzieży Osiągającej Szczególne Wyniki w Nauce”.</p> <p>Ponadto, na rzecz realizacji zadania, Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – inicjowała spotkania lokalnych firm z uczelniami wyższymi, średnimi szkołami zawodowymi oraz podejmowała działania informacyjne dla szkół i uczelni, przedstawiając strukturę bydgoskiej gospodarki, a także promowała wiedzę na temat funkcjonujących i rozwijających się branż w mieście. Ich efektem jest tworzenie nowych kierunków studiów podyplomowych, – realizowała program szkoleniowy „Bydgoszcz Szuka Talentów”, którego celem jest wyposażenie potencjalnych pracowników w dodatkowe kompetencje zwiększające ich szanse na lokalnym rynku pracy. Projekt jest realizowany w partnerstwie z Project Management Institute - Poland Chapter, Wyższą Szkołą Gospodarki oraz Centrum Operacyjnym Sp. z o.o. Grupy Kapitałowej Banku Pocztowego S.A. i Cybercom Poland. W 2017 roku zorganizowano warsztaty z zarządzania projektami oraz warsztaty dla programistów. <p>W roku szkolnym 2015/2016 po raz pierwszy wydane zostały dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe uzyskane w wyniku „nowych” egzaminów zawodowych. W roku szkolnym 2016/2017 w szkołach prowadzonych przez Miasto Bydgoszcz dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe i tytuł technika uzyskało 1.014 uczniów w 34 zawodach.</p>		
	Stworzenie spójnego systemu doradztwa zawodowego dla uczniów, rodziców i nauczycieli, w tym promowanie wykształcenia technicznego	Wydział Edukacji i Sportu Szkoły i placówki oświatowe	<p>W ramach realizacji zadania w 2017 roku kontynuowano realizację Bydgoskiego Programu Szkolnego Doradztwa Edukacyjno-Zawodowego „Azymut - nauka i praca”.</p> <p>Zorganizowano konkursy oraz turnieje zawodoznawcze w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery. Organizatorem przedsięwzięcia, w którym uczestniczyli uczniowie i nauczyciele z 18 gimnazjów i 5 szkół ponadgimnazjalnych oraz uczelni wyższych (łącznie 210 osób) była Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna nr 1.</p> <p>Co roku w Bydgoskim Centrum Targowo-Wystawienniczym organizowane jest Forum Szkół Publicznych i Pracodawców „CV. SZKOŁA - PRACA - KARIERA”.</p> <p>Dodatkowym wzmocnieniem działań promujących szkolnictwo zawodowe był cykl publikacji prasowych w dodatku „Biznes Kujawsko-Pomorski”, w którym obok prezentowania założeń dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy promowano kształcenie zawodowe.</p> <p>W 2017 roku 6 szkół zrealizowało 8 projektów edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ZS Spożywczych - Wspieranie młodych talentów rzemiosła cukierniczego. Wojewódzki Turniej na Najlepszego Ucznia w Zawodzie Cukiernik, – ZS Gastronomicznych - Kulinaryny piknik rodzinny w centrum miasta Bydgoszczy dla dzieci i młodzieży województwa kujawsko - pomorskiego "Smaki zup kuchni polskiej i różnych narodów", – ZS Nr 12 - Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy Elektrycznej i Elektronicznej "Euroelektra", które zostały dofinansowane dzięki Bydgoskim Grantom Oświatowym. 	Budżet Miasta Środki zewnętrzne	II.5. IV.3.
	Optymalizacja sieci szkół i realizowanych w nich profili kształcenia poprzez współpracę z przedsiębiorcami, przedstawicielami uczelni i biznesu	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Sieć profili kształcenia zawodowego jest na bieżąco dostosowywana do potrzeb lokalnego rynku pracy. Przygotowana oferta edukacyjna jest konsultowana z organizacjami zrzeszającymi pracodawców oraz Powiatowym Urzędem Pracy.</p> <p>W 2017 roku uwzględniając potrzeby pracodawców oraz zainteresowania młodzieży prowadzono w szkołach i placówkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kształcenie zawodowe na poziomie średnim realizowane było w następujących zawodach: fototechnik, kelner, technik analityk, technik automatyk sterowania ruchem kolejowym, technik awionik, technik bu- 	Budżet Miasta	II.5. IV.3.

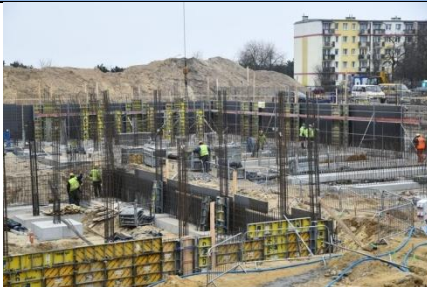
Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>downictwa, technik chłodnictwa i klimatyzacji, technik cyfrowych procesów graficznych, technik drogownictwa, technik ekonomista, technik eksploatacji portów i terminali, technik elektronik, technik elektryk, technik energetyk, technik farmaceutyczny, technik geodeta, technik handlowiec, technik hodowca koni, technik hotelarstwa, technik informatyk, technik logistyk, technik masażysta, technik mechanik, technik mechanik lotniczy, technik mechatronik, technik obsługi turystycznej, technik ochrony środowiska, technik organizacji reklamy, technik pojazdów samochodowych, technik procesów drukowania, technik przemysłu mody, technik renowacji elementów architektury, technik spedytor, technik technologii drewna, technik technologii odzieży, technik technologii żywności, technik teleinformatyk, technik transportu kolejowego, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik usług fryzjerskich i technik żywienia i usług gastronomicznych,</p> <p>– kształcenie na poziomie robotniczym i rzemieślniczym w zawodach: cieśla, cukiernik, drukarz, elektromechanik pojazdów samochodowych, elektryk, fotograf, fryzjer, krawiec, kucharz, lakiernik, mechanik pojazdów samochodowych, mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, monter mechatronik, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, monter-elektronik, murarz-tylnkarz, ogrodnik, operator obrabiarek skrawających, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, sprzedawca, stolarz, ślusarz i złotnik-jubiler.</p> <p>ZSZ Nr 4, ZSZ Nr 5 Specjalna, ZSZ Elektryczna Nr 2, ZSZ Samochodowa i ZSZ Spożywcza oferowały młodocianym pracownikom naukę. Obejmowała ona naukę przedmiotów ogólnokształcących i teoretycznych przedmiotów zawodowych. Teoretyczne kształcenie zawodowe w wybranych zawodach odbywało się w formie kursów organizowanych przez ośrodki kształcenia zawodowego. Praktyczne przygotowanie zawodowe, w ramach zawodów prowadzonych przez szkoły, realizowane było u pracodawców, z którymi rodzice lub prawni opiekunowie młodocianych zawarli umowy o pracę.</p> <p>Firma iQor wraz z fundacją Take Care w porozumieniu z ZS Elektronicznych opiekowała się klasą patronacką „iQor Class”, której celem jest tworzenie warunków do rozwoju uczniów w dwóch obszarach: elektronicznym i informatycznym zgodnie z potrzebami rynku pracy. W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój przygotowano projekt wspierający tę współpracę.</p> <p>Przystąpiono do realizacji umów – porozumień o współpracy pomiędzy ATOS IT Services Sp. o.o., a ZSO Nr 6 - klasa informatyczna, ZSO Nr 2 – klasa językowa oraz ZS Elektronicznych w ramach realizacji projektu „ATOS EXCELLENCE PROGRAM”.</p>		
	Uruchomienie systemu stypendialnego i kierunków zamawianych w szkołach zawodowych	Wydział Edukacji i Sportu	<p>W ramach „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”, działanie: 1.4.2 <i>Dostosowanie ofert kształcenia szkół i uczelni do potrzeb rynku pracy</i> (tworzenie m.in. „klas zamawianych” w szkołach zawodowych i technikach) w 2017 roku zwiększono liczbę szkół i „kierunków zamawianych” objętych systemem stypendialnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – technik procesów drukowania w ZS Chemicznych, – technik chłodnictwa i klimatyzacji w ZS Nr 12. <p>Dofinansowano kwalifikacyjne kursy zawodowe zgodne z potrzebami rynku pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – fotograf – ZS Chemicznych, – dekarz, – technik budownictwa. 	Budżet Miasta	II.5. IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
b.	Modernizacja i rozbudowa obiektów placówek oświatowych oraz doposażenie w nowoczesny sprzęt dydaktyczny:				
	Budowa szkoły i przedszkola w Fordonie przy ul. Bora-Komorowskiego	Wydział Inwestycji Miasta	<p>Zadanie zakończone w 2017 roku.</p> <p>W 2017 roku zakończona została budowa nowego kompleksu edukacyjnego o powierzchni 35 tys. m². W trzykondygnacyjnym budynku mieści się Szkoła Podstawowa Nr 9 z 28 oddziałami, mogąca pomieścić ok. 700 uczniów oraz ośmiodziałowe przedszkole na 200 dzieci. Za budynkiem szkoły powstało: boisko wielofunkcyjne o wymiarach 44x32 m, małe boisko do piłki nożnej o wymiarach 22x44 m z bieżnią 4-torową okólną, bieżnia 5-torowa o długości około 60 m z rozbieżnią spełniającą jednocześnie funkcję rozbieżni do skoku w dal, strefa do ćwiczeń równoważnych, plac zabaw dla dzieci przedszkolnych – z wewnętrznym ogrodzeniem, plac zabaw dla dzieci szkolnych – młodszych, strefa zewnętrzna dla dzieci starszych z grami i zabawami o charakterze edukacyjnym. Przy projektowaniu zagospodarowania terenu uwzględniono pozostawienie rezerwy działki pod ewentualną budowę krytego basenu w przyszłości. Budynek spełnia najwyższe standardy w zakresie energooszczędności – wyposażony jest w gruntowy wymiennik ciepła.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta FRKF	IV.3.
	Przebudowa III piętra w budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6, ul. Staszica		Zadanie zakończone w 2015 roku.		IV.3.
	Budowa sali widowiskowo-sportowej Młodzieżowego Domu Kultury nr 5 w Fordonie		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Termomodernizacja, przebudowa oraz modernizacja większości budynków oświatowych, w tym m.in.: – Zespołu Szkół nr 10, ul. Kartowicza 2 wraz z termomodernizacją istniejących obiektów, budową sali gimnastycznej i zagospodarowaniem terenu	Wydział Inwestycji Miasta Jednostki oświatowe	<p>Celem zadania „Termomodernizacja placówek oświatowych na terenie miasta Bydgoszczy” było zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię zużywaną na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej, obniżenie kosztów oświetlenia wewnątrz budynku oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej. Zakres prac obejmował kompleksową termomodernizację w 25 placówkach (przy 27 budynkach) oświatowych. W 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> zakończono realizację rzeczową podzadań: <ul style="list-style-type: none"> Przedszkole Nr 48 przy ul. Kleina 3, Przedszkole Nr 58 przy ul. Niecała 20, 	Budżet Miasta Środki własne jednostek oświatowych	III.4. IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	<ul style="list-style-type: none"> – Zespołu Szkół nr 36, ul. Bohaterów Westerplatte 2 wraz z termomodernizacją istniejących obiektów i zagospodarowaniem terenu – Zespołu Szkół nr 20 wraz z rozbudową sali gimnastycznej, ul. Sielska 34 		<ul style="list-style-type: none"> – Gimnazjum Nr 9 przy ul. Gajowej 94 (obecnie ZS Handlowych), – ZS Nr 9 przy ul. Cichej 59, na tym obiekcie zamontowano również odnawialne źródło energii tj. instalację fotowoltaiczną, – ZS Nr 36 przy ul. Bohaterów Westerplatte 2 (obecnie SP Nr 57), • trwała realizacja rzeczowa podzadań: <ul style="list-style-type: none"> – SP Nr 63 przy ul. Goszczyńskiego 3, – ZS Nr 31 przy ul. Fordońskiej 17, • podpisano umowę z wykonawcą robót budowlanych podzadania: <ul style="list-style-type: none"> – Pałac Młodzieży przy ul. Jagiellońskiej 27, • wybrano wykonawcę robót budowlanych podzadań: <ul style="list-style-type: none"> – Przedszkole Nr 11 przy ul. Chołoniewskiego 9, – Przedszkole Nr 43 przy ul. Powalisza 8 (obecnie ul. Jeremiego Przybory), – SP Nr 38 przy ul. Węgierskiej 11, – SP Nr 66 przy ul. Berlinga 3, – Gimnazjum Nr 24 przy ul. Kościuszki 37A (obecnie SP Nr 3), – ZS Nr 4 przy ul. Nałkowskiej 9, – ZS Nr 6 przy ul. Staroszkolnej 12, – ZS Nr 17 przy ul. Kaplicznej 7 (obecnie SP Nr 19), – ZS Nr 19 przy ul. Grzymały-Siedleckiego 11, – ZS Nr 23 przy ul. Nakielskiej 273 (obecnie SP Nr 35), – ZS Nr 27 przy ul. Sardynkowej 7 (obecnie SP Nr 64), – ZS Nr 34 przy ul. Zacisze 16, • ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy prac budowlanych podzadań: <ul style="list-style-type: none"> – Przedszkole Nr 18 przy ul. Betoniarzy 2, – Przedszkole Nr 20 przy ul. Ujejskiego 70 – postępowanie unieważnione, – SP Nr 2 przy ul. Hetmańskiej 34 – postępowanie unieważnione, – ZS Nr 15 przy ul. Czerkaskiej 8 – postępowanie unieważnione, – ZS Nr 21 przy ul. Bałtyckiej 59 (obecnie SP Nr 32) – postępowanie unieważnione. <p>Kontynuowano zadanie „Zwiększenie efektywności energetycznej oraz zastosowanie Odnawialnych Źródeł Energii wraz z wdrożeniem inteligentnego zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej na terenie miasta Bydgoszczy”. Jego celem była poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, których stan techniczny, z uwagi na przestarzałe rozwiązania technologiczne wykonania ścian, okien, otworów drzwiowych, konstrukcji dachowych, generuje straty energii. W 2017 roku opracowywano dokumentację dla ZS Mechanicznych Nr 2 oraz ZS Budowlanych.</p> <p>W ramach zadania „Budowa hali sportowej z funkcją rehabilitacyjną i termomodernizacją budynku istniejącego ZS Nr 14 przy ul. Kcyńskiej 49” wykonano dokumentację projektową rozbudowy oraz termomodernizacji głównego budynku.</p> <p>Szereg prac modernizacyjnych obiektów placówek oświatowych przeprowadzono w ramach zadania „Bu-</p>	Fundusze europejskie	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>dowa, przebudowa i modernizacja budynków oświatowych oraz boisk przyszkolnych". Wykonano przedmiar prac modernizacyjnych dachu budynku ZS Ogólnokształcących Nr 1 przy pl. Wolności, zlecono wykonanie modernizacji dachu przy ZS Nr 35 przy ul. Gawędy. Ponadto w ramach zadania wykonano wymianę stolarki okiennej i drzwiowej w 2 jednostkach oświatowych, w tym: wymiana drzwi wejściowych w Przedszkolu Nr 28, wymiana stolarki okiennej w SP Nr 43.</p> <p>W 2017 roku w ramach Programu BBO realizowano „Zagospodarowanie terenu przy SP nr 56 przy ul. Bośniackiej 3”. W ramach zadania wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową przebudowy i modernizacji nawierzchni na placu szkolnym oraz zawarto umowę na wykonanie robót budowlanych. Planowane zakończenie robót – 2018 rok.</p>		
	Tworzenie i wzbogacanie bazy materialnej i dydaktycznej szkół i placówek oświatowych, w tym przebudowa i doposażenie warsztatów do praktycznej nauki zawodów	<p>Wydział Edukacji i Sportu</p> <p>Wydział Funduszy Europejskich</p> <p>Placówki oświatowe</p>	<p>W 2017 roku wykonano dokumentację projektową dla pracowni w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ZS Budowlanych, w tym przebudowa i rozbudowa segmentu warsztatów kształcenia zawodowego wraz z termomodernizacją, – ZS Drzewnych, w tym modernizacja i doposażenie pracowni/warsztatów kształcenia zawodowego (lakierni, obróbki ręcznej) wraz z korytarzem przy salach w warsztatach, – ZS Elektronicznych, w tym rozbudowa budynku o parterowy budynek oraz adaptacja sali lekcyjnej na pracownię, – ZS Gastronomicznych, w tym przebudowa/remont warsztatów szkolnych w budynku, – ZS Mechanicznych Nr 1, w tym modernizacja czterech zespołów budynku ZSM, – ZS Mechanicznych Nr 2, Centrum Kształcenia Praktycznego Nr 1. <p>Placówki oświatowe również systematycznie doposażane są w nowoczesny sprzęt dydaktyczny oraz tworzone są nowoczesne sale warsztatowe praktycznej nauki zawodu, w ramach realizowanych projektów, w tym unijnych m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Modernizacja i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w szkołach zawodowych w Bydgoszczy – etap I” – projekt obejmuje pięć bydgoskich szkół zawodowych, w tym: ZS Chemicznych - 11 pracowni, ZS Handlowych - 7 pracowni, ZS Mechanicznych Nr 2 - 6 pracowni, ZS Nr 12 - 2 pracowni, ZS Spożywczych - 4 pracowni, – „Remont i wyposażenie warsztatów i pracowni kształcenia praktycznego w Zasadniczej Szkole Zawodowej Nr 5” - w ramach projektu przeprowadzono remonty pracowni zawodowych oraz zakup doposażenia do pracowni zawodowych w zawodzie cukiernik, fryzjer, krawiec, kucharz oraz pracownik pomocniczy obsługi hotelowej. 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Budżet państwa</p> <p>Fundusze europejskie</p>	IV.3.
	Likwidowanie barier architektonicznych w dostępie uczniów i słuchaczy niepełnosprawnych ruchowo w budynkach oświatowych	Wydział Inwestycji Miasta	<p>Z myślą o osobach niepełnosprawnych w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wybudowano nowy budynek SP Nr 9 przy ul. gen. Bora Komorowskiego 2, w którym zastosowano wejścia do obiektu bezpośrednio z poziomu terenu, zamontowano dwie windy, na każdej z kondygnacji znajdują się toalety przystosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także otwory drzwiowe i przejścia wewnątrz budynku są odpowiednio przystosowane do ich potrzeb, – w ramach inwestycji przy ZS Nr 5 przy ul. Szarych Szeregów rozpoczęto prace przy budowie nowego basenu. Obiekt przystosowany będzie dla osób niepełnosprawnych (podjazd zewnętrzny, winda wewnętrzna, wyposażenie zespołu szatniowo-sanitarnego). 	<p>Budżet Miasta</p> <p>FRKF</p>	IV.3. IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>– opracowywano dokumentację projektowo-kosztorysową budowy hali sportowej z funkcją rehabilitacji z rozszerzeniem o termomodernizację budynku istniejącego przy Zespole Szkół Nr 14 - ul. Kcyńska 49.</p> <p>W ramach Programu BBO w 2017 roku zbudowano siłownię zewnętrzną przy ul. Jesionowa 3a na terenie Zespołu Szkół Specjalnych nr 30, która została wyposażona w huśtawkę wahadłową typu bocianie gniazdo, urządzenie siłowni fitness 3 stanowiskowe /rowerek /wyciskacz/orbitrek.</p>		
c.	Rozbudowa i modernizacja bazy sportowej szkół:				
	Budowa basenu na Błoniu, ul. Stawowa		Zadanie zakończone w 2015 roku.		IV.3. IV.5.
	Budowa czterech basenów	Wydział Inwestycji Miasta	<p>W ramach zadania „Budowa basenów osiedlowych” w 2017 roku rozpoczęto prace budowlane przy budowie basenu przy ZSO Nr 5, przy ul. Szarych Szeregów 4a. Zakres prac obejmuje budowę budynku mieszczącego baseny (basen pływacki o wymiarach 25 m x 12,5 m dla 120 osób, basen rekreacyjny dla 35 osób, jacuzzi -2 szt. dla 15 osób, basen dla najmłodszych – 10 osób, 2 sauny fińskie dla 10 osób), pomieszczenia techniczne wraz z łącznikiem do budynku szkoły oraz zagospodarowaniem terenu. Na piętrze znajdować się będzie widownia oraz zespół sportowy składający się z siłowni dla 35 osób i sali fitness także dla 35 osób.</p> <p>W dniach od 1 do 30 października 2017 roku odbyły się konsultacje społeczne z mieszkańcami dotyczące kolejności budowy przyszłolnych basenów. Powstaną one na osiedlach z największą liczbą mieszkańców, na których do tej pory nie funkcjonowały pływalnie. Lokalizacje uwzględniały m.in. liczbę dzieci korzystających z zajęć na pływalni oraz odległości szkół od innych basenów na terenie miasta. Najwięcej głosów otrzymała lokalizacja na osiedlu Tatrzańskim przy ZS Nr 28 na ul. Kromera. W następnej kolejności powstanie basen na Miedzyniu przy ZS Nr 8 przy ul. Pijarów, a potem na osiedlu Leśnym przy ZSO Nr 7 przy ul. 11 Listopada. Budowa każdego nowego basenu będzie zaczynała się nie rzadziej niż co 2 lata.</p>	Budżet Miasta	IV.3. IV.5.
	Budowa szkolnych placów zabaw	Wydział Inwestycji Miasta	<p>W 2017 roku w ramach Programu BBO wykonano:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Strefa aktywnej rekreacji na os. Stary Fordon” – opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową zagospodarowania istniejącego boiska oraz doposażenia placu zabaw wraz z jego rozbudową na terenie SP Nr 4 przy ul. Wyzwolenia 4. Planowane zakończenie zadania – 2018 rok, – „Budowa siłowni zewnętrznej przy ul. Jesionowej na os. Szwederowo” - wykonano siłownię zewnętrzną 	Budżet Miasta	IV.3. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>wraz z urządzeniami zabawowymi na terenie ZS Specjalnych Nr 30 przy ul. Jesionowej 3a,</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Zagospodarowanie terenu przy ul. Kombatantów na os. Kapuściska”- wykonano plac zabaw „Europejskie podwórko” na terenie SP Nr 46, w tym montaż zestawu urządzeń: zestaw zabawowy, zjeżdżalnia, huśtawka wagowa, huśtawka wahadłowa podwójna, zestaw domków oraz tablice edukacyjne, – „Budowa siłowni zewnętrznej przy ul. Słonecznej na os. Wilczak - Jary” – wykonano siłownię zewnętrzną przy ZS Nr 29 przy ul. Słonecznej 26. <p>Ponadto dodatkowe place zabaw są niezbędne ze względu na zmianę statusu szkół, które wraz z reformą oświaty będą pełnić również funkcję szkół podstawowych. W 2017 roku rozpoczęto opracowanie dokumentacji projektowej dla budowy placów zabaw na terenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przy Gimnazjum Nr 5, ul. Berlinga 17, – przy Gimnazjum Nr 23, ul. Czackiego 8, – przy ZS Nr 5 MS, ul. Berlinga 13. 		
	Budowa boisk wielofunkcyjnych przy obiektach oświatowych	Wydział Inwestycji Miasta	<p>Budowa boisk wielofunkcyjnych w 2017 roku realizowana była w ramach przedsięwzięcia „Budowa, przebudowa i modernizacja budynków oświatowych oraz boisk przyszkolnych”. W ramach tego zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakończono przebudowę boiska przy ZSO Nr 2 przy ul. Nowodworskiej 13 i SP Nr 58 przy ul. Gdańskiej, – rozpoczęto przebudowę boiska przy ZS Spożywczych przy ul. Toruńskiej 174, – opracowano dokumentację przebudowy boiska przy MDK nr 2 ul. Leszczyńskiego. <p>Ponadto w 2017 roku zakończono budowę SP Nr 9 w Fordonie przy ul. Bora-Komorowskiego. W ramach zagospodarowania terenu wykonano dwa boiska – wielofunkcyjne z nawierzchnią z poliuretanu oraz boisko do piłki nożnej z nawierzchnią z trawy syntetycznej i bieżnią lekkoatletyczną czterotorową oraz nawierzchnie syntetyczne pod place zabaw. Zadanie było współfinansowane ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w zakresie budowy hali sportowej, boiska do piłki nożnej, bieżni okrężnej i prostej oraz skoczni do skoku w dal.</p> <p>W ramach BBO rozpoczęto realizację zadania „Strefa aktywnej rekreacji na os. Stary Fordon” na terenie SP Nr 4 przy ul. Wyzwolenia 4. Ponadto, w ramach Programu BBO w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykonano budowę oświetlenia boiska na terenie ZS Nr 24 przy ul. Puszczykowej 11, – rozpoczęto roboty ziemne przy budowie boiska wielofunkcyjnego przy ZS Nr 34 przy ul. Zacisze 16 na os. Kapuściska. 	Budżet Miasta FRKF	IV.3. IV.5.
	Przebudowa, rozbudowa i modernizacja sal gimnastycznych w obiektach oświatowych, m.in. przy: <ul style="list-style-type: none"> – Zespole Szkół nr 25, ul. Czartoryskiego 18 – Zespole Szkół nr 5, ul. Berlinga 13 – Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1, ul. Plac Wolności 9 – Zespole Szkół nr 14, ul. Kcyńska 49 	Wydział Inwestycji Miasta	<p>Na rzecz realizacji zadania w 2017 roku kontynuowano prace dokumentacyjne dla inwestycji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa hali sportowej z funkcją rehabilitacyjną i termomodernizacją budynku istniejącego ZS Nr 14, ul. Kcyńska 49 - realizacja rzeczowa planowana jest w 2018 roku, – budowa hali sportowej przy ZS Elektronicznych, ul. Karłowicza 20 - realizacja rzeczowa planowana jest w 2018 roku, – budowa sali rehabilitacyjno-sportowej na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 3 przy ul. Granicznej 12. <p>Na 2018 rok zaplanowano budowę nowej hali sportowej przy Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 przy Placu Wolności 1. W sali znajdzie się boisko o wymiarach około 19m x 36m. Projekt przewiduje też zlokalizowanie trybuny na ponad 120 widzów. W obiekcie przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych znajdują się także siłownie i inne sale do ćwiczeń. Projekt uwzględnia sąsiedztwo zabytkowych kamienic, tak</p>	Budżet Miasta	IV.3. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Efektywne wykorzystanie bazy sportowej i rekreacyjnej przy placówkach oświatowych	Wydział Edukacji i Sportu	<p>by elewacja i sama hala pasowały do otoczenia. W pierwszym etapie nastąpi rozbiórka starej sali gimnastycznej.</p> <p>Baza sportowa i rekreacyjna przy placówkach oświatowych jest wykorzystywana przede wszystkim do realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Obiekty sportowe służą także do realizacji programu pozalekcyjnych zajęć sportowych. Dodatkowo w szkołach podstawowych realizowane były programy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Akademia młodych orłów” – to bezpłatne treningi piłki nożnej dla dzieci w wieku 5-10 lat prowadzone pod patronatem Polskiego Związku Piłki Nożnej, – „Umiem pływać” – istotą programu jest nabycie i rozwinięcie podstawowych umiejętności pływackich przez najmłodszych adeptów tej dyscypliny sportu, którymi są uczniowie klas 1-3 szkół podstawowych. <p>Ponadto z obiektów sportowych – głównie boisk i basenów przyszkolnych – korzystają wszyscy mieszkańcy Bydgoszczy.</p>	Budżet Miasta	IV.5.
d.	Rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży poprzez funkcjonowanie różnych form zajęć w placówkach oświatowo-wychowawczych i organizowanych przez inne instytucje i organizacje oraz tworzenie warunków dla realizacji innowacji pedagogicznych:				
	Realizacja działań innowacyjnych w szkołach i placówkach oświatowych	<p>Wydział Edukacji i Sportu</p> <p>Placówki oświatowe</p>	<p>Działania innowacyjne w szkołach i placówkach oświatowych prowadzone są w oparciu o rozporządzenie MENiS w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki. Szkoły przekazują uchwały o podjęciu innowacji organowi prowadzącemu i Kuratorowi Oświaty.</p> <p>W 2017 roku zgłoszono do realizacji 31 innowacji pedagogicznych.</p> <p>W ramach „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” kontynuowano działalność Klubu Kreatorów Innowacyjnych Rozwiązań Edukacyjnych „Inspiracje”, którego koordynatorem jest III LO.</p> <p>W 2017 roku zrealizowano przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Potyczki językowe” – sztuka prezentacji w wykonaniu gimnazjalistów połączona z sympozjum dla nauczycieli na temat prezentacji, – „The Views of the UK and the USA” – międzyszkolny konkurs, – „Korpusy językowe w nauczaniu języków obcych” - konferencja dla nauczycieli języków obcych, – „Laboratorium chemiczne dla geografów” – warsztaty dla nauczycieli geografii, – „Wehikuł czasu” – klub innowacyjnego nauczania historii i wiedzy o społeczeństwie oraz „Małej Ojczyzny”. 	Budżet Miasta	IV.3.
	Zwiększenie dostępności zajęć rozwijających zdolności i zainteresowania uczniów	<p>Wydział Edukacji i Sportu</p> <p>Placówki oświatowe</p>	<p>Wszystkie bydgoskie szkoły prowadzą zajęcia dodatkowe dla uczniów, w ramach których dzieci i młodzież mogą rozwijać swoje zainteresowania. Ponadto mogą korzystać z szerokiej oferty Młodzieżowych Domów Kultury, Pałacu Młodzieży, Miejskiego Centrum Kultury, klubów i stowarzyszeń sportowych oraz innych placówek.</p> <p>Zajęcia rozwijające zdolności i zainteresowania uczniów realizowane były w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projektu „Zdolny uczeń na uczelni” polegający na organizacji okazjonalnych zajęć tj. wykłady, warsztaty, 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p>	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>laboratoria, sesje naukowe dla najzdolniejszych uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. W 2017 roku przeprowadzono laboratoria: „Fizyka doświadczalna”, „Eksperymenty chemiczne”, „Eksperyment w fizyce” oraz warsztaty „Elementy algorytmiki”,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisów art. 42 ust. ustawy Karta Nauczyciela, – Bydgoskich Grantów Oświatowych, w tym grantów dla placówek integracyjnych, – Miejskiego Programu Wspierania Ucznia Zdolnego „Zdolni znad Brdy”, – projektów unijnych m.in. Erasmus+, – innych programów realizowanych w ramach „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. 		
	Organizowanie zajęć i imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych	<p>Wydział Edukacji i Sportu</p> <p>Placówki oświatowe</p>	<p>Z oferty edukacyjnej placówek wychowania pozaszkolnego tj. Pałacu Młodzieży oraz 6 młodzieżowych domów kultury, w roku szkolnym 2016/2017, skorzystało 45.409 dzieci i młodzieży, w tym 12.198 uczestniczyło w zajęciach stałych, a 33.211 w zajęciach okresowych.</p> <p>Do kalendarza imprez oświatowych organizowanych w Bydgoszczy w 2017 roku w wymiarze ogólnopolskim, wpisały się takie przedsięwzięcia, jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • V Ogólnopolski Konkurs „Działam bezpiecznie” dla uczniów szkół gimnazjalnych (Gimnazjum Nr 24), • X Ogólnopolski Konkurs „Ratujemy życie” dla uczniów szkół podstawowych (ZS Nr 22), • IX Ogólnopolski Konkurs Filmów Amatorskich KLAPS (ZSO Nr 6), • Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy Elektrycznej i Elektronicznej „Euroelektra” (ZS Nr 12), • IX Ogólnopolskie Forum Drogownictwa i Geodezji (ZS Budowlanych), • XXXIII Ogólnopolski Turniej Szachowy Juniorów (MDK nr 1), • XII Ogólnopolski Turniej Tańca Nowoczesnego „Solo, Duet...” (MDK nr 1), • Ogólnopolski Konkurs Grafiki Komputerowej „Grafkom” (ZSiP nr 1, MDK nr 3), • XIII Ogólnopolskie Spotkania z Muzyką Filmową i Musicalową Szlagier 2017 (MDK Nr 5), <p>• przedsięwzięcia realizowane w Pałacu Młodzieży:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ogólnopolski Konkurs Tańca „Taneczne Miraże”, – XVIII Ogólnopolski Festiwal Interpretacji Piosenki Aktorskiej, – XXX Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny „Dziecko i jego świat”, – 32 AFF-Era Filmowa – Ogólnopolski Festiwal Kina Niekomercyjnego, – XIV Ogólnopolski Festiwal Małych Form Scenicznych „AbrAcAdAbrA” itd. <p>Najważniejsze masowe imprezy sportowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bydgoska Olimpiada Młodzieży, – Biały Miś – turniej sprawnościowy dla uczniów szkół podstawowych, którego bezpośrednim organizatorem jest Gazeta Pomorska i Miasto Bydgoszcz, – 20-godzinny kurs nauki pływania realizowany w ramach programu „Umiem pływać”, – imprezy sportowo-rekreacyjne, które są organizowane przez szkoły i placówki oświatowe itp. <p>Akademia Młodych Orłów – to inicjatywa współtworzona przez Miasto Bydgoszcz i Polski Związek Piłki Nożnej. Jest to nowatorski projekt nieodpłatnego szkolenia piłkarskiego skierowanego zarówno do chłopców, jak i do dziewczynek. Uczestnicy AMO są podzieleni na trzy kategorie wiekowe: skrzaty (6-7 lat), żaki (8-9 lat) oraz orliki (10-11 lat).</p> <p>Oprócz wymienionych imprez sportowych, szkoły same organizują międzyszkolne i ogólnopolskie zawody</p>	Budżet Miasta	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Propagowanie aktywności społecznej uczniów, w tym wspieranie młodzieżowego wolontariatu	Miasto Bydgoszcz Placówki oświatowe	<p>sportowe, przy wsparciu finansowym Miasta.</p> <p>Na rzecz realizacji zadania w bydgoskich szkołach i placówkach w 2017 roku kontynuowane były przedsięwzięcia angażujące dzieci i młodzież w akcje i działalność o charakterze lokalnym i ogólnopolskim. Propagowanie aktywności społecznej i postaw obywatelskich odbywało się poprzez zaangażowanie dzieci i młodzieży w działalność na rzecz dobra wspólnego. Należy tu wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział w akcjach charytatywnych i społecznych np. zbiórka książek, funduszy dla akcji „Pola nadziei”, „Szkolna Świąteczna Paczka”, „Góra Grosza”, WOŚP, krwiodawstwo, sprzątanie mogił, organizacja dni osiedla oraz dni szkoły, Bydgoski Festiwal Wodny „Ster na Bydgoszcz”, – działalność młodzieżowych kół Caritas oraz klubów wolontariatu np. konkurs miejski „Bydgoski Wolontariusz Roku”, „Siła Wolontariuszy Miejskich Bydgoszcz” (zrzeszenie 67 szkolnych kół wolontariatu, ok. 1.300 wolontariuszy w szkołach), Samorządowy Konkurs Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”, spotkania integracyjne dla wolontariuszy ze szkół i opiekunów wolontariatu, – współpracę dzieci i młodzieży z organizacjami pożytku publicznego m.in. z Fundacją „Dr Clown”, Stowarzyszeniem Pomocy Osobom z Zespołem Aspergera „Aspi”, Stowarzyszeniem Bezpieczeństwo Dziecka, Stowarzyszeniem „Nasze Szwederowo”, PCK, Stowarzyszeniem „Z potrzeby serca”, – działalność Młodzieżowej Rady Miasta oraz samorządów uczniowskich – MRM koordynuje działania ujęte w „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”, tj. Program aktywizacji samorządów uczniowskich i akademickich „Laboratorium demokracji” oraz OMG Radio (Oryginalne Młodzieżowe Granie). W 2017 roku MRM była współorganizatorem debaty strategicznej pt. „Młodzież”, a także Forum CV 2017. Ponadto brała udział w konsultacjach przy opracowaniu „Strategii Marki Miasta”, aktualizacji „Strategii Rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku”, – wsparcie wydarzeń kulturalnych organizowanych przez organizacje młodzieżowe np. Festynu Harcerskiego z okazji 100-lecia bydgoskiego harcerstwa. <p>Działalność rozpoczęło Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju skupiające wolontariuszy z bydgoskich gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych oraz uczelni wyższych. Ta inicjatywa powstała z myślą o aktywizacji uczniów i studentów z naszego miasta. Celem działalności centrum jest wskazanie młodzieży ścieżek rozwoju i wspieranie ich udziału w życiu bydgoskiej społeczności. Poprzez integrację z organizacjami, które na co dzień współpracują z młodzieżą (szkoły, uczelnie, organizacje pozarządowe) chcą stworzyć młodym podstawę do budowania własnej tożsamości. Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju powstało z inicjatywy Młodzieżowej Rady Miasta Bydgoszczy i Wydziału Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy w ramach realizacji Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020.</p>	Budżet Miasta	IV.3. IV.8.
	Realizacja zadań poprzez Bydgoski Grant Oświatowy	Wydział Edukacji i Sportu Placówki oświatowe	<p>Bydgoskie Granty Oświatowe to jedno z działań „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. Stanowią one formę wsparcia finansowego dla najlepszych inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych wyróżniających się innowacyjnością, nowatorstwem i oryginalnością. W 2017 roku wpłynęło 476 wniosków, natomiast granty przyznano 58 szkołom i placówkom na realizację 131 projektów. Zwycięskie projekty dotyczyły działań integrujących dzieci i młodzież w zakresie nauki, kultury, sztuki i rekreacji, Dzięki BGO szkoły mogły zrealizować m. in. międzyszkolne warsztaty, turnieje i konkursy przedmiotowe (literackie, promujące czytelnictwo, historyczne, językowe, informatyczne, przyrodnicze, matematyczne, z zakresu edukacji zawodowej), a także festiwale i przeglądy artystyczne.</p> <p>W związku z ustanowieniem w Bydgoszczy roku 2017 - Rokiem Bydgoskiego Harcerstwa, w ramach konkursu o przyznanie BGO, jednostki oświatowe przedstawiły 7 propozycji organizacji wydarzeń adresowanych do środowisk lokalnych. Dofinansowanie otrzymały 4 projekty.</p>	Budżet Miasta	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Stypendia oraz nagrody dla uczniów i ich nauczycieli za szczególne osiągnięcia w olimpiadach i konkursach	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Na rzecz realizacji tego zadania szczególnie istotną inicjatywą jest „Program Stypendialny dla Młodzieży Osiągającej Szczególne Wyniki w Nauce”. O świadczenie finansowe w ramach tego programu mogą ubiegać się zameldowani w Bydgoszczy absolwenci publicznych i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych z siedzibą w Bydgoszczy. Warunkiem niezbędnym otrzymania stypendium jest zdany egzamin maturalny z matematyki na poziomie rozszerzonym z wynikiem co najmniej 60% oraz podjęcie studiów stacjonarnych na uczelniach publicznych i niepublicznych z siedzibą w Bydgoszczy, na kierunkach: informatyka, informatyka stosowana, mechatronika, teleinformatyka, elektronika i telekomunikacja, inżynieria materiałowa, budownictwo, fizyka, inżynieria środowiska, mechanika i budowa maszyn, przetwórstwo tworzyw sztucznych, wzornictwo, architektura, energetyka, transport, elektrotechnika. W 2017 roku stypendium otrzymało 10 studentów, w tym 9 osób studiuje na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym, a 1 osoba na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego.</p> <p>Innym narzędziem jest miejski fundusz nagród dla uczniów i ich nauczycieli za szczególne osiągnięcia w olimpiadach i konkursach przedmiotowych. Nagradzani są uczniowie i nauczyciele ze szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych, dla których organem prowadzącym jest Miasto Bydgoszcz. System motywował uczniów oraz nauczycieli wszystkich typów szkół do dalszej pracy i osiągania kolejnych sukcesów. Na zakończenie roku szkolnego 2016/2017 przyznano nagrody 172 uczniom z 33 szkół za szczególne osiągnięcia w olimpiadach i konkursach przedmiotowych oraz 111 nauczycielom – opiekunom uczniów.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta	IV.3.
	Pomoc placówkom w zakresie nawiązywania i utrzymywania partnerskich kontaktów między szkołami i placówkami oświatowymi z kraju i z zagranicy	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Tak jak w latach wcześniejszych Wydział Edukacji i Sportu udzielał pomocy merytorycznej placówkom oświatowym aplikującym do programu „Erasmus +”. W 2017 roku realizowano projekty w ramach tego programu w 28 placówkach oświatowych.</p> <p>Ponadto w 2017 roku zorganizowano wspólnie z miastem partnerskim Ningbo (Chiny) konferencje na temat współpracy edukacyjnej, podczas której wypracowano najważniejsze postulaty i warunki współpracy ze szkołami oraz uczelniami m.in. wspólne opracowanie programu rocznych działań, wykorzystywanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (nagrywanie filmów, pokazy slajdów w języku obcym), rozwijanie współpracy w języku partnera czy promowanie wymiany uczniów. Podczas tego wydarzenia podpisane zostały listy intencyjne pomiędzy 8 szkołami z Ningbo, a bydgoskimi uczelniami (UKW, UTP) i 8 szkołami ponadgimnazjalnymi.</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	<p>Wspieranie współpracy bydgoskich szkół ze szkołami wyższymi, m.in. prowadzenie Uniwersytetów Dziecięcych</p>	<p>Wydział Edukacji i Sportu bydgoskie uczelnie</p>	<p>Współpraca szkół i placówek oświatowych z uczelniami odbywała się m.in. na podstawie podpisanych umów oraz w ramach współpracy nieformalnej. Jest to inicjatywa adresowana do dzieci i młodzieży. Celem jej jest rozwijanie zainteresowań uczniów naukami ścisłymi, przyrodniczymi, humanistycznymi poprzez ciekawe wykłady, warsztaty i zabawę oraz przybliżanie im mechanizmów funkcjonowania otaczającego je świata. Zakres umów o współpracę szkół i placówek oświatowych z uczelniami obejmuje szerokie spektrum działań i dotyczy kilku obszarów działalności, m.in. pomocy pracowników naukowych uczelni dla uczniów szkół bydgoskich. Niektóre uczelnie sprawują opiekę nad szkołami, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy – ZSO Nr 6, ZS Nr 12, – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego – ZSO Nr 5 i 7, a od 2015 roku także ZS Nr 12, – Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa – ZSO Nr 1, 7 i 8 oraz ZSO Nr 4. <p>Ponadto przy uczelniach działają Uniwersytety Dziecięce:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym, – „Alfa” przy Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej, – przy Wyższej Szkole Gospodarki. <p>Natomiast współpraca nieformalna obejmowała udział w warsztatach i wykładach oraz w różnego rodzaju projektach. Spośród wielu imprez organizowanych przez uczelnie, szkoły i placówki oświatowe głównie uczestniczyły w wydarzeniach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bydgoski Festiwal Nauki, – Medyczna Środa CM UMK, – zajęcia w Eksperymentarium UKW, – Wojna robotów miniSumo UTP. <p>Rozwojowi współpracy bydgoskich szkół ze szkołami wyższymi służy wdrożony w 2014 roku Miejski Program Wspierania Ucznia Zdolnego „Zdolni znad Brdy”. W realizację programu zaangażowane jest środowisko akademickie, a został on stworzony z myślą o najzdolniejszych uczniach bydgoskich szkół prowadzonych przez Miasto Bydgoszcz.</p> <p>W ramach działalności Młodzieżowego Centrum Informacji i Rozwoju utworzono Bydgoski Uniwersytet Otwarty integrujący szkoły i placówki z uniwersytetami dziecięcymi oraz uniwersytetami trzeciego wieku. Zgodnie z założeniami „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”, działanie: 3.1.6</p>	<p>Budżet Miasta Środki uczelni</p>	<p>IV.3.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Udzielanie pomocy organizacyjno-finansowej przy realizacji konkursów, zawodów, turniejów i olimpiad przedmiotowych	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Stworzenie i realizacja miejskiego programu współpracy uczelni ze szkołami kontynuowano pracę nad stworzeniem programu, którego koordynatorem jest ZSO Nr 1.</p> <p>Wydział Edukacji i Sportu przekazuje szkołom i placówkom informacje o przedsięwzięciach za pomocą platformy OPIUM. W 2017 roku wsparcie finansowe uzyskały m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – CEN, ZSO Nr 6 - konkursy matematyczne "Kangur" oraz "Liga zadaniowa", – ZS Budowlanych - XXX Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Budowlanych, – PCK, ZS Budowlanych - XXV Ogólnopolskie Mistrzostwa Pierwszej Pomocy PCK, – ZS Ekonomiczno-Administracyjnych – impreza sportowa „Ekonomik biega z naturą”, – ZS Nr 22 - transport uczniów na XIV Kujawsko-Pomorską Gimnazjadę w Lnianie, – ZS Nr 8 - transport uczniów na zawody sportowe, – Pałac Młodzieży - konkurs fotograficzny "Dziecko i jego świat", – ZS Nr 20 - I Fordoński Przegląd Teatryków Dziecięcych "Przedszkolna parada" oraz XIII Sportowy Turniej Wiosenny, – ZS Nr 5 - konkurs "Wojna robotów miniSUMO". 	Budżet Miasta	IV.3.
e.	Tworzenie warunków organizacyjnych i technicznych zapewniających bezpieczeństwo uczniom:				
	Współpraca z policją, strażą miejską, strażą pożarną w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w placówkach oświatowych i wokół nich	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Szkoły i placówki prowadzone przez Miasto Bydgoszcz współpracowały z Policją, Strażą Miejską i Strażą Pożarną w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w szkołach i wokół nich. W ramach tych działań przeprowadzane są różnego rodzaju programy profilaktyczne, warsztaty, konkursy oraz pogadanki, skierowane zarówno do uczniów, nauczycieli, jak i rodziców. Wśród wielu projektów i konkursów wymienić należy: „Internet – możliwości i zagrożenia”, „Bezpieczne ferie zimowe”, „Bezpieczeństwo podczas wypoczynku nad wodą”, „Serce na start”, „Jestem bezpieczny - umiem pomagać innym”, „Akademia Bezpieczeństwa - bezpieczna droga do szkoły”, „Żyj nie ulegaj walcz” itp.</p> <p>W celu prawidłowego zachowania w sytuacjach zagrożeń terrorystycznych w szkołach i placówkach przy współdziałaniu policji sukcesywnie przeprowadzone były szkolenia „Azyl”. Oprócz działań profilaktycznych, służby Policji i Straży Miejskiej proszone są również o interwencje w różnych sprawach związanych bądź to z zakłóceniem porządku bądź z wykroczeniami dotyczącymi nieletnich.</p> <p>W 2017 roku przeprowadzono 1.893 kontrole prewencyjne szkół, odbyło się 379 spotkań z przedstawicielami grona pedagogicznego, przeprowadzono 1.354 prelekcje i pogadanki w klasach, skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej.</p>	Budżet Policji Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusze europejskie	IV.3. IV.6.
	Zapewnienie bezpiecznej drogi ucznia do szkoły i powrotu ze szkoły do domu	Wydział Edukacji i Sportu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	<p>W ramach realizacji zadania Wydział Edukacji i Sportu współpracuje ze Stowarzyszeniem na rzecz rozwoju transportu publicznego w Bydgoszczy w zakresie wdrażania projektu „Wszyscy jesteśmy pieszymi” oraz z Centrum Integracji Społecznej, które oddelegowuje pracowników przeprowadzających dzieci przez jezdnię. W 2017 roku CIS oddelegowało 40 osób pomagających podczas przechodzenia przez jezdnię tzw. „Agatki” do 32 szkół podstawowych na terenie Bydgoszczy.</p> <p>Kwestia zapewnienia bezpieczeństwa w drodze do i ze szkoły to sprawa priorytetowa zarówno dla każdego rodzica, jak również pracowników szkoły. W tym zakresie corocznie podejmowano szereg działań, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pogadanki przeprowadzane przez wychowawców, pedagogów, pracowników Policji i Straży Miejskiej na temat bezpieczeństwa na drodze, – zajęcia edukacyjne w Miasteczku Ruchu Drogowego, 	Budżet Miasta	IV.3. IV.6.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – w celu zainstalowania sygnalizacji świetlnej na przejściach dla pieszych w pobliżu szkół, – montaż progów zwalniających na jezdni w pobliżu szkół, – montaż barierek zabezpieczających przed bezpośrednim dostępem do jezdni, – instalacje znaku drogowego zakazującego ruch pojazdów na drodze do szkoły, – wyposażenie dzieci w kamizelki lub znaczki odblaskowe. 		
	Przeciwdziałanie zjawiskom przemocy w szkołach	Miasto Bydgoszcz	<p>Przeciwdziałanie zjawiskom przemocy w szkołach i placówkach na terenie Miasta Bydgoszczy stanowi ważny element „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. Na rzecz wspierania działań profilaktycznych w szkołach i upowszechniania dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania przemocy i agresji, w 2017 roku podejmowano działania skierowane do nauczycieli, rodziców i dzieci m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • współpracę z Policją i Strażą Miejską poprzez realizację różnego rodzaju programów profilaktycznych, spotkań, warsztatów czy konkursów np.: „Cyberprzemoc”, „Bezpieczna rodzina – dziecko wolne od agresji i uzależnień”, itp. • organizację patroli funkcjonariuszy Policji i Straży Miejskiej w szkołach i w ich pobliżu, • monitoring wizyjny – wszystkie szkoły posiadają monitoring wizyjny i prawie wszystkie podłączone są do Bydgoskiego Centrum Bezpieczeństwa, • opracowanie programów wychowawczych i profilaktycznych wynikających z rozporządzenia Ministra Edukacji i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, • opracowanie i posiadanie procedur postępowania w różnych sytuacjach np.: <ul style="list-style-type: none"> – kiedy na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków, – gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancje przypominające narkotyki lub dopalacze. 	Budżet Miasta	IV.3. IV.6.
	Rozbudowa i modernizacja szkolnych systemów monitoringu	WE Placówki oświatowe	W 2017 roku modernizację systemu monitoringu przeprowadziły: Bursa Nr 2, MDK Nr 4, ZS Drzewnych. Ponadto szkoły i placówki określiły Wydziałowi Edukacji i Sportu potrzeby w zakresie rozbudowy/ modernizacji szkolnych systemów monitoringu.	Budżet Miasta	IV.3. IV.6.
f.	Dostosowywanie warunków kształcenia do potrzeb osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie:				
	Dostosowanie sieci szkół i placówek oświatowych specjalnych do zmieniających się potrzeb społeczno-gospodarczych	Wydział Edukacji i Sportu Placówki oświatowe	<p>Miasto Bydgoszcz jest organem prowadzącym dla różnego typu placówek specjalnych oraz z oddziałami specjalnymi, w których w 2017 roku uczyło się 690 uczniów. Należą do nich:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Specjalny Ośrodek Szkolno–Wychowawczy Nr 3 dla Dzieci i Młodzieży Upośledzonej Umysłowo przy ul. Granicznej 12, – ZS Nr 29 przy ul. Słonecznej 26, – ZS Nr 30 Specjalnych przy ul. Jesionowej 3a, – ZS Nr 31 Specjalnych przy ul. Fordońskiej 17, – ZS Nr 7 przy ul. Waryńskiego 1, – ZSZ Nr 5 Specjalna przy ul. Grunwaldzkiej 41, – Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo–Wychowawczych przy ul. Traugutta 5. <p>Na terenie Miasta Bydgoszczy placówki posiadają w swej strukturze oddziały integracyjne, które zapewnia-</p>	Budżet Miasta	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>ły w 2017 roku 545 dzieciom i uczniom niepełnosprawnym realizację obowiązku szkolnego na wszystkich etapach edukacyjnych. Oddziały integracyjne funkcjonują na zasadach, które są określane przepisami prawa. Maksymalna liczba uczniów w jednym oddziale nie może wynosić więcej niż 20 osób, w tym od 3 do 5 uczniów niepełnosprawnych. W każdym oddziale zatrudniony jest dodatkowo nauczyciel posiadający specjalne przygotowanie pedagogiczne tzw. nauczyciel wspomagający. Dla każdego ucznia niepełnosprawnego przyznawane są 2 godziny zajęć rewalidacyjnych na różne formy terapii indywidualnej lub grupowej.</p> <p>W Bydgoszczy funkcjonuje 1 szkoła podstawowa integracyjna (SP Nr 25), a 6 posiada w swojej strukturze oddziały integracyjne tj. SP Nr: 12, 13, 18, 20, 56, 65. W 2017 roku w placówkach tych uczyło się łącznie 314 uczniów niepełnosprawnych.</p> <p>Bydgoszcz posiada trzy gimnazja integracyjne (Nr: 37, 38, 59) oraz trzy gimnazja (Nr: 2, 3, 33), w których zorganizowano oddziały integracyjne. Razem w roku 2017, uczyło się w nich 171 uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego.</p> <p>Na poziomie ponadgimnazjalnym dwie placówki – XXI LO i XIII LO posiadały oddziały integracyjnej, uczyło się w niej 20 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.</p> <p>Zarówno szkoły integracyjne, jak i specjalne oraz poradnie psychologiczno-pedagogiczne realizowały w 2017 roku 18 projektów w ramach Bydgoskich Grantów Oświatowych na rzecz działań skierowanych do uczniów niepełnosprawnych m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rajdy i gry integracyjne promujące rozwój turystyki pieszej wśród młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz z autyzmem, – konkurs talentów dla uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopiu lekkim i umiarkowanym (także z autyzmem, sprzężeniami) – na Rok Rzeki Wisły, – warsztaty dla osób z niepełnosprawnością – uczestniczących w programie edukacyjno-wychowawczym „Cztery pory roku w ogrodzie w Myślęcinku”, – Festiwal Ekspresji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „W krainie baśni i bajek”, – „Serce słyszy serce” – Ogólnopolskie Przedsięwzięcia Artystyczne i Szkoleniowo-Profilaktyczne dla Osób Niepełnosprawnych, – XIV Międzywarsztatowy Konkurs Umiejętności Osób Niepełnosprawnych połączony z XIII Przeglądem Artystycznym Warsztatów Terapii Zajęciowej, – XIII edycja obchodów Dnia Godności Osób Niepełnosprawnych, – XV Festiwal Piosenki dla Dzieci Niepełnosprawnych pod hasłem „Śpiewać każdy może”, – IV Ogólnopolski konkurs fotograficzny dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną „Mam pasję”, – VII Międzyszkolny Konkurs Matematyczny dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie „Płacę, mierzę, ważę - w życiu sobie radzę”, – 4LOve Słoneczko - zajęcia artystyczno-sportowo-rekreacyjne dla wychowanków Domu Pomocy Społecznej. 		
	Kontynuowanie działań pozwalających na włączenie uczniów niepełnosprawnych w proces dydaktyczno-wychowawczy uczniów sprawnych	Wydział Edukacji i Sportu	W 2017 roku kontynuowane były działania mające na celu doprowadzanie do powszechnego włączania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi do kształcenia ich razem z rówieśnikami pełnosprawnymi poprzez: wczesną diagnozę, dodatkowe zajęcia dla uczniów i ich rodziców, szkolenia dla nauczycieli, dodatkowe zatrudnienie specjalistów, wspólne imprezy dla wszystkich uczniów.	Budżet Miasta	IV.3. IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Otoczenie dzieci i młodzieży szkolnej specjalistyczną opieką pedagogów, psychologów, logopedów	Wydział Edukacji i Sportu Bydgoskie szkoły Poradnie Psychologiczno - Pedagogiczne nr 1 i nr 2	Dla dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół na terenie Bydgoszczy przygotowana jest oferta specjalistycznej opieki ze strony pedagogów, logopedów i psychologów, którzy działają w macierzystej szkole ucznia oraz w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Bydgoskie szkoły i placówki oświatowe zatrudniają zarówno pedagogów, jak i logopedów i psychologów na tzw. etatach wsparcia. Najczęściej uczniowie korzystają z pomocy i porady szkolnych pedagogów, którzy zatrudnieni są we wszystkich szkołach. Wspieranie uczniów dokonywane jest w szkołach również w formie zajęć pozalekcyjnych: wyrównawczych oraz nauczania indywidualnego. Szczególną rolę w procesie wspierania dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i ich rodzin, odgrywają poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Pełnią one bardzo ważną rolę w procesie prewencji i wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Realizują szereg zadań na rzecz ogółu uczniów w szkołach, przedszkolach i placówkach oświatowych prowadzą m.in.: terapie logopedyczne, zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu, porady po badaniach przesiewowych. W roku szkolnym 2016/2017 roku Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 i nr 2 postawiły 6.351 diagnoz.	Budżet Miasta	IV.3.
	Modernizacja i racjonalizacja systemu kształcenia osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem kształcenia ustawicznego	Miasto Bydgoszcz Placówki oświatowe	Edukacja osób niepełnosprawnych realizowana jest w oparciu o kształcenie specjalne, stanowiące integralną część systemu oświaty. Jest to zorganizowany proces, dostosowany do potrzeb wychowanka i ucznia niepełnosprawnego, dla którego - ze względu na zaburzenia lub dysfunkcje w różnych sferach rozwoju w sposób istotny zaburzające jego funkcjonowanie oraz możliwości uczenia się - konieczne jest specjalistyczne oddziaływanie dydaktyczne, wychowawcze i rewalidacyjne, ukierunkowane na jego wszechstronny rozwój. Z myślą o uczniach posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zostały utworzone szkoły i placówki specjalne i integracyjne wraz z oddziałami specjalnymi i integracyjnymi. Podejmowane są tam działania edukacyjne mające na celu wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności oraz nabycie nowych kompetencji umożliwiających aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Uczniowie uczestniczą w wielu działaniach kulturalnych proponowanych przez instytucje, są twórcami prac plastycznych, fotografii artystycznej, filmów, ról teatralnych i muzycznych. Dzięki wycieczkom, bogatej ofercie zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowych, festynom, piknikom, imprezom integracyjnym, nabywają umiejętności spędzania i organizowania czasu wolnego, uczą się samodzielności i funkcjonowania w nowych miejscach i w nowych sytuacjach.	Budżet Miasta	IV.3. IV.7.
	Systematyczne wyposażenie w sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne niezbędne w systemie kształcenia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie				
g.	Wspieranie działań wychowawczo-opiekuńczych rodziny poprzez zadania podejmowane przez placówki oświatowe i inne organizacje:				
	Profilaktyka i promocja zdrowia	Biuro ds. Zdrowia i Polityki Społecznej Wydział Edukacji i Sportu	W ramach profilaktyki i promocji zdrowia w 2017 roku prowadzono: – edukację w zakresie ratownictwa medycznego w szkołach – kontynuowano działania, które miały na celu tworzenie w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych Grup Pierwszej Pomocy. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane poprzez zakup manekinów, apteczek, wyposażenia apteczek, roll up-ów, koszulek dla uczestników. Członkowie Grupy Pierwszej Pomocy przeprowadzili pokazy dla dzieci z bydgoskich szkół i przeszkoli, zorganizowano Zawody Pierwszej Pomocy dla szkół ponadgimnazjalnych, obozy szkoleniowe dla pierwszej pomocy. – pozalekcyjne zajęcia sportowe z programem informacyjno-edukacyjnym dostosowanym do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływanie osoby dorosłe pn. „Zdrowo i sportowo” – główne założenia pro-	Budżet Miasta Środki instytucji ochrony zdrowia, stowarzyszeń,	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Instytucje ochrony zdrowia Stowarzyszenia Fundacje	<p>gramu to uczestnictwo dzieci, młodzieży i dorosłych w pozalekcyjnych zajęciach sportowych oraz szkolnych imprezach sportowych, działania edukacyjne związane z problematyką uzależnień, wychowanie prozdrowotne, świadomość zagrożeń (pogadanki, filmy, spotkania ze specjalistami).</p> <p>Zadanie profilaktyki i promocji zdrowia realizowane było również m.in. w ramach Bydgoskich Grantów Oświatowych przyznanych szkołom i placówkom na działania z zakresu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zdrowego odżywiania – np.: tydzień promujący zdrowe odżywianie zakończony warsztatami edukacyjno-kulinarnym pn. "Polskie warzywa na polskim stole", kulinarny piknik rodzinny pn. „Smaki zup kuchni polskiej i i różnych narodów”, – promowanie zdrowego stylu życia poprzez sport i rekreację fizyczną – np. Mini – maraton przedszkolaka, IV Letnie Igrzyska Przedszkolaków. <p>Ponadto w ramach Programu Bydgoski Budżet Obywatelski w 2017 roku realizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowę boiska wielofunkcyjnego przy ZS Nr 34 przy ul. Zacisze 16, – budowę siłowni zewnętrznej na terenie ZS Specjalnych nr 30 przy ul. Jesionowej 3a, – budowę siłowni zewnętrznej przy przy ZS nr 29 przy ul. Słonecznej - na gruncie trawiastym zamontowano 3 urządzenia trzystanowiskowe siłowni połączone pylonem, – modernizację obiektu Uczniowskiego Klubu Sportowego przy ul. Smukalskiej 177 - trwała rzeczowa realizacja zadania w zakresie robót budowlanych wykończeniowych w pomieszczeniach szatni i węzła sanitarno-higienicznego budynku ZS Nr 22. 	fundacji	
	Wspieranie działań na rzecz rozwoju dzieci i młodzieży oraz promocja profilaktyki w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologii społecznej	Wydział Edukacji i Sportu Biuro ds. Zdrowia i Polityki Społecznej Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna nr 2 Szkoły i placówki oświatowe NGO BORPA	<p>Zadanie zrealizowano zgodnie z założeniami „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013 – 2020”, działanie: 2.5.4.5 <i>Wspieranie działań profilaktycznych w szkołach i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i agresji</i> oraz zgodnie z „Miejskim Programem Profilaktyki Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii”. Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań edukacyjnych zostały przekazane szkołom i placówkom realizującym przedsięwzięcia zgodne ze zdiagnozowanymi potrzebami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pałac Młodzieży - działalność Klubu Rozwijania i Aktywności Dziecięcej "Promyczek" i "Promyk", "Moja szkoła - lubię tu być" – warsztaty z zakresu bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i społecznego w grupie rówieśniczej, – ZS Administracyjno-Ekonomicznych – organizacja Miejskiego Przeglądu Piosenki Profilaktycznej „Wyspiewajmy sprzeciw”, – Bursa Nr 1 - "Happy Hours Bursowych Pat-ciaków - Z Profilaktyką Na Ty", "Pokoloruj ze mną świat" - projekt adresowany do młodzieży zamieszkującej w bursie deklarującej pomoc, zaangażowanie oraz uśmiech dzieciom hospitalizowanym, „Anioły do mnie wysyłaj...”, XVII edycja działań wolontariackich dla dzieci i młodzieży przewlekle chorej i niepełnosprawnej, – Gimnazjum Nr 24 - V Ogólnopolski Konkurs „Działam bezpiecznie”, – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 - prelekcje dla rodziców „Jak rozpoznać zagrożenia u dzieci i młodzieży”, – Przedszkole Nr 57 - VI edycja Projektu Edukacyjnego "Jestem Małym Ratownikiem", – SP Nr 2 – „Spójrz inaczej” – program profilaktyki uzależnień, – ZSO Nr 7 – „Żyj nie ulegaj, walcz”. 	Budżet Miasta	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Policja MOPS	W 2017 roku zajęcia pozalekcyjne finansowane były ze środków Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA” z przeznaczeniem na profilaktykę uzależnień i stanowiły kontynuację programu informacyjno-edukacyjnego, dostosowanego do wieku odbiorców i włączającego w swe oddziaływanie osoby dorosłe pn. „Zdrowo i sportowo”. W zajęciach uczestniczyło przeszło 4.000 uczniów w pierwszym, jak i w drugim półroczu (nie licząc kibiców). Program w pierwszym półroczu 2017 roku realizowany był w wymiarze 396,5 godzin przez 69 placówki oświatowe, natomiast w drugim półroczu - w wymiarze 195 godzin przez 60 placówek oświatowych.		
	Wdrażanie programu pomocy materialnej dla uczniów	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Pomoc materialna dla uczniów świadczona jest w następujących formach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoc materialna o charakterze socjalnym: <ul style="list-style-type: none"> – stypendia szkolne, – zasiłki szkolne, – wyprawka szkolna, • pomoc materialna o charakterze motywacyjnym, • pomoc materialna o charakterze wspierającym (transport i opieka w czasie przewozu uczniów niepełnosprawnych realizujących obowiązki szkolny). <p>Stypendium szkolne może otrzymać uczeń zamieszkały na terenie Bydgoszczy, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, spełniający kryterium dochodowe, które w roku szkolnym 2016/2017 wynosiło 514 zł netto na osobę w rodzinie. Pomoc o charakterze socjalnym jest udzielana w formie refundacji wydatków za zakupione artykuły związane z edukacją, jak również w formie pokrycia kosztów dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, kosztów dojazdów do szkół i wycieczek szkolnych o charakterze edukacyjnym oraz kosztów abonamentu internetowego. Miesięczna wysokość stypendium wynosiła 100 zł. Z tej formy pomocy skorzystało od stycznia do sierpnia 2017 roku 1.528 uczniów.</p> <p>Ponadto w 2017 roku wypłacono 13 zasiłków szkolnych. Zasiłki szkolne wypłacane są w związku z przejściowym pogorszeniem sytuacji materialnej rodziny ucznia, spowodowanej zdarzeniem losowym np. długotrwała choroba czy śmierć rodzica.</p> <p>W ramach pomocy materialnej dla uczniów Miasto Bydgoszcz realizuje Rządowy Program Pomocy Uczniom „Wyprawka szkolna”, polegający na dofinansowaniu zakupu podręczników dla uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie ekonomicznym. W roku szkolnym 2016/2017 roku z „Wyprawki szkolnej” skorzystało ogółem 560 uczniów.</p> <p>Ponadto w ramach programu „Bydgoska Rodzina 3+”, rodzice posiadający troje i więcej dzieci mogli korzystać z podręczników zakupionych przez szkołę na zasadzie wypożyczenia ich z biblioteki szkolnej.</p> <p>Działania związane z opieką i wsparciem dzieci i młodzieży realizowane są również przez różne organizacje i instytucje, takie jak: MOPS, BORPA, TPD itp. Wydział Edukacji i Sportu wspiera ich działania pośrednicząc w kontaktach z placówkami i koordynując te działania w miarę posiadanych kompetencji.</p> <p>Pomoc materialną o charakterze motywacyjnym w wysokości 500 zł miesięcznie wypłacono 10 absolwentom szkół ponadgimnazjalnych.</p> <p>Ponadto pomoc materialną o charakterze motywacyjnym stanowiły stypendia dla uczniów dziennych liceów i techników przyznawane na mocy porozumienia zawartego między Województwem Kujawsko-Pomorskim, a Miastem Bydgoszcz. Stypendium ma charakter pomocy socjalnej dla uczniów osiągających bardzo dobre wyniki w nauce bądź uzyskujących osiągnięcia w innych dziedzinach i pozostających w trudnych warunkach materialnych. W roku szkolnym 2016/2017 stypendia przyznano 3 uczniom z Bydgoszczy, na okres 10 miesięcy w wysokości 300 zł miesięcznie na osobę.</p>	Budżet Miasta Budżet Państwa Środki Województwa Kujawsko-Pomorskiego	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			Natomiast pomoc materialną o charakterze wspierającym, Miasto Bydgoszcz świadczyło uczniom niepełnosprawnym realizującym obowiązek szkolny, w ramach zapewnienia bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do szkół i placówek oświatowych. W 2017 roku pomoc świadczona była dla 11 osób. Ponadto rodzice niepełnosprawnych uczniów, którzy z uwagi na bardzo zły stan zdrowia nie mogli skorzystać ze środków komunikacji zbiorowej oraz samochodów, zawarli z Miastem 21 umów na zwrot kosztów przewozu.		
h.	Kształcenie i doskonalenie kadry pedagogicznej:				
	Skorelowanie systemu dokształcania nauczycieli z potrzebami szkół i placówek oświatowych – doskonalenie zawodowe nauczycieli	Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli Wydział Edukacji i Sportu	Zakres dokształcania nauczycieli zgodnie z potrzebami szkół i placówek oświatowych opracowywany jest przez Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli m.in. poprzez: – badanie potrzeb szkoleniowych, – programy wsparcia dla szkół, które otrzymały zalecenie w zakresie podniesienia efektywności nauczania. W 2017 roku środki budżetu miasta na doskonalenie zawodowe zostały podzielone na: – dofinansowanie kosztów obniżenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych nauczycielom, którym powierzono zadania doradcy metodycznego – w wysokości 20% środków, – dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli realizowane przez szkoły i placówki oświatowe – w wysokości 80% środków. Powyższe środki wykorzystano na doskonalenie zawodowe nauczycieli w formie dofinansowania: studiów wyższych – licencjackich, magisterskich oraz doktoranckich, studiów podyplomowych, kursów kwalifikacyjnych, kursów instruktorskich, kursów doskonalących i innych form doskonalenia zawodowego dla nauczycieli, szkoleń rad pedagogicznych.	Budżet Miasta Środki MOEN	IV.3.
	Rozwój systemu motywowania nauczycieli, wychowawców i dyrektorów	Wydział Edukacji i Sportu	Zarządzeniem Nr 47/2015 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 28 stycznia 2015 r. ustalono Regulamin przyznawania nagród dla uczniów oraz ich nauczycieli za szczególne osiągnięcia w olimpiadach i konkursach przedmiotowych. Zgodnie z Regulaminem nagradzani są uczniowie i nauczyciele ze szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych, dla których organem prowadzącym jest Miasto Bydgoszcz. System ma motywować uczniów oraz nauczycieli wszystkich typów szkół do dalszej pracy i osiągnięcia kolejnych sukcesów. W 2017 roku przyznano nagrody 111 nauczycielom. Ponadto corocznie przyznawane są Nagrody Prezydenta dla wyróżniających się nauczycieli, wychowawców i dyrektorów. W 2017 roku w Dniu Edukacji Narodowej nagrodami Prezydenta Miasta uhonorowanych zostało 102 nauczycieli jako wyraz docenienia ich osiągnięć w pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz zaangażowanie w pracę.	Budżet Miasta	IV.3.
i.	Propagowanie idei kształcenia przez całe życie:				
	Tworzenie oferty edukacyjnej dla kształcenia ustawicznego opartej na potrzebach społecznych i gospodarczych	Wydział Edukacji i Sportu Placówki oświatowe Powiatowy	W roku szkolnym 2016/2017 naukę w publicznych szkołach dla dorosłych podjęło w trybie stacjonarnym i zaocznym w 26 oddziałach 478 słuchaczy tj. 134 w gimnazjum i 344 w liceach ogólnokształcących. Dodatkowo 652 osoby dorosłe uczestniczyły w kursach zawodowych organizowanych przez 7 placówek, nabywając umiejętności jednej z 15 kwalifikacji zawodowych. Od kilku lat zainteresowanie dorosłych kształceniem w publicznych szkołach dla dorosłych utrzymuje się na niskim poziomie. W roku szkolnym 2016/2017 przygotowano nową ofertę kursów kwalifikacyjnych w następujących szkołach: – ZS Nr 1 - projektowanie fryzur, wykonywanie zabiegów kosmetycznych ciała, dłoni i stóp,	Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusz	IV.3. IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Urząd Pracy	<ul style="list-style-type: none"> - ZS Chemicznych - realizacja procesów drukowania z form drukowych, - ZS Drzewnych - wykonywanie wyrobów tapicerowanych, wytwarzanie wyrobów stolarskich, organizacja i prowadzenie procesów przetwarzania drewna, - ZS Handlowych - prowadzenie działalności handlowej, - ZS Mechanicznych Nr 1 - montaż urządzeń i systemów mechatronicznych, projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami, - ZS Mechanicznych Nr 2 - projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych, organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych, montaż urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, - ZS Spożywczych - organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w procesach produkcji, dystrybucji i magazynowania, produkcja wyrobów spożywczych z wykorzystaniem maszyn i urządzeń. <p>Ponadto w 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy diagnozował zapotrzebowanie na zawody, specjalności i kwalifikacje na rynku pracy oraz diagnozował potrzeby szkoleniowe m.in. poprzez monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz barometr zawodów. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę organizowane były szkolenia dla osób bezrobotnych w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia lub działalności gospodarczej w przypadku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - braku kwalifikacji zawodowych, - konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji, - utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie. <p>W 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy dysponował środkami Krajowego Funduszu Szkoleniowego na finansowanie działań na rzecz kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców. W tym okresie PUP podpisał umowy z 218 pracodawcami (w tym ze 153 pracodawcami z terenu Bydgoszczy), dzięki czemu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 64 przedsiębiorcom (w tym 40 przedsiębiorcom z Bydgoszczy) dofinansowano udział: w kursach - 57 osób (w tym 34 osoby z Bydgoszczy), studiach podyplomowych - 1 osoba z Bydgoszczy, egzaminach - 5 osób (w tym 4 osoby z Bydgoszczy), badaniach lekarskich i psychologicznych wymaganych do podjęcia kształcenia lub pracy zawodowej po ukończonym kształceniu - 1 osoba z Bydgoszczy, - 1.429 pracownikom firm (w tym 1.055 pracownikom bydgoskim) dofinansowano ze środków KFS: kursy - 1.376 osób (w tym 1.026 osób z Bydgoszczy), studia podyplomowe - 8 osób (w tym 4 osoby z Bydgoszczy), egzaminy - 36 osób (w tym 24 osoby z Bydgoszczy), badania lekarskie i psychologiczne wymagane do podjęcia kształcenia lub pracy zawodowej po ukończonym kształceniu - 9 osób (w tym 1 osoba z Bydgoszczy). 	Pracy Krajowy Fundusz Szkoleniowy	
	Prowadzenie doradztwa zawodowego oraz działań promujących kształcenie dorosłych	Wydział Edukacji i Sportu Powiatowy Urząd Pracy	<p>W ramach realizacji zadania, zgodnie z założeniami „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” w 2017 roku kontynuowano wdrażanie założeń Bydgoskiego Programu Szkolnego Doradztwa Zawodowego „Azymut: Nauka i Praca”, w ramach Szkolnych Biur Karier w ZS Chemicznych, ZS Mechanicznych Nr 1, ZS Drzewnych prowadzone były punkty konsultacyjne dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i gimnazjalnych. Doradcy zawodowi uczestniczyli w spotkaniach z gimnazjalistami podczas Dni Karier organizowanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną Nr 1.</p> <p>W celu zwiększenia dostępności do doradztwa edukacyjno-zawodowego zorganizowano w Bydgoskim Centrum Targowo-Wystawienniczym Forum Szkół Publicznych i Pracodawców „CV 2017. SZKOŁA-PRACA-KARIERA”.</p>	Budżet Miasta Fundusz Pracy	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Ponadto Powiatowy Urząd Pracy realizował poradnictwo zawodowe, które polega na udzielaniu bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu lub miejsca pracy oraz w planowaniu rozwoju kariery zawodowej, a także na przygotowywaniu do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu pracy, w szczególności na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy, możliwościach szkolenia i kształcenia, umiejętnościach niezbędnych przy aktywnym poszukiwaniu pracy i samozatrudnieniu, – udzielaniu porad z wykorzystaniem standaryzowanych metod ułatwiających wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę pracy, w tym badaniu kompetencji, zainteresowań i uzdolnień zawodowych, – inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy. 		
	Rozwój różnorodnych form edukacji skierowanej do seniorów	Bydgoskie uczelnie	<p>Najbardziej popularną formą edukacji osób starszych było kontynuowanie przedsięwzięć w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Celem ich działania jest poprawa jakości życia osób starszych, a w szczególności ich aktywizacja, wykorzystanie potencjału osób starszych na rynku pracy – wiedzy, umiejętności i doświadczenia życiowego. W ramach UTW seniorzy mogą uczestniczyć w wykładach, seminariach, szkoleniach, kursach, w lektoratach językowych, w sekcjach i klubach zainteresowań, w imprezach kulturalnych, turystycznych, rehabilitacyjnych, w zajęciach ruchowych i rekreacyjnych.</p> <p>W Bydgoszczy w 2017 roku funkcjonowały:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bydgoski Uniwersytet Otwarty, – Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym, – Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego, – Uniwersytet Trzeciego Wieku „AGORA NESTORA” przy Miejskim Centrum Kultury, – Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury, – Akademia Sztuk Wszelakich przy Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury, – Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Gospodarki, – Uniwersytet Trzeciego Wieku "Wiatrak", – Uniwersytet Międzypokoleniowy „Omega” przy Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej, – Uniwersytet Każdego Wieku przy Wydziale Zamiejscowym Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu. 	Środki uczelni	IV.7. IV.8.
	Utworzenie Bydgoskiego Uniwersytetu Otwartego	Wydział Edukacji i Sportu Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju	<p>Zadanie zakończone w 2017 roku.</p> <p>W I kwartał 2017 roku zainaugurował działalność Bydgoski Uniwersytet Otwarty. Inicjatywa ta realizowana jest w ramach „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. Celem jest promowanie idei uczenia się przez całe życie i w każdym wieku, szukanie odpowiedzi na dylematy XXI wieku, wymiana doświadczeń oraz integracja międzypokoleniowa. Przedsięwzięcie koordynuje Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju. Partnerami BUO są: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Radio OMG i Pałac Młodzieży. Zostały powołane trzy katedry: Katedra Wiedzy Ogólnej, Katedra Zabaw Manualnych i Katedra Laboratorium Zabaw.</p>	Budżet Miasta	IV.3.
j.	Wykorzystanie nowoczesnych technologii i metod w procesie kształcenia oraz zarządzania oświatą:				
	Wprowadzenie kompleksowego pro-	Miasto	W 2017 roku został wdrożony rządowy program „Aktywna tablica”. Jego zadaniem jest zapewnienie szko-	Budżet	III.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	gramu edukacji cyfrowej	Bydgoszcz Województwo Kujawsko-Pomorskie	<p>łom niezbędnej infrastruktury w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych w postaci nowoczesnych pomocy dydaktycznych (tablic interaktywnych, projektorów lub projektorów ultra krótkoogniskowych, głośników oraz innych urządzeń pozwalających na przekaz dźwięku, a także interaktywnych monitorów dotykowych). Dotację otrzymały: SP Nr 30 z Oddziałami Dwujęzycznymi, SP Nr 17 z Oddziałami Dwujęzycznymi, SP Nr 1 Specjalna w ZS Nr 30 Specjalnych, SP Nr 25 z Oddziałami Integracyjnymi w ZS Nr 19, SP Nr 31 z Oddziałami Sportowymi i Mistrzostwa Sportowego, SP Nr 36, SP Nr 38, SP Nr 41 z Oddziałami Sportowymi, SP Nr 48 z Oddziałami Specjalnymi i Sportowymi w ZS Nr 7, SP Nr 51 Specjalna (SOSW Nr 3), SP Nr 63 z Oddziałami Sportowymi, SP Nr 65 z Oddziałami Integracyjnymi i Sportowymi, SP Nr 66 z Oddziałami Sportowymi, SP Nr 67 z Oddziałami Sportowymi, SP Nr 27.</p> <p>W ramach projektu „e-Usługi – e-Organizacja – pakiet rozwiązań informatycznych dla jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego” w 2017 roku 20 szkół podstawowych korzystało z zasobów portalu Edupolis w zakresie modułu „e – Edukacja”.</p>	Państwa Budżet Miasta Fundusze europejskie	IV.3.
	Doposażenie placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt wspomagający realizację procesu dydaktyczno-wychowawczego	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Zadanie to zrealizowano w 2017 roku poprzez zakup:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyposażenia do sal dydaktycznych i tablic interaktywnych, – pomocy dydaktycznych do nowo tworzonych pracowni przedmiotowych, – wyposażenia do sal dydaktycznych (ławki, krzesła itp.), – książek do bibliotek szkolnych, – komputerów do 13 szkół, – wyposażenia do pomieszczeń do nauki, – doposażenia świetlic szkolnych w sprzęt szkolny i pomoce dydaktyczne. 	Budżet Miasta	III.5. IV.3.
	Rozwój systemu elektronicznego zbierania, przetwarzania i przekazywania danych	Wydział Edukacji i Sportu Placówki oświatowe	W 2017 roku zgodnie z założeniami „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” rozbudowywana była Oświatowa Platforma Informatyczna Urzędu Miasta (OPIUM), a w wielu funkcjach systemu wprowadzono szereg usprawnień i ulepszeń na bieżąco reagując na zmieniające się potrzeby użytkowników.	Budżet Miasta	III.5. IV.3.
	Budowa i rozwój centrów nauki oraz Eksperymentarium Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	<p>Eksperymentarium funkcjonuje od 2013 roku w Instytucie Fizyki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Celem przedsięwzięcia jest upowszechnienie nauki i techniki wśród społeczności lokalnej, przede wszystkim wśród dzieci i młodzieży. Szczególnie istotnym jest wyjaśnienie w sposób przystępny i ciekawy natury otaczających nas zjawisk przyrodniczych i procesów zachodzących wokół nas przy pomocy naukowych narzędzi. W 2017 roku dla Centrum Nauki i Eksperymentarium zakupiono zestawy dydaktyczne do nauczania przez eksperyment w laboratorium.</p> <p>Ponadto w 2017 roku w ramach Eksperymentarium UKW zorganizowano interaktywną wystawę edukacyjną pt. „Wszystko... jest liczbą”, która skierowana była do uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz do wszystkich zainteresowanych dorosłych.</p>	Budżet Miasta Środki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego	I.2. IV.3.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Średni wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych (osiągnięte punkty – na 40 pkt.)	pkt. %	23,9 (60)	25,5 (64)	26,4 (66)	(26,8) 67	(25,2) 63	Sprawdzian zlikwidowany	*	IV.3.	OKE Gdańsk
2	Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego części humanistycznej: język polski historia	% %	69,7 64,0	65,3 59,9	68,6 61,1	64 66	73 59	71,6 60,7	*	IV.3.	OKE Gdańsk
3	Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego części matematyczno-przyrodniczej: matematyka przyroda	% %	52,6 52,8	50,8 60,0	50,5 53,1	52 52	52 53	48,9 52,6	*	IV.3.	OKE Gdańsk
4	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego (podstawowy)	%	68,6	67,5	71,9	71	69	71	*	IV.3.	OKE Gdańsk
5	% osób, które zdały egzamin maturalny: stara formuła nowa formuła	% %	81,6 81,6 -	79,7 79,7 -	72,8 72,8 -	76,7 71 82	82 - 82	80 - 80	*	IV.3.	OKE Gdańsk
6	% osób, które zdały egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe	%	68,5	69,6	69,0	77,8	78,56	79,23	*	IV.3.	UMB

*nie określono tendencji, ponieważ każdy egzamin charakteryzuje się „własnym” stopniem trudności i trudno porównywać wyniki w latach

Podsumowanie:

W Programie Nr 9 *Edukacja dla każdego* zostało ujętych 10 przedsięwzięć oraz 50 zadań głównych. W 2017 roku podejmowane były działania na rzecz niemalże wszystkich przedsięwzięć i zadań ujętych w programie. Zaangażowanie realizacji Programu wynosi 98% – 49 zadań, w tym 4 zadania zostały zakończone. Wszystkie główne zadania strategiczne są zadaniami wieloletnimi, składającymi się niekiedy z kilku projektów bądź określone jako „zadania ciągłe”.

Odnosząc się do wielkości mierników monitorujących efekty realizacji Programu Nr 9 *Edukacja dla każdego* wskaźniki obrazujące stopień wdrażania „Strategii Rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku”, dotyczące wyników nauczania pokazują wzrost w porównaniu z rokiem bazowym.

Na szczególną uwagę zasługują podejmowane przedsięwzięcia mające na celu dostosowanie edukacji wszystkich szczebli do potrzeb gospodarki i rynku pracy. Przedsięwzięcie to stanowi jedno z priorytetowych obszarów ujętych w „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. W ramach podejmowanych działań w tym zakresie należy wymienić m.in.:

- funkcjonowanie bydgoskiego programu szkolnego doradztwa zawodowego „Azymut – nauka i praca” oraz tworzenie szkolnych biur karier współpracujących z instytucjami rynku pracy,
- otwieranie nowych kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami rynku pracy,
- prowadzenie kampanii promującej szkolnictwo zawodowe wśród uczniów gimnazjów i ich rodziców lub opiekunów prawnych,
- realizację staży zawodowych u pracodawców dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- system stypendiów dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, którzy podejmują w Bydgoszczy studia stacjonarne na uczelniach publicznych lub niepublicznych, na wybranych kierunkach,
- systematyczne doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i tworzenie nowoczesnych sal warsztatowych praktycznej nauki zawodu.

W 2017 roku Miasto Bydgoszcz oddało do użytku najnowocześniejszy obiekt oświatowy w województwie kujawsko-pomorskim - Szkołę Podstawową Nr 9 (placówka pomieści maksymalnie 700 uczniów) wraz z przedszkolem (na maksymalnie 200 dzieci). Wartość inwestycji sięga niemal 43 mln zł i w całości została sfinansowana z budżetu miasta.

Ponadto na wszystkie inwestycje związane z termomodernizacją szkół Miasto pozyskało blisko 60 mln zł dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego (środki na zwiększenie efektywności energetycznej w ramach ZIT). Dzięki tak dużym środkom trwają prace modernizacyjne w 27 budynkach. Wartość całego pakietu inwestycji termomodernizacyjnych to około 100 mln.

Miasto Bydgoszcz znalazło się wśród wyróżnionych samorządów, które dobrze wykorzystują dotacje unijne w oświacie. W rankingu przygotowanym przez pismo samorządowe „Wspólnota” zajęliśmy III miejsce. Z funduszy unijnych przyznanych w tej perspektywie Miasto realizowało w 2017 roku kilka projektów edukacyjnych m.in.: „Akcja – kwalifikacja”, „Po co? Dlaczego? Jak? – kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów”, „EduAkcja w technikach”, „Remont i wyposażenie warsztatów i pracowni w Zasadniczej Szkole Zawodowej nr 5 specjalnej”.

III.10. Program Nr 10 Żyjmy razem i zdrowo

Cele programu:

- Polepszenie zdrowia fizycznego i psychicznego oraz podniesienie jakości życia mieszkańców
- Ułatwienie włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Koordynator programu:

Biuro ds. Zdrowia i Polityki Społecznej

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia oraz zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej:				
	Rozbudowa i modernizacja bydgoskich szpitali	Bydgoskie szpitale CM UMK Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne Sp. z o.o.	<p>W 2017 roku realizowanych było szereg inwestycji przez podmioty działalności leczniczej. Realizowano przedsięwzięcia związane z modernizacją Szpitali Uniwersyteckich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nr 1 im. dr Antoniego Jurasza w Bydgoszczy: <ul style="list-style-type: none"> – wykonano prace remontowe i modernizacyjne Kliniki Chirurgii Wątroby i Chirurgii Ogólnej w części zlokalizowanej w budynku Pawilonu Łózkowego, – wykonano prace remontowe i modernizacyjne Kliniki Chorób Oczu w zakresie pomieszczeń zabiegowych oraz łazienki pacjentów, utworzono łazienki dla osób niepełnosprawnych, – w budynku Zespołu Poradni Przyklinicznych utworzono z istniejącego węzła sanitarnego na parterze toalety ogólnodostępne, – opracowano dokumentację techniczną oraz uzyskano pozwolenie na budowę dla projektu pn. „Poprawa usług medycznych w województwie kujawsko-pomorskim poprzez oddanie do użytku przebudowanych pomieszczeń dawnego bloku operacyjnego oraz doposażeniu reorganizowanej Kliniki Kardiologii oraz pracowni diagnostycznych Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr A. Jurasza w Bydgoszczy”, – doposażono Centrum Urazowe w aparaturę i sprzęt medyczny niezbędny do udzielania świadczeń opieki zdrowotnej oraz doposażono sale nadzoru pooperacyjnego w sprzęt niezbędny do ciągłego monitorowania parametrów życiowych i kompleksowej opieki medycznej – realizacja w ramach projektu pn. „Doposażenie Centrum Urazowego funkcjonującego w ramach Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr A. Jurasza w Bydgoszczy”, – zakupiono aparaturę medyczną np. aparat do krążenia pozaustrojowego oraz aparat USG w ramach Programu Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego POLKARD, – wymieniono dwa zespoły prądotwórcze oraz rozdzielnię elektryczną RNN 0,4 kV. • nr 2 im. dr Jana Bizuela w Bydgoszczy: <ul style="list-style-type: none"> – rozpoczęto przebudowę 1.052 m² i rozbudowę o 772 m² Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Zostanie zabudowane przestronne patio między segmentami budynku szpitalnego. Realizacja projektu finanso- 	Budżety Szpitali Budżet Państwa Fundusze europejskie Środki KPIM Sp. z o.o.	IV.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>wana jest ze środków UE w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zamontowano 12 szt. dźwigów osobowych, towarowych i osobowo-towarowych. <p>W ramach projektu pn. „Modernizacja i rozbudowa Kujawsko-Pomorskiego Centrum Pulmonologii” zakupiono sprzęt i aparaturę medyczną, m.in.: urządzenie do monitorowania funkcji życiowych, videobronchofiberoskop, bronchoskop ultrasonograficzny, respiratory, aparaty do monitorowania NWM i diagnostyki zaburzeń oddychania w czasie snu, elektryczne urządzenia do ssania, łóżka szpitalne, stoły do gabinetów zabiegowych, aparaty do nieinwazyjnej wentylacji mechanicznej. W celu realizacji projektu pn. „Konsolidacja usług opieki zdrowotnej” pozyskano działkę od UTP (w sąsiedztwie przy ul. Seminaryjnej 3-5). Projekt ten ma na celu przeniesienie oddziałów szpitalnych z lokalizacji przy ul. Meysnera i połączenie ich z główną lokalizacją przy ul. Seminaryjnej.</p> <p>W roku 2017 w 10. Wojskowym Szpitalu Klinicznym z Polikliniką SPZOZ w Bydgoszczy w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowy kompleksu Nowej Polikliniki podpisano umowę z wykonawcą w systemie „zaprojektuj i wybuduj”, – budowy budynku patomorfologii prowadzono roboty konstrukcyjno-budowlane, <p><i>Źródło: 10. Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SPZOZ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowy parteru budynku Nr 1 i 3 na potrzeby Oddziału Neurochirurgii kontynuowano roboty budowlane, – przebudowy pomieszczeń dla potrzeb Oddziału Ortopedii i Chirurgii Urazowej w budynku Nr 3 wykonano projekt oraz koncepcję, – prac w zakresie instalacji ppoż i sanitarnej. <p>Ponadto wybudowano wjazd od ul. Powstania Listopadowego.</p> <p>W 2017 roku w Samodzielnym Publicznym Wielospecjalistycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zakupiono m.in.: zestaw endoskopowy do pracowni endoskopowej, zestaw do zabiegów PCNL wraz z systemem do litotrypsji, wieżę laparoskopową, system holterowski, system KTG, kardiomonitor (4 szt.) oraz KTG (3 szt.).</p>		
	Uruchomienie większej liczby oddziałów i placówek rehabilitacyjnych, w tym rehabilitacji kardiologicznej		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Utworzenie Centrów Zdrowia Psychicznego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	nego		<p>Od września 2017 roku realizowano projekt partnerski pn. „Kujawsko-Pomorskie Środowiskowe Centrum Opieki Psychogeriatrycznej w Otępieniach” we współpracy z 21 partnerami, w tym z bydgoskim: Szpitalem Uniwersyteckim nr 1 im. dr A. Jurasza, Szpitalem Uniwersytecki nr 2 im dr J. Bizuela, MOPS, Przychodnią Medycyny Rodzinnej „Nowy Fordon” Sp. z o.o., Przychodnią „Przyjazna” Sp. z o. o., Bydgoską Medyczną Przychodnią „Centrum” Sp. z o.o., Med-Ars Sp. z o.o., Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury, UKW oraz Stowarzyszeniem Bydgoska Pomoc Społeczna. Głównym celem projektu realizowanego na terenie Bydgoszczy i powiatu sępoleńskiego była poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób z otępieniem poprzez rozwój kompleksowej sieci wsparcia – skoordynowanego leczenia, opieki środowiskowej oraz aktywizacji społecznej.</p> <p>Ponadto w grudniu 2017 roku podpisano umowę na dofinansowanie ze środków RPO WK-P projektu pn. "Medycyna a zdrowie człowieka. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej", którego liderem jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika, a partnerem Uniwersytet Kazimierza Wielkiego. W ramach projektu planowana jest budowa Centrum Pomocy Psychologicznej, które ma być pierwszą w kraju uniwersytecką jednostką badawczo-rozwojową ukierunkowaną na pomoc psychologiczną. Centrum ma łączyć trzy funkcje: badawczą, aplikacyjną i dydaktyczną. Inwestycja powinna zostać ukończona do marca 2021 roku.</p>		
	Utworzenie Polikliniki Centrum w ramach Centrum Onkologii		Zadanie zakończone w 2016 roku.		
	Utworzenie Genetycznego Centrum Opieki		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Wdrażanie nowoczesnych technologii cyfrowych w systemie opieki zdrowotnej		Zadanie realizowano na bieżąco.		
b.	Podjęcie działań w kierunku realizacji potrzeb zdrowotnych osób starszych oraz stworzenie dla nich szerokiej oferty wsparcia, integracji oraz aktywizacji:				
	Uruchomienie większej liczby łóżek na oddziale geriatrycznym (lub utworzenie oddziału geriatrycznego w szpitalu miejskim)		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Uruchomienie oddziału szpitalnego psychiatrii geriatrycznej		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Uruchomienie oddziału szpitalnego rehabilitacji na potrzeby osób starszych		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa Centrum Seniora		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Zwiększenie liczby domów dziennego pobytu oraz środowiskowych domów samopomocy na potrzeby osób starszych	Wydział Inwestycji Miasta	W związku z rozbudową DPS „Jesień Życia” w 2017 roku rozpoczęto opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla budowy Ośrodka Wsparcia dla 30 osób w podeszłym wieku z czasowym pobylem całodobowym wraz z parkingiem.	Budżet Miasta	IV.2. IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Zwiększenie dostępności do domów pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo-leczniczych oraz pielęgnacyjno-opiekuńczych		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Szpital MSWiA kontynuował projekt pn. "Bydgoski Dzienny Dom Opieki Medycznej" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Celem projektu jest wsparcie deinstytucjonalizacji form opieki nad osobami zależnymi w celu poprawy funkcjonowania świadczeń zdrowotnych dla 60 osób niesamodzielnych (przede wszystkim starszych), a także zapewnienie dla członków rodzin i opiekunów pacjenta BDDOM wsparcia w postaci działań edukacyjnych (doradztwo, konsultacje, instruktaże) przygotowujących ich do opieki nad osobą niesamodzielną.		
	Aktywizacja społeczna, w tym kulturalna i artystyczna osób starszych	Bydgoska Rada Seniorów Miejskie Centrum Kultury Zespół ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu	W 2017 roku współpraca międzypokoleniowa i aktywizacja seniorów realizowana była przez Miejskie Centrum Kultury w ramach programu Agora Nestora. Program realizuje szereg projektów, m.in.: – juwenalia Bydgoskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku (UTW) połączone z IX Marszem Kapeluszym, – Strefa Seniora podczas pikniku Bydgoskich Organizacji Pozarządowych, – konferencję „Ochrona zdrowia i profilaktyka w świetle obowiązujących przepisów”, – prowadzenie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa pieszych w Bydgoszczy, pełnienie dyżurów merytorycznych, – zajęcia artystyczne UTW Agora Nestora realizowane w partnerstwie z Akademią Muzyczną, – cykliczne wykłady poświęcone kulturze i sztuce, warsztaty: Akademii Ruchu, Teatru Impro, Teatru przy Stoliku, Tańca w Kręgu, Tańca Flamenco, Akademia Chóralna Seniora; dziennikarskie, plastyczne, edukacji cyfrowej, lektoratów i inne, – spektakle, warsztaty m.in. Koła Gospodyń Miejskich. Wprowadzono zniżki dla posiadaczy „Bydgoskiej Karty Seniora 60+” m.in. na wszystkie bilety wstępu na imprezy realizowane przez MCK, w tym na seanse w kinie studyjnym „Orzeł”. Przy Barce Lemara powstał międzypokoleniowy Klub Rodzin Szyperskich – pamiętki rodzinne wsparty aranżacją historyczną barki. Specjalnie dla seniorów powstał program Obywatele Plus na Barce – cykl imprez kulturalnych współrealizowanych z seniorami. Starsi mieszkańcy mają również wpływ na repertuar „DKF Plus”. W ZPP Ostromecko zorganizowano przegląd zespołów Artystycznych Generator w partnerstwie z Akademią Muzyczną i przy współudziale OSS, PZChlo zorganizowano Akademię Chóralną Seniora. Odbył się również Marsz Nordic Walking Bydgoskich UTW, a w miesiącach wakacyjnych seniorzy brali udział w wycieczkach krajoznawczych i cyklicznie w spotkaniach z podróżnikami pn. „Podróże małe i duże”. Dzięki dofinansowaniu realizacji zadań publicznych organizacji pozarządowych w 2017 roku zrealizowano 9 projektów m.in.: „Komputer dla Seniora”, „Sprawny Senior”, „Spotkania przy trzepaku”, „Aktywny Senior”, „Pokochaj zdrowy styl życia” - warsztaty dotyczące przeprowadzenia pokazu i treningu przy zastosowaniu metody ZUMBA i inne. Miasto prowadziło na bieżąco współpracę z Bydgoską Radą Seniorów przy realizacji szeregu inicjatyw społeczno-kulturalnych wspierających seniorów. Realizowane były programy: – „Bydgoska Karta Seniora 60+” – umożliwiała osobom, które ukończyły 60. rok życia i mieszkają w Bydgoszczy uzyskanie zniżek w wielu instytucjach i firmach zlokalizowanych na terenie Miasta, a nawet całego kraju, – „Bydgoska Koperta Życia” – to karta informująca o stanie zdrowia osoby starszej dla ratowników medycznych. W 2017 roku wydano 7.000 kopert.	Budżet Miasta	IV.2. IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>W 2017 roku z okazji Ogólnopolskiego Dnia Seniora odbyło się II Bydgoskie Forum Seniora jako miejsce wymiany dobrych praktyk w zakresie działań społeczno-kulturalnych. Podczas Forum przeprowadzono wykłady dotyczące psychologii, zdrowia oraz bezpieczeństwa. Podczas całego spotkania dostępny był punkt „Bydgoszcz dla seniorów”, w którym uczestnicy konferencji mieli możliwość wyrobienia Bydgoskiej Karty Seniora 60+, Bydgoskiej Koperty Życia, a także uzyskania informacji na temat pomocy i usług opiekuńczych dla seniorów i osób niepełnosprawnych dostępnych w Bydgoszczy.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
c.	Zapewnienie odpowiedniej opieki żłobkowej:				
	Budowa (lub np. przebudowa budynków wygaszanych placówek szkolnych) dwóch obiektów na potrzeby żłobków, w Fordonie i w Śródmieściu		<p>W listopadzie 2017 roku rozpoczęto realizację unijnego projektu pn. „Bydgoskie Żłobki Plus”. Celem projektu jest ułatwienie powrotu do pracy osobom, które przerwały aktywność zawodową w związku z opieką nad dzieckiem do lat 3. Dzięki niemu utworzonych zostanie 100 nowych miejsc opieki w żłobkach miejskich:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Żłobek nr 12 przy ul. Bohaterów Westerplatte 4a - 8 miejsc, – Żłobek nr 17 przy ul. ul. Morskiej 2 - 14 miejsc, – Żłobek nr 18 przy ul. Brzozowej 28 - 8 miejsc, – Żłobek nr 20 przy ul. Gierczak 8 – 54 miejsca, – Żłobek Integracyjny przy ul. Stawowej 1c - 16 miejsc. <p>Utworzone miejsca zostaną przyznane tym dzieciom, które znajdują się na listach oczekujących na objęcie opieką żłobkową. Na nowe miejsca dzieci przyjmowane będą od stycznia 2018 roku. Powstaną one dzięki pozyskaniu dodatkowej powierzchni i przebudowie pomieszczeń. W tym celu zostaną przeprowadzone prace remontowe i adaptacyjne, a także zostanie zakupione stosowne wyposażenie.</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Fundusze europejskie</p>	<p>IV.2.</p> <p>IV.7</p>
d.	Profilaktyka oraz rozwiązywanie problemów w zakresie uzależnień oraz problemów identyfikowanych jako uzależnienia:				
	Rozszerzenie bazy związanej z leczeniem oraz rehabilitacją społeczną osób uzależnionych		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Modernizacja budynku przy ul. Staroszkolnej 10 na potrzeby Bydgoskiego Ośrodka Rehabilitacji, Terapii Uzależ-		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
			W związku z trudnościami w pozyskaniu środków finansowych na adaptację i modernizację pomieszczeń		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	nień i Profilaktyki "BORPA"		BORPA w grudniu 2016 roku zgłosiła wniosek o wygaszenie prawa trwałego zarządu. W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji budynek przy ul. Staroszkolnej 10 rozważany jest do remontu i adaptacji celem utworzenia nowej siedziby Muzeum Kanału Bydgoskiego, jak również na cele integrujące lokalną społeczność.		
	Poszerzenie działań profilaktycznych wychodzących poza profilaktykę uzależnień alkoholowych i narkotykowych	BORPA Wydział Edukacji i Sportu	<p>W ramach zadania, w 2017 roku BORPA realizowała następujące projekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Akademia Rodzica – celem programu było pogłębienie wiedzy nt. procesów rozwojowych dziecka, lepsze rozumienie swojego dziecka, poprawa relacji rodzic-dziecko, udoskonalanie umiejętności rodzicielskich w kryzysach rozwojowych swego dziecka oraz zwiększanie umiejętności interwencji rodzicielskich w sytuacji eksperymentowania dziecka z substancjami psychoaktywnymi i ryzykownym zachowaniem. Uczestnikami projektu było 93 osoby, – Półkolonie zimowe z programem profilaktyki oraz ferie w świetlicach osiedlowych – w zajęciach uczestniczyło 760 dzieci i młodzież z rodzin w kryzysie oraz programów profilaktycznych. Ich celem była integracja dzieci i budowanie więzi rówieśników oraz alternatywne formy spędzanie czasu wolnego, – Półkolonie letnie „Rozwijamy siebie” z programem profilaktyki – celem projektu było pokazanie dzieciom alternatywnych form spędzania czasu wolnego. W zajęciach uczestniczyło 1.192 dzieci i młodzież z rodzin w kryzysie oraz z programów profilaktycznych oraz Program Wakacyjnych Świetlic Osiedlowych, w którym uczestniczyło 105 osób, – Wakacyjne Place Zabaw – celem projektu było budowanie prawidłowej relacji rówieśniczej oraz relacji dorosły-dziecko, a także nauka bezpiecznego spędzania czasu wolnego. W projekcie, adresowanym do dzieci i młodzieży pozostających w mieście oraz ich rodzin, uczestniczyło 3.053 dzieci i rodziców w 17 punktach. Projekt realizowany był we współpracy z Radami Osiedli, – Kolonie profilaktyczne w Krówce Leśnej i Funce zorganizowano dla 498 uczestników (5 turnusów 10-dniowych). Celem projektu było budowanie prawidłowej relacji rówieśniczej oraz relacji dorosły-dziecko, a także nauka bezpiecznego spędzania czasu wolnego. Uczestnikami kolonii były dzieci i młodzież z rodzin w kryzysie, uczestnicy programów profilaktycznych i terapeutycznych oraz dzieci i młodzież kierowana przez pracowników MOPS, – Pracownia Alternatyw – program, którego celem były m.in.: alternatywne formy spędzania czasu wolnego, budowanie relacji, odkrywanie własnych zasad postępowania w środowisku społecznym. W programie uczestniczyło 308 osób na terenie BORPA, – przeprowadzono również 22 projekty integracyjne, których celem była integracja dzieci i młodzieży z grup ryzyka, promocja idei psychoprofilaktyki, nauka alternatywnych ram spędzania czasu wolnego. W projektach tych uczestniczyło 60.526 osób. <p>Zgodnie z założeniami „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” w 2017 roku realizowano działanie 2.5.4.5 <i>Wspieranie działań profilaktycznych w szkołach i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i agresji</i>, którego głównym koordynatorem jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2. W 2017 roku na szczególną uwagę zasługuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizacja seminarium dla nauczycieli i rodziców pt. „(Nie)rzeczywisty świat...” we współpracy z Fundacją Oddech Nadziei dla Cierpiących na Schorzenia Płuc i Oskrzeli, Poradnią Pomocy Pałącym przy Towarzystwie Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego, ZS Nr 5 MS, ZS Drzewnych, SANEPID. Seminarium poświęcone było problemowi palenia papierosów przez nastolatków przed 13 rokiem życia. Uczestnikom zaprezentowano film pt: "Przemysł tytoniowy-historia spi- 	Budżet Miasta	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>sku" na temat działania koncernów tytoniowych oraz film "Marcin Daniec rzuca palenie", wyniki badań naukowych, regulacje prawne dotyczące ochrony niepalących i programy profilaktyczne. W seminarium uczestniczyło 78 osób,</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizacja programu „Falochron” – programu polegającego na badaniu obszarów zachowań ryzykownych młodzieży w danej szkole w oparciu o ankiety opracowane przez ROME Metis oraz na zbudowaniu tzw. szkolnych falochronów, czyli dostosowaniu działań profilaktycznych realizowanych w szkole do przeprowadzonej diagnozy. Zorganizowano również 4 superwizje, podczas których analizowano wyniki badań falochronowych, dzielono się pomysłami i narzędziami, budowano szkolne falochrony, zgłaszano potrzeby wyposażenia w pomoce dydaktyczne, – realizacja warsztatów dla dzieci w wieku przedszkolnym pt. „Gadki o bezpieczeństwie”. Zajęcia były prowadzone w 7 grupach przedszkolnych po 6 spotkań. W warsztatach udział wzięło 187 dzieci z przedszkoli Nr 43 i 48 oraz Elf i Polanka. Wypracowano z dziećmi strategie reagowania na sytuacje trudne i zagrażające, – organizacja konferencji dla nauczycieli „Wzmocnienie wychowawczej funkcji szkoły poprzez działania profilaktyczne”. W konferencji wzięły udział 33 osoby. Podsumowano II edycję projektu Falochron dla Bydgoszczy oraz różnice i podobieństwa w wychowaniu i profilaktyce. Uczestnicy otrzymali materiały konferencyjne (raport z badań), – realizacja seminarium dla nauczycieli pt. „(Nie)rzeczywisty świat, czyli... multimedialne dziecko multimedialnych rodziców”. Seminarium ze względu na duże zainteresowanie odbyło się 2 razy: pierwszego dnia było dedykowane rodzicom i nauczycielom dzieci małych i przedszkolnych, drugiego starszych. Jako dobre praktyki zostały przedstawione zajęcia wg scenariuszy necio.pl, zajęcia grantowe: „Co zamiast tablety?”, instruktaż wprowadzenia kontroli rodzicielskiej na komputerze i komórce wg dzieckowsieci.pl, oznaczenia gier wg systemu PEGI oraz kampanie społeczne prowadzone przez FDDS: mamatatatablet.pl, uważnirodzice.pl. Udział wzięło 140 osób, – realizacja przez szkoły przedsięwzięć o charakterze profilaktycznym w ramach rządowego programu „Bezpieczna +” oraz dofinansowania w ramach „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. Udział szkół: SP Nr 51, Technikum Mechaniczne Nr 1, LO Nr 1. 		
	Wdrażanie w szkołach programów profilaktyki dotyczącej m.in. uzależnień	BORPA Wydział Edukacji i Sportu	<p>W 2017 roku realizowane były przez BORPA programy profilaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – świetlice socjoterapeutyczne – program świetlic skierowany był do dzieci z zaburzeniem zachowania i emocjami. Jego celem było korygowanie zaburzeń i urazów w obszarach – „ja-ja”, „ja-zadanie”, „ja-rówieśnicy”, „ja-dorosły”. Działały 33 grupy w bydgoskich szkołach. Zajęcia odbywały się średnio 2-3 razy w tygodniu i wzięło w nich udział 383 uczestników, – świetlice środowiskowe – program dotyczył zapewnienia dziecku pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego, rozwoju zainteresowań, organizacji zabaw i zajęć sportowych oraz prowadzenia stałej pracy z rodziną dziecka. Działania prowadzono w bydgoskich szkołach. Łącznie zorganizowano 33 grupy dla 537 uczestników, – ogniska „Nasze Drogi I” – celem projektu było budowanie jasnego systemu wartości w podejmowaniu samodzielnych decyzji, uczących konstruktywnych i bezpiecznych relacji interpersonalnych. W programie uczestniczyło 59 osób na terenie SP Nr 10, – Punkty Interwencji Szkolnej programu „Wróć” – celem projektu była wczesna interwencja profilaktyczna skierowana do dzieci i młodzieży zagrożonych zażywaniem substancji psychoaktywnych. Działały 43 punkty, a z projektu skorzystało 381 osób, 	Budżet Miasta	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>– Szkolne Kluby Profilaktyki – projekt skierowany był do uczniów zaangażowanych w realizowanie działań profilaktycznych na terenie szkoły dla rówieśników poprzez propagowanie zdrowego, bezpiecznego i wolnego od używek stylu życia. Działało 12 grup, a z projektu skorzystało 101 uczestników,</p> <p>– Przyjazny Patrol - celem projektu było stworzenie mechanizmu interwencji psychologicznej adresowanej do dzieci w sytuacjach kryzysowych rodziny. Udział wzięło 646 osób.</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2017 roku wspierano przedsięwzięcia realizowane przez szkoły i placówki oświatowe m. in.:</p> <p>– Bursa Nr 1: "Happy Hours Bursowych PaT-ciaków - Z Profilaktyką Na Ty", "Pokoloruj ze mną świat" (projekt adresowany do młodzieży zamieszkującej w bursie deklarującej pomoc, zaangażowanie oraz uśmiech dzieciom m.in. hospitalizowanym), „Anioły do mnie wysyłaj” (XVII edycja działań wolontariackich dla dzieci i młodzieży przewlekle chorej niepełnosprawnej),</p> <p>– Gimnazjum Nr 24 - IV Ogólnopolski Konkurs „Działam bezpiecznie” - mistrzostwa dla uczniów szkół gimnazjalnych,</p> <p>– Pałac Młodzieży - działalność Klubu Rozwijania Aktywności Dziecięcej "Promyczek" i "Promyk"; „Moja szkoła - lubię tu być” – warsztaty z zakresu bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i społecznego w grupie rówieśniczej,</p> <p>– Przedszkole Nr 57 - VI Edycja Projektu Edukacyjnego "Jestem Małym Ratownikiem",</p> <p>– Szkoła Podstawowa Nr 2 – „Spójrz inaczej” – program profilaktyki uzależnień,</p> <p>– Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna Nr 1- prelekcje dla rodziców pt. „Jak rozpoznać zagrożenia u dzieci i młodzieży”,</p> <p>– ZSO Nr 7 – „Żyj nie ulegaj, walcz”,</p> <p>– Zespół Szkół Administracyjno-Ekonomicznych – organizacja Miejskiego Przeglądu Piosenki Profilaktycznej „Wyśpiewajmy sprzeciw”.</p> <p>W ramach realizacji zadania w 2017 roku Miasto wspierało przedsięwzięcia realizowane przez szkoły i przekazało środki na realizację zajęć pozalekcyjnych w ramach programu profilaktyki uzależnień pt. „Zdrowo i sportowo”, dostosowanego do wieku odbiorców i włączającego w swe oddziaływanie osoby dorosłe. Główne założenia programu to:</p> <p>– uczestnictwo dzieci, młodzieży i dorosłych (rodzice, dziadkowie, kibice) w zajęciach sportowych pozalekcyjnych oraz imprezach sportowych szkolnych (wychowanie prozdrowotne, świadomość zagrożeń, rozbudzenie i rozwijanie zainteresowań uczniów),</p> <p>– działania edukacyjne związane z problematyką uzależnień (pogadanki, filmy, spotkania ze specjalistami),</p> <p>– kampania informacyjna na zawodach i zajęciach sportowych.</p> <p>W zajęciach uczestniczyło przeszło 4.000 uczniów (nie licząc kibiców). Program w pierwszym półroczu 2017 roku realizowany był w wymiarze 396,5 godzin przez 69 placówek oświatowych, natomiast w drugim półroczu 2017 roku w wymiarze 195 godzin przez 60 placówek oświatowych.</p>		
e.	Rozwój profilaktyki zdrowotnej, w tym realizacja Miejskiego Programu Promocji Zdrowia i Programu Edukacji Prozdrowotnej Dzieci i Młodzie-	Biuro ds. Zdrowia i Polityki Społecznej	<p>W 2017 roku kontynuowane były programy zdrowotne przyjęte uchwałą Rady Miasta. Zadania realizowały zarówno organizacje pozarządowe, jak i jednostki ochrony zdrowia. Realizowane zadania obejmowały m.in. takie programy jak:</p> <p>– „Uwolnijmy dzieci od dymu nikotynowego” – działaniami bezpośrednimi objęto łącznie 2.757 osób doro-</p>	Budżet Miasta Budżet	IV.2. IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	ży		<p>słych, 4.443 uczniów szkół podstawowych, 635 uczniów liceów i trzecich klas gimnazjów. Pośredni odbiorcy programu to rodzice, dziadkowie, opiekunowie, wychowawcy w liczbie 7.200 osób,</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Badania przesiewowe słuchu u 16-latków” – w ramach programu przeprowadzono badanie słuchu u 205 szesnastoletnich uczniów oraz przeprowadzono indywidualne rozmowy z młodzieżą, jak również wyposażono uczniów w ulotki dotyczące hałasu i skutków przebywania w hałasie. Do dalszej konsultacji medycznej z powodu wyniku odbiegającego od normy zakwalifikowano 15 osób, – „Wcześniak w domu” – programem objęto 190 dzieci urodzonych przed 37/38 tygodniem ciąży oraz dzieci urodzonych o czasie, ale z niską wagą urodzeniową. Udzielono 304 indywidualnych porad, w tym: 129 lekarskich, 39 rehabilitacyjnych, 136 laktacyjno-żywieniowych. Ponadto zorganizowano 8 spotkań grupowych oraz 6 spotkań w formie wykładu dla rodziców wcześniaków, – „Profilaktyka nowotworowa” – edukacja młodzieży w kierunku zapobiegania nowotworom piersi – program „Ewa”. Przeprowadzono 300 godzin spotkań edukacyjnych wraz z nauką samobadania piersi dla wszystkich uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. Programem objęto 2.473 uczniów, – „Profilaktyka nowotworowa” – edukacja młodzieży w kierunku zapobiegania nowotworom jąder – program „Adam”, Przeprowadzono 250 godzin spotkań edukacyjnych z praktyczną nauką samobadania jąder na fantomie dla 1.100 uczniów we wszystkich klasach bydgoskich szkół ponadgimnazjalnych, – „Program wczesnego wykrywania jaskry u młodzieży” – badaniem ciśnienia śródgałkowego objęto 650 uczniów bydgoskich szkół. Do dalszej diagnostyki skierowano 15 osób, – „Program edukacyjny obejmujący tematykę zapobiegania występowania zaburzeń psychicznych” - przeprowadzono warsztaty socjoterapeutyczne „Nie jesteś sam” dla dzieci, młodzieży, nauczycieli, jak również rodziców (1.804 odbiorców), 75 działań promocyjno-szkoleniowych, 86 konsultacji telefonicznych oraz 137 spotkań edukacyjnych z zakresu zaburzeń psychicznych, – „Intensyfikacja profilaktyki próchnicy u dzieci i młodzieży powyżej 8. roku życia” - przeprowadzono: lakowanie zębów – w ilości 1.589 zębów, edukację zdrowotną – instruktaż higieny jamy ustnej u 3.877 osób, działania profilaktyczne na zębach u 2.544 osób, – „Badania przesiewowe w kierunku wykrywania raka gruczołu krokowego dla mężczyzn w wieku powyżej 40 lat” - przeprowadzono u 583 osób, z czego 77 osób skierowano do dalszej konsultacji medycznej. Edukacją objęto 374 osoby, – „Program wykrywania zakażeń WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim” – Miasto Bydgoszcz sfinansowało badania dla 166 mieszkańców Bydgoszczy, – „Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim” – Miasto Bydgoszcz sfinansowało szczepienia 110 dzieci w grupie wiekowej między 24 a 36 miesiącem życia. 	Województwa Kuj.-Pom.	
f.	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz umożliwianie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej:				
	Utworzenie Centrum Informacyjnego Osób Niepełnosprawnych		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Nowy Zakład Aktywności Zawodowej		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	(na bazie 7 działających w Bydgoszczy Warsztatów Terapii Zajęciowej)				
	Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Elektroniczny system informacji w urzędach (budynki UM przy ul. Jezuickiej, przy ul. Grudziądzkiej i MOPS – głównie dla niewidomych i głuchych)	Miasto Bydgoszcz	<p>W 2017 roku elektroniczny system informacji stosowany był w następujących jednostkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w Urzędzie Miasta Bydgoszczy można skorzystać z usługi tłumacza migowego on-line. Wideotelefon znajduje się w Biurze Obsługi Mieszkańca w ratuszu przy ul. Jezuickiej (parter, pokój 4A – wejście od ul. Niedźwiedzia) oraz w Wydziale Uprawnień Komunikacyjnych na ul. Grudziądzkiej 9-15. Jest to aparat telefoniczny z monitorem. Po podniesieniu słuchawki, bez konieczności wybierania jakiegokolwiek numeru, otrzymujemy połączenie z tłumaczem migowym, który pośredniczy w kontakcie pomiędzy mieszkańcem, a urzędnikiem. Ponadto transmitowane przez Internet sesje Rady Miasta Bydgoszczy tłumaczone są symultanicznie na język migowy, a internetowy portal Miasta Bydgoszczy www.bydgoszcz.pl oraz Biuletyn Informacji Publicznej bydgoskich placówek oświatowych www.bip.edu.bydgoszcz.pl przygotowane zostały zgodnie ze standardami WCAG 2.0. - wytycznymi dotyczącymi ułatwień w dostępie do treści publikowanych w Internecie, – Miejskie Wodociągi i Kanalizacja udostępniły usługę wideo tłumaczenia w punkcie informacji zlokalizowanym przy ul. Toruńskiej 103, – w recepcji Miejskiego Centrum Kultury, mieszczącej się przy ul. Marcinkowskiego 12, zapewniono możliwość skorzystania z usługi wideo tłumaczenia za pośrednictwem dedykowanego w tym celu smartfona i aplikacji mobilnej „Migam”, – Powiatowy Urząd Pracy planuje udostępnić usługi wideo tłumacza po przeprowadzeniu remontu instalacji energetycznej w budynku urzędu. Trzech pracowników PUP ukończyło kurs języka migowego I i II stopnia, – w Zarządzie Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej zatrudniony jest pracownik posługujący się językiem migowym, – jeden z pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej posiada umiejętność komunikowania się w języku migowym, – w 2016 roku Straż Miejska uruchomiła dodatkowy specjalny numer alarmowy, przeznaczony do wysłania wiadomości tekstowych SMS dla osób z dysfunkcją narządu słuch, które chciałyby przesłać zgłoszenie w celu podjęcia interwencji przez SM. <p>Ponadto w 2017 roku z budżetu miasta w formie wsparcia realizacji zadania publicznego dofinansowaniem objęty został program Polskiego Związku Głuchych pn. "Miasto Bydgoszcz otwarte na gest - III edycja". W ramach tego działania osoby niesłyszące mogły bezpłatnie skorzystać z bezpośredniej usługi tłumacza migowego udając się z nim do miejsca, w którym zachodziła potrzeba tłumaczenia lub uzyskiwały pomoc ze strony tłumacza w sposób pośredni on-line przy użyciu smartfonu.</p>	Budżet Miasta	IV.7.
	Mieszkania chronione, socjalne oraz treningowe dla osób niepełnosprawnych	WIM MOPS Fundacja	W 2017 roku oddano do użytku zmodernizowany budynek przy ul. Techników 2, w którym powstało 47 lokali mieszkalnych, w tym 39 lokali socjalnych i 8 lokali chronionych. Na parterze urządzono trzy lokale dla osób z niepełnosprawnością ruchową - mają one szersze drzwi i korytarze, przy klatce schodowej nr 1 wybudowano podjazd dla osób niepełnosprawnych, a w klatce schodowej nr 2 zamontowana została platforma przyścienna.	Budżet Miasta Fundusz Dopłat	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Inkubator Społeczny	<p>Od 2017 roku realizowany jest projekt unijny pn. „Mieszkania wspomagane w Bydgoszczy”, który przeciwdziała marginalizacji osób wykluczonych społecznie. Jest on realizowany przez Fundację „Inkubator Społeczny” w partnerstwie z Miastem, reprezentowanym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Istotą projektu jest objęcie pomocą i wsparciem osób bezdomnych – niepełnosprawnych i niesamodzielnych. Do 23 mieszkań skierowano 45 takich osób. W mieszkaniach udzielana jest pomoc pracownika socjalnego, opiekuna medycznego, wsparcie w zakresie umiejętności integracyjnych, gospodarowania budżetem i wsparcia terapeutycznego.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Fundusze europejskie	
	Wspieranie samozatrudnienia oraz aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami	PUP MOPS	<p>W 2017 roku osoby bezrobotne i poszukujące pracy, które posiadały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności uczestniczyły w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stażach (32 osoby, w tym 1 osoba poszukująca pracy), – szkoleniach (11 osób, w tym 1 osoba poszukująca pracy). <p>Ponadto osoby bezrobotne w 2017 roku zostały skierowane do pracy w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doposażenia/wyposażenia stanowiska pracy - 13 osób bezrobotnych, – zatrudnienia wspieranego - 5 osób (w tym 3 osoby poszukujące pracy), – prac interwencyjnych - 11 osób bezrobotnych, – robót publicznych - 6 osób bezrobotnych (w tym 4 osoby w ramach umów z roku 2016). <p>W 2017 roku 99 osób niepełnosprawnych (w tym 5 osób poszukujących pracy) wzięło udział w działaniach na rzecz aktywizacji zawodowej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przekazał 4 dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej.</p> <p>Ponadto działania na rzecz wspierania samozatrudnienia oraz aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami realizowane były na bieżąco. Dobór form wsparcia zależał od wysokości środków finansowych, jakie były w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.</p>	Fundusz Pracy Fundusze europejskie PFRON	IV.7.
	Wymiana i zakup dodatkowych pojazdów do przewozu osób niepełnosprawnych	MZK Sp. z o.o. ZDMiKP	<p>W 2017 roku w ramach wymiany taboru komunikacji miejskiej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ZDMiKP wprowadził do eksploatacji 3 nowe niskopodłogowe wozy tramwajowe, które stanowią pierwszą część zamówienia obejmującego łącznie 21 tramwajów (15 nowych tramwajów długich pięcioczęłonowych oraz 6 tramwajów krótkich trójczłonowych). Realizuje je bydgoska PESA. Tramwaje typu Swing dzięki jednoprzestrzennej budowie, szerokim przejściom, zastosowaniu platformy dla inwalidy oraz całkowicie niskiej podłodze zapewniają komfortowe podróżowanie pasażerom o ograniczonych możliwościach ruchowych. – MZK Sp. z o.o. sfinalizował wcześniejsze zamówienie polegające na zakupie 11 pojazdów, a także zawarł umowę na zakup 10 nowych autobusów przegubowych marki Mercedes (dostawa w lutym 2018 ro- 	Budżet Miasta Środki MZK Sp. z o.o.	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			ku). Pojazdy te będą posiadać również wyposażenie ułatwiające korzystanie z transportu publicznego osobom o ograniczonej sprawności ruchowej (rampy i mocowania dla wózków inwalidzkich, duża liczba miejsc siedzących dostępnych z niskiej podłogi), niewidomym (zapowiedzi głosowe), niedowidzącym (tablice informacyjne o dużej jaskrawości oraz dodatkowe z numerem linii z powiększonymi napisami, żółte poręcze ułatwiające orientację wewnątrz pojazdu).		
	Likwidowanie istniejących barier architektonicznych	ZDMiKP WIM ADM Sp. z o.o. MOPS	<p>W ramach działań mających na celu likwidację barier architektonicznych w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zamontowano płytki kierunkowe i ostrzegawcze oraz obniżono krawężniki na przejściach dla pieszych przy ulicach: Armii Krajowej, Gdańskiej, Powstańców Wielkopolskich, Staszica, Pelplińskiej, Xawerego Dunikowskiego, Okrzei, Grabowej, – zamontowano platformę dla osób niepełnosprawnych zapewniającą dostęp do budynku filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr W. Bełzy przy ul. Broniewskiego 1 (Program BBO), – dostosowano łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych w ZS Nr 9 przy ul. Cichej 59, – ADM Sp. z o.o. wybudowała schody wejściowe i podjazd dla osób niepełnosprawnych do przychodni w budynku przy ul. Świetlicowej 9 oraz opracowała dokumentację projektowo-kosztorysową na budowę podjazdu do przychodni w budynku przy ul. Żółwińskiej 4, – wykonano dokumentację projektowo-przedmiarową rozbudowy placu zabaw na Wyspie Młyńskiej o urządzenia przystosowane dla dzieci niepełnosprawnych (w tym na wózkach) wraz z przebudową oświetlenia, – w ramach realizowanego w 2017 roku programu Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego na powstających placach zabaw i siłowniach na wolnym powietrzu zamontowano urządzenia do korzystania przez osoby niepełnosprawne tj. karuzela „bocianie gniazdo” czy urządzenie siłowni "wyciskanie siedząc integracyjne" m.in. przy ul. Jesionowej, Kombatantów, w Parku Księżycowym na os. Wilczak- Jary, itd., – w ramach zadania „Budowa parkingu na os. Błonie (Program BBO)” wybudowano parking przy ulicy Koszarowej z 6 miejscami parkingowymi, w tym 1 miejsce dla osoby niepełnosprawnej; wybudowano 7 miejsc postojowych, w tym 1 dla osoby niepełnosprawnej przy ulicy Waryńskiego przy ZS Nr 7 oraz wybudowano 12 miejsc parkingowych, w tym 1 miejsce dla osoby niepełnosprawnej przy ulicy 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich, – w ramach zadania „Modernizacja miejsc parkingowych na os. Bartodzieje (Program BBO)” wybudowano parking przy skrzyżowaniu ulic Połczyńskiej/Bałtyckiej na 20 miejsc postojowych, w tym 1 miejsce dla osoby niepełnosprawnej, – w ramach zadania „Modernizacja budynków Urzędu Miasta i zakupy inwestycyjne” opracowano dokumentację projektową modernizacji korytarzy i sanitariatów przy Sali Ślubów w budynku przy ul. Sielanka w celu dostosowania obiektu dla osób niepełnosprawnych, – dofinansowano 195 wniosków dotyczących łamania barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. 	Budżet Miasta PFRON	IV.7.
g.	Pomoc społeczna, opieka socjalna, aktywizacja społeczna oraz pomoc rodzinom:				
	Rozbudowa, modernizacja i termomodernizacja obiektów MOPS oraz innych jednostek nadzorowanych przez MOPS	ZDPSiOW	W 2017 roku rozpoczęto modernizację budynku DPS „Promień Życia” mieszczącego się przy ul. Łomżyńska 54. Zakres zadania obejmuje wymianę instalacji wodociągowo-kanalizacyjnej i deszczowej oraz modernizację sanitariatów w segmentach mieszkalnych A, B, C, a także kuchni i pralni w segmencie D.	Budżet Miasta	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Tworzenie Środowiskowych Domów Samopomocy i Ośrodków Wsparcia Dziennego		<p>Zadanie „Modernizacja i rozbudowa Zespołu Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia” składa się z podzadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa Ośrodka Wsparcia dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi z czasowym pobytem całodobowym wraz z parkingiem obejmująca m.in.: budowę pomieszczeń mieszkalno-terapeutycznych, pokoi wraz z łazienkami maksymalnie dla 30 osób z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych, sali aktywizacji do zajęć terapeutycznych, pomieszczeń socjalnych dla personelu, – budowa Ośrodka Wsparcia dla 30 osób w podeszłym wieku z czasowym pobytem całodobowym wraz z parkingiem obejmująca m.in.: pokoje wraz z łazienkami maksymalnie dla 30 osób, sale do hydroterapii i fizykoterapii, gabinet medyczny, pokoje socjalne, salę gimnastyczną, – remont i modernizacja kuchni i innych pomieszczeń znajdujących się w piwnicach budynku Domu Pomocy Społecznej „Jesień Życia” przy ul. Mińskiej 15a”. <p>W 2017 roku opracowano koncepcje architektoniczną dla budowy Ośrodka Wsparcia dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi z czasowym pobytem całodobowym oraz dla budowy Ośrodka Wsparcia dla 30 osób w podeszłym wieku z czasowym pobytem całodobowym. Ponadto wykonano badania geotechniczne podłoża, inwentaryzacje ornitologiczną i architektoniczno-budowlaną budynków ZDPsiOW, Kartę Inwestycji Przedsięwzięcia.</p>	Fundusze europejskie	
	Utworzenie Domu dla Osób Chorych Psychiczenie i dla Osób Głęboko Upośledzonych Psychiczenie		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Wspieranie przedsięwzięć przeciwdziałających uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej poprzez aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	PUP Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia MOPS	<p>Aktywizacja zawodowa w 2017 roku realizowana była m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – motywowanie do poszukiwania pracy we własnym zakresie – wydawanie kart aktywności zawodowej, – współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy, – mobilizowanie do udziału w zajęciach Centrum Integracji Społecznej i uczestnictwie w Indywidualnym Programie Zatrudnienia Socjalnego, – kierowanie młodocianych bezrobotnych do Ochotniczego Hufca Pracy w celu zdobywania i podnoszenia kwalifikacji, – aktywizację zawodową osób bezrobotnych niepełnosprawnych – wskazywanie możliwości poprawy sytuacji zawodowej poprzez podejmowanie zatrudnienia w zakładach pracy chronionej lub na stanowiskach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych, – pomoc poprzez Wojewódzki Urząd Pracy w diagnozie predyspozycji zawodowych, – wsparcie i pomoc w zakresie przygotowania dokumentacji koniecznej do ubiegania się o zatrudnienie. <p>Dla 2828 osób zrealizowano zadania z zakresu rehabilitacji społecznej oraz integracji osób chorych i niepełnosprawnych.</p> <p>W 2017 roku Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia kontynuowało Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego, w ramach którego 125 osób uczestniczyło w zajęciach reintegracji społecznej i zawodowej, z czego 61 osób podjęło pracę.</p> <p>W 2017 roku MOPS dofinansował uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych dla 470 osób oraz udział w imprezach z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla 4724 uczestników.</p> <p>W 2017 roku MOPS przystąpił do konkursu w ramach RPO WK-P, Poddziałanie 9.3.2 <i>Rozwój usług społecznych</i>. Celem projektu pn. „Lepsze jutro” jest nabycie umiejętności społecznych i zawodowych w zakre-</p>	Środki własne	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>się opieki nad osobami niesamodzielnymi i niepełnosprawnymi. Jego beneficjentami będzie 12 podopiecznych MOPS, którzy zagrożeni są ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Dzięki programowi zdobędą zawód opiekuna osób niepełnosprawnych, a następnie stworzą miejsca świadczenia usług społecznych, opiekuńczych, a także specjalistycznych usług opiekuńczych i usług asystenckich dla 80 osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych, w tym osób starszych. Projekt uzyskał dofinansowanie, a jego realizacja rozpocznie się w 2018 roku.</p>		
	Pomoc socjalno-bytowa dla mieszkańców Bydgoszczy, w tym dla osób bezdomnych	MOPS	<p>Na terenie miasta osobom i rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej udzielno wsparcia w różnych formach, określonych w ustawie o pomocy społecznej. MOPS świadczy pomoc finansową (stałą, okresową oraz celową), usługi opiekuńcze w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wydawanie posiłków, udziela schronienia osobom bezdomnym. W roku 2017 przyznano zasiłki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stałe – 1.846 osobom, – okresowe – 2.223 osobom, – celowe - przyznano 3.017 gospodarstwom domowym. <p>Z pomocy w formie usług opiekuńczych skorzystało 813 osób. Posiłki przyznawano osobom dorosłym, dzieciom realizującym obowiązek szkolny i dzieciom uczęszczającym do żłobka, przedszkola. Łącznie z pomocy w formie dożywiania skorzystało 1.688 osób. Na dożywianie udzielano również pomocy finansowej - zasiłków celowych 3.017 osobom. Osobom bezdomnym udzielano także pomocy w formie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania. Średnio w miesiącu z pomocy w formie noclegu skorzystało 240 osób.</p>	<p>Budżet Miasta</p> <p>Budżet Państwa</p> <p>Fundusze europejskie</p>	IV.7.
	Działania na rzecz wzmocnienia roli i funkcji rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dzieci	MOPS	<p>W roku 2017 na rzecz wzmocnienia roli i funkcji rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dzieci prowadzono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie mieszkańców Bydgoszczy oraz rodzin objętych Asystą Rodzinną poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – konsultacje indywidualne (762 konsultacje), – poradnictwo prawne (456 porady z zakresu prawa rodzinnego), – poradnictwo grupowe m.in.: „Świadome rodzicielstwo” - 2 cykle spotkań psycho-edukacyjnych, „Kochać i wymagać” - cykl spotkań dla rodziców nastolatków, „Z finansami za pan brat” - cykl spotkań dot. budżetu domowego itp. • Asystę Rodzinną, w ramach której w 2017 roku objęto wsparciem asystenta 143 rodziny, • kontynuowano projekt pn. „Rodzina w Centrum” współfinansowany w ramach RPO WK-P, którego celem jest zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej poprzez zbudowanie jednego zintegrowanego systemu pomocy dla rodzin w województwie kujawsko-pomorskim. Projekt skierowany jest m.in. do osób przebywających w pieczy zastępczej, osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, osób opuszczających pieczę zastępczą a także osób w rodzinach przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych (w tym rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny). W ramach projektu realizowano m.in. specjalistyczne poradnictwo rodzinne (psychologiczne, pedagogiczne, prawne i psychiatryczne), mediacje rodzinne, terapię rodzinną, warsztaty wzmacniające kompetencje rodzicielskie oraz grupy wsparcia. Od lipca 2016 roku do końca 2017 roku w projekcie wzięły udział 423 osoby (152 rodziny), w tym 138 osób z rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze (62 rodziny). 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Budżet Państwa</p> <p>Fundusze europejskie</p>	IV.7. IV.3.
	Realizacja i rozbudowa programu „Bydgoska Rodzina 3+”	Wydział Spraw Obywatelskich ZWO	<p>Program „Bydgoska Rodzina 3+” realizowany jest od 2013 roku i jest jednym z elementów polityki społecznej Miasta. Ma on na celu promowanie modelu dużej rodziny oraz dążenie do tworzenia w mieście klimatu sprzyjającego wychowywaniu dzieci. Uczestnictwo w programie umożliwiło korzystanie z ulg i zniżek w wielu sferach życia oferowanych przez instytucje miejskie oraz partnerów prywatnych, którzy przystąpili do programu np.: komunikacji miejskiej, kultury (teatr, kina), opieki zdrowotnej, sportu czy rekreacji. W 2017</p>	Budżet Miasta	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		MCK	 <p>roku zorganizowano akcje promujące Program, w tym m.in.: „III Forum Dużej Rodziny”, „Maj Mam”, stoiska promocyjne na piknikach w okresie letnim w mieście, plakaty, ulotki, gazetki promocyjne, reklama w Internecie, mediach społecznościowych oraz na portalach parentingowych. W 2017 roku liczba wydanych kart wynosiła 29.601, a liczba partnerów Programu „Bydgoska Rodzina 3+” – 154.</p>		
	Kontynuacja istniejących i inicjowanie nowych programów wspomagających rodziny zagrożone i dotknięte patologią oraz będące w kryzysie	MOPS	<p>Kluczowe znaczenie dla realizacji zadań gminy w płaszczyźnie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ma Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bydgoszczy. Do najistotniejszych zrealizowanych zadań należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spisanie Niebieskiej Karty, przekazanie informacji na Policję, – monitorowanie środowiska, – praca socjalna – edukacja, wsparcie, informowanie, objęcie asystenturą, – współpraca z instytucjami wspierającymi funkcjonowanie środowisk – policja, kuratorzy, służba zdrowia, szkoły, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Centrum Integracji Społecznej, Stowarzyszenie „Bezpieczeństwo Dziecka”, BORPA, Poradnie Zdrowia Psychicznego, – kierowanie wniosków do sądu i prokuratury, – kierowanie osób doświadczających przemocy do Hostelów BZPOW, Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia w Tucholi i Inowrocławiu, – kierowanie na przymusowe leczenie odwykowe, – kierowanie sprawców do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym, – poparcie wniosków o przydział lokalu z zasobów Miasta, – pomoc w usamodzielnieniu się. <p>Pracownicy Rejonowych Ośrodków Pomocy Społecznej zaangażowani byli w realizację programu „Przyjazny Patrol” oraz wizytowali w ramach Zespołów Interwencyjnych - wraz z funkcjonariuszami Policji i strażnikami Straży Miejskiej środowiska wymagające interwencji.</p> <p>Dodatkowo od września 2015 roku do grudnia 2017 roku. na terenie ROPS „Śródmieście” umożliwiono funkcjonowanie Punktu Pomocy dla Osób Pokrzywdzonym Przemocą - w ramach projektu współfinansowanego ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Z porad prawnika i wsparcia psychologicznego oraz pracownika I-ego kontaktu skorzystało łącznie 465 osób.</p> <p>Natomiast Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych - <i>Hostel</i> - udziela pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej bez względu na wiek, płeć, wykształcenie czy sytuację materialną. Pomoc ma na celu odzyskanie przez osoby dotknięte kryzysem równowagi emocjonalnej, poczucia bezpieczeństwa, poczucia własnej wartości oraz kontroli nad własnym życiem, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W 2017 roku z:</p> <ul style="list-style-type: none"> – programu zajęć psychoedukacyjnych z zakresu mechanizmów przemocy i współzależnienia oraz wzmacniających kompetencje społeczne dla osób współzależniionych i ofiar przemocy skorzystało 32 osoby – Hostel – 92 osoby, – Punktu Konsultacyjnego – 55 osób. 	Budżet Miasta	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			W 2017 roku w zakresie realizacji programu pn. „Rodzina tak. Przemoc nie.”, skierowanego do osadzonych sprawców z wykorzystaniem przemocy, odbyły zajęcia dla grupy 10 osadzonych na terenie Oddziału Zewnętrznego Aresztu Śledczego przy ul. Toruńskiej 276.		
	Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz wspieranie procesu usamodzielniania się wychowanków	MOPS WIM	Realizując to zadanie MOPS w 2017 roku ustanowił 33 nowe rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe. Prowadzono także działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego na imprezach masowych, a także szkolenia skierowane do istniejących już rodzin zastępczych oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej lub zawodowej rodziny zastępczej. Wspierano także proces usamodzielniania się wychowanków. W 2017 roku kontynuowano realizację projektu „Rodzina w Centrum”. Ponadto wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową przebudowy i modernizacji budynku Bydgoskiego Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych przy ul. Stolarskiej 2, mającą na celu wyodrębnienie lokalowo dwóch samodzielnych placówek opiekuńczo-wychowawczych do 14 dzieci każda – podział na placówkę o charakterze interwencyjnym oraz specjalistyczno-terapeutycznym. W 2017 roku przeprowadzono roboty rozbiórkowe oraz rozpoczęto przebudowę budynku.	Budżet Miasta	IV.7. IV.3.
	Wspieranie realizacji działań organizacji charytatywnych i wolontariuszy, realizacja Miejskiego Programu Wolontariatu	Zespół Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu WIM	Wspieranie oraz aktywizacja organizacji pozarządowych i wolontariuszy działających w III sektorze na terenie Miasta Bydgoszczy w 2017 roku odbywało się w zakresie: – organizowania cyklicznych wydarzeń adresowanych dla III sektora (wolontariuszy), m.in.: Bydgoskiego Inkubatora Organizacji Pozarządowych, Bydgoskiego Forum Inicjatyw Pozarządowych, Pikniku Bydgoskich Organizacji Pozarządowych, akcji promocyjnej „Mój 1 % zostaje w Bydgoszczy”, „Gali Wolontariusz Roku 2017”, „Gali Ośmiu Wspaniałych”, – koordynowania działań grupy wolontariuszy „Siła Wolontariuszy Miejskich” oraz tzw. wolontariatu akcyjnego, m.in. podczas UEFA Euro U21 w Bydgoszczy, prowadzenia bazy koordynatorów szkolnych klubów wolontariatu oraz prowadzenia szkoleń dla wolontariuszy, – wsparcia finansowego młodych organizacji pozarządowych w trybie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na realizację zadań publicznych w ramach projektu „Grant na Start”. W 2017 roku dofinansowano 4 zadania publiczne tj.: „Wszyscy Jesteśmy Pieszymi”, Dni Honorowego Krwiodawstwa "Podziel się miłością", „Uwolnić Latawce”, – monitorowania zmian aktów prawnych dot. sektora pozarządowego, informowania i przeprowadzenia szkoleń na temat wprowadzonych zmian (np. z nowelizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariatu), – działalności promocyjno-informacyjnej, w tym wysyłania bieżących informacji o konkursach, wydarzeniach mailem do bazy NGO, prowadzenie miejskich stron internetowych oraz kont na portalach społecznościowych o tematyce społecznej (m.in. www.bydgoszcz.pl/ngo, strony „Bydgoskiego Centrum NGO” na Facebooku), – w ramach projektu pn. „Adaptacja pomieszczeń w lokalu przy ul. Gdańskiej 5 na potrzeby Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu” w 2017 roku zakończono prace projektowe, przeprowadzono procedurę przetargową i rozpoczęto roboty budowlane. Wspieranie działań wolontariuszy szczegółowo zostało opisane w Programie Nr 12 <i>Obywatelska Bydgoszcz</i> .	Budżet Miasta Fundusze europejskie	IV.7.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	Tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba osób objętych Miejskim Programem Promocji Zdrowia	tys. osób	22,0	22,7	29,2	24,0	28,4	30,9		IV.2.	UMB
2	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do liczby mieszkańców miasta w ujęciu %	%	4,6	4,9	4,4	3,9	3,4	b.d.		IV.7.	GUS BDL

Podsumowanie:

Celem programu Nr 10 *Żyjmy razem i zdrowo* jest polepszenie zdrowia fizycznego i psychicznego, podniesienie jakości życia mieszkańców, ułatwienie włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

W programie tym zostało ujętych 7 przedsięwzięć oraz 36 zadań głównych. W 2017 roku podejmowane były działania na rzecz realizacji 22 zadań głównych (61,1%, w tym jedno zadanie zakończone w latach wcześniejszych), a 14 zadań nie było realizowanych. Wśród zadań nierozpoczętych część z nich związana była z działaniami inwestycyjnymi bądź organizacyjnymi szpitali. Jedno zadanie zostało ukończone w 2016 roku.

Warty podkreślenia jest fakt, że Bydgoszcz oferuje pełną ofertę usług zdrowotnych i wysoki poziom specjalistycznych usług medycznych, czego potwierdzeniem jest zdobywanie wysokich pozycji w różnego rodzaju rankingach przez bydgoskie szpitale. W 2017 roku w rankingu przygotowanym po raz 14. przez Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia i firmę doradczą IDEA Trade zwyciężyło Centrum Onkologii im. prof. F. Łukaszczyka (908 pkt. na 1.000 możliwych) - wygrało w sumie w trzech kategoriach: sieć szpitali: szpitale onkologiczne lub pulmonologiczne; ranking szpitali zabiegowych, wielospecjalistycznych i onkologicznych tzw. Złota Setka; najlepszy szpital w województwie kujawsko-pomorskim. Wysoko, bo na 11. miejscu znalazła się inna bydgoska placówka - Szpital Uniwersytecki nr 1 im. Antoniego Jurasza (867,81 pkt.), 26. miejsce zajął 10 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SP ZOZ (847, 82 pkt.), 40. miejsce należy do Samodzielnego Publicznego Wielospecjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA (823, 71 pkt.), a 43. miejsce do Szpitala Uniwersyteckiego nr 2 im. dr Jana Bizuela (820,95 pkt.).

W ramach prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Bydgoszczy w 2017 roku zorganizowano cykl sześciu debat strategicznych, w tym debaty dedykowane seniorom oraz aktywności społecznej, których celem było poznanie głosów mieszkańców na temat przyszłości Bydgoszczy w ważnych obszarach życia społecznego.

Prowadzone działania w wymierny sposób przyczyniły się do poprawy poziomu świadczeń usług medycznych i socjalnych, a także wzrostu dostępności tych usług. Trzeba także podkreślić, że coraz większa liczba mieszkańców korzysta z programów polityki zdrowotnej i innych form profilaktyki zdrowotnej.

III.11. Program Nr 11 Bezpieczna Bydgoszcz

Cele programu:

- Ograniczenie przestępczości
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa
- Zapobieganie zagrożeniom i katastrofom oraz ich skutkom

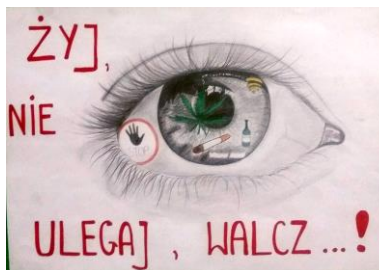
Koordynator programu:

Wydział Zarządzania Kryzysowego

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Realizacja programów prewencyjno-profilaktycznych służących ograniczeniu przestępczości, nauce właściwych zachowań wobec zagrożeń i przeciwdziałaniu patologiom:				
	Bezpieczne osiedle – zespół działań mający na celu ochronę spokoju i porządku oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w poszczególnych rejonach miasta	KM Policji Straż Miejska	<p>Komenda Miejska Policji oprócz codziennej służby patrolowej (51.142 służb, ujawniono 20.983 wykroczenia, zatrzymano 77 sprawców przestępstw, wystawiono 2.267 mandatów) zrealizowała w 2017 roku wiele programów, szkoleń i akcji m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – debata społeczna „Porozmawiajmy o bezpieczeństwie - możesz mieć na nie wpływ” na terenie KP Szwederowo przy współpracy z Radą Osiedla Szwederowo, – „Przyjazny Patrol” – w ramach programu zrealizowano 88 patroli. Policjanci wraz z pracownikami socjalnymi interweniowali podczas pełnionych dyżurów 325 razy, sporządzono 267 informacji do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz do Komisariatów Policji w Bydgoszczy, przeprowadzono rozmowy ze 315 osobami dorosłym oraz rozpoznano sytuację opiekuńczo-wychowawczą 311 małoletnich, – „Oznakuj rower - poznaj swojego dzielnicowego” – w ramach programu organizowane były przez policjantów KMP akcje znakowania rowerów we wszystkich komisariatach w celu zapobiegania kradzieżom i napadom rabunkowym, których ofiarami najczęściej są ludzie młodzi. Każdy komisariat posiada swój „engraver”. W 2017 roku oznakowano 573 rowery, – „Bezpieczny Ogród” – akcja na rzecz poprawy zabezpieczenia terenów działkowych, w ramach której dzielnicowi odbyli 83 spotkania z przedstawicielami ogródków działkowych, przeprowadzono 34 szkolenia instruktażowe dla osób dyżurujących na terenie POD, uczestniczono w 9 zebraniach, dokonano 371 kontroli stanu zabezpieczenia ogródków, stwierdzono 23 włamania oraz zatrzymano 4 sprawców włamań. <p>Strażnicy miejscy oprócz codziennej służby patrolowej (17.705 zrealizowanych służb, w trakcie których ujawniono łącznie 31.568 wykroczeń) realizowanej na terenie Bydgoszczy, prowadzili również akcje ukierunkowane na</p>	Budżet Policji Budżet Miasta	IV.6

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>ograniczenie niekorzystnych zjawisk występujących w poszczególnych rejonach miasta, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Alkohol narkotyki - brak biletów powrotnych” oraz „Dyskoteki - Stare Miasto” – działania mające na celu ograniczenie występowania przestępstw i wykroczeń w rejonie klubów i lokali nocnych oraz w środkach komunikacji publicznej, – „Bezpieczna strefa” – intensyfikacja działań prewencyjnych realizowanych w centrum Bydgoszczy, mających na celu eliminowanie przypadków zakłócania ładu i porządku publicznego w tym rejonie miasta, – „Zero tolerancji dla nietrzeźwości” – działania ukierunkowane na wyeliminowanie przypadków spożywania alkoholu w miejscach objętych zakazem oraz wykroczeń popełnianych przez osoby nietrzeźwe, – „Pachnąca Wiosna” – akcja realizowana wspólnie z Radami Osiedli i Wydziałem Gospodarki Komunalnej UM, której celem było przypomnienie właścicielom zwierząt o ich obowiązkach dotyczących sprzątnięcia odchodów po psach. 		
	<p>Bezpieczna szkoła – zespół działań mający na celu poprawę bezpieczeństwa uczniów np. poprzez objęcie bydgoskich szkół systematycznymi patrolami specjalistycznymi i patrolami interwencyjnymi oraz akcjami o tematyce ogólnospołecznej</p>	<p>KM Policji</p> <p>Straż Miejska</p> <p>Miasto Bydgoszcz</p>	<p>W ramach prowadzonej profilaktyki kryminalnej, realizowane były działania w zakresie przeciwdziałania przestępczości w szkołach. Realizacja profilaktyki miała na celu podniesienie wiedzy i świadomości dzieci i młodzieży w zakresie zasad i metod bezpiecznego zachowania się oraz zagrożeń występujących we współczesnym świecie, unikania ich oraz zminimalizowania negatywnych skutków. Systematyczne spotkania z uczniami szkół, poświęcone były ich bezpieczeństwu, patologiom społecznym i przestępczości nieletnich.</p> <p>Zajęcia profilaktyczne realizowane były w formie pogadarek, warsztatów, debat, wykładów, pokazów multimedialnych i konkursów. W trakcie zajęć przeprowadzono scenki tematyczne, pokazy sprzętu i zasad samoobrony. W ramach ustawowych uprawnień organizowane były różnego rodzaju akcje, mające na celu lepsze uświadomienie i zrozumienie danego zagadnienia przez młodzież. Realizacja zajęć profilaktycznych, odbywała się na terenie szkoły lub w innym miejscu uzgodnionym z pedagogami.</p> <p>Komenda Miejska Policji realizowała wiele programów, akcji i spotkań mających na celu poprawę bezpieczeństwa uczniów m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zrealizowano 617 „Patroli Przyszkolnych”, wystawiono 27 tzw. „czerwonych kartek”, – spotkania dla młodzieży pt. „Odpowiedzialność prawna nieletnich” - 357 spotkań, w których udział wzięło 8.830 dzieci i młodzieży. Dodatkowo podczas 2 spotkań w ZS Elektronicznych omówiono zagadnienia handlu ludźmi oraz przestępstw z nienawiści, – zrealizowano 3 spotkania dla rodziców dot. odpowiedzialności prawnej nieletnich, w ramach których omówiono zagadnienie cyberprzemocy oraz wykonywania władzy rodzicielskiej. W spotkaniach wzięło udział 60 rodziców, – „Bezpieczne otoczenie” – w ramach współpracy z kołem psychologii UKW zrealizowano projekt adresowany do dzieci w wieku 6-9 lat z tematyki złego i dobrego dotyku, czyli wykorzystywania seksualnego małoletnich. W ramach projektu zrealizowano 40 spotkań na terenie placówek oświatowych, w których wzięło udział 973 dzieci. Ponadto przeprowadzono 5 spotkań pt. „Obcy niebezpieczny” dla 194 uczniów, – „Jestem bezpieczny – umiem pomagać innym” - projekt skierowany był do uczniów szkoły podstawowej klas V-VI w wieku 11-13 lat. Miał on na celu wyposażenie uczniów w umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach (wypadki komunikacyjne, zabawy w domu, w szkole, nad wodą, w lesie itp.), udzielanie pierwszej pomocy, umiejętność właściwej reakcji, powiadomienia służb ratunkowych. Udział w nim wzięło 16 szkół podstawowych z terenu Miasta i 13 szkół podstawowych z powiatu bydgoskiego, 	<p>Budżet Policji</p> <p>Budżet Miasta</p> <p>Budżet Województwa Kuj.- Pom.</p> <p>Budżet Państwa</p>	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>– „Akademia Bezpieczeństwa” - udział w niej wzięło 994 uczniów z klas I – III szkół podstawowych z Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego. Jednym z celów spotkań była edukacja dzieci w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach publicznych, właściwego zachowania w kontakcie ze zwierzętami (17 spotkań), udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, bezpiecznego Internetu, bezpiecznych zachowań nad wodą (22 spotkania) oraz bezpieczeństwa na kolei. Ponadto uczestnicy zapoznali się z pracą wielu służb.</p> <p>Źródło: http://word.bydgoszcz.pl</p> <p>– „Bezpieczne zachowania w kontakcie z psem” – zrealizowano 51 spotkań z dziećmi o tematyce bezpiecznego kontaktu z psem oraz pracy psa policyjnego, w których wzięło udział 2.686 dzieci,</p> <p>– „Potrafię, reaguję, pomagam” – przeprowadzono w ramach akcji zajęcia dla 50 uczniów SP Nr 31 z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej,</p> <p>– „Turniej o bezpieczeństwie” – w ramach działań profilaktycznych przy współpracy z SP Nr 41 przeprowadzono turniej międzyszkolny z wiedzy o bezpieczeństwie,</p> <p>– „Młodzież w obliczu pułapek współczesnej rzeczywistości” - konferencja zorganizowana przy współpracy z ZS dla Dorosłych, w której uczestniczyło 35 pedagogów,</p> <p>– „Bezpieczny uśmiech dziecka”,</p> <p>– „Bezpieczeństwo w domu, w przedszkolu i szkole, na ulicy” – przeprowadzono 4 spotkania dla dzieci dotyczące bezpiecznych zachowań w różnych sytuacjach. W spotkaniach wzięło udział 200 dzieci,</p> <p>– „Bezpieczny przedszkolak” – przeprowadzono 25 spotkań wśród 785 przedszkolaków na temat szeroko rozumianego bezpieczeństwa,</p> <p>– przeprowadzono 3 szkolenia dla 190 pracowników grona pedagogicznego ze szkół rejonu KP Wyżyny z tematyki „Algorytmy postępowania w sytuacji zagrożenia dzieci i młodzieży”,</p> <p>– „Profilaktyka, a Ty” – przygotowano happening na Wyspie Młyńskiej z udziałem 300 uczniów z bydgoskich szkół ponadgimnazjalnych oraz bydgoską grupą „PaT”, podczas którego młodzież wzięła udział w konkursach z wiedzy o profilaktyce oraz zabawach, które ukazują pozytywne spędzanie czasu wolnego,</p> <p>- „Żyj, nie ulegaj, walcz” – to projekt, który przez nauczycieli i uczniów VII LO realizowany jest od 2007 roku. Celem przedsięwzięcia było zwrócenie uwagi młodzieży na różnorodne formy spędzania czasu wolnego bez alkoholu i narkotyków oraz na możliwości wykazania własnej aktywności w czasie wolnym. Zorganizowano konkurs w kategorii plastycznej, fotograficznej, literackiej, muzycznej i filmowej dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych Bydgoszczy i okolic. W forum profilaktycznym wzięło udział 170 osób. Ponadto zorganizowano spotkanie w formie warsztatów z tematyki uzależnień oraz „hejtowania”,</p> <p>- „Kino na temat” - po projekcji filmu „Najlepszy” prowadzono debaty z młodzieżą na temat uzależnienia, konsekwencji prawnych ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz instytucji, w których można szukać</p> 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>pomocy, a także alternatywnych sposobów radzenia sobie z problemami. W 6 spotkaniach wzięło udział 798 uczniów,</p> <ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzono 233 spotkania z 5.663 uczniami na temat konsekwencji prawnych wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz działań w ramach profilaktyki uzależnień, – forum profilaktyczne pn. „Wyśpiewajmy sprzeciw” zorganizowane przez ZS Administracyjno-Ekonomicznych dla młodzieży ponadgimnazjalnej. W ramach przedsięwzięcia bydgoscy policjanci, Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii oraz Straż Miejska przeprowadziła prelekcję na temat uzależnień oraz odpowiedzialności prawnej. Dodatkowo odbył się konkurs piosenki profilaktycznej. W forum wzięło udział 200 uczniów. <p>Przedstawiciele KMP w Bydgoszczy wzięli udział m.in. w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – forum pn. „Bydgoszcz zdrowa wolna od nałogów” zorganizowana dla uczniów szkół ponadpodstawowych przez Powiatowego Inspektora Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, – koncercie pn. „Hejtujemy dopalacze” zorganizowanego przez Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki BORPA. Udział w nim wzięło 1.500 uczniów z szkół ponadpodstawowych, – w ramach projektu ZS Budowlanych pn. „Bezpieczna młodość rola szkoły” przy współpracy z PTZN Bydgoszcz zorganizowano spotkanie dla 50 uczniów, – ”Bezpieczna rodzina - dziecko wolne od agresji i uzależnień” to akcja zrealizowana przez Komendę Miejską Policji w Bydgoszczy przy współpracy ze Strażą Miejską w Bydgoszczy oraz Polskim Towarzystwem Zapobiegania Narkomanii Oddział w Bydgoszczy i Maltańską Służbą Medyczną Oddział w Bydgoszczy, – „Bezpieczny Internet” – „Cyberprzemoc, cyberprzestępczość” – w ramach spotkań dotyczących zagrożeń płynących z niewłaściwego korzystania z Internetu oraz zjawiska cyberprzemocy oraz cyberprzestępczości przeprowadzono 263 spotkania dla 6.763 uczniów. <p>Ponadto w ramach prowadzonej profilaktyki kryminalnej, realizowano działania w zakresie przeciwdziałania przestępczości w szkołach. Realizacja profilaktyki miała na celu podniesienie wiedzy i świadomości dzieci i młodzieży, w zakresie zasad i metod bezpiecznego zachowania się oraz zagrożeń występujących we współczesnym świecie, unikania ich oraz zminimalizowania negatywnych skutków. Systematyczne spotkania z uczniami szkół poświęcono bezpieczeństwu, patologiom społecznym i przestępczości nieletnich. Zajęcia profilaktyczne realizowano w formie pogadarek, warsztatów, debat, wykładów, pokazów multimedialnych i konkursów. W trakcie zajęć przeprowadzano scenki tematyczne, pokazy sprzętu i zasad samoobrony. W ramach ustawowych uprawnień organizowano różnego rodzaju akcje, mające na celu uświadomienie i zrozumienie danego zagadnienia przez młodzież. Realizacja zajęć profilaktycznych odbywała się na terenie szkoły lub w innym miejscu uzgodnionym z pedagogami.</p> <p>Programy i akcje ogólnospołeczne realizowane były również przez Straż Miejską w ramach działań profilaktycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Prewencja przyszkolna” - w zakresie kontroli terenów okolic placówek oświatowych, – „Bezpieczne ferie zimowe” - w ramach organizacji spotkań i pogadarek z dziećmi i młodzieżą na temat bezpiecznego spędzania czasu wolnego podczas zabaw w czasie ferii zimowych, – „Internet – możliwości i zagrożenia” - program realizowany w placówkach oświatowych, w których omawiano zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz odpowiedzialnością karną nieletnich za przestępstwa kompute- 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p data-bbox="743 576 1137 600">Źródło: www.sp63.man.bydgoszcz.pl</p> <p data-bbox="1200 268 1892 320">rowe. Przeprowadzono 196 godzin lekcyjnych zajęć profilaktycznych,</p> <ul data-bbox="1200 320 1892 655" style="list-style-type: none"> - „Serce na start” - akcja skierowana była do dzieci klas VI szkół podstawowych. W ramach akcji prowadzone były zajęcia udzielania pierwszej pomocy oraz szkolenia bezpiecznego zachowania i unikania zagrożeń. W programie uczestniczyło 940 uczniów z 9 bydgoskich szkół, - „Akademia Bezpieczeństwa – bezpieczna droga do szkoły”, - „Zielona szkoła – Myślęcinek 2017” - podstawowym celem było nauczenie młodzieży właściwego zachowania się w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia oraz bezpiecznego spędzania czasu wolnego w okresie letnich wakacji. W spotkaniach wzięło udział 280 uczniów szkół ponadpodstawowych, - „Jestem bezpieczny – umiem pomagać innym”, <ul data-bbox="689 655 1892 1286" style="list-style-type: none"> - „Żyj, nie ulegaj, walcz”, - „II Festiwal zdrowego stylu życia” - wspólnie z Kujawsko–Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli realizacja programu w zakresie przeciwdziałania agresji i przemocy w rodzinie, - udział w seminarium przygotowanym przez Poradnię Psychologiczno–Pedagogiczną nr 2 pn. „(Nie) rzeczywisty świat, czyli... nastolatek w pułapce odchudzania” w ramach Strategii Rozwoju Edukacji „Wspieranie działań profilaktycznych w szkołach i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i agresji”, - „VII i VIII Kujawsko-Pomorska Olimpiada wiedzy o bezpieczeństwie - bezpieczny i przyjazny region” – miała na celu pobudzić młodych ludzi do podejmowania działań związanych z bezpieczeństwem w ich środowiskach lokalnych. W olimpiadach uczestniczyło łącznie 1.791 uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w tym 418 z Bydgoszczy, - „Bezpieczne wakacje nad wodą” - przeprowadzone wspólnie z WOPR i Policją, - „Bezpieczne wakacje pod żaglami ze Strażą Miejską w Bydgoszczy” - przeprowadzone wspólnie z Yacht Klub Polska Bydgoszcz, - „Wakacyjne place zabaw i letnie półkolonie” - przeprowadzone wspólnie z BOPR-ą, - Forum profilaktyczne pn. „Wyśpiewajmy sprzeciw”, - „Bezpieczna i przyjazna szkoła” – wraz z Policją zrealizowano spotkanie w ramach debaty z 250 uczniami ZS Nr 19 nt. bezpieczeństwa na terenie szkoły oraz zachowań narażających życie i zdrowie uczniów, - „Bezpieczny uśmiech dziecka” – festyn zorganizowany w ramach obchodów Dnia Dziecka przy współpracy wszystkich służb mundurowych. W spotkaniach wzięło udział 300 dzieci. Ponadto zorganizowano konkurs plastyczny pn. „Bezpieczeństwo oczami dziecka”, - „Pachnąca wiosna”. <p data-bbox="689 1315 1892 1423">Część działań była realizowana wspólnie z Komendą Miejską Policji w Bydgoszczy, Polskim Towarzystwem Zapobiegania Narkomanii, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Żandarmerią Wojskową, Maltańską Służbą Medyczną, PCK, Państwową Strażą Pożarną, Urzędem Miasta Bydgoszczy, Leśnym Parkiem Kultury i Wypoczynku, Komendą Regionalną Straży Ochrony Kolei w Bydgoszczy i placówkami oświatowymi. W 2017 roku</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			przeprowadzono 1.893 kontrole prewencyjne szkół, odbyło się 379 spotkań z przedstawicielami grona pedagogicznego, przeprowadzono 1.354 prelekcje i pogadanki w klasach skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej. Program „Bezpieczna Szkoła” realizowany był w ramach środków własnych Straży Miejskiej w Bydgoszczy.		
	Bezpieczna droga – zespół działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym	KM Policji Straż Miejska	<p>Komenda Miejska Policji realizowała wiele programów, szkoleń i akcji mających na celu poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Bezpieczna droga do szkoły” – zrealizowano 361 spotkań dla 10.813 dzieci klas I-III szkół podstawowych oraz przedszkoli. Zrealizowano również kampanie pn. „Świeć przykładem”, w ramach której omawiano z dziećmi potrzebę noszenia elementów odblaskowych, • „Bądź bezpieczny” – przeprowadzono 3 spotkania dla 145 dzieci, • „Bądź widoczny, Bądź bezpieczny” – w ramach akcji przeprowadzono 9 spotkań dla 451 przedszkolaków, • „Dzień odblasków” – zrealizowano 2 spotkania dla 50 uczniów dot. tematyki bezpiecznego poruszania się na drogach, • „Rowerem bezpieczniej do celu” - w ramach spotkań dotyczących bezpiecznej jazdy na rowerze omówiono zasady ruchu drogowego związane z poruszaniem się rowerem po drogach publicznych. W ramach akcji zorganizowano rajd rowerowy dla 140 uczniów IV – VI klas szkół podstawowych, przeprowadzono 21 spotkań dla 790 uczniów oraz 5 egzaminów na kartę rowerową dla 147 uczniów klas IV, • „Bezpieczni w ruchu” - program ZS Samochodowych realizowany w ramach współpracy przez Wydział Prewencji KMP w Bydgoszczy oraz Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Profilaktyki i Terapii Uzależnień „BORPA”. Funkcjonariusze realizując program przeprowadzili 8 spotkań z 168 uczniami z szkół gimnazjalnych, • „Bezpieczni w ruchu drogowym” – zrealizowano 2 spotkania dla 67 uczniów Liceum Plastycznego na temat obowiązujących przepisów oraz przyczyn i konsekwencji wypadków drogowych. Omówiono również zasady dotyczące zabezpieczenia miejsca zdarzenia drogowego, • spotkanie dla 14 uczniów z ZS Samochodowych dotyczące zmian w przepisach ruchu drogowego oraz najważniejszych zasad bezpiecznego poruszania się po drogach, w tym z algorytmów zabezpieczenia miejsca wypadku, • w ramach akcji „Bezpiecznie chce się żyć” z Krajowym Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego przeprowadzono 2 prelekcje dla 600 osób na temat bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu drogowego oraz przyczyn wypadków. Omówiono również statystykę zdarzeń drogowych na terenie powiatu bydgoskiego, • w ramach podjętej współpracy z Aresztem Śledczym w realizacji programu „Prosta Droga” przeprowadzono 5 spotkań z 27 osadzonymi z zakresu bezpieczeństwa na drogach, • przeprowadzono zajęcia z tematyki bezpiecznego poruszania się po drodze osób jeżdżących na rolkach w ramach warsztatów rolkarskich zorganizowanych przez Stowarzyszenie Klub Sportowy „Jastrzębie”. Udział w spotkaniu wzięło 80 dzieci i dorosłych, • w ramach zawartego porozumienia z XII LO dot. realizacji programu lekcyjnego w klasach o profilu policyjnym przeprowadzono zajęcia lekcyjne dotyczące różnych zagadnień z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, • „Konkurs BRD” - policjanci wzięli udział jako eksperci w 4 eliminacjach BRD przygotowanych dla rowerzystów ze szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu powiatu bydgoskiego. Była to również inauguracja kampanii „Kręci mnie bezpieczeństwo”, • „Moda na odblaski” - funkcjonariusze Wydziału Prewencji wraz z przedstawicielami Krajowego Centrum BRD w Kinoteatrze ADRIA przygotowali finał konkursu „Moda na odblaski” dla dzieci z 6 placówek oświatowych z 	Budżet Policji Budżet Miasta	IV.6.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Bydgoszczy i powiatu. W spotkaniu wzięło udział 350 dzieci,</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Bezpieczny start” - program skierowany do uczniów gimnazjów i szkół średnich oraz opiekunów młodych kierowców, którzy w myśl przepisów odpowiedzialni są za udostępnianie pojazdów osobom trzecim. W ramach realizacji programu w 2017 roku przeprowadzono 9 edycji w bydgoskich placówkach oświatowych, w których łącznie wzięło udział 947 młodych ludzi, • nakręcono spot profilaktyczny pn. „Świeć przykładem” w ramach ogólnopolskiej kampanii przy współpracy z Stowarzyszeniem Oponeo Motorsport oraz telewizją TVB, • przeprowadzono akcje informacyjno-edukacyjną przy współpracy z PZMOT w ramach „Światowego dnia ofiar wypadków drogowych”, <ul style="list-style-type: none"> • w 2017 roku policjanci Wydziału Ruchu Drogowego przeprowadzili na terenie Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego 200.184 badań na zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu, między innymi z wykorzystaniem przekazanych urządzeń – analizatorów wydechu Alcoblow przez Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA” oraz 313 badań na zawartość środków odurzających, działających podobnie do alkoholu. W ramach codziennych służb policjanci zatrzymali 115 kierujących pojazdami w stanie nietrzeźwości, 47 kierujących w stanie po użyciu alkoholu, 16 rowerzystów znajdujących się w stanie nietrzeźwości oraz 2 rowerzystów znajdujących się w stanie po użyciu alkoholu, • zgodnie z harmonogramem działań w 2017 roku Wydział Ruchu Drogowego KMP w Bydgoszczy przeprowadził akcje: <ul style="list-style-type: none"> – „Alkohol i narkotyki” – podczas 6 działań przebadano 12.705 kierujących, zatrzymano 5 kierujących w stanie po użyciu alkoholu, 9 kierujących pojazdami w stanie nietrzeźwości, 3 rowerzystów znajdujących się w stanie nietrzeźwości, – „Trzeźwy kierujący” – 11 działań. <p>Działania w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, podejmowane przez Policję i Straż Miejską, realizowane były m.in. przy wykorzystaniu urządzeń do samoczynnego rejestrowania wykroczeń takich jak foto-radar, czy fotolaser. Realizowane były również codzienne kontrole w ramach przeciwdziałania wykroczeniom przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji. W tym zakresie udzielono 8.659 pouczeń, nałożono 3.477 grzywn w postępowaniu mandatomym i skierowano do sądu 64 wnioski o ukaranie.</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Realizacja akcji i programów skierowanych do różnych grup społecznych (np. osób starszych, kobiet, bezdomnych)	KM Policji Straż Miejska	<p>Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy realizowała wiele programów, szkoleń i akcji skierowanych do różnych grup społecznych m.in.:</p> <p><i>Źródło: tygodnikbydgoski.pl</i></p> <p>przez nich sprawności fizycznej, korzystających z placówek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, spotykających się w siedzibach Rad Osiedli, parafiach, "Klubach Seniora", Stowarzyszeniach dla seniorów, Uniwersytetach III Wieku, itp. Celem spotkań było zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludzi starszych, rozpoznanie zagrożeń oraz omówienie sytuacji, zapobieganie przestępstwom, w których ofiarami są ludzie starsi, m.in. „na wnuczka”, „na policjanta”, nabycie umiejętności oraz wiedzy radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia. W 2017 roku odbyło się 8 spotkań, w których uczestniczyło 367 seniorów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • seminarium pn. „Bezdomność – diagnoza i ścieżki wyjścia” zorganizowane w ramach XXXVI Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej, w którym uczestniczyli funkcjonariusze KMP w Bydgoszczy, • „Zabiegaj - Przetrwaj” – program realizowany od 2009 roku przez powołany Zespół ds. Koordynacji Bezpieczeństwa na Terenie Placówek Oświatowych. Podstawowym zadaniem programu jest standaryzacja procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz technicznych systemów bezpieczeństwa. W 2017 roku przeprowadzono: <ul style="list-style-type: none"> – ćwiczenie antynapadowe dla uczniów XII LO z klas o profilu policyjnym, – szkolenie antyterrorystyczne dla studentów Collegium Medicum oraz szkolenie dla pracowników Banku Spółdzielczego w Koronowie, – 2 spotkania dla młodzieży dot. tematyki „Terroryzmu”, w których wzięło udział 127 osób, • „Praca policjantów” – zrealizowano 42 spotkania podczas, których podjęto tematykę dotyczącą zakresu pracy policjantów. W przedsięwzięciach wzięło udział 1.896 osób. Zaprezentowano również sprzęt będący na wyposażeniu Policji, • przeprowadzono 5 szkoleń dla 102 pracowników ZDMiKP pn. „Bezpieczeństwo w kontakcie z petentami”, • „Bezpieczeństwo kobiet” – przeprowadzono wykład dla 300 studentek UKW na temat bezpieczeństwa w sytuacjach kryzysowych oraz samoobrony, • „Samoobrona” - przeprowadzono 2 spotkania praktyczne z technik samoobrony dla 55 pracowników Sądu Rejonowego, • przeprowadzono szkolenie dla 24 doręczycieli UM Bydgoszcz z algorytmów postępowania z agresywnym psem oraz zachowania się w sytuacji kryzysowej. <p>Strażnicy miejscy pełnili dyżury podczas imprez inicjowanych przez Bydgoską Radę Seniorów, działającą na rzecz poprawy jakości życia osób starszych i inne instytucje publiczne, które zajmują się problemami osób starszych w Bydgoszczy.</p>	Budżet Policji Budżet Miasta	IV.6.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Wspieranie instytucjonalne i środowiskowe osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pomoc rodzinom i osobom zagrożonym i dotkniętym patologią	KM Policji MOPS BORPA Miasto Bydgoszcz PKPS	<p>Policja podejmowała interwencje w związku z nieprzestrzeganiem zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Działania te obejmowały m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wysyłanie interwencyjno-prewencyjnych patroli w rejonów występowania zwiększonego spożycia alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a także okresowe pełnienie służby patrolowej w pobliżu nocnych sklepów, pubów, dyskotek, itp., – realizację „Przyjaznych patroli”, dotyczących podejmowania interwencji w zakresie przemocy domowej, podczas których podjęto rozmowy z 315 dorosłymi oraz rozpoznano sytuację opiekuńczo-wychowawczą 311 małoletnich. <p>W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii BORPA realizowała wiele programów profilaktycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Akademia Rodzica” – program skierowany do rodziców i opiekunów w celu pogłębienia wiedzy nt. procesów rozwojowych dziecka, lepszego rozumienia swojego dziecka, poprawy relacji rodzic-dziecko, udoskonalania umiejętności rodzicielskich w kryzysach rozwojowych swego dziecka, zwiększania umiejętności interwencji rodzicielskich w sytuacji eksperymentowania dziecka z substancjami psychoaktywnymi i ryzykownym zachowaniem. Uczestniczyły 93 osoby, – Świetlice socjoterapeutyczne – program świetlic skierowany był do dzieci z zaburzeniem zachowania i emocjami. Jego celem było korygowanie zaburzeń i urazów w obszarach – „ja-ja”, „ja-zadanie”, „ja-rówieśnicy”, „ja-dorosły”. Działało łącznie 33 grup w bydgoskich szkołach. Zajęcia odbywały się średnio 2-3 razy w tygodniu i wzięło w nich udział 383 uczestników, – „Hejtujemy dopalacze” – koncert profilaktyczny w Hali Sportowo-Widowiskowej „Łuczniczka”, w którym wzięło udział 1.500 uczniów z szkół ponadpodstawowych, – „Szansa na trzeźwość” – program prewencyjno-terapeutyczny, którego celem było zbudowanie „pomostu” między miejscem przebywania osób bezdomnych a Ośrodkiem, wskazanie konieczności realizacji podstawowych zobowiązań i potrzeb osób bezdomnych, motywowanie do utrzymywania abstynencji, podjęcie terapii we wskazanym ośrodku leczenia uzależnień. Z programu skorzystało 115 osób. <p>Ponadto realizowane były programy obejmujące m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ochronę mieszkańców przed eksmisjami - MOPS realizował program polegający na przyznaniu pomocy materialnej osobom spełniającym warunki wymienione w ustawie o pomocy społecznej, które nie są w stanie z własnych zasobów zabezpieczyć opłat za czynsz. Przyznana przez MOPS pomoc finansowa przekazywana była bezpośrednio na konto właściciela lokalu, – dożywianie uczniów - realizacja 2 programów polegała na współpracy ze szkołami w zakresie wymiany informacji o dzieciach wymagających tej formy pomocy. Pomoc przyznawana była w postaci posiłku wydawanego w stołówce szkolnej, – świetlice – placówki wsparcia dziennego - prowadzono działania zapewniające pomoc pedagogiczną i psychologiczną oraz realizowano programy w zakresie profilaktyki uzależnień kierowane do dzieci i młodzieży, w szczególności pochodzących z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, – bezdomność - Kujawsko-Pomorski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Bydgoszczy prowadzi Centrum Pomocy dla Bezdomnych Mężczyzn oraz Punkt Pomocy Osobom Nietrzeźwym. Realizowano działania polegające na udzielaniu pomocy w formie schronienia, posiłków, niezbędnego ubrania oraz 	Budżet Policji Budżet Miasta Fundusze europejskie	IV.6. IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			szeroko rozumianej pracy socjalnej, mającej na celu wyjście z kręgu bezdomności, poprzez eliminację bezczynności i biernego oczekiwania na pomoc.		
b.	Kontynuacja budowy zintegrowanego systemu zarządzania bezpieczeństwem miasta:				
	Rozbudowa systemu zarządzania bezpieczeństwem	WZK	W ramach wspólnych szkoleń i ćwiczeń, odbyło się szkolenie obronne dla kadry kierowniczej Urzędu Miasta Bydgoszczy, służb, inspekcji, straży oraz kierowników miejskich jednostek organizacyjnych. Ponadto wyznaczenie potencjalnych stref zalewowych rzek Brdy i Wisły zostało zrealizowane przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w projekcie „Informatyczny system osłony kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami”, który był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.	Budżet Państwa Fundusze europejskie	IV.6.
	Rozbudowa systemu wideomonitoringu na terenie miasta	Wydział Zarządzania Kryzysowego	W 2017 roku rozbudowano system monitoringu wizyjnego o kolejne 4 kamery w następujących lokalizacjach: – ul. Stary Rynek (na budynku Biblioteki) – 1 kamera stałopozycyjna, – ul. Długa 76 – 1 kamera stałopozycyjna, – ul. Zygmunta Augusta 10 – 1 kamera stałopozycyjna, – ul. Zygmunta Augusta 1- 1 kamera obrotowa. Na dzień 31.12.2017 r. w mieście funkcjonowało 198 kamer.	Budżet Miasta	IV.6.
	Budowa komisariatu Policji na Osowej Górze		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. W 2018 roku planowane jest przygotowanie dokumentacji projektowej i uzyskanie pozwolenia na budowę.		
	Rozbudowa i modernizacja komisariatu Policji Błonie		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Doskonalenie systemu wymiany informacji między służbami ratowniczymi	Wydział Zarządzania Kryzysowego	W ramach realizacji zadania w 2017 roku utrzymywano łączność rezerwową służb ratowniczych miasta poprzez sieć 481 telefonów komórkowych grupy zamkniętej oraz 44 radiotelefonów Radiowej Sieci Koordynacji Ratownictwa „GOPŁO”, a także systemów technicznych Bydgoskiego Centrum Bezpieczeństwa.	Budżet Miasta	IV.6.
	Doskonalenie systemu ostrzegania o zagrożeniach	WZK	W 2017 roku w ramach doskonalenia systemu ostrzegania o zagrożeniach zamontowano 3 elektroniczne syreny Centralnego Systemu Alarmowania miasta na budynkach przy ul. Przemysłowej 1, Hutniczej 113 oraz na obiekcie nowej szkoły przy ul. Bora-Komorowskiego 2.	Budżet Miasta	IV.6.
	Budowa mobilnego posterunku turystyczno-wodnego Policji oraz tzw. „słipów” – miejsc do wodowania łodzi służb ratowniczych		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Prowadzenie kontroli zabezpieczenia materiałów niebezpiecznych w zakładach przemysłowych oraz obiektów posiadających urządzenia chłodnicze	KM PSP WIOŚ	W 2017 roku KM PSP przeprowadziła 2 kontrole w zakładzie o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej, 4 kontrole w zakładach o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz 2 kontrole w obiektach posiadających urządzenia chłodnicze. Na terenie miasta Bydgoszczy w 2017 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził 7 kontroli w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, w tym:	Budżet PSP Budżet WIOŚ	IV.6.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – w zakładach o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii - 4 kontrole, – w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej - 1 kontrolę. Ponadto przeprowadzono kontrolę w zakładzie zaliczanym do grupy potencjalnych sprawców poważnych awarii oraz kontrolę stacji paliw. W trakcie jednej kontroli zastosowano sankcję w postaci pouczenia, za niedotrzymanie terminów wynikający z przepisów dotyczących ochrony środowiska w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom. Na terenie miasta Bydgoszczy prowadzono 1 kontrolę obiektów posiadających urządzenia chłodnicze.		
	Doposażanie służb ratowniczych i porządkowych	Miasto Bydgoszcz	W ramach zadania zakupiono 4 samochody przeznaczone do służby patrolowej Straży Miejskiej, wyposażone w tzw. trzecią klasę (przedział przeznaczony do przewozu osób nietrzeźwych, często agresywnych i osób bezdomnych) oraz do przewozu psów służbowych. Ponadto zakupiono 6 sztuk pilarek i 5 sztuk motopomp dla Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej.	Budżet Miasta	IV.6
	Wspieranie rozwoju ratownictwa specjalistycznego	WZK	 <p>W 2017 roku zakupiono manekin do zaawansowanych czynności resuscytacyjnych osoby dorosłej dla Grupy Ratownictwa Polskiego Czerwonego Krzyża. Ponadto zrealizowano dotacje celową dla Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (dofinansowanie zadań w zakresie ratownictwa wodnego w sezonie letnim) oraz dla Związku Ochotniczych Straży Pożarnych (dofinansowanie zadań w zakresie ochrony przeciwpożarowej).</p> <p>Źródło: www.grpck.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta	IV.6.
c.	Stale monitorowanie, naprawa i modernizacja wałów ochronnych oraz urządzeń hydrotechnicznych służących zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu:				
	Modernizacja i przebudowa wału przeciwpowodziowego Fordon-Łoskoń		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. W roku sprawozdawczym jedynie utrzymywano i konserwowano wał przeciwpowodziowy Fordon-Łoskoń.		
	Rozbudowa systemu ostrzegania przed zagrożeniem zatopienia miasta	WZK	Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Łączność rezerwowa służb ratowniczych miasta utrzymywana była poprzez sieć 481 telefonów komórkowych oraz 44 radiotelefonów. Utrzymano i konserwowano dwa radarowe wskaźniki poziomu rzeki Brdy na Moście Bernardyńskim oraz Jazie Walcowym w Brdziejściu.	Budżet Miasta	IV.6.
d.	Prowadzenie działań organizacyjnych i technicznych zwiększających bezpieczeństwo mieszkańców i infrastruktury w kontekście zagrożenia katastrofami i o charakterze terrorystycznym	WZK KM Policji	W celu poprawnego zachowania się w sytuacjach pożaru i w innych okolicznościach losowych w 110 placówkach oświatowo-wychowawczych przeprowadzono ćwiczenia ewakuacyjne, w których uczestniczyło 29.845 osób. Sukcesywnie przeprowadzano ćwiczenia typu AZYL obejmujące zasady prawidłowego zachowania w sytuacjach zagrożeń terrorystycznych. W 2017 roku przeprowadzono ćwiczenia antynapadowe dla 50 uczniów XII LO, szkolenie antyterrorystyczne dla studentów Collegium Medicum oraz dla pracowników Banku Spółdzielczego w Koronowie.	Budżet Miasta	IV.6.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Wykrywalność przestępstw stwierdzonych w %	%	67,1	61,6	62,4	60,7	60,1	64,8		IV.6.	Policja/US
2	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	szt./1000	35,1	30,2	21,5	19,6	18,9	18,3		IV.6.	Policja/US
3	Liczba wypadków drogowych liczba ofiar wypadków	szt. osoby	262 8	257 13	209 6	199 9	180 11	134 16	 	III.2., IV.6.	Policja/US

Podsumowanie:

Wszystkie 4 przedsięwzięcia ujęte w Programie Nr 11 *Bezpieczna Bydgoszcz* były realizowane w 2017 roku. W ramach tych przedsięwzięć, na 17 zadań głównych zapisanych w programie, 12 (tj. 70,6%) było realizowanych na bieżąco, w 5 (tj. 29,4%) przypadkach nie rozpoczęto realizacji zadania.

Realizacja zadań programu przyczyniła się m.in. do ograniczenia przestępczości. Działania prowadzone w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, powodują systematyczny spadek liczby kierowców przekraczających prędkość na bydgoskich ulicach, maleje realna prędkość, o jaką przekraczają oni dozwolony pułap, maleje liczba wypadków drogowych, wzrosła natomiast w porównaniu z rokiem bazowym, liczba ofiar wypadków. Na poprawę bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa wpływa również rozbudowa wideomonitoringu na terenie miasta, co przejawia się m.in. w malejącej liczbie przestępstw.

Należy podkreślić, że wiele działań uzależnionych jest od środków finansowych. Dotyczy to przede wszystkim wyposażenia w sprzęt ratownictwa specjalistycznego, urządzenia ostrzegania, pomocy medycznej, jak również pozyskiwania środków na wspieranie instytucjonalne i środowiskowe osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, pomoc rodzinom i osobom zagrożonym, dotkniętym patologią, bezrobotnym i osobom starszym.

Według raportu EUROPOLIS „Bezpieczne i otwarte miasta” Polskiej Fundacji imienia Roberta Schumana i Fundacji Konrada Adenauera, opublikowanego w 2017 roku, w kategorii „Bezpieczeństwo komunikacyjne” Bydgoszcz uplasowała się na podium. Od naszego miasta lepsze były tylko Świętochłowice i Grudziądz. Autorzy sprawdzili m.in., jak wielu kierowców jest zatrzymywanych przez policję za jazdę pod wpływem alkoholu oraz do ilu w każdym mieście dochodzi wypadków oraz jakie są ich skutki w postaci rannych lub ofiar śmiertelnych. Na naszą wysoką pozycję wpłynęła m.in. mała liczba przestępstw drogowych i niewielki odsetek kierowców pod wpływem alkoholu lub środków odurzających zatrzymywanych przez policję. W rankingu badano 66 miast na prawach powiatu na podstawie 44 wskaźników, pogrupowanych w 5 wymiarach: bezpieczeństwa społeczno-ekonomicznego, indywidualnego, komunikacyjnego, otwartości na innych oraz bezpieczeństwa publicznego.

III.12. Program Nr 12 Obywatelska Bydgoszcz

Cel programu:

Podniesienie świadomości obywatelskiej i aktywności mieszkańców, utrwalenie w społeczności lokalnej, sposobu myślenia i działania według zasady: działaj lokalnie myśl globalnie.

Koordynator programu:

Zespół ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Doskonalenie współpracy z organizacjami pozarządowymi i ruchami obywatelskimi:				
	Określenie ścisłych zasad współpracy w aspekcie finansowym, organizacyjnym, informacyjnym, merytorycznym	Zespół ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu	Podstawowym dokumentem opisującym zasady współpracy pomiędzy władzami samorządowymi, a działającymi w Bydgoszczy organizacjami pozarządowymi był „Program współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2017”. Dokument powstał w sposób partycypacyjny we współpracy z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w Bydgoszczy, był poddawany konsultacjom społecznym, jak również opiniowany był przez Radę Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy. Został on przyjęty Uchwałą Nr XXXVII/692/16 Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 26 października 2016 roku. Sprawozdanie z rocznej realizacji Programu przedkładane jest Radzie Miasta Bydgoszczy w terminie do 31 maja roku następującego po roku sprawozdawczym. W 2017 roku odbyły się prace zespołu roboczego oraz konsultacje z przedstawicielami organizacji pozarządowych w sprawie przygotowania projektu „Programu współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2018 roku”, który został przyjęty Uchwałą Nr LII/1082/17 Rady Miasta Bydgoszczy w dniu 29 listopada 2017 roku.	Budżet Miasta	IV.7. IV.8.
	Określenie standardów finansowania projektów	ZWO	Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określa główne zasady i formy współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, w tym określa zasady współpracy finansowej. Współpraca o charakterze finansowym może odbywać się m.in. na podstawie art. 13 ustawy w ramach otwartego konkursu ofert w formie powierzenia lub wsparcia zadania, ponadto na wniosek organizacji pozarządowej Miasto może zlecić z pominięciem otwartego konkursu ofert realizację zadania publicznego na podstawie art. 19a ustawy oraz na podstawie art. 19b ustawy w ramach inicjatywy lokalnej, mieszkańcy bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji pozarządowej mogą złożyć wniosek o realizację zadania publicznego. Formy współpracy finansowej Miasta z organizacjami pozarządowymi określa „Program współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku	Budżet Miasta	IV.7. IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Prowadzenie wspólnej polityki informacyjnej z Radą Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy: wspólna strona internetowa, gdzie ogłaszane będą m.in. konkursy, opisy przedsięwzięć, etc. www.bydgoszcz.pl	ZWO	<p>publicznego”.</p> <p>W 2017 roku Zespół ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu współpracował na bieżąco z Radą Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy i jednocześnie zapewniał obsługę administracyjno-techniczną Rady. Dodatkowo zamieszczał informacje dotyczące działalności organizacji pozarządowych na www.bydgosz.pl/NGO, na funpage’u Miasta na portalu społecznościowym Facebook, w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych Miejskiego Centrum Kultury oraz Powiatowego Urzędu Pracy. Ponadto członkowie RDPP uczestniczyli w przygotowaniu „Program współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2017”.</p> <p>W 2017 roku odbyły się wybory do Rady Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy na trzyletnią IV kadencję na lata 2017-2020. Do nowej Rady powołano:</p> <ul style="list-style-type: none"> – czterech przedstawicieli Rady Miasta Bydgoszczy, – czterech przedstawicieli Prezydenta Miasta Bydgoszczy, – ośmiu przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. <p>Ponadto RDPP MB dla organizacji pozarządowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – współorganizowała debatę pn. „Aktywność społeczna” w ramach prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku, <p style="text-align: right;"><i>Źródło: www.bydgoszcz.pl</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – współorganizowała kampanie „Mój 1% zostaje w Bydgoszczy” – happening i kampania informacyjna, której celem było zachęcenie bydgoszczan do przekazania 1% podatku na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych oraz „II Piknik Bydgoskich Organizacji Pozarządowych”, – prowadziła konsultacje i opiniowała projekty uchwał Rady Miasta Bydgoszczy (6 uchwał), – pełniła dyżury w każdy pierwszy poniedziałek, – organizowała szkolenia oraz spotkania informacyjne dla organizacji pozarządowych. 	Budżet Miasta	IV.7. IV.8.
	Przeznaczenie pomieszczeń na działalność dla organizacji pozarządowych, w tym budowa Centrum organizacji pozarządowych, seniorów i wolontariatu	ZWO	W ramach adaptacji pomieszczeń dla Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu w 2017 roku rozpoczęto roboty budowlano-remontowe w kamienicy przy ul. Gdańskiej 5. Na powierzchni liczącej ok. 900 m ² , mieszczącej się na dwóch kondygnacjach budynku dawnej księgarni „Współczesna” powstaną sale konferencyjne, warsztatowe, zaplecze techniczne i merytoryczne oraz przestrzeń wystawiennicza. Dzięki takim miejscom jak BCOP organizacje społeczne i grupy nieformalne będą mogły działać na rzecz mieszkańców miasta bezkosztowo – w lokalu specjalnie do tego przeznaczonym.	Budżet Miasta	IV.7. IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			W 2017 roku bydgoskie organizacje pozarządowe mogły bezpłatnie korzystać z pomieszczeń będących w dyspozycji Zespołu ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu Miasta Bydgoszczy (przy ul. Poznańskiej 3).		
b.	Stwarzanie możliwości wzrostu aktywności działań dla dobra ogólnego wśród uczniów:				
	Zachęcanie uczniów do pracy wolontariackiej m.in. przez dawanie przykładów z działań lokalnych, krajowych i międzynarodowych oraz realizację Miejskiego Programu Wolontariatu	ZWO Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe	<p>W 2017 roku realizowane były następujące przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promocja wolontariatusy wyróżniających się w swojej pracy poprzez prezentowanie ich sylwetek w trakcie konkursów: <ul style="list-style-type: none"> – „Bydgoski Wolontariusz Roku 2017” – konkurs miał na celu popularyzację pozytywnych postaw i działań osób, które poświęcają swój czas dla innych. Konkurs obejmował cztery kategorie wiekowe: wolontariat dziecięcy (do 14 roku życia), wolontariat młodzieżowy (od 15 do 25 roku życia), wolontariat dorosły (osoby, które ukończyły 25 rok życia) oraz opiekun wolontariatu. Gala Konkursu odbywa się w dniu 5 grudnia tj. Międzynarodowy Dzień Wolontariusza, – miejska edycja Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych” – organizowanego od 2000 roku, którego celem było wyłanianie i promowanie pozytywnych zachowań, działań oraz postaw dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie przemocy i agresji wśród młodzieży oraz upowszechnianie dziecięcego i młodzieżowego wolontariatu, • spotkania edukacyjno-informacyjne dla wolontariatusy ze szkół oraz wolontariatusy grupy inicjatywnej działającej przy Urzędzie Miasta Bydgoszczy „Siła Wolontariatusy Miejskich - Bydgoszcz”, • promocja Wolontariatu Miejskiego podczas imprez integracyjnych np. Pikniku Bydgoskich Organizacji Pozarządowych, Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA U-21, Jarmarku Kujawsko-Pomorskiego, drogą poczty e-mailowej, na bydgoskim portalu internetowym, na portalach społecznościowych, itd., <div data-bbox="752 917 1160 1150" data-label="Image"> </div> <p style="text-align: right;"><i>Piknik Bydgoskich Organizacji Pozarządowych</i></p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekazywanie informacji na temat programów m.in. Komisji Europejskiej „Erasmus+ Młodzież”, Akademii Przyszłości, Banku Żywności, Szlachetnej Paczki, WOŚP, wolontariatu europejskiego, projektów Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, konkursów z zakresu e-wolontariatu, szkoleń oferowanych przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP Oddział Bydgoszcz, przedsięwzięć, w których wolontariatusy mogli uczestniczyć, • szkolenia, spotkania, warsztaty dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, wolontariatusy szkolnych oraz koordynatorów wolontariatu z zakresu m.in.: autoprezentacji, komunikacji interpersonalnej, doskona- 	Budżet Miasta	IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>lenia umiejętności pracy w grupie i z grupą, itp.,</p> <ul style="list-style-type: none"> współpraca z opiekunami wolontariatu szkolnego, aktualizacja bazy szkolnych klubów wolontariatu, wdrożenie Programu Bydgoskiego Wolontariatu, który jest elementem realizacji „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020”. Założeniem Programu jest stworzenie do 2020 r. systemu, który pozwoli mieszkańcom na aktywny udział w różnorodnych formach wolontariatu oraz ma na celu podniesienie kompetencji i wiedzy organizatorów wolontariatu i wolontariuszy. <p>W ramach realizacji „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” z myślą o aktywizacji uczniów i studentów powstało Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju. W 2017 roku młodzież skupiona wokół MCIIR była zaangażowana w:</p> <ul style="list-style-type: none"> obsługę logistyczną i organizacyjną Święta Niepodległości w VII LO, Forum Szkół i Pracodawców „CV 2017. Szkoła – Praca – Kariera”, gali podsumowującej XVII edycję Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”, Gali „Bydgoski Wolontariusz Roku 2017”, przygotowanie i obsługę stoisk z animacjami dla dzieci, pomoc organizacyjną imprezy „Bajkowa Bydgoszcz”, Pikniku Bydgoskich Organizacji Pozarządowych, współpracę przy Konkursie Filmów Amatorskich KLAPS, przygotowanie i inaugurację Bydgoskiego Uniwersytetu Otwartego, przygotowanie obchodów Europejskiego Tygodnia Demokracji Lokalnej, udział wolontariuszy w 31. AFF-Erze Filmowej, promocję MCIIR (przygotowanie strony internetowej, nośników promujących), itp. 		
	Aktywna działalność Młodzieżowej Rady Miasta oraz samorządów uczniowskich	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Młodzieżowa Rada Miasta powstała w 2007 roku jako organ doradczy Rady Miasta Bydgoszczy, w którym młodzi ludzie zaangażowani są w sprawy miasta i aktywnie pracują nad jego rozwojem.</p> <p>Działalność Młodzieżowej Rady Miasta Bydgoszczy w 2017 roku polegała na:</p> <ul style="list-style-type: none"> koordynacji funkcjonowania młodzieżowego radia internetowego OMG Radio (Oryginalne Młodzieżowe Granie), którego studio mieści się w Pałacu Młodzieży. Na antenie były emitowane audycje przygotowywane przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz studentów. Czas antenowy wynosił 4 godziny dziennie od poniedziałku do soboty. Audycje były dostępne na www.omgradio.bydgoszcz.pl uczestnictwie w zespołach: monitorujących realizację założeń „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013–2020”, opracowujących miejski program wolontariatu oraz miejski program edukacji patriotycznej, ds. opracowania Strategii Rozwoju Kultury, opracowujących „Strategię Marki Miasta”, opiniowaniu projektu rewitalizacji, współtworzeniu wraz z Wydziałem Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Bydgoszczy w ramach realizacji „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” Młodzieżowego Centrum Informacji i Rozwoju, uczestniczeniu w pracach kapituły konkursu „Bydgoski Wolontariusz roku 2017”, obejmowaniu patronatami wydarzeń organizowanych przez szkoły oraz w sponsorowaniu nagród. <p>Przedstawiciele MRMB uczestniczyli także w różnego rodzaju przedsięwzięciach m.in.: Forum Szkół Publicznych i Pracodawców „CV 2017”, „Konsultacje Non Stop” dotyczące Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych, gala XVII edycji Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”, obchody Narodowego Święta Niepodległości, Geocashing, akcja sprzątania Parku w Myślicinku. „Bajkowa Bydgoszcz”, Ogólnopolski Konkurs „Działam bezpiecznie”, Piknik Bydgoskich Organizacji Pozarządowych, itp. MRMB koordynuje projekt pn. „Laboratorium demokracji”, w ramach którego funkcjonuje także Kongres</p>	Budżet Miasta	IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Samorządów Uczniowskich skupiający przedstawicieli SU szkół podstawowych i gimnazjów oraz Międzygimnazjalny Sejmik Uczniowski.</p> <p>Działania MRMB zostały dostrzeżone na forum ogólnopolskim. Funkcjonowanie zostało sprawdzone przez Fundację Civilis Polonus oraz Heinrich Böll Stiftung – działalność została upowszechniona, jako dobra praktyka.</p> <p>Samorzady uczniowskie realizowały zadania wynikające ze specyficznych potrzeb lokalnej (szkolnej) społeczności w postaci organizacji życia kulturalnego, wydarzeń o charakterze sportowym, prowadzenia stron internetowych, radiowęzłów, organizacji uroczystości szkolnych, a także uczestniczyli w uroczystościach związanych z wydarzeniami rocznicowymi organizowanymi na terenie miasta. Samorząd uczniowski opiniował również dokumenty wewnętrzne szkół.</p>		
	Popularyzacja pracy na rzecz szkoły	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Zgodnie z założeniami „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” popularyzacja pracy na rzecz szkoły realizowana była przede wszystkim poprzez VI edycję projektu „Laboratorium demokracji”, adresowanego do przedstawicieli samorządów uczniowskich szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych wraz z opiekunami oraz studentów. Celem projektu było tworzenie warunków dla rozwoju inicjatyw podejmowanych przez samorzady uczniowskie i akademickie oraz zwiększenie uczestnictwa dzieci i młodzieży w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. W ramach tego przedsięwzięcia organizowane były cykliczne inicjatywy: Kongres Samorządów Uczniowskich dla szkół podstawowych (koordynator ZS Nr 32), Międzygimnazjalny Sejmik Uczniowski (koordynator ZS Nr 27), warsztaty dla nauczycieli / opiekunów samorządów uczniowskich (koordynator Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli), a także spotkania organizowane przez Młodzieżową Radę Miasta Bydgoszczy.</p> <p>Zagadnienie zaangażowania środowiska na rzecz szkoły realizowane było w placówkach w ramach rządowego programu „Bezpieczna+” m.in.: SP Nr 51, Technikum Mechaniczne Nr 1, I LO.</p>	Budżet Miasta	IV.8.
	Tworzenie projektów dotyczących działań społecznych i pozyskiwanie grantów na ich realizację	Wydział Edukacji i Sportu	<p>W ramach systemu Bydgoskich Grantów Oświatowych, przeznaczonych na wspieranie inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych szkół i placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Miasto Bydgoszcz, w 2017 roku jednostki oświatowe złożyły 476 wnioski. W drodze konkursu, 131 projektów otrzymało granty, w tym na realizację różnorodnych form aktywności społecznej, samorządowej, działań na rzecz integracji środowisk oraz budowania tożsamości lokalnej np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „W krainie przyjaźni” – inspiracje słowne, plastyczne, muzyczne i sprawnościowe dzieci 5, 6-letnich z Śródmieścia oraz Osiedla Leśnego, – XIII edycja obchodów Dnia Godności Osób Niepełnosprawnych, – Kulinaryny piknik w centrum Miasta Bydgoszczy dla dzieci i młodzieży województwa kujawsko-pomorskiego „Smaki zup kuchni polskiej i różnych narodów”, – IX Ogólnopolski Konkurs Filmów Amatorskich „Klaps”, – 4 LOve „Słoneczko” – zajęcia artystyczno-sportowo-rekreacyjne dla wychowanków Domu Pomocy Społecznej, itp. <p>W 2017 roku w placówkach oświatowych realizowane były przedsięwzięcia dofinansowane w ramach rządowego programu „Bezpieczna+”.</p> <p>Dodatkowo lokalne organizacje pozarządowe ubiegały się o środki pochodzące z funduszy europejskich oraz z różnych ministerstw.</p>	Budżet Miasta	IV.8.
	Budowa poczucia tożsamości lokalnej, edukacja regionalna	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Zadanie było realizowane w ramach „Strategii Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020” w ramach działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3.3.2 Stworzenie i realizacja programu edukacji patriotycznej oraz opracowanie i realizacja harmonogra- 	Budżet Miasta	IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		III LO VII LO VIII LO	<p><i>mu obchodów uroczystości o charakterze historyczno-patriotycznym</i> (koordynator VIII LO) m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Małe Ojczyzny. Bydgoszcz - we współpracy z IPN Oddział Bydgoszcz opracowano dla dzieci w wieku 6-8 lat kločki edukacyjne przedstawiające najważniejsze symbole Polski, województwa kujawsko-pomorskiego i Bydgoszczy, które zostały przekazane do wszystkich szkół podstawowych, – warsztaty historyczne w Oświęcimiu, – marsz z okazji Święta Niepodległości, – konkurs pieśni patriotycznej, <p>• 3.3.1 Stworzenie i realizacja programu edukacji regionalnej, krajoznawstwa i turystyki oraz popularyzacja wiedzy o Bydgoszczy i jej mieszkańcach wśród dzieci i młodzieży (koordynator VII LO) m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizacja rajdów pieszych wiosną i jesienią w okolicach Bydgoszczy i regionie kujawsko-pomorskim, – organizacja gry terenowej w Myślicinku pt. GIM-EXTREME GEOCATCHING ROUTE 2017, – organizacja konkursu fotograficznego pt. „Kujawsko-pomorskie jakiego nie znacie”, <p>• 2.4.6 Klub kreatorów innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych (koordynator III LO) m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Wehikuł czasu” – klub innowacyjnego nauczania historii i wiedzy o społeczeństwie oraz „Małej Ojczyzny” zrealizował 2 spotkania metodyczne z nauczycielami nt. „Debaty oxfordzka w szkole” oraz 2 spotkania dla młodzieży, gdzie przeprowadzono zajęcia metodami innowacyjnymi z zakresu geografii, <p>• 2.5.6.3 Wspieranie inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych szkół poprzez Bydgoski Grant Oświatowy oraz inne projekty i przedsięwzięcia - w 2017 roku przyznano szkołom i placówkom 10 grantów na realizację przedsięwzięć o tematyce regionalnej i patriotycznej.</p>		
c.	Popularyzacja postaw obywatelskich we wszystkich grupach społecznych i wiekowych:				
	Nawiązywanie współpracy z organizacjami w kraju i zagranicą celem popularyzacji wzorców z miast/państw, gdzie działania obywatelskie są bardziej zaawansowane	Wydział Edukacji i Sportu Biurowo Promocji Miasta i Współpracy z Zagranicą MRMB	<p>W celu popularyzacji wzorców z miast oraz państw, gdzie działania obywatelskie są bardziej zaawansowane Miasto Bydgoszcz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – od 2005 roku jest członkiem stowarzyszenia Eurocities, które zrzesza ponad 130 dużych miast europejskich z 34 krajów, głównie z państw UE. Celem stowarzyszenia jest stworzenie wspólnej wizji dla zrównoważonego rozwoju, lepszej przyszłości i dobrej jakości życia w miastach europejskich. W 2017 roku przedstawiciele UMB uczestniczyli w spotkaniu koordynatorów EUROCITIES w Antwerpii (Belgia). – od 2007 roku jest członkiem Stowarzyszenia Agencji Demokracji Lokalnej ALDA, która zrzesza 193 jednostki władz lokalnych i organizacji pozarządowych z 25 krajów Europy. Bydgoszcz jest pierwszym polskim miastem, które zdecydowało się na to członkostwo. Współpraca w ramach stowarzyszenia dotyczyła możliwości uczestniczenia we wspólnych projektach i opiniowania dokumentów dla instytucji europejskich, – współpracowało z Kongresem Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy przy organizacji Europejskiego Tygodnia Demokracji Lokalnej, – za pośrednictwem Młodzieżowej Rady Miasta Bydgoszczy współpracowało z Fundacją Civis Polonus, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polską Radą Organizacji Młodzieżowych. <p>Ponadto Miasto Bydgoszcz udzielało wsparcia organizacyjnego i finansowego placówkom oświatowym, które wyrażają chęć realizowania międzynarodowych i krajowych projektów. Za pośrednictwem Wydziału Edukacji i Sportu do placówek oświatowych przekazywane były informacje odnośnie nawiązywania i</p>	Środki Eurocities Budżet Miasta Fundusze europejskie	1.6. IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>utrzymywania partnerskich kontaktów między szkołami i placówkami oświatowymi z kraju i z zagranicy. Szkoły i placówki oświatowe podejmowały wiele działań, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> uczestniczyły w programach Unii Europejskiej m.in. programie „Erasmus+”, w 2017 roku realizowano projekty unijne w 28 jednostkach oświatowych, organizowały imprezy o zasięgu międzynarodowym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> Bydgoskie Impresje Muzyczne BIM to impreza jedyna w swoim rodzaju, znana także jako Międzynarodowe Spotkania Muzykującej Młodzieży. Impreza organizowana od 1977 r., w której uczestniczą młodzieżowe zespoły o różnorodnym charakterze (chóry i orkiestry kameralne, zespoły wokalne, instrumentalne, folklorystyczne, tańca współczesnego, piosenki i ruchu itp.) z całego świata, Międzynarodowy Turniej Szachowy Juniorów „Euro Szachy Talenty 2017” – Młodzieżowy Dom Kultury nr 1. 		
	Organizowanie i finansowanie wyjazdów studyjnych do miejsc, w których działania obywatelskie są na wyższym poziomie	WZR	W celu realizacji zadania przedstawiciele Urzędu Miasta Bydgoszczy uczestniczyli w spotkaniu koordynatorów Eurocities w Antwerpii (Belgia). „Platforma Współpracy” to spotkanie, podczas którego przekazywano aktualne informacje na temat działania stowarzyszenia, możliwości uczestnictwa w projektach, forach i grupach roboczych oraz analizowano bieżące wyzwania związane z potrzebami miast. Ważnym aspektem spotkania była wymiana doświadczeń z osobami z innych miast europejskich, odpowiedzialnymi za podobne zadania, pracującymi w jednostkach dedykowanych współpracy międzynarodowej.	Środki Eurocities	I.6. IV.8.
	Stworzenie systemu bodźców mobilizujących ludzi do działań społecznych	Miasto Bydgoszcz	<p>Przedsięwzięcia realizowane w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja Programu „Bydgoska Koperta Życia” - program profilaktyczny, dzięki któremu służby medyczne, w razie zagrożenia życia, mogą szybciej, łatwiej i skuteczniej podejmować akcję ratunkową, realizacja Programu „Bydgoska Karta Seniora 60+” - program skierowany do mieszkańców Bydgoszczy w wieku 60+, realizowany w celu aktywizacji tej grupy społecznej w zakresie edukacji, kultury, sportu i rekreacji itp., realizacja Programu „Bydgoska Rodzina 3 plus” - program mający za zadanie promowanie pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej, wyrównywanie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem. Program był realizowany w zakresie edukacji, kultury, sportu i rekreacji, działania Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego, działania Programu 25/75, obchody Europejskiego Tygodnia Demokracji Lokalnej, akcje konkursowe na portalu Facebook, projekt „Bydgoszcz Informuje” – platforma informacyjna w postaci działań takich jak cykliczne infografiki w social media, dystrybucja ulotek w okresie letnim zachęcających do czynnego udziału w ofercie przedsięwzięć organizowanych przez miasto, instytucje podległe oraz organizacje pozarządowe, outdoor, wykorzystanie systemu nośników w komunikacji publicznej do komunikowania działań podejmowanych przez Miasto i inne podmioty oraz do promocji przedsięwzięć, działania Bydgoskiego Inkubatora Organizacji Pozarządowych udzielającego kompleksowego wsparcia merytorycznego i szkoleniowego „na start” dla nowych organizacji pozarządowych oraz osób, które planują założyć organizację w najbliższym czasie, realizacja „Programu współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2017” – przekazywanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym, możliwość aplikowania o współfinansowanie projektów mających szczególne znaczenie dla promocji i 	Budżet Miasta	IV.8

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			rozwoju współpracy międzynarodowej Miasta Bydgoszczy np. Tandem – Festiwal Kultury Węgierskiej, M. M. Żurańska-Wilkowska - Nie ma ziemi nad Kujawy, itd., – patronat honorowy Prezydenta Miasta jako instrument wspierania przedsięwzięć o charakterze prospołecznym (69 przyznanych patronatów).		
	Kujawsko-Pomorskie Centrum Badań nad Społeczeństwem Obywatelskim		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
d.	Współpraca z grupami inicjatywnymi powstałymi dla przeprowadzenia konkretnych projektów dla dobra wspólnego:				
	Realizacja zadań publicznych w ramach inicjatyw lokalnych mieszkańców	Miasto Bydgoszcz	<p>W 2017 roku kontynuowana była realizacja Programu Inicjatyw Lokalnych „25/75” oraz Programu Bydgoski Budżet Obywatelski.</p> <p>Program „25/75” był jedną z możliwości realizacji zadania publicznego z inicjatywy i przy współudziale mieszkańców Bydgoszczy. Celem programu było zwiększenie aktywności obywatelskiej mieszkańców naszego miasta dla wspólnego, a przede wszystkim szybszego wykonania zadań publicznych gminy. Aby wystąpić z wnioskiem o realizację zadania publicznego wystarczyło zgromadzić 25% wkładu własnego szacunkowego kosztu inwestycji. Natomiast pozostałe 75% kosztów zadania pokrywało Miasto. Mieszkańcy korzystali z tego programu w celu utwardzenia ulic, dobudowania brakujących fragmentów chodników oraz parkingów. Na realizację programu w budżecie miasta rezerwowane jest corocznie 5 mln zł. W 2017 roku w ramach programu zrealizowano m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowę ulicy Lipieniowej w formie pieszojezdni wraz z włączeniem do istniejącej kanalizacji deszczowej, – budowę ulicy Delfinowej, – budowę zatoki parkingowej wraz z szatą roślinną w pasie drogowym ulicy Cmentarnej. <p>Natomiast inwestycja „Budowa ulicy Osiedle Rzemieślnicze obejmująca budowę jezdni wraz z jednostronnym chodnikiem, odprowadzeniem wód deszczowych do rowów chłonnych” zostanie zakończona w 2018 roku.</p> <p>Program inicjatyw lokalnych pozytywnie wpływa na rozwój miasta kreując aktywność bydgoszczan oraz umożliwia realizację inwestycji potrzebnych mieszkańcom.</p> <p>Zasada działania Programu BBO polegała na wydzieleniu z budżetu miasta kwoty 5 mln zł, a od 2017 roku 10 mln zł na realizację zadań zgłaszanych przez mieszkańców miasta. Kwota ta była dzielona proporcjonalnie do liczby osób zameldowanych na pobyt stały na obszarze każdej z 29 rad osiedli. Decyzje, które zadania należy realizować podejmowali mieszkańcy w głosowaniu. W edycji 2017 zgłoszonych zostało ponad 500 projektów, pod głosowanie trafiły 274 zadania i oddano ponad 42.000 głosów. Do realizacji wybrane zostały 33 projekty. Najwięcej głosów otrzymały przede wszystkim zadania związane z infrastrukturą drogową oraz rekreacją.</p>	Budżet Miasta	IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Plac zabaw na Osiedlu Leśnym</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Monitoring aktywności obywatelskiej; programowanie dalszej współpracy na podstawie zdobytych doświadczeń i efektów: określanie mocnych i słabszych stron	Miasto Bydgoszcz	<p>Corocznie prowadzony jest monitoring „Programu współpracy Miasta Bydgoszczy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”, a jego efektem jest przedstawiane Radzie Miasta Bydgoszczy roczne sprawozdanie z jego realizacji.</p> <p>Na bieżąco prowadzony jest monitoring realizacji zadań w ramach Programów „25/75”, a także Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego oraz procedur ich wdrażania. Na podstawie zebranych doświadczeń proces jest modyfikowany.</p>	Budżet Miasta	IV.8.
	Współpraca przy realizowaniu / finansowaniu projektów wg zawartych umów wieloletnich	Miasto Bydgoszcz	<p>Z budżetu Miasta wspierane są przedsięwzięcia inicjowane przez różnorodne bydgoskie środowiska w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych w zakresie wspierania kultury i dziedzictwa narodowego.</p> <p>W 2015 roku wprowadzono po raz pierwszy konkurs wieloletni, którego celem było wsparcie realizacji wieloletnich projektów i przedsięwzięć artystycznych o znaczeniu promocyjnym dla Miasta Bydgoszczy. Dofinansowanie mogły otrzymać projekty o charakterze międzynarodowym lub co najmniej ogólnopolskim, których realizacja przyczyniła się do budowania i promocji wizerunku Bydgoszczy, a program artystyczny przewidywał udział wybitnych wykonawców i twórców. Na realizację w latach 2016-2018 zadań publicznych dofinansowanie otrzymał m.in. Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. I.J. Paderewskiego; 39, 40 oraz 41. Bydgoskie Impresje Muzyczne – Międzynarodowe Spotkania Muzykującej Młodzieży; Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej i Sztuk Wizualnych MÓZG FESTIWAL (edycja 12, 13, 14).</p>	Budżet Miasta	IV.8.
e.	Wspieranie działań na rzecz ułatwienia osiedlenia się w Bydgoszczy nowych mieszkańców z Polski i z zagranicy:	MOPS	<p>W 2017 roku trzem cudzoziemcom posiadającym status uchodźcy wypłacono świadczenia pieniężne na utrzymanie, a w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej, opłaty mieszkaniowe oraz naukę języka polskiego. Jednocześnie udzielono pomocy w formie zasiłków okresowych i celowych.</p> <p>Ponadto w 2017 roku 27 osobom korzystających z Karty Polaka udzielono 74 świadczeń pieniężnych na częściowe pokrycie kosztów zagospodarowania i bieżącego utrzymania.</p>	Budżet Państwa	
	Prowadzenie strony informacyjnej „Zamieszkaj w Bydgoszczy” dla nowo przybywających i nowo przybyłych, co/gdzie w Bydgoszczy		Zadanie w 2017 roku nie było realizowane.		
	Nawiązanie współpracy z pracodawcami, którzy zatrudniają/będą zatrudniać	Powiatowy Urząd	Łącznie w 2017 roku PUP w Bydgoszczy współpracował z 615 pracodawcami, którzy zatrudniają bądź planują zatrudnienie obcokrajowców. Współpraca dotyczyła rejestracji oświadczeń o zamiarze powierzenia	Budżet Miasta	IV.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	niali obcokrajowców	Pracy BARR Sp. z o.o.	<p>pracy obcokrajowcom oraz wydawania informacji na temat możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy powierzającemu wykonanie pracy cudzoziemcowi.</p> <p>W 2017 roku wydano 1.060 informacji na temat możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych podmiotu powierzającemu wykonanie pracy cudzoziemcowi w oparciu o rejestry bezrobotnych i poszukujących pracy dla łącznie 573 pracodawców. Ponadto zarejestrowano 35.954 oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy obywatelowi Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdowy, Rosji i Ukrainy od 573 pracodawców.”</p> <p>BARR Sp. z o.o. aktywnie promuje możliwość zatrudnienia we współpracujących z agencją podmiotach. Międzynarodowe korporacje współpracujące ze spółką oraz firmy zatrudniają znaczną ilość obcokrajowców. Pracownicy innych narodowości, głównie dzięki walorom językowym i zdolnościom technicznym, stanowią cenny wkład w świadczeniu globalnych usług i wytwarzaniu produktów dostarczanych z Bydgoszczy. Dodatkowo BARR Sp. z o.o. w 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – brał udział i współpracował w ramach organizowanych targów pracy OFFerty 2017, – zorganizował konferencje pt. „Kurs na HR” dla przedsiębiorców, – zorganizował szkolenia pt. „Zatrudnianie cudzoziemców oraz delegowanie pracowników w 2017 roku – szkolenia i warsztaty”, – realizował drugą edycję inicjatywy „Sobota z pracodawcą”, – współpracował z agencjami HR wyspecjalizowanymi w rekrutacji cudzoziemców. 		
	Rozwijanie współpracy z uczelniami pod kątem pomocy studentom zagranicznym	Uczelnie bydgoskie	<p>W ramach zadania uczelnie bydgoskie w 2017 roku realizowały:</p> <p>a) Uniwersytet Kazimierza Wielkiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • UKW <i>Study in Bydgoszcz</i> – inicjatyw ta ma na celu promocję oferty edukacyjnej bydgoskich uczelni i zwiększenie liczby studentów zagranicznych w mieście poprzez działania promocyjne: <ul style="list-style-type: none"> – portal studyinbydgoszcz.pl, – marketing internetowy, – social media, – udział w targach edukacyjnych, – wyjazdy promocyjne do miast partnerskich, – ułatwienie kontaktu z kandydatami (aplikacje mobilne, portal interaktywny), – uproszczenie procedur rekrutacyjnych. <p>Projekt ma budować markę Bydgoszczy, koncentrując się na jednoczesnej prezentacji życia miasta, potencjału lokalnego biznesu oraz kluczowych dla miasta uczelni,</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Polskie Dni Nauki na Ukrainie</i> – projekt popularyzuje polską naukę, sztukę i kulturę oraz promuje Bydgoszcz jako ośrodek akademicki wśród Polonii i sympatyków polskiej tradycji na terenach Obwodu Chmielnickiego i Żytomierskiego. Projekt uzyskał dofinansowanie w konkursie na projekty mające szczególne znaczenie dla promocji i rozwoju współpracy międzynarodowej miasta Bydgoszczy. Zajęcia zorganizowane są według trzech głównych ścieżek tematycznych: technicznej, artystycznej i bydgoskiej, <p>b) Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Synteza Sztuk Chmielnicki 2017</i> - jego celem było wspieranie bezpośrednich kontaktów i współpracy młodzieży z Polski i Ukrainy. Studenci Zakładu Wzornictwa UTP przygotowali prace, które zaprezentowano na wystawie w Chmielnickim. Studenci Akademii Muzycznej w Bydgoszczy przygotowali repertuar, który zaprezentowano w Filharmonii Chmielnickiej podczas Dni Miasta Chmielnickiego. Młodzi wykładowcy poprowadzili warsztaty z młodzieżą licealną i studentami obu krajów, integrujące uczestników, 	Budżet Miasta	IV.7

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> • <i>Synteza Sztuk i Ludzi</i> - to piąta edycja projektu skierowanego do studentów kierunków artystycznych z Bydgoszczy i Ukrainy oraz Polonii z terenów Obwodu Chmielnickiego i Winnickiego. Podczas pobytu młodzieży w Polsce prowadzone były spotkania, połączone z prezentacją uczelni i miasta. Tematem przewodnim projektu był dialog międzykulturowy poprzez sztukę. Celem było inicjowanie bezpośrednich kontaktów, współpracy, wymiany myśli o jedności wypowiedzi plastycznej oraz obszarów intelektualnych i emocjonalnych przy zachowaniu autonomii poszczególnych dyscyplin twórczych, a także uczestników projektu, c) Wyższa Szkoła Gospodarki: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Międzynarodowa wystawa fotograficzna „Bydgoszcz, Krzemieńczyk – dwa miasta, dwie rzeki”</i> - projekt miał na celu zbliżenie różnych środowisk miast partnerskich - środowisk akademickich, nauczycielskich, młodzieżowych, artystycznych i samorządowych. Projekt związany był z nadaniem nazw bulwom nadbrzeżnym w obu miastach (Nabrzeże Krzemieńczyka w Bydgoszczy - proponowany teren WSG, Nabrzeże Bydgoskie w Krzemieńczyku - nabrzeże Dniepru w centrum miasta). <p>Ponadto w 2017 roku około 120 zagranicznych studentów uczyło się na bydgoskich uczelniach dzięki programowi Erasmus i międzynarodowej wymianie międzyuczelnianej. Zagraniczni goście pochodzili z Turcji, Chorwacji, Grecji, Ukrainy, Włoch, Cypru, Stanów Zjednoczonych oraz Azejdżanu. Studenci podczas pobytu w Bydgoszczy poznawali naszą kulturę, obyczaje oraz historię, będąc studentami Collegium Medicum UMK, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego oraz Wyższej Szkoły Gospodarki.</p>		
f.	Stać cykliczna współpraca władz samorządowych z mieszkańcami miasta:				
	Stworzenie i przekazywanie mieszkańcom miasta ankiet dotyczących efektywności prowadzonych działań	Miasto Bydgoszcz	<p>W minionym roku skierowano ankiety do mieszkańców za pośrednictwem aplikacji internetowej, jak i w tradycyjnej wersji. Ankiety dotyczyły m.in. wydarzeń kulturalnych i sportowych, które odbyły się w Bydgoszczy oraz oczekiwań mieszkańców wobec przyszłorocznych wydarzeń. Wyniki przeprowadzonych ankiet pozwolą na lepsze dostosowanie komunikatów do potrzeb mieszkańców.</p> <p>Ponadto w 2017 roku kontynuowano projekt „Bydgoszcz Informuje” – cykliczny przekrój bieżących informacji z naszego miasta, w formie krótkiego wideo-newsa.</p>	Budżet Miasta	IV.8.
	Cykliczne spotkania prezydenta miasta z mieszkańcami	Miasto Bydgoszcz	<p>W 2017 roku w ramach zadania odbywały się spotkania Prezydenta Miasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> – z przedstawicielami rad osiedli oraz mieszkańcami w ramach programu Bydgoski Budżet Obywatelski, – z przedstawicielami stowarzyszeń oraz mieszkańcami w ramach Programu Inicjatyw Lokalnych „25/75”, – z przedsiębiorcami, pracodawcami, przedstawicielami szkół nt. rozwoju szkolnictwa zawodowego, – z przedstawicielami przedsiębiorców oraz inwestorów pt. „Śniadania biznesowe”, – z pracodawcami oraz pracownikami podczas odwiedzin bydgoskich firm, – w ramach projektu „Maj Mam”, – z mieszkańcami w ramach programu Bydgoska Rodzina 3+, – podczas Miejskiej Wigilii, – podczas Bydgoskiej Święconki, – uroczystości miejskich, 	Budżet Miasta	IV.8. IV.9.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			– z mieszkańcami w sprawach dotyczących Miasta. Dodatkowo w każdy pierwszy poniedziałek miesiąca Prezydent Miasta ma wyznaczony czas na spotkania z mieszkańcami w swoim gabinecie.		
	Konsultacje społeczne dotyczące decyzji bieżących i o charakterze strategicznym	Biuro Komunikacji Społecznej	<p>Uchwałą Nr XLI/879/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29 marca 2017 r. wprowadzono regulamin konsultacji społecznych. Celem konsultacji jest nawiązanie otwartego dialogu z mieszkańcami Bydgoszczy w ważnych z punktu widzenia mieszkańców i miasta sprawach. Utworzono stronę internetową www.bydgoskiekonsultacje.pl, na której zamieszczano informacje o planach, a później efektach działań przeprowadzanych we współpracy z mieszkańcami.</p> <p>W 2017 roku przeprowadzono 19 procesów konsultacji społecznych, w których udział wzięło 34.843 osób. Dotyczyły one m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakresu realizacji inwestycji miejskich, np.: <ul style="list-style-type: none"> – koncepcji programowo-przestrzennej dla zadania „Rozbudowa Trasy Wschód-Zachód na odcinku od Węzła Zachodniego do Węzła Wschodniego w Bydgoszczy”, – projektu pn: „Budowa infrastruktury rowerowej na ulicy Nakielskiej na odcinku od ul. Bronikowskiego do ul. Łochowskiej wraz z rozbudową jezdni”, – budowy nowych basenów, – budowy ulic: Jeżynowej, Piaski, Sanatoryjnej, Botanicznej, Łubinowej, Kaplicznej, Siewnej, Podleśnej, – zagospodarowania nieruchomości miejskiej przy ul. Tatrzńskiej 21, w następstwie siedziby SP Nr 9 oraz zagospodarowania placu przy ul. Orłąt Lwowskich, – bezpieczeństwa mieszkańców związanego z organizacją ruchu drogowego na skrzyżowaniu ulic Orłąt Lwowskich – Lawinowa – Pelplińska, • dokumentów strategicznych np.: <ul style="list-style-type: none"> – aktualizacji Strategii Rozwoju Bydgoszczy, – zagospodarowania terenów wzdłuż rzeki Brdy, – zagospodarowania Skarpy Północnej w Fordonie, • innych np.: <ul style="list-style-type: none"> – z mieszkańcami osiedla Bartodzieje, – zmiany nazw ulic, alei i parku na terenie Miasta Bydgoszczy, – preferowanej metody naliczania stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. <p>Odbyły się także 32 spotkania z udziałem mieszkańców, w tym Mobilne Punkty Konsultacyjne, warsztaty, debaty, konferencje z udziałem mieszkańców.</p> <p>W 2017 roku powstała Rada ds. Partycypacji Społecznej, która jest organem doradczym i opiniodawczym dla Prezydenta Miasta w zakresie partycypacji społecznej. Rada zajmie się zagadnieniami tj. konsultowanie, opiniowanie i rekomendowanie działań w ramach programu BBO i konsultacji społecznych. W składzie Rady – oprócz przedstawicieli Rady Działalności Pożytkowej Publicznego, Młodzieżowej Rady Miasta Bydgoszczy, Bydgoskiej Rady Seniorów, Rad Osiedli, Radnych Miasta Bydgoszczy oraz pracowników Urzędu Miasta Bydgoszczy – istotnym elementem jest strona społeczna.</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	IV.8.
	Stworzenie banku dobrych przykładów i dobrych pomysłów	Miasto Bydgoszcz	Zadanie było realizowane poprzez zamieszczanie na stronie internetowej Miasta informacji dotyczących m.in. projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, wolontariuszy oraz w ramach Programów Inicjatyw Lokalnych „25/75” oraz BBO.	Budżet Miasta	IV.8.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	Tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych	szt.	1 054	1 085	1 145	1 220	1 272	1 336		IV.7., IV.8.	US
2	Liczba zadań publicznych realizowanych w ramach inicjatyw lokalnych mieszkańców	szt.	0	„25/75” – 6	„25/75” – 8	„25/75” – 11	„25/75” – 10	25/75” – 16		IV.7., IV.8.	UMB
3	Liczba przedsięwzięć i wydarzeń organizowanych w mieście z inicjatywy obywateli	szt.	150	138	142	146	116	139		IV.7., IV.8.	UMB

Podsumowanie:

Wszystkie 6 przedsięwzięć ujętych w Programie Nr 12 *Obywatelska Bydgoszcz* było realizowanych w 2017 roku. W ramach tych przedsięwzięć, na 23 zadania główne zapisane w programie, 21 (91,3%) było realizowanych, w 2 (8,7%) przypadkach nie rozpoczęto realizacji zadania.

Dzięki realizacji zadań programu zanotowano wzrost liczby inicjatyw obywatelskich (Program Bydgoski Budżet Obywatelski oraz Program „25/75” – Inicjatywy Lokalne), poprawę obiegu informacji, poprawę procesu planowania wydarzeń i przedsięwzięć, poprawę wizerunku miasta obywatelskiego, wzrost zaangażowania różnych środowisk na rzecz działań wspólnych i wzrost świadomości mieszkańców w różnych grupach wiekowych o możliwościach działań na rzecz Bydgoszczy. Ważnym elementem programu były konsultacje społeczne, które w istotny sposób przyczyniają się do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego. Zjawiskiem, które napawa optymizmem jest zwiększająca się liczba uczestników wolontariatu oraz różnorodność akcji podejmowanych przez Wolontariat Miejski.

Warto podkreślić, że w 2017 roku powstała Rada ds. partycypacji społecznej, której zakres działalności będzie dotyczył szeroko pojętej partycypacji społecznej, w tym zaangażowania bydgoszczan w życie miasta. Rada zajmie się zagadnieniami takimi jak konsultowanie, opiniowanie i rekomendowanie działań w ramach programu Bydgoski Budżet Obywatelski i konsultacji społecznych.

III.13. Program Nr 13 Miasto nauki

Cele programu:

- Zwiększenie znaczenia Bydgoszczy jako ośrodka akademickiego
- Podniesienie jakości kształcenia na bydgoskich uczelniach
- Wzmocnienie udziału przedstawicieli środowiska naukowego w życiu miasta i jego mieszkańców
- Wzmacnianie oddziaływania potencjału naukowego i innowacyjnego bydgoskich uczelni na lokalną gospodarkę
- Aktywizacja inicjatyw studenckich i ich powiązanie z kulturą Bydgoszczy
- Wzmocnienie współpracy miasta i uczelni w aplikowaniu o fundusze unijne na rzecz inicjatyw i projektów inwestycyjnych

Koordynator programu:

Wydział Edukacji i Sportu

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Wspieranie podnoszenia jakości kształcenia uczelni bydgoskich:				
	Dążenie do utworzenia systemu stypendialnego dla kadry naukowej, premiującego habilitacje, uprawnienia doktoranckie oraz publikacje uwzględnione w bazie SCOPUS jak i współczynnik publikacji oraz ich cytowań mierzony wg metody Hirscha (wprowadzając rozdział na nauki ścisłe/techniczne i humanistyczne/przyrodnicze)	Miasto Bydgoszcz Uczelnie bydgoskie	Zgodnie z uchwałą Nr IX/86/95 Rady Miejskiej Bydgoszczy z dnia 1 marca 1995 r. o mecenacie nad kulturą i nauką Prezydent Miasta przyznaje: – Nagrodę Naukową Prezydenta Miasta - prawo do zgłaszania kandydatów do nagrody przysługuje osobom fizycznym i instytucjom naukowym. Przyznaje się nagrodę indywidualną lub zespołową pracownikom nauki związanym ze środowiskiem bydgoskim bądź za dzieło związane z Bydgoszczą. Nagroda przyznawana jest za wybitne osiągnięcia naukowe, które znalazły swój wyraz w publikacji, konstrukcji lub wdrożeniu wyników badań w okresie dwóch lat poprzedzających jej przyznanie. Zgodnie z zapisami uchwały o mecenacie nad kulturą i nauką, podstawą wysokości Nagrody Naukowej Prezydenta Miasta jest sześciokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw. – dwa Stypendia Prezydenta Miasta dla wybitnych młodych naukowców - prawo zgłaszania kandydatów do stypendiów przysługuje uczelniom wyższym. Stypendium przyznawane jest na rok począwszy od kwietnia bieżącego roku do marca następnego roku włącznie. Zgodnie z zapisami uchwały o mecenacie nad kulturą i nauką, podstawą wysokości miesięcznej raty stypendium jest minimalne wynagrodzenie za pracę. W 2017 roku Nagrodę Naukową otrzymał dr hab. inż. Janina Kabatc z UTP za działalność naukową, która wnosi istotne elementy nowości w dziedzinę fotochemii związków organicznych. Natomiast Stypendium Prezydenta Miasta Bydgoszczy dla wybitnych młodych naukowców otrzymał dr inż. Łukasz Skowroński, który prowadzi prace naukowo-badawcze w Laboratorium Elipsometrii i Mikrostruktury Materiałów Zakładu Fizyki IMiF UTP. Naukowcy bydgoskich uczelni, którzy zostali nominowani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na	Budżet Miasta Środki uczelni	1.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>profesora zwyczajnego, otrzymują nagrody Prezydenta Miasta Bydgoszczy. Obecnie nagrody są przyznawane na podstawie uchwały nr XLVII/1016/13 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 30 października 2013 r. w sprawie zasad przyznawania nagród Prezydenta Miasta Bydgoszczy. Wysokość nagrody wynosi 20 tys. zł. Łącznie przyznano 88 nagród naukowcom za nominacje profesorskie, w tym CM UMK – 33, UKW – 25 nagrody, UTP - 21, AM – 9. W 2017 roku nominacje profesorskie uzyskało 3 naukowców - prof. Marek Adamski (UTP), prof. Ryszard Bednarek (AM) i prof. Jakub Kałużny (CM UMK).</p> <p>Prezydent Miasta od 2012 roku co roku ogłasza konkurs pn. „Nagroda Prezydenta Miasta Bydgoszczy za pracę inżynierską, licencjacką, magisterską lub doktorską związaną z Bydgoszczą” obronioną w danym roku akademickim. Aktualnie nagrody przyznawane są na podstawie Zarządzenia nr 577/2013 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 1 października 2013 r. Przedmiotem konkursu jest wyłonienie prac inżynierskich, licencjackich, magisterskich lub doktorskich, poruszających problematykę związaną z Bydgoszczą i najlepiej korespondujących z aktualnymi potrzebami miasta, w szczególności w zakresie: promocji, gospodarki lokalnej, kultury i sztuki, tradycji i tożsamości miasta, turystyki, sportu, oświaty, gospodarki przestrzennej, architektury, ochrony środowiska, ochrony zdrowia, transportu oraz innych dyscyplin i obszarów ważnych dla rozwoju miasta. W 2017 roku nagrodę otrzymała dr Renata Zborowska-Dobosz (UTP) za pracę doktorską „Zagrożenia jakości wód podziemnych ujęcia wody „Las Gdański” w Bydgoszczy przez emisję zanieczyszczeń z terenu ogrodów działkowych”.</p> <p>Ponadto uczelnie bydgoskie realizowały programy stypendialne dla własnej kadry naukowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rektor UKW corocznie przyznaje nauczycielom akademickim nagrody finansowe za osiągnięcia naukowe i/lub twórcze. Nagrody przyznawane są w dwóch kategoriach: <ul style="list-style-type: none"> – za uzyskanie tytułów i stopni naukowych oraz tytułów i stopni w zakresie sztuki, – za osiągnięcia naukowe i/lub twórcze mające największy wpływ na ocenę parametryczną podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni, • władze UTP w roku 2017 opracowały regulamin przyznawania stypendiów dla pracowników publikujących w czasopiśmie posiadających określony współczynnik wpływu tzw. IF, • CM UMK dysponuje funduszem stypendialnym premiującym publikacje kadry naukowej. 		
	Propagowanie wysokich ocen parametrycznych MNiSW oraz akredytacji PKA dla uczelni – w celu wspierania budowania standardów edukacyjnych na miarę najlepszych wzorców obowiązujących w europejskiej i globalnej przestrzeni akademickiej	Uczelnie bydgoskie	<p>Polska Komisja Akredytacyjna co roku dokonuje oceny kierunków studiów. W 2017 roku PKA przyznała oceny pozytywne następującym kierunkom bydgoskich uczelni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy: reżyseria dźwięku, instrumentalistyka, – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy: filozofia, geografia, ochrona środowiska, – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy: transport, mechanika i budowa maszyn, – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk o Zdrowiu Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy: pielęgniarstwo, zdrowie publiczne, biotechnologia. <p>Każda uczelnia na swoich stronach internetowych umieszcza informacje dotyczące uzyskanych ocen PKA. Informacja o ocenie parametrycznej rozpropagowano w materiałach promocyjnych Miasta oraz na różnego rodzaju spotkaniach gospodarczych m.in. z inwestorami, a same uczelnie - w środkach masowego przekazu (prasa, radio, telewizja, Internet).</p>	Środki uczelni	I.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Wspomaganie efektywności pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na badania		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Współfinansowanie zatrudnienia kadr wysokokwalifikowanych		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Wspieranie kierunków studiów z obcym językiem wykładowym oraz programów studiów międzynarodowych	Uczelnie bydgoskie	<p>Obecnie stan prawny uniemożliwia realizację tego zadania.</p> <p>Od wielu lat w bydgoskich uczelniach tj. UTP, UKW, CM UMK, WSB, WSG, KPSW, Akademia Muzyczna funkcjonują kierunki studiów, na których językiem wykładowym jest język obcy.</p> <p>W 2017 roku język angielski był językiem wykładowym na kierunku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lekarskim, ponadto w ofercie był również kierunek: pielęgniarstwo, fizjoterapia, analityka medyczna (CM UMK), – Computer Aided Engineering (UTP), – matematyka (UKW), – instrumentalistyka (Akademia Muzyczna), – finanse i rachunkowość, logistyka, prawo w biznesie - specjalność international business (WSB), – studia Executive MBA (studia wspólne WSG i Maastricht School of Management), International Turism and Hospitality Management, Computer Engineering and Mechatronics (WSG), – ekonomia, stosunki międzynarodowe, informatyka (KPSW). <p>Ponadto w KPSW język rosyjski był językiem wykładowym na kierunku: ekonomia, stosunki międzynarodowe oraz filologia rosyjska.</p> <p>Zajęcia w językach obcych były prowadzone przez specjalistów z Polski i zagranicy. Stanowią doskonałe przygotowanie do poruszania się w międzynarodowym środowisku naukowym oraz na rynku pracy.</p>	Środki uczelni	1.2.
	Współpraca przy organizowaniu wykładów prowadzonych przez wybitnych krajowych i europejskich wykładowców	Uczelnie bydgoskie	 <p>http://bydgoszcz.naszemiasto.pl/artypul/inauguracja-roku-akademickiego-na-utp-</p> <p>W ramach poszerzania oferty dydaktycznej, podnoszenia kompetencji językowych studentów oraz kadry naukowo-dydaktycznej, na bydgoskich uczelniach wyższych prowadzona była współpraca m.in. z uczelniami zagranicznymi. Efektem tej współpracy była organizacja wydarzeń naukowych o międzynarodowym charakterze (konferencje, seminaria i sympozja naukowe), wykładów gościnnych oraz regularnych zajęć prowadzonych w językach obcych dla studentów wielu kierunków. Wiele tych wydarzeń objętych było honorowym patronatem Prezydenta Miasta Bydgoszczy.</p>	Środki uczelni Fundusze europejskie	1.2.
b.	Rozwój zaplecza naukowo-dydaktycznego:				
	Budowa Interaktywnego Centrum Nauki		<p>Młyny Rothera zostaną wykorzystane na obiekt ekspozycyjny, w którym mieścić się będą muzeum mózgu, centrum innowacyjnej edukacji poświęcone wodzie i ekspozycja dotycząca technologii związanych z rozwojem miasta. Zrewitalizowany gmach będzie przypominał o związkach Bydgoszczy z wodą i bogatej historii przemysłu. Celem projektu jest zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego.</p> <p>W 2017 roku na pierwszy etap rewitalizacji pozyskano 15 mln zł unijnego dofinansowania z POiŚ dla projektu Parku Kultury "Ogrody wody. Stany Skupienia", nowoczesnego centrum edukacyjno-wystawienniczego ukazujące różne sekrety wody. W planach jest stworzenie Muzeum Mózgu, którego</p>	Budżet Miasta Fundusze europejskie	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			pomysłodawcą był prof. Marek Harat, neurochirurg z bydgoskiego szpitala wojskowego, autor pionierskich zabiegów na mózgu.		
	Centrum Mikotoksyn, Laboratorium Hodowli Komórkowych i Testów Toksyczności, Bank Rakotwórczych Grzybów Pleśniowych – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	UKW	W 2017 roku w ramach realizacji zadania przygotowano projekt i podpisano umowy w ramach „Kontraktu Terytorialnego” : – „Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana”, – „Laboratoria nauk technicznych i ścisłych dedykowane rozwojowi potencjału badawczego w zakresie innowacyjnych rozwiązań i technologii o kluczowym znaczeniu dla gospodarki województwa kujawsko-pomorskiego”.	Środki uczelni Fundusze europejskie	1.2.
	Regionalne Laboratorium Technologii Fermentacyjnych i Bioprocessów – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	UKW	Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Zadanie zostało zaplanowane do realizacji w ramach przedsięwzięcia „Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodmed” ujętego w „Kontrakcie Terytorialnym”.	Środki uczelni Fundusze europejskie	1.2.
	Budowa Centrum Dydaktycznego (Collegium Maius) – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	UKW	Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Zadanie planowane jest do realizacji w ramach przedsięwzięcia ujętego w „Kontrakcie Terytorialnym”, umowy „Kontraktu Terytorialnego” zostały podpisane w 2017 roku.	Środki uczelni Fundusze europejskie	1.2.
	Centrum Ustawicznego Kształcenia i Poradnictwa Psychologicznego – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	UKW UMK	W ramach projektu „Medycyna a zdrowie człowieka. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej” zakłada się budowę budynku Uniwersyteckiego Centrum Psychologicznego przy Instytucie Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W ramach Centrum będą działać 3 laboratoria, do których zakupiona zostanie aparatura naukowo-badawcza: – Centrum Komunikacji Klinicznej, – Centrum Telemedycyny, – Uniwersyteckie Centrum Psychologiczne. Projekt jest realizowany w ramach konsorcjum zawartego pomiędzy Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, a Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Rozbudowa wydziału mieszczącego się przy ul. L. Staffa 1 obejmie budowę 4-kondygnacyjnego budynku o powierzchni użytkowej wynoszącej 2.000 m ² . Inwestycja ma zostać zakończona do 30 marca 2021 roku. Projektowane Centrum będzie prawdopodobnie pierwszą w kraju uniwersytecką jednostką badawczo-rozwojową, ukierunkowaną na poszukiwanie i stosowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy psychologicznej. Instytut Psychologii UKW jest jednym z nielicznych w kraju, które posiadają kategorię A w ocenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Rozbudowa obiektów jest konieczna do realizacji badań naukowych wymagających stosowania zaawansowanej technologicznie aparatury (np. obrazowania aktywności mózgowej, ruchu gałek ocznych, analizy ekspresji emocjonalnej czy funkcjonowania w wirtualnej rzeczywistości). Uczelnia zamierza dysponować dokumentacją projektową w połowie 2018 roku.	Środki uczelni Fundusze europejskie	1.2.
	Centrum Rewitalizacji Dróg Wodnych, Pracownia Rewitalizacji Dróg Wodnych w Miastach, Krajowy Inkubator Rozwoju Dróg Wodnych – rozbudowa Katedry Rewitalizacji Dróg Wodnych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego	UKW	W dniu 26 września 2017 roku senat UKW podjął uchwałę w sprawie utworzenia w formie jednostki ogólnouczelnianej Centrum Rewitalizacji Dróg Wodnych oraz podjęto próby pozyskania środków zewnętrznych na wsparcie działań statutowych (projekt DIALOG – MNiSW, wniosek do MGMiŻS).	Budżet Państwa	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Utworzenie Wydziału Prawa i Ekonomii – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	UKW	W roku akademickim 2015/2016 uruchomiono kierunek „Ekonomia”. Uchwałą Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 23 listopada 2017 roku nadano Wydziałowi Administracji i Nauk Społecznych UKW uprawnienia do prowadzenia na kierunku „Prawo w biznesie” studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym. Nowy kierunek zostanie uruchomiony od roku akademickiego 2018/2019. Utworzenie kierunku „Prawo” zostało przesunięte na kolejne lata.	Budżet Państwa	
	Rozbudowa Instytutu Prawa, Administracji i Zarządzania oraz Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego – adaptacja dawnej siedziby Biblioteki Głównej	UKW	Budynek przy ul. Chodkiewicza do 2013 roku pełnił funkcję uczelnianej biblioteki. Nie był jednak w stanie sprostać rosnącej liczbie zbiorów i dlatego bibliotekę przeniesiono do nowo wybudowanego gmachu przy ul. Szymanowskiego (grunty, na których wcześniej funkcjonowały ogródki działkowe przekazało Miasto). Uczelnia przygotowuje się do przebudowy dawnej siedziby Biblioteki Głównej na potrzeby Instytutu Pedagogiki oraz Instytutu Prawa, Administracji i Zarządzania. Na zlecenie Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego powstała koncepcja, która zakłada m.in. budowę dwóch nowych klatek schodowych, rozbudowę części parterowej, wind oraz przebudowę pomieszczeń w obiekcie dostosowując je do nowych funkcji (badawczej, dydaktycznej i administracyjno-gospodarczej). W 2017 roku w ramach projektu „Innowacje społeczne” uczelnia przygotowywała przetarg na wykonanie kompletnej dokumentacji projektowej, którego ogłoszenie zaplanowano w I kwartale 2018 roku. Uniwersytet planuje również przeznaczenie kwoty pozyskanej ze sprzedaży nieruchomości położonej przy ul. Chodkiewicza 11-13 na sfinansowanie dostosowania części obiektu do nowej funkcji.	Środki uczelni Fundusze europejskie	I.2.
	Rozbudowa Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego – adaptacja budynku przy ul. Powstańców Wielkopolskich 10		Zadanie zakończone w 2015 roku.		I.2. II.1.
	Budowa siedziby dla Wydziału Artystycznego – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego posiada w swojej strukturze wydział artystyczny – Wydział Edukacji Muzycznej. Obecna siedziba Wydziału mieści się w kampusie głównym UKW przy ul. Chodkiewicza 30.		
	Realizacja Regionalnego Centrum Innowacyjności – Regionalne Centrum Transferu i Transformacji Technologii – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Zadanie planowane jest do realizacji w ramach przedsięwzięcia ujętego w „Kontrakcie Terytorialnym” pn. „System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, umowy „Kontraktu Terytorialnego” zostały podpisane w końcu grudnia 2017 r.		
	Bydgoski Akcelerator Interdyscyplinarnych Rozwiązań Inżynierskich – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Regionalne Centrum Innowacyjności Wsi i Rolnictwa – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Kujawsko-Pomorskie Centrum Bezpiecznej Żywności – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy		Zadanie zostało opisane w Programie Nr 3 <i>Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka</i> .		
	Uniwersyteckie Centrum Zaawansowa-		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	nich Technologii Nauk Technicznych – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy				
	Rozbudowa i modernizacja Akademii Muzycznej	Akademia Muzyczna Miasto Bydgoszcz	<p>Nowy kampus uczelni powstanie na przekazanym przez Miasto terenie między ulicami: Kamienną, Sułkowskiego, Chodkiewicza oraz Gdańską. Wielkość działki przekracza 3 ha, natomiast wielkość obszaru zabudowy to około 4.500 m². Projekt zakłada zaprojektowanie, budowę i wyposażenie nowej siedziby. Do nowego obiektu przeniesiona zostanie działalność uczelni, zlokalizowana do tej pory w kilku budynkach na terenie Bydgoszczy.</p> <p>Na zlecenia Akademii Muzycznej powstaje projekt wzniesienia nowoczesnego kampusu tej uczelni. Tworzyć mają go między innymi akademik, sala teatralno-operowa oraz symfoniczna sala koncertowa. Elewacja budynku wykona zostanie ze szkła oraz jasnej eleganckiej cegły. Charakter rozwiązań architektonicznych inspirowany był graficznym zapisem rozchodzenia się fali dźwiękowej. Budynek będzie wyjątkowo energooszczędny. Gwarantować mają to m.in. takie rozwiązania jak panele i kolektory słoneczne, pompy ciepła, system odzyskiwania wody deszczowej oraz system odzysku ciepła z wody szarej (zabrudzonej). Inwestycja znajduje się na liście podstawowej tzw. Kontraktu Terytorialnego.</p> <p>W 2017 roku została podpisana umowa na wykonanie projektu. Zakończenie prac budowlanych planowane jest na 2020/21 rok.</p> <p>W wieloletniej prognozie finansowej miasta do 2020 roku zarezerwowane są również środki na przebudowę układu komunikacyjnego obsługującego nowe zabudowania Akademii Muzycznej.</p>	Budżet Państwa Budżet Miasta Środki uczelni	1.2. 1.3.
	Rozbudowa i przebudowa szpitali uniwersyteckich nr 1 i nr 2		Zadanie zostało opisane w Programie Nr 10 <i>Żyjmy razem i zdrowo</i> .		
	Adaptacja budynku dydaktycznego dla Collegium Medicum UMK przy ul. Łukasiewicza 1		Zadanie zakończono w 2015 roku		1.2. IV.2.
	Adaptacja budynku przy ul. Karłowicza 24 dla Collegium Medicum UMK	CM UMK	W 2017 roku opracowano projekt w zakresie nadbudowy, wykonania windy wewnętrznej oraz zagospodarowania terenu wokół budynku w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Modernizacja budynku dydaktycznego przy ul. Karłowicza 24 w Bydgoszczy”. Postępowanie przetargowe na roboty budowlane w ww. zakresie zostało unieważnione z uwagi na brak ofert.	Budżet Państwa Środki	1.2. IV.2.

Źródło: www.bydgoszcz.pl

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Budowa Centrum Symulacji Medycznych – Collegium Medicum UMK	CM UMK	Zadanie zakończone w 2017 roku. Powstanie Centrum Symulacji Medycznych wynika z obowiązku wprowadzenia do procesu dydaktycznego metody symulacji medycznych dla studentów kierunków lekarskiego, pielęgniarstwa i położnictwa, jako konsekwencji znowelizowanej w 2011 roku ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentysty. CSM zostało utworzone w ramach projektu pn. "Nauczanie symulacyjne drogą rozwoju dydaktyki medycznej w Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika" dofinansowanego w ramach POWER. W ramach zadania w 2017 roku przeprowadzono adaptację budynku przy ul. Kurpińskiego 19 na potrzeby Centrum. Zakres robót obejmował wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę instalacji oraz termomodernizację budynku, a także adaptacja na potrzeby Centrum piwnicy, parteru oraz I piętra. Utworzono 6 sal symulacji wysokiej wierności wraz z pomieszczeniami kontrolnymi tj.: blok operacyjny, sala intensywnej terapii, sala szpitalnego oddziału ratunkowego, symulator karetki, sala porodowa, sala pielęgniarstwa wysokiej wierności. Ponadto wyposażono 5 sal symulacji niskiej wierności tj.: sala symulacji z zakresu ALS, BLS, Pracownia Nauki Umiejętności Technicznych, Pracownia Nauki Umiejętności Chirurgicznych, a także sala ćwiczeń z pacjentami standaryzowanymi, sale egzaminu OSCE, sale do debriefingu. Stworzono Program Rozwojowy opisujący szczegółowo zakładane cele oraz efekty kształcenia. Od października 2017 roku rozpoczęto prowadzenie zajęć dydaktycznych w Centrum Symulacji Medycznych na kierunku lekarskim, pielęgniarstwo i położnictwo.	uczelni Budżet Państwa Środki uczelni Fundusze europejskie	I.2. IV.2.
	Budowa Centrum Dydaktyczno-Kongresowego – Collegium Medicum UMK		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Nadbudowa i przebudowa Biblioteki Medycznej Collegium Medicum UMK		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Centrum Królowej Jadwigi przy Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy – segment biblioteczno-archiwalny i segment dydaktyczno-konferencyjny		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Bydgoskie Centrum Rozwoju Naukowo-Technologicznego Przedsiębiorstw – Wyższa Szkoła Gospodarki		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Modernizacja i wyposażenie budynku Wyższej Szkoły Służb Lotniczych przy ul. Fordońskiej 120		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. Uczelnia nie prowadzi działalności w Bydgoszczy		
	Rozwój infrastruktury dydaktycznej i naukowej bydgoskich uczelni	UTP UKW	W 2017 roku trwały prace przy przebudowie i adaptacji zabytkowego gmachu przy ul. Seminaryjnej 3 do aktualnych potrzeb Wydziału Technologii i Inżynierii Chemicznej UTP. Prace zakończą się w 2018 roku. Po wymianie dachu oraz stolarki okiennej rozpocznie się szereg prac wewnątrz zabytkowego gmachu. Będą one polegać m.in. na remoncie laboratoriów i innych pomieszczeń, modernizacji instalacji technicznych oraz remoncie ogrodzenia i chodników.	Budżet Państwa Fundusze europejskie	I.2. IV.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p data-bbox="1232 491 1512 513">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p data-bbox="712 550 1680 574">Uczelnie bydgoskie planują przeprowadzenie następujących przedsięwzięć inwestycyjnych:</p> <ul data-bbox="712 582 1859 1157" style="list-style-type: none"> • Uniwersytet Kazimierza Wielkiego: <ul style="list-style-type: none"> – budowę Centrum Pomocy Psychologicznej przy ul. L. Staffa, – rewitalizację Ogrodu Botanicznego UKW w Bydgoszczy - szersze udostępnienie przestrzeni na rzecz lokalnej społeczności i przedsiębiorczości, – zmianę sposobu użytkowania pomieszczenia sali gimnastycznej na aulę w obiekcie przy ul. Grabowej 2, – modernizację dróg wewnętrznych i przebudowa kanalizacji deszczowej przy ul. Chodkiewicza 30, – wykonanie kanalizacji deszczowej, oświetlenia terenu i nawierzchni utwardzonych na terenach działek nr 22/37, 22/39, 22/41 - Powstańców Wielkopolskich 2, 2a, Plac Weysenhoffa 11, Aleje Ossolińskich 12, – wymianę pokrycia dachowego wraz z dociepleniem połaci dachowej, dociepleniem elewacji i wymianą okien i drzwi balkonowych w budynku przy ul. Staffa 1, – rozbudowę budynku przy ul. Chodkiewicza 30 o dźwigi zewnętrzne dla osób niepełnosprawnych z robotami budowlanymi towarzyszącymi, – wymianę pokrycia dachowego z ociepleniem połaci dachowej oraz naprawą konstrukcji drewnianej i zabezpieczeniem pod względem grzybobójczym, ppoż. w budynkach ABCD przy ul. Chodkiewicza 30. • Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy: <ul style="list-style-type: none"> – modernizację obiektu przy ul. Poniatowskiego 12, – termomodernizację trzech budynków przy ul. Suchej i ul. Akademickiej, w których znajdują się m.in. sale i laboratoria Katedry Ochrony Środowiska Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska. 		
c.	Rozszerzenie oferty edukacyjnej oraz dostosowanie jej do potrzeb lokalnego rynku pracy:				
	Utworzenie systemu stypendialnego dofinansowującego zatrudnienie absolwentów bydgoskich uczelni	UKW Fundacja Aktywizacji Zawodowej	<p data-bbox="712 1260 1545 1284">W 2017 roku zadanie nie było realizowane w ramach struktur samorządowych.</p> <p data-bbox="712 1316 1859 1425">Biuro Karier UKW realizuje od sierpnia 2016 r. do września 2018 r. projekt z środków finansowych programu POWER na aktywizację zawodową studentów i absolwentów uczelni. W ramach projektu pn. „Biuro Karier pomostem do kariery” pracodawca zatrudniający studenta/absolwenta UKW może otrzymać na mentoring zawodowy dotację w łącznej wysokości 6 tys. zł brutto. Środki finansowe są przeznaczone dla</p>	Środki uczelni Fundusze europejskie	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Osób Niepełnosprawnych FAZON	<p>mentora, który ma za zadanie wprowadzić w stanowisko pracy nowego pracownika – studenta/absolwenta UKW, dzielić się wiedzą i doświadczeniem, nadzorować jego pracę przez okres 3 miesięcy. Warunkiem otrzymania dofinansowania jest zatrudnienie uczestnika projektu na minimum 3 miesiące na nie mniej niż pół etatu w ramach umowy o pracę lub umowy cywilno-prawnej z możliwością, ale bez konieczności utrzymania zatrudnienia po tym okresie. Praca powinna być zbieżna ze studiowanym kierunkiem. Projekt skierowany jest do studentów UKW ostatnich roczników studiów I i II stopnia i obejmuje badanie kompetencji studentów, doradztwo zawodowe, coaching kariery, doradztwo przedsiębiorczości oraz mentoring pracodawcy.</p> <p>Od 2017 roku realizowany jest projekt „TEKA Absolwenta”. Jest to kompleksowy program wsparcia osób niepełnosprawnych z wyższym wykształceniem, który ma pomóc w znalezieniu pracy. Realizowany jest przez Fundacja Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych FAZON. Projekt adresowany jest do niepełnosprawnych absolwentów szkół wyższych, którzy są mieszkańcami naszego województwa i posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Dodatkowo muszą być absolwentami szkoły wyższej lub realizują ostatni rok nauki i w tym samym czasie nie korzystają z innych programów aktywizacyjnych finansowanych z środków PFRON.</p> <p>W ramach programu, osoby niepełnosprawne otrzymają wsparcie w postaci zaplanowania i wdrożenia indywidualnej ścieżki kariery zawodowej. Dodatkowo osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności mogą liczyć na dodatkowe wsparcie w postaci: bezpłatnych kursów i szkoleń zawodowych (w tym m. in. kurs prawa jazdy, kursy językowe, kursy projektowania graficznego), sfinansowania zdobycia uprawnień zawodowych (w tym m.in. licencja wyceny nieruchomości, uprawnienia elektryczne), a także 3 miesięcznych staży zawodowych ze stypendium stażowym czy wsparcia zatrudnienia i samego zatrudnienia (wsparcie pomostowe dla osób zakładających własną działalność gospodarczą).</p>		
	<p>Realizacja przedsięwzięć popularyzujących zainteresowanie techniką na wszystkich etapach kształcenia</p> <p>Propagowanie technicznych kierunków studiów</p>	UKW UTP	<p>W ramach realizacji zadań uczelnie bydgoskie realizowały różne projekty m.in.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksperymentarium – inicjatywa realizowana przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego od 2013 roku, której celem jest podnoszenie poziomu edukacji w mieście i zwiększenie dostępu do nowoczesnych technologii i metod w procesie kształcenia na różnych poziomach, zlokalizowane jest w budynku Instytutu Fizyki przy Placu Weyssenhoffa 11. Jej cele programowe obejmują szeroko pojęte działania na rzecz upowszechnienia nauki i techniki wśród społeczności lokalnej naszego miasta i regionu. Szczególnie istotnym jest wyjaśnianie w sposób przystępny i ciekawy natury otaczających nas zjawisk przyrodniczych i procesów zachodzących wokół nas przy pomocy naukowych narzędzi. W 2017 roku Eksperymentarium 	<p>Środki uczelni</p> <p>Dotacja MNiSW</p> <p>Budżet Miasta</p>	<p>I.2.</p> <p>II.1.</p> <p>II.2.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>rium zorganizowało:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wystawę Interaktywną „Świat zmysłów”, – warsztaty przyrodnicze m.in.: „Co pływa a co tonie – badanie prawa Archimedesesa”, „Wyznaczenie gęstości różnych materiałów”, „Tarcie statyczne i kinetyczne”, „Wyznaczenie przyspieszenia ziemskiego różnymi metodami”, „Zasady dynamiki Newtona”, „Swobodne spadanie ciał”, „Zachowanie energii mechanicznej w swobodnym spadku piłki do siatkówki”, „Ciepło – zimno czyli po co nam termometry”, „Bilans cieplny i przejścia fazowe”, „Metody matematyczne w naukach przyrodniczych, graficzna analiza wyników pomiarów”, „Prąd elektryczny i jego własności”, „Pole magnetyczne wokół nas”. • konkurs pt. „Wojna Robotów miniSumo” – organizowany przez UTP. W X edycji 2017 roku udział wzięło 276 osób w 103 drużynach. W ramach konkursu młodzież szkolna miała za zadanie zaprojektować półkilogramowe autonomiczne pojazdy, których celem jest lokalizacja przeciwnika i zepchnięcie go z ringu. Konkurs adresowany był do uczniów szkół ponadgimnazjalnych i placówek pozaszkolnych. Celem zawodów była popularyzacja techniki i zachęcanie młodzieży do studiowania kierunków technicznych. <p><i>Zródło: www.bydgoszcz.naszemiasto.pl</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydgoski Festiwal Nauki - w ramach VIII edycji Festiwalu wszystkie wydarzenia były podzielone na 7 ścieżek tematycznych – w tym na ścieżkę techniczną. W ramach ścieżki technicznej zorganizowano różnorodne imprezy naukowe m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – Kopiowanie rzeczywistości – skanowanie i wydruk 3D, – Fabryka robotów – robotyka i programowanie, – Fabryka robotów – jak to jest możliwe, że nawet nietoperze znają fizykę, czyli czym jest echolokacja, – Obliczeniowa analiza danych: od statystyki do data mining, – Zabawa z materiałami, – Interfejsy, mózg, komputer i neuroprotezy – czy można sterować myślą? – Napisz swój pierwszy program w C#. <p>Ponadto pracownicy naukowcy bydgoskich uczelni prowadzili warsztaty dla uzdolnionej młodzieży w ramach programu „Zdolni znad Brdy” m.in. UKW prowadził zajęcia z fizyki przygotowujące gimnazjalistów do konkursów fizycznych oraz „Uniwersytetu Młodego Odkrywcę” m.in. UTP prowadził zajęcia dla III klas gimnazjalnych, w tym zajęcia z tematyki ścisłej i technicznej.</p>	<p>Urząd Marszałkowski WK-P</p> <p>Sponsorzy</p>	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Wspieranie działań zmierzających do zwiększenia liczby kierunków studiów II i III stopnia	Miasto Bydgoszcz	Decyzje uczelni w zakresie uruchamiania kierunków II i III stopnia są autonomiczne i wymagają akceptacji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Miasto Bydgoszcz bieżąco monitoruje tworzone kierunki studiów. W 2017 roku było 17 kierunków III stopnia.	Budżet Miasta	I.2.
	Wspomaganie współpracy uczelni ze szkołami ponadgimnazjalnymi, a także tworzenie tzw. „klas akademickich” kształcących uczniów w sposób powiązany z wymaganiami kierunków uczelnianych	Bydgoskie uczelnie	<p>Współpraca szkół i placówek oświatowych z uczelniami bydgoskimi obejmowała szerokie spektrum działań i dotyczyła kilku obszarów działalności, m.in. pomocy pracowników naukowych uczelni dla uczniów szkół bydgoskich. Jest to najczęściej współpraca o charakterze dydaktycznym, polegająca na wsparciu procesu uczenia się (wykłady, warsztaty, lekcje pokazowe, itp.). Uniwersytet Kazimierza Wielkiego podpisał w 2017 roku listy intencyjne o współpracy z następującymi szkołami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szkoła Podstawa Nr 41, – Zespół Szkół nr 30 Specjalnych, – Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. J. Zarębskiego (Inowrocław). <p>Współpraca z uczelniami przybierała dotychczas następujące formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – patronaty nad klasami, – opieka nad przedmiotami w szkole, – bezpłatne korzystanie z księgozbiorów bibliotecznych uczelni, – udział najlepszych uczniów jako wolnych słuchaczy w wykładach, – udział uczniów w imprezach organizowanych przez uczelnie m.in. Bydgoski Festiwal Nauki, Noc Biologów, Bliskie Spotkania z Biologią, – udział pracowników naukowych w zajęciach laboratoryjnych w szkołach, – opieka nauczycieli akademickich w celu przygotowania uczniów do olimpiad przedmiotowych, – współorganizacja imprez, – prowadzenie zajęć w szkole przez pracowników naukowych, – badania profilaktyczne, pogadanki na temat zdrowia. 	Środki uczelni	I.2.
	Utworzenie Wydziału Prawa i Ekonomii – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego	UKW	<p>W roku akademickim 2015/2016 uruchomiono kierunek „Ekonomia”.</p> <p>Uchwałą Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 23 listopada 2017 roku nadano Wydziałowi Administracji i Nauk Społecznych UKW uprawnienia do prowadzenia na kierunku „Prawo w biznesie” studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym. Nowy kierunek zostanie uruchomiony od roku akademickiego 2018/2019.</p> <p>W roku akademickim 2017/2018 utworzenie kierunku „Prawo” zostało przesunięte na kolejne lata.</p>	Budżet Państwa	
	Budowa uniwersyteckiego Centrum Architektury i Sztuki – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Utworzenie bazy dydaktycznej na potrzeby nowego kierunku stomatologii – Collegium Medicum UMK		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Zamiejscowy oddział Stowarzyszenia Forum Rewitalizacji oraz przygotowanie tzw. Przestrzeni wymiany myśli i doświadczeń Open Space – Wyższa Szkoła Gospodarki	WSG	<p>W 2017 roku zadanie w zakresie powstania zamiejscowego oddziału Stowarzyszenia Forum Rewitalizacji nie było realizowane.</p> <p>Przemysły kreatywne są jednym z obszarów kształcenia w Wyższej Szkole Gospodarki. Instytut Kulturoznawstwa przekształcił się w Katedrę Przemysłów Kreatywnych w 2015 roku. Ponadto przy WSG działa Klaster Przemysłów Kreatywnych, który został zarejestrowany w 2017 roku.</p>	Środki uczelni Fundusz Powiązań	I.2. II.1. II.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
				Kooperacyjnych	
d.	Zaangażowanie bydgoskiej kadry naukowej we współtworzenie kierunków rozwoju miasta:				
	Współtworzenie ciał opiniotwórczych i doradczych wraz z kadrami naukowymi	Miasto Bydgoszcz	W 2017 roku przedstawiciele bydgoskich środowisk akademickich byli członkami różnorodnych ciał opiniotwórczych i doradczych m.in.: Krajowej Rady Gospodarki Wodnej, Komitetu Monitorującego przy Urzędzie Marszałkowskim w Toruniu, Kujawsko-Pomorskiej Rady Dialogu Społecznego, Rady Programowej dot. Strategii Rozwoju Województwa, Zespołu Doradczego Marszałka Województwa ds. Rewitalizacji Dróg Wodnych Województwa Kujawsko-Pomorskiego.	Budżet Państwa, Województwa, Miasta	1.2.
e.	Budowanie pozytywnego wizerunku Bydgoszczy jako miasta akademickiego:				
	Utworzenie Młodzieżowego Centrum Informacji i Rozwoju		Zadanie zakończone w 2015 roku.		1.2. IV.8.
	Utworzenie portalu akademickiego	Uczelnie bydgoskie MCIiR	Każda bydgoska uczelnia prowadzi własny portal internetowy. Dodatkowo Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju prowadzi prace w celu uruchomienia portalu akademickiego. Funkcjonują również portale: – http://bydgoszcz.studia.net/ – http://bydgoszcz.dlastudenta.pl/	Budżet Miasta	1.2. IV.8.
	Bydgoski Festiwal Nauki (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy, Wyższa Szkoła Gospodarki)	CM-UMK UKW UTP WSG KPSW BSW	 <i>Źródło: www.festiwalnauki.bydgoszcz.pl</i> szkoły, biblioteki, muzea, Teatr Polski, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Wojewódzka Policji. Ta odbywająca się w ciągu kilku dni impreza oparta jest na projektach z różnych dziedzin nauki, prowadzonych we wszystkich możliwych formach (wykłady, warsztaty, pokazy, eksperymenty, dyskusje panelowe, wystawy, koncerty). Oferta programowa podzielona jest na siedem ścieżek: humanistyczną, przyrodniczą, społeczną, nauk ścisłych, artystyczną, techniczną oraz dzień tematyczny. Z roku na rok Festiwal wzbogaca swój program, czego przykładem jest imponująca liczba ponad 975 imprez,	Środki uczelni Dotacja MNiSW Budżet Miasta Urząd Marszałkowski WK-P Sponsorzy	1.2.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>w tym: 471 warsztatów, 109 pokazów, 88 wykładów z pokazem, 81 wykładów, 52 gry, 44 stoiska, 40 wycieczek lub zwiedzania, 32 dyskusje, 19 laboratoriów, 15 wystaw, 11 konkursów, 5 przedstawień teatralnych, 5 pokazów filmowych, 3 koncerty. Podczas VIII Bydgoskiego Festiwalu Nauki frekwencja przekroczyła 27. 000 bezpośrednich uczestników. Dodatkowo program w całości poświęcony BFN, emitowany na antenie TVP3 Bydgoszcz przyciągnął przed telewizory ponad 87.000 widzów.</p> <p>Oprócz BFN w Bydgoszczy odbywają się jeszcze inne imprezy o podobnej tematyce m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowe Otwarte Dni Nauki – impreza popularno-naukowa organizowana przez KPSW od 2012 roku. Program MODN jest tworzony we współpracy z partnerami zagranicznymi, różnymi instytucjami, jednostkami edukacyjnymi oraz kulturalnymi, jak również przedstawicielami biznesu. W ofercie Dni Nauki znaleźć można, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – popularno-naukowe wykłady otwarte prowadzone przez wybitnych naukowców z kraju i zagranicy oraz przedstawicieli biznesu, – interdyscyplinarne warsztaty, treningi, lekcje i zajęcia dla studentów, nauczycieli, dzieci i seniorów, – konkursy naukowe oraz artystyczne, – sesje klubów dyskusyjnych, – sympozja naukowe, – imprezy interkulturowe i integracyjne organizowane przez studentów i nauczycieli zagranicznych, – turnieje sportowe z udziałem międzynarodowych drużyn (koszykówka, siatkówka, sztafeta). • Medicalia – impreza popularnonaukowa, organizowana co roku, od piętnastu lat, przez Collegium Medicum UMK. W ciągu jednego lub kilku dni odbywają się pokazy, warsztaty i wykłady, udostępniane były sale operacyjne, laboratoria i inne miejsca zazwyczaj niedostępne dla osób postronnych. Imprezy miały charakter edukacyjny i były przeznaczone dla wszystkich zainteresowanych: zarówno dorosłych, jak i dzieci. Dzień Nauki w Medicaliach przyciągnął około tysiąc osób, biorących udział w 33 warsztatach, prelekcjach i pokazach. <p>Ponadto Polskie Dni Nauki na Ukrainie - celem przedsięwzięcia jest popularyzacja osiągnięć polskiej nauki, kultury i sztuki, a także promocja Bydgoszczy jako ośrodka akademickiego nie tylko wśród Polonii, ale również wśród sympatyków polskiej kultury i tradycji. Wydarzenie odbyło się w 3 ośrodkach polonijnych: Podolskim Stowarzyszeniu Ukraińsko-Polskiej Przyjaźni przy Chmielnickim Uniwersytecie Narodowym, Centrum Polsko-Ukraińskim w Chmielnickim oraz w Domu Polskim w Żytomierzu. Polskie Dni Nauki na Ukrainie zostały zorganizowane według trzech głównych ścieżek tematycznych: technicznej, artystycznej i bydgoskiej. Zajęcia zostały przeprowadzone głównie w formie warsztatów i prezentacji interaktywnych, połączonych z prezentacją filmu promocyjnego o Bydgoszczy. Zapoczątkowany na Ukrainie projekt ma być kontynuowany jako impreza cykliczna, odbywająca się w różnych skupiskach Polonii na świecie. Tego typu impreza organizowana co roku w innym państwie, będzie promować potencjał akademicki miasta wśród Polonii w najodleglejszych zakątkach świata.</p>		
f.	Rozwój centrów kultury studenckiej:				
	Stworzenie Akademickich Centrów Kultury		W 2017 roku nie powstały nowe Centra/Ośrodki Kultury Studenckiej.		
	Rozszerzenie oferty Uniwersyteckiego Centrum Kultury i Mediów (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego)	UKW	Na podstawie Uchwały Senatu Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego Nr 12/2017/2018 z dnia 28 listopada 2017 roku jednostka ogólnouczelniana Uniwersyteckie Centrum Kultury i Inicjatyw Społecznych została zlikwidowana.	Środki uczelni	1.2. 1.3. IV.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Rozszerzenie oferty kulturalnej miasta poprzez współpracę ze środowiskami akademickimi	WSG Instytucje kultury Szkoly NGO	<p>Ofertę kulturalną miasta rozszerza działalność Akademii Muzycznej oraz Wydział Edukacji Muzycznej UKW w Bydgoszczy, która w 2017 roku realizowała m.in.:</p> <p><i>Źródło: www.taniowmiescie.pl/akademia-muzyczna-bydgoski-wtorek-muzyczny-2-2/</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - „Poranki muzyczne” - koncerty adresowane do dzieci z rodzicami, - „Akademia w zabytkach”, „Akademia w Pałacu” – koncerty w obiektach zabytkowych w Bydgoszczy, - „Bydgoskie Wtorki Muzyczne” - koncerty organizowane co miesiąc we wtorki. Ich ideą jest kształtowanie atmosfery artystycznej w środowisku akademickim, rozbudzanie ambicji twórczych oraz oddziaływanie poprzez otwarte koncerty dla publiczności na środowisko miasta i umacnianie kulturotwórczej roli uczelni w regionie, - „Czwartki organowe” - cykle comiesięcznych koncertów organowych, - „Bydgoskie Wieczory Organowe u Ojców Jezuitów” prezentacje znanych utworów muzyki organowej oraz szerokiej literatury europejskiej i muzyki skomponowanej na ten instrument przez kompozytorów polskich, <p>- Festiwale muzyczne – festiwale organizowane przez Akademię Muzyczną, ale także przez Zespół Szkół Muzycznych, Towarzystwo Muzyczne im . I. Paderewskiego, w organizację których zaangażowani byli studenci i pracownicy naukowci Akademii Muzycznej.</p> <p>Na podniesienie atrakcyjności kultury Miasta wpływała też działalność chórów akademickich m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - IX edycja Festiwalu Chórów Akademickich Akademickie Kolędowanie 2017, - Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Nowoczesne trendy w muzyce chóralnej współczesnej Europy”, - Koncert Słowami Muzyki, - 11 wystaw z serii „W Bibliotece o sztuce”. <p>W ramach zadania Akademicka Przestrzeń Kulturalna WSG podejmowała współpracę z wieloma instytucjami kulturalnymi miasta i regionu, a także Katedra Sztuk Wizualny UTP organizowała wystawy w ramach Galerii Innowacji oraz Galerii Studenckiej.</p> <p>W ramach wspierania projektów artystycznych i edukacyjnych w zakresie rozwoju indywidualnej twórczości Miejskie Centrum Kultury realizuje cykl muzyczny, w ramach którego odbywa się prezentacja studentów i absolwentów bydgoskiej Akademii Muzycznej (Bydgoska Akademia Jazzu).</p> <p>Zadanie realizowane było również m.in. poprzez organizację przez studentów Juwenaliów i imprez towarzyszącym temu wydarzeniu.</p>	Środki uczelni Budżet Miasta	I.2. I.3. IV.4.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	ten- dencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba studentów	osoby	(2012/2013) 39 741	(2013/2014) 35 835	(2014/2015) 33 878	(2015/2016) 32 134	(2016/2017) 30 624	(2017/2018) 24 492*		I.2.	US
2	Pozycja uczelni bydgoskich w rankingach ogólnopolskich: uczelnie akademickie	lokata	61 (UKW) 59 (UTP)	60 (UKW) 54 (UTP)	68 (UKW) 70 (UTP)	68 (UKW) 59 (UTP)	67 (UKW) 59 (UTP)	61-70 (UKW) 51-60 (UTP)		I.2., II.1.	„Ranking Uczelni” www.perspektywy.pl
	niepubliczne uczelnie magisterskie		43 (WSG) 66 (KPSW)	31 (WSG) 68 (KPSW)	48 (WSG) 62 (KPSW)	34 (WSG) 51 (KPSW)	29 (WSG) 52 (KPSW)	29 (WSG) 51-60 (KPSW)			
3	Liczba umów zawartych pomiędzy uczelnią UTP (RCI) a bydgoskimi przedsiębiorcami	szt. tys. zł	208 3 800,2	158 5 545,5	219 9 861,9	172 6 001,8	186 2 650,0	181 4 700,0		I.2., II.1., II.2.	RCI UTP

*w roku 2017/2018 brak danych na temat studentów i absolwentów Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu – Wydziału Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy

Podsumowanie:

Wszystkie 6 przedsięwzięć ujętych w Programie Nr 13 *Miasto nauki* było w 2017 roku realizowane. W ramach tych przedsięwzięć, na 48 zadań głównych zapisanych w programie, 30 (tj. 62,5%) było realizowanych, w tym 4 zostały zakończone. Natomiast dla pozostałych 18 zadań nie rozpoczęto realizacji. W 2017 roku wiele zadań ujętych w programie było na etapie przygotowań do realizacji oraz pozyskania środków z perspektywy finansowej UE 2014-2020, szczególnie przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach projektów ujętych w „Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego”.

Należy podkreślić, że realizacja programu w przeważającej mierze uzależniona jest od działań samych uczelni, a trwające prace rządowe nad nową ustawą o szkolnictwie wyższym, mogły wpłynąć na plany rozwoju bydgoskich uczelni. Autonomiczność uczelni, zmiany ich strategii rozwoju mają duży wpływ na poziom realizacji programu.

Celem realizacji zadań programu jest m.in. podniesienie jakości nauczania bydgoskich placówek akademickich, a także zwiększenie atrakcyjności Bydgoszczy jako ośrodka akademickiego. Przykładem takich działań może być projekt: Polskie Dni Nauki na Ukrainie. Jest to przedsięwzięcie wzorowane na Dniach Nauki, którego celem jest popularyzacja osiągnięć polskiej nauki, kultury i sztuki, a także promocja Bydgoszczy, jako ośrodka akademickiego nie tylko wśród Polonii, ale również wśród sympatyków polskiej kultury i tradycji.

UTP podjęła działania zmierzające do rozbudowy kampusu w Fordonie, co przyczyni się do integracji działalności uczelni w jednym miejscu. Obecnie zajęcia dydaktyczne uczelni odbywają się w kilku budynkach także zabytkowych, wymagających licznych remontów niezbędnych do poprawy warunków prowadzenia zajęć oraz dostosowania ich do osób niepełnosprawnych. Planowana jest realizacja nowych obiektów przy ul. Kaliskiego, inwestycje pozwolą na efektywne zarządzanie zasobami lokalowymi uniwersytetu, umożliwią optymalizację w organizacji zajęć w salach dydaktycznych, podniosą sprawność jego funkcjonowania i poprawią jakość kształcenia. W 2017 roku uczelnia prowadziła starania o pozyskanie dofinansowania z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na realizację tego przedsięwzięcia.

Warty podkreślenia jest fakt zacieśnienia współpracy między bydgoskimi uczelniami. W 2017 roku, w związku z pracami nad nową ustawą o szkolnictwie wyższym, rektorzy Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego i Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego podpisali list intencyjny w sprawie utworzenia związku bydgoskich uczelni publicznych. Realizowana od dłuższego czasu kooperacja, której przykład stanowią m.in. konsorcjum międzyuczelniane realizujące projekt „Inkubator Innowacyjności Plus” oraz nowe przedsięwzięcia przygotowywane w ramach „Kontraktu Terytorialnego”, służą budowaniu pozytywnych relacji między UKW i UTP. To początek formalnej współpracy, która ma wzmocnić uczelnie i podkreślić akademickość Bydgoszczy. Dalszy wspólny rozwój ma na celu doprowadzenie do wzmocnienia potencjału naukowo-badawczego, wzrostu liczby studentów oraz poszerzenia możliwości rozwoju administracji niezbędnej do obsługi realizowanych projektów.

Ta współpraca ma również wymiar regionalny – obie bydgoskie uczelnie podpisały także w 2017 roku umowę z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w sprawie utworzenia Międzyuczelnianego Centrum Medycyny Weterynaryjnej oraz prowadzenia jednolitych studiów magisterskich na kierunku weterynaria. Absolwenci kierunku otrzymają wspólny dyplom trzech uniwersytetów. Uruchomienie studiów planowane jest na rok akademicki 2018/2019.

III.14. Program Nr 14 Kultura energią miasta

Cel programu:

Celem programu jest wzmocnienie i rozwój kapitału kulturowego miasta.

Koordynator programu:

Biuro Kultury Bydgoskiej

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Aktywizacja kulturowa mieszkańców:				
	Realizacja zadań z zakresu edukacji kulturalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży	BKB NGO MCK Galeria Miejska Teatr Polski Muzeum Okręgowe Akademia Muzyczna	<p>W 2017 roku w ramach zadania zrealizowano projekty w zakresie wspierania kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizacja projektów z zakresu edukacji i animacji kulturalnej, – ponadlokalna prezentacja inicjatyw, – realizacja projektów i przedsięwzięć artystycznych tworzących ofertę kulturalną Bydgoszczy, – a także spektakle, koncerty, spotkania, wystawy i warsztaty, które otrzymały dofinansowanie w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych, również ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. <p>Ponadto w 2017 roku instytucje kultury w Bydgoszczy realizowały m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Piątki ze sztuką, – Ferie w Muzeum 2017 i Wakacje w Muzeum, – Muzealne Partytury, – Muzeum w Kufrze, – Studenckie Środy i Niedziela w Muzeum, – „Struktury Kultury” w ramach programu „Bardzo Młoda Kultura”, – Poranki Muzyczne, – Kreatywny Port Dziecięcy, – Dziecko Na Warsztatach, – Literacki Przewodnik po Bydgoszczy, – Piątki w Pracowni, – Kultura na świeżym. 	Budżet Miasta Budżety organizatorów	I.3. IV.4.
	Rozbudowa sieci instytucji kultury na terenie miasta		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Realizacja projektów zwiększających dostępność kultury na bydgoskich osiedlach (Lokalne Przestrzenie Kultury)	TP Galeria Miejska bwa	W celu ułatwienia dostępu do oferty kulturalnej w 2017 roku realizowano m.in.: – kolportaż materiałów informacyjnych i reklamowych (plakaty, afisze, ulotki repertuarowe) w dzielnicach miasta, – kolejną edycję Bydgoskiej Akademii Sztuki, – współpracę ze szkołami.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Promowanie rodzinnego uczestnictwa w kulturze oraz wprowadzenie i rozwinięcie specjalnych zachęt finansowych dla poszczególnych grup odbiorców (np.: zwolnienia, ulgi w cenach biletów itp.)	TP MCK Muzeum Okręgowe Galeria Miejska bwa	W 2017 roku miejskie instytucje kultury prowadziły szereg działań na rzecz realizacji zadania m.in.: – "Niedziela w Muzeum" – cykliczne spotkania w Muzeum przeznaczone dla rodzin z dziećmi, podczas których odbywają się warsztaty plastyczne, zwiedzanie wystaw i pokazy. W 2017 roku odbyło się 7 spotkań, w zajęciach wzięło udział 167 osób, – „Wakacyjne czwartki” - zajęcia rodzinne prowadzone w każdy kolejny czwartek w okresie wakacyjnym. W 7 spotkaniach oraz uroczystym zakończeniu wakacji połączonym z promocją „Klubu przyjaciół TH20” uczestniczyło 283 osób, – Bydgoska Karta Rodzinna 3+ – Teatr Polski udzielał 50% zniżki na bilety dla posiadaczy karty, – Karta BIT - posiadacze karty mogli nabyć bilet w cenie biletu ulgowego, – ProKultura - posiadacze karty mogli nabyć bilet w promocyjnej cenie w 9 instytucjach kultury na terenie miasta, – Łowca Biletów – w każdy piątek o godzinie 19:00 w systemie sprzedaży biletów na stronie www.teatrpolski.pl pojawiały się pule biletów na wybrane spektakle w wyjątkowo niskich cenach. Promocja dostępna była wyłącznie w internecie do poniedziałku do godz. 11:00, – Kocham SITO - posiadacze karty mogli nabyć w kasie TPB bilety w cenie 25 zł, – Bydgoska Karta Seniora - posiadacze karty otrzymywali bilety w cenie 20 zł. Promowano rodzinne uczestnictwo w kulturze poprzez organizację cykli, spotkań i warsztatów dla rodzin: – Program „Ruch w rodzinie” – oferta kulturalna dla rodzin; program stawia na edukację kulturalną, kształtowanie postaw świadomego uczestnictwa w kulturze już od najmłodszych lat, pokazywanie jak w sposób kreatywny spędzać czas z dziećmi, rozwijając ich zdolności, – warsztaty „Dziecko na warsztatach” – weekendowe warsztaty dla rodzin.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Realizacja projektów integrujących, międzypokoleniowych, których celem jest przekraczanie barier społecznych w kulturze, skierowanych do osób niepełnosprawnych, seniorów, rodzin wielodzietnych itp.	TP MCK Muzeum Okręgowe Galeria Miejska bwa BKB NGO	W 2017 roku na rzecz realizacji zadania zorganizowano przez miejskie jednostki kultury m.in.: – program rezydencji artystycznych / działania i warsztaty Katarzyny Dworaczyk, – Artystyczny Uniwersytet Trzeciego Wieku „Agora Nestora” i zapewnienie wykorzystania poprzez udział w aktywności kulturalnej słuchaczy możliwości aktywizacji i stałego rozwoju starzejącego się społeczeństwa, – imprezę artystyczną „Niebieskie Sekwencje” - projekt integrujący i międzypokoleniowy, którego celem jest przekraczanie barier społecznych w kulturze, skierowany do osób niepełnosprawnych, – akcję „Majówka z kulturą i sztuką”, – warsztaty teatralne grupy niepełnosprawnych artystów Amadeow ramach projektu „Scena Sąsiedzka”.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Wspieranie działań artystycznych z nurtu sztuki wspólnotowej oraz sztuki ulicznej w przestrzeni miejskiej	BKB MCK	W 2017 roku zadanie realizowane było poprzez: – Dzień Wolnej Sztuki - polska edycja międzynarodowej akcji muzealnej Slow Art Day, podczas której uczestnicy skupiają uwagę na kilku wybranych dziełach muzealnych,	Budżet Miasta	I.3. IV.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
		Muzeum Okręgowe bwa	<ul style="list-style-type: none"> – realizacja partnerskiego projektu Busker Fest – pokazy sztuki ulicznej przez wędrownych, międzynarodowych artystów, – współpracę w ramach projektu „Miejskie Nieużytki”, – Flash Mob z okazji Międzynarodowego Dnia Tańca. 		
	<p>Wspieranie finansowe i promocja wysokiej jakości wydarzeń artystycznych, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych Plus Camerimage – Bydgoski Festiwal Operowy (Opera Nova) – Festiwal Prapremier (Teatr Polski) – Międzynarodowy Kongres i Festiwal Musica Antiqua Europae Orientalis (Filharmonia Pomorska) – Bydgoski Festiwal Muzyczny (Filharmonia Pomorska) – Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Ignacego Jana Paderewskiego (Towarzystwo Muzyczne) – Bydgoskie Impresje Muzyczne (Pałac Młodzieży) – Międzynarodowy Konkurs Młodych Pianistów „Arthur Rubinstein in memoriam” (Fundacja na rzecz Młodzieży Muzykującej VIVA MUSICA) – Ogólnopolski Przegląd Artystycznego Ruchu Seniorów „ARS” – Bydgoszcz Jazz Festival – Paderewski Piano Academy – Mistrzowska Szkoła Letnia dla Młodych Pianistów 	<p>Miasto Bydgoszcz</p> <p>Województwo Kujawsko-Pomorskie</p>	<p>W 2017 roku Miasto wspierało i promowało następujące wydarzenia artystyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych Camerimage, – Bydgoski Festiwal Operowy, – Festiwal Prapremier, – Bydgoski Festiwal Muzyczny, – Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Ignacego Jana Paderewskiego, – Bydgoskie Impresje Muzyczne, – Bydgoszcz Jazz Festival, – Międzynarodowy Kongres i Festiwal Musica Antiqua Europae Orientalis, – Paderewski Piano Academy – Mistrzowska Szkoła Letnia dla Młodych Pianistów. 	<p>Budżet Miasta</p> <p>Budżet Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego</p>	<p>I.3.</p> <p>IV.4.</p>

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Wspieranie kultury akademickiej	MCK UKW UTP CM UMK WSG KPSW MOB bwa TP	W 2017 roku w ramach wspierania kultury akademickiej realizowano projekty, m.in.: – Muzealne Centrum Wolontariatu, – praktyki studenckie – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, – Bydgoska Akademia Jazzu, – Bydgoski Festiwal Nauki, – Synteza Sztuki, – Studenckie środy.	Budżet Miasta Budżet WK-P sponsorzy	I.2. I.3. IV.4.
b.	Tworzenie i wspieranie środowisk twórczych:				
	Tworzenie i rozwijanie programów zachęcających artystów indywidualnych oraz grupy twórcze do podjęcia kreatywnych działań w Bydgoszczy	bwa MCK MOB Miasto Bydgoszcz	W ramach realizacji programu zachęcającego artystów indywidualnych oraz grupy twórcze do podjęcia kreatywnych działań bydgoskie instytucje kultury w 2017 roku realizowały m.in.: • Galeria Miejska bwa: – wystawa „Synteza sztuki”, – Program Rezydencji Artystycznych - konkurs otwarty, – indywidualne zaproszenia dla artystów - realizacja instalacji 1:2 autorstwa Pawła Grobelnego, • Miejskie Centrum Kultury - Program Bydgoska Tożsamość Filmowa – stypendia z dziedziny scenariuszy filmowych, dla których tłem jest Bydgoszcz, • Muzeum Okręgowe - przyznało nagrody w Konkursie Fotograficznym "Śladami Leona Wyczółkowskiego – motywy postaci w twórczości artysty". Ponadto przyznawane były stypendia dla osób zajmujących się twórczością artystyczną i upowszechnianiem kultury zgodnie z uchwałą Rady Miasta Bydgoszczy nr XXII/434/12.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Wspieranie i rozwój programów stypendialnych dla indywidualnych artystów oraz osób zajmujących się upowszechnianiem kultury	Miasto Bydgoszcz	W 2017 roku przyznano stypendia dla osób zajmujących się twórczością artystyczną i upowszechnianiem kultury: ze złożonych 280 wniosków udzielono 126 stypendiów. Przyznane były osobom indywidualnym na przedsięwzięcia oraz projekty artystyczne i twórcze takie jak: napisanie książki, wydanie albumu, zrobienie filmu, nagranie płyty, udział w festiwalach - również zagranicznych.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Promocja osiągnięć artystycznych poprzez przyznawanie nagród i wyróżnień w dziedzinie kultury	BWA MCK	W 2017 roku w ramach realizacji przedsięwzięcia: – zakupiono do kolekcji prace laureatów konkursu „Źródła”, – nominowano i rekomendowano artystów do różnych konkursów, – przeprowadzono konkurs dla nieprofesjonalnych twórców filmów animowanych w ramach Festiwalu Filmów Animowanych „Animocje”.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Organizowanie konkursów tematycznych (literatura, muzyka, film, plastyka) promujących osiągnięcia bydgoskich twórców	BKB Miejskie instytucje kultury Plastyk Miejski	W celu promocji osiągnięć bydgoskich twórców w 2017 roku zrealizowano konkursy m.in.: – „Bydgoszcz Kręci” – współfinansowanie projektów, których przedmiotem jest wyprodukowanie materiału filmowego popularyzującego pozytywny wizerunek Bydgoszczy, jej walory krajobrazowe, aspekty historyczne, gospodarcze, – na projekt i wykonanie architektoniczne muralu podkreślające i promujące historyczny i kulturowy charakter dzielnicy Bydgoszczy – Stary Fordon, – na projekt i wykonanie muralu na podstawie legendy bydgoskiej „O Kazimierzu Wielkim i Pięknej Bydgoszczy”, – na projekt i wykonanie muralu poświęconemu Marianowi Rejewskiemu.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			Zrealizowano także projekt pn. „Pierwsza Płyta”, mającego formułę konkursu, skierowanego do lokalnych zespołów chcących wydać swoją pierwszą płytę. Natomiast w ramach Festiwalu Filmów Animowanych ANIMOCJE zorganizowano konkurs dla nieprofesjonalnych twórców filmów animowanych.		
	Wspieranie projektów artystycznych i edukacyjnych w zakresie rozwoju indywidualnej twórczości	Miasto Bydgoszcz Miejskie instytucje kultury	W 2017 roku przyznano stypendia dla osób zajmujących się twórczością artystyczną i upowszechnianiem kultury finansując m.in.: – 41 projektów muzycznych, teatralnych oraz interdyscyplinarnych, – 35 wydawnictw książkowych, – 38 projektów filmowych, fotograficznych, sztuk plastycznych i wizualnych, – udział bydgoskich twórców w 12 krajowych i międzynarodowych przedsięwzięciach artystycznych. Ponadto na rzecz rozwoju indywidualnej twórczości odbywały się: – prezentacje studentów i absolwentów Akademii Muzycznej w ramach Bydgoskiej Akademii Jazzu, – prezentacje bydgoskiego środowiska muzycznego – cykl koncertów promujących artystów tworzących w Bydgoszczy, – Festiwal Nowa Muzyka, – Struktury Kultury. Wśród innych działań należy wymienić wspieranie lokalnych artystów poprzez zakupy ich prac do kolekcji Galerii Miejskiej BWA.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Stworzenie miejskiego programu wsparcia inwestycyjnego, lokalowego dla indywidualnych twórców, grup artystycznych i stowarzyszeń twórczych	Muzeum Okręgowe	W ramach zadania w 2017 roku wspierano lokalnych artystów poprzez zakupy ich prac do kolekcji muzealnej.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
c.	Wzmocnienie i rozwój infrastruktury kulturalnej miasta:				
	Budowa wielofunkcyjnego kompleksu kreatywności artystycznej na Placu Teatralnym		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rozbudowa i modernizacja gmachu Teatru Polskiego im. Hieronima Konieczki	Teatr Polski	W 2017 roku kontynuowano prace projektowo-kosztorysowe przebudowy i rozbudowy budynku Teatru Polskiego im. H. Konieczki.	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Rozbudowa i modernizacja obiektów Galerii Miejskiej bwa		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury Muzeum Okręgowego im. L. Wyczółkowskiego, w tym gmachu przy ul. Gdańskiej	Muzeum Okręgowe	W 2017 roku przeprowadzono dwa postępowania na roboty budowlane, I – unieważniono, II – rozstrzygnięto i wybrany został wykonawca robót budowlanych. W grudniu 2017 roku nastąpiło przekazanie placu budowy i rozpoczęcie robót budowlanych. Z uwagi na cenę nie rozstrzygnięto postępowania w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych projektu. Ogłoszenie kolejnego postępowania planowane jest w I kwartale 2018 roku.	Budżet Miasta Fundusze europejskie	I.3. IV.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	„Droga do Nowoczesności” – rozbudowa i modernizacja budynku Biblioteki Głównej Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej	WiMBP	<p>W 2017 roku WiMBP starała się o przyznanie grantu na realizację projektu „Droga do Nowoczesności”. Rozbudowa i prace konserwatorsko-remontowe w zabytkowych budynkach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr Witolda Bełzy w Bydgoszczy wraz z niezbędną infrastrukturą, wyposażeniem i zadaszeniem dziedzińca” z POiŚ. Pozytywnie zakończony został etap oceny formalnej projektu, trwa oczekiwanie na wynik oceny merytorycznej. Wkład własny w projekcie pochodzić ma z budżetu województwa oraz budżetu miasta Bydgoszczy. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano szereg działań, m.in. przeprowadzenie prac konserwatorsko-remontowych zabytkowego budynku przy ul. Długiej 39 oraz jego rozbudowę w miejscu wyburzonych oficyn od ul. Zaulek, planowane jest też zadaszenie szklącym tarasu budynku przy Starym Rynku 24. Realizacja projektu przyczyni się do szerszej promocji czytelnictwa i kultury, umożliwi powiększenie przestrzeni magazynowej oraz przestrzeni dla nowych działań edukacyjno-kulturalnych. W wyniku realizacji projektu Biblioteka wdroży wzbogaconą o nowe formy działalności ofertę kulturalno-edukacyjną. Aby zwiększyć zainteresowanie działalnością instytucji i pozyskać nowe grupy docelowe, zdecydowano włączyć w program takie elementy jak „gaming”, gry miejskie oparte o rzeczywistość rozszerzoną ARG (ang. augmented reality games), modną formę rozrywki typu „escape room” (w tym przypadku czerpiącą z treści kulturowych – literatury) oraz technologie cyfrowe. Nastąpi również konsolidacja wszystkich czytelni, które obecnie są rozproszone w różnych miejscach budynku. Wprowadzone zostaną różnego rodzaju ułatwienia oraz innowacyjne rozwiązania takie jak choćby: system RFID, mobilne aplikacje na urządzenia przenośne do wypożyczania lub korzystania z plików udostępnionych przez Bibliotekę, wrzutomat do zwrotu książek czy książkomat do odbioru zamówionych książek po godzinach funkcjonowania Biblioteki.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Modernizacja infrastruktury osiedlowych filii miejskich WiMBP	Wydział Inwestycji Miasta	<p>W dniu 15 września 2017 roku została otwarta nowa biblioteka przy ul. Czołgistów. Nowo oddana do użytku książnica to liczący ok. 155 m² obiekt podzielony na dwie strefy: czytelnię oraz strefę dla dzieci, gdzie organizowane będą zajęcia dla najmłodszych mieszkańców Jachcic. Dzięki miejskiej dotacji na nowe technologie filia przy ul. Czołgistów jest jedną z najnowocześniejszych filii bibliotecznych w mieście - strefa dla dzieci wyposażona jest w interaktywną podłogę do poziomej multimedialnej projekcji, klocki umożliwiające programowanie, konsolę do gier. W bibliotece znajdują się także czytniki do e-booków, a także komputer dotykowy, dzięki któremu czytelnicy przejrzą zasoby biblioteki on line.</p> <p>Ponadto w ramach BBO w 2017 roku zrealizowano zadanie „Budowa windy do budynku filii WiMBP im.</p>	Budżet Miasta	IV.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			dr. W. Bełzy na os. Błonie” - platforma dla osób niepełnosprawnych. Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Utworzenie drugiej wielofunkcyjnej sceny teatralnej umożliwiającej powołanie i funkcjonowanie drugiego teatru		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa osiedlowego, wielozadaniowego ośrodka kultury z salą widowiskową w Fordonie		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Budowa kina wraz z zapleczem kulturalnym w Fordonie		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Realizacja projektu osiedlowych mobilnych instytucji kultury – KONTE- NERART		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	„Scena na wodzie” przy amfiteatrze Opery Nova		Zadanie zakończone w 2016 roku.		I.3. III.7. IV.4.
	Rozbudowa i modernizacja Filharmonii Pomorskiej i jej otoczenia	Samorząd Woj. Kuj.-Pom. Filharmonia Pomorska	Zakończono prace nad koncepcją rozbudowy Filharmonii Pomorskiej. Zakłada ona m.in. remont sali koncertowej, budowę nowej części gmachu wraz z wielofunkcyjnym foyer oraz zaprojektowanie podziemnych parkingów. Niezbędne tereny pod inwestycję przekazało miasto. Właściwy remont Filharmonii może zostać realizowany dopiero po uchwaleniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W 2017 roku Miejska Pracownia Urbanistyczna pracowała nad mpzp „Śródmieście – Filharmonia Pomorska”, który zostanie przedstawiony Radzie Miasta Bydgoszczy w IV kwartale 2018 roku. W 2017 roku Filharmonia Pomorska wybrała wykonawcę na opracowanie dokumentacji aplikacyjnej oraz wniosku aplikacyjnego do konkursu w ramach POiŚ dla zadania inwestycyjnego „Rozbudowa i remont Filharmonii Pomorskiej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy – I etap: Przebudowa i remont, wraz z zakupem wyposażenia”.	Budżet Wojewódz- twa Kuj.- Pom. Budżet Miasta	I.3. III.7. IV.4.
	Stworzenie sieci lokalnych kameralnych kin studyjnych		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Poprawa standardów wyposażenia i funkcjonowania instytucji kultury	MCK MOB bwa TP	W ramach zadania w 2017 roku dokonano: – zakupu wyposażenia do pracowni fotograficznej Muzeum Okręgowego, – opracowania nowej strony internetowej dla Galerii Miejskiej bwa, opracowywano także i przygotowano materiały dotyczące kolekcji galerii, – modernizacji pomieszczeń MCK przy ulicy Marcinkowskiego 12-14 oraz zakupiono oświetlenie sceniczne i wykonano wymianę mobilnego nagłośnienia, – uzupełnienia wyposażenia Teatru Polskiego o bezprzewodowy system mikrofonowy dla wokalnoktorskich działań scenicznych.	Budżet Państwa Budżet Miasta	I.3. IV.4.
	Wdrażanie nowoczesnych technologii komunikacyjno-informatycznych w instytucjach kultury	WiMBP bwa	W 2017 roku w ramach wdrażania nowoczesnych technologii komunikacyjno-informatycznych: – zakupiono dla WiMBP wyposażenie dotyczące nowości technologicznych, tj. podłoga interaktywna do poziomej multimedialnej projekcji, klocki lego nowej generacji, czytniki e-booków oraz komputery z oprogramowaniem i telewizor Smart TV, – zainstalowano punkt dostępu do Internetu na terenie WiMBP przy ul. Czołgistów, – opracowano nową stronę internetową dla Galerii Miejskiej bwa.	Budżet Miasta	I.3. IV.4. III.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
d.	<p>Ochrona dziedzictwa kulturowego: Kompleksowa rewitalizacja i stała opieka nad Wyspą Młyńską</p>	Miasto Bydgoszcz	<p>W ramach zadania w 2017 roku wykonano II etap robót zabezpieczających oraz budowlano-konserwatorskich budynków Młyna Rothera, Spichrza Zbożowego oraz Spichrza Mącznego. Zrealizowano m.in. na budynku Spichrza Zbożowego restaurację konstrukcji oraz pokrycia dachu, wzmocniono ściany zewnętrzne poprzez budowę nowej konstrukcji drewnianej wewnętrznej ściany szkieletowej, prowadzono także restaurację ścian zewnętrznych budynku na elewacji wschodniej i północnej.</p> <p>Wykonano także dokumentację projektowo-kosztorysową budowy parkingu na Wyspie Młyńskiej na wysokości Młyna Rothera w związku z koniecznością przebudowy zatoki postojowej przy ulicy Mennica oraz złożono wnioski na pozwolenie na budowę w tym zakresie. Ponadto na bieżąco realizowano utrzymanie obiektów na Wyspie Młyńskiej. Zagospodarowanie budynku przy ul. Mennica 6 na cele statutowe Muzeum.</p>	Budżet Miasta	I.3. III.7.
	Wspieranie rewitalizacji realizowanych przez podmioty prywatne zabytkowych obiektów Wenecji Bydgoskiej i strefy staromiejskiej oraz promocja tego typu działań	Biuro Konserwatora Zabytków	<p>W 2017 roku Miasto przeznaczyło dotacje na renowację prywatnych obiektów zabytkowych m.in. remont dachu kamienicy przy ul. Św. Trójcy 30. Dotacje są udzielane w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.</p> <p>Ponadto w 2017 roku przeprowadzono modernizację prywatnych i komunalnych kamienic, w tym wynikające z decyzji nakazowych Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego na podstawie art. 66 Prawa budowlanego m.in.: przy ul. Św. Trójcy 14, ul. Św. Trójcy 27 wieńczącej róg skrzyżowania z ul. Kordeciego, Poznańskiej 14.</p> <div data-bbox="757 810 1301 1238" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="1310 1217 1783 1243">Odnowiona kamienica przy ul. Św. Trójcy 27</p> <p data-bbox="757 1246 1041 1272">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>W ostatnich latach w celu rewitalizacji obiektów Wenecji Bydgoskiej i strefy staromiejskiej stosowany jest cały pakiet działań. Są to nie tylko dotacje konserwatorskie, nakazy remontów, a także zwolnienia z opłat za zajęcia pasa drogowego pod kawiarnie, konkursy na estetyczne witryny, przebudowa ulic wokół Starego Miasta, restylizacja mostów na starówce. Od 2013 roku funkcjonuje Społeczna Rada ds. Estetyki (w</p>	Budżet Miasta Środki prywatne	I.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			skład wchodzi przedstawiciele stowarzyszeń i instytucji realizujących zadania w zakresie architektury, urbanistyki, gospodarki komunalnej, zieleni i drogownictwa), która opiniuje projekty wszelkich inwestycji mających wpływ na wizerunek miasta.		
	Rewitalizacja Kanału Bydgoskiego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Rewitalizacja i stała opieka nad Zespołem Pałacowo-Parkowym w Ostromecku	Miejskie Centrum Kultury	W 2017 roku odrestaurowano fortepian Zygmunta Noskowskiego znajdujący się w zabytkowej kolekcji fortepianów w ZPP w Ostromecku. Ponadto wykonano projekt budowlano-wykonawczy robót w Pałacu Nowym w ramach zadania „Modernizacja obiektów Zespołu Pałacowo-Parkowego w Ostromecku oraz ich doposażenie”.	Budżet Miasta	I.3.
	Wspieranie rewitalizacji zabudowy staromiejskiej i śródmiejskiej	Biuro Konserwatora Zabytków	W 2017 roku wykonano m.in.: – remont elewacji budynku przy ul.: Gdańskiej 42 i 141, Cieszkowskiego 6, Krasińskiego 2, Królowej Jadwigi 10, – remont stolarek okiennych w budynku przy ul. Gdańskiej 42, Królowej Jadwigi 10, – izolację i drenaż opaskowy budynku przy ul. Gdańskiej 88-90, – hydroizolację ścian fundamentowych budynku przy ul. Królowej Jadwigi 4, – remont bramy budynku przy ul. Gdańskiej 75, – remont pokrycia dachowego budynku przy ul. Cieszkowskiego 17 oraz dachu przy ul. Królowej Jadwigi 10, – iniekcję piwnic budynku przy ul. Jezuickiej 2, – renowację ścian szczytowych Szkolnego Schroniska Młodzieżowego przy ul. Sowińskiego 5, – montaż 3 okien połaciowych w budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 6, – remont drzwi budynku przy ul. Jagiellońskiej 62, – prace renowacyjno – budowlane krypty w korpusie nawy Katedry Bydgoskiej.	Budżet Miasta	I.3.
	Opieka i sukcesywna rewitalizacja zabytkowych nekropolii	BKZ	W 2017 roku w ramach tego zadania przeprowadzono renowację kaplic na Cmentarzu Starofarnym, w tym Hennerów oraz kaplicy XII/202 w sektorze H.	Budżet Miasta	I.3.
	Utworzenie na Cmentarzu Bohaterów na Wzgórzu Wolności miejsca ekspozycji dotyczącej tożsamości historycznej Bydgoszczy	BKZ	W 2017 roku w ramach zadania wykonano drobne remonty i naprawy nagrobków i miejsc pamięci narodowej.	Budżet Miasta	I.3.
	Odbudowa, rekonstrukcja, przebudowa, konserwacja i remont obiektów historycznych lub zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków) oraz obiektów dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem zabudowy staromiejskiej i śródmiejskiej (w tym dotacje na remonty dla właścicieli zabytkowych obiektów)	Biuro Konserwatora Zabytków Właściciele obiektów	W 2017 roku oprócz realizacji zadań w ramach zadania „Wspieranie rewitalizacji zabudowy staromiejskiej i śródmiejskiej” udzielono dotacji na następujące działania: – konserwacja ceglanej wieży Kościoła pw. Jana Apostoła i Ewangelisty, – remont elewacji budynków przy ul.: Fordońska 156, Chrobrego 8, – remont elewacji szczytowych budynku inwentarskiego przy ul. Toruńskiej 406, – wykonanie projektów rekonstrukcji wieży Kościoła pw. Zbawiciela.	Budżet Miasta Środki prywatne	I.3. III.7.
	Przebudowa i remont budynków wraz z wyposażeniem pomieszczeń do właściwego przechowywania zbiorów	Muzeum Okręgowe	W 2017 roku prowadzono prace związane z remontem konserwatorskim budynku Muzeum Okręgowego przy ul Gdańskiej 4.	Budżet Miasta Fundusze	I.3. III.7.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	oraz ich zabezpieczenia Konserwacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz innych zabytków ruchomych	BKZ Muzeum Okręgowe bwa	W 2017 roku dokonano prac konserwacyjnych, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> ołtarza głównego w Kościele Świętych Apostołów Piotra i Pawła przy pl. Wolności, rzeźby Jana Nepomucena przy Katedrze, kościół Miłosierdzia Bożego - konserwacja polichromii drewnianego stropu, obrazów: <ul style="list-style-type: none"> – pejzaż T. Mokrzycki - ol/sklejka, – „Pejzaż z wodą i panoramą miasta”, szkoła holenderska, – „Autoportret z żoną” E. K. Dargiewicz olejny na płótnie, – „Brama floriańska” L. Wyczółkowski, – „W polu o wschodzie słońca” K. Podsadecki, – „Pejzaż Zakopiański” T. Niesiołowski, – „Symfonia liturgiczna” M. Bogusz, – „Pejzaż z okolic Grunewaldu” W. Leistkow, rzeźby „Kompozycja”, J. Jarnuszkiewicz, metal, naczyń różnych: 39 szt., kabinetu XVI/XVII, prac Jana Dobkowskiego z kolekcji Galerii Miejskiej bwa. 	europejskie Budżet Miasta	I.3.
	Projekt turystyki pielgrzymkowej i historycznej – szlakiem turystycznym Św. Wojciecha		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		
	Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	BKZ	W 2017 roku zrealizowano wydanie ogólnopolskiego kwartalnika „Renowacje i Zabytki” (nr 4/2017) poświęcony Bydgoszczy.	Budżet Miasta	I.3.
e.	Kształtowanie i wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców:				
	Realizacja programów i projektów edukacyjnych, popularyzatorskich, wydawniczych itp. promujących tradycje lokalne i regionalne oraz europejskie wartości kulturowe, wzmacniających świadomość w zakresie dziedzictwa kulturowego miasta i regionu	BKB NGO WEiS MCK MOB Teatr Polski	W 2017 roku realizowano wiele programów i projektów edukacyjnych, popularyzatorskich, wydawniczych itp. promujących tradycje lokalne i regionalne oraz europejskie wartości kulturowe, wzmacniających świadomość w zakresie dziedzictwa kulturowego miasta i regionu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – marsz z okazji Narodowego Święta Niepodległości, – konkurs plastyczny – Moja Mała i Wielka Ojczyzna, – zorganizowano 7 rajdów pieszych w okolicach Bydgoszczy i regionie kujawsko-pomorskim, – „Wehikuł czasu” – klub innowacyjnego nauczania historii i wos oraz „Małej Ojczyzny”, – wystawy plenerowe m.in. „Od Kasztelanii do Metropolii” z okazji 670. rocznicy nadania praw miejskich Bydgoszczy, „Śladami Leona Wyczółkowskiego”, „Chrześcijaństwo w Bydgoszczy. Zarys dziejów”, – wystawa „Józef Piłsudski a Bydgoszcz” z okazji 150 rocznicy urodzin marszałka, – wystawa posterowa „Bydgoszcz na dawnej fotografii”, – Szlak TeH2O – koordynacja działań obiektów włączonych w sieć szlaku Wody, Rzemiosła i Przemysłu, – Bydgoska Tożsamość Filmowa – pokazy filmowe, 	Budżet Miasta	I.3. IV.8.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – „Jak to Szwed pod Bydgoszczą wojował” – najazd szwedzki na Ostromecko – rekonstrukcja historyczna, – „Powrót Bydgoszczy do Macierzy” - interaktywna inscenizacja historyczna, – projekt „Przemysłowa historia Bydgoszczy” - wycieczki i warsztaty organizowane wspólnie z Gazetą Wyborczą, – wyprodukowano 7 odcinków telewizyjnych z cyklu „Archiwum B” emitowanych w TVP Bydgoszcz, – gra miejska „Tajemnica Rejewskiego” pełniącą rolę ścieżki edukacyjnej. <p>Ponadto realizowany był przez Teatr Polski projekt pn. „Struktury Kultury” w ramach ogólnopolskiego programu wspierania edukacji kulturowej „Bardzo Młoda Kultura” organizowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Celem trzyletniego programu jest budowanie systemowych rozwiązań wzmacniających stymulowanie kreatywności i edukacji kulturowej przez 16 podmiotów – po jednym z każdego województwa.</p>		
	Realizacja programów i projektów promujących wielokulturowy i wielowyznaniowy charakter Bydgoszczy	BKB NGO MOB	<p>W 2017 roku realizowane były przedsięwzięcia promujące wielokulturowy i wielowyznaniowy charakter Bydgoszczy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – debata „Święta narodowe jako element tożsamości narodowej” z udziałem uczniów szkół ponadgimnazjalnych i naukowców, – utworzenie ścieżki edukacyjnej gry miejskiej „Tajemnica Rejewskiego”, – wystawa „Bydgoszcz późnośredniowieczna i nowożytna w świetle źródeł archeologicznych”, – „Bydgoszcz na dawnej fotografii” - wystawa posterowa, – wystawa „Obozy pracy Dag Bromberg” opowiadała o codziennym życiu pracowników fabryki, którzy zakwaterowani w obozach stanowili wielonarodowościową i wielokulturową społeczność. 	Budżet Miasta	I.3. IV.8.
f.	Budowanie sieci współpracy kulturalnej, ponadlokalnej i międzynarodowej:				
	Wspieranie współpracy kulturalnej i wymiany artystycznej pomiędzy instytucjami, organizacjami, indywidualnymi twórcami, grupami kulturalnymi w mieście, regionie i kraju	Miejski instytut kultury	<p>W 2017 roku w ramach zadania realizowano następujące przedsięwzięcia, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Festiwal Literatury „Przeczytani” zrealizowany we współpracy z VI LO oraz Stowarzyszeniem Intelktualistów Niepokornych „Trickster”, – projekty kulturalne we współpracy z bydgoską Akademią Muzyczną z udziałem pedagogów, studentów i absolwentów Akademii („Akademia w Pałacu”, „Bydgoska Akademia Jazzu”), – współpracę z Bydgoskim Teatrem Lalek „Buratino”, polegającą na regularnej prezentacji spektakli teatralnych dla dzieci w siedzibie MCK, – Muszla Fest organizowana we współpracy z Rebel Music BDG, – międzynarodowa wystawa fotograficzna „Bydgoszcz, Krzemieńczuk – dwa miasta, dwie rzeki”, – „Fordońska Piwnica Artmuza 5 – Przyjaciół bez granic”, – projekt naukowo-wystawienniczy „Miasto – Ludzie – Muzeum”. 	Budżet Miasta	I.3.
	Realizacja projektów kulturalnych z miastami partnerskimi	Miasto Bydgoszcz	<p>W 2017 roku realizowano następujące projekty kulturalne z miastami partnerskimi, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizacja wystawy „Water connects. Łączy nas woda” podczas X Festiwalu Wodnego „Ster na Bydgoszcz”, – prezentacja Bydgoszczy, jej historii, walorów inwestycyjnych oraz turystycznych w Centrum Kongreso- 	Budżet Miasta	I.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>wym w „Rosengarten” przez Towarzystwo Niemiecko-Polskie Mannheim-Ludwigshafen e.V (Deutsch-Polnische Gesellschaft e.V. Mannheim),</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział młodzieży z Bydgoszczy i Czerkas w pokazach dwujęzycznego spektaklu „Dąb” zaprezentowanego w Kijowie, we Lwowie i Kropiwnickim na Ukrainie, – spotkanie uczniów z Czerkas i Bydgoszczy w władzami Miasta w związku z planowaną wspólną realizacją filmu „Dziedzictwo Witosława”, – udział chóru „Primo” I LO w Międzynarodowym Festiwalu Chórów Kameralnych w Kragujevacu. 		
	Wspieranie projektów dotyczących współpracy międzysektorowej w zakresie kultury	Miejskie Centrum Kultury	<p>W 2017 roku realizowany był projekt pn. „Struktury Kultury” w ramach ogólnopolskiego programu wspierania edukacji kulturowej „Bardzo Młoda Kultura” organizowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Operatorem programu w województwie kujawsko-pomorskim był Teatr Polski im. Hieronima Konieczki w Bydgoszczy, do którego należało:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikacja instytucji i organizacji zajmujących się edukacją kulturową w regionie oraz opis zasobów i ograniczeń dla rozwijania praktyk w zakresie edukacji kulturowej i artystycznej w regionie, – prowadzenie działalności szkoleniowej, wzmacniającej kompetencje edukatorów i nauczycieli oraz rozwijanie systemów i źródeł informacji z których będą mogli korzystać poszukujący wartościowych inicjatyw i aktywności w zakresie edukacji kulturowej i artystycznej, – przygotowywanie otwartych konkursów, poprzez które finansowane będą w ramach województwa przedsięwzięcia edukacyjne realizowane wspólnie przez instytucje i organizacje reprezentujące oświatę i kulturę, – tworzenie sieci współpracy pomiędzy osobami zatrudnionymi w instytucjach i organizacjach kulturalnych i oświatowych oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych. <p>Ponadto utworzono platformę współpracy między instytucjami, a organizacjami pozarządowymi, sferą biznesu, placówkami oświatowymi (szkoły, przedszkola) na zasadzie partnerstwa poprzez wspólną organizację przedsięwzięć kulturalnych, m.in.: ZPAP, Stowarzyszenie Teatralne Metafora, Fundacja Inicjatyw Kulturalnych "Mandragora", Fundacja Tumult, Fundacja Nowe Pokolenie, Stowarzyszenie Centrum Kultury Belle Epoque, Związek Kompozytorów Polskich, Fundacja Art. House, Stowarzyszenie Andrzeja Szwalbego "Dziedzictwo", Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja Arka Bydgoszcz, Polski Związek Chórów i Orkiestr, Towarzystwo Polsko-Niemieckie, Fundacja dla Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Fundacja Rock'n'run, Fundacja Koloroffon, Fundacja Farbiarnia, Fundacja Nowa Sztuka Wet Music, Fundacja "Oddech nadziei", Muzeum Kanału Bydgoskiego, WiMBP, Rebel Music BDG, nieformalna grupa "Dziecięce Graffiti", Klara Bydgoszcz, Stowarzyszenie na rzecz Osób z Autyzmem i Innymi Niepełnosprawnościami „Za szybą”, Ośrodek Rewilidacyjno-Wychowawczy dla dzieci i młodzieży z Autyzmem, Stowarzyszenie Intelktualistów Niepokornych „Trickster”, Fundacja Korporacja Ha!Art, Fundacja UKW, UTP, UMK, Fundacja Horyzont, SOSW im. L. Braille’a, samorząd uczniowski VI LO, Fundacja Farbiarnia, Fundacja BKF, Fundacja Duende Flamenco, ZPiT Płomienie, Liceum Plastyczne, Szkoły Sokrates, Stowarzyszenie Ale, IV Liceum Ogólnokształcące, MDK nr 3, Fundacja Juvenkracja, Bydgoska Fundacja Wolnej Myśli.</p>	Budżet Miasta	I.3.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Wydatki z budżetu miasta przeznaczone na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	tys. zł	34 349,1	26 095,8	27 039,3	32 674,6	31 784,6	40 916,7		I.3., IV.4.	UMB
2	Liczba przedsięwzięć kulturalnych	szt.	4 886	4 056	4 342	4 536	4 346	5 221		I.3., IV.4.	UMB
3	Liczba osób korzystających z oferty kulturalnej:									I.3., IV.4.	
	muzea	zwiedzaj.	85 206	83 282	119 182	109 861	115 784	168 676			GUS BDL
	widowiska teatralne	widzowie	33 573	33 593	36 085	38 094	33 075	25 416			Teatr Polski
	widowiska operowe	widzowie	71 008	72 867	78 494	86 763	79 875	77 620			GUS BDL
	Filharmonia	widzowie	95 801	79 364	83 701	79 691	85 702	52 017			GUS BDL
	galerie i salony sztuki	zwiedz.	34 168	35 284	38 874	48 779	47 946	46 496			GUS BDL
	domy i ośrodki kultury	uczestn.	123 758	197 530	173 350	192 094	153 435	163 950			GUS BDL

Podsumowanie:

Wszystkie 6 przedsięwzięć ujętych w Programie Nr 14 *Kultura energią miasta* było w 2017 roku realizowanych. W obrębie tych przedsięwzięć, na 46 zadań głównych zapisanych w programie 36 (78,3%) było wdrażanych, w tym jedno zadanie zostało ukończone w roku 2016. Natomiast 10 zadań (21,7%) nie było realizowanych.

Dzięki podjętym staraniom poszczególnych instytucji związanych z szeroko rozumianą kulturą, w 2017 roku udało się zrealizować lub rozpocząć realizację większości zadań zapisanych w tym programie, a zarówno środki przeznaczone na realizację działań kulturalnych jak i ilość organizowanych przedsięwzięć wzrosła. Bogata i różnorodna oferta skierowana przede wszystkim do mieszkańców miasta spowodowała, że częściej niż w latach wcześniejszych korzystali oni z propozycji kulturalnych, przykładem był widoczny wzrost frekwencji osób odwiedzających muzea (wzrost liczby korzystających z oferty o 97,99% w stosunku do roku bazowego) oraz osób korzystających z oferty kulturalnej domów i ośrodków kultury (wzrost liczby korzystających z oferty o 32,48% w stosunku do roku bazowego). Bardzo istotna była również organizacja w Bydgoszczy prestiżowych wydarzeń kultu-

ralnych, które uzyskały wsparcie ze strony miasta np. Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych Camerimage, Bydgoski Festiwal Operowy.

Ważne zadania inwestycyjne do realizacji to:

- remont konserwatorski budynku Muzeum Okręgowego przy ul. Gdańskiej 4,
- rewitalizacja obiektów dawnego Teatru Kameralnego,
- rozbudowa i modernizacja obiektów Filharmonii Pomorskiej,
- rozbudowa obiektów Opery Nova,
- modernizacja obiektu Teatru Polskiego.

III.15. Program Nr 15 Sportowa Bydgoszcz

Cele programu:

- Zwiększenie znaczenia Bydgoszczy, jako ośrodka organizacji prestiżowych imprez sportowych o wymiarze krajowym i międzynarodowym
- Wzbogacenie oferty rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców Bydgoszczy

Koordynator programu:

Wydział Edukacji i Sportu

Realizacja przedsięwzięć i głównych zadań w 2017 roku:

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
a.	Organizacja, wspieranie i promowanie prestiżowych imprez sportowych:				
	Współpraca z polskimi związkami sportowymi, Ministerstwem Sportu i Turystyki i innymi organizatorami imprez sportowych z kraju i z zagranicy	Miasto Bydgoszcz Związki sportowe	<p>W 2017 roku Miasto prowadziło współpracę z polskimi związkami sportowym m.in. Polskim Związkiem Piłki Nożnej, Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki, Kujawsko-Pomorskim Związkiem Lekkiej Atletyki, Polskim Związkiem Zapasniczym, Światową Federacją Zapasów, Akademickim Związkiem Sportowym, Polskim Związkiem Karate, Międzynarodowym Stowarzyszeniem Federacji Lekkoatletycznych IAAF, Europejskim Stowarzyszeniem Federacji Lekkoatletycznych EA, Polskim Związkiem Piłki Siatkowej, Kujawsko-Pomorskim Związkiem Piłki Siatkowej, Bydgoskim Stowarzyszeniem Kendo, Iaido i Jodo.</p> <p>Dzięki tej współpracy Miasto Bydgoszcz było współorganizatorem wielu imprez sportowych o zasięgu międzynarodowym i ogólnokrajowym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – XVII Europejskiego Festiwalu Lekkoatletycznego „Bydgoszcz Cup” – odbył się w dniach 1-2 czerwca 2017 roku. Już po raz drugi odbył się w dwóch lokalizacjach. Pierwszego dnia rozegrano konkurs pchnięcia kulą na Starym Rynku, a drugiego dnia zawody rozegrano na stadionie lekkoatletycznym, gdzie można było śledzić pojedynki czołowych lekkoatletów świata w 13 konkurencjach, 	Budżet Miasta	1.4.
					

Źródło: www.bydgoszcz.pl

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<ul style="list-style-type: none"> – Mistrzostw Polski Dzieci, Młodzieży i Juniorów w Kendo - zawody były organizowane w Bydgoszczy już po raz piąty. Odbyły się 3 czerwca 2017 roku w hali sportowej Zespołu Szkół Nr 10 przy ul. Karłowicz 2. Zmagania toczyły się w czterech kategoriach wiekowych: młodzicy 10-12 lat, juniorzy młodsi 13-15 lat, juniorzy 16-18 lat oraz młodzież 16-23 lata. Zawody zostały objęte patronatem honorowym Prezydenta Miasta Bydgoszczy i Ambasady Japonii w Polsce, – Mistrzostw Europy UEFA EURO U21 Polska 2017 – mistrzostwa odbyły się po raz pierwszy w Polsce w dniach 16-30 czerwca 2017 roku w sześciu polskich miastach: Bydgoszczy, Gdyni, Kielcach, Krakowie, Lublinie oraz Tychach. W Bydgoszczy mecze fazy grupowej rozegrane zostały 17, 20 i 23 czerwca. Na boisku Zawiszy zobaczyliśmy drużyny, które trafiły do grupy B: Serbia, Portugalia, Macedonia i Hiszpania, przy czym Serbowie wszystkie swoje spotkania w fazie grupowej rozegrali na stadionie Zawiszy. Również w Bydgoszczy zdecydowali się mieć swoją bazę na czas mistrzostw. Z trybun trzy mecze rozegrane na Zawiszy obejrzało łącznie 27.903 widzów. Mistrzostwa cieszyły się również dużym zainteresowaniem mediów. Na turniej w Polsce akredytowanych było ponad 500 dziennikarzy z 21 krajów, a na stadionie Zawiszy zjawili się ponad 40 przedstawicieli mediów zagranicznych i kilkunastu krajowych. Transmitowany z bydgoskiego stadionu mecz Serbia – Hiszpania w hiszpańskiej telewizji obejrzało na żywo 1,5 mln kibiców, – Mistrzostw Europy U23 w Lekkiej Atletyce Bydgoszcz 2017 – odbyły się one w dniach 13-17 lipca 2017 roku na stadionie Zawiszy im. Zdzisława Krzyszkowiaka, jedynym w Polsce stadionie spełniającym wymogi IAAF i EA (federacji lekkoatletycznych światowej i europejskiej). W rywalizacji o prawo organizacji imprezy Bydgoszcz pokonała włoskie Grosseto. Mistrzostwa te rozgrywane są w cyklu dwuletnim i organizowane przez Europejską Federację Lekkiej Atletyki (European Athletics) od 1997 roku. Bydgoszcz była już gospodarzem tych zawodów w 2003 roku. W zawodach w Bydgoszczy w 2017 roku uczestniczyło 1.093 sportowców z 46 krajów, 657 trenerów i oficjeli, co dało liczbę 1.750 akredytowanych. Średnia liczba widzów przekroczyła 5,5 tysiąca w każdym, z czterech dni. Sportowcy pobili 403 rekordy życiowe, uzyskali 220 najlepszych indywidualnych wyników w sezonie. Ustanowili 11 rekordów narodowych. Najbardziej spektakularny przypadek fińskiemu trójskoczkowi – Simo Lipsanen pobił rekord swojego kraju, który był w tabelach od 1968 roku. Na trybunach bydgoskiego stadionu zasiadło wiele osobistości m.in. Irena Szewińska (członkini MKOl), której obecność spowodowała zainteresowanie Canal+ Discovery. Mistrzostwa były transmitowane na żywo w TVP Sport oraz serwisie internetowym European Athletics, relacjonowane przez Program 1 Polskiego Radia. Sygnał zakupiły także m.in. telewizje z Niemiec, Francji, Szwajcarii, Italii, Turcji i Białorusi. Na miejscu pracowały ekipy reporterskie m.in. z Finlandii, Norwegii, Słowacji. Przekaz video ze strefy mieszanej został także zarejestrowany przez kanał youtube Polskiego Związku Lekkiej Atletyce. Akredytowało się 101 dziennikarzy i fotoreporterów. Nie brakowało interakcji w social mediach – na twitterze, instagramie i na facebooku, – Młodzieżowych Mistrzostw Świata w Zapasach – odbyły się w dniach 21-26 listopada 2017 roku z udziałem ponad 850 zawodników z 54 państw, a miejscem zmagania zapasników była Artego Arena. Zobaczyliśmy zmagania w stylu wolnym, w stylu klasycznym oraz zapasy kobiet. Mistrzostwa zbiegły się z 95-leciem istnienia Polskiego Związku Zapasniczego. 		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p data-bbox="1198 542 1489 566">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Zabieganie (lobbowanie) o przyznanie organizacji przez miasto imprez sportowych o międzynarodowym charakterze	Miasto Bydgoszcz	<p data-bbox="705 603 1859 762">Bydgoszcz od lat z powodzeniem konkuruje o organizację ważnych imprez sportowych, zwłaszcza lekkoatletycznych. Tu odbyły się m.in. I Młodzieżowe Mistrzostwa Świata do lat 18 w 1999 roku, Mistrzostwa Europy do lat 23, SPAR Puchar Europy 2004, Mistrzostwa Świata w Lekkoatletyce Juniorów (rozegrane w Bydgoszczy dwukrotnie - w 2008 i 2016 roku), Mistrzostwa Świata w Biegach Przełajowych (rozegrane w Bydgoszczy dwukrotnie - w 2010 i 2013 roku), Europejski Festiwal Lekkoatletyczny, Mistrzostwa Europy UEFA EURO U21 Polska 2017, Mistrzostwa Europy U23 w Lekkiej Atletyce Bydgoszcz 2017.</p> <p data-bbox="705 767 1859 906">Sprzyja temu nowoczesna infrastruktura sportowa, którą Miasto stworzyło w ostatnich latach. Idealnie przystosowany do zawodów lekkoatletycznych jest Stadion Zawiszy im. Zdzisława Krzyszkowiaka, który spełnia standardy Międzynarodowej Federacji Lekkoatletyki. Dumą miasta pozostaje także Hala Sportowo-Widowiskowa „Łuczniczka” oraz hala „Artego Arena”. Miasto rozbudowuje sportową infrastrukturę i składa aplikacje o organizowanie najważniejszych imprez sportowych w kolejnych latach.</p> <p data-bbox="705 933 1859 1018">Po raz pierwszy w historii Światowa Federacja Zapaśnicza zdecydowała się zorganizować Mistrzostwa Świata do lat 23. w zapasach. Prawo do organizacji tych zawodów otrzymał Polski Związek Zapaśniczy, który na gospodarza imprezy wybrał Bydgoszcz.</p> <p data-bbox="705 1045 1859 1184">Bydgoszcz jest coraz częściej rozpoznawalna jako miasto siatkarskich rozgrywek. To w naszym mieście ośmiokrotnie rozgrywane były mecze Ligi Światowej, dwukrotnie World Grand Prix, Mistrzostwa Europy Kobiet 2009 i Mistrzostwa Świata Mężczyzn 2014. W 2018 roku Bydgoszcz będzie jednym z gospodarzy rozgrywek Siatkarskiej Ligi Narodów Kobiet. W hali Łuczniczka reprezentacja Polski zmierzy się z Niemkami, Belgijkami i Argentynkami.</p> <p data-bbox="705 1211 1859 1428">W 2017 roku Bydgoszcz ubiegała się o prawo do goszczenia najlepszych lekkoatletów Europy. Nasze miasto pokonało innych kandydatów - miasta z Hiszpanii i Ukrainy. Rada European Athletics podjęła decyzję o zorganizowaniu w Bydgoszczy w dniach 21-23 czerwca 2019 roku drużynowych mistrzostw Europy. W zawodach tych startują najlepsi zawodnicy z 12 czołowych europejskich reprezentacji. Każda uczestnicząca drużyna wystawia w jednej konkurencji jednego zawodnika lub – w biegach rozstawnych – po jednym zespole. Oznacza to, że nad Brdę przyjadą medaliści mistrzostw Europy i świata oraz igrzysk olimpijskich z Wielkiej Brytanii, czy Francji. Nie zabraknie także największych polskich gwiazd – w 2019 roku drużynowe mistrzostwa Europy będą etapem przygotowań do mistrzostw świata w Dausze. Ponadto im-</p>	Budżet Miasta	1.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>preza w 2019 roku doskonale wpisze się w przypadające również za dwa lata 100-lecie powstania Polskiego Związku Lekkiej Atletyki. Swój „jubileusz” PZLA będzie miał okazję świętować w stolicy lekkiej atletyki, czyli w Bydgoszczy.</p> <p>W 2017 roku Polski Związek Piłki Nożnej złożył do FIFA dokumenty aplikacyjne na zorganizowanie w Polsce Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej do lat 20 w 2019 roku. Miasto Bydgoszcz bazując na doświadczeniu w organizacji międzynarodowych imprez sportowych, zgłosiło do PZPN-u swój akces o status jednego z Miast Gospodarzy. Jako boisko główne został wskazany Stadion Zawiszy, a jako boiska treningowe wytypowano boisko boczne CWZS „Zawisza” oraz stadiony BKS „Chemik” oraz KS „Gwiazda”. Dodatkowo w ramach współpracy metropolitalnej zgłoszono dwa boiska w gminach członkowskich Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz - boisko w Solcu Kujawskim oraz w Białych Błotach. Decyzję o przyznaniu Polsce przyszłorocznych mistrzostw FIFA podjęła w marcu 2018 roku. Polska wygrała rywalizację z Indiami. Mecze rozgrywane będą w Bydgoszczy oraz w Tychach, Gdyni, Łodzi i Lubinie. Organizacja mistrzostw będzie zwieńczeniem 100-lecia Polskiego Związku Piłki Nożnej.</p>		
	Powiązanie działań promocyjnych z kalendarzem imprez sportowych	Miasto Bydgoszcz	W 2017 roku Bydgoszcz promowała się poprzez organizowanie międzynarodowych i ogólnokrajowych wydarzeń sportowych m.in. Mistrzostwa Europy w LA do lat 23, Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej do lat 21, XVII Europejski Festiwal Lekkoatletyczny „Bydgoszcz Cup”, Mistrzostwa Świata w Przechodzeniu przez Rzekę, Festiwal Wody „Ster na Bydgoszcz”. Ponadto promocja wydarzeń sportowych odbywała się poprzez emisję billboardów w TVN 24 i TVN Meteo Active, strony internetowe, reklamę w wydawnictwach pokładowych dystrybuowanych wśród pasażerów na trasach międzynarodowych, banery, rollupy, gadżety itp.	Budżet Miasta	I.4. IV.9.
	Kreowanie wizerunku wewnętrznego i zewnętrznego miasta poprzez imprezy sportowe	Miasto Bydgoszcz Organizatorzy imprez sportowych	<p>Organizowane w 2017 roku imprezy sportowe popularyzowane były poprzez portal Aktywna Bydgoszcz. Jest to portal dla osób aktywnie uprawiających sport. Można tu znaleźć najważniejsze informacje o wszystkich imprezach sportowych w Bydgoszczy i okolicach, w których mieszkańcy mogą wziąć udział jako zawodnicy. To miejsce, gdzie można spotkać innych pasjonatów, którzy wolny czas spędzają na sportowo.</p> <p>Ponadto po raz drugi zorganizowano konkurs na Ambadora Marki Aktywna Bydgoszcz. O środki finansowe mogły ubiegać się organizacje non-profit, organizacje pozarządowe, organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia sportowe, kluby sportowe, związki sportowe, osoby fizyczne i prawne oraz inne podmioty zewnętrzne, które organizowały przedsięwzięcia związane z aktywnością sportową oraz zdrowym trybem życia o charakterze ponadregionalnym, mające szczególne znaczenie dla promocji Bydgoszczy. Celem konkursu było wyłonienie i wsparcie projektów dotyczących realizacji zadań publicznych Miasta Bydgoszczy wraz z udzieleniem dofinansowania na ich realizację.</p> <p>Bydgoszcz promowana była także poprzez organizację renomowanych imprez sportowych realizowanych przez związki sportowe.</p>	Budżet Miasta Środki organizatorów imprez	I.4. IV.9.
b.	Wspieranie klubów i stowarzyszeń sportowych służące osiągnięciu sukcesów w sporcie wyczynowym:				
	Wspieranie finansowe klubów sportowych, zwłaszcza z najwyższych klas rozgrywkowych	Wydział Edukacji i Sportu	Na organizowanie i współorganizowanie zawodów sportowych o zasięgu międzynarodowym, krajowym i lokalnym lub sfinansowanie kosztów uczestnictwa w tych zawodach, wsparcia finansowego udzielono 45 stowarzyszeniom zawierając 66 umów, w tym na: organizację Wielkiej Wioślarskiej, Mistrzostw Europy w	Budżet Miasta	I.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Lekkiej Atletyce U 23, Młodzieżowych Mistrzostw Świata U 23 w zapasach oraz Europejskiego Festiwalu Lekkoatletycznego.</p> <p>W 2017 roku w wyniku ogłoszonych konkursów na realizację zadań publicznych w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego Miasto przyznało 83 dotacje na szkolenia sportowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dzieci, młodzieży i seniorów w dyscyplinach indywidualnych – 38, – seniorów w grach zespołowych – 28, – dzieci i młodzieży w grach zespołowych – 14, – osób niepełnosprawnych – 3. <p>Największe wsparcie finansowe w grach zespołowych, otrzymały zespoły, które występują w najwyższych klasach rozgrywkowych tj. Klub Sportowy Basket 2, Łuczniczka Bydgoszcz SA, Klub Koszykarski Astoria.</p> <p>Wsparcie Miasta polegało również na doposażeniu bydgoskich klubów w sprzęt sportowy m.in.: kajaki, łódzie wioślarskie, sprzęt gimnastyczny, tablice do wyświetlania wyników, wyposażenie siłowni oraz na doposażeniu 13 stowarzyszeń kultury fizycznej w specjalistyczny sprzęt sportowy, m.in. 2 rowery spinnigowe treningowe, bramę z wyciągiem do ćwiczeń siłowych, wiosła kajakowe dziecięce, 12 kajaków dwuosobowych, 4 komplety wiosł krótkich.</p>		
	Przyznawanie nagród Prezydenta Miasta za wybitne osiągnięcia sportowe	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Na podstawie Uchwały Rady Miasta Bydgoszczy Nr XLVII/1016/13 z dnia 30 października 2013 roku w sprawie zasad przyznawania nagród Prezydenta Miasta Bydgoszczy, zostały przyznane nagrody dla zawodników za osiągnięte wyniki sportowe i ich trenerów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 19 zawodników kategorii senior, – 6 zawodników w kategorii młodzieżowców, – 3 zawodników kategorii junior, – 14 trenerów. 	Budżet Miasta	I.4.
	Organizacja forum wymiany doświadczeń sportowych pomiędzy bydgoskimi klubami i stowarzyszeniami	Kluby wioślarskie	<p>W 2017 roku po raz piąty Porozumienie „Bydgoskie Wioślarstwo” (LOTTO-Bydgoskia, Bydgoski Klub Wioślarzów, Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie, CWZS Zawisza Stowarzyszenie Wioślarskiej) zorganizowało imprezę promującą sporty wodne pn. „Wioślarska Liga Czwórek” w ramach akcji „Wioślarskie Wtorki”. Wioślarska Liga Czwórek to jedyne w swoim rodzaju zawody wioślarskie na dystansie 300 m dla zawodników kategorii wiekowej młodzik i junior. Jednocześnie to wspaniały trening, który pozwala młodym sportowcom na uczestniczenie w regatach (czasami pierwszy raz), poczucie emocji, smaku zwycięstwa, nauki, wyciągania wniosków po każdym starcie i dobrej zabawy. Wioślarki i wioślarze rywalizują ze sobą w trakcie czterech edycji Ligi zdobywając punkty. Wygrywa ta osada, która wywalczy najwięcej punktów.</p>	Budżet Miasta	I.4. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>Ponadto Porozumienie „Bydgoskie Wioślarstwo” w 2017 roku zorganizowało również „Konkurs wiedzy o bydgoskim wioślarstwie w latach 1920-2016”, który odbył się w siedzibie LOTTO-Bydgoscia. Gościem konkursu była Magdalena Fularczyk-Kozłowska (LOTTO-Bydgoscia) – złota medalistka olimpijska z Rio 2016 i brązowa medalistka olimpijska z Londynu 2012. W konkursie udział wzięło 27 osób z 12 szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.</p>		
c.	Podniesienie standardu infrastruktury sportowej poprzez budowę, modernizację i rozbudowę obiektów:				
	Budowa hali treningowej z łącznikiem przy wielofunkcyjnej hali sportowej „Łuczniczka”		Zadanie zakończone w 2014 roku.		I.4. IV.5
	Budowa lodowiska krytego	Wydział Inwestycji Miasta	<p>Zadanie zakończone w 2017 roku.</p> <p>Pod koniec 2017 roku ukończono budowę lodowiska krytego sztucznie mrożonego przy ul. Toruńskiej 59 w sąsiedztwie Hali Sportowo-Widowskiej „Łuczniczka” (otwarcie nastąpiło 5 stycznia 2018 roku). Wśród mieszkańców miasta ogłoszono konkurs na nazwę nowego obiektu - zwyciężyła nazwa „Torbyd”, co świadczy o przywiązaniu bydgoszczan do nazwy dawnego krytego lodowiska, zamkniętego w 2004 roku. Lodowisko Torbyd zostało zbudowane w nowoczesnej formie przypominającej lodowy kryształ. Powierzchnia wynosi 4.605 m². Budynek lodowiska został wyposażony w pomieszczenia usługowe: szatnie dla użytkowników, szafki samoobsługowe, szatnie hokejowe dla zawodników, suszarnie sprzętu hokejowego, wypożyczalnię łyżew wraz z ostrzarnią i suszarnią, punkt handlowy, pomieszczenie trenera oraz pomieszczenie medyczne. Na piętrze budynku znajduje się restauracja z oknem widokowym na taflę lodu. Trybuna lodowiska pomieszcza 300 osób, a na tafli może jednocześnie przebywać 250 osób. Płyta lodowiska posiada parametry (60mx30m) spełniające wymogi International Ice Hockey Federation, co pozwoli rozgrywać także mecze.</p> <p>W bydgoskim obiekcie do mrożenia wykorzystano najnowocześniejszą technologię z wykorzystaniem nowoczesnego, energooszczędnego amoniakalnego agregatu chłodniczego z częściowym odzyskiem ciepła.</p>	Budżet Miasta FRKF	I.4. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p data-bbox="1189 483 1480 507">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Budowa Aquaparku wraz z basenem olimpijskim (50 m)		<p data-bbox="712 539 1167 563">Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.</p> <p data-bbox="712 595 1854 651">Rozpoczęto rewitalizację kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego krytego basenu.</p>		
	Budowa obiektów dla nowych młodzieżowych sportów wyczynowych (rolki, deskorolki, rowery)	Wydział Inwestycji Miasta	<p data-bbox="712 651 1128 675">W 2017 roku w oparciu o BBO powstał:</p> <ul data-bbox="712 683 1854 962" style="list-style-type: none"> - na terenie osiedla Górzyskowo skatepark zlokalizowany pomiędzy ul. Kossaka, Gersona i Brandta. Po jego zachodniej stronie mieszczą się plac zabaw, siłownia oraz droga pieszo-rowerowa. Utworzony skatepark o nawierzchni i przeszkodach betonowych, wykonanych w technologii monolitycznej zawiera takie elementy jak bank ramp, quarter pipe, grindbox, poręcz, a także w jednej z części podwyższenie zawierające grindboxy, poręcze, schody, - plac do street workoutu na osiedlu Wilczak-Jary. Miejsce do ćwiczeń znajduje się pomiędzy Kanalem Bydgoskim i ul. Nakielską (na wysokości ul. Wrzesińskiej). Plac wyposażony został w bezpieczną nawierzchnię gumową amortyzującą ewentualne upadki. Zamontowano na nim takie elementy jak: ławeczki do ćwiczeń mięśni brzucha, drabinki poziome i pionowe, poręcze gimnastyczne, rury gimnastyczne, uchwyty na drążku, kółka gimnastyczne na linach itp. <p data-bbox="1223 1289 1514 1313">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>	Budżet Miasta	I.4. IV.5.
	Budowa stadionu żużlowego		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Natomiast Miasto rozpoczęło modernizację stadionu Polonii Bydgoszcz im. Marszałka Józefa Piłsudskiego przy ul. Sportowej 2. W pierwszym etapie zmodernizowany zostanie sektor wschodni stadionu (naprzeciwko trybuny głównej), zaplanowano m.in. przebudowę trybun wraz z nowym zapleczem sanitarno-gastronomicznym dla kibiców, boksami, garażami i zapleczem socjalnym dla zawodników, zapleczem medycznym i kontrolą dopingową, zapleczem technicznym oraz przebudową infrastruktury. W kolejnym etapie planowana jest modernizacja siedzisk na obu łukach. Te istniejące zostaną rozebrane, a nowe trybuny zostaną podniesione, ale też posadowione bliżej toru, co z pewnością polepszy widoczność w dolnych rzędach.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>W ramach zadania w 2017 roku opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową przebudowy stadionu. Wykonano wielobranżowy projekt budowlany rozbiórki obiektów kubaturowych kolidujących z planowaną inwestycją. Złożono wniosek o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego, którą uzyskano decyzją 19.12.2017r. Od powyższej decyzji zostało wniesione odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego (drugiego współwłaściciela obiektów przewidzianych do rozbiórki). Decyzją z dnia 31.01.2018r. zaskarżona decyzja została utrzymana w mocy. Rzeczowa realizacja inwestycji nastąpi w 2018 roku.</p>		
	Przebudowa toru regatowego w Brdyjściu przy ul. Witebskiej	Wydział Inwestycji Miasta	<p>W ramach zadania realizowana jest budowa hangaru, który wraz z trybunami powstanie w miejscu istniejących zniszczonych trybun sąsiadujących z wieżą sędziowską. Wejścia stanowić będzie 7 bram rolowanych zaprojektowanych od strony placu znajdującego się bezpośrednio przed budynkiem. Hangar przeznaczony będzie do przechowywania sprzętu pływającego oraz urządzeń technicznych. Na dachu obiektu zaprojektowano trybuny, na których znajdzie się ponad 300 miejsc siedzących. Trybuny zostały zaprojektowane w sposób umożliwiający komfortową widoczność z każdego miejsca na widowni. Będą one też zadaszone. Wraz z budową nowego obiektu dobudowane zostaną m.in. nowe schody, a plac pomiędzy nabrzeżem i hangarem będzie wyremontowany.</p> <p>W ramach zadania w 2017 roku wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową budynku hangaru na łodzi (małe jednostki pływające) wraz z trybuną na Torze Regatowym w Brdyjściu (w miejscu obecnej trybuny). Uzyskano pozwolenie na budowę.</p>	Budżet Miasta	I.4. IV.5.
	Rozwój infrastruktury sportowej obiekt-	Wydział	W 2017 roku na obiektach CWZS Zawisza przy ul. Gdańskiej w związku z organizacją U21 UEFA zrealizo-	Budżet	I.4.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	tów miejskich zarządzanych przez CWZS „Zawisza” Bydgoszcz, poprzez m.in. budowę nowej hali sportowej do gimnastyki i akrobatyki sportowej przy ul. Gdańskiej 163, budowę stadionu tartanowego ze sztuczną nawierzchnią trawiastą (umożliwiającą przeprowadzanie rozgrywek rugby) przy ul. Sielskiej 12	Inwestycji Miasta	wano remont dachów budynków, projekt przebudowy stacji transformatorowej, system kontroli biletów z serwerem i oprogramowaniem, instalacją odgromową, rozdzielnice elektryczne, system drenażu murawy na Zawiszy, a także wykonanie instalacji przeciwwodnej trybuny „B”. W ramach zadania „Budowa hali lekkoatletycznej i strzelectwa sportowego na terenie Kompleksu Sportowego Zawisza przy ul. Gdańskiej 163” w 2017 roku kontynuowano opracowywanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy wielofunkcyjnego obiektu sportowego.	Miasta Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej	IV.5.
	Rozwój infrastruktury sportowej obiektów miejskich zarządzanych przez BKS „Chemik” Bydgoszcz poprzez budowę zaplecza szatniowo-sanitarnego oraz trybuny na ok. 1000 miejsc na bocznym boisku	Wydział Inwestycji Miasta	W 2017 roku zrealizowano budowę systemu instalacji nawadniającej murawę głównego boiska piłkarskiego oraz modernizację szatni Stadionu im. Czesława Kobusa („Chemik”) przy ul. Glinki 79.	Budżet Miasta	I.4. IV.5.
	Rozwój infrastruktury sportowej obiektów miejskich zarządzanych przez KS „Gwiazda” Bydgoszcz, poprzez rozbudowę i modernizację hali sportowej oraz budowę boiska ze sztuczną nawierzchnią	WIM KS Gwiazda	W 2017 roku opracowano opinię i dokumentację geotechniczną podłoża gruntowego niezbędną do zaprojektowania oraz posadowienia boiska sportowego na terenie KS „Gwiazda” przy ul. Bronikowskiego 45. Opracowanie to przekazano Klubowi, który zlecił opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej modernizacji boiska z własnych środków.	Budżet Miasta FRKF	I.4. IV.5.
	Modernizacja boiska przy ul. Mochelskiej		Zadanie zakończone w 2015 roku.		I.4. IV.5.
	Rewitalizacja i przebudowa obiektów „Astorii” przy ul. Królowej Jadwigi 23 na cele sportowo-rekreacyjne	Wydział Inwestycji Miasta	Nowy obiekt przy ul. Królowej Jadwigi ma nadal pełnić funkcję sportowo-rekreacyjną. Planowany jest m.in. 10-torowy basen olimpijski o długości 50 m i szerokości 25 m. Będzie wykorzystywany przede wszystkim z myślą o treningach sportowych klubów pływackich, a także uczniów bydgoskich szkół. W nowym obiekcie będą mogły odbywać się zgrupowania klubów sportowych i różnego rodzaju zawody. Basen z miejscowo przegłębionym dnem do 6 m (na odcinku 12 m), wyposażony będzie w ruchomy pomost, który w zależności od potrzeb będzie dzielił go na dwa mniejsze baseny oraz w jednej jego części ruchome dno o wymiarach 25m x 25m (które umożliwi zmianę jego głębokości od 0 do 210 cm oraz uzyskanie zróżnicowania głębokości w dwóch jego strefach). Dzięki takim nowoczesnym rozwiązaniom technicznym, basen będzie można podzielić na cztery części o różnych głębokościach, gdzie będą mogły odbywać się różne rodzaje zajęć. Przy takim rozwiązaniu basen typowo treningowy stanie się też miejscem rekreacji dla mieszkańców (np. poprzez wydzielenie płytkich stref do gier wodnych, zajęć aerobiku w wodzie itp.), a także miejscem treningu dla nurków (w tym służb ratowniczych). Widownia basenu liczyć będzie około 450 miejsc. W kompleksie funkcjonować będą m.in. hala rozgrzewkowa, siłownia, szatnie, sale odnowy biologicznej, magazyny na sprzęt. Znajdą się również hangary na kajaki sportowe i rekreacyjne. Warto podkreślić, że będzie to pierwszy basen olimpijski w regionie. Ostateczny wygląd budynku uwzględni też uwagi Społecznej Rady ds. Estetyki Miasta. W ramach zadania w 2017 roku została wykonana dokumentacja projektowo-kosztorysowa oraz roboty rozbiórkowe polegające na rozebraniu budynków Astorii (budynek hali sportowej, basenowej wraz z łączni-	Budżet Miasta FRKF	I.4. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>kiem i zapleczem biurowym). Rozpoczęto procedurę przetargową na wykonanie robót budowlanych polegających na budowie basenu w trybie przetargu ograniczonego. Budowa nowego olimpijskiego basenu „Astoria” otrzymała od FRKF połowę niższe dofinansowane niż wnioskowane 50 mln zł.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p>		
	Rozbudowa i modernizacja bazy sportowej placówek oświatowych (boiska, sale sportowe, baseny)	Wydział Inwestycji Miasta	<p>Od kilku lat jednym z miejskich priorytetów jest modernizacja infrastruktury sportowej placówek oświatowych. W 2017 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakończono realizację boisk przy: <ul style="list-style-type: none"> – Szkole Podstawowej Nr 58 przy ul. Gdańskiej 53a, – Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 2 przy ul. Nowodworskiej 13, • rozpoczęto realizację boisk przy: <ul style="list-style-type: none"> – Zespole Szkół Spożywczych przy ul. Toruńskiej 174 - nawierzchnia zostanie wykonana z bezpiecznego poliuretanu. Zamontowane zostaną piłkochwyty, kosze do koszykówki, bramki do piłki ręcznej. Na boisku będzie można też grać w siatkówkę. Ustawione zostaną ławki, kosze i stojaki na rowery. Projekt przewiduje również dobudowanie chodnika. Dodatkowo boisko będzie oświetlone i wyposażone w monitoring, – MDK Nr 2 przy ul. Leszczyńskiego 42 - opracowano dokumentację przebudowy boiska. Nawierzchnia zostanie wykonana z bezpiecznego poliuretanu. Zamontowane zostaną kosze do koszykówki, bramki do piłki ręcznej. Na boisku będzie można grać w siatkówkę, tenisa ziemnego oraz badmintonu. Poza tym ustawione zostaną ławki, kosze i stojaki na rowery. Od strony północnej zaprojektowano dojście w postaci chodnika ze schodami oraz pochylnią dla niepełnosprawnych, a w celu zapewnienia oświetlenia zaprojektowano dodatkowy słup. • w ramach Programu BBO rozpoczęto realizację zadania „Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Zespole Szkół Nr 34 na os. Kapuściska (ul. Zacisze 16)”. Wszczęto postępowanie przetargowe w trybie przetargu nieograniczonego na wykonanie przedmiotowego zadania, które w lipcu 2017 roku unieważniono – oferta najkorzystniejsza przewyższała środki przeznaczone na realizację zadania. Drugą procedurę przetargową rozpoczęto z ograniczonym zakresem rzeczowym i wyłoniono wykonawcę robót budowlanych. Przy szkole powstanie wielofunkcyjny plac sportowy, na którym wytyczone zostaną dwa boiska do koszykówki, jedno boisko do siatkówki oraz do piłki ręcznej. Obiekt zyska też nowe oświetlenie i monitoring. Całe boisko z bezpieczną nawierzchnią będzie miało wymiary 22 na 44 metry. Wokół boiska zaprojektowano 	Budżet Miasta FRKF	I.4. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>piłkochwył.</p> <p>W ramach zadania „Budowa Szkoły Podstawowej przy ul. gen. Tadeusza Bora–Komorowskiego 2” w 2017 roku zakończono budowę nowej szkoły z przedszkolem. Wykonano pełnowymiarową halę sportową oraz dwa boiska - boisko do piłki nożnej z bieżnią wokół boiska oraz boisko wielofunkcyjne do siatkówki i koszykówki. Zaprojektowane zagospodarowanie terenu uwzględni rezerwę pod ewentualną budowę krytego basenu.</p> <p>W 2016 roku Zespół Szkół Elektronicznych przy ul. Karłowicza 20 zostało najlepszym technikum w całej Polsce w rankingu szkół ponadgimnazjalnych miesięcznika „Perspektywy”. Nagrodą za wyniki osiągnięte przez placówkę jest budowa hali sportowej o wymiarach ok. 43 m x 23 m. Znajdą się tam dwa boiska treningowe do koszykówki (o wymiarach ok. 32 m x 19 m), siatkówki – boisko główne i dwa boiska treningowe (o wymiarach ok. 24 m x 15 m) i do piłki ręcznej (boisko główne). Będzie także siłownia, sala fitness, szatnie, zaplecze sanitarno-magazynowe, pokoje nauczycieli i sędziów oraz widownia na 250 miejsc. W 2017 roku opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową, uzyskano decyzję dotyczącą pozwolenia na budowę hali oraz rozpoczęto procedurę przetargową na realizację rzeczową zadania. Planowany termin zakończenia zadania to 2019 rok.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>Natomiast przy Zespole Szkół Nr 14 przy ul. Kcyńskiej 49 powstać ma hala sportowo-rehabilitacyjna. Hala będzie połączona z budynkiem szkoły łącznikiem, w którym planowane jest umieszczenie pomieszczeń rehabilitacyjnych, dydaktycznych, świetlicy i innych sal. Nowy gmach ma powstać w miejscu istniejącego obiektu, który planowany jest do rozbiórki. W 2017 roku rozpoczęto prace w zakresie opracowywania dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy hali sportowej z funkcją rehabilitacji z rozszerzeniem o termomodernizację budynku istniejącego (na podstawie dokumentacji opracowanej w latach 2014-2015). Zakończenie prac projektowych planowane jest w 2018 roku.</p> <p>W 2017 roku zawarto też umowę na wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy sali rehabilitacyjno-sportowej przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 3 przy ul. Granicznej. Wstęp-</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>nie założono, że będzie to obiekt o wymiarach około 25,7 na 30,7 m z zapleczem sanitarno-szatniowym. Do ośrodka uczęszczają uczniowie w wieku od 7 do 24 lat z upośledzeniem umysłowym i niepełnosprawnościami sprzężonymi (ruchową i autyzmem). Ponadto, przy ośrodku działa Klub Olimpiad Specjalnych „Tacy sami”, który skupia ok. 100 zawodników uczących się w szkole, jak i absolwentów. Klub umożliwia im udział w systematycznych treningach, a w konsekwencji mogą uczestniczyć w rywalizacji podczas zawodów na szczeblu regionalnym, ogólnopolskim, jak i międzynarodowym. Dzięki nowej sali powstaną odpowiednie warunki w procesie rehabilitacji i wychowania uczniów niepełnosprawnych. W przypadku tego przedsięwzięcia miasto podejmie starania związane z uzyskaniem wsparcia z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.</p> <p>Na 2018 rok zaplanowano budowę nowej hali sportowej przy Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 1 przy Placu Wolności 1. W sali znajdzie się boisko o wymiarach około 19m x 36m. Projekt przewiduje też zlokalizowanie trybuny na ponad 120 widzów. W obiekcie przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych znajdą się także siłownie i inne sale do ćwiczeń. Projekt uwzględnia sąsiedztwo zabytkowych kamienic, tak by elewacja i sama hala pasowały do otoczenia. W pierwszym etapie nastąpi rozbiórka starej sali gimnastycznej.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>W ramach „Programu budowy basenów osiedlowych” w 2017 roku przy Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 5 na ul. Szarych Szeregów 4a rozpoczęto budowę nowej hali, która pomieści m.in. 6-torowy basen o wymiarach 25m x 12,5m. Nowy obiekt pomieści też nieckę rekreacyjną o powierzchni 142 m² z atrakcjami (sztuczna rzeka, zatoka sztucznej fali, masaż karku, gejzer, masaż podwodny, masaż perełkowy) do tego dwie niecki jacuzzi i brodzik dla najmłodszych dzieci o głębokości 30 cm z „grzybkiem wodnym”. Na basenie przewidziano 50-metrową zjeżdżalnię rurową zewnętrzną z wanną hamowną, dwustopniowe trybuny dla widzów na 105 miejsc i siedziska dla zawodników i trenerów (48 miejsc), a także zespół szatniowo-sanitarny i dwie sauny fińskie z natryskami. Na piętrze zlokalizowane będzie sala do fitness, siłownia, przebieralnie, pomieszczenia trenerów i gospodarcze. Zagospodarowany zostanie także teren wokół obiektu oraz zaprojektowano parking wraz z drogami dojazdowymi. Obiekt przystosowany będzie dla osób niepełnosprawnych (podjazd zewnętrzny, winda wewnętrzna, wyposażenie zespołu szatniowo-sanitarnego). Na podstawie opracowanej wcześniej dokumentacji projektowo-kosztorysowej w 2017 roku zawarto umowę na wykonanie robót budowlanych polegających na budowie basenu. Wykonano wykopy pod fundamenty budynku basenu i rozpoczęto wylewanie betonu pod fundamenty.</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>Planuje się budowę kolejnych trzech basenów. Warto podkreślić, że kolejność budowy basenów to wynik konsultacji z mieszkańcami Bydgoszczy. Baseny zostały zaplanowane na osiedlach z największą liczbą mieszkańców, na których do tej pory nie funkcjonowały pływalnie. Poza tym nowe lokalizacje uwzględniają m.in. liczbę dzieci korzystających z zajęć na pływalni oraz odległości szkół od innych basenów na terenie miasta. Najwięcej głosów otrzymała lokalizacja na osiedlu Tatrzańskim przy Zespole Szkół Nr 28 na ul. Kromera, potem na Miedzyniu przy Zespole Szkół Nr 8 przy ul. Pijarów, a na trzecim miejscu uplasowała się budowa basenu na osiedlu Leśnym przy Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 7 przy ul. 11 Listopada. Budowa każdego nowego basenu będzie zaczynała się nie rzadziej niż co 2 lata. W 2018 roku planowane jest ogłoszenie przetargu na budowę nowego basenu na osiedlu Tatrzańskim.</p>		
	Rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy sportowej	Miasto Bydgoszcz	<p>W zakresie rozbudowy i modernizacji istniejącej bazy sportowej w 2107 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzyskano decyzję dotyczącą pozwolenia na budowę nowego budynku Przystani Wioślarskiej przy RTW BYDGOSTIA, ul. Żupy 4. Zakończono opracowanie dokumentacji wykonawczej oraz kosztorysów inwestorskich. W przygotowaniu procedura przetargowa w trybie przetargu nieograniczonego w przedmiocie wyboru wykonawcy robót. Inwestycja przewiduje powstanie nowego budynku przystani i łącznika komunikacyjnego między nowym, a dotychczasowym budynkiem wraz z niezbędnymi instalacjami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz ociepleniem całego obiektu. Projekt przewiduje także budowę m.in. miejsc postojowych, placu manewrowego i dróg wewnętrznych. To inwestycja wieloletnia, w ramach której przystań zyska m. in. hangar na łodzie, sale ćwiczeń sportowych, siłownię, pokoje fizjoterapii, biurowe, noclegowe, zaplecze sanitarne, salę szkoleniową, pomieszczenia techniczne. Teren wokół przystani zostanie zagospodarowany na parking i zielen. Przebudowane zostaną także nabrzeża, które zyskają m. in. awanport dla motorówek i pomosty pływające. W ramach zadania przebudowane zostanie również nabrzeże BTW. Planowany termin zakończenia rzeczowej realizacji zadania to 2019 rok. <div data-bbox="757 885 1234 1121" style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: right;">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową przebudowy stadionu Polonii, – rozpoczęto rewitalizację kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego krytego basenu, – wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową budynku hangaru na łodzie wraz z trybuną na Torze Regatowym w Brdyujściu przy ul. Witebskiej oraz uzyskano pozwolenie na budowę, – na obiektach CWZS Zawisza przy ul. Gdańskiej w związku z organizacją U21 UEFA zrealizowano remont dachów budynków, projekt przebudowy stacji transformatorowej, system kontroli biletów z serwerem i oprogramowaniem, instalacją odgromową, rozdzielnicę elektryczną, system drenażu murawy na Zawiszy, a także wykonano instalację przeciwwodną trybuny „B”, 	Budżet Miasta	I.4. IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			<p>– zrealizowano budowę systemu instalacji nawadniającej murawę głównego boiska piłkarskiego oraz modernizację szatni Stadionu im. Czesława Kobusa („Chemik”) przy ul. Glinki 79,</p> <p>– w ramach modernizacji stadionu „Gwiazda” opracowano opinię i dokumentację geotechniczną podłoża gruntowego niezbędną do zaprojektowania oraz posadowienia boiska sportowego na terenie Klubu Sportowego.</p> <p>W ramach BBO rozpoczęto realizację zadania „Modernizacja obiektu sportowego na os. Nowy Fordon przy ul. Piwnika Ponurego”. Przygotowana została dokumentacja projektowa. W pierwszej kolejności planowane jest wykonanie nowej murawy, ogrodzenie terenu i wykonanie systemu nawodnienia. Jednocześnie miasto stara się o pozyskanie dodatkowych środków z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej. W przypadku otrzymania dofinansowania realizowany będzie większy zakres prac związany między innymi z przebudową części lekkoatletycznej i budową bieżni o nawierzchni poliuretanowej.</p>		
d.	<p>Wzbogacanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej miasta:</p> <p>Rozbudowa i rewitalizacja infrastruktury rekreacyjno-sportowej terenów Leśnego Parku Kultury i Wypoczynku w Myślęcinku</p>	LPKiW	<p>W 2017 roku dokonano modernizacji ciągu pieszego na terenie Ogrodu Botanicznego od sektora wejściowego bram przy ul. Konnej do odcinka wzdłuż Ogrodu Roślin Górskich – Alpinarium.</p> <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>Ponadto kontynuowane były działania związane z rozbudową i rewitalizacją infrastruktury rekreacyjno-sportowej terenów LPKiW, polegające m.in. na modernizacji dróg, klatek, wybiegów oraz remoncie ścieżek w Ogrodzie Zoologicznym.</p> <p>W 2017 roku zakończono prace nad koncepcją i ogłoszono przetarg na zaprojektowanie i budowę kompleksu wybiegów dla zwierząt okolicznych tzw. biegunarium. Zamieszkają w nim m.in. foki, pingwiny, niedźwiedzie, lisy polarne, rosomaki oraz renifery i woły pizmowe. Projekt „mroźnej krainy” będzie ulokowany w tylnej części istniejącego zoo. Ponad 3.800 m² zajmie jedna z największych stref, która będzie przeznaczona dla niedźwiedzi polarnych. Część basenu ma być przeszklona, żeby można było oglądać pływające zwierzęta z poziomu obniżonego chodnika.</p> <p>Leśny Park Kultury i Wypoczynku Sp. z o.o. planuje również budowę nowego placu zabaw, który ma być</p>	Środki LPKiW Sp. z o.o.	IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Rewitalizacja terenów pogórnicznych przy ul. M. Rejewskiego na cele sportowo-rekreacyjne (Park Akademicki)	WIM MPU	<p>przystosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Ma powstać w miejscu obecnego placu, który znajduje się tuż przy punktach gastronomicznych, nieopodal głównego parkingu.</p> <p>Teren parku w Nowym Fordonie ma zajmować obszar około 45 ha, z czego w pierwszym etapie zagospodarowana zostanie około 27 ha. Dotyczy to obszaru po wschodniej stronie ul. Rejewskiego (od torów kolejowych po skraj lasu przy ul. Akademickiej). Wcześniej na tym obszarze funkcjonowała kopalnia gliny na potrzeby fordońskiej cegielni. Na terenie znajdują się zbiorniki wodne, które stały się ostoją dla wielu gatunków zwierząt i siedliskiem rzadkich roślin. W ramach prac nad pierwszym etapem dokumentacji zaprojektowane zostaną m.in. takie elementy jak parking, ścieżki piesze i rowerowe, promenady, kładki, oświetlenie, pomosty, wieża widokowa z iluminacją, kynopark, budki lęgowe dla ptaków, przejścia dla płazów. Na tym etapie konieczne jest też zaplanowane skomunikowania parku z drogami publicznymi. W ramach kolejnego etapu możliwe będzie zaprojektowanie strefy sportowo-rekreacyjnej od strony wschodniej (boiska, place zabaw itp.). Gotowa dokumentacja projektowa stworzy szanse na sprawne pozyskanie środków zewnętrznych na rewitalizację terenów zielonych.</p> <p>W ramach zadania w 2017 roku przeprowadzono procedurę przetargową na wyłonienie wykonawcy dokumentacji projektowo-kosztorsowej. Trwają prace projektowe, a równocześnie regulacje terenowo-prawne niektórych działek wchodzących w obszar Parku. Ponadto prowadzone było postępowanie mające na celu ustanowienie na terenie Parku użytku ekologicznego pod nazwą „Stawy akademickie”.</p>	Budżet Miasta	IV.5.
	Zagospodarowanie terenu w Brdyjuściu przy ul. Witebskiej na cele sportowo-rekreacyjne	Wydział Inwestycji Miasta	 <p>Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p>W ramach zadania w 2017 roku wykonano dokumentację projektowo-kosztorsową budynku hangaru na łódzie wraz z trybuną na Torze Regatowym w Brdyjuściu. Uzyskano pozwolenie na budowę. Trwała procedura przetargowa w przedmiocie wyboru wykonawcy robót. Trwała także procedura wyłonienia wykonawcy dokumentacji projektowo-kosztorsowej przebudowy nabrzeża wraz z budową slipu.</p>	Budżet Miasta	IV.5.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Zagospodarowanie terenów osiedlowych obiektami i urządzeniami do rekreacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych	Wydział Inwestycji Miasta ZDMiKP WGK	<p>W 2017 roku, w ramach zadania realizowano głównie program inicjatyw lokalnych pn. „Bydgoski Budżet Obywatelski” na poszczególnych osiedlach mieszkaniowych, zagospodarowywano przestrzeń publiczną oraz modernizowano miejską infrastrukturę, m.in. poprzez budowę placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu oraz boisk sportowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa siłowni zewnętrznej: <ul style="list-style-type: none"> – przy ul. Słonecznej na os. Wilczak–Jary, – przy ul. Jesionowej na os. Szwederowo, – w Parku Księżycowym na os. Wilczak–Jary, • Budowa placu zabaw: <ul style="list-style-type: none"> – na ul. Trybowskiego na os. Nowy Fordon, – przy ul. Glinki, • Dopuszczenie placu zabaw: <ul style="list-style-type: none"> – przy ul. Bronikowskiego na os. Flisy, – na Wyspie Młyńskiej o urządzenia dostosowane do potrzeb dzieci niepełnosprawnych, • Budowa placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej: <ul style="list-style-type: none"> – na os. Bielawy (ul. Curie Skłodowskiej 6, 8 i 8a), – na os. Leśnym, – na os. Miedzyń – Prądy (przy ul. Widok), • Rozbudowa placu zabaw na os. Bydgoszcz Wschód – Siernieczek (przy ul. Harcerskiej 15b), • Rozbudowa placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej na os. Okole (na terenie Placu Chełmińskiego), • Zagospodarowanie terenu: <ul style="list-style-type: none"> – przy ul. Kombatantów na os. Kapuściska, – skweru pn. „Siła Ciszcy Mariampola” na os. Tatrzzańskie, • Modernizacja obiektu sportowego na os. Nowy Fordon (przy ul. Piwnika Ponurego), • Budowa skateparku na os. Górzyskowo, • Budowa siłowni zewnętrznej i placu sportowego do street workoutu na os. Kapuściska (pomiędzy ul. Szarych Szeregów i Przędowników Pracy), • Strefa aktywnej rekreacji na os. Stary Fordon, • Budowa placu zabaw do street workoutu na os. Wilczak-Jary (na terenie rekreacyjnym pomiędzy Kanalem Bydgoskim a ul. Nakielską), • Modernizacja obiektu Uczniowskiego Klubu Sportowego przy ul. Smukalskiej 177, • Budowa boiska do siatkówki plażowej na os. Glinki-Rupienica (pomiędzy ul. Gniewkowską, Płowiecką i Cementarną), • Modernizacja skweru T. Nowakowskiego na os. Szwederowo. 	Budżet Miasta Fundusze europejskie	III.7. IV.5.
	Budowa placów zabaw i wzbogacenie istniejących w urządzenia do zachowania zdrowia osób starszych				
	Zagospodarowanie terenów zielonych w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (ścieżki widokowe na skarpach, place zabaw, boiska do gier sportowych, korty tenisowe, ścieżki zdrowia)				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
			 <p data-bbox="1211 502 1496 529">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p data-bbox="707 560 1854 807">W 2017 roku pozyskano dofinansowanie z POiŚ na rewaloryzację terenów zieleni na Wzgórzu Dąbrowskiego oraz na Wzgórzu Wolności. Celem projektu jest zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w mieście i poprawa jakości powietrza oraz środowiska miejskiego poprzez rewaloryzację parków. W ramach zadania wykonano wycinkę drzew na ww. obszarach. Przeprowadzono procedurę wyboru wykonawcy usług na prace agrotechniczne oraz roboty budowlane w trybie przetargu nieograniczonego, w której nie zostały złożone żadne oferty. W związku z powyższym podjęto negocjacje z wybranymi wykonawcami w trybie z „wolnej ręki”, w wyniku których zawarto umowę na wykonanie prac na terenie Wzgórza Wolności oraz powtórzono procedurę przetargu nieograniczonego dotyczącego wyboru wykonawcy prac na terenie Wzgórza Dąbrowskiego. Planowane zakończenie zadania – grudzień 2018 rok.</p> <p data-bbox="1227 1043 1512 1070">Źródło: www.bydgoszcz.pl</p> <p data-bbox="707 1101 1854 1348">Po udanej rewitalizacji Parku Kochanowskiego, który stał się obok Wyspy Młyńskiej jednym z ulubionych terenów rekreacyjnych w centrum Miasta, metamorfozę przejdzie Park im. W. Witosa położony pomiędzy ulicami Jagiellońską i Markwarta. Pierwszy etap rewitalizacji obejmie obszar o powierzchni 4,1 ha - z wyłączeniem kortów tenisowych, istniejącego placu zabaw oraz centralnej części Parku. Rewaloryzacja parku ma polegać na poprawie jego funkcjonalności i utworzeniu miejsc integracji i rekreacji lokalnej społeczności. W 2017 roku wykonano uzupełniającą inwentaryzację przyrodniczą parku, opracowano program funkcjonalno-użytkowy I etapu rewaloryzacji, wybrano wykonawcę robót w procedurze „zaprojektuj i wykonaj” w trybie przetargu nieograniczonego. Trwa opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej oraz uzyskanie stosownych uzgodnień i pozwoleń. Zadanie uzyskało dofinansowanie ze środków RPO WK-P.</p>		
	<p data-bbox="141 1353 553 1404">Rewitalizacja terenów trójkąta Brdy, Kanału Bydgoskiego i ul. Nadrzecznej</p>		<p data-bbox="707 1353 1167 1380">Zadanie nie było realizowane w 2017 roku.</p>		

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	na cele sportowo-rekreacyjne Budowa kąpielisk miejskich		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. W ramach rewitalizacji obiektów sportowo-rekreacyjnych Astorii planowane jest przygotowanie koncepcji zagospodarowania terenów przyległych i wprowadzenie tam bogatej oferty rekreacyjnej. Podstawą jest funkcjonowanie basenu odkrytego, który ma pełnić funkcję miejskiego kąpieliska.		
	Rozbudowa infrastruktury na potrzeby sportów wodnych	WIM WEiS	W 2017 roku w zakresie rozbudowy infrastruktury na potrzeby sportów wodnych realizowano: – budowę Przystani Wioślarskiej przy RTW BYDGOSTIA (ul. Żupy 4), – przebudowę Toru Regatowego w Brdujściu przy ul. Witebskiej, – rewitalizację kompleksu Astorii na cele sportowo – rekreacyjne wraz z budową 50–metrowego basenu krytego, – Program budowy basenów osiedlowych – realizacja basenu przy Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 5 przy ul. Szarych Szeregów 4a.	Budżet Miasta FRKF	IV.5.
	Zagospodarowanie Skarpy Północnej w Fordonie m.in. przystosowanie terenu do aktywnej rekreacji		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. W 2017 roku odbyły się konsultacje społeczne z mieszkańcami Bydgoszczy dotyczące możliwości zagospodarowania Skarpy Północnej i osiedlowych terenów rekreacyjnych w Fordonie. Konsultacje były przeprowadzone w ramach projektu „Przestrzeń dla partycypacji”, przy wsparciu ekspertów z Pracowni Zrównoważonego Rozwoju i Fundacji „Napraw Sobie Miasto”. Liderem projektu ze strony zespołu wspierającego była Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”.		
	Tworzenie spójnego systemu dróg rowerowych połączonego z drogami rowerowymi w gminach sąsiednich	ZDMiKP	W 2017 roku długość dróg rowerowych w mieście zwiększyła się o 1,5 km - wybudowano drogę rowerową o długości około 1,3 km wzdłuż ul. Matki Teresy z Kalkuty od ul. Roentgena do ul. Pod Skarpą oraz wzdłuż ul. Świekatowskiej o długości 312 m ² . Prowadzone były również prace projektowe dla kolejnych tego typu zadań (przedsięwzięcie opisane zostało w Programie Nr 5 Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie).	Budżet Miasta Fundusze europejskie Budżet Państwa	I.1. III.2. III.4. IV.5.
	Budowa parków miejskich	WGK WIM	W ramach programu BBO w 2017 roku rozpoczęto realizację zadanie „Zagospodarowanie kompleksu leśnego na os. Tereny Nadwiślańskie” – wykonano dokumentację projektowo–kosztorysową. Projekt zakłada powstanie trasy spacerowej w istniejącym zespole zieleni, pomiędzy ulicami Wyzwolenia i Andersa. Jej wytyczenie będzie powiązane ze stworzeniem przyjaznego miejsca do wypoczynku dla mieszkańców. Wyznaczony szlak pieszy będzie w dużej mierze częścią istniejących już tras komunikacyjnych. Zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego istniejące tereny leśne wykorzystane mają być na Fordoński Park Dzielnicowy. Długość całej trasy, która ma otrzymać formę pętli po głównym przebiegu wyniesie blisko kilometr. W projekcie ponadto przewidziano dwie leśne wiaty oraz dwa stoły z balii z siedziskami, które pozwolą na odpoczynek. W dalszych etapach możliwe będzie zagospodarowanie kolejnych terenów leśnych, które znajdują się bardziej na południe. Projekt zakłada również wytyczenie „ścieżki zdrowia”, tablic edukacyjnych oraz budek łęgowych. Planowane zakończenie zadania – II półrocze 2018 roku. Ponadto realizowano zadanie „Rewitalizacja terenów pogórnicych przy ul. M. Rejewskiego na cele sportowo-rekreacyjne (Park Akademicki) - I etap”.	Budżet Miasta	

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
e.	<p>Promowanie sportu dzieci i młodzieży:</p> <p>Realizacja programu rozwoju sportu szkolnego w klasach i szkołach sportowych oraz mistrzostwa sportowego</p>	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Miasto Bydgoszcz jest organem prowadzącym dla 3 szkół mistrzostwa sportowego, w tym 1 szkoły podstawowej i 2 liceów ogólnokształcących. Ponadto wyróżnić możemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oddziały sportowe funkcjonujące w 16 szkołach, w tym w 15 szkołach podstawowych i 1 technikum, – oddziały mistrzostwa sportowego w 3 szkołach, w tym w 2 szkołach podstawowych i 1 technikum, – oddziały sportowe i mistrzostwa sportowego w 2 szkołach podstawowych. <p>W 2017 roku w Zespole Szkół Nr 5 Mistrzostwa Sportowego realizowano program:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szkolenia sportowego w pływaniu, – szkolenia i współzawodnictwa sportowego młodzieży uzdolnionej w Taekwondo, – szkolenia młodzieży uzdolnionej sportowo w gimnastyce sportowej. <p>W XI Liceum Ogólnokształcącym Mistrzostwa Sportowego wszystkie klasy są oddziałami sportowymi o różnych profilach m. in. piłka nożna, lekkoatletyka, wioślarstwo i kajakarstwo oraz piłka siatkowa. Uczniowie trenują również gimnastykę, zapasy, strzelectwo i taniec. Szkoła współpracuje z lokalnymi klubami i związkami sportowymi. Partnerami w szkoleniu młodzieży są m.in. Łuczniczka Bydgoszcz SA, prowadząca drużyny siatkarskie oraz Regionalne Towarzystwo Wioślarstwa LOTTO-Bydgoscia Bydgoszcz. To właśnie w tej szkole kształcili się tacy lekkoatleci jak: Marika Popowicz, Iga Baumgart i Paweł Wojciechowski, którzy odnoszą liczne sukcesy sportowe w kraju i za granicą.</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>W 2017 roku odbył się V Ogólnopolski Turniej Talentów SOS (Siatkarskie Ośrodki Szkolne) połączony z galą wręczenia Gawelków 2017, czyli corocznych nagród przyznawanych placówkom i szkoleniowcom uczestniczącym w projekcie (nazwa nagród pochodzi od nazwiska Wiesława Gawłowskiego, patrona projektu SOS). Jest to ogólnopolski projekt szkoleniowy skierowany do dzieci i młodzieży. Podstawowe cele projektu to upowszechnianie sportu, w szczególności siatkówki, a także tworzenie stabilnego zaplecza kadrowego dla profesjonalnej piłki siatkowej i w dalszej mierze dla reprezentacji narodowych. Projekt zainicjowany został w 2012 roku przez Polski Związek Piłki Siatkowej i Ministerstwo Sportu i Turystyki. W projekcie uczestniczy 146 szkół: 32 szkoły ponadgimnazjalne i 114 gimnazja – łącznie szkoleniem objętych jest 5,5 tys. uczniów. W Bydgoszczy SOS funkcjonują w trzech szkołach: w Gimnazjum Nr 15 Mistrzostwa Sportowego przy Szkole Podstawowej Nr 60, ul. Glinki (chłopcy), Gimnazjum Nr 6 przy Szkole Podstawowej Nr 31, ul. Karłowicza (dziewczęta) i XI Liceum Ogólnokształcącym Mistrzostwa Sportowego przy Zespole Szkół Nr 9, ul. Cicha (dziewczęta i chłopcy). Przez cały rok szkolny każdy SOS bierze udział w eliminacjach do finału Turnieju Talentów SOS im. Wiesława Gawłowskiego. Spośród zawodników rozgrywek wojewódzkich wybierani są najlepsi, którzy tworzą reprezentację województwa. Ta rozgrywa kolejny etap – turniej na szczeblu regionalnym. Wyróżniający się zawodnicy tych rozgrywek tworzą reprezentację regionu, która raz do roku spotyka się na wielkim finale.</p>	Budżet Miasta	IV.3.

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych	Wydział Edukacji i Sportu	<p>Pozalekcyjne zajęcia sportowe, realizowane w bydgoskich placówkach oświatowych były częścią polityki prozdrowotnej, ukierunkowanej na poprawę sprawności fizycznej dzieci i młodzieży i odgrywały ważną rolę w procesie wychowania. Ponadto zajęcia pozalekcyjne stanowiły kontynuację programu informacyjno-edukacyjnego pn: „ZDROWO I SPORTOWO”, dostosowanego do wieku odbiorców i włączającego w swe oddziaływanie osoby dorosłe. Głównymi założeniami programu było uczestnictwo dzieci, młodzieży i dorosłych (rodzice, dziadkowie, kibice) w pozalekcyjnych zajęciach sportowych oraz szkolnych imprezach sportowych, działania edukacyjne związane z problematyką uzależnień, wychowanie prozdrowotne, świadomość zagrożeń (pogadanki, filmy, spotkania ze specjalistami). W 2017 roku realizowano m.in. akcje: „Umiem Pływać”, „Szkolny Klub Sportowy”, wsparcie „Amo”, „SOS”, „SOK” oraz zorganizowano szkolne zawody rowerowe „Czar 2 kółek”. Odbyły się imprezy sportowe dla szkół bydgoskich w ramach XXIV i XXV Bydgoskiej Olimpiady Młodzieży, w której uczestniczyły wszystkie bydgoskie placówki oświatowe. Zorganizowano także 49 turniej „Biały Miś”.</p> <p>W 2017 roku redakcja Dziennika Gazety Prawnej – chcąc docenić samorządy, dla których sport dzieci i młodzieży jest jednym z priorytetów – zorganizowała ranking „Aktywizacja sportowa dzieci i młodzieży”. Do udziału w konkursie mogły zgłaszać się gminy wiejskie, miejsko-wiejskie, miasta do 100 tys. i powyżej 100 tys. mieszkańców. W tej ostatniej kategorii Bydgoszcz zajęła drugie miejsce. Wyprzedziły nas tylko Tychy, a na najniższym stopniu podium uplasowała się Gdynia.</p>	Budżet Miasta	I.4. IV.3.
	Organizacja turniejów sportowych dla dzieci i młodzieży, aktywny udział szkół w międzyszkolnej rywalizacji sportowej	Miasto Bydgoszcz	<p>W 2017 roku organizowano wiele turniejów sportowych dla dzieci i młodzieży oraz szkoły aktywnie uczestniczyły w międzyszkolnej rywalizacji sportowej m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Czar 2 kółek” - szkolne zawody rowerowe skierowane do uczniów szkół podstawowych, które są jedną z najstarszych imprez rowerowych w mieście, – XXIV i XXV Bydgoska Olimpiada Młodzieży - cykliczna impreza sportowa, organizowana przez Miejski Szkolny Związek Sportowy wspólnie z Miastem Bydgoszcz. Całoroczne współzawodnictwo sportowe szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych pozwoliło na wyłonieniu najlepszych zawodników, zespołów oraz najlepszych szkół. W tej edycji BOM udział wzięło ok. 13.000 uczniów z 44 szkół. – 49 turniej „Biały Miś” - w rywalizacji wzięło udział ok. 1.300 uczniów z 18 szkół podstawowych. 	Budżet Miasta	I.4. IV.3.
	Objęcie patronatem Prezydenta Miasta imprez sportowych dzieci i młodzieży	Miasto Bydgoszcz	<p>W 2017 roku patronatem Prezydenta Miasta objętych zostało 42 imprezy sportowe w różnych dyscyplinach m.in.: Bieg na Szwedrowie, III Wiosenne Zawody Pływackie o Puchar Prezydenta Bydgoszczy, Wakacje z Chemikiem, Ekonomik biega z naturą – powitanie wiosny, III Otwarte Mistrzostwa Miasta Bydgoszczy Dzie-</p>	Budżet Miasta	I.4. IV.3.

Źródło: www.bydgoszcz.pl

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	Wykorzystanie spotkań z wybitnymi bydgoskimi sportowcami do promowania sportu wśród dzieci i młodzieży	Wydział Edukacji i Sportu	ci i Młodzików w Judo Bydgoszcz Cup 2017, Puchar Polski w Taekwondo Olimpijskim. Bydgoscy sportowcy z chęcią przyjmowali zaproszenia do bydgoskich przedszkoli i szkół oraz uczestniczyli w szkolnych imprezach sportowych m.in. Biały Miś, „Czar 2 kółek”. Najwięcej spotkań odbyło się w szkołach o profilu sportowym i mistrzostwa sportowego. W 2017 roku w IV Letnich Igrzyskach Przedszkolaków udział brali wybitni sportowcy m.in.: Marika Popowicz, Jacek Lewandowski oraz sportowcy z klubu BKS Centrum Taekwondo Olimpijskim.	Budżet Miasta	I.4. IV.3.
f.	Promowanie aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia:				
	Zwiększenie roli miasta w promocji zdrowia	Miasto Bydgoszcz	Podstawowym przedsięwzięciem realizowanym na rzecz promowania aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia była organizacja masowych imprez sportowych i rekreacyjnych dla mieszkańców. W 2017 roku realizowany był program „Aktywna Bydgoszcz”, który poprzez portal promował szeroko pojętą promocję sportowych imprez masowych oraz poprzez organizację własnych przedsięwzięć m.in.: Zawody pływackie na Brdzie „Woda Bydgoska”, Bydgoski Bieg Urodzinowy, Bydgoski Bieg Niepodległości.	Budżet Miasta	IV.5.
	Propagowanie aktywnego trybu życia wśród wszystkich mieszkańców		W 2017 roku w wyniku konkursu o tytuł „Ambasadora Marki Aktywna Bydgoszcz” promującego aktywność fizyczną i zdrowy tryb życia dofinansowano organizację następujących imprez: Bydgoszcz Triathlon, Bydgoszcz-Borówno Triathlon, PKO Bydgoski Festiwal Biegowy, Bydgoszcz Półmaraton Bydgoski, Skywayrun oraz organizację V i VI edycji Terenowej Masakry.		
	Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych o charakterze masowym				
	Promocja sportu i aktywności fizycznej osób niepełnosprawnych	Miasto Bydgoszcz Kluby i Stowarzyszenia sportowe	Ważną rolę w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz włączania do życia społecznego odgrywają zajęcia z zakresu sport i rekreacji, które zwiększają aktywność osób z dysfunkcjami i przyspieszają proces integracji. W ramach przeprowadzonych otwartych konkursów ofert na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2017 roku Miasto Bydgoszcz wsparło finansowo m.in.: – szkolenie sportowe zawodników niewidomych i słabowidzących prowadzone przez Pomorsko-Kujawski Klub Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących „Łuczniczka”, – szkolenie sportowe zawodników niepełnosprawnych prowadzone przez Stowarzyszenie Sportu i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Start Bydgoszcz”, – szkolenie sportowe w ramach przygotowania do startów w regatach wioślarskich osób niepełnosprawnych prowadzone przez Regionalne Towarzystwo Wioślarskie BYDGOSTIA, – Puchar Polski w Wyciskaniu Sztangi Leżąc „XVIII Łuczniczka 2017”, – Miting Lekkoatletyczny – Bydgoszcz 2017, – Puchar Polski Osób Niepełnosprawnych w Strzelectwie Sportowym, – III Młodzieżowe Zawody w Pływaniu Osób Niepełnosprawnych „Perła 2017”, – XIII Integracyjne Zawody w Tenisie Stołowym, – XVIII Ogólnopolski Turniej Piłki Nożnej Olimpiad Specjalnych Drużyn Żeńskich i Zunifikowanych, – III Mistrzostwa Województwa Kujawsko-Pomorskiego Niewidomych i Słabowidzących w Showdown (Tenis Stołowy dla Niewidomych), – II Mistrzostwa Polski Niewidomych i Słabowidzących w Triathlonie, – III Mistrzostwa Województwa Niewidomych i Słabowidzących w Bowlingu.	Budżet Miasta Środki Klubów i Stowarzyszeń sportowych	IV.5.
g.	Wspieranie i rozwój sportu akade-				

Lp.	Przedsięwzięcia i główne zadania	Realizator	Realizacja zadania	Źródło finansowania zadania	Realizowany cel operacyjny
	mickiego:				
	Modernizacja i rozbudowa akademickich obiektów sportowych: – Centrum Edukacji Kultury Fizycznej i Sportu – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego – Budowa Zespołu Krytych Kortów Tenisowych przy ul. Sportowej – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego – Bydgoskie Akademickie Centrum Sportu i Rekreacji – Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy, Collegium Medicum UMK, Akademia Muzyczna		Zadanie nie było realizowane w 2017 roku. W 2015 roku zakończona została realizacja II etapu Centrum Edukacji Kultury Fizycznej i Sportu UKW, obejmująca: – budowę boiska do piłki nożnej o nawierzchni z trawy syntetycznej, – budowę boiska wielofunkcyjnego o nawierzchni poliuretanowej, – budowę boiska do siatkówki plażowej o nawierzchni z piasku kwarcowego, – modernizację kortów tenisowych o nawierzchni z mączki ceglanej, – budowę budynku dydaktyczno-usługowego, – wyposażenie obiektów, – wykonanie ogrodzenia, chodników, placów utwardzonych i elementów małej architektury, – zagospodarowanie terenu.		
	Stypendia sportowe dla młodych i zdolnych zawodników	Miasto Bydgoszcz	Na podstawie Uchwały Nr XVII/290/11 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 26 października 2011 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad, trybu przyznawania, wstrzymywania i pozbawiania oraz rodzajów i wysokości stypendiów sportowych dla zawodników osiągających wysokie wyniki sportowe w międzynarodowym współzawodnictwie sportowym lub krajowym współzawodnictwie sportowym w 2017 roku wpłynęły 174 wnioski stypendialne. Stypendia przyznano 69 zawodnikom z 20 klubów w 12 dyscyplinach: boks, gimnastyka, kajakarstwo, koszykówka, lekka atletyka, piłka siatkowa, piłka siatkowa plażowa, pływanie, podnoszenie ciężarów, strzelectwo, wioślarstwo, sport osób niepełnosprawnych: – 16 stypendiów sportowych w kategorii senior w dyscyplinach indywidualnych, – 2 stypendia sportowe dla osób niepełnosprawnych, – 15 stypendiów sportowych w kategorii młodzieżowej w dyscyplinach indywidualnych, – 15 stypendiów sportowych w kategorii wiekowej junior w dyscyplinach indywidualnych, – 5 stypendiów sportowych w kategorii wiekowej junior młodszy w dyscyplinach indywidualnych, – 6 stypendiów sportowych w grach zespołowych w kategorii wiekowej junior, – 10 stypendiów sportowych w grach zespołowych w kategorii wiekowej junior młodszy. Wśród stypendystów, którzy w 2017 roku odbierali świadczenie było m.in. 18 olimpijczyków, którzy startowali na igrzyskach w Rio de Janeiro, a wśród nich m.in. mistrzynię olimpijskie w wioślarstwie Magdalena Fularczyk-Kozłowska i Natalia Madaj z RTW Bydgoszcz, brązowa medalistka Monika Chabel (poprzednio Ciaciuch) z RTW Bydgoszcz oraz kajakarka, brązowa medalistka Beata Rosolska (poprzednio Mikołajczyk) z UKS Kopernik.	Budżet Miasta	1.4.

Mierniki realizacji programu:

Lp.	Miernik/wskaźnik	j.m.	Wartość bazowa (rok 2012)	2013	2014	2015	2016	2017	tendencja	Cel operacyjny	Źródło informacji
1	Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych	osoby	8 465	bd.	8 105	bd.	9 452	bd.		I.4., IV.5.	GUS BDL (w cyklu 2-letnim)
2	Liczba dzieci i młodzieży do lat 18 ćwiczących w klubach sportowych	osoby	6 713	bd.	6 103	bd.	7 217	bd.		I.4., IV.5.	GUS BDL (w cyklu 2-letnim)
3	Liczba imprez sportowych	szt.	66	110*	152*	135*	130*	122*		I.4., IV.5.	UMB *GUS BDL

*od 2013 roku dostępne są dane dotyczące imprez masowych w BDL GUS

Podsumowanie:

W 2017 roku dla wszystkich 7 przedsięwzięć ujętych w Programie Nr 15 *Sportowa Bydgoszcz* były podejmowane działania. W ramach tych przedsięwzięć, na 43 zadania główne zapisane w programie, 37 zadań (86,05%) były wdrażane, w tym 3 zadania zakończono. Natomiast 6 zadań (13,96%) nie było realizowanych:

- budowa kąpielisk miejskich,
- budowa stadionu żużlowego,
- rewitalizacja terenów trójkąta Brdy, Kanału Bydgoskiego i ul. Nadrzecznej na cele sportowo-rekreacyjne,
- modernizacja i rozbudowa akademickich obiektów sportowych,
- budowa Aquaparku wraz z basenem olimpijskim,
- zagospodarowanie Skarpy Północnej w Fordonie m.in. przystosowanie terenu do aktywnej rekreacji.

Należy jednak podkreślić, że w ramach wielu zadań tzw. „zadania ciągłe” zostało zrealizowanych szereg inwestycji np. Centrum Edukacji Kultury Fizycznej i Sportu UKW, przebudowa wieży sędziowskiej i poszerzenie akwenu mety Toru Regatowego, budowa hali tenisowej przy ul. Gdańskiej 163.

Ważnym elementem programu była rozbudowa bazy rekreacyjnej służącej wzrostowi aktywności fizycznej mieszkańców (budowa placów zabaw, doposażenie już istniejących, nowe siłownie fitness) oraz bazy sportowej szkół (budowa i modernizacja istniejących boisk przyszkolnych, hal sportowych, basenów). Dzięki konsekwentnie realizowanym inwestycjom w przyszłym roku nie będzie już w Bydgoszczy ani jednego betonowego boiska przyszkolnego. Największe inwestycje w infrastrukturę sportową służącą dzieciom i młodzieży to m.in.: lodowisko Torbyd, pełnowymiarowa hala sportowa i dwa boiska przy nowo wybudowanej szkole w Fordonie przy ul. Bora-Komorowskiego, basen przy ZSO Nr 5 przy ul. Szarych Szeregów na Kałużyskach, hala sportowa przy Zespole Szkół Elektronicznych przy ul. Karłowicza.

Na wysokim, piątym miejscu uplasowało się nasze miasto w klasyfikacji generalnej gmin Systemu Sportu Młodzieżowego w 2016 roku, prowadzonej przez Instytut Sportu. Sukces Bydgoszczy to przede wszystkim zasługa szerokiego i systematycznego szkolenia w klasach sportowych oraz modernizowanej i budowanej od podstaw bazy sportowej w naszym mieście.

Podsumowując, należy odnotować utrzymującą się od dłuższego czasu istotną i bardzo pożądaną tendencję – infrastruktura sportowa miasta ewoluje w kierunku pobudzania do indywidualnego wysiłku fizycznego mieszkańców. Rosnąca ilość basenów osiedlowych, ścieżek rowerowych, siłowni, boisk piłkarskich, placów zabaw dla dzieci, powoduje, że uprawianie sportu, podejmowanie wysiłku fizycznego jest coraz powszechniejsze. Pozytywnym zjawiskiem była organizacja wielu imprez sportowych o charakterze masowym, w których uczestniczyło bardzo wielu mieszkańców miasta. Przyczynia się do tego portal Aktywna Bydgoszcz, który informując o różnego typu imprezach sportowych, które organizowane są w Bydgoszczy i okolicach, dodatkowo aktywizuje bydgoszczan do uczestnictwa w nich lub kibicowania.

IV. PODSUMOWANIE

W 2017 roku „Strategia Rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku” znajdowała się w czwartym roku wdrażania. Zapisane w niej działania zostały zaplanowane do realizacji w długoletnim horyzoncie czasowym. Niemniej jednak – co należy podkreślić – w roku 2017 wdrażana była większość zapisanych w programach sektorowych zadań głównych, co prezentuje poniższe zestawienie:

Lp.	Program	Liczba głównych zadań zapisanych w programie	Liczba zadań realizowanych w 2017 roku (+ liczba zadań zakończonych w latach 2014-2016)	Zaangażowanie w %
1.	Metropolitalna Bydgoszcz	46	39 (+1)	84,79 (86,96)
2.	Mieszkajmy w Bydgoszczy	23	20	86,96
3.	Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	24	17 (+1)	70,84 (75,00)
4.	Przestrzeń dla biznesu	26	20 (+3)	76,93 (88,47)
5.	Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie	50	24 (+8)	48,00 (64,00)
6.	Cyfrowa Bydgoszcz	16	16	100,00
7.	Bydgoszcz na fali	31	18 (+3)	58,07 (67,75)
8.	Przyjazne miasto dla środowiska	48	36 (+2)	75,00 (79,17)
9.	Edukacja dla każdego	50	46 (+3)	92,00 (98,00)
10.	Żyjmy razem i zdrowo	36	21 (+1)	58,34 (61,12)
11.	Bezpieczna Bydgoszcz	17	12	70,59
12.	Obywatelska Bydgoszcz	23	21	91,31
13.	Miasto nauki	48	28 (+3)	58,34 (64,59)
14.	Kultura energią miasta	46	35 (+1)	76,09 (78,26)
15.	Sportowa Bydgoszcz	43	35 (+2)	81,40 (86,05)

Udział zadań, dla których w 2017 roku podejmowane były działania, wahał się w przedziale od 48,0% (Program Nr 5 *Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie*) do 100% (Program Nr 6 *Cyfrowa Bydgoszcz*). Najwyższym zaangażowaniem charakteryzowały się programy, zawierające w większości zadania „otwarte”, „ciągłe” (szczególnie zadania nieinwestycyjne, tzw. miękkie), na realizację których składają się różnorodne przedsięwzięcia podejmowane w okresie wielu lat. Z drugiej strony, najniższe wartości wskaźnika udziału realizowanych zadań, dotyczą programów sektorowych, które zawierają przede wszystkim wieloletnie, kapitałochłonne inwestycje. Należy podkreślić, że już na etapie konstrukcji dokumentu założono, iż ujęte w nim projekty inwestycyjne realizowane będą sukcesywnie, w całym okresie planistycznym. Dlatego wiele z nich w początkowym okresie wdrażania Strategii nie było jeszcze realizowanych. Dotyczy to zwłaszcza przedsięwzięć zapisanych w Programie Nr 5 *Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie*, które będą sukcesywnie wprowadzane w miarę możliwości finansowych.

Ponadto w przypadku większości programów, istniały zadania, które zostały zakończone w latach 2014-2016, co wpłynęło na wzrost wskaźnika zaangażowania w ich wdrażanie. Są to programy:

- Program Nr 3 *Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka*, zadanie:
  - Budowa inkubatora przedsiębiorczości,
- Program Nr 4 *Przestrzeń dla Biznesu*, zadania:
  - Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnego ROMET-u (ul. Fordońska 248),
  - Rewitalizacja obszaru i obiektów przemysłowych dawnego ORTIS-u (ul. Wojska Polskiego 1),
  - Budowa Centrum Targowo-Wystawienniczego na terenie Leśnego Parku Kultury i Wypoczynku,
- Program Nr 5 *Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie*, zadania:
  - Budowa linii tramwajowej do dzielnicy Fordon z przebudową układu drogowego w ciągu ulic: Fordońska, Lewińskiego, Akademicka i Andersa i węzłem integracyjnym w obszarze stacji kolejowej „Bydgoszcz Wschód” w Bydgoszczy,
  - Budowa zintegrowanego centrum komunikacyjnego w Bydgoszczy,
  - Przebudowa węzła drogowego ulic Rejewskiego i Fordońskiej (Węzeł IKEA),
  - Budowa zintegrowanego węzła transportowego – Węzeł Wschodni,
  - Przebudowa ul. Gdańskiej na odcinku od ul. Śniadeckich do ul. Kamiennej,
  - Przebudowa Węzła Zachodniego – II etap wraz z budową przeprawy mostowej przez Kanał Bydgoski,
  - Przedłużenie ul. Kieleckiej do ul. Chemicznej,
  - Inteligentne Systemy Transportowe (ITS),
- Program Nr 7 *Bydgoszcz na fali*, zadania:
  - Bydgoski Węzeł Wodny – rewitalizacja bulwarów i nabrzeży, polegająca na przebudowie i budowie umocnień nabrzeży, przebudowie oświetlenia, przebudowie ścieżek rowerowych i pieszych, budowie obiektów małej architektury, przebudowie układu komunikacyjnego i budowie przystanków tramwaju wodnego,
  - Arboretum – zielone nabrzeże Brdy w rejonie Wyższej Szkoły Gospodarki,
  - „Scena na wodzie” przy amfiteatrze Opery Nova,
- Program Nr 8 *Przyjazne miasto dla środowiska*, zadanie:
  - Rozbudowa Zakładu Utylizacji Odpadów Medycznych,
  - Budowa Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych,
- Program Nr 9 *Edukacja dla każdego*, zadania:
  - Przebudowa III piętra w budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6, ul. Staszica,
  - Budowa basenu na Błoni, ul. Stawowa,
  - Utworzenie Bydgoskiego Uniwersytetu Otwartego,
- Program Nr 10 *Żyjmy razem i zdrowo*, zadania:
  - Utworzenie Polikliniki Centrum w ramach Centrum Onkologii,
- Program Nr 13 *Miasto nauki*, zadania:
  - Rozbudowa Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego – adaptacja budynku przy ul. Powstańców Wielkopolskich 10,
  - Adaptacja budynku dydaktycznego dla Collegium Medicum UMK przy ul. Łukasiewicza 1,
  - Utworzenie Młodzieżowego Centrum Informacji i Rozwoju,
- Program Nr 14 *Kultura Energią Miasta*, zadania:
  - „Scena na wodzie” przy amfiteatrze Opery Nova,
- Program Nr 15 *Sportowa Bydgoszcz*, zadania:
  - Budowa hali treningowej z łącznikiem przy wielofunkcyjnej hali sportowej „Łuczniczka”,
  - Modernizacja boiska przy ul. Mochelskiej.

Mając na względzie cały okres obowiązywania dokumentu, Program Nr 5 *Bydgoszcz sprawna komunikacyjnie* osiągnął najniższe zaangażowanie. Jednak już po czterech latach wdrożenia dokumentu przekroczyło ono 50% (wynosząc 64%). Należy podkreślić, że program ten zawie-

ra wiele kapitałochłonnych inwestycji, realizowanych w sposób długofalowy, na realizację których wpływ mają możliwości pozyskania dofinansowania zewnętrznego.

Najwyższe zaangażowanie (100%) osiągnął Program Nr 6 *Cyfrowa Bydgoszcz*, co w tym przypadku oznacza, że realizacja wszystkich zadań głównych została rozpoczęta. Należy podkreślić, że mają one charakter ciągły i w dalszym ciągu trwać będzie ich wdrażanie.

Realizacja zadań Strategii, szczególnie kapitałochłonnych inwestycji, zarówno planowanych do realizacji przez Miasto jak i inne podmioty, zależy w znacznej mierze od sprawnego pozyskiwania środków zewnętrznych, przede wszystkim funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020.

Podstawową miarą efektywności wdrażania zadań strategicznych i osiągnięcia wyznaczonych celów jest kształtowanie się wielkości poszczególnych mierników/wskaźników przyjętych w Strategii. Często problemem dotyczącym ich monitorowania są trudności z pozyskaniem części danych, co wynika głównie z późnego ich publikowania, bądź zmian w prezentowaniu niektórych zachodzących zjawisk.

Należy podkreślić, że przeważająca liczba mierników/wskaźników służących do oceny efektywności wdrażania Strategii, charakteryzuje się pozytywną zmianą ich wielkości w stosunku do roku bazowego (rok 2012). Świadczy to o tym, że prowadzone działania mają korzystny wpływ na osiągnięcie celów strategicznych, a tym samym na rozwój miasta i poprawę jakości życia mieszkańców.

Prowadzony monitoring wdrażania Strategii oraz sytuacji społeczno-gospodarczej Bydgoszczy i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania Miasta wskazał na kilka przesłanek przemawiających za rozważeniem zmian zapisów bądź aktualizacji „Strategii rozwoju Bydgoszczy do 2030 roku”. Wśród nich należy wymienić przyjęcie nowych dokumentów miejskich, w swoim zakresie branżowym bardziej aktualnych niż Strategia np. Strategia Rozwoju Kultury Miasta Bydgoszczy na lata 2017-2026, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Bydgoszczy na lata 2014-2020+, wysoki stopień realizacji zadań zapisanych w dokumencie czy dezaktualizację części przedsięwzięć. Nastąpiły także zmiany systemu planowania strategicznego na poziomie krajowym, zapoczątkowane przyjęciem „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” (inne niż dotychczas rozłożenie akcentów rozwojowych m.in. w zakresie polityki miejskiej, położony został nacisk na rozwój miast małych i średnich).

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 497/2017 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 4 września 2017 roku rozpoczęte zostały prace związane z aktualizacją Strategii Rozwoju Bydgoszczy. Zgodnie z założeniami prace prowadzone są z licznym udziałem przedstawicieli mieszkańców oraz różnych lokalnych środowisk. Wydarzenia zrealizowane w 2017 roku to: konferencja otwierająca proces aktualizacji, badania ankietowe, 6 debat strategicznych, prace zespołów roboczych: Społeczeństwo, Gospodarka, Środowisko. W wyniku prac określone zostały m.in.: wskaźniki opisujące obszary Smart City, czynniki rozwojowe: silne i słabe strony Bydgoszczy oraz szanse i zagrożenia tkwiące w otoczeniu miasta, a także wstępna propozycja celów. Jednocześnie prowadzone są prace analityczno-diagnostyczne oraz związane z wypracowaniem rekomendacji dla działań realizujących zaproponowane cele.

Kolejnym etapem procesu jest określenie systemu wdrażania i monitorowania Strategii: zakresu prac, procedur oraz odpowiedzialności za osiągnięcie wyznaczonych celów. Dopiero po określeniu wszystkich elementów składowych możliwe będzie stworzenie spójnego projektu dokumentu, który poddany zostanie konsultacjom społecznym.

Wykaz skrótów:

ABSL	(<i>Association of Business Service Leaders</i>) Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych
ADM	Administracja Domów Miejskich „ADM” Sp. z o.o.
AGH	Akademia Górniczo-Hutnicza
AIP	Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości
ALDA	Stowarzyszenie Agencji Demokracji Lokalnej
AMO	Akademia Młodych Orłów
B+R	badania i rozwój
BARR	Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o.
BBFO	Bydgoskie Biuro Finansów Oświaty
BBO	Bydgoski Budżet Obywatelski
BCI	Bydgoskie Centrum Informacji
BCOP	Bydgoskie Centrum Organizacji Pozarządowych
BCTW	Bydgoskie Centrum Targowo-Wystawiennicze
BDDOM	Bydgoski Dzienny Dom Opieki Medycznej
BFPK	Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BGO	Bydgoskie Granty Oświatowe
BIM	Bydgoskie Impresje Muzyczne
BKB	Biuro Kultury Bydgoskiej
BKI	Bydgoski Klaster Informatyczny
BKP	Bydgoski Klaster Przemysłowy
BKS	Bydgoski Klub Sportowy
BOM	Bydgoska Olimpiada Młodzieży
BORPA	Bydgoski Ośrodek Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki
BPO	(<i>Business Process Outsourcing</i>) outsourcing procesów biznesowych
BPPT	Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny
BRD	Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego
BSW	Bydgoska Szkoła Wyższa
BTBS	Bydgoskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
BTN	Bydgoskie Towarzystwo Naukowe
BWW	Bydgoski Węzeł Wodny
ByLOT	Bydgoska Lokalna Organizacja Turystyczna
BZPO-W	Bydgoski Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych
CM UMK	Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
CWZS	Cywilno-Wojskowy Związek Sportowy
DK	droga krajowa
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EA	(<i>European Athletics</i>) Europejskie Stowarzyszenie Federacji Lekkoatletycznych
FIFA	(<i>Fédération Internationale de Football Association</i>) Międzynarodowa Federacja Piłki Nożnej
FRKF	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej
GPR	Gminny Program Rewitalizacji
GUS	Główny Urząd Statystyczny
HR	(<i>human resources</i>) zasoby ludzkie
IAAF	(<i>International Association of Athletics Federations</i>) Międzynarodowe Stowarzyszenie Federacji Lekkoatletycznych
IPD	Indywidualny Plan Działań
IPN	Instytut Pamięci Narodowej
IT	(<i>Information Technology</i>) Technologia Informacyjna
ITC	(<i>Information and communications technology</i>) Technologie Informacyjno-Komunikacyjne

IWI	Stowarzyszenie Inland Waterways International
KET	(<i>Key Enabling Technologies</i>) Kluczowe Technologie Wspomagające
KFS	Krajowy Fundusz Szkoleniowy
KM	Komenda Miejska
KM PSP	Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej
KMP	Komenda Miejska Policji
KPAI	Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji
KPEC	Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
KPFP	Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy
KPMI	Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Medyczne Sp. z o.o.
KPSW	Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
KS	Klub Sportowy
LO	Liceum Ogólnokształcące
LPKiW	Leśny Park Kultury i Wypoczynku
MCIiR	Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju
MCK	Miejskie Centrum Kultury
MDK	Młodzieżowy Dom Kultury
MDW	Międzynarodowa Droga Wodna
MGMiŻŚ	Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej
MKOI	Międzynarodowy Komitet Olimpijski
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MPU	Miejska Pracownia Urbanistyczna
mpzp	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MRM	Młodzieżowa Rada Miasta
MST	Miejska Sieć Teleinformatyczna
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
MW	megawat
MWiK	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Bydgoszczy – Sp. z o.o.
MZK	Miejskie Zakłady Komunikacyjne
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NGO	(<i>Non-Governmental Organizations</i>) organizacje pozarządowe
OKE	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
OMG	Orginalne Młodzieżowe Granie
OPIUM	Oświatowa Platforma Informatyczna Urzędu Miasta
PABK	Porozumienie Akademickich Biur Karier
PAIH	Polska Agencja Inwestycji i Handlu
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PKA	Polska Komisja Akredytacyjna
POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PPP	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
PSP	Państwowa Straż Pożarna
PSSE	Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna
PTE	Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
PZLA	Polski Związek Lekkiej Atletyki
PZPS	Polski Związek Piłki Siatkowej
RCI	Regionalne Centrum Innowacyjności
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDPP MB	Rada Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy
ROPS	Rejonowy Ośrodek Pomocy Społecznej

RPO WK-P	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego
RTW	Regionalne Towarzystwo Wioślarskie
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SOR	Szpitalny Oddział Ratunkowy
SOS	Siatkarskie Ośrodki Szkolne
SP	Szkoła Podstawowa
SSC	<i>(Shared Services Centers) centra usług wspólnych</i>
SSE	Specjalna Strefa Ekonomiczna
Su	samorząd uczniowski
ŚTP	Światy Tydzień Przedsiębiorczości
TP	Teatr Polski im. Hieronima Konieczki
TSL	Transport – Spedycja - Logistyka
UE	Unia Europejska
UKS	Uczniowski Klub Sportowy
UKW	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
UMB	Urząd Miasta Bydgoszczy
UMK	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
US	Urząd Statystyczny
UTP	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy
UTW	Uniwersytet Trzeciego Wieku
WE	Wydział Edukacji i Sportu UMB
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WGK	Wydział Gospodarki Komunalnej UMB
WI	Wydział Informatyki UMB
WIM	Wydział Inwestycji Miasta UMB
WiMBP	Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WK-P	Województwo Kujawsko-Pomorskie
WMG	Wydział Mienia i Geodezji UMB
WSB	Wyższa Szkoła Bankowa
WSG	Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy
WSZŚ	Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem
WZK	Wydział Zarządzania Kryzysowego UMB
WZR	Wydział Zintegrowanego Rozwoju UMB
ZDMiKP	Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej
ZDPSiOW	Zespół Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZPP	Zespół Pałacowo-Parkowy
ZRID	Zezwolenie na Realizację Inwestycji Drogowej
ZS	Zespół Szkół
ZSO	Zespół Szkół Ogólnokształcących
ZWO	Zespół ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu UMB

